

Emo

Bibl. Hung. Jankowich.
M. ord. 3.

3. M. K. I.

485.

1. peld.

(Telger.)

Dupl. N. ord. 9.

QVINTVS CVRTIVSNAK

AZ

NAGY SAN,
DORNAK MACE-
DONOK KIRA-

lyanak

vifeltetet dolgairol
irattatot

HISTORIAIA,
mely

most Deakbol Magyar
nyelvre

Haporthoni Forro Pal altal
fordittatot,

es

HRUNK O FELSEGE AKARATTYABOL

nyomtatott

DEBRECENBEN

Lipői Pal örökös által

ANNO, 1619.

RMKI.
425.

AZ FELSEGES BETHLEN
GABORNAK ISTEN
kegyelmességeből Magyar es Erdely
Országoknak fejedelmének, &c.&c. ne-
kem kegyelmes Uramnak ISTENTŐL
jó egészséget es hosszú élettel együtt
bodog állapotot kevanok.

Z bölcs ISTEN-
nek, kegyelmes Uram,
vegyszeretlen nagy ha-
talman, hogy ez vi-
lagot minden resei-
vel egyetembe sem-
miből teremptette, teremptven minden
fepfeggel meg ekesitette, meg ekesit-
ven penig atyai kegyes gondviseletével
tartya es taplallya meltan almelkodha-
tunk. De azon is bizonyara hogy ezen
nagy vilagi alkotmanynak minden resei-
felette jól es illendőkeppen rendelven
es helyhezitven, az benne valo tagok
es allatok közzé bizonyos rendtartaso-

AZ FELSEGES

kat es fősegeket adot legyen, nem ke-
vesbe csodalkozhatunk. Es hogy sokak-
bol keveseket nevezeteskeppen-is ele-
samlallyak, nyilván vagyon, hogy az an-
gyali lelkek között az Isteni bölcs hatal-
masság által fősegek, mellyektől az több
angyalok fügjenek, terempestől fogva
rendeltettenek. Az erzekenyseghelkül
valo allatokban-is ezen főseget rendelte,
az napot es az holdot az több csillagok-
nal finyesbekke, az tűzet az több elemen-
tumokkal mind sepségevel, s mind hé-
lyével főbbe tőtte. Az földi okralan alla-
tok között, az magokat előtrőők meg ala-
zokhoz engedelmes oróflanak leg jeles-
bek, es ha azt mondhattuk, nemzetes-
bek. Az égi madarak között az saske-
felyők, mellyek, az mi csodalatos, az me-
nyűtő kövektől meg nem ferternek, es
az napnak fenyet is sempoillantatlan
nezhetik, királyi nevel nevezetnek.
Tovabba az mehek felől, mellyeknek
gyűtemeni menyői ajándokoknak mon-
dának, az bölcs emberek azt hattak ir-

FEIEDELEMNEK.

va, hogy kiralyok avagy előttök jarojok
vagon, kinek raytok valo birtokat,
hozza valo nagy szereteteiktől viseltet-
ven, fenvedik. Vegtere hogy többeket
ele ne famlallyak, azon nagy hatalmu
Isten az maga kepere teremtetet es
okossaggal meg ekesittetet embereket,
kiket az mint fent David kiraly arrol
tanubizonfagot tessen, kevesbe tót alab
valokka az angyaloknal, dúcsóséggel es
bócsúléttel koronazta meg őket, es min-
deneket labok ala vetet, ki mondhatatlan
bölcs tanacsabol gondviselő hatalmassa-
gok es fejedelemségek ala vetette, hogy
azok által gubernaltatvan, lép egyessé-
ben tartatnanak. Ezek igyleven Kegyel-
mes Uram, az Uir Istennek bölcs teczese
ferint az Felséged gondviselése alais bi-
zonyos nemzetsegek rendeltetven, Fel-
séged nem csak Erdely orfagnak hanem
mayd mind az egész Magyar nemzetse-
gek fejedelmül adator. Mely Felséged
fejedelmi tistti es hivatallya annal tekin-
tetesb es meltsagosb, mennel az maga
fami.

AZ FELSEGES

familiája, melyből farmazor, finyesb és
tündöklőb. Mert neműneműkeppen
az emberekbe ugyan belejek oltator,
hogy az fűlerefekkel tündöklő fejedel-
meknek es királyoknak mind feretéből
valo tífteletekre, s mind az hozzájok
valo alazatos engedelmeffegre inkább ra-
gadtaffanak. Ha pedig nemzeteknek ala-
valóság fejedelmi meltofigoknak meg
nem felel, külömb elmekkel vifelternek
hozzájok. Ki hinne el, hogy az alatta
valo rendek Agathoclesnek regen Sici-
lia orfag kiralyanak, ki korong hayro
fazakas fia volt, olyan jó kedvel es fű-
beli indulattal engedtenek legyen, mine
az regi kiralyi nemből valo Abdolomi-
nusnak, ki Sidon orfagnak kiralya volt,
az ő alatta valoi? Azert Felfeged ke-
gyelmes uram csillagul finyeskedik az
regi hiresneves es tekintetes BETH-
LEEN familiában, melyből ilyen nagy
fejedelmfegre magafaltator, mely fa-
milia nagy dicsiretre melto, mierzthogy
benne regtől fogva minden faz eften-
dűben

FEIEDELEMNEK.

dóben az Magyar nemzet közöt fő urak
 égő faklya gyanant tűndöklőttének, es
 az Magyar koronának sokat solgaltanak.
 Kikben hogj többeket ele ne famlallyak,
 amaz Nagyságos Bethlen Gergelynek ká
 regen az Szőrenyi banfagnak hires tífistie
 azon Magyar corona alatt nagy hűséggel
 es serenységgel viselte, amaz Bethlen
 Domokosnak, ki regen Erdely orfagnak
 kormányat serený gondviseleffel hafno-
 son igazgatta, amaz Felseged dicsíretes
 job attyanak az Nagyságos Bethlen Ga-
 bornak, ki az első Janos kiralynak fő ud-
 vari capitánfagban mind bőcsülletesen
 s-mind kedvesen solgalt, dicsíretes hírek
 nevek vagyon, es lefén-is mindenkor, az
 Felseged bodog emlekezerű edes attya-
 nak-is az Tekintetes es Nagyságos Beth-
 len FARKasnak azonkeppen, kinek noha
 fêmei regen el hunytanak, mindazon-
 által az tölle viseltetet jeles dolgoknak
 fep emlekezeti az embereknek elmejek-
 ben még most-is halhatatlanul él, es égő
 fővetnek gyanant finyeskedik. Es hogj

) : (4

leg

AZ FELSEGES

leg előfő-is viragzo ifjusagabeli avagy
inkab többire gyermek allapattyabeli
csudara melto probajat hozzam ele,
Gyulan laktaban az ellenfeggel még ti-
zenhet estendő koraban kopiar tört
volt, es azon az földön az Magyar nem-
zet mellett vitezül sokat csatazor. Ki mi-
nekutanna az Török azon Gyulat meg
fallotta volna, bele forulvan, fő vitez
emberekhez illendő sok jeles probak
utan onnat az mindenekre gondot viselő
Isten csodalatoson ki szabadította, es ob-
tan az masodik Janos kiralyt mind holta-
iglan hiven folgalvan, annakutanna az
Felseges Somlyai BATHorj Istvannal
mind Erdelyi fejedelemssegeben, akkor
kivaltkuppen, mikor az fejedelemssegre
vagyó Bekes Gaspar haddal rea jót vol-
na, az harczon mellette valo jo forgo-
lodasajert, mind penig Lengyel orfagi
kiralysagaban mind az eges Magyarfag
előt valo fő capitansagnak hivatallyaban
serenyen es hiven valo maga viseletsejert
selette kedves es tekintetes volt. Ki
ezekert,

FEIEDELEMNEK.

ezekert, es ezeknel-is több sereny folga-
latokert, erdeme ferint valo fő jutalmok-
kal meg-is ekesíttetven, bölcsülletes álla-
pattal jött vissza Erdelybe, es eletemek
mind vegő czellyaig az előtte valo
fejedelmeknek bölcs tanács adásával es
külömbkülömb dicsíretre melto csele-
kedetivel híven kedveskedven, vegtere
tündöklő hírrel nevel fallot be az ko-
porfoba. Felfegyed ilyen regi es tekin-
tetes familiajanak nyomdokat forgalma-
toson követven, es jeles példait követef-
re tükörül előtte viselven, minden fő
dolgokban mely dicsíretes ele menetelt
tőt legyen, az viragzo gyenge údejetőt
fogva viseltetet dolgok Felfegyed felőt
elegedendő bizonságot tesnek. Mere
mihelt minden fő fő dolgoknak tanulsa-
gara alkotmatos údeje lehetet, fep ifju-
ságot nem hon töltötte el, hanem mint
regen az fő indulatu nemes es nemzetes
Görög ifiak az Elis nevű tartománybeli
Olympias város melle hamarkodtanak,
hogy ot kinek kinek fő cselekedetit ne-

AZ FELSEGES

zö semek előtt az pallya futasból magoknak nagy hírtnevet vennenek, azon-
keppen Felseged is, az Erdelyi fejedelmeknek finyes udvarokba mint valamű pallya futo helyre az dícsíretes dolgoknak gyakorlására úgy sietet. Az hun való nevedekeseben az fejedelmek környűl való sereny forgolodásával minden jószágoknak hamarlaggal való tanulságában nagy előmenetelt teven, es údejevel együtt itéleti-is minden jeles dolgoknak cselekedetire nevedekven, magát Felseged úgy viselte, hogy mind az csendes bekefegnek, s mind pedig az hadakozásnak údejen nagy böcsűlletes tífteknek, ugymint tanácsbeli meltofságnak, udvari fő capitánfagnak, generalisfagnak, es mind az két Csásárhoz való nagy munkas követsegeknek viseleseben mind az maga Tekintetes familiájának, s mind pedig az országbeli rendek es fejedelmek kevanfágnak dícsíretesen satisfaciált legyen. Azert mikeppen hogj az testnek követőie az arnyek, azon-
keppen

FEIEDELEMNEK.

keppen az jószágos cselekedeteknek az jó hírnev és dicsőség, az Felleged enyi felette nagy és gondos munkalkodásnak vegtere nem egyéb, hanem az mi az nem Erdely országban leg bőcsülletesb, az benne való rendeknek suffragiumokkal aduattat meltofaggal tellyes fejedelmseg tön jutalma. Mely Fellegedre fialtot fejedelmseget kegyelmes Uram hogy nem törtinetből valonak, hanem az nagy Istennek providentiajabol aduattatnak hidgyünk lenni, önön maga az bölcs Salomonnak fáya által így fol. Az kiralyok en általam regnálnak, az fejedelmek en általam uralkodnak. Innet vagyon bizonyara hogy az Istentől az emberek közze rendeltetet fejedelmek Isten kepeinek lenni nem oknelkül mondatnak, es ezokaert felette búksages, hogy az fejedelmek magokat az nekik csak bizonyos údeig engedtetet hivatalban úgy visellyek, hogy eleteket az alattok valoknak jó példajokra formallyak, atyai szeretettel es gondviseleffel, igazsaggal,

AZ FELSEGES

sággal, mereteletelleggel, kegyelmelleg-
gel es mindennemű jószágos cselekedet-
ekkel mindeneknek felette leg ékesbe-
tegyek. Mert az fejedelmek alá vettetet
népek az mit ő benne vagy jó vagy go-
nósi látnak, amaz közönfegyvers berint

Regis ad exemplum totius componitur orbis
gyakrabban azt követik. Mind ezeket
azért Felseged bölcs elmejevel magában
forgalmatolon meg hanyvan vetven, fe-
jedelmi tisztinek meg ez údeig mint felelt
legyen meg, edes hazajaert atyai fere-
tetből viseltetet nagy hasznos dolgai ele-
gedendő bizonyfagot tesnek. Mert mi-
nekutanna Felseged az romlot orszagnak
gondviseletet fel veve, látvan benne az
nemzetek között való egyenetlenséget es
visfávonást, látvan annakfelette az sok
veszedelmek miatt meg sanyaradot haza-
jának kerserves sebeit, Felsegednek leg
első gondgya-is ez lón, hogy azon benne
való egyenetlenséget, mely az országokra
minden romlast sokot hozni, mentől ha-
marab lép egyellegre vigye, es sebeit
mint

FEIEDELEMNEK.

mint kegyes orvos hasznos ferekkel meg
gyogyicsa. Annakokaert előfőr-is
SZEBEN varost Erdelyben az eges
Szassagnak metropolyat, mellyet annak
előtte az Felseges BATORI Gabor.
Felseged praedeceßora töllök, az vegre
hogy az fejedelmeknek iako helyek ab-
ban lenne, el vót vala (mely miat az vör
önto fegyver menyi mind Szass mind
Magyar keresztien atyankfiat emestette
legyen meg, nyilván vagyon) Felseged
az igassagnak, mely kinekkinék az saját-
tyat meg adadni parancsollya, praescri-
ptumat követven, azon birodalmaban
valo regi es böcsülletes Szass nemzetnek
mint öföktől eppittetet, es örökösön rea-
jok fallot erőstegeket minden prerogati-
vajaval egyetembe meg ada. Tovabba
Felseged ez dicsiretes cselekedeti utan
kesedelemnelkül minden felöl valo feje-
delmekkel böles követi által az orfaga-
nak esendefi állapottyara nező friget kö-
te, es mindeneknek remensegek felet bi-
rodalmanak nagy örögbülest ferze:
mest

AZ FELSEGES

mert Erdelynek két fő erős bastyaja,
ugymint Huft varat es Kővarat, mellyek
BATori fejedelemnek Varadon valo
ifonyu es keferületes vefedelme utan az
Romai Csasar birtokahoz foglaltatta-
nak vala, Felseged fejedelmi hathato te-
kinteti altal mindnyajunknak nagy örö-
münkre viffa ferze, es uyjabban az or-
saghoz kapcsolja. Felsegednek nem kisebb
dicsiretre melto dolgai következnek,
mellyek közöt emez igen nagy, hogy
minekutanna az Istentől adattator biro-
dalomnak fekeiben meg allapodek, az fel-
lyül meg neveztetet bodog emlekezeti
Istvan kiralynak es Bathori Christoph-
nak, es többelotte valo fejedelmeknek je-
les példajokat ebben is követi, hogjazok
tol recipialtator religiokat Erdelyben
sentül meg tartta. Es mient hogy Felse-
gednek az Istennek tífesslegere kivalt-
keppen valo gondgya lón, az Erdelyi fe-
jedelmeknek fekes helyekben Gyula Fe-
jervarat valo öregbik templomnak regen
faragot kövekből csinaltator tornyat,
(mely

FEIEDELEMNEK.

(mely Basta György údejében az vár-
nak meg szállattatásakor az benne való
Nemet oltalom miatt történet szerint pus-
ka por által fel gyulladvan es meg ég-
ven, Felseged előtt való három fejede-
lem alatt úgy áll) sепен meg eppitter-
ven, orát es harangokat serezven bele,
az tetejét tündöklő zöld mazos csere-
pekkel es draga nagy aranyas gombok-
kal Felseged úgy meg ekesítette, hogj az
embereknek semeket felette gyönyör-
köttesse es neműneműkeppen messől is
magához vonnya. Ez illyen fő es fent
cselekedetnek utanna az maradékoknál
ez is dicsiretes lehen, hogj Felseged
ugyan Gyula Fejervarat az fejedelmi
házakat hires imperatoroknak, kiralyok-
nak, fejedelmeknek es legnevezetesb ha-
talmas városoknak kepeivel, es annak fe-
lette az egész vilagnak bölcsen le íratta
tot figuraival, piros marvány oslopokra
eppitteret gyönyörűseges folyosokkal,
draga aranyas karpitokkal es egyeb sokat
értő tündöklő ezkőzőkkel oly ekesekké
tette,

AZ FELSEGESE.

tetette, hogy az kik belejek mennek, azé
 velhessék, hogy azokban nem csak Er-
 delyt, hanem mind az egész világ kerek-
 seget lássák, es hogy nem házakban, ha-
 nem neműneműkeppen valami gyönyör-
 űseges földi paradicsomban setallyanak.
 Ezeknekutanna, kegyelmes Uram, Fel-
 seged orfaganak minden refeit gondvi-
 felő sereny elmejevel által jarvan, es azt
 efebe veven, hogy birodalmanak oltal-
 mára erős bastyaknak csináltatása is ke-
 vanatnak, de az benne valo nagy romla-
 sokat is meg eppittetni felette szükséges
 volna, minden gondolattyat az orfagnak
 csaknem minden helyeken valo eppüle-
 tire fordita. Es legelőőr-is Fogaras va-
 rat, nagy erős bastyakkal erőssittetven,
 annakutanna ottan hamar az Varadi föld
 bastyanak kövel es teglával valo fel ep-
 pítetesehez, az el mult nyaron penig az
 fejedelmek lako helyenek is Gyula fer-
 jervarnak, az mi csodálatos, egyfer-
 f mind nagy ket bastyával valo erőssitte-
 resehez kezdetven, illyen orfag oltalma-
 zo nagy

F E I E D E L E M N E K.

zo nagy baſtyak birodalmabā anyi helye-
ken mind egy űdöben es egyűerű-mind
oly űerenyűűeggel eppittetének, hogy nem
kezi munkával hanem űnkint lattatnak
nőni. Ezeknek felette Vayda Hunyad-
nak, Devanak, es tőb varaknak romlado-
zot allapattyoknak meg uyittataűokon
kivűl űellel birodalmaban Felfeged csak
immar-is menī udvarhazakat, menyi ka-
űtelyokat, menyi űo aknakhoz valo kama-
ra hazakat es tőb hafnos alkotmanyokat
eppittetet legyen, elig győznem ele
űamlalni. Mely orűagaban valo eppitő je-
les gondviűeleűevel bizonyara Felfeged
minden előtte valo űejedelmeket nem
csak űel ért, hanem űok keppen űellyűl-is
haladot : kiert az maradokoknal jeles es
veghetetlen emlekezeiben leűen. De
tőb űok űő virtuti kőzöt Felfegednek az
kegyelmeűűeg-is felette nagy es melto di-
csiretre valo, mely Felfegednek oly ki-
valtképpen valo avagy inkább tulaydon
joűaga, hogy ezzel nem csak az előtte ki-
mult Erdelyi űejedelmeket, hanem azo-

);(;);(

kat-is,

AZ FELSEGES

kat-is, az kik egyéb nemzetek között regnálnának, fellyúl multa legyen. Megtecczik nyilván, Felseged az bölcs Salomontól az fejedelmeknek es királyoknak tanulságokra meg irattatott amaz fent igiket tükörül maga előtt mint viseltye. Az irgalmatlág (ugymond) es az igazság őrzik meg az kiralyt, es az ő feki az kegyelmességgel erősfittetik meg. Ezen kegyelmességet Felseged előtt regnalt nemely Erdelyi fejedelmek elánnyera nem gyakorlottanak, hogy az mindeneknél nyilván való ver onto főrnnyű kegyetlensegekkel eleterket meg fenyevezven, az maradékokra nem kedves emlekezereket hadtak legyen. Menyivel külömb Felsegednek még ez údeig fejedelemségeben való maga viselese, ki noha nemely alatta valóinak maga ellen való verkeket meg tapasztalta, es törvenyel is convincalta, mind azonaltal meg is az verontást el tavoztatvan, az halalos büntetes helyet őket kegyelemmel illette. Mind ezek Felsegednek mely nagy dicsire:

FEIEDELEMNER.

dicsiretes virtusi legyenek, azt mindnyajan jól lattuk. Mit mondgyak Felfegednek maga orfagan kívül valo fomesed keresztien nemzetsegekre valo atyai gondviselese felöll-is? Nem egyebet bizonyara, hanem hogy Felfegednek eb-beli jeles cselekedeti is minden külső keresztien nemzetsegektől felette nagy dicsiretet erdemel. Mert midőn iminnet az Lengyel nemzetseg, amonnet penig az Török egymás ellen haragra gyuladvan mind ket felől nagy hadakkal annyera öfve közelgettenek volna, hogy mar csak az Nefter vize volna közöttök, az viadaloknak kimeneteli mely bizonytalanok volnának jól tudvan Felfeged, nagy sepe hadi kezülettel maga semelye ferint orfagabol finte oda hamarkodvan, es magat az fel haborodot es viadalra kezült nemzetsegek közze interpolvan, okos itiletivel, bölcs tanacsaval es fejedelmi tekintetivel őket mindeneknek nagy örömökre csak hamar le csendesite es meg bekeltete. Kiert Felfegednek

AZ FELSEGES

az Lengyel nemzetiség dicsirettel és haladással tartozik. Felsegednek, kegyelmes uram, az mint lattuk egyik dicsiretes dolga naponként az malikból farmazik, és egyik cselekedetét az emberek csudálni is még nem fűnhernek, addig nagyobb következik. Mellyek között ezt Felseged bölcs elmejevel találta fel, hogy az Magyar nemzetnek ilyen még feggetallapattyan fejedelmi segitsege által minden gyamolsággal lenne. Tudgya vala azt Felseged hogy az bölcsületes Magyar nemzetiség regén az Europai Scythiából sok ezerni sokasággal Pannoniára ki rohanván és abban örökösön le telepedven, minden mind környűl fmind tavulban valo nemzetsegeknek, kiváltskeppen Attila király údejében, ki magát Isten oltoranak írta, nagy reműlesekre volt. Mely nemzetiség az maga birodalmat fegyverrel sok országokra, nagy hirtnevet pedig mind az egész világra terjesztven, sok fáz estendeiglett nagy királyi méltóság alatt birattatott; de

imé

FEIEDELEMNEK.

ime vagy az közötté való visszavona-
 sok, mellyekből gyakorta az orfagoknak
 nem eppületek hanem romlasok követ-
 kezik, vagy az több közönséges vetkek,
 mellyeket Isten büntetetlen nem fen-
 ved, azt hofrak, hogy vegre az körnül-
 le való ellensegektől, mellyeken sokfor
 győzedelmet vót, el nyomattatvan, es
 nem csak maga vereből való kiralyok tö-
 röltetven el közzüle, hanem birodal-
 ma-is, mintha ugyan fors vettetet volna
 rea, meg ofratvan, idegen fejedelmektől
 birattatnek. Azert Felleged nemzete-
 hez való buzgo feretettől vífeltetven,
 hogy Magyar orfagnak, mely regen
 arany almanak méltan mondatot, idestova
 faggattatot rebeibe övére kapcsolna es
 elebbi viragzo allapattyara vinne, azon
 Magyar nemzetnek instantiajara Ferdi-
 pand kiraly ellen meg indulvan, az Fel-
 seged expeditiojat oly jo ferencse kö-
 vette, hogy Erdelyhez való birodalma-
 tol fogva mind egesz Posonig csak egy
 menetelrel mayd minden alatta való va-

AZ FELSEGES

rák és városok Felsegednek meg hajol-
van, az országnak ekecsége is az corona,
mellyel az régi sánt királyok koronaz-
tattanak, az Magyar országi rendektől
azon Pofoni gyűlésben Felsegednek ke-
zebe adattatott legyen. Felsegednek pe-
nig azon Ferdinand király hadával ez
ideig immar egynehány rendbeli jó fe-
rencses viadallya azt lattatik jelenteni,
hogy több kővetkezendő dolgainak is
kedves kimeneteli legyen. De azt sem illik
az Felseged dicsíretes dolgai között ki-
hadnom, hogy Felseged az tiszteletes
Deaki tudományokat, mellyek az jó dol-
goknak kut fejeinek mondatnak, orszá-
gában, az mint lattyuk, nagy kedvel és
szeretettel gyamolittya. Mellyek hogy
minden kincsnel ez földön drágábbak le-
gyenek, nyilván vagyon; mert ezek az
ifjuságot legeltetik, az venséget győ-
nyörköttes, az jó ferenceses dolgokat
meg ekesítik, az ferencsetleneknek pe-
nig bátorságos ki foga helyt és vigasztal-
ást adnak. Mellyekhez való nagy szerete-
tit Fel-

FEIEDELEMNEK.

tit Felseged ezzel-is meg mutatta, hogy Gyula Fejervarat fekes helyeben minden fele bölcs könyvekkel bővölködő bibliothecat emeltetet. mely dologban Felseged az nagy hírrelnevel tündöklő Matthias kiralynak dicsíretes példáját követte, ki az tiszteleges tudományoknak nagy szeretője es bölcsűllője leven, Budan regen az kiralyoknak fekes helyekben regnaltaban azont cselekedte, mellyel az több jeles dolgai közöt az tudós emberektől meg most-is nem kicsid dicsíretet veszen. De ezt-is Felsegednek azon tiszteleges Deaki tudományokhoz való szeretetiből hizem farmazornak lenni, hogy Felseged az bölcsűlletes Magyar nemzernek minden remensege felet való jóvara ebben-is tellyességgel fejedelmi indulattól víseltetven, az regi bölcs es nevezetes Quintus Curriusnak historia-ját, melyben az csodalatos ferencsejű es győzedelmes Nagy Sandornak víseltetet dolgai Romai nyelven igazan hagyatának emlekezetre, Magyar nyelvre en

AZ FELSEGES.

altalam alazatos szolgálja által fordítottatta.
Felseged bizonyára, hogy ezt az vitez
győzhetetlen kiralt, kinek hireneve mind
ez egész vilagon tündöklik, az Magyar
nemzet között ennél is inkább híresíti,
nagy kiralyi dűcsősegenek fenyeleget-
vel Felseged is rebesítettik, es annak
nagy hireneve mellet az Felseged is
napról napra terjed. Kinek hogy en sok
fenyeskedő dicsiretiben most többet ele-
ne vegyek, az mit amaz nemes es régi
historicus Iustinus ír felőlle, csak azt
hozom ele. Minekutanna (ugymond)
az birodalmot fel veven, magat minden
orszagoknak es az vilagnak kiralyanak
nevezetete, az alatta valo vitezekben, oly
nagy batorfagot indita, hogy az maga
jelen valo leteben semminemű ellenseg-
nek fegyveritől meg fegyvertelenül is
meg nem remúltének, ki soha semmi el-
lenfeggel sembe nem ment, mellyet meg
nem győzött, semmi varost meg nem
fallott, mellyet meg nem vött, semmi
nemzetsegre nem ment, mellyet meg
nem

FEIEDELEMNEK.

nem haytot legyen. Annakokaert kegyelmes uram, ezen Quintus Curtiusnak fő chronicajar, mierthogy Magyar nyelvre töllem az Felseged parancsolatyabol fordittatot, es ez az jeles dolog-is az tekintetes Magyar nemzetnek hasznara Felsegednek nemzetsegere valo atyai gondviseleseből farmazot, es sem eleibe-is Felseged akarattyabol bocsattatot ki, nem mas patronusnak hanem Felsegednek mint kegyelmes uramnak illik ajanlanom es sentelnem, az mint ajalom es sentelem-is, hogy ezen historia noha magatol-is bocsúlletes, mind az által az Felseged neve alat bocsúlletesb legyen, es velle egyút az Felseged fejedelmi hireneve-is az következendő maradatokra dicsiretes emlékezettel terjedgyen. Mellyet Felsegednek, hogy immar irasomban veget vessek, több hivedivel egyetembe kevanvan, azt-is kivanom, hogy az UR ISTEN Felsegedet sent nevenek dicsiretire es tisteletire nező minden dol-

AZ FELS: FEIEDELEMNEK:

gaiban megaldvan berencselteffe, es az
alatta valo nemzetsegeknek hasnos gu-
bernalatasokra fejedelmi meltosagaban
jo egessegben hosszu eletuve tegye.
Irtam Debrecenben Karacson havanak
18. dik napjan, 1619. estendoben.

FELSEGEDNEK

alazatos hiv udvari szolgaja

Forro Pal.

IN INSIGNIA SERENIS-
SIMI PRINCIPIS.

Nunc arcana domus, Princeps, insignia vero
BETHLENIÆ versu sedulus ipse cano.

Insula in Oceani borealis tractibus ultra
Scotorum fines Orchades arva colunt.

Illic littoreo se in margine subjicit arbor,
Quæ gignit solijs condita poma suis.

Ex his, subjectas ubi delabuntur in undas,
Res mira, aligeræ dein generantur aves.

Ha levibus tranant surgentes athera pennis,
Et nomen capiunt anseris arborei.

Par ex his quicumq; tuæ pro stemmate stirpi
Rex dederat, sælix omen id ille dedit,

Olim BETHleniâ, GABRIEL, ex gente serenum
Te fore præclarâ dextérité ducem.

Vno ictu teli est anser trajectory uterq;
Tenturum ut signent te duo regna simul.

Anser ut arboreus claret mirabilis ortu,
Sic tu etiam auspicijs, arche serene, tuis.

Hinc est quod præstans ales Iovis, atq; leones
Adsit anseribus fortia fulcra tuis.

Hinc est Hesperidum draco quod mala aurea lin-
Ipse tuas custos undiq; cingat aves. (quens.

His superimposita est insignibus alma corona,
Fortia quam meritis facta dedere tuis.

Ergo te volucres aquilâ duce adusq; colonos
Arborea eos hesperiosq; vehant.

Lege de
his Saxo-
nem Græ-
maticum,
Aeneam
Sylvium,
Sebastia-
nū Mun-
sterum, &
alios.

ENCO.

E N C O M I U M
ejusdem Serenissimi Principis.

Alciden laudent alij vel Thesea clarum,
Scipiadasq; duces, Decios, fortesq; Camillos.
Ast mihi BETH Leniden celebrare heroa benignum
Fert animus, nec Musa mihi nec Delius adstet,
Ipse sed aspiret modulanti carmina Princeps,
Princeps qui pariter Dacis dominatur & Hunnis.

Seu generis pralustre decus spectetur, hic ille est,
Quem claris noti titulis genuere parentes,
Hinc est Gregorius, Gabriel hinc, Volphgangusq;
Quorum fama, viget celebris semperq; vigebit,
Seu verò ipsius trutinantur Principis acta,
Est idem cippo dignissimus, utpotè priscos
Qui virtute duces aequet, superetq; recentes.
Pace domi felix, foris insuperabilis armis,
Nominis & rerum famâ omnem permeat orbem.
Est vultu placidus, gestus industrius, acer
Cultor virtutum, vitiorum sedulus ultor.
Hinc est quòd tali latentur principe Daci,
Hinc est BETHleny quòd gratabundus & ultor,
Nunc regimen subeat notissimus Hungarus armis.
Hinc quòd & externa votis ardentibus aequè
Hoc regnante regi cupiant se principe gentes.
Nec mirum, cum non proprios tantùm ipse colonos
Protegat auxilio, curâ complectitur acris
Vicinos etiam pariter pariterq; remotos.

Sed vos ô tantum quantis heroa trophæis
Hungarici dignum cives censetis, & illi
Qualia pro meritis referetis præmia Daci?

Pro vobis tantos adit exantlatq, labores,
Pro vobis tanto vitæ discrimine sudat,
Vestros infesto defensat ab hoste penates.
Cocles ab Ausoniâ statuas & Mutius urbe
Defensæ gentis monumenta tulisse feruntur,
Quid vos BETH lenio memores præstabitis archo?
Non modò tecta suis olim collapsa ruinis
Egregia refecit cultu, sed & ardua passim
Multa recens magno ponit monumenta labore.
Ipse DEI zelo ductus venerabile templum,
ALBA quod à patribus constructum Iulia præscie
Obtinet, egregiè renovare aggressus, ab hoste
Illius turrim flamma rutilante perustam
Restituit cæli Domino: quæ stabat ad auras
Igne prius turris sic deformata, coruscis
Nunc vertat Phæbi radijs, nunc fulgurat auro,
Et procul ad se hominum rapit & perstringit ocellos.
Si mausoleum Cares tot laudibus ornant,
Quæ dabitis sacra Daci præconia moli?
Hic etiam multis sedes habitata Toparchis
Illius curâ cultus est nacta superbos.
Intus imaginibus regum, mundiq, figuris,
Auratisq, eluunt decorata palatia velis,
Extra marmoreis ast porticus alta columnis
Iuncta recens tectis surgit pulcherrima moles.
Quid? quod & hic ipsam conetur incenibus arcem
Aedificare novis, & jam binæ insimul unâ
Ponantur turres operâ, mirabile dictu.
Quid memorem muros? quid propugnacula late
Arx Fagaras antiqua quibus, Varadinaq, tecta
Firmantur contra se vos tam gnariter hostes?
Quid referam totâ passim regione decoras

Tollit

Tolli structuras varioq, nitescere cultu?

Sed trahor ulterius celebris virtutibus archi,
Magno grata D E O quam sit clementia cordi,
Prolata in patrios testantur symbola cives.
Non gaudet ferro convictos plectere fontes,
Horrendis hominum pœnis vel sanguine pasci
Turpe ferumq, putat, non illum prospera rerum
Sors inflat, solet ut multos, nec frangit iniqua
Fastus abest, precibus faciles accommodat aures.
Aonias magno dignatur honore sorores,
Artis Apollinea larem fovet ære peritos.
Dum varijs patria studijs prodesse laborat,
Magna tenent ipsum semper molimina rerum:
Hinc est auspicijs quod tanto Principe dignis
Translatus QVINTVS jam CVRTIVS ore loqua-
Hungarico, Latias dediscens edere voces, (int
Texit hic Ausonio Ducis inclyta praelia filo
Æmæthij, fausto mundum qui Marte subegit.
Hic quo castra loco ponat, quo flumina pacto
Ductor transmittat, docet, & quo gnarus apertis
Instruat in campis aciem, quo cornua belli
Contrahat aut laxet, cuneos qua dirigat arte,
Quam sit sollicitus, vigilans, quibus ille loquelis
Excitet intrepidus structas ad praelia turmas.
Quomodo castrorum subitos sedare tumultus
Debeat, aut irata virum compescere corda,
Aut spe lapsa suâ meliore levare vicissim.
Insper ut quivis quam sit studiosus honesti,
Quam virtutis amans, sceleris quam purus, abunde
Monstrat hic, & gestis monet exemplisq, legentes.
Hunc igitur Quintum noctesq, diesq, terendo

Sedula

*Sedula si relegat letabitur Hungara pæbes,
 Et vivendi artem sibi vincendiq, parabit.
 Ad te jam, Princeps, mea dirigo vota benigne,
 Qui tot conspicuus fulges virtutibus, & qui
 Nullos propatriâ detrectas ferre labores,
 Quem decus eximium, nova quem victoria belli
 Ornant, quem toto jam fama celebrat in orbe.
 Te patriæ compello patrem, ne carmina temne,
 In tua qua fido fudi præconia zelo.
 Vive diu columen Dacûm Hunnorumq, precamur,
 Et rege divino tibi credita regna favore.*

E L O G I U M

ejusdem Serenissimi Principis.

*Gloria, Gedeon, Generosus, Gratia, Gemma.
 Almus, Aristides, Adamas, Augustus, Achilles.
 Bellus, Belleropho, Beryllus, Buccina, Bacca.
 Regalis, Radius, Requies, Reverentia, Robur.
 Inclutus, Integritas, Ioseph, Industria, Iaspis.
 Evlogia, Excellens, Eumeces, Entheton, Esau.
 Lysimachus, Lumen, Libertas, Laurea, Leges.*

*Bellipotes, Brutus, Bocchyrus, Bela, Benignus.
 Enthens, Exhebens, Epiligna, Eudoxia, Epauxis.
 Teperies, Templu, Trajanus, Thura, Triumphus.
 Herculeus, Hermes, Heroicus, Hectus, Honorus.
 Lucullus, Lenis, Labarum, Laterna, Lycurgus.
 Ecdicus, Eunomia, Enthemata, Exorabilis, Esdras.
 Narcissus, Nestor, Nectar, Narcoica, Norma.*

Prosopo-

Protopopæja arcis Varad de finali sui
ædificatione.

ILLA, LADISLAI tumulto qua clareo Regis,
Arx Varadina prius corpore manca fuit.
BETHLENIi perfecta cluo nunc Principis æro
Qui susceptum alijs ritè peregit opus.
Iam licet ipse globis quatiat mea mœnia Mavors,
Nil metuo, muris undiq̃ tuta meis.
Ergò Semiramio Babylon dum clara labore
Urbs erit, ipsa etiam nota ero BETHLENIo.

In Pontem ad vicum Varadgya
extractum.

FRustrà sublicium rupisti gurgite pontem,
O Maryse, en iterum junctus es ipse novo.
Quis junxit? BETHLEN Princeps, potiora trophæis
Molitur patrie qui monumenta sua.
Tantum quisquis opus cernis, dic, conditor hujus
Calesti regnet Patre favente diu.
Et Praefectum operis generosum fama Iacobum
Non sinat Aytonium laude carere suâ.

In officinam cusoriam Albæ Iuliæ
ædificatam.

QVALEM nostra prius non Transsylvania molem
Viderat, en ALBÆ nunc videt atq̃ stupet.
BETHLENIi hac magnâ surgunt tecta ardua curâ
In quæis jam cudi cuncta moneta solet.
Qui scatet argenti massâ fulvire metalli,
Protinus hinc cusum ferre numisma potest.
Civibus ut patrijs penitus res nulla deesset,
Hanc etiam Princeps addidit ipse suis.

AZ KE

AZ KEGYES OLVASO-
nak Istentől aldaft kevanok.

AZ jofagos dolgoknak kegyes es bő-
csúlletes olvaso, az emberekben mely
nagy tekintetek es hathatosagok legyen, eb-
ből bizonyultatik meg, hogy az kik ezekkel
mennel inkab bővölködnek, annal inkab
mindeneket az magok szeretetekre es csuda-
jokra gerjeszenek: Mellyeknek (az mint az
ekesen bollaftnak attya az bölcs Cicero mond-
gya) oly erejek vagyon, hogy azonokat meg
az ellenségünkben is szerelsük. Ezek, ha az
mi mostani kegyelmes Urunknak, kit Isten az
bőcsúlletes Magyar nemzetnek fejedelmül es
oltalmul adot, fejedelmi semelyet meg tekin-
tyük, ő Felsegeben oly bősegesen tündökle-
nek, hogy az mely dicsiretre melto dolgokat
elebbi nagy fejedelmekben egyenkent lenni
esodaltanak, azokat ő Felsegeben mindegyüt
tapaftalhatfuk. Amaz okos es bölcs Iulius
Csasar az vitésséget, Octavianus Augustus az
kegyelmességet, Titus az adakozást, Nerva
az mertekletességet, Vespasianus az Roma-
ban es birodalmaban valo gondviselő eppit-
tetesért az historicusoktól dicsirtetnek, ő
Felsege penig egyébf-mind mind ezekert, s-
mind ezeknel többekert az következendő

maradékoknál meltan dicsiretes leſen. Mellyek közzúl hogy többeket ele ne ſámlallyak, ő Felſegének ez is ſinte ſejdelmekhez illendő induſtriaja, hogy az tiſteſſeges Deaki tudományoknak bõcsúllõje, es fõ taplaloja leven, az regi nevezetes Quintus Curtiuſnak az világ biro Nagy Sándor felõl irattatot jeles chronicaſat Magyar nyelvre fordittatta, es immar moſt nyomtatás által is ki bõcsattatta, hogy mikeppen minden egyeb haſnos cselekedetivel, azonkeppen evel is az bõcsúlletes Magyar nemzetet, es annak következendõ maradékat is gyamolítana, es gyamolítván ekeſitene. Es bizonyara miert hogy fok es külömb külömb fele dolgok vadnak, mellyek az embereknek mind haſnot ſ mind meltoſagot nagyot hozhatnak, azonkeppen ket ezek köz vagyon, mellyekkel azt az emberek magoknak meg ſereſhetik, egyik az bölceſegnek gyakorlaſa, az maſik az hiſtoriának tudománya, az elſõ életünket es erkölcsünket formallja, az maſik pedig minket minden dolgokhoz való fogafunkban eſesbekke teſten. De hogy it az bölceſegrõl többet ne ſollyak, az hiſtoria felõl mit mondgyak? Azt bizonyara az mit az bölcs Cicero maga iralaſában, mind ekeſen ſ mind pedig igazan felõl le tanubizonſagul hagyot, tudni illik, hogy az hiſtoria az údóknek bizonſaga, az igaffagnak vilagof-

OLVASONAK.

világossága, az elmenek elete, az regiségnek hirdetője, az emberi életnek tanítója, tükör és kepe legyen. Keves igik de olyak az mellyekben sok fele dicsiretes jószágok foglaltatnak, mellyekkel mindnyajan arra intünk, hogy az fő historiákat nem különben böcsüllyük eskövesük mint valami előnkbe adatot jeles példákat, követven pedig mind magunkat, s mind cselekedetünket azokhoz szabjuk. Így cselekedven mind az fő módon viseltetett dolgoknak követői, s mind az gonoszul és faytalanul viseltetteknek el távoztatói lehetünk. Az historiák bizonyára mely főkések legyenek, azon fellyül meg neveztetet bölcs Cicero ezen igikkel is valóságosan meg mutattya. Nem tudnod (ugymond) mit törtint legyen, minck előtte ez vilagra születnel, semmi nem egyéb, hanem mindenkor gyermekkorban lenned. Az historiák benünket arra tanitnak, hogy ő belőlők jó szerencses és szerencsetlen dolgainkban hasznos tanácsokat vegyünk, mellyeket (az menyere az főkések és az mi hivatalunk kívannya) mind bekecsenek s mind hadakozásnak údejen egyebekkel alkotmatoson közöllyünk, hogy életünket és erkölcsünket, egyebeknek veszedelmekkel tanittatvan, meg jobbiesuk, hogy anyi fő fő vitez embereknek jószágos dolgokkal az kegyességnek, igazságnak és merckel-

A Z K E G Y E S

tellegnek szeretetre indíttassunk, hogy anyi
 életnek meg gondolásából minden külömb
 külömb fele kimeneteleknek artalmas nyílái
 ellen magunkat erős és alhatatos elmevel
 meg erőssicsük, hogy sokaknak jeles meg fá-
 badulásokból az sanyarúságokban és szeren-
 csetlen dolgokban jó remenységet és vigasztá-
 lást vegyünk, vegezetre hogy ez világ érint-
 való változásokat és az dolgoknak iszonyu al-
 lapatit meg tekintven, amaz job életre az
 egek felé az meg változhatatlan öröme és
 bódogásra avitozzunk. Az historiának
 azért Urunk ő Felfege sok külömb külömb fe-
 le hasznait meg tapasztalván, azon Quintus
 Curtiusnak régi Romai nyelven íratott
 chronicaját Magyar nyelvre méltán fordíttat-
 ta és nyomtattattais ki az bölcsülletes Magyar
 nemzetnek jó vára; Mert ebből mind élete-
 nek vifelesére hasznos példákat vehet, s mind
 hadakozó mestersegeket, melyekkel hazáját
 oltalmazza, tanulhat. Ezen fő autornak az
 Lengyel nemzet is hasznos voltat eisebe ve-
 ven, nem regén az maga nyelvere meg for-
 dítottatta, és ki nyomtattattatta, kinek ez méltó
 és nagy dicsireti lehet, hogy az régi fő histo-
 ricusok között egyiknél sem alább való, sokak-
 nál pedig fellyebb való is. Méltóságot bizo-
 nyára ezzel az maga írásának nagyot adhat,
 hogy regén az Romai nyelvnek még még
 nem

nem hirvadot viragaban sületet, es sületese
 utan nem mas nyelvet hanem az Romait hal-
 lotta es tanulta legyen az süleitöl es az velle
 daykalkodoktól. Ki noha miésoda üdö tay-
 ban es melyik Csásár alatt elt legyen, nem bi-
 zonyos; mindazáltal az fő autoroknak bizon-
 sag-tetelekből nyilván vagyon, hogy Romai
 su volt. Az mit irasanak mind tista s mind
 ekes volta elege meg mutat. Hütelt pedig
 miből vehet maganak nagyobbbat, mint az
 utanna valo böles embereknek irasokból, kik
 mind egy sayal tesnek bizonyosat felölle,
 hogy az regi Görög es Deak historicusokból
 az győzhetetlen es jo szerencsevel minden
 had viselő vezereket fellyül halado Nagy
 Sandornak, (ki az tölle viseltetet csodalatos
 eselekedetekert Nagynak neveztetet) viselte-
 tet dolgait igazan es tökelletesen irta legyen
 ki az maradatoknak tanulsagokra. De ezen
 Curtius felöl melto dolognak itilem lenni,
 hogy tegedet böcsülletes olvaso először erről
 tudoficsalak, hogy az ő irasa az regifegnek
 rea valo gondvisletlensege miat, gondolom,
 nehul nehul meg is csonkittatot, az ket első
 könyve pedig tellyességgel el veset volt, mel-
 lyeket az Nemet nemzetből valo böles Bru-
 no Christoph az regi meg hit historicusok-
 ból, az mint lattuk es olvassuk, hasnoson ki
 tellyesitet. Masodszor, hogy mint olyan bö
 nyelvű

nyelvű Romai nemzetből farmazot bölcs embernek irását az Magyar nyelvre, mely igen sűk, vonni bajos volt. Es nehul nehez értelmű cikkelyek is találtattanak benne, mellyek az tudos embereknek is úgy mint Glareanusnak, Huttenuusnak es többeknek is, mikeppen kellesek érteni, gondot adtanak. Mind azonaltal sok régi es uyjab exemplaroknak is össze vetésekből, az hű fordítónak tisztit követven, az közönségesb érteléhez igyekeztem mindenút ragazkodni. Illyen mely elmejú es bölcs authornak immar nyelvünkre fordított irásának meg rostaltatara, nem keves tudos embereknek censurajok kevantathatót volna. Melyhez kepest nekem egy vigasztalásul adatak, hogy Urunk ő Felfege ugyan az magam instantiamra az vitézio Varsalvi Kosa Matthias Deak uramat az nemes Erdely ország tablajanak assessorat adta vala annak censurajara, kinek ugymint az tíftefeges Deaki tudományban még regzet elmeje által ezen authornak egymással való collatiojában sok helyek meg jobbittattanak. En penig az derek opuson kívül neked kegyes olvasó az margokon imitamot való nem hasonlalan annotatiocskakkal is akartam kedveskedni. Hogy penig minden fogyatkozás nélkül jusson kezédbe, azon igen ügyekeztem, de ha hun valami ki vetendőt ves észbe benne,

OLVASÓNAK.

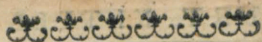
benne, azt az pokol szerencsének is, mely az
 emberi dolgokat latogatni szokta, tulajdonics.
 Mert minekutanna az segeny könyv nyomta-
 to Lipfiai Pal Cassan amaz nagy tűznek miat-
 ta, mely az elmult nyaron azon Varosnak csak
 nem felet el egette, el vesse, ezen könyvnek,
 mely immar annak elötte el kezdetet vala,
 nyomtatasa csak valami ifiacskakra es azokra-
 is idegen nyelvűekre maradt vala. Ha hun-
 penig oly vetek talalkoznek, mely magamra
 haromlanek, abban engemet amaz közönse-
 ges Deak mondas, *non omnia possumus omnes*,
 alkolmason meg ment, es amaz is azonkep-
 pen, hogy *neha az jó Homerus is szunnyadoz*.
 Tovabba mierz hogy az talentumok ezen
 Quintus Curtiusban az olvasas közben nem
 keves helyen occurvalnak, hasnos dolognak
 itilém lenni, rövideden valami kis tanulsagot
 irasom közze elegiteni felöllok. Az talento-
 mok azért nolia egy néhány felék voltanak,
 mindazal tal vegre az Atticum talentum lot
 közönsegesb, mely hat faz koronas aranyat
 tesen, az ezüst talentom pedig az közönseges
 ertelem szerint nyolczad fel faz thallert, kit az
 margon is megjegyzettem, de ebben eset va-
 lami fogyatkozás, hogy minekelötte ezen do-
 logban valóságosan informaltattam volna,
 az koronas arany sam helyet Magyar arany
 samot nyomtattanak. Vegezetre kegyes es
 bocsúl-

AZ KEGYES OLVASONAK.

böcsülletes olvasó hogy irasomat ezzel fejez-
zem be, ezen könyvben való nem keves mun-
kalkodással, melyben magamat az hiv
forditonak hivatalyához tartottam, első-
ben az mi kegyelmes Urunknak fejedelmünk-
nek, ki ennek az őp dolognak mind indito-
ja s mind veghez való vitetője volt, annak
utanna neked hasznoson akartam szolgálni.
Mely munkam es fáradságom, ha azt fűgyel-
metesen olvasva nálad kedves lehen, azzal
magadnak is ketszegnélkül sokat használh, es
hozza való jó kedvedet en-is tölled nagy
jutalom gyanant vessem. Legy
jó egészséggben.

QVINTVS

QVINTVS CURTIVS

tól az nagy Sandornak, Macedonianak Kirallyanak viselt dolgairól irattatott Historianak ki tellyesítesének

ELSŐ KÖNYVE.

AZ MACEDONIAI Philep Kiraly (ki annak az Nemzettségnek minden Kiralyi között Macedonia országot, az egész Görög birodalmot al-

Philep kiraly Amyntasnak az nagy Sandor job Attyanak fia.

ja haytván, felette nagy hatalomra emelte) az ehes es minden Fejedelmi jószágos dolgokkal megh ekesíttetet Amyntasnak fia volt. Az Amyntas Eurydice feleségetől három fiat fogadot vala: Sandort, Perdiccast es Philepet, az nagy Sandornak attyat, es Euryone leanyat. Eurydice feleségének penig csalardsága által (ki ferjenek halálával az veihez feleségül valo menetelre, alkuvást teven Ullanak meg öletesere, es az országnak parazna ember kezében valo adására bánta vala

A

magat

magat) elnyomatot és megöletet volna, hogyha az leánya az annyanak paráználkodását, és gonoflagrá való tanatit ki nem nyilatkoztatta volna. Amyntasnak halála után, az údős bik fia Sándor lőn Kirallya az orságnak; ki birodalmanak kezdetiben, úgy mint az ketelenségnek folyos voltatol kényszerítettven, az Totoknak hadokat alkuvas érint való jutalommal, és Philep ősfenek zalagul való adásával bekefegre váltá. Annak-utanna való údőben-is ugyan azon zalag által, az Thebæ városbeliekkal bekefegét érze; Mely dolog az Philep fő dicsiretes indulttyanak felette nagy öregbűlésere háfnos lőn; Miert-hogy az gyermek őrizetinek minden gondgya Epaminondasra az Thebæ városbelieknek sereny vezerekre és fő bölcs emberre ilyen okkal hadgyatek, hogy az feja bizot gyermeket forgalmatoson tartana, és tellyes igyekezetivel azon is lenne, hogy fejedelemhez illendő erköltsőkre, estíbtetfeges tudományokra mentől jobban tanittatnak. Akkor az a dicsiretes Fejedelem maga udvarában az fiának Epaminondasnak Pythagoras érzetit követő tanítot tart vala, kitől Philep sokat tanula. Azonközben Sándor az annyanak Eurydicenek családsága által megöleték; kinek mind azon által annak

Yofzerent-
ses és szaba-
dos fogfaga
sörtenik:
melyben E-
paminun-
dással fő dol-
goknak jeles
követőjevel
meveltetik.

előtte Amyntas látorságban tapasztaltat-
totnak, az közönséges gyermekekre való
tekintetiben (nem tudván hog' azoknak
űdő jartaban veszedelmekre lenne) meg-
engedet vala. Annak az őtse Perdiccas-is,
hasonlo csalard mesterseggel, kisedet fia
maradvan, meg csalatek. Azon űdő alatt
Philep az őrizet alol jo-kor ki baladvan,
fokaig magat nem ugy visele mint Kiraly,
hanē mint az arvanak tutora; De minek
utanna reajok sullyosb hadak következne-
nek, es az gyermeknek varakozasaban az
segitseg kelő volna, mind hadakozo me-
stersegekkel, s mind penig bölcsesegnek
tudomanyaval űdeje koran meg erőssittet-
ven, az közsegnek kenőseriteseből, az meg-
nyomorodot Macedonia oršagnak gond-
viseleset kezehez veve. Roma varosanak
csinaltatasa utan negyedik szaz Eztendő-
ben, szaz ötödik Olympiasban. Annak
okaert regnalasanak kezdeti tajaban, dol-
gainak veghetetlen sok voltatol külömb
külömb fele vonattatvan, midőn az őm-
zed nemzetségek minden felől Macedo-
niara rohannanak, es sok nepeknek hadai,
mint ha Macedonianak romlasara ugyan
őšve esküttének volna, külömb külömb
helyekből egyšer s-mind egybe gyűlne-
nek: Philep Kiraly meg gondolvan, hogy

Macedonia-
nak Kirallya
va tetetik.

Az Olym-
pias itt őz
esztendeig-
len való ű-
dőtteszen.

Azon Phi-
lep Kiraly
egyszer
s mind sok
nemzetektől
Macedoniat
bántatni lat-
van, magar
okofon viseli

neki valoban okofon kellene cselekedni,
(mert mindeneknek eleget nem tehet
vala) nemely hadakat frigy vetéssel, ne-
mellyeket adomannyal szallita le, az legh
könnyeb berúvekre reajok menven, hogy
az vitezeknek rettegő súveket meg ba-
toritana, es magarol az semminek alitast
le vetne.

Első viadallya az Athenas varosbeliek-
kel lön, kiket csalard mestersegekkel
meg győzven, midőn őket meg ölettet-
hetne, nagyobb hadtol valo felteben min-
deneftől fogva bantas nélkül es faté nel-
kül el bocsata. Mely dolog neki mind be-
retetet, s mind penigh tekintetet nagyot
hoza. Az Pæonokat annak utanna megh
holdoltatvan, az hadat az Totokra altal
vive. Ott az ellenségben sok ezert le vā-
gatvan, az igen nevezetes Larissa varost
meg veve. Innet az Thessaliabeliekre, nem
az ragadomanra valo kivanlagaban, ha-
nem hogy az Thessaliai lovasoknak erejet
az maga hadahoz ragasztani felette kivan-
nya vala, semmitől kevesbe mind hadtul
nem felőkre, reajok úte; kiket veletle-
nül talaltattakat hatalma ala holdoltat-
van, az lovasoknak es gyalogoknak erős
feregít magához kapcsolvan, az maga ha-
dat győzhetetlenne teve, Mely dolgokat
jo

jo berencsefen viselven, Olympias Af-
bont Neoptolemusnak az Molossiabeliek
Kirallyanak leanyat feleségül veve, Arif-
batol az Molossiabelieknek Kirallyoktól,
azon húznak nevelőjétől szerzettven az
menyegző, kinel Troas affony Olympias-
nak nennye vala feleségül, ki ő neki vesze-
delmenek es minden nyomorúságnak
oka lön; Mert midőn orfágnak örögbü-
lését Philepnek fogorfsága által remenli,
tulaydon orfáगतol ugyan tölle meg foz-
tatvan, samkivetesben venhedek meg. Az
menyegző után penig Philep Kiraly alma-
ban igen ssep függőt lattatot az felesége-
nek az háfara ragasztani, melynek csina-
lattya az mint neki tettet vala almaban,
Orozlany kepű volna, mellyet az jövendő-
mondok ug magyarazanak, hog Olympias
affony nehezkes volna, es bator búvú es
Orozlan természetű fiat búlendő volna.

Annak utanna midőn Philep Kiraly Me-
thon varost ostromlana, nyíllal valo lö-
ves miatt az job semet el veste, mind a-
zon által az könyörgőknek bekefeket en-
gede, es meg az meg győzettetekhez is
bíligy lön.

Az Pagakat is meg holdoltatvan, bi-
rodalma ala vete; Az Triballusoknak is
nemzetsegere, es annak felette ottan kö-
zel

Az szemé-
től foztatik
meg nem
hadakozo e-
szefsegeltők
mellyel el-
lensegit meg
győzi.

Az fia Nagy
Sandor szü-
letik.

Görög or-
szágak va-
rosit külömb
külömbfele
ravaz mester-
segekkel biro-
dalma ala-
baytya.

zel valameni tartományok valanak, rea-
jok menven, mind egyfelf-mind ugy mint
egy rohanással meg győze. Az somzed né-
zetsegeket meg holdoltatvan, es immar
Macedonia orságot megh erősitven, mi-
kor haza ment volna, Sandor fia Olympias
asszony feltegegetől sületet neki, Sz. Görgy
havanak hatodik napian, azt mondgya Plu-
tarchus, az ki penig ötet Deak nyelvre for-
ditotta, azt írja, hogy kis asszony havanak
tizen harmadik nap tájában sületet. Mely
bizonyara ki vetke legyen, ketsleges. To-
vabba Philep Kiraly mint valami örallo
helyből, mindeneknek szabadtságok ellen
leselkedven, az Görögöknek varosit, mel-
lyek uralkodasra nező kívanságokból kü-
lön külön akarnak vala regnálni, mind az
maga birodalma ala vete. Mert az erőt-
lenbeket az hatalmasbakkal valo hadako-
zasra ingerelven, es egymás ellen ravaul
őket mind fel inditvan; az Thebæ varos-
belyektől is (kik mind azon által annak
előtte neki mint ellensegeknek ellene al-
lani erőlködnek vala) az Lacedæmon va-
rosbeliek es Phocis tartománybeliek el-
len, kik az Apollo templomat fel verven
hadat gyűlöttének vala, az ketelenségtől
viseltetven, fő had viselőjökke valasztat-
van, minek utanna az sentsegeknek rontoit
meg

meg vere, es abbol minden nemzetsegek-
nel nagy hirt nevet nyere; vegezetre min-
nyajoknak urava es fejedelmeve tetetek,
es egyenlőkeppen, mind az meg gőzöttet-
teket s-mind az győzedelmesekeket az ün-
segek fel vállalására kenőserite.

Onnat Cappadociában által menven,
az somzed Kiralyokat meg fogvan es meg
ölven, mind az egész tartomant az Mace-
doniai birodalomhoz foglalá. Olynthus-
is ostrommal meg veven, Racz orságra
mene, mert midőn ötet ket atyafiak,
Racz orságnak Kiralyi az orságnak hatari
felet egyenetlenkedven, vetekedéseknek
birajava választanak, Philep Kiraly az iti-
letre mint egy harczra, az atyafiaknak ve-
lekedések kívül rendelt seregekkel mene,
es mind az kettőt orsáगतol, az mely felet
vetekednek vala, meg fozta; Tanitvan bi-
zonyara minden fejedelmeket ezzel, hogy
az eggyesleg az birodalomnak
meg tartására, es fejedelemsége-
nek meg erősítésére felette nagy
segítség volna. Sandor pedig mi-
nek-utanna tizenket estendő s lőt volna,
vitezlő dolgokban igé kezde gyönyörköd-
ni, es fő indulatnak nyilván valo jelense-

Az birodal-
lom feletve-
zekedő a-
tyafiakat or-
szágoktól
meg fozta.

Az Nagy
Sandornak
gyermek ko-
raban valo
jeles indu-
lattya.

gitadni; Es midőn az gyermek tarsai köz-
zül nemelleyek kerdenek tőlle, ha az Olym-
piai pálya futtato helyben örömöst vi-
askodneke, (mert igen jo futo labai vala-
nak) azt monda, hogy örömöst bizony-
ra, ha az futasban Kiralyok leendenenck
vele vetekedők.

Regen, midőn törtinet szzerint Philep
Kiralynak tavul leteben az Persaknak Ki-
rallyatol követek jötte nek volna, azokat
mind gazdalkodasaval, s-mind penig vel-
lek valo gyönyörűsgees nyajaskodasaval
magahoz edesite; almelkodvan azok,
hogy ő semmi vagy ala valo, vagy gyerme-
ki dolog felől nem tudakoznek, hanem
vagy az utaknak hoßsu voltat, vagy annak
előtte valo jarasoknak allapattyat tuda-
kozza vala; az Kiraly felől, ellenségihez
minemű volna, az Persak felől is, menyi
hadi erejek, vagy micsoda hatalmok vol-
na, fokot kerdezkedik vala. Mely dolgo-
kon az követek csudalkozvan, Philep Ki-
ralynak messze terjedet meltosagat, ez
gyermeknek jeles indulattyahoz, es na-
gyob batorlagahoz kepest hogy sem mint
az údeje szenvedne, semminek itilek lenni.
Vala-meniser Philep Kiraly által vagy va-
lami fő varosnak meg vetele, avagy em-
lekezetre melto harczal adatot gőzede-
lemnek

Következen
dó nagyra
meneteli-
nek almel-
kodasa.

lemnek hire megyen vala, nem igen ör-
vendez vala; Tovabba az velle egy úde-
jú tarsainak ezt mondgya vala; O gyer-
mekek az en atyám mindeneket el fogla-
land, úgy annyera, hogy semmi nagy es di-
csiretes cselekedet nekem ne marad-
gyon, mellyet veletek mutogassak; Mert
ötet semmi gyönyörűségnek avagy kincs-
nek, hanem csak az egy vitezlő dolognak
es dicsiretes hirnek nevnek kevanfaga vi-
seli vala, es mennel nagyobb gazdagfago-
kat venne az attyától, azt veli vala, hogy
ő annál kisebb dolgokat viselhetne. An-
nakokaert midőn az birodalom fő fő dol-
goknak viselefevel öregbednek, azt vél-
ven, hogy az miat az vitezlő dolgokbeli
cskőz nagy reá serint el fogyna, nem gaz-
dagfagokat, nem gyönyörűségben valo e-
letet, hanem hartzokat es viadalokat ke-
van vala, es fejedelemségre vagyodik va-
la, melyből magának vitezsegeert dicsire-
tet es halhatatlan nevet (mely remenség
sem Sandort, sem mást jó maga viselő em-
bert soha meg nem csalt) szerzene. Annak
okaert az rea valo gondviseles (az mint
kevantatik vala) fok nevelőkre, gyermek
tanitokra es mesterekre hagyatek, de fő-
keppen Aristotelesre, kitől közel tíz ésten-
deig tanittatek. Azon idő tájban Philep

Aristoteles-
nek tanitása
ala adatik.

Király Delphusban küldte, tudakozni, kicsoda következnek ő utanna az birodalomban; Es mondgyak hogy ilyen valaſt vót volna; Aze leſzen vegre az te birodalom, es az egeſ vilag, valakit az Bucephalus lo magan űlni ſenvedend; Az Bucephalus pedig tettetes termetű es igen ſene lo vala, kit az Theſſaliai Philonicus Philep Királynak tizen-három talentumon vót vala. Ezt az lovat Philep Király erőſ vafas iſtalloban hoſſu űdeig tartata, de meg iſ oly ſenen marada, hogy ſenki őtet meg csak illetni ſe merte legyen; Ez okon Philep Király meg parancſola, hogy el vigyek es veſni hadgyak. Sandor pedig midőn törtinet ſerint jelen volna, monda; Micsoda fő lovat veſtnek el ezek, midőn gombafagoknak es lagyſagoknak miatta velle banni nem tudnak? Es midőn csodalatos meſterſeggel, vereſegnelkül bánt volna az loval, es oſtan rea fel űlven meg futamtatta volna, akkor ſarkantuval meg fogdofa es az fekemlőt gyengen haytogatvan, minek utanna az lovat viſſa vitte volna, arról le ſallot ſianak; az fejét az atya meg csokolvan, es könyveit hullatvan monda; O ſiam, hozzád haſonlo maſ orſágot keres magadnak, mert tegedet immar Macedonia be nem fog; Azt jövedőle

Az talentumot közönſeges ſententiaſzerint hat ſzáz aranyra cõputalvan, het ezer nyolcz ſzáz magyar aranyat teſzē

Az Bucephalus ſene lovat csoda meſterſeggel ſiligitē.

dőle az ebes ember, hogy olyan fő indu-
latnak az atyai birodalom elegendes nem
lenne. Ezeknek utanna Philep Kiraly
magaban elvegezte, hogy az egesz Görög
országba haddal menne, mely dologra
igen hasznosnak itile lenni, ha Byzantiu-
mot, tenger mellyeki fő varost, birodalma
ala haytana. Ugyan azont, midőn ellene
tufakodnek, megh szalla, az orszagnak
gondviselesere fiat Sandort othon hagy-
van, ki akkor tizenhat estendőben jar va-
la. Ez az varos Pausaniaistól az Spartabe-
lieknek Kirallyoktól csinaltatvan, es an-
nakutanna Constantinustól meltofaggal es
gazdaglagokkal meg öregbittetvé es meg
uyittatvan, es az ő neveről Constantzina-
polynak neveztetven, mint egy ezer száz
negyven estendeig az bensleges biroda-
lomnak feke, es az egesz Nap keletnek feje
volt. De most (ő őomorú dolog) az uta-
latos es istentelen Török nemzetsegnek
birodalma ala vettetet.

De hogy Philep Kiralyra vissza terjeks
Minek utanna az varosnak viadallyaban
meg fogyatkozot volna, magat az tenge-
ren valo tolvaylasra ada, es száz hetven
hajot vere fel, es azokból valo prædat az
ő vitezinek osta. Hogy pedig egy varos-
nak viadallyaban ilyen nagy had ne tar-
tatnck

Philep Ki-
ralynak San-
dor fia felöl
valo jövédő
lese.
Philep Ki-
raly Byzan-
tiumot, mely
annak utan-
na Constan-
czinapoly-
nak nevezte
tek meg szal-
lya.

Sandort fiat
az hadako-
zafnak ta-
nulságára hi-
vattya.

Scythiat prę-
dallya.

Az Triballu-
sokkal har-
czol es meg
sebefsitterik.

tatnek, fő vitezivel egyyüt el menven
Chersonnesus tartomannak ostrommal
fok varosit meg veve. Anakutanna San-
dort tizen nyolcz estendőskorbeli fiat, ki
nilvan valo vitezseggel tellyes, es az dol-
goknak viselesere sereny vala, hogy az at-
tyanak vitezkedese alatt, az vitezlő dolog-
nak tanulságaban aprod estendőt tölte-
ne, hozzá hivata; kivel prędalafnak oka-
ert, az kereskedő embereknek sokasok
serint, az hadra valo költséget mas had-
dal akarvan helyere vinni, Scythiara me-
ne. Es azt meg veven, férfiu gyermeket es
leantzot husz ezert kapa, labos marhanak
nagy soksagát, de aranyat es ezüstet semmit
nem. Szep kancza lovakat saporodasert
Macedoniaban husz ezert küldé. De Phi-
lep Kiralynak Scythiabol valo meg terefe-
ben, az Triballusok eleiben allanak, nem
akarvan őtet által crezteni, az migh az prę-
daban részt né vennenek. Ez dologbol ve-
tekedes, es ottan hamar harts is követke-
zek, melybē Philep kiralynak czombja an-
nyera meg sebefsittetek, hog az testen al-
tal hatot fegyvertől az lova meg őletnek.
Midőn az Kiralt mindnyajan meg őlettet-
nek velnek lenni, az pręda oda vesse.

Mihelt az sebből meg gyógyula, regtől
fogva el titkolt hadat vün az Athenæ va-
rosbe-

rosbeliekre; Ez okon az Thebæ városbe- Az Athenæ
varosbeliek-
re haddal
megyen.
liek magokat hozzajok adak, felven attol,
hogy az Athenæ városbelieknek meg győ-
zettetsek után, az hadnak mint valami
bomzed tüze ő reajok által mene. Annak-
előtte egy keves üdövel egy mas ellen fe-
lette törő varások, fővetseget vetven egy
mas között, mind az egész Görög orságot
követsegekkel jartattyak vala, azt itilven
magokban, hogy az közönséges ellen se-
get közönséges erővel kellene magokrol
elvetni. Nemely városok felindittatvan,
az Athenæ városbeliekhez adak magokat,
nemellyeket az hadtol valo felelem Phi-
lep Kiralyhoz vona.

Ebben az viadalban Philep kiraly hada- sandor az
harczon ma-
gátigen fő
modon vi-
seli.
nak egyik sárvanak előtte jaro va San-
dort a fiat teve: az hun az felette dicsire-
tes fő embernek vitézsege nyilván megh-
tettek, mert azon az harczon ugy visele
magat, hogy az Attyanal, sőt senkinel is
alab valo nem volt. Annak utanna is pa-
nasolkodot legyen, hogy az a győzedelem
az attyanak irigysegevel es csalardságaval
kapatot volna el ő előlle. Annak okaert
Charoneanal meg harczolvan, noha az
Athenæ városbeliek vitezeknek samaval
fokkal főbbek volnanak, mindazonaltal
az hadaknak büntelen es hosszú üdöiglen
valo

Az Athenai
varosbeliek
meg gözet-
tetnek, es
mind az
egész Gó-
róg ország
szabadsaga-
tól, es dicső-
segetől meg
őztatik.

Philep Ki-
raly es San-
dor özve ha-
boródnak.

valo viseleseben felette gyakorlattatott
Macedonoktól meg győztetnek: de
elebbi dicsősegekről meg emlekezven,
kezeken halanak meg. Az egész Görög or-
szágoknak, mind uralkodásának dicsősege-
ben, s mind penigh felette reghi szabad-
ságában ez az nap veget vete.

Tovabba midőn Philep Kiraly Sandor-
hoz mindenkor igen nagy szeretettel volt
volna, vegezetre Olympias asszony melle
hozattatott Cleopatraanak mostoha an-
nyanak miatta, visszavonastamada közöt-
tők; Erre Attalus Cleopatra annyának az
battya ada okot, ki midőn az menyegző-
ben, az Macedonokat intene, hogy az is-
teneknek kőnörgezenek, hogy az orszá-
nak kővőkezendő birodalmara Philep
Kiralytól es Cleopatra asszonytól törvény
serint valo örökösűletnek, Sandor ha-
ragra gerjedven monda; O te lator fő,
hat mi teneked fattyaknak lattatunka len-
ni? Es mindgyart pohart haita hozza. An-
nak utanna az attya Sandor ellen fel kel-
ven, mezitelen fegyverrel csapa hozzaja,
de az csapas, magát Sandor felen hayt-
van, hiaba esek. Akkor az attyat Sandor
fidalmokkal illetven, az annyat Olympias-
tólle el veven, velle Epirusban vive.
Mind azon által Philep Kiraly ötet, minek-
utanna az Corinthusbeli Demaratus az

az ő haboruságokat neki semere hanta volna, egy keves üdő mulva sok esedezéssel nagy nehezen vissza hiva.

Ezenközben Philep Király az leanyanak Cleopatranak, es Olympias asszony attyafinak Sandornak (kit, Arisbat kiűzven, Epirusnak Kirallyava tót vala) menyezgőcsinal vala. Az ánap, az ket Kiralynak, mind az leanyat hazafitonak, s mind azt feleségül vevőnek meltofságával dizes vala. Szep jatekok-is valanak, mellyeknek nezesere, midőn Philep Király testének őrzői nélkül, az ket Sandornak ugy mint fianak es veinek közöttők ballagna, az Pausanias nemes ifiu, senkinek az Macedonok között ketsege hozza nem leven, az sorosfagokban talaltatot Philep Kiralt, az által menetelben le vaga, es az örömré rendeltetet napot az holt testnek siratasaval meg rutita. Ez az Pausanias gyermek korában Attalustól kedve ellen erőszakot szenvedet vala, ki őtet annakutanna is mint alaváló tiztatalan semelt, vendeginek bujalkodások ala vetette vala.

Pausanias effelől Philep Kiralynak panaszkodot vala, ki az dolognak rutságan igen fel is haborodot vala, de hogy Attalusnak artana, az velle való nagy baratságaert, es hogy akkor fogalattyával cine,

magas

Philep Király Cleopatra nevű leányát Sandornak Epirusnak Kiralynak feleségül adgyal kiknek menyezőjökben Pausanias Philep Kiralt megöli.

magat arra nem vehete. Attalus az Király-
 tol feleségül csak nem regen vetetet Cle-
 opatra aßony crt-is, neki igen közel valo
 fogora vala, es Afiaban elöl el küldetet
 hadainak vezereve valaßtatot vala, es az
 hadi dolgokban jeles maga viselő vitez
 ember vala. Azert az Király azon ügye-
 zek inkab, ho g Pausaniáknak felette melto
 banattal fel gerjedet sivet engeztelne; es
 nagy ajandekokat advan neki, es annak fe-
 llette becsületesb allapatot, ötet az maga
 teste őrzefenek hivatallyaval fel tiztele.
 De amaz meg engeztelhetetlen haragban
 egven, magaban el vegeze, ho g nem csak
 azt büntetne meg, az ki ő rayta erőszakot
 töt volna, hanem azt is, az ki azon rayta
 tetetet gyalazatert bossút allani nem
 akart volna: Mellyet (az mint meg mon-
 dok) meg is cselekedek. Ez á Philep Ki-
 raly, noha inkab minden üdőben hadi
 dolgokbá es győzedelmekben volt fogla-
 latos, es gyakorlottatot: mind azon által
 az becsületes tudományoktol es az ember
 segnek szeretettitől soha el nem tavozot,
 hogy sok dolgokat ekessen es nyajason ne
 mondot sine cselekedet volna. Negyven
 het estendőt ele, huszon ötig regnala,
 es az Macedonoknak huszon har-
 madik Kiralyok volt.

Philep Ki-
 raly dicsireti

QVINTVS CURTIVS.

tól az nagy Sandornak, Macedonianak Kirallyanak viselt dolgairól irattatott Historianak ki tellyesítesenek

MASODIK KÖNYVE.

Roma Varosnak csinaltatása után negy száz husonhatodik estendőben, Philep Kiraly ez vilagbol kimulvan, Sandor az fia (az tölle viseltetett dolgoknak nagy voltaert Nagynak neveztetven) az irigységgel tellyes es minden felől felette nagy gyűlölségekkel es veszedelmekkel környül vetetett birodalomhoz hus estendős koraban ferkezek.

Az nagy Sandor Macedonianak kirallya.

Mert az Poganoknak somzed tartományi es nemzetsegi az inleget csendesen nem benvedik vala, regi uralkodásokra pedig es elejekről reájok állott fejedelemségekre vágynak vala. Mindeneknek előtte pedig, valamenyen az atya halalanak okai voltak, kemény büntetésekkel illette őket. Annak utanna eltemettetésére igen nagy gondot visele. Az fejedelemséget

Az atya halalanak okait meg bünteti.

penig sokkal jobban, hogy sem mint akár ki megh gondolta volna, meg erősítse;

Mert ifjuságában es megh gyengye úde-
jében, nemellyektől semminek alittatvan,
felette emberseges befédivel az kőfseget
ugy magához edesite, hogy mindenek-
nek mind remenfeget igen nagyot adna,
s-mind penigh senki túlle ne-is felne, es
ötet semminek se alitana. Az Macedo-
noknak minden dolgokból, az vitezkedef-
nek úressfegen kivúl, szabadsagot engedte.
Mely cselekedetivel oly nagy hozza valo
szeretetet szerze, hogy nemellyek az Kiraly-
nak testet nem vitezlő dolgait, nemellyek
penig csak nevet mondanak meg változ-
tatotnak lenni. Es midőn elsőben min-
den felől ellene valo zorzavarok tamatta-
nak volna, batorfagaval es elmejenek cso-
dalatos alhatatossagaval, minden tamada-
sokat igen hamar le nyoma. Annak utanna
Corinthusban Peloponnesusnak varosa-
ban menven, az egész Görög orságnak kő-
zönseges gyűlésében az Persak ellen (kik-
nek akkor ez vilagon leg nagyob birodal-
mok vala, es kik Görög orságot gyakorta
fok veselyekkel nyomorgattak vala) fő-
vezerre valasztatek; Mierthogy azon
hadakozást az attya kezdette vala el, de
az halaltól meg előztetven, veghez
nem

Az egész
Görög or-
szágának kő-
zönseges
gyűlésében
az Persak el-

nem vihette vala. Ez hadi készületben hirejőve, hogy az Athenæ, Thebæ, es Lacedæmon varosokbeliek, ő tölle az Persakhoz partoltanak volna, es hogy annak az partolásnak az oka, az Persak által nagy summa arannyal el fordítatot ekesen follo Demosthenes volt volna. Mely tamadafoknak eleitakarvan venni, Görög orságot kés elrendelt hadaval oly hamarfaggal el nyoma, hogy kinek jövetelit meg sem sayditottak vala, elig hinnek el, hogy őtet latnak. Altal menteben az Theissaliabelicket intven, hog az attyatol vótjo tetemenyekről meg emlekeznének, az regi rokonságot is, mely ő neki azokkal Hercules által volna, elő hozvan, es felette emberseges beszélgetésekkel, hogy ő tölle nagy jutalmokat remenlenének, vellek el hitetven, ra veve őket, hogy az eges Theissalianak köszönseges vegezeseből mind az eges nemzetsegek vezereve valaktatnek, es minden adajokat es jóvedelmeket ő kezében adnak. Az ifiuban valo nagy gyorsasag penig es az dolgoknak viseletseben valo hathato forgalmatosság, mindeneket, kik őtet semminek alitvan, tölle el idegenültek vala, meg rettenté.

Az Athenas varosbeliek annak okaert

Sandor be-
segetkerő
ellenfelehez
kegyelmes:

mikeppen hogy az el partolasban első
valanak, azon keppen abbali cselekedete-
ket első kezdek meg banni. Sandornak
annak előtte meg utalt gyermeki allapat-
tyat az regi hadviselő vezereknek vitez-
kedeseknel fellyeb magasztalvan; Es kö-
veteket küldven hozza, kőnörőgnek vala
neki, hogy haddal őket ne bantana; kiket
meg halgatvan, es keményen meg fedven,
reajok éant hadat meg engede. Abban az
követsegeben mondgyak hogy volt Demo-
sthenes-is, de az több követekkel Sandor-
hoz nem ere, mert Cytherontol Athenas-
ban vissza fordula, vag attol valo felteben,
hogy Philep kiralt az ő feleivel egyetem-
ben gyakorta bídalmazta volna, es az ő
szabad városaban az Macedonok ellen
állot volna; avagy hogy az Persiai Ki-
rallybol (kitől mondgyak vala, hogy sok a-
ranyat vót volna fel, hogy az Macedonok-
nak dolgok ellen törekednek) minden
maga felől valo gyanusagot ki venne.
Mondgyak hogy azt Aeschinesis semere
vetette volna, ki egy oratiojaban az el
vót ajandekok felől így szól; Mostan bi-
zony ezt költséggel az Kiraly aranya tar-
tya, de az ennek-utanna neki eleg nem
lesen, holot semmi gazdagfagok az la-
tor erkölcsöknek elegsegesek nem le-
hetnek

hetnek. Le csendesítven Sandor az tamadafokat, mellyek Görög országban indultak vala, minek előtte Aszara haddal által menne, Racz orságon menteben az Paoniabelieket, az Triballusokat, az Tokokat, es egyéb sombedsfagbelieket kezdé üldözni, kiket part útesben törekedni er- tet vala; Mert, miért hogy az ő orságával mind határosok, s-mind penig igen hű- segtelenek valanak, azt itile, hogy semmi- keppen őket útetlen nem kellene hadni, kiváltkeppen holot hazajabol haddal ol- lyan méssé valo orságokban menendő volna. Amphipolybol annak okaert ha- daival meg indulvan, az Raczokra (kiket az Görögök autonomusoknak hinak, miért hogy senkinek birodalmához, sen- kinek törvényéhez nem kötelesek) tiz napi menetellel az Hæmus hegyhez juta; Ot az be menetelnek söröfagi környül kereskedő embereknek es Raczoknak fe- lette nagy egyben gyülekezet sokasagat elől talala: Az hegynék tetejet be szállot- tak vala, es az hun reajok menő hely vala, sancz gyanant magokat sekerekkel oltal- mazzak vala, onnat akarvan harczolni ha az ketelensegkevanna, hogy ha penig az hegynék ellenekben valo resé felől ül- döztenenek, az Sandor phalanx nevű se-

Az Part
török ellen
valo ke-
minysege.

Az Raczok
és Triballusokat
meggyőzi.

regere az fiókereket nagy sebességgel erőt-
tendők valának, kit meg is cselekedének;
De az vitezek Sandortól tanulságot ve-
ven, nemelleyek az rendeket megfielztvő,
nemelleyek az földre le fekűt magok test-
ket paifokkal be fedven, minden veszedel-
met el tavoztatának; Oztan nagyobb ba-
toriságot veven, felette nagy kiáltással az
ellenfegekre menének, es őket egy rohanás-
sal meggyőzek. Sandor az tetőre mind-
gyart fel menő, az Hæmus hegyen az Tri-
ballusok közze az Lygius folyó vízre me-
ne. Az Triballusoknak Kirallyok Syrmus
vala. Ő Sandornak jövetelit megertvő, fe-
lesegeket es gyermekeket s az több erőtlen
sokaságot mindgyarast az Dunara Peuka
nevű szigetben küldé, az hova az Triballu-
sokkal határos Raczok is mentenek vala:
S nem sokára annak utanna maga is Syr-
mus oda futa; Az Triballusoknak a több
sokasága az másik szigetben ment vala, ab-
ban az helyben levőben, melyből Sandor
az előt való napon megindult vala. San-
dor az Triballusokra vissza menven, az er-
dőkől tagas helyekre ki ingerlettet el-
lenfeget meggyőze; három ezer bűnek le-
vagattatek, az többi megfutamodék s va-
lami kevesen foglya esenek. Ez viadal-
nak utanna Sandor az Dunara indul-
van.

van, az szigetre mene, melyben az Triballusok es az Raczok futottanak vala; kinek mind azon által az poganok felette nagy erőssakkal ellene allanak, mely ő nekik könnyeb vala, mert hajók-is keves vala, es az szigetnek-is leg nagyobb része meredek vala, s az folyó viznek is folyása úgy mint foros helyre forittatvan, sebesb vala. Annak-okaert Sandor az hajokat onnat el vitetven, es eczaka az folyó vizen által kelyen, mas-fel ezer lovasfal es negy ezer gyaloggal az Getakra mene, kiknek mint egy negy ezer lovasokat es tiz ezer-nel több gyalogjokat, ellene allo bandekkel tul ellenben az viz parton fegyverben allani latot vala. Mely cselekedetivel Sandornak az Getak meg remülven, csak első reajok valo útcsfet sem alhatak el. Felette nagy batorfagnak lattatek nekik lenni, hogy Sandor olyan könnyen csak egy eczaka az Dunan Europeanak leg sebesb es melyeb vizen, semmi hidas reá nem csinaltatvan, által költ volna. Annak okaert azok az erdőknek puztaságira es reytekire futvan az Kiraly az városf üressen talala, es mind földig letőrete. Sandorhoz oda az több Duna mellett lakosoktól követek menenek, Syrmustól az Triballusoknak Kirallyatól es az Németektől, hogy ő velle

Sandor
Az Getak
ellen me-
gyen, kik
meg remül-
ven elfutnak

Az Néme-
tek bekefe-
getkerô kô-
veteket küld
nek hozzá,
kik neki ker-
desere keve-
lyen felelnék

Az az, eleb
teszakadna
az Eg hogy
sem mint
ők valamely
kiralynak
hatalmatol
meg retten-
hemenek.

baratlagos frigyét vetnének, kiket hűsege-
ben és barátlagában fogadván az Néme-
tektől kerde, Mitől felnének ez vilagon
leginkább, az ő nevenek nagy voltát vel-
ven nekik, mindeneknek felette rettene-
tesbnek lattatni: Amazok azt felelek, hogy
ők leginkább attól felnének, hogy netalam
valamikor az ég reájok szakadna. Sandor
az kevely feleleten semmit sem busulván
csak azt monda, hogy az Németek keve-
lyek volnanak, és őket haza bocsata.
Onnet az Agrianusokra és Pæoniaiakra
menteben ertefere adak, hogy Clytus Bar-
dileusnak fia tölle el partolt volna, és
hogy Glaucia az Taulantiusoknak Kirallya
magat hozzá adta volna; Valának ollyak-
is az kik hirre adnak neki, hog az Autaria-
tak uttyában rea ütendők volnanak. An-
nakokaert az Autariatak felől való dolgot
Lagarusra az Agrianusoknak Kirallyara (ki
az attyanal Philep Kiralynal igen kedves
volt és Sandornak is igen baráttya vala)
bizvan; Annak felette Cyna asszony nevű
hugat, minek utanna Pellara visssa me-
ne, önkint feleségül neki igirven, ő maga
Clytusra és Glauciarara nagy hűtséggel men-
ne, és azokat külömb külömb harczal
meg győze és le vega. Midőn ez dolgok-
ban volna foglalatos, hirtelen postak ju-
tanak,

tanak, kik ertefere adak hogy Görög or-
szágban fokban uy partolast kezdenenek, es
hogy nem keves varosok s-leg elsőben-is
az Thebæ varosbeliek allottanak volna
el mellőle. Mely dolgon Sandor fel habo-
rodvan, Macedoniaban vissza mene, hogy
az Görög országban veletlenül lőt tama-
dast le csendesítene. Az Thebæ varosbe-
liek penig midőn azon ügyekezzenek,
hogy az Macedenoknak oltalmul adatot
fereget Thebæ varabol (mellyet Cadmæ-
anak hinak) ki űzzek, es azt felette mely
arkokkal, es igen erős palankal környúl
vetettetett vinak, az Kiraly az haddal az
uton igen sietven, minden erejével egye-
temben Thebæ varoshoz nem messze ál-
la. Annak-okaert az Thebæ varosbeli
hadnagyok, miert hogy Sandor minde-
neknek remensegek felet erkezet vala, es
bizontalanok valanak benne, ha segítse
gek, az mint nemely varosoktól kertenek
vala, jűneje nekik avagy nem, az hadako-
zának modgyarol kezdenek tanatskozni.
Vegre mindnyajan egyet ertven, azt vege-
zek, hogy az viadalnak szerentsejet meg
proballyak; De az Kiraly az ő vitezit meg
tartoztata, amazoknak az meg bánasra ba-
nasra, es tanatsfoknak meg változtatafa-
ra haladekot hagyvan; azt velven maga-

Az Görög
országban
lőt tamada-
nak le csen-
deszítésere
Macedonia-
ba vissza
megyen.

ban, hogy semmikeppen egy város olyan nagy haddal meg nem harczolando volna. Mert neki harmincz ezer gyalogjanal több vala, lovassa három ezer, kik mindnyajan az vitezlő dolgokban, felette igen gyakorlattattanak vala: kiknek vitezsegekhez bizvan, kezdet vala az Persakkal való hadakozashoz. Bizonyara ha az Thebæ városbeliek, magokat az údónek allapattyahoz sabvan, bekefeget kertenek volna, az Kiraly az ő kevesfagoknak igen örömöft engedet volna; Mert akkor csodálatos ügykekezettel fiet vala az Persakra Asiaban által menni; De midőn magokban el vegeztek volna, hogy nem az könyörgeshez hanem az fegyverhez nyullynak, Sandor az Macedonokat viadalra rendele. Az Thebæ városbeliek magokkal sokkal több számu ellenfeggel felette erőssen es ferényen harczolanak. Azon közben az Macedonok, kik az Cadmus varanak őrizetire hagyattanak vala, hatul reájok menven, az környül vetetet Thebæ városbeliek, az harczon el hullanak; Az város meg vetetven es fel dulatvan mind az fundamentomig el hanyattaték. Mely dologban bizonyara, Sandornak, az á remen-sege es tanatfálón, hogy az effele esettel es rettenteffel le nyomattatot Görögök

Az Thebæ
Városbelie-
ket meggő-
zi es város-
kat is el
veszti.

az mig tavul lenne, magokat csendesben
 viselnek; holot egyebkent is az Phocis
 tartománybelieknek, es Platæa városbe-
 lieknek, az Thebæ városbelieket vadolo
 tarsasagoknak engedni es kedveskedni
 kivanna. Hat ezerneltöbben veszenek el,
 harmincz ezért ada el benne; kikből
 negy száz negyven ezüst talentumot gyűte.
 Mind azon által az Pindarus Poëta nem-
 zetének kedveze, az bölcs emberekhez
 valo felette nagy szeretetet nyilvan valo
 példajával meg bizonítvan. Nem kelet
 hadnunk, az mit it Sandornak viselt dol-
 gait iro historicusok Timoclea asszony fe-
 lől emlékezetre hadtanak; Mely Thebæ
 városbeli fő asszony allatot, egy Racz Ca-
 pitant felől mondgyak, hogy meg seplősí-
 tet volna; Es midőn annak utanna penzt
 kevanna tőlle, egyedül az asszonytól egy
 kuthoz fel fele vitetet volna, melyben leg-
 dragab marhait reytokban mondana len-
 ni. Annak-okaert az kutnak sajara neze-
 nek okaert le haylot Capitant az asszony
 ala tasitotta, es fellyúl rea hant kövekkel
 agyon verte. Abbali cselekedetiért, az
 kötözve hozza vitetet asszony allatot ker-
 de Sandor, ki volna? Ki nagy batran mon-
 da; Theagenesnek huga voltam, ki Phi-
 lep Kiraly ellen vezerre választatvan, es az

Az ezüst ta-
 lentomot, az
 közönséges
 sententia sze-
 rint, nyol-
 czad fel száz
 tallerra vet-
 ven, az negy
 száz negy-
 ven ezüst ta-
 lentomte-
 szen három
 száz har-
 mincz ez-
 sallert.

Timoclea
 asszonyának
 okos es ba-
 tor cseleke-
 deti.

Görög

Sandornak
igassága és
mérték-
teltsége.

Görög orszagnak szabadságaért vitézül harczoltában holt meg. Az asszonyok nagy bátorságot és alhatatóságot esodal-
van az Király, gyermekivel egyetemben
ötlet meg szabadita. Az Athenæ városbe-
liek, az Thebæ városbelieknek eseteket,
nehezen és felette nagy bánakodással ben-
vedven, az el saladtaknak oltalmokra ka-
pujokat az Kiralynak parancsolattya ellen
meg nyitak. Mely dolgot Sandor oly ne-
hez neven von, hogy második követtség
altal-is, uyjabban könyörgőknek hogy
haddal reájok ne mennyen, vegtere ugy
engedne meg, hogy az oratorok és az had
viselő vezerek, kikhez való bizodalmok-
ban annisor partot útnenek, neki ki adas-
sának: Mind azon által vegezetre az do-
log annyira mene, hogy az oratorokat
meg tartvan, az had-viselő Capitanyok
bámkivetésre úzetnenek, kik mindgyarast
Dariushoz az Persáknak Királyához me-
nenek. Tovabba az Görögök Isthmus-
ban gyülekezven, és az Persák ellen ha-
dat rendelven, Sandor eleiben bölcsék
és oratorok sokan menenek, Diogenes
Cynicustól meg valva, ki akkor Corin-
thusban forog vala, és Sandort kevesre
becsülven Craniumban lakik vala: Csud-
alvan azt Sandor, ő hozza az verőfenyén
levőhöz

Diogenes-
hez megyen
kitől sem.
minek alit-
tatik.

levőhöz mene, es őtet megkerdven, ha
 búkkólkódneke valáminelkül, amaz pe-
 nig azt monda neki; egyebnelkül nem,
 hanem hogy egy kevesse az nap elől tova-
 aly; Mely feleletiben mongyak hogy San-
 dor annyira gőnyörködöt, hogy az velle
 valokra fordulvan, azt mondotta legyen
 hogy ő Diogenes akarna lenni, ha Sándor
 nem volna.

Minck utanna Görög orfagnak dolgait
 megcsendéste, az tavaz údó elközelget-
 ven, es Görög orfagot Macedoniával eg-
 gyütt Antipaterre bizvan, (kihez barati
 közzül leginkább bizik vala) az haddal
 Hellepontusba menven, elmejenek cso-
 dalatos kevanfagával Asiában által kele;
 Midőn pedig az földhöz közelítettnek
 volna, először is Sándor mint ellenfeg
 földere dardat löve, es fegyverben leven
 tombolohoz hasonlovan ugrek ki az ha-
 jobbol, es aldozatokat tőn, azon könyö-
 rőgven, hogy azok az orfagok őtet Ki-
 ralyul, kedvetlenül ne fogadnak. Annak-
 utanna az ellenfegre rea menven, az vi-
 tezeket Asianak puztitaftatol megtilta,
 először is azt mondvan, hogy az mi őve
 volna azt nem kellene bantani, sem el-
 nem kellene azokat veztegetni, az mik-
 nek birasara mentenek volna. Az ő hada-
 ban

Sándor Asi-
 ába által
 megyen.

Az, vitezit
 Asianak puz-
 titaftatol til-
 tya.

Hadanak
szama.

Az vitézi
mineművek,
kikkel az
nagy nehéz
hadakozás-
hoz battan
es jó szerez-
sésen kezd.

ban harmincz ket ezer gyalog volt, lovas
öt ezernek felette nem volt, hajoja száz
nyolczvan volt. Illyen keves haddal, mel-
lyik legyen csodalatosb, aze hogy az egész
vilagot meggyőzte, avagy az, hogy hozza
mert legyen fogni, bizontalan; holot ol-
lyan veszedelmes hadakozásra nem erős
ifjakat, sem údejeknek első viragokban
valokat, hanem régi es inkább mind vitez-
lő dolgokból ki aggot embereket, kik az
attyával es az attyanak battyaival vitez-
kedtenek vala, valasta; hogy nem annye-
ra vitezeket, mint vitésségnek mesterit
velnel valastattaknak lenni. Hadnagy-
ságot is hadaban senki nem viselt, hanem
csak hatvan estendő; el annyira hogy
ha taboranak az eleit meg nezned, azt
mondanád, hogy te valamely régi szabad
városnak tanácsit látod. Annak okaért
mindnyajan az harczon nem az el futás-
ról, hanem az gőzedelemről gondolkod-
tanak, es mindeneknek remenségek
nem az labokban, hanem az karjokban
volt. Annak utanna Sandor az aldozatok-
nak teteleben imit amot veget vetven,
kivalitkeppen Troja mellett az Achillesnek
temetésefel, kire az ő nemzetséget az
anyai linearól víti vala, őtet ez okon fe-
lette bodog ifjunak magasztalvan lenni,
hogy

hogy az ő fő fő cselekedetinek hirdetőjét
Homerust találta volna, Dariusnak az Per-
sáknak Kirallyanak birodalmában bellyéb
indula. Erre az Dariusra Arsanusnak fia-
ra, ki Cyrus után tizen negyedik Király le-
ven, mind az egész nap keleti birodalmot
egyedül bírja vala, kiváltkeppen ez okon
akara menni, hogy az ő attyától Phileptől
adot kevánt vala. Darius pedig először
bozzuval illető kevely es felette kemény
parancsolattal való követtséggel küldven
Sandorhoz, magát Királyoknak Kiralya-
nak, es az Isteneknek rokonának, Sandort
penig maga Bölgajanak nevezven, az ő
tartomaninak tiztartainak azt parancsolta
vala, hogy Philepnek azt az bolondosko-
do ifiatskáját (Mert őtet semminek alit-
van, így nevezi vala) veszővel erőssen
meg verettetett, es annak utanna bar-
sony ruhában fel öltöztetett neki fogva
vinnék, es az hajóit az hajósokkal egye-
temben el szállyeztven, minden vitezít az
veres tengernek az tulso felere által köl-
töztetnek. Kik az Király parancsolattya-
ban el akarván jarni, az Granicus folyo
vizhez (mely Troast Propontistól külön
hatarozza) nagy haddal, tudni illik husz
ezer gyaloggal es lovasoknak hasonló ha-
maval gyülekezének, es az folyo viznek
meredek

Az vitésség
es fő bator-
ság minde-
müt utat nyit

Sandornak
az Persák el-
len az Gra-
nicens folyó
viznél első
gőzedelme.

meredek partyara, az hun Sandornak al-
tal kelletik vala menni, ellenszállanak.
Noha Sandor az nagy veszedelmet raytok
lenni latna, holot az ő vitézivel az also
helyről es olyról, az kin meg nem alhatna-
nak, (mert mint vizes), s mind penig az
fartol sík vala) ugy mint az folyó vizből
az magos parton allo ellenség ellen kelle-
ne harczolni; mind azon által az maga jó
szerencsejéhez es vitésségehez, es az vité-
zeknek is erősségekhöz bizvan, az vizen
altal mene. Es jól lehet először nem keves
nehézséggel sullyosítottak, vegezetre mind
azon által az ellenséget nem annyira ma-
ga mestersegevel, mint az Macedonok-
nak vitésségekkel meg győze es le vaga.
Azon az harczon Persiai gyalog husz ezer,
es lovas harmadfel száz vagatek le. Az
Macedonokban harmincz negyfel több
meg nem öletek. Az á viadal az Sandor
dolgainak nagy előmenetelt nemze, Mert
Sardist az poganoknak tenger mellyeki
birodalmoknak bastyajat meg veve, es
azoknak s Lydianak több nepeinek, hogy
magok törvényével ellyenek, megenged-
de. Ephesust, az harcz után negyedik na-
pon, az oltalom felteben belőlle ki fők-
ven, el foglala. Azon közben Magnesia-
bol es Tralles városból követek jövenek,
az ő

az ő városoknak megadásat ígírven; Mel-
lyeknek hűri alá való vetelekre Parme-
niot harmadfelezer fizetet emberrel és az
Macedonoknak hasonló sámmokkal, és bá-
rati közzül mint egy ket száz lovassal kül-
de. Annak utánna az ellene allo Miletust
ostromla, és azt megveven, Halicarnasus
fele indula. Minden közben feküvő varo-
sokat, első reájok való rohanással megve-
ven, az felette erős Halicarnasus varost
megballa, és nagy munkával megveven,
az földel egyenlőve tevé. Cariaban be-
menven, Ada Carianak Kiralyne asszonya,
(ki oroszagabol, Orontobatestől, kit Darius
küldöt vala, ki üzettetven, semmit egye-
bet az egész Cariaban Alindánál, annak az
tartomannak leg erős városánál nem bír
vala) Sandornak eleiben menven, Alin-
da varost neki ada, és ötet fiava fogada.
Az Kiraly az asszonynak sem adományat,
sem az fiui nevet meg nem utalvan, az va-
rost azon asszonynak gondviselese alá
hagya. Annak utánna mind az egész Cari-
at meg holdoltatvan, az elvőt jó tete-
menyről meg emlékezven, azt egészben
Ada asszonynak birodalma alá vete. Innét
Lyciaban és Pamphiliaban oly sándekekkel
megyen, hogy az tenger mellyeki tarto-
mant Phoeniciaig és Ciliciaig hatalma alá
C haytván,

Sandor az
Halicarnasus
varost meg
veszi és el-
rontatja.

Ada Kiraly-
ne asszony
Sandort fia-
va fogadja

haytvan, ellenseginek hajokon valo hadokat hasontalanokka tenne, es Pisidiának el partolt nepeit meg gyözven, elmenek felette nagy gerjedezeffel es nem kisseb serenysegevel Darius ellen fietven, kinek sok ezer vitezekkel valo közelgetese nyilvan vala, Phrygiaba, mellyen az hadnak által kel vala vitetni, be mcne.

QVINTUS CURTIUS-
nak az Nagy Sandornak, Mace-
donianak Kirallyanak viselt
dolgairol

HARMADIK KÖNYVE,

E Zenközben Sandor Cleandert,
hoó Peloponneszusból vitezeket hoz-
zon, pinzel el küldven, minek utanna Ly-
cianak es Pamphilianak dolgait le csen-
deszite, hadait az Celanæ városra vive.
Akkor az údöben az Marfias folyó viz az
városnak közepin által foly vala, mely az
Görögöknek beszédes versekkel híres
neves. Annak kut feje az hegynek binte
az leg felső tetejéből ki folyamodvan, az
alatta való kő síklara az vizeknek nagy
bugasával esik. Onnat ide s-tova feled-
ven, az környűl való mezőket öntözi,
söp, tífsta, es csak maga vizeit viseli. An-
nakokaert annak az csendes tengerhez
hasonló sine, az Poëtaknak az hazugsagra
alkolmatosságot adott. Mert emlékezetre
hagyatot, hogy az Nymphak az folyó viz-
nek szeretettől meg taróztatvan, azon az
kő síkban laknanak. Tovabba az mig az kő

Sandor az
Celanæ vá-
rost es várát
meg holdol-
tatta.

falokon belől foly, az maga nevet meg
 tartya, de hogy az városból ki jár, nagyobb
 erősségekkel és allapattal háytvan vizeit, Ly-
 cusi-nak neveztetik. Sándor az lakosítól el
 hagyattatott városba beállta, az varat pe-
 nig az melybe futottanak vala, ostromlani
 kezdven, elől bekefeg szerző követet kül-
 de, ki jó údejen meg mondana, hogyha
 magokat meg nem adnak, végző veszedel-
 met szenvedendők volnanak; amazok az
 bekefeg szerző követet egy toronyba,
 mely mind hellyel s mind penig eppület-
 tel igen magos vala, felviven, mekkora
 magosfaga volna, velle meg nezetek, és
 meg hadgyak neki, hogy meg mondana
 Sándornak, hogy ő és az ott lakosok az
 erősségeket nem egy arant való itellel
 merseklenek. Azt ő jól tudnak, hogy az
 helytőlők meg vehetetlen volna; Vege-
 zetre az hűségert meg is halandok volna-
 nak. De minek utanna az varat környül
 fogattatni, és nekik minden dolgokat na-
 prol napra inkább borongattatni latak, hat-
 van napig való frigyét vetenek, hogyha
 azokon az napokon Darius segítségét ne-
 kik nem küldene, az várost meg adnak.
 Minek utanna semmi segítség onnat nem
 küldetik vala, az el vegezet napra mago-
 kat az Kiralynak meg adak. Annak utanna
 hirtelen

hirtelen az Athenæ városbelieknek követi jutanak, kik azon kerik vala, hogy az Granicus folyó viznel el fogatot vitezek nekik megadatnanak. Sandor azt felele, hogy ő meg parancsolando volna, hogy nem csak azokat, hanem az több Görögöket-is az ő felekezeteknek megadgyak az Persakkal való hadakozásnak vege után. Tovabba Darius ellen törekedven, kinek meg az Euphrates vizen való által jövetelit nem ertette vala, minden hadait minden felől egybe gyűte, minden erejével olyan nagy harcznak probajara menendő leven. Phrygiában, mellyen az hadakat által vísi vala, több faluk valanak hogy sem mint városok. Akkor benne egy város vala mely regen Midasnak híres neves Kirali lakó helye volt; Az városnak neve Gordium, melynek melette az Sangarius vize foly, es azon városnak az Pontustól es Ciliciái tengertől egy arant való messze volta vagyon. Ez tengerek között Asianak igen keskeny közit ertettük lenni, mind az két tenger boros torkokra borítvan az földet. Mely föld, miért hogy az derek földel össze ér, de nagy resz szerint az haboktól környül fogatik, sügetnek kepet mutattya, es ha közöttök vekony vállast nem tenne, az tengereket, mellyeket

Phrigyanak
Gordium
nevű fő va-
rosában be-
megyen.

ket most ket fele valaszt, egybe erestene. Sandor az varost birodalma ala foglalvan, az Iupiternek templomaban be mene. Az sekeret, melyben nyilvan vala, hogy Gordius Midasnak az attya hordoztatot, megneze, mely bizonyara ekeffegből az alab valo es közönseges sekerektől nem külömböz vala. Sok egymasban kötötöt, es foglalasit el reytő csomokkal össze sorittatot fel jedzesre melto kötes vala. Annak utanna az ot lakosok azt valvan, hogy isteni felelet adatot volna, hog Asiaze lenne, az ki azt a meg feythetetlen kötest meg odna, annak az jóvendőlesnek beteljesiteseke kevanfaga indula. Az kiraly környül mind az Phrygiabelieknek, s mind penig az Macedonoknak nagy sokasaga vala, amazok az meg odas felől ketsegesek, emezek penig az Kiralynak vakmerő bizodalma felől börtalmatosok leven; Mert az köteseknek rendi ugy össze sorittatot volna, hogy az kötes honnat kezdetnek es hova reyteneznek sem okossaggal sem latsalal eseben ember nem vehetne. Annak meg odasahoz kezdvén, attol fel vala, hogy hiaban valo hozza fogasa gonos berentseke fordulna. Ó az reytokes böczkökkel hiaba sokaig tuskodvan, monda; Semmi nem al azon miképpen

Azon városban az Gordiusnak latoros csomojat

mikeppen odoztassanak meg, es az őj szablyával el
gyeplőket szablyával mind el vagdalvan vagdallya.

az jóvendőlelt vagy meg trefala, vagy be
tellyesite. Annak utanna midőn Darius
Kiralyra, valahun volna, rea menni ren
delte volna, hogy hata meget mindeneket
felelemnelkül hadna, Amphoterust Hel
lespontus hatara mellett az hajoknak, ha
dainak pedig Hegelochust gondviselőive
teve, hogy azok Lesbust es Chiust es Co
lust az ellenségek oltalomra rendeltetett
hadatol meg szabaditanak: Ezeknek az

Az ki mäs
nak birodal
mara menni
gondolko
dik, hata me
get minde
neket fele
lelemnelkül
hadgyon

hadi szükségre öt száz talentum adatek.
Antipaternek es azoknak az kik az Gő
rög városokat oltalmaznak vala, hat százat
küldte. Az frigynek tartasa szerint meg pa
rancsola az tarsasagoknak, hogy hajokat

öt száz ta
lentum te
szen három
száz ezer
magyar ara
nyat.

adgyanak, mellyek Hellepontust oltal
maznak. Mert meg ertette vala, hogy
Memnon meg meg nem holt volna, kire
minden gongyat fordította vala; azt eleg
getudvan, hogy minden dolgok jól esne
nek, ha ő semmit nem inditana. Es im
mar az Ancyra varoshoz jutot vala, az
hun az hadakat meg samlalvan, Paphla
goniaban be mene. Az Enetufok evel az

Hat száz ta
lentum te
szen három
száz hatvan
ezer magyar
aranyat.

örbaggal hatarosok valanak, az honnet
nem mellyek hizik hogy az Venetufok ere
detet vesnek, es mind ez az egész tarto

many

many az Kiralynak meg holdola, es balagokat advan, hogy adót (mellyet meg' az Persaknak sem adtanak volna) adni ne kenzerítettnek, meg nyerek. Ennek az tartomannak tiztartajava Calas tetetek. Ő maga azokat melle veven, az kik Macedoniabol minap jöttek vala, Cappadociaba mene. Darius penig Memnonnak halalat meg ertven, nem külömben az mint ilik vala, busulvan, minden egyeb remenséget hatra hagyvan, magaban el vegeze, hogy önnön maga semelye sérint jelen leven vjna meg. Mert az mely dolgok az ő hadviselői által viseltettek vala, azokat mind karhoztattya vala, azt velven hogy többekben az gondviseletnek, mindenekben az jó szerencsének fogatkozasa volt volna. Annak okaert taborat Babylonia melle jartatvan, hogy az viadalhoz nagyob batorfaggal fognanak, minden erejet sem eleibe ada, es körös környül sanczot vettetven, mely tiz száz ezer fegyveresnek soksagat be fogna, Xerxesnek peldaja szerint, az hadakat nap kelet utan meg samlala. Eczakara kelve az seregek, az mint fel irattattanak vala, az sanczba be menenek. Onnat ki bocsattatvan, Mesopotamianak mezeit el leptek vala. Az lovasoknak es gyalogoknak csak nem

nem meg álmálthatatlan soksága nagyobnak teccik vala hogy sem mint sám berint vala. Az Persák száz ezeren valanak, kik között az lovas harmincz ezerre telik vala, az Medusoknak tíz ezer lovasok, ötven ezer gyalogok vala; Az Barcanus lovasok két ezeren valanak, két elő pallsokkal, es Spanyol paishoz igen hasonlók könyű paisokkal fel fegyverkezettettek len; gyalogok hasonló fegyverkezéssel utannok tíz ezeren mennek vala. Az Oermenyek negyven ezer gyalogot küldötte nek vala, hat ezer lovas ad van hozzájuk. Az vitéz Hyrkanusok, úgy mint azoknak az nemzetsegeknek között, hat ezerre töltének vala, lovakon vitézkedendők; Ugyan azok pedig negyven ezer gyalogot fegyverkezettettek vala fel; Sokaknak közzülők vasas hegyű dardajok vala, nemllyek az fat tűzzel erősítették vala meg. Ezeket is azon nemzetsegből két ezer lovas követe. Az Caspium tenger mellől nyolcz ezer gyalog, es két száz lovas jött vala. Ezekkel Afianak nemtelen nemzetsegi valanak; két ezer gyalogot, lovas két anni sámuat kešítettének vala. Ezekhez az hadakhoz soldal fogadot jo vitéz Görög ifiak harmincz ezeren adata-nak; Mert az Arachosiusokat, Sogdianusokat

Az Darius
Király hada-
inak száma:
lovasa hat-
van egy ezer
es két száz,
gyalogia har-
madfel száz
ezer, mind
egy summa-
ban tizen
három száz
tizen egy
ezer embert
es két százat.

Parius ilyen
nagy had-
ban testek-
kel bővöl-
ködöt, de
harcoszü-
veknélkül
szűkülkö-
döt.

nusokat es Indiabelieket, s az veres ten-
gernek több lakosát, mely nemzetsegeknek
neveket ő maga sem tudgya, az sietség
hivattatni nem szenved vala; Nemis fű-
kölködöt semminélkül kevesbe mint vi-
tezeknek sokságanélkül, melynek akkor
mindenestől fogva való nezesében felet-
te örvendezven, midőn az barsonyos
urak sokot hazugságokkal az ő remense-
get fel fuvalkodtatnak, az Athenas város-
beli hadakozásban tudos Charidemusra,
Sandornak az samki vetesert gonosz aka-
rojara (mert Athenas városból az ő pa-
rancsolattyara ki üzettetet vala) fordul-
van, kérdezni kezde, ha neki elegendő
kezülettel lattatneke lenni az ellensegnek
meg rontására; Amaz pedig mind az ma-
ga forsarol, s mind az Kiralynak kevely se-
geről el feletkezven monda.

Charide-
musnak Da-
iust jora in-
terrogatioja

Igazat talam te sem akarnál halla-
ni, es enis, ha most meg nem mon-
dom, mazzor semmikeppen meg nem
vallom. Ennek az hadnak ilyen nagy
kezületti, ez, enni nemzetsegeknek,
es az egész nap keleti birodalomnak
lako helyeiből ki hivattatott sokaság,
az bomzedtságbelieknek rettenteseke.

re lehet; barsonnyal és arannyal tűndöklök, fegyverrel és gazdagsággal annival finlik, az menit az kik szemek alá nem vetetnek, elmejekkel be nem foghatnak. De az Macedonoknak bizonyára, viadalra rendelt kemény tekintetű, és ekelességnelkül való seregi, az vitezeknek meg mozgathatatlan ék formájú sokaság, és fűrűn övéve állatot erejét, páisokkal és dardakkal fedezi be. Ők az gyalogoknak allo sereget phalanxnak hívják; Az vitez a vitezzel, az fegyverek az fegyverekkel egybe érnek, az intőnek reczesere fűgyelmetesek leven, az házlok után való járást és az rendeknek meg tartását meg tanultak. Az mit nekik parancsolnak mindnyajan meg hallják; ellent állani, kerülni, az hadnak harván ide s-tova futatni, az viadalt meg változtatni, az hadnagyok sem tudgyak jobban mint az köz vitezek; Es hogy ne vellyed őket az aranyon és ezüstön felletteb

Dariusznak
hada sok
szép drága
ezkőzökkel
tűndöklök

Az Macedonoknak
phalanx nevű serege és
annak rendtartása.

Hadakozo
uraimidevi-
gyazsarok

Az erősek-
kel erőse-
ket kel szem-
be állatni.

Dariusz Cha-
ridemust jo
intefet meg
nem fogad-
van meg elő-
te, kit ottan
meg ban.

letteb kapdosni, még ez ideig az á
rend tartas az segenysegnek tanitasa-
bol allot; Mikor meg faradnak, az
föld nekik agyok, eledelek, az mit
kapnak, almoknak údei az eczakanal
rövidbek. Annak felette az Thessa-
liai, az Akarnaniabeli, es az Aetolia-
beli lovasok, kiknek seregek harczal
meg győzhetetlen, azt hiszem, hogy
parittyakkal, es tűzzel meg kemenit-
tetet dardakkal vissza üzettetnek; ha-
sonlo erő kevantatik; Azon az föld-
dön mely ezeket nemzette, kellene
segitseget keresni, ezt az ezüstöt es
aranyat küld el, fogadgyanak hadat
velle. Dariusznak biligy es engedelmes
elmeje vala, hanemha mikor az ő terme-
zetit gyakorta az jó szerentse meg véstene.
Azert az igaz mondaft nem szenvedven,
az alazatoson könyörgő jóvevény em-
bert, ki akkor felette hasznos dolgokat ad
vala tanacsul, halakra vitetni parancsolai.
Amaz magat meg akkor-is az szabadon va-
lo szolashoz tartvan; Ennekem (ugy
mond) az en halalomert kész boszszu
allom

allom vagyon; az ki ellen teneked tanácsot attam, ugyan azon büntet meg tegedet az en tanácsomnak meg utalásaert. Te bizonyara az birodalomnak feletteb való fabadtságaval hertelen meg változván, peldalez az maradekoknak, hogy az emberek midőn magokat az ferencsere bizak, meg magok természeteket-is meg változtattyak. Ezeket fel főval hogy mondana, azoktól, kiknek meg vala parancsolva, meg őlettetek. Annak után az Kiraly kesen kezde fanni banni, es azt meg valvan, hogy igazakat mondot volna, eltemettette.

Az igaz mondasert embernek be-is török nehaz az fejé.

Thymodes Mentornak fia, sereny ifjú legény vala, kinek az Kiraly meg parancsola, hogy az jövevény vitezeket, kik hez igen bizik vala, Pharnabazustól el venne, az hadakozásban azoknak szolgáltyokkal akarván elni; Az birodalmot, mellyet annak előtte Memnonnak adot vala, Pharnabazusnak ada. Az előtte allo gondok miat nyughatatlanságban letében az rea következendő dolgoknak kepei meg alfabannis izgattyak vala, vagy az somoruság, vagy az jó údejen meg erző elmenek

Dariusal-
mokat lat.

elmenek jövendősefe hozvan azokat. Az Sandor tabora neki tűznek nagy finyeffe-gevel teczek tündöklenni, es egy keves údó mulva Sandort abban az öltözetben hozza vitetni, melyben ő maga volt volna, mikor az Kirali neüvel neveztetet; annak utanna Babyloniaban lovon jaro Sandor hirtelen mind lovaftol semei elől elenyestet volna. Ezeknek felette az jövendő mondok külömb külömb fele magyarázattal gondgyat ide s tova vonazolak; Nemellyek azt az almot, hogy az ellenfe-gek tabora eget volna, hogy Sandort, az Kirali ruhat le teven, Persiai es közönse-ges öltözetben, eleiben hozattatni latta volna, az Kiralynak jo szerencsejere mondgyak vala lenni; nemellyek nem ugy jövendőlnék vala; Mert az Macedo-noknak tündökölvé lattatot tabora San-dornak fenyeffeket jelentene, ki nem ke-telkednek, hogy Asianak birodalmat el foglalando volna; miért hogy azon öltö-zetben volt volna Darius, mikor Kiraly-nak neveztetet. Minden elebbi dolgok-rol is, (az mint az nyughatatlan gond hozza) meg emlékeztének vala; Mert azt samlallyak vala ele, hogy Darius birodal-manak kezdetikor, sablyajanak Persiai modon csinaltatot hüvelyet oly formara valtoß-

Dariusnak
nem jot je-
lentő jelene-
nek.

valtoztatta volna, az mellyel az Görögök elnenek, es mindgyarast az Chaldaeusok azt magyaráztak volna, hogy az Persaknak birodalmok azokra szállandana, az kiknek fegyvereket követte volna. Tovabba ő mind az jövőendő mondoknak feleleteken, mely az kösszeg közze ki hirhedik vala, s mind penig az latszon, mely al-
 maban eleibe vitetet vala, felette örven-
 dezven, taborat az Euphrates fele indit-
 tata. Az Persaknak regi eleiktől maradot
 Sokasok szerint hagyatot, hogy nap kelet
 után iudullyanak. az nap immar nagyon
 fen leven, az Kiralynak Satorabol trombi-
 taval jel adatik vala. Az Sator felet, az
 honnat azt mindenek lathatnak, az nap-
 nak crystalyban foglaltatot kepe tündök-
 lik vala. Az meg indult hadnak penig
 rendtartasa illyen vala. Az tűz, mellyet
 ők bentnek es öröкке valonak hinak va-
 la, ezüst oltarokban elől vitetik vala;
 Ehez az bölcsök leg közelb jarvan, regi
 eleiktől maradot eneket mondnak vala;
 Az bölcsöket lang finú mentékben ha-
 rom száz hatvan öt ifiak követik vala, az
 egész estendőnek napjaival egyenlő sa-
 muvak leven; Mert az Persaknak is anni
 napokra határozatot az estendő. Annak
 utanna az Iupiternek benteltetet bekeret
 fejez

Az Euphra-
 tes folyo vis
 fele indul.

Hadanak tit-
 ban valo
 rendtartasa.

Dariusznak
nem harczra
hanem pra-
dara valo
hada.

Caelius Rho-
diginus
lect. anti-
quarum lib.
13 Ezeket
az Persaktól
azelt mond-
gya ha ha
tarlanoknak
hivattartak-
nak lenni,
hogv ha ki
közűiek,
vagy meg
holt, vagy
meg, be-
tegedet,
azok helye-
ben mind-
gyart mas
rendeltetet
estiz ezer-
nel soha sem
többen sem
kevesben
nem volta-
nak.

fejer lovak vonbak vala; ezeket egy igen nagy lo, mellyet Nap lovanak neveznek, követi vala. Az lovaknak vezetőit arany veszők, es fejer ruhak ekesitik vala; Nem messze tiz beker vala, mellyek sok arannyal es ezüsttel meg valanak borittatva. Ezeket tizen-ket nemzetsegnek lovasa, külömb külömb fele fegyverekkel es sokasokkal levő, követi vala. Ezekhez legközelb mint egy tiz ezeren azok mennek vala, az kiket az Persak halhatatlanoknak hinak; Az Pogan gazdaságnak ssep őltőzéri egyebeket nem ekesit vala inkab mint ezeket; Azoknak arany lanczok, azoknak aranyas ruhajok, es meg gyöngökkel is meg ekesittetet uyjas ruhajok vala; Csak közel, kiket Kiraly rokoninak neveznek, tizen-öt ezeren mennek vala. Ez penig inkab mind aszszony ember modgyara fel ekesittetet sokasag, bujasaggal vala inkab hogy sem mint diés fegyverekkel tekintetes; Doryphorufoknak hivattatnak vala. Ezekhez legh közelb azoknak ferege megyen vala, az kik az Kiralynak ruhajat szoktak fogni; Ezek az Kiraly bekerenek előtte mennek vala, melybő ő magosan ki laczolog viseltetik vala; Az bekernek mind az ket oldalat aranybol es ezüstből formaltatot listeneknek kepei ekesitik

fitik vala, közösleg draga kővek dísefitik
 vala az igat, melyből egy egy fingni ket
 arany kepek allanak vala ki, mellyek egy
 mas ellen valo vavasoknak formajat vise-
 lik vala. Ezek között barnyait kiterjeztő-
 hőz hasonlo arany fas keselyűt mentelte-
 nek vala. Az Kiralynak öltözeti, minde-
 neknek felette valo bujasaggal jegyezte-
 tik vala; az barsony dolmánya fehér sin-
 nel elegy főtetet vala; arannyal ekesítettet
 palástyat, arany ölyvek, mint-ha horgas
 orokkal egy mással sembe főknenek, eke-
 fitik vala; es aßsöny ember modgyara,
 aranyas övel övedzven, Persiai sablyáját
 felkötötte vala, melynek az húvelye dra-
 ga kőből vala. Az Persak az főnek ekesítte-
 get Cydarisnak hiak vala, azt fehérrel meg
 ekesítettet Egh sinű fátyol környül járja
 vala; az sekere utan tiz ezer kopias me-
 gyen vala; Ezek ezúttal meg ekesítettet
 arany hegyű kopiakat viselnek vala. Az
 Kiralt job es bal kez felől rokonsági köz-
 zül leg fő fő rendek, csak nem ket szan
 követik vala. Ezeknek serege harmincz
 ezer gyalogtol foglaltatik vala be hatul,
 kiket az Kiralynak negy száz lovai követ-
 nek vala. Annak-utanna ég futamatni föld
 közzel, Dariusnak az annya Syfigambis
 szekeren vitetik vala, es mas szekeren az

D

Az Kiraly-
 nak ekes öltö-
 zeti nem
 barsony,
 nem arany,
 nem draga
 göngy, ha-
 nem kivált-
 keppen az
 kegyesség,
 igazság es az
 dolgoknak
 batran valo
 viseleseben
 az győzhe-
 tetlenszai.

felesege

felesege vala. Az Kiralyne asszonyokat követő asszony nepeknek soksága lovakon megyen vala. Ezeket tizen ötön, kiket Armamaxaknak neveznek, követik vala. Ezek között valanak az Kiralynak gyermekei, es az kik azokkal daykalkodnak vala, es az herelt embereknek serege, kik azoknál az nemzetségeknél bizonyára nem alaváló állapotban vadnak. Annak utanna az Kiralynak három száz hatvan ágyas asszonyi vitetnek vala, azok-is Kirali öltözetben es ekeffekben, kik után az Kiralynak kintset hat száz özver es három száz tevé hordozza vala, az nyilasoknak oltalma utannok menven; Ehez az sereghez legközelb rokonságinak es baratinak felesegi, es tabori szolgáknak seregi mennek vala. Az utolsók, ki ki mind magok hadnagyival valanak, az kik az seregeket hajtának, könnyű szerzamosok. Visontag ha ki az Macedonoknak rendelt seregit megnezne, külömböző vala, az lovak es vitezek nem arannyal, nem külömb külömb finű ruhakkal, hanem vassal es rezzel tündökölven. Azoknak hadok, mind megallani, s-mind penig menni kez; sem soksággal, sem portekájával nem igen nehez, az előtte járojanak nem csak jel adására, hanem csak intésre is fűgyelmetes leven.

Az Macedonoknak hadok minemű.

leven. Mind az tabornak helye, s mind az hadnak elefe elegedendő vala. Annakaert Sandornak az harczon vitezekbeli fogyatkozasa nem lön.

Darius penig ollyan nagy fokasagnak Kirallya, az helynek az melyben harczola, borossagi miat, keves hadra, mellyet az ellensegben semminek tartot vala, borula. Azon közben Sandor minekutanna Abistameneft Cappadocianak tisztartajava tötte volna, minden hadaval Ciliciara indulvan, abba az tartományba jutot vala, mellyet Cyrus taboranak neveznek; Cyrus az tabort ot fektette vala, mikor Croesus ellen Lydiaban haddal menne. Az ártomány az bele menő helytől mellyen Ciliciaban be megyünk, ötven futamatni földnyere vala; Az ot lakosok az igen boros torkokat Pylaknak hívják, az erősséget, mellyeket kezzel eppitünk, az helynek termehet berint valo allasa követven. Annakaert Arsames, ki Cilicianak tisztartója vala, meg hanyvan vetven magában, mit adot volna Memnon neki tanácsul az hadadozásnak kezdetiben, az elein hasznos tanacsot kesen rendele veghez vinni. Ciliciat tűzzel es vassal puztita, hogy az ellensegnek pusztasagot berezzen; valami eletre valo lehet, el vesztegete; az föl-

Sandor Ciliciába indul.

Arsames Ciliciát mellynek tisztartója vala, tűzzel es vassal pusztította.

Az ki az ma-
ga birodal-
mat oltalma-
zo vitezek
nelkül had-
gya, az el-
lenségnek
urat nijt az
győzede-
lemre.

Cilicianak
az helyet
valo erős al-
lapattya.

az földet mellyet meg nem oltalmazhat
vala, sovanyon es puztan akarvan hadni.
De sokkal haznosb volt volna, az torok-
nak, mely Ciliciat nyittya, borossagit erős
oltalommal el fogni, es az utra függő he-
gyet údejen -korán meg allani; az honnat
az be menő ellenfeget artalom nélkül
meg tartoztathatta avagy meg verhette
volna. Akkor valami keves hadat hadgy-
van, mely az darabos utakat allana, ő ma-
ga vissza mene, pusztitoja leven annak az
földnek, mellyet az pusztitástól oltalmazni
kellet volna. Azert az kik ot hagyattanak
vala, magokat el arultattaknak velven
lenni, az ellenségnek meg csak latafat-is
nem akarak el szenvedni, holot az helyet
meg kevesben-is meg tarthattak volna.
Mert Cilicia az darabos es meredek hegy-
nek mind egy vegben valo tetejevel kör-
nyúl vetettetik, mely mivel hogy az ten-
gertől kezdetik, mint valami kebellet es
haylassal meg horgástatvan, esmet az ma-
fik farvával, az tengernek mas fele valo
partyara terjed ki. Ezen az hegy berczen,
az hun kivaltkeppen oda be fele, az ten-
gernek előtte el al, három erős es felette
soros be menő helyek vadnak, mellyek-
nek egygiken Ciliciaban kel be menni.
Ugyan azon Cilicia mezős, az hun az ten-
ger fele

ger fele tart, annak terit gyakor folyamok
el különözven. Az Pyramus es Cydnus hi-
res folyo vizek ot folynak. Az Cydnus vi-
ze nem szélességevel, hanem szép tiszta vol-
taval nevezetes; Mert az kut feje kbőllaf-
su eredessel folyvan, tiszta földre megyen;
patakok sem folynak bele, mellyek helye-
ben valo csendez folyasát meg savarnak.
Azert szép tiszta es felette hideg leven, ugy
mint az partoknak bőseges kieffégevel be-
arnyekoztatvan, mindenűt az maga kut
fejehez hasonlo leven, az tengerben sa-
kad. Abban az országban versekkel hire-
sített sok emlekezetre valo eppületeket
az regisleg meg eméltet vala. Az Lyrnessus
es Cebeitus varosoknak az helyek muto-
gattatnak vala, az Typhon barlangja-is es
az Corycus berek, az hun safrany terem,
es egyebek-is, mellyekben semmi az hirnel
egyeb meg nem maradot vala. Sandor az
hegytetejenek torkain, mellyek pylaknak
neveztetnek, be mene. Az helyeknek al-
lasat meg szemlélven, azt mondgyak, hog
mászor az maga jo szerencsejen inkab
nem csudalkozot volna. Azt vallya vala,
hogy csak kövekkel is el borittathatot
volna, ha voltanak volna, az kik az be me-
nöket kergetnek. Az ut negy fegyverest
el fog vala be, az hegynek az berczi az

Pyramus es
Cydnus Cili-
cianak fo-
lyo vizei.

Sandor Cili-
ciában be
megyen az
hun az maga
jo szeren-
csejenigen
csodalkozik
Igen szép
dolog mikor
ember az el-
lenfeg ka-

quinak kol-
csait ver on-
tas nélkül
kezehez ve-
heti.

utrá függőleg hál vala, mely ut nem csak
sörös, hanem inkább mindenút meredek
vala, gyakor folyamok csavarogván kö-
zősleg, mellyek az hegyeknek tövőkből
fármaznak; Mind azon által az könnyű ber-
rel való Raczoknak meg parancsolta va-
la, hogy elől mennyenek, es az erős uta-
kat meg kimelleyek, hogy az ellenfeg le-
ből az be menőkre ki ne útnes; Az nyilasok-
nak serege is az hegynek tetejét el fogta
vala; ijjokat fel vonva tartyak vala, meg
intetven, hog ők nem utrá, hanem harcra
Tarsus város mennek. Illyen formán az had, Tarsus
városra juta, mellyet az Persak akkor leg-
inkább gyutogatnak vala, hogy az ellenfeg
az gazdag városba ne menne. De ő kö-
nyű berrel való sereggel Parmeniot az
tűznek meg oltására elől el küldven, mi-
nek utanna meg erte, hogy az ő vitezinek
oda való meneteleket az pogánok meg
nem alván, el futottanak volna, az maga-
tól meg tartatot városba be mene.

Az Cydnus vize, mely felől nem regen-
sollotunk, az városnak közepin által foly;
es akkor nyar vala, melynek melege az
napnak heűsegevel egyéb tartomant in-
kább mint Ciliciát nem gyulaszt, es az nap-
nak felette forró údeje kezdetet vala len-
ni. Az porral es veritekkal be fogattatot
Királt

Kiralt az folyó viznek tista volta ingerle,
 hogy meg hev testet meg ferezte. Azert
 ruhajat levetven az had elöt (illendő do- Dragab ru-
 lognak-is itilven leendeni, ha az ő vitezi hakra üznek
 nek meg mutatta volna, hogy ő olczo te az mostani
 sti öltözettel meg elegendet volna) az viz kisseb biro-
 be ala szálla; Es mihelt bele mene, az ta dalmu Kirá-
 gai hirtelen való rezketéssel fázni kezd- lyok.
 nek; Annak utanna el halavanyodek, es Sandor az
 csak nem mind az egész testet az eltetö Cydnus vi-
 melegseg el hadgya. Az hálo felben levő zeben fered-
 emberhez hasonlo Kiralt az fogak, ven hirtelen
 es nem elege esen leteben az satorba vi- meg beteg-
 zik.
 vek. Felette nagy somorusag, es csak nem
 siras vala immar az taborban; keservefen Es etin az vi-
 panaszkodnak vala, hogy az dolgoknak tezek igen
 olyan nagy sebes folyasaban es elő mene- sopankod-
 teliben, az minden üdönek es emlekezet- nak.
 nek leg hiresb nevesb Kirallya, nem az
 harczon, akar csak, sem az ellensegtől
 győzettetet volna meg, hanem testet viz-
 zel mosogatvan ragadtatot es oltatot vol-
 na el. Darius raytok volna, győzedelmes
 leven, minek előtte az ellenseget meg lat-
 ta volna, Nekiek azon orsagokra kellene
 vissza menniek, az mellyeken győzedel-
 mesen által mentenek volna; Mindeneket
 vagy ő magok, vagy az ellensegek el pus-
 titottanak volna. Az felette keles pus-
 tagokon,

sagokon, ha senki őket mentekben úzni
 nem akarna is; az ehféggel es fogyatko-
 zással meg győzethetnének. Kicsoda
 adand jelt az futoknak? kicsoda merez-
 lend Sandornak helyebe következni?
 Annak felette, ha éinte Hellepontusig
 futva be hatnának is, hajokat, mellyeken
 által kellyenek, kicsoda kesitend? Ismet
 az éanakodas ő magara az Kiralyra for-
 dítatvan, az ifjusagnak azt a viragot, az
 bator szűnek azt az erejet, ugyan azont
 mind Kiralyokat, s mind vellek egygyüt
 vitezkedő tarsokat túllők el éakasztatni, es
 el ragadtatni, magokrol el feletkezven,
 panaszkodnak vala. Ezenközben leleg-
 zeti éabadosban kezdet vala jarni, éemeit
 az Kiraly fel emeli vala, es lassan lassan az
 ééé meg jöven, az környül allo baratit
 meg ismerte vala; es az betegsegnek ere-
 je csak azért lattatik vala meg tagittatot-
 nak lenni, hogy az nyavalyanak nagy vol-
 tat erzi vala; elmejet pedig testének be-
 tegsege izgattya vala, miért hogy Dariust
 őtódnapra Ciliciaban lejendeni hirdette-
 tik vala. Annak okaert magat fogva kez-
 ben adatni, es ollyan naggyőzedelmet ke-
 zeiből ki kaptatni, es nem hires neves ha-
 lallal az satorba meg őlettetni, sopankodik
 vala; es baratit s-hasonlokeppen orvos
 doctorit

doctorit be bocsattatván, monda nekik ;
 Az szerencsetlenfeg engemet dolgaimnak
 micsoda allapattyaban talalt legyen, im
 lattatok. Az ellenfeg fegyverenek ör-
 geset lattatom hallani, es az ki az ellenfeg-
 re szabad akaratom szerint hadat hoztam,
 immar ingerlettetem. Darius annak oka-
 ert, midőn olyan kevely levelet irna, tud-
 ta az en szerencsetlenfegemet, de hiaba,
 ha szabad nekem magamat az en akara-
 tom szerint meg gyogittatnom. Lassu or-
 vossagokat es rest orvos doctorokat nem
 vár az en allapatom. Iob ennekem hamar
 meg halnom, hogy sem mint kefore meg
 gyogyulnom : Azert ha mitehetfeg, ha mi
 tudomany vagyon az orvos doctorokban,
 tudtokra legyen, hogy en nem annyera
 keresem az halálnak orvossagát, menyere
 az harcznak. Ollyan hirtelen valo vak-
 merősege, mindenekben felette nagy
 busulaft szerzet vala. Azert ki ki mind ma-
 gajert neki könyörgeni kezde, hogy az
 sietfeggel az veszedelmet ne örögbitene,
 hanem az orvosoknak savokat fogadna ;
 Az meg nem probaltatot orvossagok ő
 nalok meltan ketsegesek volnanak, holot
 az ő veszedelmere az ellenfeg, még az
 mellette valo kedves barátit is kintsel in-
 gerlene ; Mert Darius meg hirdettette va-

Az nyavalya
 nak erejet
 bator szüve-
 nek nagy
 voltaval meg
 győző San-
 dornak az
 barati es or-
 vos doctori
 előt valo
 oratioja.

Az nagyba-
 torfagu szü
 az kesede-
 lemhez nem
 ert, es az
 mit akar,
 azt joles ha-
 mar akarja.

Ezer talentum tezen
hatfzaz ezer
magyar aranyat.

la, hogy ő annak az ki Sandornak gyilkosa lenne, ezer talentumot adando volna. Annakokaert azt velik vala, hogy senki nemis merezleendene meg probalni, hogy neki orvossagot adgyon, mely orvossag az uy hirre nezve ketseges lehetne.

Philep Sandornak felette hü orvos doctora:

Az fő orvos doctorok között, egy Philep nevű Acarnan nemzetből való, Macedoniabol az Kirallyal el ment vala; az Kiraly melle gyermek koraban felette hű tarsul, es eletenek őrizőjeül adatot vala; nem csak ugy mint Kiralt, hanem mint neveltet-is, kivaltkeppen valo fő szeretettel szereti vala. Ez az orvos doctor azt fogada, hogy ő nem hirtelen, hanem hamarissaggal valo orvossagot hozna ele, es az nyavalyanak ollyan nagy erejet gyogito italal meg könnyebitené. Az ő igireti senki nek nem teczik vala, azon kivül, az kinek vezedelmevel igiri vala; Mert mindene ket könnyeben el szenvedhet vala, hogy sem mint az kesedelmet; sem ei elöt fegyverek es harczok forognak vala, es az gyöfse delmet abban veli vala helyheftetettnek lenni, ha akar csak az szazlok elöt alhatna; azont, hogy az orvossagot harmad nap utan veendő volna hozzája (mert az orvos ugy mondotta vala) nehezen szenvedven. Ezenközben Parmeniotol, az barsonyos

barsonyos urak között leg nagyobb hivatól
levelet vőn, melyben jó údejen inti vala
hogy maga életet Philepre ne bizza, mert
Dariustól ezertalentummal, es huga neki
adafanak bítatásával el fordittatot vol-
na. Az levelelmejében felette nagy gon-
dot útót vala, es mind ket fele valamit
vagy az felelem, vagy az bizodalom elei-
ben adot vala, magaban titkon valo itile-
tivel így hannya veti vala. Ugyan rea bir-
jame magamat, hogy meg igyam? Hogyha
mereg adatik, s valami törtinek, ne láttas-
seke meg meltatlanul is törtintnek lenni?
Az orvosnak húseget meg vesseme? az sa-
torban szenvedgyeme magamat el nyo-
matni? De jobb másnak látorsága miat, hog
sem mint az magam felelmem miat meg
halnom. Elmejet sokaig ide s-tova forgat-
van, micsoda irattatot volna neki, senki-
nek ki nem jelente, es az levelet maga
gyűrejevel meg pecsetelven, az mely van-
koson fekszik vala, az ala vete. Ez gondo-
latok közben ket nap telven, az orvostól
rendeltetet nap ele jöve, es ő az poharral
melyben az orvosfagot elegyítette vala,
Sandorhoz be mene. Kit minek utanna
Sandor meg lata, az könyökere fel emel-
kedven, es az Parmeniotól küldetet leve-
let az bal kezében tartvan, az pohart veve

Ezertalen
tom teszen
harfraz ezet
Magyar ara-
nyat.

Sandornak
bator es ele-

es fe-

kedeti ki
gobbet hi-
szen maga-
nak az ő ba-
rattyá felől
hogy sem
mint Parme-
nionak,

es felelem-nelkül ivec belőlle. Annak
utanna parancsola Philepnek hogy az le-
velet el olvassa, es midőn olvasna, or-
czajáról Sándor séméit el nem veve, azt
gondolvan, hogy az orczajan az lelki isme-
retnek valamijeit kaphatna. Az levelet
Philep el olvasván, több haragot mutatá
hogy sem mint felelmet; es az ágy előt az
felső ruháját es az levelet el vetven, mon-
da; Király noha az en cletem mindenkor
te tölled függő, de most nilvan azt itilem,
hogy sent es bőcsületre melto sayjal ve-
tetik. Az gyilkosságnak vetket, mely nekem
sémemre vettetet, az te egesseged el mos-
sa. En töllem meg tartatvan, nekem e-
letet adando vagy; Azon felette kerlek,
hogy az felelmet hatra hagyvan, az orvos-
ságot az erekbe be fogadtatni szenved-
gyed. Csenedesité meg egy kevesse elme-
det, mellyet noha bizonyára hű, de mod-
nelkül sörghalmatoskodo barátid alkol-
matlan gondal busitnak. Ez az beszéd az
Kiralt nem csak meg csenedesíte, hanem
ugyan megis örvendésítete, es jó remeny-
seggel be tölte. Annakokaert Sándor
monda Philepnek; Hogyha az istennek te
neked Philep meg engettek volna, leg in-
kab micsoda móddal akarnád az en süve-
met meg probálni, bizonyára mással akar-
tad.

tad volna; de bizonyosbat ennél, mellyet
 meg probaltal, nem-is kevantal volna.
 Noha ezt az levelet elvöttem, mind az al-
 tal az mely italt elegyítettél vala, meg
 ivam; Es most azt hiszem, hogy te nem ke-
 vesbe vagy az te hűségedert borsgalmatos,
 mint az én egessegemért. Ezeket bõlván,
 Philepnek job kezét nyuta. De az orvos-
 sagnak oly nagy ereje lón, hogy az mik kö-
 vetkezzenek, Parmenionnak vadlasat feji-
 tettek legyen. Az meg rekeztetet lelegzet
 borsfán jár vala, es Philep-is semmit meg
 probalatlan hatra nem hagyta; testet me-
 leggető esközökkel kötöze, es meg bád-
 gyadot allapattyaban, hun eledelenek, f-
 hun bornak bõgával ebéste meg őtet. Es
 mihelt esen valo letet lata, hol az annya
 es hugai felől, hol penig az olyan nagy
 közelgető győzedelem felől őtet emle-
 keztetni meg nem bűnek. Minek utanna
 penig az ereket az orvoslag megjara, es
 lassan lassan mind az eges testben, az eges
 seg be ferkezhettek; először az maga erejét
 az elme, annak utanna az test-is, varako-
 zasnal harmareb vissza veve; Mert ez al-
 lapatban valo lete utan, harmad nap mul-
 van, az vitezeknek eleikben mene, es az
 Kiralt ő magát sem nezi vala az had ked-
 vesben mint Philepet; Sandornak ki ki
 mind

Sandorán
 nagy nehéz
 betegség-
 ből egessege-
 refordul.

mind magajert job kezét apolgatván, mint egy jelen való Istennek halakat adnak vala; Mert könnyen azt meg nem mondhatni, az magok Kiraliboz való tiszteleten kívül, mely abba az nemzetsegbe ugyan bele barmazot, ezt az Kiralt-is bizonyára menyere vagy csudaltak vagy szeretetek legyen. Immar ettől fogva semmihez Istent segitsegnélkül nem lattatik vala kezdeni; Mert midőn az jó berencse mindenűt jelen volna, az vakmerőség dúcsósagre vált vala; az údeje-is olyan nag dolgoknak vifelesere többire eretlen, de bősegesen elegseges leven, minden cselekedetit-is meg ekesíti vala; es az mellyek alab valoknak szoktanak tartatni, gyakrabban az vitezlő dologban, az kőfegnel kedvesbek, ugy mint, testenek köztők való gyakorlása, az közönsegestől kevesbe különböző ekessege es öltözeti, vitezlő nyers ereje, mellyekkel ő vagy elmejenek ajandekival, vagy bator súvenek mestersegivel, azt cselekedte vala, hogy mindenneknel egyarant kedves es becsúletes volna.

Darius Ciliaciaba Sandor ellen nagy fiesseggel megyen.

Darius pedig Sandornak nyavalyáját megertven, mennel nagyob fiesseggel leheté, olyan nehez hadat az Euphratesre vün, es azon hidakat csinaltatvan, mind azon

azon által az hadat öt nap által költözte-
te, Ciliciát el foglalni sietven; Es immar
Sándor meg gyogyulván, Soli nevű város-
ra jutot vala, mellyet minekutanna meg
vőn, büntetefül rayta két száz talento-
mot veven, az varaba oltalmazó vitéze-
ket szállita. Annak utanna az meg adatot
eggefegert, jatek es mulatság által halakat
adván, az poganságot semminek, mely
nagy bizodalommal alitana, meg mutata;
Æsculapiusnak es Minervának jatekokat il-
le, mellyeket midőn nezne, Halicarnassus-
ból örvendetes hír hozatek, hogy az ő vi-
teztől az Persák sembe való viadallal meg
győzettének volna; Az Myndus es Caunus
városbeliek-is es annak, az vidéknek na-
gyob részei az ő birodalma alá haytatta-
nak volna. Annakokaert mulato jatekot
teven, es az rabort meg inditván, es az Py-
ramus vizen hidat csinaltatván, az Mallos
nevű városra érkezék; onnat az tabornak
második meg szállitásával Castabulum vá-
rosra. Ot Parmenio az Kiralynak eleibe
jöve, kit az berek utának meg kimletere
ele küldőt vala, mely berek által az Iffus
nevű városra kel vala be hatni. Es ő an-
nak barosságit el fogván, es azokban ke-
ves oltalmot hagyván, az poganoctól pus-
tan hagyatot Iffust-is meg vőtte vala. On-
nat

Két száz ta-
lantom re-
szen száz
husz ezer
magyar ar-
nyat.

Az szoros
utaknak
meg kimle-
se es el fo-
glalása felet-
te szükségese

nat eleb menven, azokat az kik az hegyek-
 nek belső réseit allyak vala, le haytván,
 oltalmokkal mindeneket megerősíte; es
 az utat, (az mint nem regen mondok) el
 fogvan, ő maga az hirrel egygút érkezék.
 Annak utanna hadait Iffus melle vive, az
 hun azon tanatskozvan, ha tovab kelle-
 neje menni, avagy az uy vitezeket (kik ho-
 Macedoniabol közelgetnenek nilvan va-
 la) ot meg varni. Parmenio mas helt az
 harczra annal alkomatosbat nem itil vala
 lenni; Miert hogy mind az ket Kiralynak
 hada egyenlő samu lejedene, holot az
 sorosságok sokasagot be nem fognanak;
 az fik helt nekik es az mezőket el kellene
 tavosztatniok, az hun környül vetethetne-
 nek, az hun ketseges harczal meg nyomat-
 tathatnanak; attol felne, hogy nem az el-
 lensegnek vitezsegevel, hanem az magok
 faradafokkal győzetnenek meg. Az Per-
 sak ha tagan alhatnanak, az el faradtaknak
 helyekbe ottan ottan uyjabbak követke-
 zendenenek. Ollyan hasznos tanatsbeli
 okosság könnyen be vetetek. Azert azt
 vegeze, hogy az bereknek sorossági közöt
 varja meg az ellenseget. Az Kiraly hada-
 ban egy Sifenes nevű Persiai ember vala,
 ki regen az Aegyptomi fejedelemtől Phi-
 lep Kiralyhoz küldetven, es ajandekokkal
 s minden

Sander az
 Dariussal va-
 lo viadalnak
 helye felől
 az Parmeni-
 otol adatot
 hasznos ta-
 natot meg
 fogadgya.

Minden becsülettel tiszteltetven, hazaját
 az fiamkivetesen elváltotta vala. Annak
 utanna Sandort Afiaba követven, az ő hű
 tarfai között tartatik vala. Ennek egy
 Cretabeli vitez, gyűrővel, melynek jele
 kie volna nem tudatik vala, megpecsetel-
 tetet levelet ada; Azt Nabarzanes Dari-
 usznak hadi vezere küldötte vala, es Sise-
 nest inti vala, hogy az maga nemzetes
 voltához es erkölcséhez valami illendő
 dolgot cselekednek; Az ő neki az Kiraly-
 nal nagy becsületire, leendő volna. Ezt
 az levelet Sifenes, ugy mint artatlan San-
 dornak gyakran probalta vinni; de midőn
 az Kiralt annig gondokkal, es az hadi kefé-
 lettel bantatni latna, ottan ottan alkolma-
 tos bűdöt varvan, elvegezet gonos bän-
 deknak ketseget vona magara. Mert minék
 előtte az level neki megadatnek, Sandor-
 nak kezeben jutot vala, es azt meg olvas-
 van es ismeretlen gyűrővel megpecsetel-
 ven Sifenesnek adatta vala, az pogan em-
 ber hűvsegenek megh probalalara; Ki
 miért hogy sok napokon Kiralyhoz nem
 ment vala, az levelet gonos bändekkel
 lattatek el titkolni, es az uti seregben az
 Cretabeliektől, ketsegnelkül az Kiralynak
 parancsolattyabol, megölettetek.

Es immar az Görög vitezek, kiket Thy-
 E monda

Sifenes ar-
zatlan leven
magat go-
rombaul
el veszti.

Az idegen
vitezeknek
Capitani
gyakrabban
kettsegek,
ha szinte
az tanacsban
bolcsen be-
szelgetnek is

Eszes es jo
fejedelem-
hez illik, az
neki be adat
takat, kü-
lomben nem

mondas Pharnabazustól el vót vala, ki-
valtképpen valo es csak nem eggyetlen
egy remenlege, Dariushoz el érkeztenek
vala. Ezek tanacsul igen adgyak vala,
hogy hatra szállana, es Mesopotamianak
tagas mezeire vissza menne; Hogyha azt
az tanacsot, meg vetne, akar csak ő az
meg sámlalhatatlan hadat osztana meg,
hogy az birodalomnak minden crejet az
berencsenek egy csapasa ala esni ne had-
na. Ez a tanacs az Kiralynak inkab tetszik
vala, hogy sem mint az ő barsonyos tana-
csinak, kik azt mondgyak vala, hogy az
Görög vitezeknek hűsegek kettseges vol-
na, es jutalomert arultatast inditananak;
es az hadat nem egyebet akarnak meg
osztatni, hanem hogy ők, egyebet gondol-
van, ha mi törtinnek, őtet Sandornak kez-
ben adnak; semmi batorfagos dolog nem
volna, mint azokat mind az egész hadtól
környül vetetteket nilakkal el borítani,
hogy az meg büntettet hűtetleneknek
peldai lennenek. De Darius miert hogy
sént es filigy vala, nem akara ő oly nagy
vetket cselekedni, hogy az maga hűtinek
követőit, maga vitezit le vagassa. Micsoda
külső nemzetsegből valo ember bizando
volna annak utanna ő rea többör eletet,
hogyha anni vitezeknek verekben ferte-
tetne

tetne kezeit? Senkinek az goromba tana-
csert fejevel né kellene bűnhődni; Nem
lennének kik tanatsot adgyanak, hogy ha
tanatsot adni veszedelmes volna. Vegeze-
tre őket minden nap tanacsban hivatna
hozzaja, es külömb külömb fele sententi-
akat mondanának, de mind az által, nem
tartatnának hüvebbeknek lenni, az kik
okosb tanacsot adnak. Azert az Görö-
göknek meg izene, hogy jó akarattyokat
kössönne. De ha hatra kezdene szállani,
az birodalmot kétfélegnekül az ellensé-
gek adando volna. Az hirtől allanának az
hadak, es azt, a ki hatra szállana, futni hin-
nek: Az viadalnak penig alkalmatosfagat
halogatni gorombaság volna; Mert bizo-
nyara annifokasagnak, holot immár az tel-
előttők volna, az pústa, es mind az maga-
vitezitől, s mind az ellenségtől el veszte-
gettetet országban, elegendő elese nem
lennie. Az hadat is meg nem faggathatni,
regi eleiknek szokásokat megtartvan; Kik
az harczoknak probaira mindenkor egész
erejeket vittek legyen ele. Es bizonyara,
az, annak előtte iszonyu, es az ő tavul valo
leteben hiaba valo bizodalmanban fel fu-
valkodot Kiraly, minek utanna őtet kö-
zelgetni meg sayditotta, az vakmerőből
okosfa valvan, az bereknek borossági kö-

bantani, ha.
nem ha a-
zoknak aru-
tatafokat es
hűtetlenfe-
geket bizo-
nyoson meg
tapasztallya.

Darius San-
dortszollya.

Darius hadaival Ciliciában me-
gyen.

zót lappangot volna; az alaváló vadaknak bókafok szerint, mellyek az mellettek menőknek borgefeket meg halvan, magokat az erdőknek burkos helyeire reytettek. Tovabba az maga vitezit betegségnek tettetésevel is csalogatna, de hogy az harcz előtt magát vonogassa, azt tovább nem szenvedne. Abban az barlangban, az melyben rettegve felfele mentenek volna, verendene meg mulatozásokban őket. Ezeket Darius maga nagybobbán honyatevete hogy sem mint igazban. Tovabba minden kincset es draga marhait keves vitezlő oltalommal egyyüt Damascusba Syrianak városába küldven, az több hadait Ciliciában vive, eleinek bókafa szerint, az felesége es anyja az had után jarvan. Az hajadon leanijs kisfiával egyetemben az attyokat követik vala. Történet szerint azon etzaka Sándor is az torkokra, mellyeken Syriában mennek, es Darius is arra az helyre, mellyet Amanus hegy boroslaginak hinak, érkezek. Nemis ketelkednek az Persak, hogy Iffust, mellyet megvőttének vala, el hagyvan, az Macedonok futnanak. Mert nemely sebes es erőtlén vitezek, kik az haddal el nem erkezhetnek vala, meg fogattattanak vala, kiket az pogán kegyetlenfeggel fenekedő barsonyos uraknak

uraknak kistetesekből, kezeket ei vagdaltatvan es meg egettetven, mindnyajokat ide s-tova hordosztatni parancsola, hogy az ő hadait meg nezegetnek, es mindeneket elegge meg szemlélven, az miket lattanak volna, az ő kiralyoknak hirre adnak. Azert az tabort meg inditvan, az Pyramus folyo vizen altal kele, azt hiven magaban, hogy az futoknak az hatokon lenne. Azok pedig az kiknek kezeket el vagdaltatta vala, az Macedonok tabora-ba erenek, azt hirdetven, hogy Darius mentől nagyobb futással lehetne ugy menne utannok; hűtelt sávoknak eligadnak vala. Azert az tenger mellyeki orságo-kbá kimeket küldven ele, meg parancsola, hog meg kimelleyek, ha maga Darius volnaje jelen, avagy vezeri közzül valaki minde-nestől jövő hadának kepet tettetne. De midőn az kimek meg ternenek, messze felette nagy sokaság lattatek; annak utanna mind az egész mezőkön az tűzek finleni kezdenek, es mindenek, mintha egymást érő gyulladással lattatnanak egni; holot az rendnelkül valo sokaság, kivaltkeppen az barmoknak miatta ritkábban helyhef-tette volna ad satorokat. Azokaert az ő vi-tezivel tabort ugyan azon helyen jartatni parancsolt vala, örvendezven azon, az mit

Az jo had
viselő vezere-
nek, az el-
lensegnek
minden dol-
gait nem kü-
lömbé mint
szinte az ma-
gajertudni
kel.

igen kevant vala, hogy kiváltsképpen azokban az éoroffagokban kellene az viadálnak lenni. De az mint éokot törtinni, mikor az utolffo probanak údeje el közelget, az bizodalom éorgalmatoffagra fordula. Azon éerencsetől tart vala, melynek kedvezeséből az dolgokat ollyan éerencsefen vífelte vala, es meltan-is; Azokbol, az miket neki adot volna, mely valtozo volna, meg gondollya vala; az egy eczaka volna előttök, mely ollyan nagy viadálnak ki menetelit kesedelmeétetne. Vífont az vesédelmeknel nagyobb jutalmok jutnak vala ezeben; Es mikeppen hogy ketseges dolog volna, ha győzedelmes lenneje, azonkepen abban az tellyesféggel bizonyos volna, hogy ő becsületesen es nag dicshirettel halando volna meg. Azert az vitezeknek meg parancsola, hog testeket taplallyak, es annak utanna harmadik ítrafakor kesen fegyverben legyenek. Ó maga az magos hegynek tetejere fel mene, es éok éővetnekeknek vilaganal elcinek éokafa éerint az helynek oltalmazó ísteninek aldozatot tón. Es immar az mint meg parancsoltatot vala, az vitezek az trombitanak harmadik jelet vőttek vala, egyérf-mind az utra es harczra késék leven, es meg hagyvan nekik, hogy
gyorfon

gyorson mennyenek, nap keletkor az Bo-
rossagokra jutanak, mellyeket el foglalni
vegeſtenek vala. Az elől el küldetet vite-
zek, azt mondgyak vala, hogy Darius on-
nat harmincz futamatni földnyere volna.
Akkor az hadat meg allata, es fel fegyver-
kezven, seregeket ő maga rendel va-
la. Dariusnak az ellenszeg jövetelit meg
felemltet paraſt emberk adak ertefere, ki
felől elig hiſi vala el, hogy meg ſembe-
menne velle, kinek mint meg futamodot-
tnak utanna ugy megyen vala. Annakoka-
ert mindnyajoknak ſúveket nem keves
reműles fogta vala; Mert az utra alkolma-
tosbak valának hogy ſem mint az harczra,
es fegyvert kapdolva fognak vala. De az
ide ſ-tova futoloknak, es felekezeteket az
viadalra hivoknak ſietſege nagyobb felel-
met úte belejek: Nemelleyek az hegynek
tetejere mennek vala fel, hogy tavul az el-
lenſegnek hadát onnat neznék; nagyobb
reſ ſerint lovakat fekeznék vala. Aze-
gyenetlen es egy parancsolatra nem fű-
gyelmetes had külömb külömb bodulaffal
mindeneket meg haborított vala Darius
magaban azt vegeze, hogy előőr hada-
nak egy reſſével az hegynek tetejét el fog-
na, mind elől ſ-mind hatul az ellenſeget
környűl akarván venni; Az tenger felől-

lis, mellyel az ő hadainak jobbarva oltalmaztatik vala, egyebeket vetendven ellenek, hogy minden felől erdeklene. Ezeknek felette meg parancsolta vala, hogy az ele küldetet husz ezer ember az kezijafoknak seregevel az Pyramus vizen, mely az ket hadnak közötté foly vala, által mennyen, es az Macedonoknak hadával szembe állyon; Hogyha azt nem cselekedhetnek, az hegyekre hatra allyanak, es alattomban az ellenségnek hatullyat környül vegyek. De az hasznoson elrendelt dolgokat az minden okosságnal hatalmasb serencse el bonta; Mert nemelylek az parancsolatban feltekben nem mernek vala el jarni, nemelylek penig hiabajarnak vala el benne; holot az hun az tagok meg csökönnek, ot az dereg dolognak esse vez.

Az Darius hadainak viadalra való rendeltetése.

Az viadalra az had hasznoson rendeltetik felette fokat hasznal, ha penig gorombaul, hasznal, ha fő vitezek is de az rozzul való rendezelmia meg győzetteknek.

Az viadalra rendeltetet had penig ilyen módon allot: Nabarzanes az lovasfal az hadnak jobbarvat oltalmazza vala, közel husz ezer parittyast es nylast advan hozzájuk. Ugyan abban vala Tymodes, hopinzel fogadot harmincz ezer Görög gyalognak előtte jarojava tetetven; Ez vala az hadnak kettőfegnelkül való ereje, az Macedoniai phalanx nevű sereghez hasonlót rendelt sereg leven. Az Thessaliai Aristomedei.

medefnek az seregnek bal felől való jár-
 van az poganak közzül husz ezer gyalogya
 vala; Az segítő seregben igen vitez nem-
 zetsegeket helyhez tetet vala. Az Kiralt ő
 magát azon jár von harczolandot, teste
 őrizetihez fokot három ezer valogatot
 lovas es negyven ezer viadalra rendelte-
 tet gyalog követi vala. Annak utanna az
 Hyrkaniai es Mediai lovasok. Ezekhez
 leg közelb az több nemzetsegeknek lova-
 si job es bal kez felől rendeltettenek vala.
 Ennek az seregnek, olyan modon az
 mint meg mondottuk rendeltetnek e-
 lőtte, hat ezer lövöldöző es parittyas em-
 ber megyen vala. Azokban az Borossa-
 gokban valahova mehetni vala, azt az ha-
 dak be töltötték vala, es az jár vak innét
 az hegy felől, tul penig az tenger felől alla-
 nak vala. Az Kiralynak felefelet es annyat,
 es egyeb as őnyallatoknak sereget az de-
 rek had közzé vőttek vala. Sander az pha-
 lanx nevű sereget, melynel az Macedonok
 között semmi erősb nem vala, elől allata.
 Az hadnak job jár vat Nikanor Parmeni-
 onak fia oltalmazza vala; ehez leg közel-
 bek Cœnos, Perdicas, Meleager, Ptole-
 mæus es Amyntas, kiki mind az maga sere-
 genek vezeri allanak vala. Az bal jár von,
 mely az tengerig ér vala, Craterus es Par-

Meg esalat
 koznak az
 kik az lova-
 soknak es
 gyalogok-
 nak fok tere-
 giben biz-
 nak, ha az
 isteni hata-
 lomtól ne-
 kik jo sze-
 rencses ki-
 menetel
 nem enged-
 tetik.

Sander az
 harczra sere-
 geket ren-
 del.

Az regi latos
 vitezeket
 elől az hely-
 nek allapat-
 tyához ke-
 pest kel hely-
 heztetni:

Mert az hely-
 gyakorta több
 bet használ,
 hogy sem
 mint az vi-
 tesség.

menio valának; de Craterusnak meg lőn parancsolva hogy Parmeniohoz halgasson; Az lovasok mind az két sárvakon helyheştetenek. Az job kez felől valo sárvat az Thessaliabeliekkel egyyút az Macedonok, az bal felől valót pedig az Peloponnesusbeliek oltalmazsak vala; Ennek az seregnek elötte nialásokkal elegyes legparittyásoknak sereget helyheştette vala. Az Raczok-is es Cretabeliek az viadalra rendeltetett sokaság elöt mennek vala, ők-is könnyű sárral valo fegyverekkel leven. De azoknak az kik Dariustól ele küldettetven, az hegynek tetejét beállottak vala; az Görög orságból minap hozattatott Agrianusokat ellenek allata. Parmenionnak pedig megparancsolta vala, hogy az menyere lehetne, az seregeket az tenger fele terjeşténe, hogy messzebb lennének az hegyektől, mellyeket az pogánok el foglaltanak vala. De amazok sem az reájok menőknek ellenek allani, sem az melletek ele menteket környül fogni nem merven, kiváltkeppen az parittyásokra valo néstekben meg rettenven el futottának vala. Ez á dolog az Sándor hadának az oldalát, mellyet hogy fellyúl üldöştetnek, attól felt vala, batorságossá tevé. Az fegyveresek harmincz ket sörrel mennek

nek vala, mert az borosságok az viadalra rendeltetett hadat felesben terjedni nemis szenvedik vala. Laffan lassan annak utanna az hegyeknek kebelci tagasulni, es nagyobb közt kezdettének vala nitni; el annyera hogy nem csak az gyalog mehetne több rendekkel, hanem oldalokul az lovag sereg is környül öntethetnek.

Immar mind az ket viadalra rendeltetett had elő állott vala, de nilakkal egymásra nem ernek vala, midőn előőr-is az Persak modnelkül valo, es isonyu kialtast tőnek. Az Macedonoktól-is meg nagyobb adatek vissza: azon kialtas az hegyeknek teteitől es az nagy berkektől hátraveretven; Mert az környül álló berkek es kősziklak valamekkora fozatot vesnek, azont mindenkor meg többítettet zengésel adgyak vissza. Sandor az első szálok előt megyen vala, az ő vitezit ottan ottan kezevel tartoztatvan, hogy az feletteb való sietségnek miatta inkab fel indittatott lelekezettel ne fognanak az hartzhoz. Es midőn az seregek körül nyargalna, külsőmb külsőmb befeddel, az mint kinek-kinek elmejehez illik vala, az vitezeknek szól vala. Az Macedonokat Europaban anni hadaknak meg győzött, Asianak es az Napkelet végű birodalminak meg holdoltatására,

Ha az Királyok avagy akarmely vezerek az harcznak üdejen Sandornak az első szálok előt való jaraának példáját követnek, gyakranban mennek diadalommal haza.

Sandor az ő vitezit az Persak ellen való viadalra batoritja.

Az elebbi
győzedel-
meknek em-
lekezeti az
harcznak
előtte igen
hasznos és
hathato.

tasara, nem az ő vezérlelével inkább mint
az magokeval megh indultakat, regi meg
regzet vitezsegekre emlekezteti vala. Ők
az vilagnak meg szabaditoi leven, es kő-
vetközendő údóban az Herculesnek es
Liber atyanak hatarit meg jarvan, nem
csak az Persakat, hanem minden nemzet-
segeket az szolgálatnak igaja ala vetendők
volnanak: Bactria es India az Macedo-
noke lenne. Azok az mikre most nezne-
nek, igen kicsidek volnanak, de minde-
nek az győzedelemnek altala kecsittetne-
nek; Nem az Tot orsági meredek kő sík-
lakon es Rács orságnak kővein valo ha-
sontalan munkajok lenne, hanem az egész
Nap keletnek predai vitetnenek eleikbe.
Az dolog meg szablyara is elig kelne. Mind
az egész maga felelmevel habozo hadat
az paisoknak közepin valo csucsokkal is
elűzhetnek. Annak felette az atya Philep
Kiraly neveztetik vala, es az minapiban
meg holdoltatot Bæotianak, es abban va-
lo jeles fő városnak földig le rontatotnak
kepe esekben juttatik vala, hun az Grani-
cus folyo vizet, hun anni vagy ostrommal
meg vetetet, vagy hűsege ala fogadot va-
rosokat, es mindeneket, az mik hatok me-
get meg győzette nek, es labok ala vettette-
nek ele samlal vala. Minekutanna az Gő-
rögök-

rögökhöz ment vala, emlekezteti vala őket hogy azoktól az nemzetsegektől vittének volna hadak Görög orságra, először Dariusnak, annak-utanna Xerxesnek fel fuvalkodásával, kik az vizet-is es az földet ugy el pusztítanak, hogy sem az kutaknak vizeit, sem az főköt eledeleket meg nem hadnak. Annak-utanna az Isteneknek romlásokkal es tűzekkel el töröltetett templomit, azoknak ostrommal meg vetetett városokat, az emberi es Isteni igazságnak meg segetet bővetsegit ele beállí vala; Az Totokkal penig es az Raczokkal, kik ragadomannyal főkötanak elni, az ellenszegnek arannyal es barsonnyal tündöklő, es praedat, nem fegyvert viselő hadat nezeti vala; mennenek el, es az felenk aßonyallatoktól, férfiak leven, az aranyat vonnak el, az ő havasoknak darabos tetejeket es az kopaz es fűntelen hideggel keménykedő hegyeket, az Persaknak gazdag mezejeken es fánto földeken valtanak el.

Immar egy nil lövesnyere érkeztenek vala, midőn az Persaknak lovasi kegyetlenül az ellenszegnek bal barvara vitetenek: Mert Darius lovag hartzot kíván vala tenni, az phalanx sereget az Macedoniai hadnak erejenek aránzvan lenni. Es immar

Az Darius
es Sandor
hadai har-
colnak.

az San-

az Sandor hadanak az job barvais környül
 vetetik vala; Mely dolgot minekutanna az
 Macedo meglata, barnyul valo ket lovag
 feregnek meg parancsolvan, hog az hegy-
 nek teteje fele allyo, az többit az harcznak
 közepire hamarfaggal altal vive. Annak-
 utanna az Theffaliai lovasokat az harczrol
 el vonvan, azoknak Capitannynoknak meg
 parancsola, hogy alattomban az övcinek
 hatullyokat meg kerüllye, es magat Par-
 meniohoz kapcsollya, es az mit ő paran-
 csolna, abban serényen el jarna. Es im-
 mar ők minden felől az Persak közze ele-
 gyedven, magokat vitezül oltalmazzak
 vala, de sűrűn leven, es többire egymással
 össze erven, az dardakat nem razhattya-
 vala. Mihelt kilötettének vala, azonokra
 össze menven, meg kötölődzenek vala, es
 könyű l-hiaba valo lövéssel az ellenfele-
 keves, de az földre artalomnelkül töb-
 hul vala bennük. Azokaert semtől sembe-
 kenzerittetven harczolni, hamarfaggal
 sablyakat vonanak; Annak utanna nagy
 verontas lön; Mert az ket had ugy össze
 er vala, hogy az fegyverekkel az fegyve-
 reket vernek, es az sablyakat egymás or-
 czajara igazitanak; sem felenknek sem tu-
 nyanak nem volt akkor szabad hivalkodni;
 Labokat össze viven, mintha egyyenkent
 vinanak

vinának egy mással, azon nyomban allanak vala, miglen helt magoknak győzelemmel szerzenének. Azert vegterek akkor lépnek vala eleb, mikor az ellenfeget le vagtak vala; De azokat meg fáradsókban uyjab ellenfeget vala, es az meg sebesítették (az mint egyebkor szoktak) az viadalbol ki nem mehetnek vala; holot elől raytok az ellenfeg volna, hatul az magok felei izgatnak őket. Sandor nem hadi vezernék jár vala elinkab tiziben mint viteznek, az Kiralynak le vagasabol dicsiretes fő ekeffegyet kivanvan magának, Mert Darius az sákerben magosan latszik vala, mind az őveinek magok oltalmazasokra, s-mind az ellenfegnek az üldözésre felette nagy ingerlője leven. Annakokaert az ő atyafia Oxatres, midőn Sandort rea menni latna, az lovasokat, kiknek előttök jarojok vala, az Kiraly sákerének eleiben allata, fegyverrel es testének erejevel az többit sokkal fellyül haladvan, batorfaggal penig es kegyességgel, igen fő es dicsiretes leven. Bizonyara azon az harczon lón hires neves, nemelleyeket magok gondolatlanul raytok levőket le vaga, nemelleyeket meg futamtata. Az Macedonok penig, miert hogy az Kiraly környül valanak, egymás

Sádor mind
vezernek
s-mind bot
alat levő vi-
teznek tisz-
tit egyszer-
mind viseli.

bísta-

Edes es be-
csületes do-
log az feje-
delemert es
az hazajert
halalt szen-
vedni,

bíztatásból szívét veven, ő magával eg-
gyút az lovasoknak seregere rohanának;
Akkor penig az embereknek le omlása az
romlashoz hasonló vala. Az Darius beke-
re környül jeles fő vezerek hevernek va-
la, az Kiralynak séméi előtt vitezi halállal
meg halvan; mindnyajan arczal ala borul-
va valanak, az mikeppen harczolva ele es-
tenek vala, testeknek arczul való resein
meg sebesedven; Ezek között Aticies,
Trountes, es Sathaces Egyptomnak feje-
delme, nagy hadaknak előttök jaroí ismer-
tetnek vala. Ezek körül gyalogoknak es
lovasoknak alab való soksága sűrűn hever
vala. Az Macedonokban is noha nem so-
kan, de mind azon által igen keś serenyse-
gű vitezek vagatanak le, kik között San-
dornak az job czombja csak elig szablya-
val megfertetek. Es immar az lovak, mel-
lyek Dariust vonák vala, kopiakkal által
öklöldöztetven, es az faydalomnak miat-
ta meg busulvan, az igat razni, es az Kiralt
az bekerből ki dőteni kezdetek vala; mi-
dön ő attol felven, hogy az ellenségnék
kezeben elevenen jutna, le ugrek, es az
lora, mely az vegre hordóstatik vala, fel-
tetetek, az birodalomnak jeleit is, hogy
futását ki ne jelentenek, rutul el hanyvan.

Darius az harczon meg győzettetven el fut. Az fő ve-
zernek, mint it Dariusnak el futása, az alatta való hadnak
vefze-

veszedelmet hoz; Az mint mi üdönkben is egy néhány Erdeli fejedelmeknek el futások hozot, tudni illik, az bodog emlékezetű felfegyver Bashori Andras Cardinalnak Szebenről, kiugyan futásban Istentelen kezről meg öleget; Bathori Sigmondnak Goroszlótól, és Bathori Gábornak az Barcza mezejeről. Mind ezekből az tűz és fegyver miat, mely nagy romlása következet legyen hazánknak, meg mostani állapotja is meg mutattya.

Annak utanna az többi feltekben el beszéllednek, és az hova kinek kinek az el baladafra ut adatik vala, ki üttenek, el hanyvan fegyvereket, mellyeket egy keves idővel annak előtte testeknek oltalmazásokra felvőttenek vala; El annyira az felelem még az maga segítségétől is retteg. Az Parmeniotól küldetet lovag sereg az futokon raytok vala, és törtinet érint mind azokat az futas az hadnak arra az Barvara vitte vala; De az job Barvon az Persak az Theissaliai lovasokat felette izgattyak vala, és immar egy Barnyul valo lovag sereg az rohanással el tapottatott vala, midőn az Theissaliajak az lovakat hamar környül nyargalvan, és alattomban el feledven, az harcra ismet vissza jövenek, és az győzelemhez valo biztokban rend nélkül el belledet poganokat felette nagy öldöklesel le vagak. Az Persaknak egyarant mind lovok f-mind lovasok, az lannakból valo Barbamoknak sok voltatol nehezeken, az menő sereget, melyben kiválte

Az Persaknak rend nélkül valo kemény rohanásokat veszedelem követi Semmi penig az hadakozoknak nem hasznosb, mint az rend tartas.

keppen gyorsaság kevantatik, nehezen lo-
gadoztattyak vala. Mert az Theffaliabeliek
magok lovaiknak környül valo nyargala-
saban sokakat megelőztének vala. Ezil-
lyen jó szerencses viadal minekutanna hir-
re adatek, Sandor annak előtte az poga-
nokat kergetni nem merven, immar mind-
ket felől győzedelmes leven, az futokon
raytok kezde lenni. Az Kiralt ezer lovas-
nal több nem követi vala, midőn az ellen-
segnek felette nagy soksága hullana el.
De akar az győzedelemben, s akar az fu-
tasban az hadakat, kicsoda számlállya
meg? Azert olyan keves vitezektől, mint
az barmok ugy haytatnak vala, es azon fe-
lelem, mely őket az futásra kenyszeriti va-
la, futásokban kesedelmesíteti vala. De az
Görögök kik az Darius partyan állottak
vala, Amyntas Capitannyokkal egyetem-
ben (ez Sandornak hadi Vezere volt,
most pribek) az többtől el szakasztatvan,
bizonyara nem igen hasonlok leven az
futokhoz, el saladtanak vala. Az poganok
sokkal külömb futást inditanak, nemel-
lyek az hun Perfiaba által ut vißen vala,
arra foganak, nemellyek kerülettel az me-
redék kősziklakra, es az hegyeknek reytek
berkeibe menenek, valami kevesen az Da-
rius taborába is. De immar abbanis min-
den

den gazdagfaggal bővölködőbe az győzedelmes ellenfeg bele ment vala. Az arany-nak es ezüstnek felette sok voltat, nem hadnak hanem bujasagnak keféletit az vitezek el ragadohtak vala. Es midőn többet többet kapnanak, az utak berinferte alab valo portekakkal be terítetttenek vala, mellyeket jobbakkal őve vetven az főfvenyseg meg utalt vala. Es immar az asbonyallatokra jutottanak vala, kiknek mennel kedvesb ekeffegik vadnak, annal nagyobb erőakkal vonattatnak vala le rollok. Meg az testeknek is penig az erősek es az bujasag nem kedvez vala; Mindenek jaygataffal es bodulaffal, az mint kinek kinek allapattya vala, az tabort meg töltötték vala, es az veselynek mindenféle kepe jelen vala, holot az győzedelmes hadnak kegyetlensege es feletteb valo szabadsaga, minden rendbeliek es üdöbeliek között nyargalna. Akkor penig az erőtlenszerencsenek kepe meg nezethetet, midőn azok az kik akkor Dariusnak fatort ekefítetttenek vala, minden pompával es gazdagfaggal felkefítettetett, ugyan azonokat Sandornak mintha regi uroknak úgy tartyak vala; Mert csak azt hattak valameg illetetlen az vitezek; Eleitől fogva olyan sokafok leven, hogy az győzedel-

Az Sándor vitezi az Darius taborat fel verik, es gazdagfaggaltöltöznek:

Az emberek allapattyanak ilyen változafi vadnak, hogy az jó szerencséből gonosz es az gonoszból jó származ- zek.

Dariusznak
az anyja
felesege,
es gyermeki
foglya esnek

meft az meg győzöttet Kiralynak satoraba fogadnak. De az foglya eſet aſſonyallatok Dariusznak anyja es felesége, mindeneknek ſémeket es elmejeſeket magokra fordítottak vala. Az anyja nem csak Kirali ſeſeggel hanem údövelis becsületes leven, az felesége pedig meg abban az alapatban is termetenek meg nem fertéſtetet ſepſegevel, öleiben vőtte vala az fiat, ki meg életének hatodik éſtendejét meg nem haladvan, olyan nagy hatalomnak, mellyet az atya egy keves údövel annak előtte el veſtet vala, remenſegere ſűltet vala. Az ven ſűle annyoknak öleiben pedig ket meg nőt ſűzek valanak; nem csak az magok, hanem annak keſerűſegevel is meg epedtek leven. Ó környűle fő fő nemzetes aſſonyallatoknak igen nagy fokſaga allapadot vala meg, meg ſággattatot hajokkal, es haſogattatot ruhával, az elebbi meltoſágról meg nem emlekezven, annak előtte Kiralyneknek es aſſonyoknak, igaz nevezetekkel, de akkor immar külömbel hivan őket. Azok az magok nyomorúſagokról el feletkezven, azon tudakoznak vala, hogy Darius az hadnak mellik ſzarvan allot volna, az harcznak micsoda ſerenceſeje lőt volna; Tagadgyak vala magokat foglyoknak lenni, há

ni, ha az Király elne; de ő az lovat ottan
 ottan megh változtatvan méssé futot
 vala. Az harczon penig az Persiai gyalog-
 gokban száz ezer vagattatek le, az lovasok-
 ban penig tíz ezer ölettetek megh; De az
 Sándor reszeről őt száz negy sebese-
 dek meg, az gyalogiban csak három száz es ket-
 tő vesse el, az lovasiban más fel száz öle-
 tek meg; Illyen keves karvállással lőn az
 felette nagy győzelem.

Az Király Dariust sokaig való ústeben
 el faradván, minekutanna az etzaka-is kö-
 zelget vala, es el erő remenyege nem vala,
 az taborba, mely az ő vitezitől egy keves
 údóvel annak előtte meg vetetet vala, er-
 kezek; Annakutanna az baratit, az kikhez
 leginkább okot vala, lakodalomba hivata;
 mert az czombianak csak fellyúl meg fer-
 tetet bőre az lakodalomban való leteltől
 nem tartóztatya vala; Midőn hirtelen az
 közelben való satorbol az pogan orditaf-
 sal es sirással meg elegittetet keserves kial-
 tas, az lakozokat meg rettenté; Az sereg-
 is, mely az Király satoranal vigyaz vala, at-
 tol felven, hogy nagyobb tamadának kez-
 deti volna, fegyverkezni kezdet vala. Az
 hirtelen való meg reműlesnek oka ez
 volt, hogy Dariusnak az annya es felesége
 az fő fő fogoly asszonyallatokkal egyyűt az

Dariusnak
 es, Sándor-
 nak az har-
 czon men-
 vitezi veszte
 nek legyen
 el.

Diodorus fő
 historienf-is
 Sándornak
 három száz
 gyalogyt ir-
 ja le vagator
 nak lenni,
 Glareanus is
 azont bizo-
 nittyá.

Az taborban
 hirtelen va-
 lo reműles
 adatik.

Az megnyo-
 morodot el-
 mek, akar má
 hireknek ki-
 váltkeppen

hamissáknak
elhíttelére
felette hay-
landok.

Sandor az
ellensegít si-
rattyá.

Királi dolog
az mertekle-
teség és ke-
gyelmesség,
mely az meg-
nyomozó-
dottaknak
vigasztalás-
sal és segít-
séggel tud
lenni.

Kiralt, kit meg öltetgetnek lenni hisnek
vala, felette nagy ohaytással es jaigatással
sírattyak vala; Mert egy az herelt rabok
közűl, ki törtinet szerint azoknak satorok
előt megh allapadot vala, az felső ruhat,
mellyet Darius (az mint felőlle nem re-
gen bolland) hogy öltözetiben megh ne
ismertetnek, el vetet vala, annak kezéi-
ben, az ki azt találvan víti vala, meg isme-
re, es azt az megh öltetget Dariusról vel-
ven le vonattatotnak lenni, az ő halala-
nak hamis híret vitte vala. Sandor az a-
bonyallatoknak ebbeli meg csalatkozaso-
kat megh ertven, azt mondgyak hogy Da-
riusnak szerenczetlenségen es azoknak ke-
gyességeken könyveit hullatta; Es először
Mithrenesnek, ki Sardis varost el arulta
vala, miért hogy az Persiai nyelvet tud-
gya vala, megh parancsola, hogy azoknak
vigasztalásokra menne; Annakutanna at-
tól tartvan, hogy arulo leven az fogoly a-
bony allatoknak haragjokat es banattyó-
kat nehezitene, az maga barsonyos bálgai
közűl Leonatust küldé hozzájok, meg
parancsolvan neki, hogy ertefekre adna,
hogy ők meg csalatkozásból sirnanak,
mert Darius elne; Leonatus azért keves
fegyver hordozokkal egyűt az sator-
hoz, melyben az fogoly abonyok vala-
nak

nak, érkezek, es meg izene, hogy ő az Kiralytól küldetet volna. De azok az kik az sator előtt valanak, mihelt az fegyvereseket meg látak, azt velven hog az ásszonyok felől védelemes vegezés volna, az satorba futamanak, azt kiáltvan, hogy az utolso orajok el jött volna, es el küldettének volna, az kik az fogoly ásszonyokat meg ölnek. Annakokaert ugy mint, kik sem tartostatni az be menteteli őt, sem be cresteni nem mernek, semmi valást nem advan, az győzedelmeknek felőlők valo el sánt akarattyat halgataffal varjak vala. Leonatus azt az ki őtet be crestene fokaig varvan, minnekutanna senki ki jüni nem mer vala, az vitezeket az sator előtt hagyvan, az satorba be mene. Az ásszonyokat azon dolog-is rettentette vala, hogy be ütötnek nem be crestetetnek lattatik vala lenni. Annakokaert az Darius annya es felesége Leonatusnak labaihoz borulvan, könyörgeni kezdenek, hogy minek előtte meg ölettenek, engedne meg nekik, hogy Dariusnak testet eleiktől maradot sokasok szerint el temetnek; Az Kiralynak utolso tífteffegyet meg advan, kesek volnanak hamar meg halni. Kiknek Leonatus azt monda, hogy Darius elne, es nekik nem csak cletek tartatnak meg, hanem az eleb-

Sándor az
maga le-
vagatot el-
lensegiben-
is eltemet-
tet.

Az egetes
akkori szo-
kas szerint,
temetes gya-
nant szokot
vala lenni.

Sándor az
fogoly al-
szonyoknak
latogatóiok-
ra megyen:

Hephæstio
Sándornak
felette ked-
ves barátja.

bi meltoságnak pompájával kiralyne aß-
sönyok lennének. Annakutanna az Dari-
us annya magat fel hagyta emeltetni. Ma-
fod nap Sándor nagy gondviseléssel el te-
mettetven az vitezeket, az kiknek testeket
meg találta vala, az Persak között való fő
fő rendeknek is azon tífteffeget paran-
csola tetetni, es az Darius annyanak meg
engede, hogy az kiket akarna, eleinek fő-
kása szerint el temettette. Azert az Darius
annya keves kössel való rokonit az jelen
való szerencsenek allapattyához kepest
parancsola el temettetni, azt itilven ma-
gaban, hogy az halottaknak temetéseben
való pompa, mellyel az Persak utolsó be-
csületet tennének, irigységes dolog lenne;
mivel hogy az győzedelmek nem gazda-
gon egettetnének. Es immár az meg holt
testeknek igazokat meg advan, az fogoly
aßsönyokhoz előlel küldé, kik ertésekre
adnak, hogy ő maga menne hozzájuk; es
az keferőknek sereget meg tartóztatvan,
Hephæstioval az satorba be mene. Ez az
Kiralynal minden baratinak felette, leg
kedvesb vala, velle egygút egyenlőkepen
neveltetett leven minden titkainak közö-
se vala, az Kiraltha miről meg kellene in-
teniis, naalanal többnek arra szabadfaga nem
vala; mellyel mindazonaltal ugy el vala,
hogy

hogy az Kiralytól lattatnek inkább meg engedtetetnek lenni, hogy sem mint ő tőle kevantatotnak. Es miikeppen hogy az Kirallyal egy údejű vala, azonkeppentesteknek termetevel fellyűl haladgya vala. Azert az Kiralyne asszonyok őtet velven az Kiralynak lenni, az ő szokások szerint tistelek. Annakutanna az herelt foglyok között nemelleyek, a Sandor mellik volna, meg mutatvan, Syfigambis az labaihoz borula, azzal mentven tudatlanlagat, hogy soha annak elette őtet nem latta volna; kit az Kiraly kezevel fel emelven, monda: Nem vetkeztel anya, mert ez-is Sandor. Bizonyara hogyha eletenek utolso vegeig, elmejenek ez mertekleteksegeben alhatatos lehetet volna, azt hinnem, hogy bodogjablót volna, hogy sem mint lattatot lenni, midőn az Liber atyanak győzedelemert valo dicsiretes pompajat követne, az Hellepontustól fogva, mind az Oceanum tengerig minden nemzetsegeken győzedelemmel által menven; ha meg győzte volna bizonyara az kevelyseget es haragot győzhetetlen gonoszságokat; ha az lakodalomban baratinak meg ölelőtől magát meg tartostatta volna, es az hadakozásban valo jeles vitez férfiakat vele egyetembe anni nemzetsegeknek meg hold-

Dicsiretes
dolog az mi-
kor az Király
az feslet élet
ból, szép ma-
ga vifelekre
adgya ma-
gat, az mint
Sándor ese-
lekedek.

Az mertek-
leteffeg ke-
gyelmessé-
es bőkezű-
ség illik az
fejedelmek-
hez, es az
kik egyebe-
ket meg-
győznek,
magokat is
megkel-
győznék.

Az Darius
annyanak
Syfigambis-
nak Sándor
előt maga
szemeliének
allapáttya-
hoz illendő
oratioja.

doltatoit törvenynelkül felt volna megh-
őlni; De még az jó berencse az ő elmeje-
ben fellyúl magat nem őntötte vala. An-
nakokaert az ki az jó berencsenek kezde-
tit olyan mertekletefen es okoson benve-
de, vegezetre annak nagy voltat be nem
foga. Akkor bizonyara magat úgy vifele,
hogy minden előtte való Királyokat, mind
mertekleteffeggel, s mind kegyelmessé-
ggel, meggyőzne. Az szép abrazatu főzeket
es Királyne asszonyokat oly bentiültarta,
mintha azon anyától barmasztanak volna
az kitől ő maga. Azon Dariusnak felesé-
get, kit senki ő údejebeli testének bēpse-
gevel fellyúl nem haladot, ő maga el an-
nyera nem fertegette meg, hogy felette
nagy gondvifelele lőt legyen, hogy az fo-
goly asszonyoknak testeket valaki meg ne
gyalazna; Mindennemű ekes öltözeteket
az asszonyoknak megadata, es az bizoda-
lomtól megvalva, az elebbi meltofogok-
nak pompajabol semmi fogyatkozások
nem lőn. Annakokaert Syfigambis mon-
da; Király meg erdemled, hogy teneked
azokat az jokat kevannyuk, az miket az
mi Dariusunknak regen könyörgesünk-
ben kevantunk, es (az mint latom) mel-
to vagy rea, ki ilyen nagy Kiralt nem csak
bodogsaggal, hanem igassaggal is fellyúl
haladta.

haladtal. Te bizonyára engemet anyadnak es királynak hísz, de en magamat te szolgálodnak valloim lenni; mind az elmult szerencsenek felséges voltát be fogom, s mind az jelen valónak terhet el szenvedhetem; Te raytad al, az meni hatalmod raytunk leend, ha azt kegyelmességgel akarode inkább, hogy sem mind kegyetlenességgel meg bizonítani. Az Király parancsola nekik, hogy jó remenységbe legyenek, Annakutanna Dariusznak a fia az maga nyakához vive, ki az tőle először akkor lattatott Királynak tekintetétől, meg nem rettenven, kezeivel őtet nyakon ölel. Az Király annakokáért az gyermeknek alhatóságával fel indittatvan, Hephæstiora tekintven, monda, mely igen akarnam, hogyha ebben az indulatban Dariusnak valami jutot volna. Az satorbol annakutanna ki menvé, minekutanna az Pyramus folyó viznek az partyan, Iupiternek, Herculestnek es Minervának három oltart szentele, Syriaba mene, Parmeniot Damascusba, az hun az Királynak kintse vala, előlel küldven.

Es midőn meg ertette volna, hogy az Darius tisztartója elől ment volna, attul felven, hog az őveinek keves voltak semminek alittatnak, azt vegeze, hogy több nép

Igen akar-
nam) az az,
kerannam
azt, hogy
Darius en-
gemet hason-
lo szeretettel
fogadna, kit
ha cseleked-
nek, inmar
nekem re-
gen meg hol-
dolt volna,
es az en ke-
gyelmessége-
met vőtte
volna,

Dariusznak
Damascus-
ban levő sok
ízep gazdag
sárga és fő-
szemelye-
ket, ugyan
az benne va-
ló Capitan,
Sandornak
elárulja.

pet hivasson. De történet szerint az tőle
elő küldetet kémekre egy Mardus nevű
ember akada, ki Parmenionhoz vitetve
az Damascusi Capitántól Sandornak küldet
levelet neki ada, es azt befedeben
hozza tevé, hogy ő abban kétséges nem
volna, hogy az Kiralynak minden hazi es
közti kéntsevel egyyüt kezebe adna. Par-
menio Mardust őrizet alatt tartatni parancsolt
val, az levelet fel nita, melyben az va-
la megírva, hogy Sandor az ő hadviselői
közül valakit keves haddal hamar küldet-
ne. Azert az dolgot megertven, Mardust,
kefereket advan melleje, az arulohoz vis-
ta bocsata: ki az őrizőknek kezeből el-
saladvan, virrattanak előtte Damascusba
be mene. Ez dolog Parmenionnak, ki les-
től fel vala, elmejet meg haborította va-
la, es az ismeretlen utra kalauznelkül in-
dulni nem mer vala: mindazonáltal az ő
Kirallyanak jó szerentsejéhez bizvan, pa-
raft embereket, kik az utban kalauzok len-
nenek, parancsola hogy fogjanak; kiket
hamar találvan, negyed napra az város-
hoz érkezek, immar az városnak tisztartó-
ja attól felven, hogy neki hitele nem volt
volna. Annakokaert az városnak erőse-
gehez, mint ha keveset biznek, nap kelet
előt az Kiralynak kintset, mellyet az Persák

Geza

Gazanak hinak, felette söp drága marhakkal egygút ki vitetni parancsola, futamást tetteten hog már, de bizonyára azért cselekedi vala, hogy az ellenségnek prædat vinne. Ötet az városbol valo ki meneteliben sok ezer ferfiu es asszonyallat követi vala, mely sokaságon mindenek meltan bánakodnanak, azon az emberen kívűl, az kinek hűségere bizattatot vala; Mert hogy az arulonak mentől nagyob jutalma lenne, az ellenségnek minden kintfel kedvesb prædat mesterkedik vala adni, úgy mint fő fő nemzetes embereket, Darius vezérinek feleségit es gyermekit: Ezeken kívűl az Görög városoknak követit, kiket Darius, mint igen batorfagos varban, ez arulonak kezében hagyot vala. Az Persak azokat az kik az vállokon terheket hordoznak, Gangabaknak hiak. Ezek midőn az hideget el nem szenvedhetnek, mivelhogy az sélvez-is hirtelenséggel havat öntöt vala ki, es az föld megfagyot vala; akkor az ővé kötöftetet ruhakat, mellyeket az kintfel egygút hordoznak vala, arannyal es barsony festekkel tündöklőket reajok vevek, senki őket ellenzeni nem merven, holot az Kiralynak pokol berencseje, meg az ala valo embereknek-is ő ellene szabadsagot adna. Annakokaert

nakokaert Parmenionak semminek nem alitando sokasagnak kepet tettetek, ki az alatta valoit, mint valami derek harcra keves sokkal valoba meg biztatvan, parancsola hogy az lovokat meg farkantjuzzak, es sebes rohanással az ellensegre mennyenek. De azok az kik az terheket hordozzak vala, azokat el hanyvan, feltekben meg futamodanak: az fegyversek-is, az kik azok utan mennek vala, azon felelemnek miatta fegyvereket hanni kezdek, es ismert ki terő helyekre kezdenek menni. Az Capitan azt tetteten, mint ha ő maga-is meg jedet volna, mindeneke megremitet vala; Az Kirali gazdagfagok mind az egész mezőkön hevernek vala, amaz kincs mely az vitezeknek felette nagy soldgyokra kezittetet vala, anni fő fő embereknek es tekintetes asszonyallatoknak ekes öltözetek, arany edények, arany fabolak, Kirali dicsőfeggel meg kecsitteter satorok, az őveiktől el hagyattatok bekerek-is, felette nagy gazdasaggal tellyesek. Ez dolognak kepe meg az preadaloknal-is somoru vala, ha valami telhetetlensegeket kesedelmestetne; Mert anni estendőkől fogva gyűtetet csodalatos es az el hűtelt fellýúl halado gazdagfagban, nemellyek akkor az faknak törsekiről kadozva

Az preadaloknak szokatlan es iszonyutelheteretlensegek.

kadozva, nemelylek az sarban keveredett-
 tek fedetnek vala ki; az prædaloknak ke-
 ze az prædara elegesegsek nem valanak:
 Es immar azokra is az kik először el futot-
 tanak vala, reajok érkeztenek vala: Sok
 affonyallatok magokkal apro gyermeke-
 ket vonvan, mennek vala; kik között
 Ochusnak (ki Dariusnak előtte regnalt
 vala) három hajadon leány valanak, kik
 az atyai meltságból, az birodalomnak
 változásával, noha még regen vettette-
 nek vala ki, de akkor azoknak sorfokat az
 pokol Berencse kegyetlenből fullýosíta.
 Azon feregben volt azon Ochusnak is fe-
 lesege es Oxatresnek (ez Dariusnak ötsé-
 vála) leánya, es Artabazusnak az barso-
 nyos urak között főbbiknek felesége es fia,
 kinek neve Illioneus volt. Farnabazusnak
 is, kinek az Király az tenger mellyeki tár-
 romanyon leg nagyob hatalmot adott va-
 la, felesége fiával egyetemben elfogatek:
 Mentornak három leánya, es az fő vezet-
 nek Memnonnak felesége es fia, es elig
 volt oly barsonyos lár, kinek haza-nepe ez
 nagy veszedelemből reáetlenné maradt
 volna. Az Lacedæmon es Athenæ város-
 beliek is, kik az fővetsegnek hűrit meg-
 segven, az Persakhöz állottanak vala, Ari-
 stogiton, Dropides, es Iphicrates, az
 Athenas

Fő fő asz-
 szonyalla-
 toknak fu-
 tasokban
 valo keser-
 ves allapata-
 tyok.

Hatszaz ta-
lentom
vagyon az
kelebben
nyomtatta-
tot könyvek
ben, de az
elebbieken
hatvan.

Tizen penig
ket ezer hat
szaz talentő
tizenötzöt
való szaz es
hatvan ezer
magyar ara-
nyat.

Az öt szaz
talentom e-
züstteszen
harom szaz
hetven öt
ezer tallert.

Athenas városbeliek között nemzetseggel
es hírrel nevel felette nevezeteselek. La-
cedæmonbeliek Perisippus, es Onomasto-
rides Omajussal, es Callicratideffel egygüt,
azok-is hazajokban nevezetes nemes fe-
melyek. Az vert penz (mely ot talaltatek)
summa szerint, ket ezer hatszaz talentom
lön; Az ezüstnek summaja öt szaz talentom
mot könnyen teszen vala. Annak felette
harmincz ezer ember fogatek el het ezer
loval egygüt, mellyek az hatokon terheket
hardoznak vala. De ime az Istenek illyen
nagy gazdagsagnak el arulojat halálnak
melto büntetesevel hamar meg verék;
Mert eggik az arultatasban valo tarsai
közzül, azt hissem, hogy az Kiralynak kar-
vallasat még abban az allapatban-is san-
ta, az meg ölettetet arulonak az fejet Da-
riusnak vive, mely dolog az el arultatot
Kiralynak alkolmatos vigaftalafara lön;
Mierthogy ellensegen-is bossut allot va-
la, az-is lattya vala, hogy az ő Kirali fel-
segenek emlekezeti még minde-
neknek süvekben el nem
fogyot volna.

QVINTUS CURTIUS.

nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kiralyanak visele-
dolgairol.

NEGYEDIK KÖNYVE.

DArius egy keves idővel annak
előtte olyan nagy hadnak Kirallya,
ki triumphalonak inkább, hogy sem mint
harczolonak szokása szerint, sekerben ma-
gossan ülven ment vala az viadalra ;
ammar az üres es nagy pusztasaggal kiet-
len helyeken fut vala , mellyeket az előt-
esak nem megh samlalhatatlan seregek-
kel megh töltöt vala. Az Kiraly utan ke-
vesen mennek vala ; mert ugyan arra az
felre nemis rendelték vala mindnyajan
az futást, es az lovak el alvan, azoknak fu-
tasokkal, mellyeket az Kiraly gyakorta
meg változtat vala , el nem érkezhetnek
vala. Annakutanna Uncha nevű városba
érkezek, az hun ötöt negy ezer Görög be-
fogada, kikkel az Euphrates fele siette, azt
hiven vegre is öveje leendőnek lenni, az
mit hamarlagaval eleb kaphatot volna.
Sandor pedig Parmeniot, kinek kezhez

Dariusznak
olyan nagy
Kiralynak es
anni nemze-
tek uranak
Sandor előt-
való futása,

Parmenio
 Syriának
 tiszttartajava
 tetetetik.

Darius San-
 dornak leve-
 letir, ki meg
 ollyan nyo-
 morult álla-
 pattyaban is
 magat ke-
 velyen viseli.

Damascusnal az préda jutót vala, meg pa-
 rancsolvan neki, hog azon prédat es fog-
 lyokat forgalmatos őrizet alatt tartassa, Sy-
 rianak, mellyet Caelenek hinak, tiéttarto-
 jaua teve. Az raytok valo birodalmot, az
 Syriabelick, az hadnak veselivel meg eleg-
 ge meg nem enyhítették leven, semmi-
 nek tartyak vala, de hamar saggal megh-
 holdoltattatvan, engedelmeffen az paran-
 csolathoz tartak magokat. Az Aradus ne-
 vű figet is az Kiralynak meg adatek; mind
 azon által az tenger mellyeki tartomán-
 es többeket az tengertől meg távulban va-
 lokat is, annak az figetnek kirallya Strato
 birja vala, kit hűsege ala veven, az tabort
 Marathon nevű varosra vive; ot ő neki az
 Darius levele meg adatek, mellyen hog ke-
 velyen irattattot vala, igen meg haboro-
 dek; kivaltkepen azon busula, hogy Dari-
 us maganak kirali titulust irt vala, de San-
 dornak nevehez azont hozza nem irta va-
 la; kivannya vala penig inkab tulle, hogy
 sem mint kerü vala ötöt, hogy annyi kin-
 tset, valamenit az eges Macedonia be fog-
 na, el veven az annyat, felesleget es gyer-
 mekit neki meg adna, az birodalom felől,
 ha akarna, igaz harczal vetekednek; hogy
 ha vegre hasznos tanacsat be vehetne,
 az attyatól maradot orszagaval meg ele-
 gedven,

gedven, az más ember birodalmanak hatá-
rától menne ki, így tarfa és barattya len-
ne. Ezekről ő hitet mind adni, s mind pe-
nig fel venni késsz volna. Visont Sándor va-
last, ilyen módon írta: SÁNDOR KIRÁLY
DARIUSNAK: Amaz Darius, kinek ne-
vet te magadra vőtted, az Görögöket, kik
Hellepontusnak tartományát bírják, és az
Görögöknek le telepítettet városit az Io-
niabeliket minden veszedelemmel pus-
titotta; annakutanna nagy haddal az ten-
geren által jött, Macedoniara és Görög or-
szágra hadat hozván; Esmet Xerxes, azon
nemzetsegnek Királya, az mi ostromla-
sunkra az kegyetlen pogánoknak hadai-
val reánk jött, ki hajokon való harczal
megh győzettötven, Mardoniuszt mind-
azonáltal Görög országban hatta, hogy ta-
vul leteben is az városokat pusztitana, az
mezőket egetne: Philepet penig az en
atyamat ki nem tudgya azoktól meg öle-
tetnek lenni, az kiket az tú feleitek igen
nagy kintsnek remensegevel unozta-
nak? Mért istentelen hadakat inditotok,
és nöha fegyveretek vagyon, de megis az
ellensegeknek fejekre arultok, az miken-
pen te nem regen ezer talentumal olyan
nagy hadnak Királya leven, en ream gyil-
kost penzel akartal fogadni. Visssa verem

Sándor Da-
riusnak le-
velere Kirá-
lyi módon meg-
felel.

tehat az hadat nem viszem read. Es az Istenek is az igazb úgy melle alvan, A fiamnak nagy reket az en birtokom ala haytottam; te-magadat harczal meg győztelek; es noha neked semmit abban az mit kertel vala, nem kel vala töllem meg nyerned, úgy mint ki az hadbali igazsagot is en hozzam meg nem tartottad legyen, mind azonáltal ha könyörgő keppen hozzam jő az anyadat, felesgedet es gyermekidet, azt fogadom, hog' facznelkül veszed vissza töllem. Mind az győzedelemhez, s mind az megh győzettetekhez valo kegyelmességhez ertek: Hogyha magadat csak bizni né mered, hűtöt adunk hog' bantafnelkül jühets hozzánk. Ez utan mikor ennekem irs, meg emlekezzel, hogy te nem csak Kiralynak, hanem te Kiralyodnak is irt engemet. Ez levelnek el vitelére Thersippus küldetven, ő maga annak-utanna Phoeniciaba ala mene, es Byblon varost neki meg adattatottat kezehez veve. Onnat Sidonra mene, mely az csinaloinak regi voltava es hirevel nevevel igen becsületes varos vala; Abban Strato regnal vala; Dariusznak erejevel segittetven; De miért hogy az varost az alatta valoinak akaratyokbol atta vala meg inkab, hogy sem mint az magajbol, az orságnak birodalmara

Sidon város
Sandornak
meg holdok

mara megtatlanak lattatek lenni, es Hephæstiora biza hogy az kit az Sidonbeliek arra az meltofagra leg meltoznak itilne- nek lenni, azt tenne Kirallya. Hephæstio- nak valanak barati, az magok felekezetek között hires neves iffiak, kiket minekutan- na az Kiralfaggal szabadda hagyot volna; azt mondak, hogy regi eleiknek sokasok szerint, arra az meltofagra senki fel nem vetetnek, hanem csak az ki Kirali nemből származot volna; Csudalkozvan Hephæstio elmejeknek nagy voltan, mely azt vetne megh, az min egyebek tűz es fegyver al- tal is kapdosnanak, monda nekik; Tű bi- zonyara jóságokkal fel magasztaltak le- gyetek, kik első voltatok annak meg er- tésében, menivel volna nagyub az Kiraly- ságot meg utalni, hogy sem mint fel ven- ni. De adgyatok valakit Kirali nemből való ele, ki emlékezzek meg arról hog ő tölletek adatot országot bir. Amazok pe- nig midőn sokakat olyan nag remenségen oralkodni latnanak, kik Sandornak min- den baratinak, az birodalomra valo felet- tük valo kevanóságokban hizelkednek va- la, azt vegeztek, hogy melto senki nem volna, mint egy nemű nemű Abdolomi- nus, ki hosszú rokonság szerint noha Kirali nemzetségből való vala, de az szegénység-

Az Kirall
nemből szá-
mazotrak
itiltetnek
meltoknak
lenni az Kir-
alyságra.

Nagyob de-
log az Kirall
coronat meg
vetni hogy
sem mint
felvenni.

Abdolomi-
nus nagy sa-
genységek
Kirallya tea-
totik.

nek miatta, az városnak hostattyában igen keves hásonnal egy kertet el vala; Szegénysegenek oka, miképpen többeknek is, az jamborság vala, es az nappali munkára fűgyelmetes leven, az fegyvereknek sörgefet, mely mind az egész Asiat meg rettentette vala, nem hallya vala. Annakutanna azok, az kik felől annak előtte sőtunk, az Kirali ruhanak ssep czimeres öltözetivel hirtelenséggel az kertbe be menenek, mellyet törtinet berent az háson-talan fűveket saggatvan, Abdolominus tisztogat vala. Akkor ő Kirali neüvel üdvözlötven, azok közzül egyyk monda neki; Ezen az öltözetten, mellyet az en kezemben lató, ezt az motskoffagot el kel neked cserelned, most meg az sennyekkel es regi rusfagokkal ondok testedet; fogadgy Kirali batorfagot magadban, es arra az bacsúletes állapotra melyre melto vagy, ezt az mertekleteffegyet vid ele; es mikor az Kirali ssekben ülendés, minden alattad való keletenek es halalanak ura leven, meg láld hogy er őt az állapotrol, az melyben, avagy inkább bizonyara az mellyert az birodalmot veszed, el ne feletkezzel. Abdolominusnak ez dolog alomhoz hasonlonak tetzik vala; Kerdijs vala neha sőtők, ha elég esefek volnanake, hogy

ötet

Az kertesz-
ből Kirallya
leendő Ab-
dolonymus
előt való
szep oratio.

Az Kiraly-
ságban ma-
gat mint vi-
selle, igen
szepen inte-
rik.

ötet olyan szemtelenül csufolnak; De minekutanna velekedése közben, az fényrolla le mosatek, es az barsony festekkel es arannyal meg ekesittetett ruha rea adatek, 'es ő neki valóságosan meg esküvének; Immar Kiralyságában keferői ugyan azok leven, az Kirali udvarban érkezek. Ez dolognak hire (az mint sokot lenni) minden városokat hamar saggal befuta; nemellyeknek jó akarattyok nemellyeknek bosszónkódások mutatodik vala; Mindenek az kik értékesbek valanak, annak ala való voltat es begenyseget Sandornak barati előtt karhóztatnyak vala. Az Kiraly ötet mindgyarast beeresztete, es sokaig semlelven, monda, Testednek termete nemzetsegednek hirevel nevel nem ellenkedik, de kevanom megtudni az begenyseget micsoda túréssal benvetted legyen; Akkor Sandornak Abdolominus monda; Vayha az birodalmot is azon elmevel szenvedhetnem; az en kevanóságomnak ezek az kezek töttenek eleget, semmim nem leven, semminelkül nem súkölköttém. Abdolominusnak ez bebedéből nagy fő indulatnak jelenseget veve eseben; Annakokaert nem csak az Strato Kiralynak hazi eszközet, hanem meggh az Persiai prädaban-is neki sokat

Az mindenható Istennek öröktől fogva való bölcsesége, az embereket ala verti es fel emeli az mint akarja.

Az jó szerencsének mindenkor irigye vagyon.

Az pübek
Amyntasnak
vakmerő ta-
macsa.

parancsola adatni; az varoshoz tartozo tartomant-is birodalma ala vete. Azonközben Amyntas, kit mondottunk hogy Sandortol az Persakhhoz főköt, negy ezer Göröggel kik ötet az harczrol követtek, futtaban Tripolyban érkezek. Onnat, az vitezeket hajokban szállitvan Cyprusba által kele; Es midőn azt velne, hogy az dolgoknak abbali allapattyaban, kinek kinek az lenne az öve, az mit el foglalna, mintha bizonyos igazsaggal birta volna, magaban azt vegeze, hogy Ægyptomba mennyen, mind az ket Kiralynak ellenfege leven, es mindenkor az üdőknek ketfege valtozasatol fűgven, es az vitezeket olyan nagy dolognak remensegere bűtatvan, ertefekre ada, hogy Sabaces Ægyptomnak tisztartaja az harczon el veses volna; Az Persaknak oltalmok Capitan-nelkül-is volna f-erőtlen-is volna; az Ægiptombeliek, azoknak tisztartoinak mindenkor gűlölői leven, őket né ellenfegek hané tarsok gyanant tartandanak. Az ketelenfeg minden dolgokat megh probalni kenferit vala; mert mikor az első remens eget az berencse meg fogyatkoztattya, az jövendőök az jelen valoknal jobbakkak latatnak lenni. Annakokaert fel kialtanak hogy az hova nekitetzenek, vinne őket.

Es ő

És ő magában azt itilven, hogy az vitézek-
 nek batorfagokkal addig kellene elni, az
 míg az remenségtől vífeltetnének, az Pe-
 lusium városnak kapujára be hata, azt tet-
 tetven hogy Dariustól küldetet volna el
 elől. Annakokaert Pelusiumot meg vo-
 ven, Memphisre az hadat eleb vive, kinek
 hirere az Egiptomiak, ugy mint tökellet-
 len nemzetseg, es az part-útesre hogy sem
 mint az dolgoknak vífelesere alkolma-
 tosb kiki mind az magok faluiból es va-
 rosiból azon dologra övé futanak, az
 Persak oltalminak el törlesere; kik noha
 meg rettentenek vala, mindazonaltal E-
 giptomnak megh tartasaban ketsegben
 nem esenek; De Amyntas őket viadallal
 meg győzettettek az városban be úze,
 estabort jartatvan, az győzedelmes vité-
 zeket az mezőknek pusztítására ki vive, es
 mint ha minden dolgok jól volnanak,
 mindenek ellenségeknek sokasá serint hay-
 togattatnak vala. Annakokaert Mazeces
 noha eszebe vötte vala, hogy az maga
 alatta valóinak súvők az szerencsetlen
 harczal meg rettentenek; mindazonaltal
 az elbellestettek, es az győzedelemből va-
 lo bizodalmokban magok gondolatlanul
 jarokat mutogatvan, rea bíra őket, hogy
 ne ketelkednének az városból ki útni, es

Az pribekek
vegterenyo-
morultul
vesznek el:
nohavala-
meni üdeig
batran ör-
vendeznek.

Sander dol-
gainak kü-
lombkü-
lomb helye-
ken jó sze-
zencses ki-
menetele.

az el veset marhakat vissza nyerni. Azá-
tanats nem okossággal volt esesb, mint
ki menetellel jó szerentesb; Mind egyig
magával az Capitannal együtt megh öle-
tenek. Amyntas mind az két Kiralynak ez-
zel az büntetéssel fizet meg, nem leven
hiveb annak az kihez sokot vala, mint
amannak az kit el hagyot vala. Dariusnak
had-vífolói, kik Iffusnal az harczon megh
marattanak vala, mind az egész sereggel
mely őket futtokban követte vala, az Cap-
padociai es Paphlagoniai ifjusagot is
mellejek veven, Lydiat vissza venni pro-
ballyak vala. Antigonus Sandornak hadi
vezere, Lydianak fő tisztartója vala, ki no-
ha az oltalmokból az vitezekben az Ki-
ralyhoz sokat el bocsatot vala; mind azon
által az poganokat semmink tartván, az ő
alatta valoit harczra ki vive; Ot is mind
az két felnek azon szerencseje volt: kü-
lomb külomb tartományban három rend-
beli harczot teven, az Persak meg verette-
tenek. Azon időben az Macedoniabeliek-
nek Görög országból ki hivattatott hajos
hada, Aristomenest, ki az Hellepontus
tartományának vissza valo vetelere Dari-
ustól küldetet vala, hajoit el fogván, vagy
el meritven, megh győze. Annakutanna
Pharnabazus az Persiai hajos hadnak Ca-
pitannya

pitannya az Miletus városbeli penzt
 veven, es az Chius városban oltalmot ál-
 litvan, ház hajoval Andrusba, es onnat Si-
 phnusba mene; Ő is az fűgeteket oltal-
 mokkal elfoglala, es penz vetellel bűnte-
 te. Az hadnak nag volta, mely Europeanak
 es Asianak nagy gazdag Kiralitol, az egesz
 vilagnak elfoglalásának remenyegevel
 viseltetik vala, Görög orságnak is es Cre-
 tanak fegyveret fel indította vala. Agis az
 Lacedæmonbelieknek Kirallya, nyolcz e-
 zer Görögöt, kik Ciliciabol el haladvan
 hajokban vizsza mentenek vala, egybe-
 gyűtven, Antipaternek Macedonianak tíf-
 tartojanak ellene hadat kefit vala. Az Cre-
 tabeliek hol emez s-hol amaz partot kö-
 vetven, neha az Spartabelieknek, es neha
 az Macedonoknak oltalom feregítől
 foglaltatnak vala el. De azok között a prob-
 viadatok voltanak, az egy harczra, mely-
 ből az többi függenek vala, nevez az
 Serencse.

Immar az egesz Syria, immar Phoenicia-
 is Tyrustól meg válva, az Macedonoké
 vala, es az Kiraly tabora az Szarazon vala,
 melytől az várost egy keskeny tenger va-
 lastya. Tyrus mind hirevel nevevel, s-
 mind penig nagy voltaval Syrianak es
 Phoenicianak minden városi felet emle-
 kezetre

Tyrus világ
 egermetese
 1726 2693.
 Christus U.
 gunk születe
 fe előtt pedig
 1726 eszter-
 dőbē eppit.
 1726:

Palatyrus,
 az az, ó Ty-
 rus, az mint
 oda alab
 anongya.

Adott az Ty-
 rusnak varo-
 sokban be-
 nem bocsat-
 syak, kin
 meg harag-
 tsuk.

kézetre méltó leven, könnyebben lattatik
 vala Sandornak frigybeli tarsasagát veen-
 deni, hogy sem mint magan való uralko-
 dasat szenvedni. Annakokaert az követek
 ajandekon arany koronát es elest az va-
 rosbol bőseges gazdalkodással visnek va-
 la neki. Sandor az ajandekokat mint ba-
 ratitól el vetete, es az követekkel baratsa-
 goson beszélgetven, azt monda nekik,
 hogy ő Herculesnek (kit kiváltkeppen az
 Tyrusbeliek tisztelnének) aldozni akarna.
 Az Macedonoknak Kirali azt hinnek,
 hogy ők eredetet attól az Istentől venne-
 nek; ő pedig hogy azt cselekedne, az Iste-
 ni felelet által is arra intetet volna. Az
 követek azt felelek, hogy Herculesnek
 volna az városon kívül temploma, ab-
 ban az helyben, mellyet ők Palatyrusnak
 hírnak; Ot az Kiraly az Istennek aldozatot
 jó rendtartással tehetne. Sandor haragya,
 mellyet egyebkepen is megh nem meret-
 kelhet vala, meg nem tartá; monda annak-
 okaert nekik; Tú az helyhez való bizodal-
 matokban, miért hogy sügetben laktok,
 ezt az gyalog hadat meg utallyatok, de rö-
 vid nap meg mutatom hogy tú az szarazon
 vadtok. Annakokaert bár megh tudgya-
 tok, hogy en az városba vagy be megyek,
 vagy megh ostromlom. Ezzel az valazzal
 elbe.

el bocsattatott követeket az barati inteni
kezdék, hogy az Kiralt, kit Syria es Phœ-
nicia be fogadot volna, ők is városokba
hadnak be menni; De amazok az helyhez
elege bizvan, azt vegezék, hogy városok-
nak meg ballafat fenvedgyek, mert az va-
rost az baraztol negy futamatni tenger va-
lastya el, mely az Africabol fuvo felnek
selette ellenebe vettetet, az melysegről
az partragyakor habokat ki forgatvan, es
az alkotmannak helyhezteteseben, mel-
lyel az Macedonok az sügetet az baraz-
hoz akarjak valaragastani, semmi inkab
mint az a fel nem ellenkedik vala; mert
az engedelmes es csendez tengerben is
töltesek elig hanyathatnak; az Afrikabeli
fel pedig, mihelt mit ösve hordanak, azt
erősakkal ottan mindgyarast meg saggat-
van, az tengerben süllyesti, es semmi oly
erős alkotmany nincsen, mellyet az csi-
nalmányoknak foglalasin folyo vizek es
mikor az felnek erősb fuvasa vagyon, az
töltesnek tetejere scillyül öntetettek, fel-
ne saggassanak. Ez akadalyon kívűl mas-
is ennel nem kisebb vala; Az városnak kö-
falait es bastyait az igen mély tenger kör-
nyűl allya vala, sem lövő szerzások, ha-
nem ha hajokbol mecsűl lövöldöztené-
nek, sca nem lövethetnek, sem laytorak es
kö falok;

Az házhoz
tanacsot az
kevely Ty-
rusiak meg-
vetik.

Negy futá-
matni ten-
ger) né nagy
köz, holot
48. futamat-
ni föld teszt
egy magyar
mely földet
nyolcz futá-
matni föld
egy olasz
mely földet.

Carthago
varost az Ty-
rusiak csi-
naltak.

kő falokhoz nem tamogattathatnak vala-
Az tengerre hanyatlót kőfal az gyalog-
utat el fogta vala. Az Kiralynak hajói
nem-is valának, es ha az varoshoz közel
vinne is, azok alá f-fel levegven lövő sér-
számokkal elűzethetnek vala. Mely dol-
gok közben nem kicsid dolog az Tyrusi-
aknak bizodalmodat felgerjczte; Az Car-
thagobeliaknek követi, az minden este-
dönként való aldozatnak tetelere, eleik-
nek szokások szerint, akkor hozzajok men-
tenek vala; mert Carthagot az Tyrusiak
csinaltak, es ez okon mindenkör búltak
helyen tiszteltetnek. Annakokaert az
Pænusok inteni kezdék őket, hogy az meg-
állast bator búvel fenvednek, Carthago-
ból rövid nap segítségük jövendő volna.
Mert akkori időben nagy resz szerint az
Pænusoknak hajói az tengereket allyak
vala; Azert magokat hadra tökelven az
kő falokon es az tornyokon lövő sér-
számokat rendelenek, az varosbeli lissáknek
fegyvereket osztogatanak, az műves em-
bereket, kikkel az varos bővőkődik vala,
mű helyekre osztak; minden helyek hadi-
kefűlettel bőrnőnek csattognak vala;
-vas kezük is (azokat harpagoknak liak)
-mellyeket az ellenfelek csinálmaniban
sakaftananak, horgok es az ő varosoknak
oltak.

oltalmazására talaltatott egyéb eszközök
 jó údejen keßitternek vala. De midõn az
 vass, melyet ki kel vala verni, az kemen-
 czekben be tetetett volna, es az fuvokat
 hozza fogvan az tûzet az fuvással meg gyu-
 tanak, azt mondgyak, hogy finte az lan-
 galo tûz alatt vernek folyami fakattanak
 volna; es azt ájelt az Tyrusiak az Macedo-
 noknak felelmekre forditak. Az Macedo-
 nok között is, midõn törtinet ferint egy az
 vitezekben kenyeret segne megh, folyo
 vernek csepegeset vöttek eßekben: es az
 Kiraly azon meg rettenven, Aristander, ki
 az jóvendõlõk között leg bölcseb vala, azt
 felele, hogyha az ver kúvúl folt volna, az
 Macedonoknak lenne szomorú jelek;
 visont, holot az kenyernek belsõ felebõl
 csepeget, az városnak, melyet meg álla-
 ni rendeltenek volna, jelentené veszedel-
 met. Sandor, midõn hajoijs messze vol-
 nanak, es az város alatt valo hõßu keße-
 delmet, maganak az tób dolgokra nagy
 akadalyul latna leendeni, követeket, kik
 õket az bekesegre kenßeritenek, bocsata,
 kiket az Tyrusiak az nemzetsegeknek ho-
 kasok ellen megh õlven, az tengerbe ha-
 nyanak: Es Sandor az õ követinek meltat-
 lan halalokon fel haborodvan, az várost
 megállani vegeze; de elõbõrt töltest kel
 vala

Az Tyrus va-
 rosban kö-
 vetközendõ
 veszedelmet
 jelentõ
 csoda dolg
 törtinik.

Az Tyrusiak
 az Sandor
 követit meg
 õlik, mely
 dolgon meg
 busulvan az
 várost meg
 szallya.

Az vezet-
mek nem
csak paran-
csolattal, ha-
nem nemü
nemü illen-
döravasság-
gal is kel az
vitezeknek
elmejeket
vissza.

vala hánni, mely az várost az szárazzal öve-
ragartana. Annak-okaert az vitezeknek
súvókben felette nagy ketsegeben valo
eszesindula, nozven az mély tengert, mely
Isteni hatalommal is alig tölthetnek be.
Olyan nagy kövek, olyan magas fak hun-
talaltathatnának? El kellene az tartoma-
nyoknak pústulni, ha az a köz be tölthet-
nek, es az tenger mindenkori aradna, es
az sügetnek s az száraznak közötté men-
nel sorosban hanyattatnak, annal inkább
busulna. De Sándor az vitezeknek súvek-
kel igen tudvan banni, azt becselle, hogy
almában job kezét nyuto Herculefnek ke-
pe jelent volna meg neki, az vezetője, az
ut nyitoja leven, s az városba be menni
lattatott volna. Ezek között az meg ölette-
tet bekeség szerző követeket, es az nemzet-
segeknek meg segetet sokafokat becselli
vala; Az egy város volna, mely az győző-
delmesnek utat meg merte volna kesedel-
meztetni. Annak-utanna az Capitanoknak
meg parancsoltatek, hogy ki ki mind az alat-
ta valoit meg dorgallya, es mindenek elég-
ge meg östönöztetven, az munkához kez-
de; Az köveknek nagy sokfaga közel vala,
azt az ó Tyrus advan, fat az fáinaknak es toro-
nyoknak csipaltatására az Libanus hegy-
ről hordnak vala. Es immar az tengernek
fenekéről

fenekeről az alkotmány kisdéd magosságra nevedet vala, de még mindazonáltal az vízzel bűnültig nem vala, es az alkotmány az parttól mentől tovább rakatik vala, annal inkább valami bele hanyattatik vala, az felette mély tenger azt el nyeli vala. Az Tyrusiak apro hajokon hozzajök közel menven, csufollyak vala őket, hogy hires vitez emberek leven, mint az baromok terheket hordoznanak. Azt-is kerdik vala, ha Sandor Neptunusnal nagyobb volnaje. Ezen pirongas az vitezeknek seregysegeket gyulasta. Es immar egy kevesse az vízből az alkotmány ki tetzik vala, es egyser s mind az töltesnek az felellege-is nevedik vala, es az varoshoz közel vitetik vala. Annakutanna az Tyrusiak az alkotmannak, melynek nevedese annak előtte őket meg csalatkoztatta vala, nagyvoltage meg tekintven, az még egyben nem ragasztatot csinalmant könyű hajokkal kerülni, es azokat-is az kik az csinalmanyon allanak vala nyilakkal lövöldözni kezdek. Annakokaert fokban bennek meg sebesítettven, midőn az saykakát mind hatra s mind ele vinni könyű volna, az munkalodasrol az magok oltamazasoknak gondviselesere fordultanak vala. Aert az töltest csinaloknak eleikben bő-

Az Tyrusiak az Sandor vitezit pirongattak, kik annal inkább emberekednek.

Az Neptunus az pogánok tengernek istenének tartottak, es imadtak.

Sandornak az vitezek oltalmazas vala okos gondolatya

rőket es burkokat vonata, hogy az nyil re-
ajok ne menne, es az alkotmannak az ele-
in ket tornyot csinaltata, mellyekből az
oda menő saykakra nyilakat lövöldözhet-
nenek. Visont az Tyrüsiak az ellensegnek
látasatol meőse, az part melle hajokat vü-
nek es az vitezeket ki állitvan, azokat az
kik kőveket hordnak vala, le-vágak. Az
Libanus hegyen-is az Arabiai paraztem-
berek, az rendtartás nélkül való Macedo-
nokra ütven, közel harminczat bennük
meg ölenek, keveseket el fogvan.

Az ketelen-
segnek es
serenység-
nek az had-
ban nagy hat-
ásosaga
vagyon.

Az Somlyai
Bathori Istvá-
regen Len-
gyel orszag-
nak dicsire-
tes Kirallya,
es Erdelynek
fejedelme,
midőn az
Danczka-
hoz tartozo
Laterna ne-

Az a dolog Sandort, hogy az hadat meg
ossa, kenőserite; Es hogy egy varos mel-
let tunyaul mulatozni ne lattatnak, az
munkanak fő gondviselőive Perdiccast es
Craterust teve, ő maga könnyű serral valo
sereggel Arabiaba mene. Ezenközben
az Tyrüsiak egy valoba nagy hajot, az ha-
tullya felől kővekkal es fővennyel megh-
terhelteztetett, el annyira hogy az orra
jol fel allana, enyvel es kénkövel meg ke-
nettetett evező lapátokkal sebessen
meg inditanak; es midőn az felnek nagy
voltat az vitorlak-is be vőttek volna, ha-
marsággal az alkotmanra érkezek. Akkor
az hajonak az orrat meg gyutvan, az eve-
ző emberek az saykakba, mellyek jo üde-
jen ugyan arra kesítetttek leven, utannok
mennek

mennek vala, ala ugrandozanak. Az hajo
penig meg gyulvan, az tuzet tova b tova b
kezde terjeszteni, melynek minnek elotte e-
lelt vehetnek, az alkotmannyak első része-
csinaltatot tornyokat es több csinalma-
nyokat-is meggyuta. Az kik penig az apro
hajokban ala ugrottanak vala, faklyakat,
es valami tüznek taplalafara alkotmatoes
vala, azon alkotmanyokra hannak vala.
Es immar az Macedonoknak nem csak
tornyai, hanem meg az leg felső padlafok
is meggyultanak vala; midőn azokban, az
kik az tornyokban valanak, ki az tüzbe
vetne, ki penig fegyveret el hagyvan, ma-
gat az tengerbe vetne. Az Tyrusiak penig
kik őket inkább akarnak el fogni, hogy sem-
mint meg ölni, az usoknak kezeket rudak-
kal es kővekkal fertegetik vala, miglen
el badgyasztatvan, az hajokba könnyen be-
fogathatnanak; s nem csak tuzzal eméste-
tenek meg az csinalmanyok, hanem törti-
net szerint azon nap az sebesben fuvo fel
az melysegről fel inditatot tengert az al-
kotmanra vere, es az csinalmannak fogla-
lasi gyakor habokkal csapkodtatvan meg
tagulanak, es az kővek között jaro hab az
alkotmannak az közepit meg szakasta.
Annakokaert az kőveknek rakasi, mel-
lyektől az fellyúl hanyatttatot föld tartatik

vii vőrat hād
dal meg szai
van, az Visz-
la vizen elle-
ne hidat csi-
naltatot vol-
na, az ő hidat
egy Hollan-
dai ember
eles vas orru
vitorlas ha-
joval rea
ereszkedve,
az szel-is ar-
ra jól szol-
galvan, kette
vaga volt, es
az vízbe az
Királynak
sok gyalogja
veszven, ke-
telenítettet
alolla el szal-
lani.

Tyrus mellett
az előbi al-
kormány az
tengerbe
veszven,
Sandor uy-
jázat indit.

Az jó bator
szívű vezer
az esereknek
semmiképen
nem enged,
hanem me-
reszben elle-
mek megyen

vala, le omolvan: az mélysegre alá szakada
es olyan nagy alkotmannak Sandor Ara-
biából megh jöven, megh csak valami
nyomdokit is elig talala. It (az mint az
serencsetlen dolgokban szokott történni)
az vetket egyik az másikra veti vala, ho-
lot mindnyajan igazban az tengernek
iszonyúsága felől panaszkodhatnanak.
Az Király uy alkotmant kezdven, az fém-
be fuvo felre nem oldalul hanem egyenes
homlokkal igazgata, mely az több csinal-
manyokat, mint maga alá reytettek ol-
talmazza vala. Szelesteget is ada az töltes-
nek, hogy az középpen feleppittetet tor-
nyokra nyilakkal ne ernenek. Az fákat pe-
nig felette nagy ágakkal egyetemben az
tengerbe egebben hanyak vala, annaku-
tanna kövekkel meg nyomtattyak vala,
ismet azoknak rakasára más fakat hanna-
k vala, annak utánna rea földet töltnék va-
la, mellyekre más rakas követ es fat gyűt-
ven, mint valami foglalással az egymást
erő csinalmant éve ragasztottak vala. Az
Tyrusiak-is valamit az alkotmannak ban-
tasára fel találhatnak vala: abban nem re-
stül forgolodnak vala. Kiváltképpen valo
segitsegek ez vala, hogy nemelylek az el-
lensegnek latsától mebbe, az vízbe alá
bunak vala, es alattomban valo menetel-
lel

lel mind az alkotmányig be hatnak vala, az
 kitéző faknak agokat káéakkal hozzájok
 vonvan; Mely fak minekutanna utannok
 mozdulnak vala, magokkal egyetemben
 az alkotmannak nagy részt az mely ten-
 gerbe süllyesztik vala; ostan az terehtől
 meg szabadított faknak derakit könnyen
 mozgattyak vala. Annakutanna mind az
 egész csinalmany, mely az faknak deraki-
 tot tartatik vala, az fundamentom megh
 bomolvan, meg indul vala. Sandor süve-
 ben megh somorodvan, es ha alhatatos
 lenneje avagy el menne, elegge bizonyos
 nem leven, Cyprusbol sok hajok jövenek,
 es ugyan azon időben Cleander-is erke-
 zek, ki az Görög vitézekkel egygút Afriaba
 minap vitetet vala. Sandor szaz nyolcz-
 van hajot ket sarvakra rendele; Az bal
 felől való Pythagoras Cyprusnak Kirallya
 Craterussal egygút oltalmazza vala; Jobb
 kez felől való refében Sandort őtrend
 evezőjü Kirali hajó viseli vala. Az Tyru-
 siak noha hajok valanak, de hajokon való
 viadalra menni nem merven, az három
 rend evezőjü hajokat mind egygik az kö-
 falok előtt az ellenség elleneben allatak,
 mellyeket, az Kiraly reájok menven, el-
 merite; Másodnap az hajokat az város
 kerítése ala viven, az kö falokat hadi ser-
 H ; samokkal.

Alkolmaros
 es szinte jo-
 kor való se-
 gitseg, mely-
 ben meg-is
 reezik, hogy
 az vitézi tu-
 domany az
 szerencse-
 nélkül igen
 szükölkö-
 dik.

Sandor Ty-
 rust, őstro-
 mollyá:

Az nagy ka-
zalmás ellen-
segtől megh
szallattatott
varosnak
nyomor-
sága.

Samokkal, es kivaltkeppen faltörő kosok-
nak rontásával minden felől tőrete, mel-
lyeket az Tyrusiak kővekkel hamar be csi-
nalvan, megh uyitanak: belfő kő falt-is
minden felől csinálni kezdenek, hogy ha
őket az külfő megh csalatkoztatna, mago-
kat a val oltalmaznak. De az nyomorúsá-
g nak hathato volta minden felől izgattyá
vala őket; az alkotmany immar egy nyíl
lőve snyere vala, az hajok az kő falokat ke-
rűlik vala, egyéerf mind, mind földön es
mind hajokon valo védelemmel el bo-
rítottatnak vala; Mert ket ket hajokat negy
rend evezőjűveket az Macedonok ugy
foglaltak vala őëve, hogy az hajoknak az
orrok egybe ernenek, az farok annij köz-
zel volnanak tavul, az menit be foghatnak
vala. Az hajoknak ezt az farok között valo
közit le kötöztetet vitorla fakkal es erős
deűkakkal, es azokon fellyül hanyattatott
hidlasokkal, mellyek az vitezeket el bír-
nak, megtöltötték vala. Az igy fel keűit-
tetet hajokat evezessel az varosra viűik va-
la. Azokrol az varosnak oltalmazoirra nyíl-
lak batorlagoson lővöldöűtetnek vala,
mert az vitezek az hajoknak az orrokkal
be fedetűternek vala. Eyfelkor vala, mi-
kor meg parancsola, hogy az ugy fel keűit-
tetet hajok, az mint meg mondok, az va-
ros

rolt kerüllyek, es immar az hajók minden
 felől az varosra közelítettnek vala, es az
 Tyrusiak az ketsegből való eses miatt lanka-
 doznak vala; midőn hirtelen sűrű fellegek
 befogak az Eget, es valameni világozlág
 közben finlik vala, az ki öntetet sötétleg-
 nek miatta el oltatek. Akkor az iszonyu
 tenger lassan lassan fel emelkedik vala,
 annak utanna az erős feltől fel haborit-
 tatvan habokat indit vala, es az hajókat
 egymasba ütközteti vala, es immar meg
 kezdettének vala szakadozni az kötések,
 mellyekkel az negy rend evezőjű hajók
 övé foglaltattanak vala, es az padlasok
 alá esni, es felette nagy ropogással az vite-
 zeket magokkal együtt az mélysegre von-
 ni; Mert az övé foglaltatott hajók az fel-
 haborittatott tengeren semmi erővel,
 nem igazgattathatnak vala; Az vitez az
 hajóknak cselekedeteket, az evezők az
 viteznek hivatalit megh haborittyak vala,
 es (az mint effele esetben történik) az tu-
 dosok az tudatlanoknak engednek vala;
 Mert az kormányos mesterek kik egyeb-
 kor parancsolni szoktanak, akkor haláltól
 való feltekben, az parancsolathoz tartyak
 vala magokat. Vegezetre az evező lapátok
 kal vakmerőbben meg veretett tenger, az
 evezőknek, az hajókat mintha ugyan ki-

Az menybe-
 li hatalmas
 urnak gond-
 viseléseből
 szokot len-
 ni, hogy az
 nagy vesze-
 delemre ju-
 tor dolgok-
 ban, gyakori
 tavalmi
 szokatlan
 orvosság mu-
 tatodgyek;
 es az kiknek
 ö akarja, az
 fellegek es
 az habok is
 vitezked-
 nek.

Az figyel-
mek segítse-
gek nem
mindenkor
hű avagy ü-
dejenkorán
való.

kapoknak engede, es az part melle vitete-
nek, fok meg fagattatvan benne. Azon
napokon törtinet ferint az Carthagobe-
lieknek harmincz követi érkezének, az
meg fallot varosbelieknek vigasztalásokra
inkab hogy sem mint segítsegekre. Mert
azt adgyak vala ertefekre, hogy az Pœnu-
fok, honnyokban valo had miat tartóztat-
nanak, s-nem az birodalomert hanem az
megh maradasert vinanak. Az Syracusæ
varosbeliek akkor Afrikat egetik vala, es
az Carthago kő falaitól taborokat nem
mésse helyheštettek vala. Mind-azon-
által az Tyrusiak ketsegeben nem esenek,
jollehet az felette nagy remensegtől el ha-
gyattanak vala; de feleségeket es gyerme-
keket Carthagoba küldék, valamit törtin-
nek azt könnyebben el szenvedendven, ha
leg szerelmesb rešeket az közönseges ve-
bedelemnek forsan kívül tartottak volna.
Es midőn az varosbeliek közzül egy em-
ber az gyülekezetben meg jelentette vol-
na, hogy álmában neki az varost el hagyó
Apollonak, (kit kivaltkeppen valo Isteni
felelemmel tisztelnek vala) kepe meg je-
lent volna, es az Macedonoktól az tenger-
ben csinaltatot alkotmany erdős ligette
valtozot volna; Noha, az, nem oly bőva
meg hihető ember vala; mind-azon-által
az alab

az alab való dolgoknak el hitelere feltek-
ben haylandok leven, az Apollo kepet a-
rany lanczal megh kötek, es az lancz-
nal fogva, az Herculesnek (kinek Isteni ere-
jének az varost senteltek vala) oltarahoz
foglalak, mintha aval az Istennel Apollot
megtartandok volnanak. Azt az kepet az
Pænusok Syracusæ varosbol vittek vala a-
la, es nagyobbik hazajokban helyhez-
tek vala, es az varosoknak, melyeket ők
megh vöttek vala, sok egyéb prædaival
nem Carthagot inkab mint Tyrust eke-
sítették vala. Az aldozatnak is, melyet bi-
zonyara az Isteneknel semmikeppen ked-
vesnek lenni nem hisek, sok szentend-
től fogva el hagyatotnak ele vetelet ne-
mellyek tanatsul adgyak vala, hogy Satur-
nusnak szabadsgban sületet nemes gyer-
mek aldoztatnak. Mely szentseg törest
igazban hogy sem mint aldozatot az Car-
thagobeliek, az ő nemzõiktől adatottat,
azt mondgyak felõllők, hogy az magok
varosoknak mind veszedelmeiglen csele-
kedtek; es ha az ven emberek, kiknek ta-
nacsokbol minden dolgok viseltetnek va-
la, ellene nem allottanak volna, az kegyet-
len hamis Isteni tistelet az emberseget
meggyõzte volna. Tovabba az minden
mesterseggel hathatosb raytok való kete-

Nagyobbik
hazajokban)
az, az, Ty-
rusban, mere
Carthago-
nak csinaloi
az Tyrusiak
voltak.

Az Tyrusiak
nak es Car-
thagobeliek
nek embe-
rekkel aldo-
zo ifzonya
szokasok.

Az ketelen-
seg az Isteni

el rendelés
nek erejétől
meg vala,
mindeneket
fellyül halad

Az hollok
horgas vass
szerzemok
voltanak.

Az keteleni-
tő veszedel-
ezzer fele me-
sterlegie ra-
nittyá az
nyavalyában
lévő emb-
teket.

lenfeg nem csak sokot fegedelmekre, ha-
nem nemelylekre szokatlanokra-is tanita
őket; Mert az hajoknak, mellyek az kő f-
lok alá mennek vala, meg akaftafokra, e-
rős deszkákhoz hollokat es vass kezéket
horgokkal es kasakkal egyetemben kötö-
tenek vala, hogy mikor az lövő herbam-
mal az deszkákat ele tábitottak volna, hir-
telenfeggel az hajoknak meg ereftet köte-
liben akaftanak. Azon deszkákról alá fűg-
gó horgok es kasák-is vagy az oltalmazo-
kat, vagy ugyan az hajokat faggattyak va-
la. Rez páisokat penig sok tűzzel hevítnek
vala, mellyeket forró fővennyel, es megh
hevittetett sarral megh töltettek az kő-
falról hirtelen alá forgatnak vala, s nem-
is felnek vala semmi veselytől inkabi
Mert minek-ntanna az heű főveny az pan-
czelon által az testekhez hatot vala, sem-
mikeppen ki nem razattathatik vala, es
valamit megh ert vala, megegeti vala, es
fegyvereket el hanyvan, s-mindeneket le-
faggatvan az mikkel oltalmaztathatnak
vala, bossu allásnelkül sebesítettnek vala;
Az lövő herbamokkal kilötetett hollok es
vass kezék penigh sokakat el ragadnak
vala.

It az Király el faradván, vegeste vala,
hogy az város megh ballasat el hagyván,
Egyiptusra

Egiptusra mennyen; Mert midőn Asiat fe-
 lette nagy hamaraggal által futotta vol-
 na, az egy városnak falai körül mulatoz
 vala, annij felette nagy dolgoknak alko-
 matosságát el mulatván. De mind el men-
 nihiaban, s mind pedig kesedelmet tenni
 fegyenli vala; Az hirt nevet is, mellyel
 többeket fordított vala fel, hogy sem mint
 fegyverrel, kisebbnek itilven leendeni, ha
 Tyrust, mintha bizonyagat, hogy ő megh
 győzethetnék, el hadta volna. Annak-
 okaert hogy semmit megprobalatlanul el
 ne hadna, parancsola, hogy több hajokat
 vigyenek rea, es azokba valogatot fő
 vitezeket állítsanak. Es törtinet szerint
 egy iszonyu nagy állat az habok felet az
 hatával kitetűven, nagy oktalan testet az
 alkotmányhoz mellyet az Macedonok
 hantának vala, foglala, es az haboknak ke-
 menyen való megverettetése után magat
 felemelven, mind az két feltől megh lat-
 tatek. Annak utanna az alkotmannak az
 eleinél az tengerbe ismet alá buvek, es hun
 az habok felet nagy része kitetűven, hun
 penigh az fellyúl rea öntetet haboktól be-
 fedestetven, az városnak erősegítői nem
 messze az vízből feljőve. Örvendetes lőn
 mind az két felnek ez nagy oktalan allatra
 való nézése. Az Macedonok azt jóvendő-
 lik vala,

Sandor az
 hírrel neüvel
 többet győ-
 zőt megh
 hogy sem
 mint fegy-
 verrel.

Nagy ezet
 hal jelenik
 az tengerből

Az szokatlá-
csuda lara-
sok külön-
külömb re-
menseget
ánditnak.

Az Tyrusiak
az győzede-
lem előtt tri-
umphálnak;
megh sem
fogtak s ad-
dig mellyesz-
tik.

lik vala, hogy az alkotmannak hanyasára
mutatot volna utat; Az Tyrusiak penigh
ugy jövendőnek vala, hogy Neptunusz
el foglaltatott tengernek meg szabaditoja
ragadta volna az nagy oktalán allatot az
alkotmany ellen, bizonyara hamar valo
údön el vesendő ellen. Es örvendő éven,
ez jelensegnek az jó lakásokra belledven,
borral magokat meg terhelek, melytől ne-
hezek leven, nap kelet után, kősorukkal
es viragokkal meg ekesítettet hajókba ál-
lanak; el annyira, az győzedelemnek nem
csak jelet hanem örvendezeset is údó nap
előt vőttek vala Törtinet szerint az Kiraly,
az hajokat mas fele parancsolta vala vitet-
ni, harmincz aprob hajokat hagyvan az
partnal; mellyekben az Tyrusiak kettőt el
fogvan, az többit felette nagy felelemmel
megh rettentek, miglen Sandor az ővei-
nek kialtasokat meg halvan, az hajokat az
parthoz, az honnet az kialtas törtint vala,
vive. Az Macedonok hajoi közzül első
mely őt rend evezőjü vala, az többi közöt
gyorsasaggal leg főb, az ellensegnek ele-
ibe mene, mellyet mihelt az Tyrusiak meg-
latanak, annak az oldalira ket felől ket ha-
jo vitetek, mellyeknek egyikere azon őt
rend evezőjü hajo sebesen vitetven, az
orraval azis meg ütközök es amazt is meg
tarta.

tartá. Es immar amaz az mellik az masik-
 hoz nem ragazkodik vala, szabad rohanaf-
 sal kűllyeb vífeltetven, az őt rend evező-
 jú hajonak az masik oldalára vitetik vala;
 midőn csodalatos alkolmatossággal az
 Sandor hajoi közzül, egy három rend e-
 vezőjú, ugyan arra mely az őt rend evező-
 jú hajora megyen vala, oly nagy erőssak
 kal vitetek, hogy az Tyrusi kormányos
 mester az hajonak az hatullyabol az ten-
 gerbe kiűttetnek. Annak-utanna az Ma-
 cedonoknak több hajoi érkezének es az Ki-
 ral-is jelen vala, midőn az Tyrusiak, megh-
 tartóztatvan az evező lopatokat, az hajot
 mely lassúsággal vala, nehezen szabadítak
 ki, es az hajok mind egyset s-mind az por-
 tusba víssa menének. Az Kiraly mindgya-
 raft utannok leven, az portusba bizonyá-
 ra be nem meheté, holot messől az kőfa-
 lokrol lövő fessamokkal elűzettetnek,
 de az hajokat inkább mind vagy elűlyesté
 vagy el foga; Annak-utanna az vitezek-
 nek az nyugodalomra két napot advan, es
 nekik megh parancsolvan, hogy mind az
 hajokat, s-mind az fal-törő fessamokat
 egyarant az városra vigyek, es az megh re-
 múltéken minden felől raytok legyenek,
 ő maga egy igen magos toronyba haga-
 sel, felette nagy batorisággal, vesedelem

Sandor egy-
 szer s-mind
 vezetnek es
 viteznek tisz-
 tit ferinyen
 viseli. Innes
 az fő verez
 tanullya meg
 hogy mind
 tanacsál o-
 kos, s-mind

mel

kezzei se-
rény legyen,
hogy így az
alatta való
vitézeknek
mind nagy
dolgoznak
meg próbala-
sban, szen-
vedésében
es az vesze-
delmeknek-
is meg győ-
zelemben jo
peldar ad-
gyon.

Sandor Ty.
rust győze-
delmesen
meg vezzi.

It Sandor
megher-
szelhetetlen

mel nagyobb ; Mert az Kirali ekefességgel
es tündöklő fegyverrel tettetes leven, nyi-
lakkal leg kiváltsággal egyedül üldöztetik
vala ; es tellyességgel csudalatra melto
dolgozat cselekedek, az kő falokról az
oltalmazokban dardával fokát által vere,
nemeltyeket kezülteg-is szablyával es paif-
fal meghűzteteket nyakra főre ala hayta ;
Mert az torony az melyből harczol vala,
az ellensegnek kő falával csak nem egybe-
er vala. Es immar az gyakor fal-törő ko-
fokkal az kőeknek őfve foglalása megh-
ragittatvan, az erőflegek meg erőtlened-
tek vala, es az hajók az portusba be men-
tenek vala, es az Macedonokban nemel-
lyek az ellensegnek pusztan hagyatott tor-
nyaiban fel hatottanak vala ; midőn az
Tyrusiak egyfelmind anni veselyekkel
meggyőztetven, nemeltyek alazatoson
az templomokba futnak vala, nemeltyek
hazoknak aytait be zárólvan, szabad akarattal
berint való halált fognak vala ; nemeltyek
az ellensegre rohannak vala, hogy mind-
azon-által is bosszuallassan nélkül el ne ves-
nenek. Az embereknek nagy része az ha-
zaknak teteit álliya vala, kőveket es az mit
az berencse kezekbe adott vala, azt az fel-
menőkre hányvan. Sandor azokon kívűl,
az kik az templomokba futottanak vala,
mind

mind meghölettezni, és az hazákat megharagjaban;
 utatni parantsola. Ezek az poroszlók noha nagy
 által meghirdedetven, senki mind azon fokasagot
 által fegyverben letében segítségét az Is öletet meg;
 tenektől kerni nem mere. Az gyermekek mindazáltal
 és hajadon leányok az templomokat az pogán Is-
 tőlöttek vala, az férfiak mindnyajan az tenek tem-
 plomiban
 magok hazok előtt allanak vala, az kegyet futottakat
 lenkedőknek öldöklésekre késittetett so nem bantat-
 kalag; Mind azon által az Sidon városba ta; Nekünk
 liek, kik az Macedonoknak oltalmi között kerezrye-
 valának, sokaknak megh maradasokra lö neknek az
 nek; Noha ezek az győzedelmek között elő lstennele
 mentenek vala be az városba, de az Ty- szent tem-
 rúsiakkal való rokonsagrol megh emle plomit ini-
 kezven (holot mind az két városi Agenor csoda be-
 tol csinaltatotnak lenni hiszik vala) az Ty- czületben
 rúsiakban sokat oltalmazvan, az magok kellesek tar-
 hajoihoz vivek őket, mellyekben elrey tanunk csak
 etven, Sidonba vitetének; Ez lopással az ez pogán
 kegyetlenfégtől tizen öt ezeren szabaditta Kiralytól is
 tanak meg, és mení ver öntatot legyen peldat vehé-
 csak ebből is megíthetni, hogy az városi tünk
 nak erősségén belől hat ezer fegyveres
 ember vagatek le. Annak utanna az Ki-
 raly haragja az győzedelmeknek somu
 ruznezt ada; Mert két ezeren az kikben
 az öldöklő dúhosság meg unatkozot vala,
 kerebt fakra fessittetven, az paron felette
 nagy

Az Tyrusiak
 nak nagy vé-
 szedelmek.

Tyrus város-
nak eredeti
név dicsőireti.

nagy helyen függenek. Az Carthagobeliek követinek megh kegyelmeze, jó údejen hadat, mellyet az jelen valo dolgoknak ketelensége kesedelmeztetne hirdetven nekik. Tyrus az utan hogy vitatni kezdet, hetedik holnapban vetetek meg, mind eredetinek regi voltaval, s mind az Serencsenek gyakor külömbsegevel az maradkoknak emlekezetire jeles fő város; Agennortol eppittetet volt; sok údeigh nem csak az föld tenger, hanem akar melyre az ő hajoi mentenek, azt birodalma alahaytotta, es ha szabad az hirnek hinni, ez az nemzetseg az betüket első vagy tanította vagy tanulta. Az ő lakoul ki bocsattatot nepei bizonyara csak nem az eges vilagra selledtenek, Carthago Africaban, Thebæ Beotiaban, Gades az Oceanum tenger mellet vagyon; Azt hišem hogy ők az szabad tengeren jarvan kelven, es egyebeknek ismeretlen földökre gyakorta menven, valasztottanak legyen telepedesre valo helt az ifusagnak, mellyel akkor bővölködnek vala; avagy mierthogy az gyakorta valo föld indulásokkal (mert az-is hagyatot emlekezetre) az ő lakosi el farsztattanak, ny es külső lako helyeket fegyverrel kenferittetnek vala magoknak keresni. Annak-okaert sok eseten altal menven,

menven, es az vesedelem utan ismet meg
 ujzulvan; most mind azon-által az hofsu
 bekefeggel mindeneket legeltető Romai
 bilidgysegnek oltalma alatt nyugfik.

Most) Augu-
 stus Csaszar
 alargon-
 dolom.

Csak nem ugyan azon napokon San-
 dornak, Dariustól vegre mint Kiralynak
 ugy irattatott level hozatek; Sandort azon
 kerivala, hogy az ő leányát (Saptina vala
 neve) feleségül el venne. Iegy ruhajul

Sandor Da-
 riusnak leve-
 let veszi.

lenne egebben az Hellepontus' es Halys
 nevű folyó viz között helyheftetet birodal-
 lom, attól fogva az Nap keletre nező or-
 sagokkal ő maga meg elégednek. Hogyha
 talam azt az mivel kinalna, el venni ketel-
 kednek, soha az Berencse sokaig egy nyom-
 ban nem allana, es mindenkor az emberek
 nek, akar mely nagy bodogsagok legyen,
 annal nagyobb irigyseget szenvednenek;
 attól felne, hogy az madarak modgyara,
 kiket az természet szerint valo könnyűség az
 egh fele vinne, magat az elmenek hiaba
 valo es gyermeki indulattyával fel emel-
 ne; semmi nehezéb nem volna, mint ele-
 tenek akkori údejében olyan nagy Beren-

Akarmely
 batorfsagos
 conditioval
 inkább kel az
 bekefeg mel-
 le allanod,
 hogy sem
 mint haddal
 az naladnal
 hatalmas-
 bal harczolo-
 nod.

cset be fogni; sok maradéki volnanak
 megh ő neki, s nemistalaltathatnak min-
 denkor az foroszsagokban. Altal kellene
 Sandornak az Euphrates, Tigris, Araxes,
 es Hydaspes folyó vizeken, az ő birodal-

Az megh
 győzetter-
 tekben gyak-
 rabban több
 panaszolko-
 das vagy on-
 hogy sem
 miat ró, es

manak

seha kemi-
nyen szol-
nák, de kif-
seb bator-
tag vagy
bennek,

Sandor Da-
riusnak va-
laszt teszen.

Az birodal-
omker feje-
delmet be-
nem fog, es
semmi hatal-
massag nem
fzenved tar-
tor.

manak nagy erőfőgin menni; az mezőkre
kellene szállani, az hun az maga hadanak
keves voltával kellene pironkodni. Medi-
ara Hyrcanyara, Bactriara, es az Indiajak-
ra az Oceanum tengernek lakosira mikor
menendene? vagy az Sogdianusokra, es
Arachosiusokra, kik csak neüvel ismertet-
nek, es az Caucasusig s Tanaisig erő töb
nemzetsegekre? Anni orőagokat bar u-
gyan harcznelkül valo megh jartaban is,
meg kellene venhedni. Ötet penig hozza
hini sünnnek megh, mert neki veszedelme-
vel menendő volna. Sandor azoknak, kik
az levelet hostak vala, azt felele, hogy Da-
rius ő neki az maset igitne; az mit min-
deneftől fogva el vestet vala, azt akarná
meg őstani. Lydia, Ionia, Æolis, es Hel-
lespontusnak tartománya, az ő győzedel-
menek jutalmádatnanak jegy ruhajul ő
neki; Törvények penigh az győzedelme-
sektől mondatnanak, az meg győzöttet-
től vetetnenek. Mind ketten mellik alla-
patban volnanak, ha csak ő egyedül nem
tudna, mentől hamarab viadallal probal-
na meg. Miert hogy ő is altal ment volna
az tengeren, Ciliciat avagy Lydiat tudna;
Mert ez illyen nagy hadnak kiczid jutalom
volna, hanem Persépolit az ő orőaganak
fejet, annak utanna Bactriat, Ecbatanat, es
az végő

azveglő Nap keletnek hatarat rendelte
 volna birodalma alá: valahova Darius el-
 futhatna, ő utanna mehetne; sűnnek meg-
 őtet az folyó vizekkel rettenteni, az kit-
 tudna, hogy az tengereken által költ vol-
 na. Az Kiralyok bizonyára egymásnak e-
 zeket irtak vala. De az Rhodusbeliek az ő
 varosokat es portusokat meg adgyak vala
 Sandornak. Ő Ciliciat Socrates hatalma
 alá adta vala, Philotafnak meg parancsol-
 van, hogy az Tyrus környűl valo tarto-
 mannak fő gondviselője legyen. Syriat
 mely Cœlenek neveztetik, Parmenio An-
 dromachusnak birtoka alá bista vala, az
 harczon mely meg hatra vala, jelen leen-
 dő leven. Az Kiraly Hephæstionnak megh-
 hagyvan, hogy az hajokkal Phœnicianak
 tartomanja mellet ele mennyen, minden
 hadaval Gaza varosra mene. Csak nem
 ugyan azon napokon az Isthmifoknak
 sokas sèrint valo jatekok vala, mely az
 egész Görög orságnak gyűlekezetiben te-
 tetik. Abban az gyűlésben, az minthogy
 az Görögöknek alhatatlan elmejek va-
 gyon, azt vegeztek, hogy az Kiralyhoz ti-
 zenket követet küldenének, kik az Görög
 orságnak megh maradasajert es szabadsa-
 gajert viseltetet dolgokert arany koronát
 győzedelemnek ajandekat vinnenek neki.

Tenedos
szüger az
Aegzum tő-
geren Troja
elleneben
vagyon.

Veszni kel-
et az dolog-
nak az hun-
sa hadnak

Ugyan azok, egy keves údóval annak előt-
te bizontalan hírnek lengedező szelen
kapdostanak vala, hogy az ketelkedő fű-
veket az szerencse akár hova vinne kő-
vetnek. De az birodalomnak igazat megh-
meg vető városokat az Király nem csak ő
magajarja vala meg, hanem fő had viselő
vezeriys sokakra rajok mentenek vala.
Calaspaphlagoniat, Antigonus Lycaoniat,
Balacrus Idarneft Dariusnak vezéret meg
győzven Miletust meg veve. Amphoterus
es Aegelochus száz hatvan hajóval, az A-
chaja es Asia között valo szügeteket San-
dornak birodalma alá haytak, Tenedost is
az ellenségek be fogado helyet, az ot la-
kosok önkint hivan őket. El vegestek va-
la hog Chioftis el foglallyak, de Pharnaba-
zus Dariusnak vezere meg fogatvan azo-
kat, kik az Macedonokhoz vonának vala,
ismet Apollonidesnek es Athenagoras-
nak, az ő partyokon valo embereknek, vi-
tezeknek keves oltalmával egyyút ada az
várost. Az Sándor Capitani az városnak
vitatafában alhatatosok valának, nem an-
nyera az magok erejekkel, mint azoknak
az kik vitatnak vala akarattyokkal: Nem is
csala meg őket az velekedes; Mert az Apol-
lonides es az vitezeknek Capitani között ta-
madot part-útes az városba valo be roha-
násra

náfra alkalmatosságot ada : Es midőn az Cápitaná
 kaput ki törven, az Macedonoknak serege egy más
 be ment volna, az városbeliek az arultatás közörvisz-
 nak tanatásat regtől fogva forralván, ma- szalkodnak,
 gokat Amphoterushoz es Ægelochushoz
 adak, es az Persáknak oltalmokat le vag-
 yan, Farnabazus, Apollonides es Athena-
 goras meg kötőstetennek; tizenket, három Az part üre-
 rend evezőjű hajok azoknak vitezivel es seknek ke-
 evezőivel egyetemben kezben adatanak; szerves ki me-
 Azokon kívül harmincz ures hajo es ten- neteli vagyó.
 geren tolvaylo saykak, es az Persáktól juta-
 lommal fogadtatott haró ezer Görög; Eze-
 ket az magok hadoknak ki tellyesítetere el-
 őstogatván, es az tengeri tolvajokat hala-
 los büntetéssel illetven, az evező foglyokat
 az magok hajoihoz vetek. Törtinet sze-
 rint Aristonicus az Methymna tartoman-
 nak kegyetlen fejedelme semmit azokban
 az mik Chiufnal viseltetennek vala, nem
 tudván, első vigyazaskor az ő tolvaylo ha-
 joival az portusnak rekefi ala be mene,
 es az őrizőktől meg kérdettetven, kicsoda
 volna, azt felele, hogy Pharnabazushoz
 Aristonicus menne. Amazok azt mon-
 dak, hogy Pharnabazus immar alunnek,
 es akkor hozza nem mehetnenek, de mint
 carának es barattyának az portus niitva
 volna, es masod nap Pharnabazussal sem-

belehetne. S nem ketelkedek Aristonicus leg elől is maga be menni. Követek az vezérjeket az tengeren tolvaylo saykak, es midőn az hajokat az parthoz foglalnak, az vigyazoktól az rekesztő sarampo ellenek vettetek, es az kik azokhoz leg közelb vigyaznak vala, ugyan azoktól fel költetnek, es senki azokban ellenek tuskodni nem merven, mindnyajan lanczokra vettetenek; Annak-utanna Amphoterusnak es Egelochusnak kezekben adatanak. Innet az Macedonok Mitylenere menenek által, mellyet az Athenas városbeli Charres minap el foglaltatottat ket ezer Persaknak oltalmavaltart vala; de midőn az ostromlast nem szenvedhetne, ugy alkuvan hogy az varost megh advan, bantafelkül el menni szabad lenne, Imbrusba mene: Az megh adattaknak az Macedonok megengedenek.

Mely szerez
csertlen az
nyavalyas
Darius, ki
sem az ha-
dakezashoz
bizvást nem
foghat, ugy
mint ki Bef-
sukoliaso-

Darius ketfelegben esven az bekefeg felől, mellyet levelek es követek által azt hitte vala, hogy meg nyerhetne, erejenek helyere valo allatafara es hadanak sere-nyen valo megh uyitafara fordita elmejet. Annakokaert meg parancsola, hog hadanak vezeri Babylonyaba gyűllyenek, Befus is az Bactriajaknak herczege mentől nagyobb öfve gyütetet haddal lehetne, ő hozza

hözza ala menne. Az Bactriajak pedig azok között az nemzetsegek között is legse-
renyebek, iszonyu elmejek és az Persaknak
bujasagoktól sokat különbözö vagyön.
Nem méssé laknak az Scythaknak fő ha-
dakozó és ragadomannyal elni sokot
nemzetsegetől, és mindenkor fel fegy-
verkezve czavarognak. De Bessus, arul-
tatafnak gyanuja leven hozzaja, bizonyara
az meltoisagnak masodik garadicsan ő
magat nem örömöst tartvan, az Kiralt ret-
tenti vala; Mert mivelhogy az birodal-
omra vagyna, arultatafatol, melynelkül
ahoz nem juthat vala, felő vala. Tovab-
ba, Sandor micsoda orsagba ment vol-
na Darius, minden forgalmatosaggal tu-
dakozvan, mind-azonastal vegere nem
mehet vala; az Persaknak nemű nemű so-
kasok miat, kik az Kiralyoknak titkokat
csodalatos hűséggel fedezik el: sem fele-
lem sem reminseggé sot belőlők ki nem ve-
sen, mellyel az titkos dolgok ki jelentesse-
nek. Az Kiralyoknak regi rendtartások az
halgatast életnek veszedelmevel rendelte
vala. Az nyelű keményben büntettetik
meg, hogy sem mint akar mely vetek;
Nem-is hiűnek nagy dolgot viseltethetni
attól, az kinek halgatni nehez legyen, mel-
lyet az természet az emberben igen könnyű
dolognak

rongattatik
inkab hogy
sem mint
Sandortol,
az bekefeg-
nek-is szerez
nem teheti.

Az terme-
szet azért a-
dotembere-
nek kétfület
és egy nyel-
vet, hogy
többet hal-
lyon hogy
sem mint
szollyon;
Tovabba az
halgatas az
dolgoknak
viselésében
felette jó és
batoriságos
ezköz.

Gaza város-
nak egyszer-
smind mind
titkon es
mind nyil-
van valo
ostromolta-
saga.

dolognak akart lenni. Ez okon Sandor semmit azokban az mik az ellenségnel vi-
seltetnének, nem tudvan, Gaza városát vi-
tattya vala. Abban az városban Capitan
Bætis vala, az maga Kirallyához igen fő
hűséggel leven, de keves oltalommal bir-
ja vala az igen nagy alkotmányú kő fal-
kat. Sandor az helyeknek allását megin-
tezen, megparancsola, hogy az kő falok
es város alá a lyukak afattassanak, az kő-
nyű es puha föld be veddegelven az titkos
munkát; Mert az föld tenger sok fő-
vent hany ki, es az kővek is mellyek az
lyukaknak afatásat meg banthatnak, elle-
nek nem allanak vala. Azert onnat a felől,
mellyet az városbeliek nem nezhetne-
nek, az munkához hozza fogvan, hogy
annak meg sayditásatol őket el forditana,
az kő falok alá tornyokat parancsola vi-
tetni; De azon föld az tornyoknak vitele-
re hasonaltan leven, mierthogy az homok
alattok alá süllyed vala, az kerekeknek
forgását kefedelmesteti kala, es az tor-
nyoknak padlásit el rontya vala, es sokan
babadon sebesítettnek vala meg, holot az
tornyoknak vissza valo viteleben azon
munka farastana őket, mely az ele valo vi-
teleben. Annakkokaert az vissza valo me-
netelre jel adatvan, meg parancsola, hogy
ma sodnap,

másod nap az kő falok sokasággal környül
vetessenek: es Nap kelet után, minek előt
te az hadat rea vinne, az istenekről segít-
seget kerven, eleinek sokasá serint aldo-
zatotteben vala. Törtinet serint egy fe-
lettek ele repülő hollo, egy darab földet,
mellyet körmeiben visen vala, hirtelen
ala bocsata, mely midőn az Kiralynak fe-
jere eset volna, el romolván, ala hullá; Ő
maga penig az madar az közelben valo
toronyra szállá. Az torony enyvel es ken-
kövel megh kenettetet vala, melyhez az
sárgyai hozza ragadván, es el repülni hia-
ba erőlködven, az környül alloktoł megh
fogatek. Melto dolognak latzek lenni,
hogy felőlle az jövendő mondok megh
kerdetnenek, es az Kiraly fel indittatot
vala elmejenek abbali babonajaval. Azert
Aristander, kinek igen nagy hűtele vala,
azt monda, hogy aval az jelenfeggel bizo-
nyara az városnak veszedelme jelentetnek,
de felő volna, hogy az Kiraly meg sebessit-
tetnek. Azokaert megh inte, hogy azon
nap semmihez ne kezdene. Noha Sándor
az egy városf, hogy csendesben Egiptom-
ban ne menne be, ellene allani nehezen
szenvedivala; mindazonaltal az jövendő
mondonak engede, es az vissza valo teref-
re jelt ada. Az meg szállottattaknak innét

Minék előt-
te az ostrom
hoz fogna
az isteni
tiszteletre
vagyon gon-
gya, ebben -
is az keresz-
tyen veze-
rek az San-
dor példáját
barkövet-
nek.

Aristander
csodálatos
fő jövendő
mondo.

batorságok örögbedek, es az kapun ki-
menven, az viſſa menőkre zazlokat vü-
nek, azt gondolvan, hogy az ellenſegnők
velekedése nekik jó alkolmatosságok len-
ne. De az harczra ſerenyben menenek
hogy ſem mint alhatatosban; mert mielőlt
latak hogy az Macedonoknak zazloi for-
gattatnak, hertelen megh allanak. Es im-
mar az harczoloknak kialtaſok az Kiraly-
hoz ert vala, midőn noha az meg jőven-
dőlt veſedelemre megh nem emlekezik
vala; mindazonáltal az panczelt, mely-
ben ritkan őltőzik vala, baratinak kere-
ſekre rea veve, es az első zazlokhoz erke-
zek; kit minck utanna egy Arabiai ember
Dariusznak viteze meg tekinte, az maga al-
lapattyanal nagyob cselekedetet merven
probalni, az ſablyát az paiffal el fedezven,
mintha az ellenſegtől ſőköt volna el, az
Kiralynak terdeihez borula. Sandor pa-
rancsola, hogy az alazatoson könyörgő
fel kellyen, es az maga vitezi közze fogad-
taſsek. De az á pogan ember az ſablyát ha-
marſaggal job kezebe által viven, az Ki-
ralynak az nyakához csapa, ki az czapaſt
teſtenek keves ſelen valo haytaſaval el ta-
voſtatvan, az pogannak hiaba jart kezét
ſablyával el vaga; arra az napra jőven-
dőltetet veſedelemről (az mint maga ve-
li va;

Egy Arabiai
vitez San-
dort morda-
lyul megha-
karja ölni.

li vala) meg menekedven. De az mint Sándor nyil-
velem el tavosíthatatlan az Isteni ren-
deles; Mert midőn az elől való vitezek
közöt serenyben harczolna, nyillal megh-
lötetek; mellyet az pancelon által az val-
laba lötetett az ő orvos Philep ki vona:
annak-utanna igen fok vere kezdé folyni.
Azon mindnyajan meg rettenven, miért
hogy az pancelon által mely melyen hatot
volna be az nyil, nem tudgyak vala, ő
meg orczajanak is fine meg nem változ-
van, az vért meg allatni, es az sebet be-
kötteni parancsola. Az faydalmot vagy el-
tirkolvan, vag meggyőzővő, az fázlok előt
fokaig allot vala, midőn az egy keves idő
vel annak előtte orvossaggal meg allatot
ver bővebben kezdé folyni, es az seb mely
meg uylevő faydalmot né inditot vala, az
ver meg hidegűlven meg dagada; annak-
utanna el ajulni es terdre bocsátkozni
kezde, kit az közel való vitezek fogvan az
táborba vissza vűnek. Es Betis őtet megh-
lötetnek velven lenni, az győzedelmen
örvendezven, az városba vissza mene.
Sándor penigh megh tellyességgel az seb
meg né gyógyulvő, halmot csinaltata mel-
lyel az kőfaloknak magosságot fel erne, es
tőb al lyukakkal az kő falokat le rontatni
parancsola; Az városbeliek az kő falok-
nak

nak elebbi tetejekre uy erőseget eppit-
nek: de még az-is az halomra helyhe-
tet tornyokat fel nem erheti vala. Annak
okaert az városnak belső részeinek-is az
lövő berámokkal artanak vala. Az vá-
rosnak utolsó védeleme az föld alatt asz-
tot lyukkal le rontatott kő fallón, melynek
romlasi az ellenség be mene. Az zálok
eleiben rendeltetett vitezeket az Király ő
maga vísi vala, es midőn vigyázatlanul
menne be, kővel az fára megh üttetek.
Mindazonáltal dardához tartozvan, meg
az elebbi sebenek helye be nem finel-
tetven, az első vitezek között harczol va-
la, haragra is gerjedven, hogy annak az vá-
rosnak ostromlásában rayta két seb eset
volna. Betist, minek utanna igen vitezül
harczolt volna, sok sebekkel meg epedte-
ben az ővei elhattak vala, de mindazon-
által is nem lassubban lát vala az viadal-
hoz, az maga es ellenségeinek verevel az
fegyvere megh sikulvan; Minek utanna
minden felől dardakkal környúl fogatek,
az ifju Sandor kevely örömeben fel fuval-
kodvan, az ellenségben valo vitésséget-is
csudalvan, monda neki; Nem ugy hal-
megh Betis az mint te akartad, hanem ugy
gondolkodgyal, hogy valami kinok fogoly
ellen talaltathatnak, teneked azokat kel-
letik

Betis vite-
zül harczol-
van megh
győzettetik.

letik szenvedned. Amaz nem csak megh-
nem rettene, hanem vakmerő abrazattal-
is az Királyra tekintven, az ő fenyegetesi-
re semmit nem bolla. Annak utanna mon-
da Sandor, Lattyatoke hogy az halgataf-
ban megaltalkodot? Vallyon terdre ese-
ke? Vallyon könyörgő bot bocsátja ki?
Mindazonáltal az halgatast meggyőzőm,
es ha semmit egyebet nem cselekedhe-
tem-is, bizonyara megnyegeltetem: Ha-
ragjat annak utanna dühösségre fordita,
megakkor külső idegen bokafokat veven
fel az ő uy szerencseje, mert elevenen le-
vőnek az bokain által sly gyeplők vonat-
tatanak, es sekerhez kötöftetven, az város
környül lovak vondozák; dicsekedven
azzal az Király, hogy Achillest, kinek ő
nemzetsegeből való volna, az ellenség-
nek meg bünteteseben követte volna. Az
Perfakban es Arabiajokban mint egy tize-
zren vesének el. Az Macedonoknak is
az győzedelem nem vör nélkül való lón.
Az meg Ballas bizonyara az városnak fő
voltával nem annyira híresittetek mint
az Királynak ket rendbeli esetivel, ki E-
giptomban sietven menni, Amyntast riz,
harom rend evezőjű hajoval uy vitezek-
nek gyűtesere Macedoniaba küldte. Mert
meg jó szerencses harczokon is az hada
fogyat-

Sandor A-
chillesnek
kegyetlen-
seget köve-
ti, ki Hektor-
ral azonkép-
pen cseleke-
det.

Gaza város
megh vete-
tik.

fogatkozik vala, es az megh győzöttet
nemzetsegek vitezinek keveseb hűtelek
vala hogy sem mint az hazajabelieknek.

Sandor E.
giptomba
megyen.

Az Egiptombeliek az Persaknak hatal-
mok ellen regtől fogva törven, holot azt
hisik vala, hogy ő raytok telhetetlenül es
kevelen uralkottanak volna, az ő jóvete-
linek remenségere meg bizakottanak va-
la, ugy mint kik az pribek Amyntast is es
engedelemből valo birodalommal jövőt
örömmel fogadtak volna. Annak utanna
Pelusiumban, az hun az Kitaly be menen-
dőnek lenni lattatik vala, felette nagy so-
kasag gyülekezet vala. Es ő hetedik na-
pon, minek utanna az hadat Gazatol meg
indította vala, Egiptomnak tartomány-
ba juta, mellyet most Sandor taboranak
hinak. Annak utanna meg parancsolvan
hogy az gyalog hadak Pelusiumra men-
nyenek, ő maga valogatot vitezeknek kö-
nyű sserrel valo seregevel az Nilus vizen
mene, nem is alhatak meg az ő jóvetele
az Persak, az part úteftől is megh retten-
ven. Es immar Memphistől nem messze
vala, melynek oltalmazasara hagyatot Al-
taces Dariusnak vezere az vizen által kel-
ven, Sandornak nyolcz száz talentumot
es minden Kirali haz eszközt kezében ada.
Memphistől ugyan azon folyo vizen vi-
cetven

Nyolcz száz
talentom te-
zen negy
száz nyolcz
van ezer ma-
gyar ara-
nyat.

tetven, Egiptomnak belső rezeire hata, és
 az dolgokat el rendelven, úgy hogy az E-
 giptombelieknek eleiktől maradot foka-
 sokban semmit megh nem változtatna,
 magában azt vegeze, hogy az Hammon
 Jupiternek jövőendő mondo helyere men-
 nyen. Megh könnyű szerrel valo es keveses
 emberektől is elig ésenvedhető utra kelle-
 tik vala menni: az földön es az levegő
 egben az vizeknek fogyatkozasa vagyon,
 sovany fővenyek hevernek, mellyeket mi-
 nek-utanna az napnak heűsege meg gyu-
 lást, az forro föld az embereknek talpo-
 kat megegetven, el ésenvedhetetlen heű-
 seg vagyon; es az tartomannak nem csak
 heűsegevel es szárazsagaval kell tufakodni
 hanem az felette ragado homokkal is,
 melyben, igen mély leven, es az labok a-
 lat ala süllyedven, nehezen járhatni. E-
 zeket az Egiptombeliek voltanal nagyob-
 baknak hannak vetnek vala lenni; De el-
 mejet az felette nagy kevanlag az Jupiter-
 hez valo menetelre izgattyá vala, kit az
 maga nemzetének kezdőjenek, az emberi
 meltofsaggal megh nem elegendven, vagy
 hiszen vala lenni, vagy akarja vala hogy el-
 hidgyek: Annak okaert az kiket magával
 el vinni rendelt vala, azokkal egyetemben
 az folyo viz menteben az Marcotis tóra
 ala

Az kik hiaba
 valo dücső-
 segen kap-
 dosnak, es
 az egbe ma-
 gok bolond-
 sagokkal
 menni eröl
 kődnek, az
 igaz döcső-
 segnek ter-
 meszetit es

medgyatrel-
lyesfegyel né
tudgyak es
az ő nege-
dessegeknek
sok büntete-
si szeneve-
dik.

Megholt
földre, az az,
oly firtalanra
mellyen sem
mi nem te-
remhet, az
szarazság
sniat.

ala mene. Oda az Cyrenæabelieknek kö-
veti ajandekokat vűnek, azon kerven hog
bekefegben tartsa őket es varosokba is el
mennyen. Sador az ajandekokat el ve-
ven, es vellek baratsagot közölven, el ren-
delt dolgainak veghez valo viteleben
kezde eleb menni. Es bizonyara első es
masod nap, az munka tűrhetőnek látnak
lenni, megh olyan nagy meztelen pusztá-
ságokra nem menven; immar mind azon
altal sovany es megh holt földre ertenek
vala; De mihelt az mely hamokkal be bo-
rittatot mezők megh nyilatkozanak, nem
külőmben, mintha az mely tengerben
mentenek volna be, az semekkel földet
keresnek vala. Semmi neműfa, elt föld-
nek semmi jelensege eleikben nem akad
vala. Az viz is el fogyot vala, mellyet az
tevek tömlőkben ala vittének vala, es az
szaraz földben es hev homokban semmi
viz nem vala. Annak felette az Nap min-
denket meg gyulaftot vala, es mindenk
megh sarattanak es meg süttettenek vala,
midőn nagy hirtelen, az, vagy az istenek-
nek ajandeka, avagy, törtinet volt, az Eg-
alat tamadot fellegek az Napot el reyték,
mely dolog az hevseg miat el sarattaknak,
ha sinte az viz el fogyna is, felette nagy se-
gütség lőn. Bizonyara minek utanna az
sebec

lebes felek bőleges szapor esőt is adanak ;
 azt ki ki mind magaert fogni, nemelylek
 az somjusagnak miatta magokat nem bir-
 van, feltatot szajokkal is kezdek kapdosi-
 ni. Negy naptelek az nagy pusztasagokon
 valo iarasban, es immar az Isteni felelet-
 nek helyehez né messze valanak, midőn az
 menő feregnek eleiben sok hollo mene,
 az első zaflok előtt nem messze repülven ;
 es hun az földön ülnek vala, midőn az se-
 reg lassabban menne, hun szarnyokra kel-
 nek vala, az elől menőknek es ut mutatok-
 nak szokások érint. Vegre az Istennek
 bementetet helyre jutának. Az csodala-
 tos dolog, hogy az nagy pusztasagok között
 úgy be fedestetet, hogy az minden felől
 környül allo agaktol az Nap az sűrű bur-
 kokra elig hat be, es sok forrasok az erdő-
 ket érinterte folyo edes vizekkel taplal-
 lyak. Az égnek is csodalatos mertekletel-
 sege az tavaši údóhöz felette hasonlatos
 leven, az cőtendőnek minden reseit ha-
 sonlo egesseges voltaval által futtya. Az
 helynek lakosi nap kelet felől az Szerecs-
 nekhez leg közelb vadnak, del felől az A-
 rabiajakkal határosok, vezetek neüvel
 Trogloditaknak hivattatnak : Ezeknek or-
 sagok mind az veres tengerig megyen ki,
 de az hun Nap nyugatra halgat, mas fele

Az Ham-
 mon lu-
 pirer tem-
 ploma győ-
 nőrűseges
 helyen va-
 gyon.

Szerecsenek laknak, kiket Syrmusoknak
 hinak; Eñak felől az Nasamonok vadnak,
 az veszedelmes Syrtes tenger mellyeki
 nemzetseg, hajokból kapot ragadoma-
 nyokkal kereskedő; Mert az partokat al-
 lyak, es az megakadot hajokat, az nekik
 esmeretes re'veken el fogjak. Az bereknek
 lakosai, kiket Hammoniusoknak hinak, fel-
 lel valo kalibakban laknak: Az középső
 berket var gyanant tartyak, három rend
 kő fallal környül vetetettet. Az első erő-
 seg az Kiralyoknak regi lako helyeket re-
 ke'stette be, az közelbikben gyermekekkel
 es agyafokkal egyetembé azoknak fele'segi
 laknak; Az Istennek ittis jóvendő mondo
 helye vagyon; Az végű erő'ssegek az ud-
 vari solgaknak es fegyver hordozoknak la-
 ko helyei valanak. Az Hammonnak mas
 berke-is vagyon, az közepiben forras va-
 gyon, nap vizenek hiyyak. Reggel ugy foly
 hogy sem meleg sem hideg, delbe mely-
 nek feletteb valo heűsege vagyon, azon
 forras hidegen foly; az nap estvere hajol-
 van meg meleg'sik, cyfelikor forron bu-
 zog fel, es az eczaka virrattahoz mentől
 inkab közelget, az eczakai heűségben sok
 meg fial, meglen reggel sem hev sem hi-
 deg fókot voltaval meg lankad. Annak,
 az mi Isten gyanant tiszteltetik nem azon
 kepe

Az Napnak
 esuda forra-
 sa az Libyai
 pusztan.

kepe vagyon mellyet. közönsegefen az kep farago mesterek aztöb Istenekhez sabta-
nak; az köldökeig hasonlo azokhoz. Az ruhaja smaragdal es draga gyöngyökkel foglaltatot ösve. Ezt, mikor valaszt kernek tölle, aranyas hajoban hordozzak az papok, az hajonak mind az ket oldalarol lok czüst czepek fügven ala. Az ferjes asszonyok es búzek utanna jarnak regi eleiknek sokafok érint nemű nemű diáten eneket mondvan, mellyel Iupitert megh engedtetni hífik, hogy bizonyos valaszt tegyen. Es akkor bizonyara az közelb menő Kiralt egy az papok közzül legnagyobb údejű fianak neveze, azt valvan, hogy ő neki azt az nevet az attya Iupiter adna. Sander pedig azt monda, hogy azt ő örömmű is venne, es tulaydonanak is ismerne lenni, az emberi allapatrol el feletkezven. Annak-utanna kerde, ha az Isteneknek rendelesekből az egész vilagnak birodalmat neki rendelneje; Az jóvendő mondo magat mind egy nyomon az hizelkedeshez sábván, azt jelente, hogy mind az egész vilagnak biroja lenne; Ezeknek utanna kerdeni kezde, ha az ő attyanak minden gilkofi meg bűnhöttének volna is; Az pap valofagofon azt monda, hogy az ő attya senkinek lator cselekedetivel meg

Az Hammon Iupiter mi-nemű abra-zatban es öltözetben tiltatottseke.

Sander Phyllep Kiralt meg vetven, az Hammon Iupitert attyanak fogadgya.

nem bantathatnek, Philep Kiralynak pedig minden gyilkosi halalos büntetéseket szenvedtenek volna. Azt-is hozza vete, hogy győszhetetlen lenne, miglen ez világból az Istenekhez ki menne. Annakután a aldozatot teven, mind az papoknak f-mind az Istennek ajandekok adatanak, es az baratinak-is meg engedtetek, hogy Iupitertől ő-k is kerdeskednenek. Semmit többet nem kerdenek, hanem ha adnaje tanatsul nekik, hogy az ő Kiralyokat Isteni tisteletekkel tisztelnek. Az jóvendő mondó azt felele, hogy Iupiternel az-is kedves dolog lenne, ha ő-k az győzedelmes Kiralt Isteni tistelettel tisztelnek. Az Isteni feleletnek hűtelet igazan megh vizsgálom bernek, bizonyara heaba valo alnok vala teteleknek lattathattanak volna lenni, de az szerencse az kiket egyedül ő magának hinniken szeritet, nagy res szeriat az dicsőségnek kevanoiva teszi inkab hogy

Az jó szerencse az kiket maga bora-val fokaig taplal, veg-re meg reize gitven boldondoka-is teszi.

sem mint befogoiva. Annakokaert magat Iupiter fának neveztetni nem csak szenvedé, hanem ugyan parancsola is, es az viselt dolgoknak hirtet nevet midőn ő-rőgbiteni akara, ilyen nevezettel megh vesté. Es az Macedonok bizonyara, az Kirali parancsolathoz sokvan, de az habadsagnak nagyobb arnyekaval hogy sem mint

mint az több nemzetsegek, az halhatatlan-
ságtól vakmerőben irtoznak, hogy sem
mint vagy ő hozzájok illik vala, vagy az
Királyhoz. De ezek mind tulaydon úde-
jekre tartassanak, most az több dolgokat
veghez vinni fiatek.

It az halha-
tatlanfagon
lstenfeget
erfünk, az
mineművet
Sandor a-
kart maga-
naktulaydo-
nitani.

Sandor az Hammontól vissza jöven,
minek utanna az Pharus búgethez nem
messze levő Marcotistora mene, az hely-
nek természetit megh szemlélven, először
ugyan az búgetben rendelt vala uy varost
csináltatni; Annak utanna mihelt megh
tettek, hogy az búget nagy lako helyt be
nem fogna, az városnak ot valasztá helyt,
az hun most Alexandria vagyon, neveze-
tet az csináltatonak nevetől veven; Vala-
meni hely az to es tenger között vagyon,
azt be fogvan, az kő faloknak kerületire
nyoltzvan futamatni földet rendele, es az
városnak eppitefere gond-viselőket hagy-
van Memphisbe mene. Noha nem kep-
telen de alkotmatoes kevanfaga indult va-
la, nem csak Egyptomnak belső részének,
hanē Szeretsen orságnak, is latogatasara;
Az Memnonnak es Titonufnak hires ne-
ves Kirali lako helye az meg tudakozan-
do regifegnek kevanojat az Napnak csak
nem hatarin kívül voná vala. De az e-
lőtte allo hadakozas, melynek meg hatra

Sandor az
maga neve-
ről Alexan-
dria nevü va-
rost csinál-
tat.
Nyoltzvan
futamatni
föld ker kis
Magyar
mely földet
teszen.

fokkal nagyobb süllye vala, az hivatkozó
 barátokfagnak údejet el fogta vala. An-
 nakokaert az Rhodusbeli Aeschylust es az
 Macedoniat Peucestest Egiptomnak tíf-
 tartoiva tevé, annak az orfagnak oltalma-
 zafara negy ezer vitez adatvan. Az Nilus
 folyo viznek rekefit Polemomnak paran-
 csola hogy oltalmazza, arra neki három
 rend evezőjű hajo harmintz adatek. An-
 nakutanna Africa mely Egiptomhoz ra-
 gasztatot, Apolloniusra hagyatek; azon A-
 fricai es Egiptomi adók Cleomenesre.
 Meg parancsolvan hogy az homféd varo-
 fokbol Alexandriaba költözzenek, az új
 varost nagy fokasaggal meg tölte. Az
 a hire, hogy midőn az Kiraly az varosnak
 következendő falainak helyere, az mint
 az Macedonoknak szokások tartya,
 arpa belest küldöt volna, az madarak-
 nak feregi oda repültenek volna, es az be-
 lest meg öttek volna. Es midőn az a
 jelenleg iokaktol gonosra magyarasztat
 volna, az jövőendő mondok azt felelték
 volna, hogy abban az varosban az jöve-
 nyeknek nagfoksaga lakando volna, es
 az a föld eledeleket fokaknak adandana.
 Az Kiralt midőn az vizen ala menne, el-
 erni kevanvan Hector Parmenionak fia,
 ki údejenek igen szép viragaval Sandor-
 nal

Arrianus hi-
 storicus list-
 nek mond-
 gya.

Alexandria
 varosnak jo
 szerencses
 jele.

Hector Par-
 menionak

nal felette kedves vala, egy kiseded hajoba szálla, többen szállittatván bele, hogy sem mint kiket be foghatna. Annak okáért az el merült hajo őket mind el hagyta. Hector az vízzel fokaig tufakodva noha ötöt vizes ruhaja es cipellyűsben be borítottat labai az úsástól meg tartoztatnak; mind az altai holt elevenen az partra ki szabadula, es mihelt el faradtában lelekzetit meg tagira, mellyet az felelem es az vesedelem meg fuvalkodtattanak vala, senki meg nem segitven, mivel hog az többi mas fele szabadultanak vala ki, meg hala. Az Kiraly az el veset ifuhoz valo szeretetitol vi feltetven, igen bankodek, es az meg talaltatott testét nagy pompával el temettete. Ezen banattyat az Andromachus halalának hire öregbite, kit Syrianak tistartojavatott vala: Az Samaritak elevenen meg eggettek vala; kinek halalanak bosszu alalára mentől nagyob gyorsasaggal lehet, ugy fiete: es oda jutvan olyan nagy latorlagnak okai kezeben adatanak. Annakutanna Andromachus helyeben Memnont rendele, halalos büntetéssel illetven az kik az tistartot meg öltek vala. Az kegyetlenül uralkodokat, azok között az Methymnabelieknek tistartait Aristonicust es Chrysolauust az alattok valoknak kezekben

fiat az Nilus vizebe merről

Mikor embert egy nyavalalalalya, gyakorta aszt mas-is szokta követni.

Királi do-
log az ke-
gyelmességg.

bén ada, kiket azok az raytok tót boffúsa-
gokert megh kinosztattakat megh ölenek.
Annakutanna az Athenasbelieknek Rho-
dusbelieknek es Chiusbelieknek követit
meg halgata : Az Athenasbeliek az gyö-
zedelem felől örvendeznek vala neki, es
hogy az Görögöknek foglyai az öveiknek
meg adatnanak, azon könyörögnék vala;
az Rhodusiak es Chiusbeliek az oltalmul
közikben adattakra panaszkodnak vala.
Mindnyajan azokat, az miket kevanni lat-
tatanak, meg nyerek. Az Mitylenebeli-
eknek is, az ő hozza valo jeles hűfegekert,
es az kincsert, mellyet az hadra költötte-
nek vala, az zalagokat meg ada es azok-
nak hatarokhoz nagy orságot ragabta. Az
Cypriajaknak Királynak-is, kik Dariustól-is
hozza partoltanak vala, es mikor Tyrust
vina, hajokat küldöttének vala, erdemek-
ert beczület adatek. Amphoterus annak-
utanna az hajoknak Capitannya Cretanak
megh szabaditására küldetven (mert mind
az Persaknak s-mind penigh az tengeren
valo tolvajoknak fegyverekkel annak az
hűgetnek nagyob részei megh szabaditatta-
nak vala) meg parancsola neki, hogy min-
deneknek előtte az tengert szabaditsa meg
az tolvaylo hajoktól, mert azt az tolvayjok
allyak vala, mind az ket Király az hadako-
zastra

zafra fordulvan. Ezeket elrendelven, az Tyrusi Herculesnek harmincz csebével egyűt aranybol csinaltatot kupat sentele, es Dariusra fíetven, utat az Euphratesre parancsola hirdettetni.

Darius penig midőn meghértette volna, hogy az ellenség Egiptombol Africa-batért volna, ketelkedet vala, ha Mesopotamia környűl allapodneke meg, avagy az maga birodalmanak belső részeire menne; kefségnekűl maga jelen letevel, az hamarssaggal valo hadakozafra az végű nemzetségeknék fel inditafaban hathatosb esköz leendene, mellyeket az maga vezeri által nehezen ingat vala. De minnekutanna savok meg hihető emberek által el hirhedek, hogy ő akar mely orssagba menne, Sandor minden hadaval utanna lenne; tudvan azt mely sereny emberrel volna dolga, az méssé valo nemzetségeknék minden segitsegit Babyloniaban parancsola egybe gyűtetni. Az Baetriaajak, Scythak es Indiabeliek őssve gyűltenek vala; Mert az tőb nemzetségeknék hadaiis magokat egyűserf-mind hivatallyokhoz tartak. Tovabba midőn csak nem fel annival volna az had nagyobb, hogy sem mint Ciliciaban vala: fegyverek sokaknak nem vala, mellyek felette nagy förgalmatosssag-

Darius Sandor ellen meg-is hadat keszi.

Az kik az
szekerekben
es az lovak-
ban vetik re-
menfegeket,
es ala valo
vitezeknek
fokasaga-
hoz valo bi-
zodalnok-
ban az hartz-
ra mennek,
kut karokkal
lattanak
gyakorra
magokat az
szerencsere
bizni.

gal kesittetnek vala. Az lovasoknak es lo-
vaknak be fedező sersami eg mashoz fog-
laltatot vaslannaknak rendiből valanak.
Az kiknek annak elötte haito dardaknal
egyebet semmit nem adot vala, azokhoz
paisok es sablyak adatnak vala. Az gyalo-
goknak meg siligitenek okaert lovaknak
seregi ostatanak, hogy az elebbinél na-
gyob lovag hada lenne; es az mint el hitte
vala, az ellenfegeknek felette nagy rette-
nesekre ket szaz negy negy lovu kassas
seker, azoknak az nemzetsegeknek egyet-
len egy segitsege következek. Az rud orran
elöl hegyes vasu kopiak allanak vala kis
mind ket felöl az igabol harom harom ket
elü palloft igazítottanak vala, es az kere-
keknek külsőin belől több rövid dardak
allanak vala ki ellenben. Annakutanna
nemely kassak az kerekeknek talpa-
iban nemelylek az földre ala ereftetve
valanak, mellyek valami az meg futamta-
tot lovaknak eleikben akadna, el vagda-
landok volnanak. Az hadat illyen modon
ele kesitven es jól felfegyverkestetven Ba-
byloniabol mindē erejet ki indita. Iob kez
felöl az nevezetes Tigris folyo viz vala, ha-
danak bal felöl valo refet az Euphrates ol-
talmazza vala, Mesopotamianak mezeit az
had be töltötte vala, Annak utanna az
Tigri-

Tigrisen által költözven, midőn az ellen-
 seget nem messze hallotta volna lenni:
 Satropaxot lovag Capitannyat ezer fő va-
 logatot lovassal ele küldé; Mazæus ve-
 zernek hat ezer ember adatak, hogy azok-
 kal az ellenseget az vizen való által mene-
 teltől meg tartóztatna. Ugyan neki meg
 parancsola, hogy az orságot melyre San-
 dor menendő volna, pusztitana es egetne:
 mert azt hissi vala, hogy az, a kinek sem-
 miegyeb nem volna, hanem csak az mit
 kapdofva el fogot volna, az fűkféggel
 meg győzethetnek. Elesek pedig ő ne-
 ki nemelleyek az földön, nemelleyek az Ti-
 gris vizen hordatnak vala fel. Imwar az
 Arbella nevű faluhoz jutot vala, melyet
 maga veszedelmevel hiresitendő vala: it
 az elefnek es portekaknak nagyobb részt le-
 rakvan, az Lycus folyó vizen hidat csinal-
 tata, es ött nap mikképpen annak előtte az
 Euphratesen az hadat által költőztete.
 Onnet mayd nyoltzvan futamatni földet
 ele menven mas viz melle, melynek neve
 Boumellus, Ballita taborat. Az hadaknak
 ki terjesztetere alkalmatos orság vala, lo-
 vagolható es tagas fű mező: meg csak fa-
 tőrűkők es rövid fűű vésők, sem fede-
 zik be az földet, es az semeknek meg azok
 rais az mik messze vadnak szabad nezes en-
 gette-

Mayd nyoltz-
 van futamat-
 ni földet az
 az, közel
 ket Magyar
 mely földes.

Az alkalmat-
 oság az
 hadban (az
 Vegetius ira-
 sa szerint)

előbbet szor-
kossegiteni,
hogy nem
mint az vi-
tezseg.

Nehezen
győztetik
meg, az ki az
maga es el-
lenfege ha-
da felől iga-
zan teheriti-
tetet.

gettetik. Annak okaert ha hun az mezők
dombosok valanak, meg egyenesítettnei,
es mindenút való hegyes helt el beletet-
ni parancsola. Sandorral, az kik az ő hada
nak sáma felől, az menyere messze megh
araszhatni vala, itiletet tesznek vala, elig
hitetek el, hogy anni ezer ember le va-
gattatvan, uyjabban nagyobb had készítettet
volna. De minden vesedelemnek es az
nagy sokaságnak semminek alitoja leven,
az tabornak tizen-egyser való megh száll-
tasaval az Euphratesre érkeztek, mellyen
hidakat csináltatvan, megh parancsola,
hogy az lovasok elől mennyenek, az pha-
lanx sereg utannok legyen, Mazæus ki az
vizen való által nem ercsétre, Sandor-
nak eleiben hat ezer lovassal ment vala,
magat probara nem merven vetni. An-
nakutanna az vitezeknek nem az nyugó-
dalomra, hanem súvóknek megbatorita-
sára keves napokat advan, az ellenseg u-
tan gyorsan kezdé menni, attol felven,
hogy az maga biró dalmanak belső részeire
menne, es az nagy püsta es fogyatkozot
helyeken kellene utanna menni. Annak-
okaert negyedik napon Arbellen tul az
Tigris vizere hata. Mind az egész ország
az folyó vizen tul uy egeffel fűtőlőg vala.
Mert Mazæus valamely helyekre ment va-
la

la, azokat nem külföldben egeti vala mint az ellenség. Es először az főterfeg, melyet az fűtő őntő vala ki, az Napot meghomalyosítván, lefűtől való felteben megh tartozek. Annak-utanna mihelt ez ele küldet kimek minden helyeket batorfagofoknak mondanak lenni, az lovasokban keveset az folyó viz revenek meg probalására ele bocsata: Melynek melyfege először az lovak sügyenek leg felső felet. mayd hogy az arkanak közepire jutanak, az nyakokat-is fel eri vala; Nemis foly bizonyara az Nap keletnek tartomanira mas olyan sebes viz, sok patakoknak nem csak vizeit hanem meg köveit-is magaval vonvan; Azert az sebessegtől, mellyel ala foly, Tigrisnek neveztetet: mert Persiai nyelven az nyilat Tigrisnek nevezik. Annakaert az gyalog, mintha barvakra oztatot volna, az lovasoktól meg környekeztetven, fegyveret feje feliben fel emelven, az viznek mind az közeparkáig könnyen hata. Kiraly az gyalogok előtt leg elől menven ki az partra, az revet az vitezeknek (miert hogy az sovát nem halhattyak vala) kezevel mutatá, de elig járhatnak vala; holot, hun az labok sikamlík vala el az sík köveken. hun az sebes viz csapja vala el őket. Kiváltkeppen valo bajok azoknak

Az hadnak az utakon lefűtől igen kel tartani.

Az hadvise-lő vezér az batorfagot szemelyével jarasával es szovával elől viselven az alatta valoknak batorfagokau öregbini.

nak vala, kik az vállokon terheket hordoznak vala. Mert midőn magokat is nem bírhatnak, az alkolmatlan terehel az sebes őrvényekbe vitetnek vala. Es midőn kiki mind az maga ragado manyat el erni ügyekezik, ő magok között nagyob tusakodas tamada, hogy sem mint az folyo vizzel; es az portekaknak fellel labbogo rakasi az vitezekben fokot el dőytőttenek vala. Az Kiraly őket inti vala, hogy elegednenek meg fegyvereknek meg tartasaval, az többiről őket ő meg elegitene; De sem inteset sem parancsolattyat nem erthetik vala; Az felelem is bantásokra vala, es ezen kívül az usoknak egymas között valo ki altások. Vegezetre, az hun az viz lassub folyással revet nit, ki jutanak, es valami keves portekaknal egyeb semmi el nem vesse. It az Sandor hada el töröltethet volna, ha kinek az győzedelemre meressege lőt volna, de az Kiralynak sūntelen valo jo szerencseje az ellenseget onnat el fordita. Az Granicus vizen is, az tulso parton anni ezer lovag es gyalog alvan, ily kőltőzek által; Cilicianak soros utai ban is az ellensegnek olyan nagy foklagat ily győze meg. Az batorfagnak is, mellyel igen bővőkődöt, modgya meg kissebbitethetik; Mert soha probara nem juttot abballi

Az szerencse az merez embereket segiti az fenkeket hararuzi.

Igy győzte meg) az az szerencse által.

abbali dolga ha vakmerőségből művelté
 effele dolgokat avagy nem. Mazæus ki ket-
 segnelkül az rendetleneket el nyomta
 volna, ha az folyó vizen által költőkben
 reajok ment volna : el vegre es immar jól
 telfegyverkeztek ellen kezdé nyargalni.
 Mint egy ezer lovas küldet vala ele, kik-
 nek keves voltokat Sandor meg kimlet-
 ven, es az utan semminek tartvan, Ariston-
 nak az Pæoniai lovasok Capitannyanak
 meg parancsola, hogy reajok mind sa-
 guldva mennyen. Azon napon az lova-
 soknak es kivaltkeppen Aristonnak jeles
 hartzá lón. Satropaxot az Persiai lova-
 soknak Capitannyat, kopiaval az torkat a-
 ranzvan, által öklelé, es az ellenség közöt
 futtaban el erven az lorol nyakra főre ve-
 te, es ellene tufakodonak szablyaval fejet
 veve, mellyet vissza viven, nagy dicsiret-
 tel az Kiralynak labai elöt le tón.

Az kik az al-
 kolmatossag
 nak üdejet
 elmulartyak
 azt annak-
 uranna
 gyakrabban
 hiaba kere-
 sik.

Az Kiraly az tabort ot ket nap tarta, az
 következendő napra ostan indulást paran-
 csola hirdettetni. De mint egy első írsá-
 allaskorban, az hold meg fogyatkozvan,
 csillaganak első fenyet el reyte. Annak-
 uranna vér sinnen be fogattatvan, mindé
 vilagossagát meg rutita, es olyan nagy vi-
 adalnak eseti tajaban az nyughatatlan vi-
 ttezeknek süvőkben nagy babona es abból
 nemű.

neműnemű reműles adatek. Azon panna-solkodnak vala, hogy ők az Isteneknek akarattyok ellen az vilagnak végére vonatnanak. Immar az folyó vizekre sem mehetnenek, s az csillaggok is elebbi fenyegeket nem solgaltatnak; Az nagy kietlen földék es minden puftasagok találkoznak eleikben; Egy embernek maga mutogatására anni ezer viteznek omlana ki vére; hazajat megunta volna, az attyat Philepet meg vetette volna, hiban való gondolatokkal az egbe fietne; Immar part úteshez az dolog közel vala, midőn minden dolgok ellen megh reműhetetlen leven, megparancsola, hogy az vitezeknek Capitani es vezeri maga udvari satorához fókán ele menyenek, es az Egptombeli jóvendő mondoknak, kiket az Egnek es csillagoknak jarasaban feletett tudasoknak hiszen vala lenni, megh parancsola, hog ki mondanak micsoda értelemben volnanak; de azok kikelegge tudnak hogy az údőknek forgasi el rendeltetet valtozasokat be töltenek, es hogy az hold fenyeiben megh fogyatkoznak, mikor az földnek alaja menne, es az Napnak fenye től meg fosztatnek. löllehet annak tőlők meg ertetet okat az kösségnek nem jelentek, de azt vallak, hogy az Nap az Gőrgőgők.

gőke, az hold az Persake volna; es az holdnak valameníser finye el yésne, azoknak az nemzetsegeknek romlasok es veszedelmek jelentetnek; es az Persiai Kiralyoknak regi példajokat ele sámlalak, kik hogy az Isteneknek akarattyok ellen vittanak legyen, az hold vilaganak meg fogyatkozása meg mutatta volna. Semmi dolog az sokasagot valóságosban mint az babona nem viseli. Egyebkint magaval nem birható, kegyetlen es változó leven, minekutanna az hamis Isteni tistelettel meg csalatik, az jövődő mondoknak inkább enged, hogy sem mint az maga vezérinek. Annakokaert az Egyptombelieknek az kösség közze ki hirhűt valas tetelek az meg lankat vitezeket az remenségre es bizodalomra ismet fel ebrestek. Az Kiraly azt itilven hogy az vitezeknek hirtelen meg batorodot súvekkal elni kellene, az tabort masodik vigyazaskor meg indita. Jobbkez felől az Tigris folyó viz vala, bal felől az hegyek, mellyeket Gordyæusoknak hinak. Minekutanna erre az utra meg indula, az kimek kik ele küldettenek vala, virratta tayban Dariusnak jóvetelit hirre adak. Annakokaert viadalra fegyverkes-tetet vitezekkel es elrendelt fereggel elől megyen vala. De az Persaknak kimei

L

Az mely el-
me az babo-
nabá el me-
rült, soha
czendesz
nem lehet;
noha egy-
űideig az re-
menségre
es bizoda-
lomralat-
tassek fel
emelteret-
nek lenni.

mayd

Minden
harczokon
leg eloszoris
az szemek
győzetter-
nek meg.

mayd ezeren valanak, kik nagy seregnek
kepet csináltak vala; mert mikor az dol-
gok valóságoskeppen meg nem kimeltet-
hetnek, az felelem miat hamissakat jöven-
dőlnek. Minek-utanna az Kiraly ezeket
meg erte, keves vitézivel egyetemben az
őveikhez vissza futo Persaknak sereget
elűrven, kit lé vaga benne s-kit el foga,
es lovasokat küldé ele, resz szerint azért
hogy kimlődgyenek, rez szerint hogy az
tűzet mellyel az poganak az falukat eget-
tek vala, meg oltanak; Mert fűtőkban
hirtelen az falukat es gabona asztagokat
meggyutottak vala, es midőn az tűzek leg-
sen akadtanak volna, az also reszre
még nem hatottanak vala. Az tűzet an-
nakokaert meg oltvan, igen sok gabonat
talalának. Egyeb egyet mással-is bővöl-
kődni kezdenek. Azon dolog az ellensé-
gek kergetesere az vitézeknek sűveket fel-
gerjeszte: Mert az ellenség miert hogy az
tartomant egetne es pusztitana, fietni kel-
vala, hogy az tűzzel mindeneket eleb el ne
fogna. Azért az ketelenség okossagra for-
dula: Mert Mazæus, ki annak előtte az fa-
lukat hivalkodva meggyutotta vala, im-
mar azzal hogy fusson megelegedven, az
ellenségnek sok egyetmást éppen hagyta.
Sandor Dariust mas fel szaz futamarni
földnél

földnel nem messzeb ertette vala lenni. Tudniillik
 Annakokaert az elesnek bő voltával ele- három
 gedendő keppen megtöltözven, negy na- Magyar
 pon azon helyben allapodék. Annakutan mely föld-
 na Dariusnak levele el fogatek, mellyel az nel.
 Görög vitezek ingerlettetnek vala, hogy Darius az
 az Kiralt meg ölnek, avagy el arulnak; es Görög vite-
 ketelkedek ha azt az gyülekezetben el ol- zeket alat-
 valnaje avagy nem, elegge bizvan az Gő- tomban Sam
 rögnek-is magahoz valo jo akarattyokhoz dornak ha-
 es húsegekhez; De Parmenio jéste, es azt lalára kifiz-
 monda hogy az vitezeknek fülöket affele teti.
 igiretekkel illetni nem kellene; csak egy
 ember-is csalardsaggal az Kiralynak art-
 hatna: az fővenysleg semmit bűnnek
 nem tartana. Az tanacs adonak sovát fo-
 gadvan, az tabort meg indita. Midőn ut-
 ban volna, egy herelt ember az foglyok
 között való, kik Dariusnak feleséget köve-
 tik vala, ertefere ada, hogy azon Darius
 felesége el nehezédnek, es lelekzetet elig-
 venne. Az bűntelen való menetelnek
 munkajával, es bűvenek somorusagával el
 faradvan, az napanak es hajadon leaninak
 kezek között le eset vala, es annakutanna
 megis holt vala. Azon dolog felől mas hir
 mondo-is erkezek. Es az Kiraly nem kü-
 lömben, mintha az maga annya halala
 izentetet volna meg, gyakorfohaszkodá-
 sokat.

fokat tön, es könyvei eredven, az mine-
műveket Darinus hullatot volna, az sator-
ba mene, melyben Dariusnak az meg holt
test mellett ülő annya vala. It pedig mi-
helt az Darius annyat az földön fekenni
lata, az keserűség meg uyjula. Az uy nyo-
morusagban az elebbiekről is azon Dari-
us annya meg emlekezven, az el ado haza-
don leanit őleiben fogta vala, az közönse-
ges banatnak noha nagy vigasztalast; de
mindazaltal az kiket maganak kellene vi-
gasztalni. Szemei előtt vala kisdéd unoka
fia, ki banasra ez okon vala melto, hogy ő
nagyrebb berint az magara nezendő nyomo-
rusagot még ešeben nem veše vala. San-
dort az maga rokonsagi között hihetned
firni, es vigasztalafokat nem adni, hanem
keresni: eteltől bizonyara magat meg
tartostata, es az el temettetesben az Per-
sának eleiktől maradot éokafok berint
minden becsületet meg tartot; Melto le-
ven bizonyara, hogy ő most is az kegyel-
mességnek es maga meg tartostatafanak
nagy dicsiretit vegye. Csak egyšer latta
vala őtet, azon nap mellyé el fogatot vala,
es azt sem azért hogy őtet hanem hogy
Dariusnak az annyat latna, es abrazattya-
nak felette šep voltat nem bujasagnak ha-
nem dúcsósegnek izgatafara vőtte vala.

Az he-

Az herelt emberek közzül, kik az Kiralyne
 aßbony környül valának, egy Tyriotes ne-
 vü az siroknak rettegesek közben ki balad-
 van azon az kapun, mely mierthogy az el-
 lenség hata meget vala, gondviséletlenbül
 őristetik vala, az Darius taborara érkezek,
 es az vigyazoktól meg fogatvan, az Kiraly-
 nak satoraba zokogva es ruhajat meg
 bággarva vitetek; kit mihelt Darius meg
 tekinte, az banatnak sok fele varakozasa-
 val fel indittatvan, es leg inkab mitől fel-
 ne, bizontalan leven, monda: Az te or-
 czad nem tudom micsoda felette nag ve-
 szelt mutat, de meg lásd, hogy az nyomor-
 rult ember fűleinek pe kedvez: mert en
 meg tanultam bodogtalanna lennem, es
 gyakorta az nyomorufagnak vigasztalasa-
 ra vagyon az maga sorfat ismerni. Nemde
 az mi felől felette gyanakom, es monda-
 ni nem merem, az enimeken tót gyalaza-
 tot adandode nekem tuttomra, es (az mint
 hissem) ő nekikis minden kinnal nehe-
 zebbet: Ezekre Tyriotes monda; Az bi-
 zonyara tavul vagyon; Mert az Kiralyne
 aßbonyoknak az alattok valoktól mentől
 nagyobb becsület tetethetik, az tieidnek
 az győzedelmestől azon tartatot meg; ha-
 nem az te feleséged nem regen mulek ki
 ez életből. Annakutanna nem csak fohaz-

Az nyomor-
 ufagnak vi-
 gasztalasa
 nyomoru-
 saggal szo-
 kot legel-
 terni.

Az szem-
 ruszü az mi-
 től fel, affe-
 lől kön-
 nyön gya-
 nakodik.

Felette nagy
 jóság es dü-
 csőség, mely
 nek meg az
 ellenség is
 bizonyagul
 kenyszeritte-
 tik lenni.

kodások hanem jaygatók-is mind az eges taborban hallatnak vala. Nemis ketelkedek Darius hogy meg öletet volna, miert hogy az gyalazatot el nem szenvedette volna : es banattyaban meg csabulvan fel kialta, mondvan : Micsoda vetket cselekedtem en olyan nagyot Sandor? Az te rokonidban kit öltem meg, hogy kegyetlensegemert ezzel az kölczönnel fizessenekem? Meg gyúlóttel engemet, de okor bizonyara arra nem attam. De am bator kölcz azt, hogy en ream hadat igaz okbol hoztal, az asszonyallatokkal kellett volna je azért dolgozni lenni? Tyriotes az hazajokbeli istenekre eskedik vala, hogy semmi oly dolgot rayta nem cselekedet volna; Meg Sandor-is halalan fohaskodot volna, es nem kevesbe sir volna mint önnön maga sirna. Ezek miat az secretőnek elmeje nyukhatatlan sagra es gyanusagra terittetek vissza; azt aranzvan, hog az fogoly asszonyhoz valo szereti nilvan az paraznalkodásnak sokasabol sarmazot volna. Annakokaert az környüllette valokat el küldven, es csak az egy Tyriotest hagyvan, immar nem sirvan, hanem fohazkodvan monda; Latode Tyriotes hog az hazugfagnak te benned helye nincsen? It mayd kinzo szerzamok lesnek, de az istenekre

nekre kényszerítlek, hogy azt ne vard, ha
 mi becsületi vagyon te nálad az te Kirá-
 lyodnak. Nemde, az mit mind tudni ke-
 vanok, s-mind kérdeni fégyenlek, Sandor
 mind ur s-mind ifju leven mereszletteje
 cselekedni? Tyriotes testet az kinra kefi
 vala adni, az isteneket-is bizonysgul hia
 vala, hogy az Kiralyne asszony tistán es
 bentül tartatot volna. Vegezette minék-
 utanna el hive, hogy azok igazak volna-
 nak, az miket az herelt ember mondana,
 az fejet be fedezven fokaig fira, es midőn
 meg az könyvei folyanak, ruhajat az or-
 czajarol le vetven, es kezeit az ég fele fel-
 emelven, monda: Hazambeli istenek e-
 lőőr nekem erőssicetek meg birodal-
 momat, annakutanna ha en immar oda
 vagyok, azon könyörgők, hogy Afsanak Ki-
 rallya senki ne legyen, hanem ez az ilyen
 igaz ellenség, ilyen könyörülő győzedel-
 mes.

Annakokaert noha az bekefegget ketser
 hiaba kerven, minden tanacsat az hadako
 zafra fordította vala; mindazonáltal az
 ellenségnek maga megtartozta fával meg
 győzöttetven, az bekefegnek uy conditio-
 inak szerzefere fő fő rokoni közzül tiz kö-
 vetet küld. Kiket Sandor, az tanacsokat
 hozza hivatvan, be vitetni parancsola;

Az Darius
 követinek
 az bekefeg-
 nek meg
 nyeresfejer
 leanyanak
 feleségül
 való igireti-
 vel, arannyal
 hatalommal

veszedelem
nek es sze-
rencsenek
meg gon-
dolásával
meg ekefit-
tetet into
oratiojok
Sándorhoz.

kik közzül az leg nagyobik údejű így sol-
la. Dariust hogy az bekefeget te tölled ez-
zel már harmadszor kerne, semmi ketelen-
seg nem kénseritette, hanem az te igassa-
god es magadnak meg tartoztatasa csele-
kettette velle. Annyat feleséget es gyer-
mekit csak hogy nalanelkül vadnak, fog-
sagban lenni nem itilte. Azoknak az kik
meg elnek semermetessegekre gondot
nem külömben viselven, mintha attyok
volnal : Kiralyneknek nevezed őket, az e-
lebbi meltofsagoknak kepet meg tartani-
ok fenveded; az te orczadat ollyannak
latom lenni, minemű az Dariuse volt mi-
kor tölle el bocsattatnank: noha ő felesé-
get, te penig ellenfégedet siratod. Immar
az viadalon allanal, hogyha annak el te-
mettetesének gongya tegedet nem kefe-
delmeztetne. Csodaje tehát ha illyen ba-
ratfagos sűtől bekefeget kivan? Mire kel-
lenek az fegyverek azoknak, az kik közzül
az gyűlölségek ki vetettek? Annak előt-
te az te birodalmodnak hatarat az Halys
folyo vizet rendeli vala, mely Lydiat hata-
rozza. Most valami az Hellestpontus es
Euphrates közöt vagyon, az leanyanak,
kit neked feleségül ad, jegy ruhajajert az-
zal kinal tegedet. Az fiat Ochust ki nalad
vagyon, bekefegnek es hűsegnék falagaul
tarc

tarcs meg, az annyat es ket hajadon lea-
nyat ad meg. Az on könyörög, hogy az ha-
rom testekert harmincz ezer talentom a-
ranyat vegy el. Hógha az te elmednek mer-
teketes voltat nem tudnam, nem monda-
nam, hogy most volna annak údeje, hogy
bekefeket nem csak adnod, hanem ugyan
foglalnodis kellene. Tekincz hatra,
hatad mege menit hattal legyen, nezd
meg azt-is menit kevany. Vésedelmes az
felette nagy birodalom, nehez meg tarta-
nod, az mit be nem foghacz. Latode hogy
az hajokkal, az mellyek feletteb nagyok
nem birhatni. Nem tudom ha Darius-is
anni fokasagot azert vesitet legyene el,
hogy az feletteb valo gazdagfagok nagy
karvallasfra okot adnak. Könnyeb nemel-
lyeket meg venni, hogy sem mint meg
tartani; Az mi kezeink bizonyara menivel
ragadoznak könnyebben hogy sem mint
az el prädaltatottat meg tartyak? Ugyan
az Darius felesfegenek halala meg inthet
tegedet, hogy immar az te könyörületef-
segednek keveseb szabadsaga vagyon,
hogy sem mint volt. Sandor az követeket
az satorbol ki küldven, mi teczenek, az
tanacznak eleiben ada. Sokaig, senki mi-
csoda ertelemben volna, meg mondani
nem mere, az Kiralynak akarattyaban bi-

Tíz nyolcz
ezern ezer
Magyar ara-
nyat teszen.

Illyen Ha-
vasaly föl-
de es Mol-
dova mellye
ket kön-
nyeb meg
venni hogy
sem meg
tartani.

Sandornak
peldajabol
tanuljak
meg az ve-
zerek es fe-
jedelmek

hogy ta-
nacs nélkül
semmit ne
csellegdgie
nek.

Sandor Par-
menionak
tanacsát
mint Kirali
mellőfog-
hoz nem il-
lendőt meg
veti.

zontalanok leven: Vegre Parmenio mon-
da; Annakelőtte tanacsul attam volna,
hogy az foglyokat Damascusnal az meg-
valtoknak vissza adnad; azokból kik so-
kan el fogattatvan az vitez embereknek
kezeket el leptek vala, igen nagy summa
kincset gyúthetnél volna. Most-is felette
javalnam, hogy egy ven assont es ket le-
ant az utaknak es seregeknek akadalit har-
mincz ezer talentom aranyon czerelnél
el. Gazdag orságot conditioval foglalhat-
ni el, nem haddal; nem-is birt volna mas
senki az Duna es Euphrates között enni egy
mastol felette messze levő orságokat.
Macedoniara-is vissza tekintenél inkább,
hogy sem mint Baetriara es Indiara ne-
zel. Nem lön ez az oratio az Kiralynak
kedves. Annakokaert, mihelt befedeben
veget vete, monda; Enis ha Parmenio
volnek, az kincsen kapnek, inkább hogy
sem mint az ducsósegen. Most Sandor le-
ven, az begenysegtől nem felek, es maga-
mat nem kalmarnak hanem Kiralynak tu-
dom lenni; bizonyara semmi el ado mar-
ham nincsen, de serencsemet altalan-
fogva el nem adom. Ha ugy teczik hogy
az foglyok meg adattassanak, ajandekon
tisztellegesen adgyuk meg, hogy sem
mint ha saczon ercsyúk vissza. Annaku-
tanna

tanna az be vitetet követeknek ilyen
 módon felele. Mondgyatok meg Dariu-
 nak, hogy köszöneti az ellenfegnel hiaba
 valo volna, es en az miket kegyelmesen
 es bőkezűven cselekedtem, nem az ő ba-
 ratságnak tulajdonítottam legyen ha-
 nem az magam természetének; es nem az
 nyomorúságok ellen, hanem az ellenfe-
 geknek erejek ellen viaskodnam. Főg-
 lyokkal es állomány állatokkal hadat visel-
 ni nem szoktam. Szükség hogy fegyverben
 legyen az kit gyűlölk. Hogyha az beke-
 seget akar csak tökéletesen kerne, talam
 magamban vegeznek felőlle, ha adname
 avagy nem. De bizonyára holot hun vite-
 zimet levellel az arultatásra, hun barati-
 mat kincsel ingerli veszedelmemre, enne-
 kem őtet mind holtaiglan kellett üldöz-
 nöm, nem ugy mint igaz ellenfegemet ha-
 nem mint merges gilkosomat. Az beke-
 segek pedig conditioit, az mellyeket
 hódítok, ha be vessem, azok őtet győzedel-
 messé teszik. Az mik az Euphrates meget
 vadnak bőkezűven ajandekozza. Hun
 becselletek hat en velem? nyilván meg fe-
 letkeftetek, mert az Euphratesen innét va-
 gyok. Annakokaert az jegy ruhanak, mel-
 lyet igit, végő hatarat az en taborom
 ertg haladgya. Kergesftetek el engemet in-
 net,

Az Darius
 követinek
 válasza te-
 szén.

net, hogy azt tieteknek tudgyam lenni, az mit nekem engedtek. Az leányt nekem azon bőkezűséggel adgya, ki tudom hogy feleségül valakihez fogai között menendő volt volna; En kedvemert penig sokat cselekedik evel, ha engemet veinek inkább fogad hogy sem mint Mazæust. Menyetek el, mongyatok meg aztú Királyoknak, hogy mind azok az miket el vesztet, s-mind penig azok az miket még bír, az viadalnak jutalmi volnanak. Ez igazgatvan mint az két birodalomnak hatarit, ki nek kinek az öve az lenne, az mit az következendő napnak szerencseje kezéhez adando volna; es en Asfiaba nem azért jöttem volna, hogy ennekem egyebek adnanak, hanem hogy egyebeknek en adnek. Hogyha utannam masodik es velem nem egyenlő akarna lenni; azokat talam az miket kevan, meg cselekednem: De két naptol az világ sem birattathatik, es két igen nagy birodalom sem lehet benne az országoknak jó állapotbeli megmaradásokkal. Annakokaert vagy ma meg holdollyon, avagy holnapra viadalra keűllyön, s-neis igirjen egyeb szerencset maganak, hanem az mineművet meg probalt. Az követek azt felelek, mierthogy akarattya harczra vagyon, azt ő tökéletlen cse-

sen cselekedne, hogy bekefegnek remen-
segevel meg nem csálna. Ők azon törő-
ködnének, hogy az Királyhoz mennel ha-
marab el bocsattassanak, ő nekijs harczra
kellene keűlni. Az el bocsattatot köve-
tek tutara adak, hogy harcz volna előt-
tők.

Darius Mazæust az utaknak, mellyekre
az ellenszeg menendő vala, el fogasara ha-
rom ezer lovassal mindgyarast ele küldé.
Sandor az Darius feleségének testet tisztel-
seggel el temettetven, es minden nehe-
zebben követőket azon erősségekben ke-
ves oltalommal hagyvan, az ellenszegre
siete. Az gyalogok ket sárvakra osztattanak
vala, mind ket oldával lovasat allatvan kör-
nyüllők, az hadi egyetmas az ele bocsat-
tatot sereg utan vitetik vala. Annakutan
na meg parancsola, hogy Menidas, hun le-
gyen Darius, gyors lovasokkal meg ki-
mellye. De ő midőn Mazæus nem messze
hallot volna meg, tovább menni nem mer-
ven, azt monda, hogy embereknek zay-
gasanai, es lovaknak nyeritefenei semmit
egyebet nem hallot volna. Mazæus is az
kimeket messzöl meg latvan, az taborba
vissza mene, az ellenszeg jóvetelinek hirde-
tője leven. Annakokaert Darius, ki az ta-
gas mezőkön kevan vala meg vini, meg
paran-

Sandor az
hamasag-
ban keresi
az győze-
delmet es
viteznek
latatik mi-
dön az el-
lenséget in-
gerleni
nem ketel-
kedik.

Az kinek
lovasa es

gyalogja bő
vön vagy
az harezra
mezőt kel
kevanni.

Az ismeret-
len hadak
mennel szá-
mosbak an-
nal veszedel-
mesbek az
magok ve-
zetinek, és
nevek bizo-
nyata nem
segítsegek.

parancsola, hogy az vitezek fel fegyver-
kezzenek és seregeket rendel. Az bal fe-
lől balo szarvon Baetria i lovasok csak
nem ezren mennek vala; Dahak meg an-
nin, és az Arachosiusok és Sufiusok negy
ezer sámot töltnék vala; Ezeket ház kassas
Beker követi vala. Az negy negy lou Beker-
rekhez Bessus leg hőzelb vala nyolcz ezer
lovassal, és az Baetria jakkal. Az Massage-
tak annak sereget ket ezer emberrel fog-
jak vala behatol. Ezekhez több nemzetse-
geknek nem össze elegittet, hanem kiki
mind külön maga nemzetének gyalog se-
regit ragasztotta vala. Annakutanna az
Persakat az Mardusokkal és Sogdianusok-
kal együtt Ariobarzanes és Oriobates vi-
selik vala. Azok az hadnak részeinek, min-
deneftől fogva pedig Orsines vala előtte,
ki az het Persaktól sármazvan eredetit az
hires neves Cyrus Kiralyra is viszi vala. E-
zeket több nemzetsegek meg az tarsa-
ságnal is nem elege ismeretesek köve-
tik vala; Mely nemzetsegek után Phrada-
tes az negy negy lou ötven kassas Beker-
iek, az Caspianusoknak nagy seregevel e-
lőtte megyen vala. Az Indiaiak és az veres
tengernek több lakosi, nevek inkább hogy
sem mint segítsegek az Bekerrek után vala-
nak. Ez az sereg mas rendbeli ötven kassas
Bekerrel

szekerrel fogatik vala hatul, mellyekhez
jővevény vitezeket adot vala. Ezeket az
Armeniabelick, kiket kisebbeknek hinak,
az Armeniakat az Babyloniabelick, mind
az kettőt az Bellitak, es kik az Cossz-
usoknak hegyeit lakjak követik vala; E-
zek után az Gortvak mennek vala, kik no-
ha Eubœai nemzetsegek leven elein az
Medusokhoz tartottanak, de immar elve-
temedtenek es eleiknek sokasokat nem
tudgyak. Ezekhez az Phrygiajakat es Ca-
taoniabelieket kapczolta vala; Annaku-
tanna az Partheniusoknak, azokon az fő-
deken lakoknak, mellyeket most az Scy-
thiabol jőt Parthusok birnak, nemzetse-
ge veši vala hatul az sereget. Az bal-
sárvon valo hadnak rendelese ez vala. Az
job kez felől valot az nagyobik Arme-
nianak nemzetsege tartya vala, es az
Cadusiusok, Cappadociabelick, Syriaiak
es Mediabelick azonkeppen. Ezeknek-is
ötven kaszas szekerek vala. Az egesz
hadnak szama negyven öt ezer lovasra
es ket száz ezer gyalogra tőlt vala. Illyen
modon rendeltetven tiz futamatni földet
menenek, es meg parancsolvan nekik
hogy megallyanak, az ellenseget fegyve-
res kezzel varjak vala. Az Sandor hadat,
melynek oka nem vala, remüles foga; mert
bolon-

Tudnillik
egy Magyar
mely föld-
nek ország
részet.

Az Vezé-
reknek az
hadban a-
dator hírte-
len való re-
múltst ha-
mar es esze-
sen le kel
esendejzi-
senick.

bolondul rettegni kezdenek, mindenek-
nek sűveket alattomban való felelem al-
talfutván; Az egneek mintha nyári údöben
egne olyan fenyeffége tündökölvén kö-
zöttök tűznek kepet tettete, es azt híáik
vala, hogy az Darius taborabol az ítrasak-
ra mintha vakmerőül vitetet langok tün-
döklenenek. Hogyha az meg remúltekre,
Mazæus ki az utat allya vala, reajok útót
volna, felette nagy vesedelem következ-
hetet volna; De ő azon az halmon, mel-
lyet el foglalt vala, tunyan veséteg lön, az-
zal meg elegendven hogy nem ingerlettet-
nek. Sandor az hadnak remúltset meg
ertven, meg parancsola hogy az meg alla-
poda fra jel adasek, az vitezek fegyvereket
le tegyek, es testeket nyugossak; ertesekre
adván, hogy az hirtelen való remúltst nek
semmi oka nem volna, az ellenség messze
allana. Végre esekre jöven, egyenlőkep-
pen mind fegyvereket, s-mind batorfago-
kat ismet vissza vevek es az jelen való dol-
gokbol semmi nem lattatek batorfagosb-
nak lenni, mint azon helyben tabort erőf-
fiteni. Masod nap Mazæus, ki valogatot
lovasokkal egy magos halmon, az melyről
az Macedonoknak taborok tavul nezette-
tik vala, meg sallot vala, vagy felteben,
vagy azért hogy csak kimleni küldetet va-
la, Da-

la. Dariushoz vissza ment. Az Macedonok azon halmot, melyet el hagytak vala, el foglalak, mert az tér helynel batorfagobis vala, es onnat az ellensegnek valdalra rendelt sereget mely az mezőben ki terjesztetik vala, lathattyak vala; De az kőd, melyet az környűl valo nedves hegyek ki öntöttek vala, noha az dolognak mindentől fogva valo allapattyat el nem fogta vala, de az seregeknek külb-segit es rendit által latni nem hagra. Az sokasag az mezőket el lepte vala, es anni ezer embernek kialtozasa meg az messze allokna-is fűlőket meg töltötte vala. El-mejeben az Kiraly ide f-tova hanyattatik vala, es hun az maga f-hun az Parmenio tanacsat magaban keso itilettel hannyaveti vala. Mert oly helyre mentenek vala, az honnat az had hanemha győzedelmen vesedelemnelkül vissza nem vitethetnek; Az ellensegnek soksaga-is az maganemzetsegének keves voltahoz kepest, ötöt rettentit vala. De neha magaban meg gondollya vala, ezzel az nemzetseggel mely nagy dolgokat viselt volna, es mely nagy nemzeteket győzöt volna meg. Annakokaert midőn az remenszag felemet meg győzne, az viadalt halasztani vesedelemesbnek itilven lenni, hogy az ő vitezi-

Az kelt igé meg kel gödölni, ha neked lathatseke alkalmasnak vagy az ellensegnek.

Az nagy elmé az nehez dolgokban ide f-tova hanyattatik.

Sandor az
ellenfegre
mint bator
vitez n'lop-
va hanē nyil
van akar
menni.

Tavul valo
lete) mint az
Granicus fo-
lyo viznel.

Az helyek-
nek szorossa-
gi) ugy mint
Ciliciaban.

nagy sokasagtol az keveseb had környül fő-
gattathatnak. Nem Cilicianak barossagi-
ban es erös utaiban, hanē az tagas es seles
sik mezön kellene meg harczolnjok. Par-
menioval inkab mind egyet ertnek vala.
Polypercon az győzedelmet ketsegnelkül
abban az tanacsban itti vala helyhezte-
tetnek lenni, kit az Kiraly meg tekintven
(mert Parmeniot minap inkab meg fed-
ven hogy sem mint akarna, ismet dorgalni
nem akarja vala) monda neki. Tolvajoczka
ke es orvok e az okoskodas mellyet
ennekem elömben atrok, mert azoknak
minden kevanlagok csak az hogy csalard-
kodgyanak. Az en dűcsöfegemnek penig
hogy mindenkor vagy Dariusnak tavul va-
lo lete vagy az helyeknek barossagi, vagy
az eczakai csalardsag allyon ellene, nem
senvedem; minden sandekom az, hogy
finyes nappal mennyek rea. Inkab aka-
rom hogy szerencsetlenfegemet bannyam
meg, hogy sem mint győzedelmemet fe-
gyenlyem. Ezekhez az is ide jarul, nilvan
tudom azt, hogy az poganok vigyaznak,
fegyverben kesen allanak, hogy meg meg
sem csalattathassanak. Azert magatokat
az viadalra kesicsetek. Az illyen modon
fel indittatot vitezeket testeknek taplala-
sara bocsata. Darius magaban azt aranz-
van,

van, hogy az mit Parmenio tanaczul adot
 vala, az ellenseg azt cselekedendő volna,
 megparancsolta vala, hogy az lovak fe-
 kezve allyanak, az hadnak nagy része fegy-
 verben legyen, es az vigyazások forgal-
 matosb gondviseleffel tartassanak. An-
 nakokaert mind az egész tabora tűzekkel
 finlik vala. Ó maga az Capitanokkal es ro-
 konival egyetemben az fegyverben allok-
 nak seregít kerüli vala, az Napot, az Mar-
 sot, es az bent es örökre valo Tűzet segít-
 segül hivan, hogy ő belejek regi dűcsősé-
 gekhez es eleiknek fő fő viselt dolgokhoz
 melto erőseget fuvallananak. Es bizo-
 nyara hogyha az Isteni segítségnek mije-
 lensegi az emberi elmevel meg fogattat-
 hatnanak, az Istenek ő vellek allananak,
 az hirtelen valo remülest minapiban az
 Macedonoknak szüvekben azok ütöttek
 volna. Meg ekkedigis esztelenül jarnanak,
 fegyvereket el hanyvan. Az Persak biro-
 dalmanak gondviselő Isteni az meg csa-
 bultakat melto büntetéssel meg lakoltat-
 nak; Ó maga az vezerek sem volna
 csebbe. Mert ő az vadaknak sokasok se-
 rint csak az prædat mellyet kevanna nez-
 ven, az præda előtt helyheztetet vesede-
 lemben esnek. Az Macedonok közöttis
 hasonlo gondolkodas vala, es az eczakat,

Az ezres
Vezet az
veszedel-
met üdejen-
korán esze-
ben veven,
magat, az
Istenigond-
viseles ala-
kal ajánlani.

mintha az harcz arra hirdettetet volna, fe-
lelemmel mulatak. Sandor egyſter inkább
meg nem rettenven, Aristandert az lste-
neknek valo fogadasokra es imatkozások-
ra hivata. Aristander fejer ruhában kezében
szapora fúveket elől viven, be fedezettet
fővel az Iupitertől es Minervától győze-
delmet kerő Kiralynal az könyörgésnek
igeit eleb mondgya vala. Akkor bizonyara
jó modgyával aldozatot teven, az eczaka-
nak maradekat nyugodalommal akarván
el tölteni az satorba vissza mene; de sem
nem alhatik vala, sem az nyugodalmot né-
sen vedheti vala; hun az hegynek teteje-
ről az rendelt sereget az Persáknak job-
bárvókra ala crebteni, hun az ellenfeggel
egenyes homlokkal sembe ütközni el-
melkedik vala; neha ketelkedik vala, ha
az bal bárvára tēriteneje inkább az sereget.
Vegtere elmejenek nyukhatatlanfagával
meg nehezítettet testet az mely alom el
nyoma. Es immar meg virradván, az Capi-
tanok az parancsolatoknak el vetelere ő-
ve gyűltének vala, az Kiraly satora körül
valo sokatlan csendességen el almelkoda-
ván. Mert mássor őket hivatni, es neha
az kesedelmefeket dorgalni sokta vala;
akkor penig az dolgoknak meg utolso ve-
sedelmében is hogy fel nem serkent vol-

na,

na, csodalkoznak vala, es ötet nem alun-
 ni hanem felteben tunyalkodni hiszik va-
 la; mindazonáltal az test őrizőkben senki
 az satorba be menni nem mer vala. Es
 immar az údó elközelget vala, de meg is
 az vitezek, az vezernek parancsolattya
 nélkül sem fegyvert nem foghatnak vala,
 sem rendekbe nem mehetnek vala. Par-
 menio soksig varakodvan, hogy az vite-
 zek egyenek, ő maga monda. Es immar
 ki kellettik vala mennyek; akkor őtan az
 satorba be mene, es gyakran neven so-
 litvan ötet, midőn sovaval nem lehetne,
 illetesevel felserkente, es monda. Nagyon
 meg virradot, az ellenszeg viadalra ren-
 deltetet hadat közel hozta, az te vitezid
 még fegyvertelenül varjak az te paran-
 csolatodat Hun vagyon amaz erős vidam-
 sága az te sivednek? holot az strasan allo-
 kat is fel szokad serkenteni. Ezekre San-
 dormonda. Azt hiszed, hogy en eleb el-
 alhattam volna, meg nem elmemet az
 forgalmatofagtol, mely az nyugodalmot
 kefedelműeteti vala, meg nem úressite-
 nem? es trombitával az harcra jelt pa-
 rancsola adatni. Es midőn Parmenio
 meg is azon csodalkoznak, hogy csen-
 deken alut volna. Az nem csoda, (ugy-
 mond) Mert en, mikor Darius tartoma-

Ki kellettik
 vala men-
 nyek) tud-
 ni illik az
 taborból,
 melyet az
 hegyen e-
 rősítette-
 nek vala.

Az eszes ve-
 zernek meg
 az parnan-
 is
 illik elmel-
 kedni, mi-
 keppen kel-
 lessék az el-
 lenséget
 meg győzni.

Szükség
hogy az via-
dalra es az
győzedelem
nek elnyere
fere, kezek
legyenek az
kik az ő ve-
zereket jo re-
mensegben
lattyak len-
ni.

nyokat egetne, falukat pusztitana, eletre
valo eledeleket el vestegetne, felelem-
ben valek. Most penig mit felek
holot viadalra készül? Az en kevanfa-
gomat bizonyara be tellyesitette, de ebbe-
li tanacsomnak-is oka ennekutanna ada-
tik. Tú mennyetek el az hadakhoz, az
mellyeknek kiki előtte jaroja közzületek;
en immar jelen leszek, es akaratom mi le-
gyen, előtökben adom. Igen ritkan szokot
vala baratinak intesekkel elni, mikor via-
dálnak felelme vala. Akkor-is testenek ol-
talmazó férfiamat rea veven, az vitezek-
hez ele mene. Az Kiralt egyebkor olyan
vidamon nem lattak vala, es az ő bator se-
melyeből az győzedelemnek bizonyos re-
menseget jóvendőlük vala. Es ő az fanciesot
le rontatvan, parancsola hogy az had ki
mennyen, es feregeket rendele. Iob kez-
felől valo farrvon lovasok helyheztere-
nek, mellyeket agemanak neveznek vala.
Ezeknek előttök jarojok Clytus vala, kihez
Philotasnak lovag feregita ragashta, es az lo-
vasoknak több Capitanitis ő hozza kapcsola.
Meleagernek farrnyul valo lovag se-
rege utol al vala, mellyet az phalanx fereg
követ vala. Az Phalanxnak utanna az e-
zúst paifu vitezek valanak; ezeknek Ca-
pitannyok Nikanor Parmenionak fia vala;

Cornos

Cœnos az ő seregevel az segítő seregekben vala: Ő utanna Horestes es Lyncesta, azok után Polypercon az jóvevény vitézeknek Capitannyok. Ennek az seregnek fő generalisa Amyntas vala, Philagus az minapiban tarsasagaban be vetetet Balacru-
fokat igazgattya vala. Az had job farva-
nak allapattya ez vala. Az bal farvon az Peloponesusbeli lovasokkal Craterus va-
la, az Achæusoknak, Locrusoknak es Ma-
leabelieknek lovag seregit magához kap-
csolvan. Ezeket az Thessaliai lovasok ha-
tul be fogjak vala, Philep leven Capitan-
nyok. Az gyalog seregek az lovasoktól ol-
talmaztatnak vala: az bal farunak hom-
loka ez vala; de hogy az sokasagtól kör-
nyúl ne vetethetnek, az utolsó sereget e-
rős sereggel körül fogta vala. Az farva-
kat is segítő seregekkel meg erősítte, nem
egyeses homlokul hanem oldalul hely-
heztetven azokat, hogyha az ellenfeg az
rendelt seregeket környúl venni probal-
na, az viadalra keßen lennenek It az Agri-
anufok valanak, kiknek előttök Attalus
vala, az Cretabeli nyilasokat hozzájuk kap-
csolvan. Az utolsó rendeket az hadnak
homlokaról elfordita, hogy mind az egész
viadalra rendeltetett hadat kerekseggel
meg erősítene: Totok valanak itt juta-

lgé hasznos
az győzede-
lemnek el-
vetelete (azt
mondgya
Vegetius)
ha az Vezér-
nek az ren-
delt seregek
után valoga-
tot fő gyalog-
gi es lovagi
kezén vad-
nak az segitő
seregben.

Pandorasz
 vitézeket
 sátrnya,
 az kaszas
 szekerektől
 szikeppen
 kellyen ma-
 gokat oldal-
 maznyok,

lommál fogadot vitézekkel egyetemben.
 Az könyű berrel fegyverkezett Raczokat is
 sembe allatta vala, es az hadat oly forgo-
 van helyheftete, hogy az kik utol allanak
 vala környűl ne vetetnenek, mind az által
 meg fordittathatnanak, es az hadnak az
 homlokara környűl ele vitethetnenek. A-
 zert az hadnak első részei, né voltak inkább
 meg erőssítetve, mint az oldalai, az olda-
 lai sem inkább mint az hatulso részei. Ezek
 így el rendeltetven, meg parancsola,
 hogyha az pogánok az kaszas szekereket ki-
 altással erőstenek ki, ők az rendeket meg
 felleztven az rajok futo szekereknek
 rohanásokat halgataással vennek: ab-
 ban kétséges nem volna, hogy artalom-
 nélkül futandok volnanak által, ha senki
 eleikbe nem allana. Ha pedig kiáltással
 erőstenek, azokat ők kiáltásokkal ret-
 tentenek, es az felelmes lovakat mind két
 felől dardakkal ökiöldöznék. Az kik az
 harvának előttők jaroj valanak, nekik
 meg parancsola, hogy azokat ki terjessék,
 de úgy hogy környűl se vetetnenek ha fo-
 rosban allananak, az derek sereget is meg
 ne üreksitenek. Az hadhoz tartozo egyet-
 mas marhat az foglyokkal egyetemben,
 kik között Dariusznak annya es gyermeki
 őriztetnek vala, az harczhoz nem mebbe,

egy

egy magos halmon helyhez tette, valami keves oltalmot hagyvan mellettek. Az had bal sárvanak oltalmazása, miképpen massor-is, Parmenionnak adatek; ő maga az job kez felől való sárvon alvala. Egy nyíl lövésnyere még nem jutottanak vala. midőn egy Bion nevű pribek, mennel nagyobb futással leheté, az Királyhoz érkezék; hirre advan neki, hogy Darius vas suly-mokat asatot volna be az földbe, az hun hísi vala, hogy az ellenség az lovasokat ki ereftendő volna, es az hely meg jedzetet volna, hogy az ővei az csalárd ságot el távoztathatnak. Meg parancsolvan, hogy az pribek őrizet alatt tartassék, az Capitanokat ő s ve hivata, es az miertelére adatot vala, azt eleikbe advan, inte őket, hogy az meg mutattatot helt el kerüllyek, es az lovasokat az vesedelem felől bizonyossá tegyék. De est olyan nagy had meg nem halhattya vala, az ket hadnak zaygasza az fűlőknek hallását el fogvan; hanem mindeneknek semci előtt köztők nyargalvan, az Capitanokat es minden közelben valokat szólittya vala.

Az üdejen koran való megintés az győzedelemre nagy segítség.

Azoknak az kik anni országokat az győzedelemnek, mellyert harczolni kellene, remenségere meg jartanak, az egy viadalok volna hatra. It az Granicus folyó vizet,

Az győzedelmet ígő Sandornak oratioja az vitezekhez.

zet, Cilicianak hegyeit es által mentekben tölők el foglaltatot Syriat es Ægyptomot az remenségnek es dúcsőségnek felette nagy izgato czkőzit sámlallya vala. Az futasból vissza vonattatot Persák harczolandok volnanak, mert el nem futhatnanak. Harmadnapotl fogva imár, feltekben el halavanyodvan az magok fegyveritől meg terheltettek leven, azon nyomban mulatoznak. Azoknak ketseben valo esefeknek semmi nagyobb jelensége nem volna, mint az, hogy az magok varosit es mezeit egetnek, valamieket el nem vesztegettek volna, azt valvan, hogy az ellensége volna. Az ismeretlen nemzetsegeknek pedig csak hiaba valo nevektől meg ne jednenek; Mert nem az harcz ügyere nézne, kik nevezteffenek ezektől Scythaknak avagy kik Caduüusoknak. Csak azért-is, hogy ismeretlenek, a la valok volnanak; Az vitez embereknek mindenkor hírek vagyon, de az magok reytekekből hadakozásra ki vonatot tudatlan tunya emberek neveknél egyebet semmit ele nem hoznanak. Az Macedonok vitésségekkel azt nyertek volna, hogy az egész vilagon semmi hely nem volna, az mely ilyen embereket nem tudna. Tekintenek meg az poganoknak mód-

Az Darius
hada fegy-
vertelen.

modnelkül való hadokat, nemelynek dardanal semmi egyéb fegyvere nem volna, nemelleyek parittyakkal kőveket haigal-
 nanak, elegendő fegyvere kevesnek volna. Annakokaert amonnat többen allananak, innet többen harczolandok volnanak. Nem is kivanna ő azt hogy se-
 renyen harczollyanak, ha őnnön maga egyebeknek vitésségnek példaja nem lenne, azt fogadna hogy ő az első zászlók előtt harczolna. Valaméni seb helyek rayta maradnanak, testenek meg annikefféig lennenek. Magok tudnak azt hogy ő az közönséges praedabol resztlenne csak nem egyedül maradvan, az győzedelemnek jutalmival azoknak tiszteletekre es kecskeségre elne. Ezeket ő vitez embereknek mondana, ha kik ezektől külömbözők volnanak, azoknak azt akarna mondani, hogy oda jutottanak volna, az honnat el nem futhatnanak. Az kik anni országoknak tajekin által mentenek, anni folyo vizeket es hegyeket hatok mege hadtanak, hazajok es az othon való istenek felekezze kellene utat csinalnyok. Az Capitánokat es az közelb való vitezeket így oktatá. Darius az bal éarvon vála, valogatot lovasinak es gyaloginak nagy seregétől környül fogattatvan, es az ellenségek ke-

Sandornak nagy bátorsága.

azoknak-is helyek az futásra nincsen: In-
 net az Euphrates, amonnet az Tigris az be-
 rekeztetteket tartoztattya, es az mik an-
 nak előtte javokra valanak, ellenek fordul-
 tanak. Az mi hadunk gyors es könnyű ser-
 rel valo, amaz az prædaval nehéz. Annak-
 okaert az töllünk el vonatot ragadoma-
 nyokbá köteleztetteket vagjuk le, es azon-
 dolog az győzedelemnek mind oka leßen,
 s-mind haßna. Hogyha valakit közzületek
 az nemzetsegnek neve rettent, gondollya
 meg ot az Macedonoknak fegyvereket
 lenni nem tetteket. Mert egymásnak sok
 vèret ontottuk ki, es az keveses hadban
 az karvallas mindenkor sullyosb. Mert
 Sándor az tünaknak es felenkeknek akar
 mely nagynak lattathassék-is, egy lelkes al-
 lat, es ha mit ennekem hişteek, vakmerő es
 boldog, meg eddig az mi felelmünkkel hog
 sem mint az maga vitésségevel seren-
 csesb. Semmi penig az mi okosságnelkül
 vagyon, hoßbu údeig valo nem lehet. No-
 ha az jo szerencse bolgalni lattatik, de
 mindazaltal vegtere az vakmerőseget
 meg fogyatkoztattya. Annak felette az bi-
 rodalmoknak allapati rövid údeig valok,
 es változok, es az szerencse soha egyarant
 nem kedvez. Talam az istenek ugy ren-
 deltek, hogy az Persáknak birodalmokat,
 melyet

mellyet jó szerencses állapottal két száz
 harmincz évtendeig leg főb méltosagra
 fel vittének vala, nagy szurzavarral meg
 rangatnanak inkább hogy sem mint meg
 fanyargatnanak, és minket az emberi
 gyarlólagról, melynek az jó szerencses dol-
 gokban feletteb való feledékenysége va-
 gyon, meg emlékeztetnének. Egy keves
 idővel ennek előtte, hadat az Görögökre
 szabad akaratumk szerint visúnk vala, most
 pedig magunkat az mi birodalmunkra ho-
 zatottól oltalmazzuk; az szerencsenek kü-
 lömbefégetől visóntag hanyattatunk. Az
 birodalmot, bizonyára, az melyre egymás-
 ra való kepest vágyunk, egy nemzetiség be-
 nem fogja. De ha szinte az remen-
 seg nem volna-is, mindazonáltal az ke-
 telenségtől izgattatnunk kellene; dolga-
 inknak szinte az végére jutottunk. Az en
 anyamat, két leányomat, és ennek az biro-
 dalomnak remenségere búlettetett Ochus
 fiamat, azokat az fejedelmeket, az Kirali
 nemzetiségnek azt az magzattyat, Kiraly
 gyanant való vezériteket fogva tartya. Ha-
 nemha bizodalomom csak tú hozzatok le-
 het, de en magam-is nagy refférint fo-
 goly vagyok. Szabadicsatok ki az en tagai-
 mat az foglagnból, adgyatok meg ennekem
 az en gyermekeimet, kikert magam-is meg

Darius az ő
 alatta valoi-
 nak remen-
 kedig.

N

halni

halni keſvagyok. El hidgyetek hogy moſt az anyam es minden gyermekin (mert az feleſegē abban az tōmlōczben meg holt) kezeket tūreatok terjeſtik, az hazankbeli Iſteneket ſegitſegūl hiak, az tūgyamollagtokat, kōnyōrūlcteffegteket, hūſegteket kevannyak, hogy az fogſagbol, hogy az bekokbol, hog az engedelembōl valo taplalsbol ōket meg ſabadicsatok. Hiſitike hog jo kedūvel ſolgallyanak azoknak, kiknek Kiraliva lenni utallyak? Az ellenſegnek rendelt ſeregit reank hozattatni latom; de az harczhoz mennel kōzelb megyek, azok kal az miket mondottam annal kevesbe elegedhetē meg. Kerlek tūtōket az hazankbeli Iſtenekre, az ōrōkke valo tūzre mely az oltarokban elōl hordoztatik, es az en birodalmomnak hatariban tamado napnak fenyeſſegere, az Cyrufnak (ki az Mediajaktol es Lydiajaktol el vetetet birodalmot Perſiaba elſō vitte be) ōrōkke valo emlekezetire, az Perſaknak jo hireket nevetek es nemzetſegeket az utolſo gyallazattol oltalmaztatok meg. Mennyetek vidamon es jo remenſeggel tellyefek, hogy az mely dūcsōſeget az tūeleitektōl vōttek, maradekitoknak hadgyatok. Immar az ſabadſagot, az ſegitſeget, az jōvendő ūdōnek remenſeget az tū job kezeiteken viſelitek.

viseleték. El távoztattya az halalt, valaki azt semminek tartya, valaki legfelekemb azt követi. En magam nem csak elcímnek szokása szerint, hanem hogy lattathassam is, magamat sekerben vontatom, es ellent sem tartok benne hogy engemet kövessetek, akar vitésségnek s-akar tunyaságnak leendek példaja.

Azonközben Sandor (az mint az pribek megmutata) midőn az csalardságnak helyet kerülne, es Dariussal, ki az hadnak bal

Mind az két fel az viadalra megyen.

szarvat oltalmazza vala, szembe menne megparancsola, hogy az hadfelen járjon. Darius-is az ő hadat azon helyre fordita, Bessust megintven, hogy az Massageta lovásokat az Sandor hadanak bal szarvara sebesen vitetni parancsolna. Ő maga előtt kassas sekererek valanak, mellyeket, jelt advan, mindeneftől fogva nagy sebesen az ellensegre kiöntte. Az koczik az gyeplőket megereztven rohannak vala, hogy az sebesen valo menetelt meg elege csekben nem veven, az ellensegben többet tapottathatnanak el. Nemellyeket annakokaert az rudaknak az orrain jo magossan ele allo dardak, nemellyeket az mind két oldalul leeresztet kassak elhaggatanak, s-nemis lassan allanak vala el előllők az Macedonok, hanem sebes futásokkal az rendeknek

Sandor de-
rekas nyere-
segnek re-
menseget e-
lőtte visel-
ven a prolek
karral nem
gondol.

deknek eset vesztetek vala. Mazæus-is az
meg felemletteket megjeste, meg paran-
csolvan, hogy az ellenség egyet massanak
fel veresere ezer lovas környűl vitetteflek,
magaban azt itilven hogy az foglyok-is,
kik egyűt őriztetnek vala az fogfagnak
kötelit el faggatandok volnanak, midőn
az magok feleiket latnak közelgetni. Nem
csalatkoztatot vala meg ebben Parmenio
ki az bal farron vala. Azert Polydamast
hamarsaggal az Kiralyhoz küldé, hogy
mind az veszedelmet ertefere adna, s mind
penig mit parancsolna cselekedni, meg
kerdene. Sandor Polydamasnak szovat
meg halvan, monda: Eregy mond meg
Parmenionak, hogyha harczal győzedel-
met veszünk, nem csak az mieinket nye-
rendgyűk mi visssa, hanem az ellenségnek
valamie vagyön, mindeneket el foglalán-
dok vagyunk. Annakokaert az viadalra
rendeltetet seregekben nem sűkség sem-
mit el vonni; hanem az mint en hozzam
es Philep atyamhoz illik, az hadhoz tarto-
zo portekaknak karat semminek tartvan,
vitezűl harczollyon. Azonközben az po-
ganok az hadnak egyetmassat meg habo-
ritottak vala, es midőn az őrizőkben sokat
le vagtanak volna, az foglyok az fogfagbol
ki szabadulvan, valami cleikben akad va-
la az

la az mivel fel fegyverkezhetnének, min-
 dent ragadozának, es az magok felekinek
 lovasihoz gyülekezven az veletlen vesély-
 től környül vetettetet Macedonokra ro-
 hanának, es Syfigambisnak környüllette
 örvendezven, azt adak hirre neki, hogy
 Darius győzedelmet vőt volna, az ellen-
 segfelette nagy verontással le vagattatot
 volna, vegezetre tabori eggyetmással is
 meg főstátot volna: holot mindenút a-
 zon jo szerencset hisik valalenni, es hogy
 az győzedelmes Persak az prædara ide-
 stova futostanak volna. Syfigambis az
 foglyoktól intetven, hogy fűvet az keferü-
 segtől meg könnyebbitene, ugyan azon al-
 lapatbá az melyben annak előtte volt, alha-
 tatos lón: semmi fő őtőlle nem esek, sem
 orczajanak sine sem semelye meg nem
 változek, meg sem mozdulvan vesstek üle;
 azt hisem hogy az údó előtt való örömmel
 az szerencset meg bossontani nem merte:
 el anniera, hogy mit akarna inkább, az őtet
 nezőknel bizontalan lőt legyen. Azon-
 közben Amyntas az Sándor lovasinak ca-
 pitannya, az hadhoz való eggyetmást va-
 lami keves lovag seregekkel meg akarvan
 segíteni, oda ment vala, nem tudatik, ma-
 ga tanacsabole vagy az Kiralynak paran-
 csolattyabol; de az Cadusiusoknak es Scy-

Syfigambis-
 nak alhata-
 tossága. Az
 nagy elme
 örvédetes
 hirrel eli-
 ből semmi-
 keppen ki-
 nem üttetik,
 hanem meg
 az pokol sze-
 rencset-is
 becsületben
 tartya.

thiajaknak rohanafokat meg nem alla,
 mert harczot elig probalvan az Kiraly-
 hoz vissza futa, az hadhoz valo el veset
 egyetmasnak bizonfaga leven inkab hogy
 sem mint oltalmazoja. Immar Sandornak
 el vegezet tanacsat az banat meg gyozte
 vala, es hogy egyetmasoknak vissza vete-
 lere valo gondgyok az harczrol az viteze-
 ket el ne forditana, meltan fel vala. An-
 nakokaert Aretest az kopiasoknak, kiket
 Sarissophorusoknak hinak vala, capitán-
 nyokat az Scythiajak ellen küldé. Ezen-
 közben az kaszas szekerek, mellyek az első
 zászlók környül az rendelt seregeket meg
 bodítottak vala, az phalanx seregre vitet-
 tenek vala; Az Macedonok súvőket meg
 batoritvan az seregnek közepire vevek.
 Sanczhoz hasonlo rendelt sereg vala, az
 dardakat össze ertettek vala es mind két
 oldalul az vakmerőül közikbē futo lovak-
 nak az hasokat alol öklöldözik vala.
 Annakutána az szekereket kerülni, es azok-
 nak oltalmazoit nyakra főre kezdek ala-
 hanni. Az lovaknak es kocsifoknak felette
 nagy veszedelmek az harcz helt be töltötte
 vala. Az kocsifok az meg rettent lovakkal
 nem birhatnak vala, az lovak nyakoknak
 gyakorta valo hanyasaval né csak az igat
 hantak vala ki, hanem meg az sekeret is el
 dőytöt-

Az kaszas
 szekereket
 az Macedo-
 nok meg
 győzik.

döytöttek vala: Az megsebesítettettek az
 meg öletteket vonák vala, sem meg nem
 allapodhatnak vala az meg remültek, sem
 eleb nem mehetnek vala az erőtlének;
 mindazáltal valami keves sereg az u-
 toľso rendelt seregekre saladanak, azokat
 az kikre rajok akadanak, keferületes ha-
 lallal el veřtven: mert az vitezeknek el
 vagdaltatott tagok az földön hevernek va-
 la; es mierthogy meg az melek sebekben
 faydalom nem vala, meg fel segek es eröc-
 lenek leven-is fegyvereket el nem had-
 gyak vala, meglen fok vereknek ki folyasa
 utan meg halvan le esnenek. Azonköz-
 ben Aretes az Scythiajaknak, kik az had-
 hoz valo egyyetmařt ragadozzak vala, ca-
 pitannyokat meg ölven, az inkább meg ret-
 tenteken raytok vala. Annakutanna az
 Dariustol küldetet Bactriaajak hertelen ju-
 tanak, es az viadalnak serencsejet el for-
 ditak. Azert az első rohanással az Macedo-
 nokban fokban el tapottatanak, Sandor-
 hoz vissza többen futanak. Annakutanna
 az Persiaajak kialtařt teven, mineműt az
 győzedelmesekek oktanak tenni, az ellen-
 legre mintha mindenűt meg győzettetet
 volna kegyetlenűl rajok rohananak San-
 dor meg rettent vitezit feddi vala, biřtat-
 tya vala, az harczot, (mely immar meg

Az rettegő
 dologban
 az jeles ve-
 zer nem ret-
 teg, hanem
 az alatta va-
 lokat baro-
 nittya, az rem-

delt seregeket ele vífzi, es maga példajaval egyebeket az harczra gerjeszt.

lankat vala) egyedül gerjeszti vala, es végre főveket meg batoritvan, az ellensegre parancsola hogy mennyenek. Az Persaknak job kez felől valo fírvokon az seregek ritkabbak valának, mert az Baetriaiak onnat az hadi egyetmasnak fel veresere onnat mentenek vala el. Azokaert Sandor az meg ritkittatot rendekre úte, es az ellensegnek sok verontafával nyargala: De az mely Persak az bal fírvon valának, azzal á remenséggel, hogy őtet környűl foghatnak, az magok seregét az harczolo Sandornak hata meget ellene allatak, es közepben leven felette nagy vesedelemre jutot volna, hogyha az Agrianus lovafok, lovokat meg farkantyuzvan, az Kiralyra kőrös környűl omlot poganokra rajok nem útőttenek volna, es őket hátba vagdalvan, magokra arczal fordulni nem kenferítették volna. Mind az ket fél hadnak eise veset vala: Sandornak elől es hátul ellensege vala, az kik hátul rayta valának, az Agrianus vitezektől üldőztetnek vala; es az Baetriaiak az ellenseg hadi egyetmassának el ragadozása utan vífzszámenven, az ő rendekhez nem ferkezhettek vala. Az többitől egybersmind sok elbákaítatot seregek, valahun eggiket az masikkal az berencse meg elegitette vala, harcsol-

harczolnak vala. Az ket Kiralyok az őf-
 regeket csak nem őfve csatolvan, az via-
 dalt gerjestik vala. Az Persakban több-
 hullanak vala el, mind ket felől csak nem
 egyarant valo samuan sebessittetnek vala.
 Darius sēkerben, Sandor lovan jar vala,
 mind az ket Kiralt valogatot es magok ve-
 sedelmekkel nem gondolo vitezek oltal-
 mazzak vala; mert az Kiralynak vesedel-
 me utan elni nem akarnak vala, s-nemis le-
 het vala. Kiki mind az maga Kirallyanak
 sēmei elöt meg halni igen sēp dolognak
 tartya vala; Mindazonaltal magat leg na-
 gyob vesedelemre adgya vala, az ki leg in-
 kab oltalmazza vala, mert kiki mind az Ki-
 ralynak le vagatafabol valo tizteffeget ke-
 vannya vala. De vagy az szemeknek
 meg trefaltatasa vagy igaz latas lön, az
 kik Sandor Kiraly körül valanak, azt hi-
 vek, hogy ők az Kiralynak feje felet csak
 közel egy csendesen repülő faskeselyöt
 lattanak volna, mely sem az fegyverek-
 nek csattogafatol, sem az háló emberek-
 nek nyegeseiktől meg nem rettent volna:
 es fokaig az Sandor lova körül függő-
 höz hogy sem mint repülőhöz hasonlob-
 nak lattatot lenni. Biz onyara az jövődő
 mondo Aristander fejer öltözetben le-
 ven, es job kezében boryostyan kosorut
 N 5.

Az Kiralyok
 nak az har-
 csokon va-
 lo jelen letek
 felette hat-
 hato.

Az vitezek-
 nek Kiralyok
 hoz valo
 nagy hüse-
 gek.

Az vitezek
 Sandornak
 feje felet
 faskeselyöt
 győrede-
 lemnek jelen
 lattyak.

elötte

előtte viven, az harczra fűgyelmezet vitezeknek az madarat az győzedelemnek ketsegnelkül valo jelet meg mutata. Annakokaert az egy keves údövel annakelőtte meg remúlt vitezeket az harczra fellette nagy vidamsag es batorlag gerjeszte; tudniillik, minekutanna Dariusnak kocziassa, ki ő előtte ülven az lovakat vezetivala, kopiával által ökleltetek. Es sem az Persak sem az Macedonok nem ketelkednek, hogy önnön maga az Kiraly öletet volna meg. Annakokaert keserves orditással es modnelkül valo kialtással s ohaytással az még egyenlő berencsevel harczolo vitezeknek csak nem minden rendelt seregít meg haborítak. Az Darius rokonai es fegyverhordozoi, es az hadnak balsarvanak oltalmazoi az sebessen meg futamodot sekeret el hattak vala, mellyet az job kez felől valo sűrűn allo vitezek az seregeknek közepire befoganak: Azt mondgyak hogy Darius szablyajat ki vonvan velekedet volna, ha az el futasnak gyalazattyat tiszteffeges halállal eltavosztatnaje avagy nem. De az sekerből magossan ki teczven, az öveinek az viadalból meg mindenestől ki nem allo hadat el hadni segyenli vala: es midőn az remenseg es ketsegeben valo eses közben velekednek,

kednek, az Persak lassanlassan az ellenfeg
elöt el allanak vala, es az rendeket meg
tagitottak vala. Sandor az lovat meg val-
toztatvan, mert több lovakat is farastot va-
la el, az ellene alloknak az orczajokat, az
futoknak az hatokat gyakdossa vala: Es
immár nem viadal hanem öldökles vala,
midön Darius-is az maga sekeret futasra
fordita. Az győzedelmes az futoknak ha-
tokon vala, es az pornak homalya, mely
az eg fele vitetik vala, az semeknek mesz-
sze valo latsat el fogta vala. Annakokaert
nem külömben mint egy főttségben bu-
dosnak vala, az meg ismertetet sonak zen-
gesere mint valami jelre ottanottan ösve
menven. Csak az gyeplőknek csattogasi
hallatnak vala, mellyekkel az sekeret vo-
no lovak untalan veretnek vala: az fu-
to Dariusnak csak ez jelei vetetenek.

Sandor győ-
zedelmet
veszen: es
Darius meg
győzetter-
ven meg fu-
tamodik.

De az Macedonoknak bal sarvokon,
mellyet (az mint annak elötte meg mon-
dottuk) Parmenio oltalmaz vala, mind
az ket felnek dolga fokkal külömb se-
revel viseltetik vala. Mazæus az öveinek
minden lovasival sörnyen rajok rohan-
van, az Macedonoknak sarnyul valo lo-
vas seregét érdekli vala. Es immár soka-
sággal bővölködven, az rendelt seregeket
környül kezdette vala venni, midön Par-
menio

menio az lovasoknak meg parancsola, hogy tuttara adgyak Sandornak, ők micso-da vesedelemben volnanak; hogyha hamarsaggal meg nem segítettnek, az meg futamástól meg nem tartoztathatnának. Immar az Király hősű utat haladot vala, az futoknak hatokon leven, midőn Parmeniotól az somoru hírerkezek. Azoknak kik velle mennek vala meg parancsola, hogy az lovakat meg tartoztassak, es az sereg meg allapodek, Sandor haragjában azon agyarkodvan hogy kezeiből kapnák ki az győzedelmet, es hogy Darius szerencsesben futna hogy sem mint ő kergetne. Azonközben Mazæushoz az meg győzettet Kiralynak híre érkezett vala. Annakokaert noha győzedelmesb vala, mindazonáltal az tarsalagnak szerencsetlenségetől meg rettenven, az meg ijetteket lassubban izgattya vala. Parmenio bizonyara az önkent meg lassudot vidadalnak okat nem tudgya vala, de az győzedelemnek alkolmatossággával serényen ele. Az Thessaliai lovasokat hozza hivata, es monda. Nem lattyatoke, hogy ezek, kik csak nem regen kegyetlenül raytunk valanak, hertelen valo reműléssel meg rettenven, hatra masnak ketsegnelkül az mi Kiralyunknak szerencseje nekünk is győze-

Az fő levettven, szükseg hogy az tagok is elhullyanak; az mint viszontag, az győzedelmes vezernek vitezi az ő lóknak jó szerencsejével elnek.

győzedelmet szerzet: az Persáknak le vaggattatott testekkel mindenek be terítették. Mit hivalkodtok? Meg az elfutóknak-is nem vattoke elegek? Igazat lattatik vala mondani, es az remenseg még az még lankattakat-is még vidamította vala: lovokat még farkantjuzvan az ellenfegre ele rohanának: es immar amazok nem lassanlassan, hanem gyorslepeffel alának vala hatra, es az futásnak semmi egyéb hia nem vala, hanem hóg hatat meg nem adtanak vala. Parmenio mindazonáltal, az job felől valo sárvon az Királynak micsoda szerencseje volna, nem tudvan, az alatta valoit megtartoztata. Mazæus, az futásra üdő adatvan, nem egyenes uton, hanem nagyob es ez okon batorfagossb kerülettel az Tigris vizen által menne, es az meg verettetet hadnak maradékival Babyloniába be szálla. Darius kevés futo uti tarsaival egyetemben, az Lycus folyo vizre verekedet vala, mellyen által menven, velekedek, ha el bontassáje az hidat avagy nem; holot hirtet hallya vala, hogy az ellenfeg immar el érkeznek. De lattya vala azt, hogyha az hidat el hanyatna, az ő hozzatartozokban, kik az vizre még nem érkeztenek vala, az ellenfegnek prædai anniezeren lennének. El menektelikor,

Az jó fejedelemnek tisztí az, hogy az alatta valoinak gondgyokas visellye, es inkább akarton az győzedelmes üző ellenfegnek utat adni, hogy sem mint az

megver-
terfuto alatta
valoitol el
fogai.

Az szeren-
csenek ke-
gyetlen jate-
ki.

Az Darius
hadanak fu-
tasa, es nagy
veszedelmec.

Az szomju-
sag az futas-
ban kivalt-
keppen, ma-
sodik velze-
delem.

telikor, midőn az hidat eppen hadna, nil-
van vagyon, hogy azt mondotta legyen,
hogy ő az úzőknek inkább akarna utat ad-
ni, hogy sem mint az futoktól el venni. Ő
maga futva felette méssé menven, mint
egy cyfelikor tayban Arbella juta. Kicsó-
da az, a ki az szerencsének anni jatekit, az
had viselőknék es seregeknek sok fele öl-
dőkleseket, az meg győzettetteknek futá-
sokat, hun eggyenkent s hun mindenef-
től fogva valo veszedelmeket, vagy elme-
jevel fel érhesse, vagy befedével be fog-
lalhassa? Arra az egy napra az szerencse
csak nem ház estendőnek dolgait gyűtöt-
te vala. Nemellyek az hun igen által ut nyi-
lik vala, nemellyek külömb külömb ber-
kekre es erős őfvenyekre, mellyeket az
úzők nem tudnanak, mennek vala. Az lo-
vas es gyalog hadnagynelkül egybe ele-
gyedven, az fegyvertelenek az fegyveresek
hez, az erőtlének az maga birokhoz kol-
csalkodnak vala. Annakutanna az könyő-
rűleteffeg felelemre fordulvan, az kik el
nem érkezhetnek vala, egymás közöt va-
lo nyegesek fohazkodások közöt el hagyat-
tatnak vala. Az somiusag kivaltkeppen az
el badgyáttakat es sebesekeket csesti vala, es
sérinberte minden utakon testeket le teri-
tettek vala. Az mellettek folyo vizet fel tá-
tot

tot hájokkal kapdosván, melyet midőn
 mohón zavaroson ittanak volna, az sártól
 bantatván az hálok ottan meg dagad va-
 la, és el erezkedet fel lankat tagokkal le-
 ven midőn az ellenség reájok érkezett vol-
 na, úgy sebekkel költetnek vala fel. Nemel-
 lyek közelb való folyamokat el fogván
 messzeb tertenek vala, hogy akár hun mi-
 reytékben való víz folya- is, fel keressnek:
 Es semmi oly utnelkül való és száraz vapa-
 nem vala, mely az kereskedőknek somju-
 sagokat meg csalna. Az uthoz közelb való
 falukból pedig az veneknek és asszonyal-
 latoknak jaygatófok és ordítófok hallatta-
 tik vala, kik pogan sokas szerint Dariust
 még is Királyoknak kialtyak vala. Sándor
 (az mint oda fel meg mondottuk) az maga-
 vitézeit az ellenség után való futástól meg-
 tartoztatván az Lycus folyó vizre érkezett
 vala, az hun az futoknak felette nagy so-
 kasága az hidat meg terhelte vala, és so-
 kan, midőn az ellenség erdeklene, mago-
 kat hanyathomlok az folyó vízbe ala-
 hantak vala, és az fegyverekkel nehezék
 leven, és az harczal és futással el farasztat-
 ván az mély vizekbe merülnek vala. Es
 immar az futokat kik az magok seregét es-
 telenül untalan össze gyűtik vala, nem
 csak az hid, hanem meg az folyó víz is be-
 nem

Sandor az
maga vitezit
az ellenseg-
nek uezetese-
rol meg tar-
tosztatya.

Mitől felhet
az győzedel-
mes? Az
mitől nem
fel.

né fogya vala. Mert minekutanna az remű-
les az űűvekbē be ment, csak attol felnek,
az mitől előűűr rettegni kezdettenek. San-
dor, az maga vitezit azon tőrőkődven,
hogy az ellenseget kergetniek engedne,
azt vete okul, hogy fegyverek meg tom-
pultak, kezek el faradtak, testek olyan nag-
űűzesszel el allottanak volna, es hogy az nap-
nak űűdejeis eczakara hanyatlot volna.
De bizonyara az hadnak bal űűarva felől,
mellyet meg az harczon hiűűen vala lenni,
űűorgalmatos gondban leven, magaban
azt vegeze, hogy az őűűveinek meg segitefe-
re meg terjen. Es immar az zaűűlokot meg
fordittatta vala, midűűn az Parmeniotol
kűűldetet lovasok annak az reűűnek-is gyűű-
zedelműűt hirre adak. De azon nap semmi
nagyob vesűűdelem nem lűűn, mint mikor
az hadat az taborba viűűűűa vinne. Őűűtet ke-
vesűűen es rendnelkűűl valok kűűvetik vala, az
gyűűzedelemnek őűűrvendezven; mert az
ellenseget mindcneűűtől vagy el futotnak,
vag az harczon el vesűűetnek hiűűűű vala len-
ni; midűűn hertelen ellenekben lovagok-
nak serege lattatek, kik előűűűű futasokat
meg tartosztatak, annakutanna az Macc-
donoknak keves voltokat meg tekintven,
az lovag seregeket vellek űűembe futamta-
tak. Az Kiraly az zaűűlok elűűt megyen vala,
el tit-

el titkolván inkább az veszedelmet, hogy
 sem mint semminek alitván. Nem-is fo-
 gyatkoztata meg őtet az kétséges dolgok-
 ban az süntelen való jó seregcse: mert az
 lovag hadnak capitannyat, az harcznak
 kevanóját, és ez okon maga gondolatlam-
 bul rea rohanót kopiaival által öklele, ki
 minekutanna az lorol le esek, az legkö-
 zelb valót, és ostan többeket azon fegy-
 verrel által vere. Az megfélemlettek az
 baratijs reajok menenek. Az Persak sem
 bossu allafnelkül vesnek vala el: mert az
 viadalra rendeltetet mindenestől fogva
 való hadis nem viut rettenetesben, mint
 ezek az hirtelen való seregek. Vegre az
 poganak, midőn az homalyos napon az
 futas az harcznal batorfagosbnak lattat-
 nek lenni, külömb külömb seregekben sa-
 kadozvan el menenek. Az Kiraly az rend
 küül való harczban veget vetvé, az őveit
 egeffegben levőket az taborba visssa vive.
 Az Persakban, kiknek samoknak az győze-
 delmek vegere mehettének negyven e-
 zeren vesitének el; az Macedonokban ha-
 rom samnal kevesben ölettenek meg. De
 az Kiraly est az győzedelmet nagyob res-
 serint az viteffegnek tartozot inkább tulay-
 donítani hogy sem mint az maga seregc-
 scjenek; nem az hellyel (mint annak

Sandornak
 az Persak el-
 len veletle-
 nül adatot
 nemes győ-
 zedelmé.

QVINTVS CURTIVS.

nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kirallyanak visel-
tetet dolgairol.

ÖTÖDIK KÖNYVE.

AZ mely dolgok azonközbe Sandornak vezerlege es parancsolat tyá által vagy Görög országban, vagy Tot es Racz országokban viseltetennek, ha mindeneket azoknak údejek szerint akarok meg írni, felbe kel Asianak dolgait bakaftanom, mellyeket bizonyara Dariusznak el futasaig es halalaig mindenestől fogva sem eleiben adni, es miképpen üdövel egymás között ösve serkeftetennek, azonképpen irassalis ösve foglalni, nem kevesse lattathatik illendőbneklenni. Annakokaert először az mely dolgok az Arbellenal valo harezal ösve foglaltattanak, azokat kezdem beßelleni. Darius mint egyfelikorban Arbella juta, es baratinak s-vitezinek nagy reszet az Serencse ugyan oda kenßeritette vala futni; kiket ösve hivatvan, eleikben ada, hogy ő nem; ketelkednek, hogy Sandor az fő fő hires varosokra

Erőtlen el-
mehez illik,
valamely

varosokra es minden gazdagfaggal bő-
vőködő mezőkre menendő volna, es
hogy ő maga es vitezi gazdag es keő prae-
dara neznének. Az, az maga dolgainak ol-
lyan allapatban meg maradafara lenne:
mert ő könnyű szerrel valo sereggel az pus-
takra menendő volna. Az maga birodal-
manak vegő reőei meg eppen volnanak:
onnat hadanak erejet könnyen meg uyit-
hatando volna. Foglalna el bar az igen
telhetetlen nemzetseg az gazdagfagot, es
az hősőu ehseg utan magat az arannyal e-
legitene meg, mayd praedaja leendven ne-
ki. Azt immar ő meg probalta volna, hogy
az draga hazi ezköz, agyasok, es herelt em-
bereknek seregi, semmi nem egyeb volt
volna, hanem csak terhek es akadalyok.
Azonokat hordozo Sandor, az mellyekkel
annak elötte győzedelmet vőt volna, alab
valo lenne. Mindeneknek ketsebben valo
esefel tellyesnek lattatik vala beőede len-
ni: Mert lattyak vala azt, hogy az felette
gazdag Babylonia varos Sandornak
meg adatnek; immar Susat, immar biro-
dalmanak tőb ekessegit, es az hadnak o-
kat az győzedelmes el foglalando volna.
De ő tanitani kezde, hogy az serencset-
len dolgokban nem mondassal tettetes,
hanem őüksleges dolgokat kellene követ-
ni.

ciőttel, leg-
nagyob do-
logban ket-
sebben esni:
holot hirte-
len valo kem-
forditasok-
kal meg val-
tozhatnak
mindenek,
az mik az
hadban visel-
tetnek.

Susa Persia-
nak fő va-
rosa.

Negy ezer
talentom
teszén két
ezerniezer
és negy
száz ezer
Magyar ara-
nyat.

Mesopotamia-
mianak bő
termő vol-
na,
val

ni. Az hadak fegyverrel víseltetnének nem arannyal, vitéz emberekkel, nem az varosoknak hazaival: minden dolgok az fegyvereseket követnék. Az birodalomnak kezdetiben az ő megremült elei az e-
lebbi jó szerencset úgy nyertek volna ha-
marfaggal vissza. Annakokaert azoknak
vagy meg batoritvan súvőket, vagy pa-
rancsolattyt követven inkább hogy sem
mint tanacsat, Medianak határiba be me-
ne. Egy keves údó mulva, az Kirali hazi
ezközzel es Dariusznak gazdaglagával még
rakatot Arbella város Sandornak meg a-
datek: Negy ezertalentom volt benne,
annak felette draga ruhak, mind az egész
hadnak (az mint oda fel meg mondot-
tuk) gazdaglasi abban az helyben hor-
dattatvan. Annakutanna hirtelen való
nyavalyak tamadván, mellyeket mind az
egész mezőkön heverő holt testeknek do-
ha bellestet vala, az tabort hamarab meg
indita. Bal felől menőknek az fűszerfa-
moknak bőfegevel hires Arabia or-
szág lón mezei uttyok. Az Tigris es Eu-
phrates között fekvő helyek oly bő es kö-
ver földűek, hogy az barmok az legelte-
tesről vissza üzettetni mondassanak, hogy
az elegségeket meg ne öllye; Az bő ter-
mesenek oka az nedvesség, mely mind az
ket

ket folyo vizből származik, csak nem mind az egész föld az vizeknek erei által alól fel veritekezven. Azon folyo vizek Armenianak hegyeiből folynak ki, és annakutánna az vizeknek egymástól nagy ket fele valo valásokkal azon uton, melyet ele fogtanak, sebessen mennek. Harmad fel ezer futamatni földet jartanak meg, az kik Armenianak hegyei körül legtagasb között jedzedtenek meg. Azon folyo vizek, mi dőn Medianak és az Gordianusoknak földeket hasítani kezdik, lassanlassan egymashoz közelb mennek, és mennel mésebb folynak, egymás között annal keskenyebb köz földet hadnak. Felette határosok azokkal az mezőkkel, melyeket az ot valo lakosok Mesopotamianak hinak, mert mind ket oldalul közbe vesik. Azon folyo vizek az Babiloniajaknak hatarin az veres tengerbe szakadnak. Sandor az tabornak negyven valo meg szállitásával Memnium nevű városra érkezek. Ot egy gődör vagyon, melyből egy forrás felette bőseges enyvét önt ki, úgy annyira hogy elege bizonyos legyen, hogy Babiloniának felette nagy alkotmányu kő falai ennek az forrásnak enyvevel kenettetven rakattanak legyen. Tovabba Sandornak Babiloniába valo meneteliben Mazaeus,

ötvenegy Magyar mely földes és egy mely földnek negyed része,

Memnium városnál az enyvnek ki folyo kútja vagyon.

ki az harczrol abba az városba futot vala, meg allapadot údejű gyermekivel egyetemben alazatoson könyörögve eleibe mene, az varost es magat meg advan. Az ő jöveteli az Kiralynal kedves lön: mert olyan erős városnak meg vetele nagy munkaval leßen vala. Annak felette az fő nemzetes es vitez es az csak nem regi harcznak hirevelis nevezetes ember egyebetis az magok meg adafara peldajaval ingerlendőnek lattatik vala lenni. Azert ötet gyermekivel egyetemben kegyelmessen fogada. De az őveinek meg parancsola, hogy negy segűsereggel, mellyet ő maga visen vala, mintha harczra mennének ugy mennyenek be az városba. Az Baby-loniajaknak nagy része az kő falokra fel al-lot vala, az uy Kiralt kevanvan ismerni. Eleibe lokan ki mentenek vala, kik kö-zöt Bagophanes az varnak es az kirali kincznek gondviselője, hogy Mazzæustol forgolodással meg ne győzettetnek, mind az egész utat viragokkal es kosorukkal be terítettte vala, mind ket felől ezüst olta-rokat allatvan fel, mellyeket nem csak te-miennel, hanem minden fele illatokkal meg rakatot vala. Ötet ajandekok követik vala, barmoknak es lovaknak nyajai, ka-likkakban elől oroflanok-is es nősten par-doczok

Sandornak
 Babylonia
 meg adatik,
 es nagy pom-
 paval be fo-
 gadtatik.

Ér-
 me-
 vala

doczok viretnek vala. Az magusok annak-
utanna magok sokasok szerint regi eleik-
ről maradot eneket mondna vala. Azok-
utan az Chaldæusok es az Babyloniajak-
nak nem csak jövendő mondai, hanem
műves emberis az ő modgyok szerint valo
vigasag tevő szeresamokkal mennek vala.
Azok az Kiralyoknak dicsireteket soktak
enekleni, az Chaldæusok az csillagoknak
jarasit, es az űdőknek bizonyos változasit
meg mutatni. Annakutanna az Babyloniai
lovak az magok es lovok ekeffégevel,
inkab bujasagra hogy sem mint pompara
kesittetettel, utol jarnak vala. Az Kiraly
fegyveresektől környül vetetven, meg
parancsola hogy az varosbelieknek soka-
saga az utolso gyalogok utan mennyen. Ő
maga sekeren az varosba, es az utan az
kirali udvarba be mene. Masod nap Dari-
usnak hazi ezközet es minden kincset
sorgalmatoson meg latogata. De az va-
rosnak sepsége es ekes volta nem csak az
Kiralynak hanem mindeneknek semeit
magara meltan fordita. Azt Semiramis
Kiralyné asszony csinaltatta vala, avagy (á
mint többen el hittek) Belus, kinek ot ki-
ralilako helye mutattatik. Az enyvel meg
kenettetet egét teglabol rakattatot fala
magaban harmincz ket labni selesseget

Az dolgok-
nak csoda-
latos válto-
zasi.

Babylonia-
nak melto-
saga volta,
éppületi, es
allasa.

Harom száz
hatvan

nyolcz futam-
matni földet
az az, nyol-
czadfel Ma-
gyar mely
földet, egy
mely föld-
nek hatod
részevel.

Kilenczven
futammatni
földön, az
az, csak nem
ket Ma-
gyar mely
földön.

Tartoztatik
meg) tudni.
állik hogy
karoson ki
ne aradhaf-
son.

Erd
me
vali

foglal. Azt mondgyak hogy egymással
sembe találkozó négy négy lovú szekerek
veszedelem nélkül járnak rajta. Az falnak
magassága száz singnyere mégyen fel, az
bástyák az falnál tíz tíz labbal magosbak.
Mind az egész eppületnek kerületi három
száz hatvan nyolcz futamatni földet fog-
lal be: minden futamatni földnek eppü-
leti hog egy egy nap vegeztetet legyen el-
emlekezetre hagyatot. Az házak nem ra-
gasztattanak az kő falokhoz, hanem
máyd egy hold földnyere vadnak tavul
tőlők. Es meg az egész várost is hazak-
kal be nem foglaltak: kilenczven futamat-
ni földön laknak benne. Az házak is nem
ernek mind össze, azt hiszem hogy bator-
ságosbna lattatot őket süllel eppíteni. Az
több helyeket be vetik es elik, hogyha her-
telenfeggel külső erősek találkoznak, az
meg állattaknak elest azon várofnak föld-
deből fogaltassanak. Az Euphrates az
közepin által foly, es nagy munkával
eppítettet partokkal tartostatik meg. De
mind az egész eppületeknek nagy voltat
felette nagy öreg helyek veszik környül,
mellyek mélyen állattanak ala az fo-
lyo víz sebességének el fogására, mely
folyo víz minckutanna az ellene vet-
tetet partnak magasságot fellyül haladgya,
az va-

az városnak hazait el ragadna, hogyha ar-
kok es asatot tovak nem volnanak mel-
lyek az vizet el fognak. Egetet teglabot
éppítettének, mind az egész éppület eny-
vel foglaltatott őéve. Az folyo viére csinal-
tatott kő hid az városfő őéve ragasztva. Ez
az hidis az nap keletnek csodalatos alkot-
mani köziben sámlaltatott; mert az Eu-
phrates mely sárt hayt, mely az fundamen-
tomnak meg vetesere tellyeséggel ki ha-
nyattatvan, az éppületnek helyheftetese-
re erős földet elig találnak. Az untalan
egybe gyúttat es az kővekhez, mellyek-
től az hid tartatik, ragasztatott főveny pe-
nig kesedelmefteti az vizet, mely meg tar-
tatvan erősben útközik meg, hogy sem
mintha szabad folyással menne. Varok is
vagyon, mely az kerületivel husz futamat-
ni földet foglal be: az bastyaknak funda-
mentomi az földben ala harmincz labnye-
ra vettették: az erőflegnek leg felső te-
teje nyolczvan labnyera megyen fel. Az
vár felet az Görögöknek befedekkel el-
hírhűt csoda dolog, függő kertek vad-
nak, az kő faloknak felső tetejét fel erők,
es fok fának arnyekával es magoslagával
gyönyörűsegek. Az oslopok mellyek az
egész terhet tartják kőből csináltatának:
az oslopoknak felette neg fégu kővel meg-
padimon-

Az Babyla-
niai hid az
nap kelet-
nek csoda
éppületikő-
ze számlal-
tatott.

Babylonia-
nak erős vá-
ra husz futá-
matni föld-
et, az az,
nem szinte
fel magyart
mely földes
fogal.

padimontomoztatot padlas vagyón, el bi-
roja az földnek mellyet temerdeké rea há-
nak, es az viznek, mellyel az földet öntő.
zik: es oly nag fakat tartnak, hog azoknak
derekai nyolcz singni temerdekilegüvekis
ötven labni magossaguvak es gyümölcs
termők legyenek, mintha tulaydon föl-
dektől taplaltatnanak. Es noha az regiseg
nem csak az kezzel csinaltatott eppülete-
ket, hanem az természetet meg magat is
lassanlassan meg even el veti; ez az nagy
alkotmany, mely anni faknak gyökereitől
nyomattatik, es olyan nagy bereknek ter-
hevel meg terheltetet, eppen al: mert hus
feles falok tartyak, tizenegy labni közzel
tavullevők, hogy az messzöl nezőknek tu-
laydon hegyeken allo erdőknek lattassa-
nak lenni. Az mint emlekezetre hagyat-
tot, ezt az eppületet Syrianak Babylonia-
ban regnalo Kirallya csinaltatta, felesége-
nek szeretetitol meg győzettetven: ki ber-
kekre es erdőkre valo kevanlagaban, az
ferjet kenberitette az mezős helyeken az
természetnek gyönyörűseget ez eppület-
nek nemevel követni. Az Kiraly ebben az
varosban töb ideoig lön hogy sem mint
masut akarhun, es semmi nemű hely az
vitezlő rend tartasnak inkab meg nem ar-
ta. Ennek az varosnak erkölczinel fertel-
mesb

semmi az
vitezlő rend
tartasnak
nem attal-
masb, mint
az büjafag,
az henyeles,
es az varo-

Erd
me
vala

mes és az feletteb való bujaságoknak ingerlesere és magához való csalogatásra késsébb semmi nincsen: gyermekeket és feleségeket az vendégekkel paraznalkodni, csak hogy az gonoszoknak jutalma adassék meg, attyók annyok és ferjek szenvedik. Az lakodalmokban való játékok mind az egész Perfiában az Királyoknál és az barsonyos uraknál kedvesek. Kiváltkeppen az Babyloniják az bor italban, és azokban az mik az reségseget követik felette meretketlenek. Az lakodalmokban menő asszonyallatoknak magok viselése először meretketes, de annakutanna minden felső ruhákat levetik, és lassanlassan bemegettefegeket meg fertesztetik. Vegetre (füleinknek tisztesség adassék) testeknek legalso ruhait el hannyak, és nem az tisztatalan bemeleyek gyalazatos cselckedeti ez, hanem az ferjes asszonyallatok és ferfiaké, kiknél nyajassagnak tartatik testekkel való kereskedésnek alavalo sága. Ez rutvetkek között Asianak amaz meg hayto hada harmincz négy nap hizlaltatvan, azokra az viadalokra, mellyek következnek vala, ketsegnelkül erőtlemb leendő volt volna, ha ellensége lőt volna. De hogy keveseb kart szenvednenek, örögbüféssel untalan uyittatnak vala; mert Amyntas Androme

Soknak az
hun az vitéz
zeknek stá-
tájok va-
gyon, meg
veszterer-
kölszék.

Ezer talentó
hat száz ezer
Magyar ara-
nyat teszen:

dromenesnek fia Antipatertől hat ezer
Macedoniai gyalogot hozza, annak felette
lovast ugyan azon felét öt százat, ezekkel
eggyüt hat száz Raczot, maga nemzetsege-
ből negyed fel ezer gyalogot advan hoz-
zajok; es Peloponnesusbol fizetet gyalog
negy ezer jót vala, három száz nyolcz-
van lovalal egyetemben. Azon Amyntas
az Macedoniai hercegeknek ötven meg
allapodot údejtű fiokat vitte vala az San-
dor testének őrizesere: mert az lakodal-
mokban az Kiralynak ezek szolgálak, es
az harczra menőnek ugyan azok adnak
lovakat alaja: az vadasatban velle vad-
nak, es agyas hazanak aytoja előtrendel
vigyaznak, es ezekből nagy capitánok es
tífartok nevednek. Annakokaert az
Kiraly Agathonak meg parancsolvan,
hogy az Babyloniai varnak het száz Mace-
dónal es soldal fogadot három száz vitez-
zel oltalmazoja legyen: az Babyloniatar-
tomanyanak es varosanak igazgatasara
Menetast es Apollodorust hagyja. Ezeknek
ezer talentommal eggyüt ket ezer gyalo-
got ada. Mind az kettőnek meg lön pa-
rancsolva, hogy az hadnak tellyesitesere
vitezeket gyűtenenek. Az pribek Maz-
ust Babylonianak tífartosagaval meg a-
jandekoza. Bagistanesnek ki az varat meg
adta

adta vala, meg parancsola hogy velle jarjon. Armenia Mithrenesnek, Sardis varosnak elarulojanak adatek. Annakutan az Babyloniai kinczből az Macedoniai lovasoknak hat hat száz denar garas adatek, az jövevény lovasok öt öt százat vőnek, az gyalogoknak soldgyokba ket ket száz osztogattatek.

Ezeket így vegben viven egy tartományba, mely Atrapenenek hivattatik, erkezek. Io termő es minden eleffel bővőkődő föld. Azert ot sokaig lőn, es hogy az vitezek tunyalkodva, elmejeket az helyeleffel meg ne hadnak, birakat ada es jutalmokat tőn fel az vitezlő dologbol vetekedőknek. Nyoltzan kik leg vitezbecnek itiltettenek volna, ezer ezer viteznek leendő valának capitani. Chiliarchaknak hijak vala őket, leg először az hadak erre az samra akkor osztatvan: mert annak előtte öt száz emberből allo seregek valának, es az vitezsegnek jutalmit nem viseltek vala. Az vitezeknek igen nag fokasaga gyűltekezet vala ő five, az vitezlő veteke desben jelen leendő; azon sokasag kinek kinek cselekedetiről bizonsagot teendő es az birak fellőlis sententiat mondando: mert kinek kinek az tistesség igazan adat nekte avagy hamissan jól tudgyak vala.

Mindenek

Hat száz denar garas nyoltzvan thallert öt száz denar garas heven thallert ket száz denar garas negyven thallert reszen.

Az böcsőlet es az jutalmok az vitezlő tudomannak erősségi.

Az vitez emberek emlékezetre méltok.

Sandor az
viteriő rend
tartásban
fok dolgo-
kat megjob-
bit.

Az tábor
meg indita-
sának jo
modgya.

Mindeneknek előtte vitezsegeert az ven
Adarchias ajandekoztatek meg, ki Hali-
carnassusnal az ifiu vitezektől felbe ha-
gyatot harczot leg kivaltkeppen egyedül
gerjesztette vala fel. Ehez leg közelb mel-
tonak Antigonus lattatek lenni: az harma-
dik becsületes meltofogot az Angeus Phi-
lotas nyere el: az negyedik Amyntasnak
adatek. Ezek utan Antigonus es ő utan-
na Lyncestes Amyntas lön: az hetedik
becsületet Theodotus az utolsót Hellani-
cus veve el. Az vitezlő dolognak rendtar-
tasaban is fokakat az regiektől rendeltet-
teket hasznoson meg valtoftata; mert ho-
lot annak előtte az lovasok, ki ki mind az
maga nemzetsége közze egyebektől kü-
lön irattatnanak, az nemzetségek közöt
valo külömbözest ki veven, noha nem
az magok nemzetségi közzül valo capita-
nokat de mind az altal fő valogatottakat
ada eleikbe. Mikor az tabort meg akar-
na indítani, jelt trombitával adat va-
la, melynek zengese gyakorta az nyughat-
atlankodoknak zaygasok tamadvan nem
elegge hallatik vala meg. Annakokaert
az maga udvari satora felet poznat allat-
tata fel, mellyē fellyül mindenektől igyen-
lőkeppen lathato zaflo ál vala; eczaka
tűzre, nappal fűstre vigyaznak vala. Es im-
mar

mar Susa városra menendőnek, Abulites annak az orfagnak tífartója vagy Dariusznak parancsolattyaol hogy Sandort prædaval tartóztatna, avagy önkint az fiat eleibe küldé, azt igirven hogy ő az városzt megadando volna. Az Kiraly az ifiat kegyelmessen fogada, es azon kalauzzal az Hydaspes vizre érkezék, mely az mint az hire vagyon, gyönyörűseges vízzel foly. It Abulites kirali gazdagfagnak ajandekival eleibe mene; Az ajandekok között felette fő sebes futasu tevek valanak, tizenket elephantok, mellyeket Darius Indiabol hozatot vala, immar az mint remenlettek vala, az Macedonoknak nem rettentefekre hanem segitsegekre valok, az meg győzetteteknek gazdagsagit az győzedelmeshez által viven az szerencse. Minekutanna penig az városba be mene az tarhazbol hihetetlen summa kincset hordatta ki; ötven ezer talentom és üstöt nem veretet formajuvat hanem műveletlen terhüvet. Illyen nagy gazdagsagokat sok Kiralyok hoössen údeig gyűtötenek vala, az magok gyermekeknek es maradkoknak az mint velik vala, mellyeket egy ora külső Kiralynak kezeiben eyte. Annakutanna az kirali felekbe üle, mely sokkal magosb vala, hogy sem mint

Az hatalmas győzedelmesnek mindenek engednek.

Harminez her ezerni ezer es annak felette öt szaz ezer thaller summat teszen.

Valameniserte hozzád jöttem, valameg hogy le ülnek, intenel, fen allottam: le borulvan engemet tisztelni gyakran akartal, de arrol ellenzettelek. Az edes anyamnak Olympias asszonnak tulaydon nevet neked adom.

Az Kiraly Syfigambisnak süvet meg engedtelven az tabornak negyßer valo megballitafaval egy folyo vißre erkezek: az ot lakosok Pasirigrisnek hiak; az Uxiusoknak hegyeiben szarmazik, es ötven futamatni földön erdös partyai leven, az kövek közöt sebessen ala foly, annak-utanna ötet az mezök veszik, mellyeken csendesb folyással altal megyen, immar hajoknak el biroja leven. Hat szaz futamatni lagyab föld vagyon, mellyen az vizeknek lassu folyafaval az Persiai tengerbe szakad. Sander az vizen altal kelven, kilencz ezer gyaloggal, az Agrianusokkal es Görögöknek soldos vitezivel, három ezer Raczot advan hozzájok, az Uxiusok orszagokra erkezek. Susa varossal hataros es az első Persiaig terjed, maga es az Susianusok között sörös utat hagyvan. Madathes vala ennek az tartomannak tistartója nem oly ember ki magat az údökhöz szabna: mert el rendelte vala, hogy az hűsegert mident meg proballyon. De az helyeknek tudoi Sander-

ötven futamatni földön az az, egy Magyar mely földnél egy kevéssé többön.

Hat szaz futamatni föld az az, tizen harmad fel Magyar mely föld.

Sander az Uxiusoknak orszagara megyen.

Hü tistartónak dicsireti.

Erd
me
vala

Sandornak ertefere adak, hogy az erős helyeken általretek ut volna, es az varostol fel fele valo; hogyha keves könyű szerrel valo vitezeket küldene, az ellensegnek feje feliben mehetnenek fel. Midőn aztanacz tetzet volna, az utaknak kalauziugyan azok lőnek: soldal fogadot vitezek mas fel ezeren, es Agrianusok mint egy ezeren, Tauron capitan ala adatottak: es megparancsoltatek nekik, hogy nap nyugat utan az utra meg indullyanak. Ő maga harmadik vigyazaskor az tabort meg

inditvan, nap kelet tayban az Borossagokon által ment vala; es fakat vagatvan az rostelyoknak es sisakhoz hasonlo eppületeknek csinaltatására, hogy az kik az tornyokat ostromra vinnek, nillal meg ne lövöldöztetnenek, az varost ostromlani kezde: Minden helyek kövekkel es kőök-lakkal akadalyosok es meredekes valanak. Azert sok sebekkel le úztetven, ugy mint kiknek nem csak az ellenseggel, hanem az helyyel-is viniok kellene, mindazonáltal fel mennek vala; mert az Kiraly az első vitezek között allapodot vala meg, anni varosoknak meg győzőit kerdiven, hanem begyenleneke egy kisdéd es alavalo kastelynak ostromlasaban mulatozni? Midőn az vitezeket bistatna immar ez dol-

Az fereny
vezerhes vi-
gyazas illik.

Az vezernek
jelen valo le-
te az alatta
valo vitez-
ket barrak-
ka teszi.

gok közben meffől üldöztetik vala, kit az vitezek, hogy onnat el menne, miert hogy rea nem vehettenek vala, fokaan egybe czoportozvan fúrún eleibe vettetet pái-
fokkal oltalmazsak vala. Vegre Tauron az városnak várá felet az ő seregevel magat meg mutata: kit meglátvan, mind az ellenfegeknek sűvők meg kezdenek felemleni. s mind az Macedonok az viadalra serenyben menni. Az városbelieket veletlen vesely érdekli vala, es az ellenfegek erőszakja ellen nem is alhatnak vala. Az meghalashoz keveseknek, az el futashoz többeknek lön kedvek. Nagy retek az várbá mene; Onnat könyörgeni harmincz oratort küldven, az Kiraltól bómoru vala s a datek, hogy az kegyelemnek helye nem volna. Annakokaert az halalos büntetéstől való feltekben, titkos uton es mellyet az ellenseg nem tudna, Syfigambishoz Dariusnak annyahoz bizonyos embereket küldenek, kik azon törekednenek, hogy ő az Kiralt meg engesztelne, tudvan azt ő, hogy Sándor őtet annya helyen szeretne es tisztelne. Es Madates az nennyenek leanyat feleségül vőtte vala, Dariusnak közel való rokona leven. Syfigambis az alazatoson törekedőknek könyörgések ellen fokaig tusakodék, azt vetven

vetven okul, hogy az ő erettek való könyörgése az allapathoz melyben volna, nem illenek. Azt-is monda, hogy ő attól tartana, hogy az győzedelmes Kiralynak engedelmefféget meg haboritana. Azt gyakraiban gondolna meg hogy ő fogoly volna, hogy sem mint azt hogy Kiralyné asszony volt volna. Végre könyörgésekkel meg győztetve, Sandornak levele által úgy könyörgé, hogy neki az könyörgés dolgából meg bocsátana. Ő azon kerne, hogy az többinek-is, de ha azoknak nem-is, ő magának Madatefnek kegyelmezne meg. Az maga barattyának és rokonának, immar nem ellenfelegnek, hanem alazatoson esedezőnek csak az eletejert könyörgene. Az Kiralynak mertekletességet és kegyelmefféget, mely akkor lőn, csak ez egy dolog-is meg mutathatta. Nem csak Madatefnek kegyelmeze meg, hanem mindenestől fogva, mind azokat az kik magokat meg attak vala, s mind az foglyokat szabadsággal meg ajándékoza. Az varost eppen hagyta, az sánto földeket adonélkül engede elniek. Az győzedelmes Dariustól az annya sem nyert volna többet. Annakutanna az Uxiusoknak meg holdoltatot nemzetiséget az Sullanusoknak tisztartósága alá ada, és az hadakat

Syfigambis
Madatefnek
Sandortól
kegyelmez
nyer.

dakat Parmenioval meg östvan ő neki
mezős uton parancsola hogy mennyen, ő
maga könnyű szerrel való haddal az he-
gyeknek teteire foga, mellyeknek mind-
egy vegben való hatok Perfiaban ki me-
gyen. Ezt az orfagot mindenestől fogva
el pusztitvan, harmadik napon Perfiaba,
ötödiken az sörösfagokba (mellyeket a-
zok Sufida pylaknak hinak) be mene. A-
riobarzanes tizen öt ezer gyaloggal eze-
ket az meg hasadozot es minden felől
meredek kő síklakat el fogta vala, mel-
lyeknek teteiben az poganok oly helyen
allanak vala, az hova nyilakkal nem er-
nek vala, sánssandekbol csendesek, es ret-
tegőkhöz hasonlok leven, meglen az fe-
lette sörös torkokba az had be hatna. Mel-
lyet minekutanna, őket semminek alitva
menni latanak, őstan az hegyeknek me-
redék oldalán ala igen nagy kőveket for-
gatnak vala, mellyek az alattok való kő
síklakba gyakran meg útközven, reajok
sullyosban esnek vala; es őket nem csak
egygyenkent, hanem seregeket vernek
vala agyon. Az parittyakkal ki haittatot
kőve kis es nyilak, minden felől reajok sör-
rattatnak vala. Es nem az vala az fő vitez
embereknek legnyomorultab dolog, ha-
nem hogy bossút nem alhatvan, vadak
modgyara,

modgyara, mintha lyukban talaltatottak
 öletnenek. Az harag azért dühűssegre
 fordulvan, az ki allo kőveket által ölelven,
 hogy az ellenfegre jussanak, eggik az ma-
 fikat emelven, fel hagni erőlködni vala.
 Ugyan azon kővek egyfésmind sokak-
 nak kezeztől meg ragadtatvan es le fá-
 kasztatvan, azokra az kik meg mozdítot-
 tak vala, hatra esnek vala. Azert sem meg
 nem alhatnak vala, sem fel nem iparkod-
 hatnak vala, es még sűrűn őve ertetet pa-
 isokkalis magokat nem oltalmazhattyak
 vala: holot az poganok ollyan nagy okta-
 lan kőveket haytanának ala reájok. Az
 Kiralt nem csak az banat, hanem azokra
 az boroszagokra vakmerőn vettetet had-
 nak begyeneis faggattya vala. Mind az na-
 piggyőzhetetlen vala, semmit hiaba nem
 probalvan, az Ciliciai boroszagokba kar-
 nelkül ment vala be: az tengerennis Pam-
 philiara uy utat nitot vala: Akkor akadoz
 vala az még czökönt serencse; es egyeb
 orvoszag sem vala, hanem arra vissza ter-
 ni, az hun eljött vala. Annakokaert az vi-
 ssa terefre jel adatvan őve veretet sere-
 gekkel es az fejek felet az paisokat egybe
 ertetve parancsola hogy az boroszagok
 bol vissza mennyenek. Harmincz futa
 matni földlőn, az menit vissza menenek.

Nem tezen
 egy egész
 magyar mely
 földet.

Az szomorú
szüelig tud-
gya mit mű-
vel, és az
mely ezek-
zökkel an-
nak előtte
élt, alkolmat-
lanoknak
való lenni.

Perfia or-
szagnak ter-
mezet is-
zint való
erősségi.

Ezer hat
száz futá-
matni föl-
dön, az az
harminez
három Ma-

Annakutanna az tabort minden föl-
tagas helyre állitvan, nem csak tanacz-
kozni foga, mit kellene cselekedni, ha-
nem elmejenek babonas voltatol vífel-
tetven, jóvendő mondokat-is kezd be-
venni. De Aristander, kinek az jóvendő
mondok között akkori időben leg na-
gyob hűtele vala, akkor mit jóvendőlhet
vala? Annakokaert az alkolmatlan aldo-
zatokat meg vetven, az helyeknek tudoit
ővé hivata. Az utat felig batorfagósnak
es tagasnak mondgyak vala lenni, de az
Király az vitezeket temetetlen hadni se-
gyenli vala, olyan sokafok leven, hogy
az vitezlő dolognak akarmi hivatallyais
elig volna olyan becsületes, mint az ma-
gok feleit el temetni. Azert az foglyokat,
kiket minap elfogot vala, hivata, kik kö-
zöt vala egy az Görög es Persia nyelvnek
tudoja, ki azt valla, hogy ő Persiaba az he-
gyeknek berczein hadat hiaba vinne: Er-
dős utak volnanak, mellyeken eggyen-
kent-is elig mehetnenek el: mindenek le-
veles agakkal be fedeztetnenek, es az er-
dők az faknak egybe kolcsalkodot agait
ővé ertetnek: Mert Persia mas oldala fe-
lől az hegyeknek mind egy vegben valo
teteivel foglaltatik be, mely oldal hosszá-
ra ezer hat száz, szélességére száz hatvan futá-
matni

matni földön megyen; Ez az hegy elgyat mely
 az Caucasus hegytől fogva az veres földön, egy
 tengerig ér, es az hun az hegynek ve- mely föld-
 ge szakad, mas erőfeg az tenger vet- nek az
 tetet eleibe. Annak-utanna az he- harmad re-
 gyeknek az allyaban tagas sik mező fek- szevel egye-
 sik, termő föld, sok falukkal es varosokkal temben:
 bővölködő. Az Araxes folyo viz ezeken Szaz hatvan
 az mezőken által az Medusba sok pata- futamatni
 koknak vizeit haytya. Az Medus az tenger földön, az
 fele es del fele foly, kisseb folyo viz annal, az, három
 az mellyet magaba vesen, es az fűnek te- Magyar
 remptesere mas alkalmatosb nincsen, va- mely föl-
 lamit vizeivel meg öntöz viragokkal fel den, egy
 öltöztetven. Platanus fak-is, es nyar fak mely föld-
 az partyait be fedezik, el annyera hogy az nek az har-
 tavul nezőknek az partoknak berkei az madaval
 hegyekkel össze lattassanak erni: mert az egyeteme-
 a be arnyekoztatok viz az földbe be asz- ben.
 tot arokban foly, es mellette hegyek vad-
 nak, azok-is az leveles agakkal gyönyörü-
 segesek, az viz az tövök ala menven. Az Media or-
 egesz Afiaban ennél egessegesb ország n- szagnak e-
 csen: ége mértékletes vagyon, iminnet gesseges
 mind egy vegben valo főtites es árnyekos volta.
 hegytető, mely az heveségeket el fogja, a-
 monnat az tenger ragasztatot hozzaja,
 mely az földeket mértékletes melegfeg-
 gel taplallya. Ezeket minck-utanna meg
 becsillette

Sandornak
Perfiara Ly-
ciai pásztor
az kalauzza,

Sandor az
dicsőség-
nek kevan-
sága merész-
sége teszi.

beszélte volna, az Királytól az fogoly
megkerdetven, ha hallasból avagy látas-
ból tudnájé azokat az miket mondana;
azt felele, hogy ő pásztor volt volna, és a-
zokat az erős utakat mind megjarta vol-
na. Kétszer fogatot volna meg; egyszer
Lyciában az Persaktól, másodszor ő tőle.
Az Istentől adatot feleletnek emlékezeti,
az Királynak eszébe jutta; Mert midőn ker-
deskednek, olyan valasza adatot vala,
hogy Perfiába vivő uttyanak Lyciában la-
ko ember lenne kalauzza. Annak-okaert
annit igitven neki, az menit mind az jelen
valo ketelenség kevan vala, s mind an-
nak az fogolynak állapotja szenved vala,
megparancsola hogy Macedoniai modra
fel fegyverkezzek, és (az mely jó szerencsés
lenne) mutatna utat, bar nehez hagoju-
vat és meredeket, ő kevesed magával fel
menne reája; hanem ha netalan azt hin-
ne, hogy az hova ő az baromert ment vol-
na, Sandor az dicsőférgert és az örökke
valo dicsiretért nem mehetne. Az fogoly
felette igen allattya vala, mely nehez ut
volna, kivaltképpen fegyvereseknek. Ak-
kor ostan monda az Király; Azt fogadom
neked, hog senki azok között, az kik után-
nunk vadnak, az oda valo meneteltől az
hova viendő magat nem vonogattya An-
nak-

nakokaert Craterust az tabornak őrizetire hagyvan, az gyalagokkal az mellyekhez sokot vala, es a val az haddal mellyet Meleager visel vala, es ezer kez iyjas nyilas lovassal, meg parancsola, hogy az tabornak kepe meg maradvan sánssandekból sok tűzket rakasson, hogy az pogánok annal inkább el hinnek az Kiralt magat az taborban lenni. De hatörtinet szerint Atiobarzanes meg értette volna, hogy ő az tekergős utakon menne be, es az ő, uttya-

Sandornak
okos gon-
dolattya:

nak el fogására hadanak egy részt ellene vetni próbálta volna, Craterus őtet meg jésvén meg tartoztatna, az sereget velle az közelb való vésedelemre fordittatvan. Hogyha pedig ő maga az ellenfelet meg csalta volna, es az ligetet el foglalta volna, minekutanna az rettegő pogánoknak csatepatejat meghallana, azon utra men- ni, az melyről az előt való napon el üzette- nek volt, ne ketelkednek: mert az az ut üres lenne, az ellenseg ő reájok fordul- van. Ő maga az Kiraly harmadik vigyazá- kor csendes sereggel es meg trombitaval is jel nem adatvan, az erős helyeknek meg mutattatot utara fiete. Meg parancsolta vala, hogy az könnyű sèrrel való vitezek harmad napi elest vigyenek; De az utnel- kül való kősziklakon es az vitezeknek la- bokat

Szűkfeg
hogy sokat
szenvedgye-
nek az kik
egyebeknek
veszedel-
mekre ügye
keznek.

Gandor az
Persiai he-
gyeknek te-
zejer el fog-
lallja.

Az jovezer-
hez illik
mindenekre
gondot vi-
selni.

bokat ottan ottan meg csalo kőveken ki-
vűl, az feltől egybe gyűtetet ho őket
mentekben farastya vala: mert mint ha va-
lami lyukakba vitettetven belejek hulla-
nak vala, es midőn az tartasagtol fel vo-
nattatnanak, az segítőket utannok von-
nyak vala inkább hogy sem mint követik
vala őket. Az eezakais es az ismeretlen
tartomány es az kalauz bizontalan dolog
leven ha elég hű volnaje avagy nem, fe-
lelmeket többitik vala. Ha az strasan al-
lokat meg nem csálnak, mint valami va-
dak ugy fogattathatnanak meg: Mind az
Kiralynak elete s-mind az magoke egy fo-
golynak vagy hűsegeből vagy kedveből
függene. Végre az tetőre menenek: Iob
kez felől az ut Ariobarzanes fele tart va-
la. Philotast es Cœnuust, Amyntast es Poly-
percont kiknek könyű serrel valo seregek
vala, it hagyja, meg intven őket, miért
hogy az gyalog közze lovas elegittetet va-
la, az hun az föld legköverb es abrakkal
bővölködőb volna, lassan jarnanak: kala-
uzok az utra az foglyok közzül adatanak.
Ő maga az fegyverhordozokkal es sarnyul
valo sereggel, mellyet agemanak neve-
nek, bajos helyen valo ősvényen, de az
ellensegnek strasaitol messzeb levőn sok
törődéssel elemene. Eyfelkor vala, es az
meg

még faradtaknak az alom búkfeges vala :
 mert még anni ut vala előttök, az menin
 által mentenek vala, de az nem oly mere-
 dek es nehez hagoju. Azert az vitezek az
 etellel es alommal erőt veven, masodik
 vigyazaskor az Kiraly fel kele, es az több
 helyeken könnyen által mene. De az hun
 az hegyeknek teteje lassanlassan teresb he-
 lyekre ereszkedik, az patakoknak egyben
 valo futasoktól vajattatot felette nagy a-
 rok az utat meg sákaftotta vala. Annakfe-
 llette az faknak keresztülkasul hayladozot
 es össze ment agai, mint ha valami veghe-
 tetlen fővent vetettenek vala ellenek.
 Azert felette nagy ketségben eses indult
 vala benne, el annyira, hog az siraftol e-
 lig fognak meg magokat. Kivaltképpé az
 főtitleg rettenté vala őket ; mert ha mi
 csillagok fenlenek valais, azokat az egy-
 mast erő leveles aggal be fedztetet
 fak nezní né hadgyak vala. Meg fülökkel
 sem hallanak vala, az erdőket az fel csapa-
 kodvan, mely, az agak egymast verven,
 az fuvasanal nagyob czattogast berez vala.
 Vegre az várattatot nap világ, az miket az
 eczaka isonyubbakka tót vala, mindent
 et meg kissebite, az első vizektől meg sá-
 kaftatot föld rövid közön meg kerültet-
 hetik vala, es kiki mind maganak az uton
 kalauza

Az gyorfa-
sag az vezet-
ben első fő
dolog.

Az Persak
az Görög
rabokkal
kegyetlenül
bántak.

foglalni: jó ut volna, noha az Araxes fo-
lyó viz közben folya. Semmi fő cseleke-
detit ennek az Kiralynak inkább mint gyor-
faságot nem dicsirhetem; mert mind az
egész eczaka olyan nagy hósszu uton az lo-
vasokkal együtt faradot gyalog hadat el
hagyvan, jó reggel az Araxestre juta. Kö-
zel hóssa faluk valanak, mellyeket fel ver-
ven es el rontvan, azoknak faiból alajok
hant kővekre hamarfaggal hidat csinalta-
ta. Es immar az varostól nem messze va-
lanak, midőn keferülésre méltó es az be-
renesenek keves példai közze számalan-
do sereg mene az Kiralynak eleibe. Gö-
rög foglyok valanak mint egy negy eze-
ren, kiket az Persak kinoknak külömb kü-
lömb fele nemevel illettenek vala. Ne-
mellyeknek labok, nemellyeknek kezek
es fülök el vagdaltatvan es pogan betük-
nek jegyei reajok sütőgettetven, magok-
nak hósszu gyalazattyokra tartottak vala
őket, es midőn magokat-is más birtok ala-
valoknak latnak lenni, az Kiralynak elei-
be menni akarokat, meg nem tartozta-
tak. Nem embereknek, hanem fiokatlan
kepeknek lattatnak vala lenni, es az bővo-
kon kívül nem-is ismerhetni vala meg
semmit benne. Annakokaert több köny-
hullatafokat inditanak, hogy sem az menit
ő magok

ő magok történek vala: mert olyan sok
 és külömb külömb fele szerencsetlenség-
 ben, mindnyajoknak noha hasonlo, de
 mindazonáltal külömböző kinnyokat
 meg nevezzen, leg kecsérületesb ki volna,
 nem tudhattyak vala. Minekutanna pe-
 nig azok egybesmind felkiáltanak, hogy
 Iupiter, Görög orfagnak boffu alloja,
 már valaha semeit felvitotta volna, min-
 deneknek ugy teczik vala, hogy egyenlő
 kinnal illettettének volna. Az Király köny-
 veit, mellyeket hullatot vala, el törölven,
 hagyja hogy jó reménységben legyenek, az
 magok varosit és feleségeket meglatan-
 dok volnanak, és ostan az varostol ket fu-
 tamatni földön tabort erősite. Az Görö-
 gök az sanczbol ki mentenek vala, az fe-
 lől akarvan tanaczkozni, az Királytol mit
 kernenek leginkab. Midőn nemelleyeknek
 az teczenek hogy lako helyeket Asiaban
 kerjenek, nemelleyeknek penig hogy ha-
 zajokban vissza mennyenek, azt mond-
 gyak, hogy az Cyma városbeli Euclimon
 nekik így bollot volna; Mi, kik nem regen-
 segítségnek keresere az sőtítsegből és
 tömlőczből ele menni altallottuk, az mint
 most az mi állapotunk vagyon, az raytunk
 tőt kinokat, mellyeket mi segyenlyünke
 inkab avagy bannyunk bizontalan, Görög

Harmad
 fel szaz le-
 pesnyere.

Euclimon-
 nak oratioja
 mellyel az
 Görögék-
 nek tana-
 csollja
 hogy nye-
 morodoe

allapatyok-
ban Persia-
ban marad-
gyanak.

országnak mint valami őrvendetes jate-
kot mutogatni kevanunk: De az nyomo-
rufagokat legjobban azok szenvedik, az
kik elfedezik, es nicsis az szerencsetlen
embereknek semmi hazajok olyan ked-
ves, mint az pusta hely es az elebbi alla-
patnak el felejtése; Mert az kik az magok
felekezeteknek könyörületességekhöz so-
kat biznak, nem tudgyak az könyhullata-
fok mely hamar el szaradgyanak: Senki
azt tökelletesen nem szereti, azt kit utal,
mert az nyomorufag-is panaszkodó, es
az emberi bodogság kevely. Annakokat
ert ki ki mind az maga szerencsejét ta-
nacbzan tartja, mikor az mafe felől ve-
gez: es ha mind egyarant nyomorultak
nem volnank, regtől fogva eggink az ma-
sínkat meg utalhatta volna. Csoda dolog
az, hogy az jó szerencses emberek magok-
hoz mindenkör hasonlot keresnek? ker-
lek tőteket, hogy mi regen meg holtak le-
ven, keressünk helt, az melyben ez felig
meg etetet tagokat el temessük; az hun az
ifonyu seb helyeket az samkivetes el fe-
dezze. Tellyességgel kedvetlenek leszünk
viszsa mentünkben az mi feleséginknel,
az kiket ifu korunkban vőtünk volt el.
Mind údejeknek, s mind penig ertekek-
nek viragaban levő gyermekink es atyánk
fiai,

fiai, meg ismerike az rabotas helynek veſe-
 lteſes nekünk hanyadik reſünk jarhat meg
 anni tartomanyokat? Europabol meſſſe
 az nap keletnek vegſő orſagira küldettet-
 ven, mar venek, erőtlenek, es tagaink-
 ban nagyob reſſerint meg felſegittettek
 leven, vallyons el ſenvedhettyüke azo-
 kat az mik fegyverben levőket es győze-
 delmeſeketis meg faraſtottanak? Tovab-
 ba feleſeginket, kiket rabſagunkban az ſe-
 rencse es ketelenszeg egyetlen egy vigaf-
 talafſt hozzank kapcsolt, es apro gyerme-
 kinket el vonſuke velünk egyyüt avagy
 el hadgyuk? Minket ezekkel egyyüt men-
 tünkben ſenki meg iſmerni nem akar. El
 haggyuke tehat mindgyart az jelen valo
 feleſeginknek gyermekit, holot bizonta-
 lan legyen, ha lathatandgyuke azokat a-
 vagy nem az kikhez megyunk? Ezek között
 kellettik lappanganunk, az kik minket nyo-
 morult allapatunkban iſmerni kezdette-
 nek. Ezeket monda Euſtemon. Viſontag
 az Athenas varosbeli Theatns kezdè mon-
 dani, hogy ſenki egy kegyes emberis az
 ellenszegnek kegyetlensége miat bizony-
 ra nem az termeſet miat meg nyomoro-
 dot maga feleit teſteknek allapattyokbol
 meg nem itilendő volna. Mëlto volna
 minden veſelyre, az ki ſegyenlene az ſe-
 rencset-

Theatufnak
 az Görögök-
 kőz valo o-
 ratioja hogy
 hazajokba
 viſſza
 mennye-
 nek.

rencsetlenfeget. Az halando emberek felől kegyetlen sententiat, mond az, es ketsegben esik az irgalmassag felől, mellyet ő mastol meg tagadando volna. Az Istenek (az mit ő magok soha kevanni nem mer-tenek volna) unbolnak őket hazajokkal, feleségekkal, gyermekekkel es minden-nel, valamit az emberek vagy elettel bőcsüllenek, vagy halallal meg valtnak. Sőt inkábbők abból az tömlőczből rohannak ki. Hazajokban külömb cgggel elne-nek, az napnak külömb nezeke volna, kü-lömb erkölczők, aldozatok, es nyelvenk bővetsege. Meg az poganak-is kevannak azokat az felette nagyjokat, az mellyeket ő magok szabad akarattyok ferint el ha-gyandok volnanak: nem egyebert leven olyan nyomorultak, hanem hogy azok-nelkül búkolkodni kenferittetenek vol-na. Ó bizonyara az hazi Istenekhez es ha-zajaba vissza menendő, es az Kiralynak ol-lyan nagy jo tetemenyével elendő volna; ha kiket az paytarfagnak es gyermekek-nek, kiket az únség kenferitet volna ismerni, fereteti tartoztatna, hadnak el, az kiknek hazajoknal semmi ferelmetesb nincsen. Kevesen lőnek ebben az erte-lemben, az többit az termetetnel hatal-masb sokas meg gyűze. Meg eggyezenek
 hogy

Az terme-
 tetnel ha-
 zalmasb sze-

hogy az Kiralt kerniek kellene, hogy nekik valami lakó helyt adna. Ez dologra szazan valasztatanak, kiket Sandor azt velven kerendőknek lenni, az mit ő maga cselekedni gondol vala, monda; Lovakat rendeltem, mellyek tütöket hordozzanak, es mindeniteknek ezer ezer denar garast parancsoltam adatni. Minekutanna Görög orsägba visäa mentek, azt cselekedem, hogy fenki az maga allapatyat, ha ettöl az nyomorusagtól üressék volnatok, az tiiteknel jobbnak ne hidgye lenni. Amazok el fokadvan sirva, az földre neznek vala, sem vagy orczajokat fel emelni, vagy fölni nem mernek vala. Vegre az Kiraly az somorusagnak okat megkerdven, Euctemon azokhoz az miket az tanaczban mondot vala, hasonlokat felele. Es ő azoknak nem csak nyomorusagokat, hanem keserüsegeket is megšanvan, külön külön mindeniknek három három ezer denar garast parancsola adatni. Ehez az summahoz tiz tiz ruha vettetek, es barmokkal f-gabonával együt czordak adatanak, hogy az nekik adatot földet šanthatnak es elhetnek.

kas Euctemonnak sententiaja követi.

Szaz negyven negyven thaller.

Negy szaz huz huz thaller.

Masodnap az őšve hivattatott had vise-lő capitanoknak ruttokra ada, hogy semmi város az Görögökre fenekedő nem

Az ország-
nak mikor
lehet, az fe-
jére kel fiet-
ni-

Persepoly
az Persiai
királyoknak
gazdag fő-
lako helyek
az Sándor
vitézről
fel veretik.

volna, mint az Persianak regi kiralinak
lako helye. Innét öntettenek volna be a-
maz meg sámlalhatatlan seregek; először
Darius, annakutanna Xerxes Europara
Istentelen hadat innét vit volna: annak
veszedelmevel kellene regi eleiknek al-
dozni. Es immar az poganok az varost el-
hagyvan, az hova kit kit az felelem vißen
vala, idestova futottanak vala, midõn az
Király az phalanx sereget semmit nem
kesven bele vive. Sok varosokat kirali
gazdagfaggal meg rakatottakat reszse-
rint ostrommal vót vala meg, reszerint
húti ala fogadot vala, de ennek az varos-
nak gazdagfagi meg győzek az elebbie-
ket. Mind az egesz Persianak gazdagfagit
az poganok ebbe hordottak vala: arany
es ezüst gyütetet vala bele, ruhanak felette
fok volta: draga hazi eszköze, mely nem az
fűksegre, hanem bujasagnak mutogata-
sara szerzetet. Annakokaert az győze-
delmes vitezek egymással fegyverrel har-
czolnak vala: ellenseg gyanant tartatik
vala, az ki dragab prædat kapot vala. Es
midõn mindeneket, az mik talaltatnak
vala, magoknak nem tarthatnanak (mert
az marhak nem foglaltatnak vala, hanem
bõcsültetnek vala) az kirali ruhakat sag-
gattyak vala, kiki mind egy reset maga sa-

marra

mara vonvan, az draga művű edényeket
feyűekkel vagdallyak vala: semmi sem il-
letetlen nem vala, sem egészen nem vite-
tik vala. Az faragot kepeknek le fákafta-
tot tagokat, az mint kiki el fegte vala,
vonfa vala; es nem csak az telhetetlen-
seg hanem az kegyetlensegis az meg vete-
tet városban dúhősködek. Az arannyal es
ezüsttel meg rakodot vitezek az alavalo
foglyoknak testeket le vagjak vala, es az
imitamot eleikben menők meg ölettet-
nek vala, kiket annak előtte az magok fa-
czok meg fanafra meltokka töt vala. An-
nakokaert fokban az ellensegeknek keze-
ket szabad akarattyok fserint valo halallal
meg előzek; az leg dragab ruhakba öltö-
ződtek az kő falokrol magokat felesegek-
kel es gyermekekkel egyetembe fő mere-
dek ala hanvan. Nemelleyek, az mit egy-
keves üdő mulva az ellenseg lattatik vala
cselekedendeni, hazokat meg gyutottak
vala, hogy az magok felekezetekkel eg-
gyüt elevenen meg egettetnenek. Végre
az Kiraly az maga vitezinek meg paran-
csola hogy az asfonyallatoknak testektől
es öltözetektől meg túrközzenek. Az ot-
kapatot kencsnek felette nagy volta ha-
gyatot emlekezetre, el annyera hogy az
hitelt csak nem meg haladgya. De vagy
az töb dolgok felőlis ketelkedünk, avagy

Az harag es
meg gyula-
dot ellen-
seg, az gyö-
zedelem, es
az jo szerez-
es szablya
meg nem
zabolaztat-
hatik.

Az győze-
delmeshez
mertekleres-
seg illik, es
az aszfony-
allati öldök-
lesben a-
vagy erő-
szak tetel-
ben semmi
dicsiret
el nincsen.

volta, es az utnelkül valo puftasagok az meg fáradot vitezeket rettentik vala, kik azt velik vala, hogy ők az emberi birodalomnak vegső hatarit latnak. Mindenütt pufta es emberi lakasnak minden jelenfegenelkül valo helyeket el remülve neznek vala. Es minekelőtte az nap-is es az egy előllők el fogyna, egy mast visszaterni kénseritik vala. Az Kiraly az meg remülteket feddeni meg fűnek; hanem ő maga az lorolle ugrek, es az havon es jegen gyalog kezde jarni. Altallak őtet nem követni először az barati, annak utanna az hadaknak capitani, vegre az vitezek-is: es elsőben-is az Kiraly az jeget feyfevelel rontvan, maganak utat csinala: az többi az Kiralynak példajat követek. Vegezetre csak nem mind utnelkül valo erdőkön menven által, emberek lakasának ritka jeleit, es marhaknak süllel lezzegő nyajait talalak, es az ot lakosok, kik imitamot valo kalibakban laknak vala, midőn magokat utnelkül valo erős helyekkel bekerítettettek lenni hittek volna, mihelt az ellenfegnek sereget meg tekintek, megölven azokat az kik az futokkal el nem erkezhettek vala, az uttol messze valo es havakkal be borittatot hegyekre futanak. Annakutanna az raboknak vellek valo becselle-

Kevantatik hogy az had viselő minden nehéz dologkban az alatta valóinak jó példát adó legyen.

befellesek által az vadfogok lassanlassan meg filigittetven, meg adak magokat az kiralynak, nemis bantata az meg holdoltakat. Az után Persianak mezeit el pusztítatvan, es sok faluit hatalma ala haytván, az Mardusoknak felette hadakozo es az több Persaktól eletenek fertartásával sokat kü-lömböző nemzetsegere mene. Az hegyekben barlangokat álnak, mellyekben magokat, feleségeket es gyermekeket jel reytik: barmoknak avagy vadaknak hufával elnek: Meg az állonyallatoknak-is az természetnek mivoltához kepest, filigyb elmejek nincsen; borzas hajok ala fűg, terdeken fellyül erő ruhajok vagyón, az homlokokra parittyat kötnek, az mind ekeffége fejeknek, s-mind penig fegyverek: de est az nemzetseget-is az serencsenek azon ereje meg holdoltata. Annakokart harminczadik napon, minekutanna Persopolybol el indult vala, azon helyre vissza mene. Annakutanna az baratinak, es az többinek kinek kinek érdeme szerint ajandekokat ada: csak nem mindenek, az miket abban az városban kapot vala, el osztogattatának.

Az bujalko-
das es re-
szegsek el-
vezzik az

De az elmenek felette nagy jószágit, a-
maz vitezlő dologban való indulatot,
mellyel minden kiralyokat fellyül hala-
dot,

dot, amaz veszedelmekre menetelben való alhatatosságot, az dolgoknak elindításában és véghez vitelében való gyorsaságot, az meg holdoltakhoz való tökéletességet az foglyokhoz való kegyelmességet, meg az meg engettetett és főköt győnyörűsegekben való meretlethez az bornak el szenvedhetetlen kevanágával meg ondokita, ellenfege és az birodalomnak irigye leg inkább akkor uyítván az hadat, az minap meg haytattakis az raytok való uy birodalmot meg vetven. Nappal lakodalmokba megyen vala, mellyekben asfönyallatok valanak, de nem ollyak bizonyara, kiket meg ferteftetni szabad nem volna: mert az tisztatala agyasok szabadban főkötnek vala az vitezekkel elni hogy sem mint illik vala. Ezek közzül egy Thais nevű, őis reseg leven, azt valla, hogy mindeneftől fogva az Görögöknel felette nagy kedvet talalando volna, hogyha az Persaknak kirali lako helyeket felgyutatna: varnak azt azok, az kiknek varosit az poganak el rontottak volna. Az reseg tisztatalan semely ilyen nagy dologrol sententiat mondvan, eggikis masikis azokis borral terheltettek leven, azon ertelemben lőnek. Az kiralis haylandob lőn rea, hogy sem mint szenvedetesb, mondvan;

szüvét és az egyebkint jeles fő embereket az elmenek jószágától meg foszttyak.

Az gazdag hires neves Persopolis város egy tisztatalan szemelynek kedveiert felgyutatik és elvesztetik.

Miert

Az borsém-
mimettek-
letes dolgot
tanaczul
embernek
nem ad.

Az egész
had az Ki-
ralynak pel-
dajához
szabja ma-
gar.

Az mely va-
tosok fok
szaz ezren-
deig eppit-
ternek gya-
korta herre-
len el rom-
lanak.

Miert nem állunk tehát bőséget Görög or-
szágert, és miért nem gyutyuk fel az városot?
Az bortol mindnyajan meg hevültének
vala. Annak-okaert fel kelenek rebesen
az városnak fel gyutasara, melynek fegy-
verben letettek kedveztek vala. Leg e-
lőször is az kirali lako helyre az Kiraly ve-
tetűzet: az után az vendégek és az föl-
gak és az tisztatalan személyek. Az kirali
lako hely fok cedrus fabol eppittet vala,
mely hamar meg gyuladvan az egész föl-
lel terjeszte. Mely dolgot mihelt az had,
mely az városból taborban nem mebbe
vala, meg lata, törtinetnek velven lenni,
segitsegre futamodek: De minekutanna
az kirali lako helynek pitvarához érkez-
nek, latak azt hogy az Kiraly önnön maga-
is hordana meg reaja faklyakat. Anna-
okaert az vizet, melyet vittének vala, el-
hagyvan, az gyuladasba szaraz fakat kez-
denek hanni. Ez lön vege az egész nap
keletnek kirali lako helyének, az honnat
annak előtte anni nemzetsegek törvénye-
ket kernek vala: így vesse el anni kiralyok-
nak hazaja, Görög orszagnak regen eg-
gyetlen egy remítője, mely tíz ezer hajót
indított és oly hadakat mellyek Europát el-
leptek, az tengert alkotmányokkal be-
padlottak, által álltak és az hegyeket,
mel-

mellyeknek barlangiba tenger erefítetet.
 Es meg enni hofu údöben-is mely an-
 nak vébedelmet követte, meg nem uyjult.
 Mas varosi voltanak az Macedoniai kirá-
 lyoknak, mellyeket moit az Parthusok
 birnak. Ennek jelensege fel nem talaltat-
 nek, ha azt az Araxes folyo viz meg nem
 mutatna. Az kö falaitol nem messze folt
 vala; onnat az varos hogy huzfutamatni
 földnyere löt legyen tavul, hisik inkább
 az ot lakosok hogy sem mint tudgyak. Az
 Macedonok segyenlik vala, hogy olyan
 hiresneves varos az tobzodo Kiralytol
 töröltetet volna el. Annakokaert az do-
 log valora fordittatek, es egy malsnak meg
 parancsolak, hogy azt hinnek, hogy csak
 olyan modon kellett volna az varosnak el
 töröltetni. Nilvan vagyon hogy Sandor
 mihelt az ressegseggel meg terhelteget
 elmejet az alom meg jozanitotta, csele-
 kedetit meg banta, es azt mondotta, hogy
 az Görögök az Persakat nagyob büntete-
 sekkel illetendők voltanak volna, ha ötöt
 Xerxesnek fekeiben es kirali lako helye-
 ben nezni kenferittetennek volna. Masod
 nap az Lyciai embernek, az utnak mellyen
 Persiaba be ment vala, kalauzzanak ajan-
 dekon harmincz talentomot adó. Innet
 Medianak tartomanyaba altal mene, az
 hun

Nem szia-
 fel Magyar
 mely föld-
 nyere.

Az resseg-
 seghen valo
 cselekedete-
 nek keső
 megfzana-
 sa bänasa.

Tizé nyolcs-
 ezer Magyar
 arannyas.

hun Ciliciából hada sámanak be tellyesítetere uy; vitezek menenek eleibe; gyalogok öt ezeren valanak, lovasok ezeren; mindeniknek az Athenas városbeli Plato vala előttök jarojok. Ezzel az haddal meg öregbítettven, azt vegeze, hogy Dáriust kergesse.

Amaz immar Ecbatanaba Medianak főbbik varolaba érkezet vala. Est az varost most az Parthusok birjak, es az nekik nyarba hadastol nyaralo helyek. Anniak utanna azt vegeste vala, hogy Bactriaba menyen, de attol tartvan hogy Sandornak hamarlagaval meg előstetnek, az tanacsot es utat meg váltostata. Sandor ő tölle mas fel ezer futamatni földnyere vala, de immar az ő hamarlaga ellen semmi köz eleg hosszúnak lenni nem lattatik vala. Annakokaert magat az harcra kestiti vala inkab, hogy sem mint az el futasra. Harmincz ezer gyalog megyen vala utanna, kik között Görögök negy ezeren valanak, az Kiralyhoz mind végiglen győzhetetlen hűséggel valok: az parittyasoknak es nyilasoknak is serege negy ezerre tölte vala. Ezeken kívül három ezer es három száz lovas vala, kivaltkeppen Bactriajak: Ezeknek Bessus vala előttök jarojok az Bactria városnak es tartomannak tisztar-

Harmincz
egy Magyar
mely föld-
nyere, es
egy mely
földnek
megyed re-
szenyere,

toja. Evel az haddal Darius az derek utból
egy kevesse ki tere, meg parancsolvan az
eggyet mást őrző tabori szolgáknak hogy
ele mennyenek. Annakutanna tanácsokat
hivatvan hozza, monda: Hogyha engemet
az szerencse az tunyakhöz, es akar mely
eletet az tífteleges halálnal nagyobra be-
csúllókhöz foglalt volna, halgatnék in-
kab hogy sem mint hiába befellenek, de
mind vitésségeket s-mind hűségeket na-
gyob bizonyossággal hogy sem mint akar-
nam meg tapasztalván, azon kel inkább e-
rőlködnöm, hogy ilyen barátimhoz mel-
to legyek, hogy sem mit kételkednem, ha
megis az elebbi tökéletességhez tartyo-
ke magatokat. Anni ezerek közzül kik az
en birodalmom alatt voltanak, engemet
ketseri meg győzöttetésemben, es ketseri
futasomban követettek. Az tú hűségeket
es alhatatoságotok cselekedti, hogy maga-
mat Kiralynak hídigyem lenni. Az arulok
es príbekek az en városimban regnálnak,
nem azért, az Herculesre mondom, hogy
olyan nagy becsületre méltok legyenek,
hanem hogy azoknak jutalmokkal az tú
elmeitek ingerlettesenek; mind azon al-
tal az en szerencsemet inkább akartatok
hogy sem mint az győzedelmeket követ-
ni; felette méltok leven, hogyha en töl-

Dariusnak
az alatta va-
loit alhat-
toságra
linc bator
oratioja.

R

sem

Isem nem lehetne, az Istenek en erettem
 halallyak meg tûnektek, es az Herculestre
 mondom, meg halallyak. Semmi oly igen
 fûket maradék, semmi oly haladatlan hir
 nev nem leßen, mely tûtôket melto dicsi-
 retekkel az egig ne magasztallyon. Annak-
 okaert ha finte el futasnak, melytôl az el-
 mem sokat különböz, tanacsat forraltam
 volna-is: mindazáltal az tû vitefsegek-
 hez bizvan, az ellenséggel sembe men-
 tem volna. Mert meddig leßen orsagom-
 ban samkivetesben, es az magam biro-
 dalmanak hatarin meddig futandok az
 külfô es jövevény Kiraly elôt? hölot az
 hadnak berencsejet meg probalvan sza-
 bad legyen ennekem vagy vissza vennem
 az miket el vestettem, avagy tistefseges
 halalon által mennem: hanemha neta-
 lam job az gyözedelmefnek akarattyat
 varnom, es Mazæusnak s-Mithrenesnek
 peldajaval egy nemzetsegnek engede-
 lembôl valo birodalmat el vennem, hogy
 immar inkab akarjon Sandor az maga
 dücsöfegenek, hog sem mint az haragnak
 engedni. Az Istenek se szenvedgyek, hogy
 az en fejemnek est az ekefseget vagy el-
 vehesse en töllem valaki, avagy velle
 meg ajandekozhasson: es eltemben ezt
 az birodalmot el sem vestem es azon ve-
 ge le-

Ekefseget)
 tudni illik az
 koronát
 vagy kirali
 meltofagot.

ge le-

ge leßen az en birodalmomnak az mely
 életemnek-is. Hogyha ez az batorfag,
 hogyha ez a törvény mindeneknek meg
 adatot szabadfag: senki tú közzülletek az
 Macedonoknak meg utalafokat, senkike-
 vely tekinteteket senvedni né kenneritte-
 tendik. Kinek kinek az maga job karja en-
 ni nyomorufagoknak vagy bosszuallafat
 nemzi vagy veget. Bizonyara az berencse
 mely valtozo legyen, en magam pelda
 vagyok: es nem-is meltatlanul annak en-
 gedelmesb valtozasit varom. De ha az
 istenek az igaz es kegyes hadat utallyak-
 is; mindazonaltal az vitez embereknék
 szabad leßen tisztességesen meg halniok.
 Tútöket en regi eleimnek túndöklö mel-
 tofagara, kik mind az eges napkeletnek
 orsfagit emlekezetre melto dicsirettel bir-
 tak, azokra az vitez emberekre, kiknek re-
 gen Macedonia adót adot, az Görög or-
 sfagba küldetet annyi fok hajokra, az Ki-
 ralyoknak anni gyözedelmekre felette
 igen kerlek, hogy az magatok es nemzet-
 segtek hirehez nevehéz melto batorfagot
 vegyetek süvetekbe, hogy elmeteknek
 azon alhatatoffagával, mellyel az el mul-
 takat el senvedtetek, proballyatok meg
 valamit ennekutanna az berencse ho-
 zand. Engemet bizonyara mind örökke

Iol vagyón
 annak dol-
 ga, az ki u-
 tofso orajan
 lelket nem
 gyalazat al-
 tal, hanem
 jeles csele-
 kedet által
 öntiki.

vagy az jeles győzedelem tésen híresne-
veffe, vagy az viadal.

Gyakran
mondot-
tuk) talam
az első
avagy ma-
sodik köny-
vekben,
mellyek el-
vesztettek.

Bessus és
Nabarzanes
Darius ellen
esalardkod-
nak.

Darius midőn ezeket mondana, az jelen
valo veszedelemnek kepe mindnyajoknak
egyűersmind fűveket és elmejeket iő-
nyodással meg borongatta vala: és sem ta-
naczok sem savok elegendes nem vala;
midőn Artabazus barati közzül leg regi-
eb ki felől gyakran mondottuk, hogy Phi-
lep Kiralynak kedves vendége volt volna
monda: Mi bizonyara leg dragab ruhák-
ban fel öltözven, és fegyverekkel, mentől
cifrabbán lehet fel ekefittetven, az kiralt
az harczra követendők vagyunk, azzal a
bandekkel bizonyara, hogy az győzedel-
met remenlyük, az halál előtt magunkat
ne vonogassuk. Iovallak az többi ezt a be-
sédet: de Nabarzanes ki Bessuffal egy er-
telemben vala, annak előtte nem hallatot
gonos cselekedetre őve tarsolkodvan
magokban el vegesftek vala, hogy az ma-
gok kirallyokat az vitezek által, kiknek ket-
ten valanak előttök jaroj, meg fogatnak
és meg kötöztetnek; oly bandekkel, hogy
ha Sador őket el erte az kiralt elevenen
kezeben advan az győzedelmefnel ked-
vettalalhanak, azt bizonyara nagyra be-
csülendőnel hogy Dariuszt meg fogtak
volna: hogyha pedig előtte el saladhat-
na nak,

nanak, Dariust megölven, az birodalmot
 magoknak foglalnak, es az hadakozást
 meg uyitanak. Ezt az gilkosságot midőn
 fokaig forgattak volna, Nabarzanes az
 Istentelen remenségnek jó údejen utat ke-
 sítven monda: Tudom azt hogy en először
 az te fülcidnek semmikeppen kedves sen-
 tentiát nem mondok; de az orvosok-is az
 nehezéb nyavalyákat kemény orvosságok-
 kal gyógyittak; es az kormányos meiter-
 is az hun az hajót veszedelemtől felti, va-
 lamit meg tarthat, karral valtya meg. En
 mindazonáltal hogy kárt valy tanaczul
 nem adom, hanem hogy magadat es or-
 sságotat hasznos okoskodással meg tar-
 csad. Az Isteneknek kedvek ellen hadako-
 zunk, es az meg altalkodot szerencsetlen-
 seg az Persákat erdekleni meg nem főnik:
 Uly kezdetek es emberek kevántatnak. Az
 hatalmot es birodalmat ad masnak, ki ki-
 rálnak mind addiglan hivattassék, meg-
 len az ellenség Asiaból ki mennyen, an-
 nakutanna az győzedelmes az birodalmot
 adgya vissza neked. Ennek penig rövid ú-
 dőn valo veghez menetelit az jó mód igi-
 ri. Bactria eppen vagyon: az Indiajak es
 Sacak az te hatalmod alatt vadnak: anni
 nemzetségeknek, anni seregeknek, anni c-
 zer lovasoknak es gyalogoknak az hadnak

Nabarra-
 nesnek Isten
 telen tana-
 cza de aru-
 lohoz es
 gyilkoshoz
 illendő.

Az Istentel-
enség az
haszonnak
színevel be-
takarja ma-
gat hogy
bátrabban
megcsal-
lyon.

meg uyítására kez erejek vagyon, hogy az
hadnak nagyobb volna legyen, meg hatra,
hogy sem mint a meniel fogyot legyen.
Mit rohanunk fene vadak módgyara az
nem túlságos vesédelemre? Az vitez
emberekhez illendő dolog, halalokat in-
kab meg utalni, hogy sem mint gyűlölni
eleteket. Gyakorta az tunyak az nyomor-
úságnak meg unása miat az magok el ve-
tesekre kenberítettnek: de az vitésség sem-
mit meg probálatlan hatra nem hagy. An-
nakokaert mindeneknek végző dolgok
az halál, melyre nem resten menni, elég.
Azert ha Bactriába, mely felette bator-
ságos befogadó hely, megyünk, Bessus
annak aztartomannak tisztartajat az údó-
höz kepeft tegyúk kirallya; Az dologok
veghez menven, neked valóságos kiraly-
nak, az engedelemből rea bizattatot bi-
rodalmot adgya vizsgálja. Nem csoda, hogy
akkor Darius meg nem merteklette el-
mejet, noha olyan Istentelen beszéd alatt
mely nagy latorfag fekennek, titokban
vala; Annak-okaert monda neki: Te
lator rab, meg talaltad az tölled ke-
vantatot údót, melyben az gyilkosságot
ki nilatkoztatnad, es kivont szablyával
meg ölendőnek lattatik vala lenni, hogy-
ha hamarssággal Bessus es az Bactriajak ba-
natos

Arultatással,
felelemmel,
es külömb
külömb fele
tanácsokkal
hanyattator
hadnák ke-
pe.

ra, mint annakelőtte, gondviseles nem
vala. Patron az Görög vitezeknek capi-
tannya, az allatta valoinak meg parantsó-
la, hogy fegyvert fogjanak, es az paran-
csolatnak veghez valo vitelere kezdek le-
gyenek. Az Persak felre allottanak vala.
Bessus az Baktriajakkal vala, es az Persakat
el vinni proballya vala, az Baetra varost es
az ep tartomannak gazdagfagat, es egy-
fermind az el maradok ra mitsoda vesé-
delmek következzenek hanyvan vetven.
Az Persaknak mindenestől fogva csak
nem egy voxok lön, hogy az kiralt el had-
ni nagy bűn volna. Ezenközben Artaba-
zus minden fejedelmi hivatalban el jár
vala. Az Persaknak satorit kerülni, őket
biztatni, inteni hun eggyenkent, hun min-
denestől addig meg nem fűnnek, meg-
len eléggè nyilván volna, hogy az paran-
csolat ferent cselekednenek. Azon Artabazus
Dariustól nehezen nyere meg,
hogy ennék, es elmejet az dolgokra
forditana.

De Bessus es Nabarzanes az birodal-
omra valo kivanfaggal gerjedezen, az
vegezek, hogy az regtől fogva forralta-
tot latorfagot veghez vigyek: Dariusnak
életében pedig olyan nagy hatalmassagot
nem remelhetnek vala, mert azoknak az
nemzet-

nemzetsegeknek közötté az királyoknak felette böcsületes meltofogok vagyon, csak az nevek-re is az poganok öfve gyűlnék, es az elebbi Serencsejeknek tífeteleti pokol Serencsejeket is követi. Istentelen elmejeket fel fuvalkodtattya vala a tartomány, mellyet birnak vala, fegyverrel, vitezekkel es helyeknek nagy voltaval, azoknak az nemzetsegeknek akar mellikenelis nem alab valo leven. Asianak harmad részét foglalílya be: az ifiaknak soksága az hadakat, mellyeket Darius el vesztet vala, fel eri vala. Azert nem csak ötet, hanem még Sandort is semminek tarttyak vala: az birodalomnak erejét onnat allatandok leven helyere, ha törtinnek hogy az orfagot birtokok ala vehetnek. Mindeneké sokaig gondolkodvan, az tettek, hogy az Baétriai vitezekkel minden engedelmes folgalatra redeltettekkel az Kiralt meg fogtassak, es Sandorhoz pestat küldgyenek, ki tuttara adná, hogy ötet elevenen fogva tartanak. Hogyha ő, az mitől félnek vala, az arultatait meg vetne, Dariuszt ölnek meg, es az magok nemzetseginék hadaval Baétriaaba mennének. De Darius nilvan meg nem fogtathatik vala, anni sok ezer Persa segitsegere menendő leven az Kiralynak; az Görögöknek is

Beffusnak
es Nabarra-
nesnek Da-
rius felől
valo artal-
mas tana-
esok.

hűsegektől félnek vala. Annak-okaert az
mit erőssakkal veghez nem vihetnek vala
csalardsággal probalak. Azt vegezték va-
la, hog külön valo szakadafoknak meg bá-
nasat banasat tetteffek, es az magok remű-
leseket mentsek az kiralynal. Azonközbe
nemellyek el küldetének kik az Persakat
ingerlenek; az vitezeknek elmejeket egy
felől remenséggel, mas felől felelemmel
forgattyak vala. Azok az dolgoknak rom-
lása ala vetnek fejeket, vesedelemre vo-
natnanak: holott Bactria nyitva volna, ő-
ket annyi ajandekokkal es gazdagságok-
kal fogadando, az menyit elmejekkel be-
nem foghatnanak. Midőn ezekben vol-
nanak foglalatosok, Artabazus veletle-
nül erkezek, vagy az kiraly parancsolat-
tyabol vagy maga akarattyabol, azt allat-
van, hogy Darius meg engeszteltetet
volna, es ő nekik az Kiralynal azon ba-
ratlagos allapattyok volna. Amazok
könyvezven hun mentik vala magokat,
hun Artabazusnak könyörögnek vala,
hogy az ő ügyeket oltalmazna, es könyör-
géseket elé vinne. Az ecczakat így mu-
latvan, napkelet tayban Nabarzanes az
Bactriai vitezekkel az Kiraly satora előt
jelen vala, sokot hivatallyanak szinet az
titkon valo isonyu latorfagnak előtte vi-
selven.

felven. Darius az el menetelre jelt adat-
van, elebbi fiokas szerint bekerbe üle. Na-
barzanes es az több gyilkosok az földre le-
borulvan, az kit egy keves üdő mulva
fogfagban tartandok valanak tisztelni a-
karak, könyveket-is, mint egy meg banaf-
nak banafnak jeleit hullatanak: el annye-
ra kefeek az emberi elmek az kepmutataf-
ra. Annakutanna az alazatoson előtte te-
tetet könyörgések Dariust természeti
szerent együgyűvet es filigyet, nem csak
el hinni azokat az miket bebedekkel erőf-
sitnek vala, hanem sirni-is kenyszeritek. De
meg akkor-is az el szant nagylatorfagot
meg nem banakbanak, midőn latnak mi-
nemű mind kiralt s-mind embert csalna-
nak meg. Ó bizonyara nem tartvan az ve-
bedelemtől, mely rea következik vala,
csak Sandornak kezei előt, mellyektől fel-
vala, el baladni siet vala.

Az arulok-
nal az teten-
tesek, az
könyhulla-
tasok, es az
könyörge-
sek jelen vad-
nak, az jo-
lelki ismeret
penig állók
tavul va-
gyon.

Patron penig az Görögöknek capitán-
nya, az allatta valoinak meg parancsola,
hogy fegyverekbe, mellyek annak előtte
az portekak között hordoztatnak vala, fel-
öltözzenek, minden parancsolattyara ke-
féses figyelmetek legyen. Ó maga az Ki-
rally bekere utan megyen vala, az velle-
valo solasnak alkolmatossagára figyel-
mezven, mert Bessusnak latorfagat meg-
faydi-

sayditotta vala. De Bessus ugyan azontól
 felven, Őrző leven inkább hogy sem mint
 utitars, az űkertől el nem tavezik vala.
 Patron annakokaert sokaig mulatvan, es
 gyakran az űolastól magat meg fogvan, az
 hűség es felelem között velckedven, az Ki-
 ralt nezi vala, ki minek-utanna űemeit rea-
 fordita, Bubaces herelt embernek, ki az
 űeker után az leg közelbek között megyen
 vala, meg parancsola, hogy tudakozza
 meg ha ő akarnajé valamit mondani: Pa-
 tron penig azt felele, hogy ő igen is akar-
 na űolni velle de titkon: es közelb hi-
 van őtet, tolmacznelkül (mert Darius tud
 vala Görögül) monda; Kiraly az ötven
 ezer Görögben kevesen marattunk, min-
 den űerencsednek követői, es ebben az
 állapotodban-is azonok vagyunk az kik
 viragzo jo űerencsedben voltunk: akat
 mely lako helyeket valaűűis, oda mint ha-
 zankba es othon valo jovainkba ugy me-
 gyünk. Az te jo es gonos űerencses dol-
 gaid minket te veled őűve kapcsoltanak.
 Erre az meg győzhetetlen hűségre kő-
 nyörgők es esedezem te neked, hog az mi
 taborunkban helyheűtedű satorodat, min-
 ket űenvedgy tested őrzőinek lenni. Gő-
 rőg orűagot el veűtettük, egy űal Baktri-
 ankis nincsen nekünk: minden remenűe-
 günk

Az hasznos
 tanacsot
 az űejedel.
 neknek az
 alattok valo-
 űtól, kivalt-
 keppen az
 veűzede-
 lemnek
 űpiccen meg
 kel fogadni.

gúnk te benned vagyon, ő bator többek-
benis volna. Többet kölnom nem illik. Az
te testednek őrizetét külföld és idegen le-
ven nem kívánom, ha hinnem hogy azt
más veghez vihetne. Bessus noha Gör-
ögül nem tud vala, mindazonáltal őtet
az lelki ismeret furdalván, azt hiszi vala,
hogy Patron jelentést tőle volna, és Görög
tolmacznak beszédéből az dolgot meg-
értven, az ketség ki vetetek. Darius pedig
az menyere az semelyeből aranzhatni va-
la, meg nem rettenven, Patrontól az ta-
natsnak, mellyet adna, okat tudakozni
kezde. Amaz azt gondolván hogy tovább
halasztani nem kellene, monda: Bessus és
Nabarzanes ellened leselkednek, mind
seregszednek s mind pedig eltednek u-
tolso ügyben. Ez a nap lehen vége vagy
az gilkofoknak vagy te magadnak. Es Pa-
tron bizonyára az kiralynak meg tartasa-
jert jeles dicsiretet vőte vala maganak. Am-
csuffagra vegyek bator azok ebbeli ertel-
memet, az kik el hittek az emberi dolgo-
kat törtinetből és oknelkül forgattatni és
viseltetni; en bizonyára azt hiszem, hog ki
ki mind az maga rendit titkos és sok údo-
vel annak előtte el rendeltetet okoknak
vegezésekből és őáve serkeztetésekből
meg változtathataclan állapotat futtya
meg

Az gonosz
lelki ismeret
mindenkor
nyukhatat-
lan és szor-
galmas.

Az minek
isteniren-
delesből
meg keltör-
tinni, azt az
ember ő me-
garol semmő-
mesterseg-
gel el nem
távosztat-
hattya, és
meg az

százat mon-
donak sem
hiszen.

Azaz, soka-
ig eltem, ha
meg most
őlettetem
meg az en
vitezimtól,
holot már re-
gen enge-
met el veszt-
hettenek
volna, ha
abban valo-
ba mester-
kedtenek
volna.

Bessus Pa-
tron Darius
előt arulta-
sással va-
dollya.

meg. Darius bizonyára azt felele, hogy
noha ő nala az Görög vitezeknek hűse-
gek nyilván volna; mindazonáltal az ma-
ga feleitől soha külön nem válnak. Ne-
hezebb volna neki az maga vitezinek hű-
segeket meg vetni, hogy sem mint meg-
csaladni. Valamit az Serencse hozna, inkább
akarna azt az maga felei között el szenved-
ni, hogy sem mint pribekke lenni: kesen-
vesne ő el, ha őtet elni az maga vitezi
nem akarnak. Patron az kiralynak elete
felől ketsegeben esven, azokhoz az kiknek
capitannyok vala, vissza mene, mindene-
ket az hűseget meg probalni késlelvén.

Bessus pedig az kiralynak mindgyarast
valo meg őletesere hertelenkedet vala,
de attol felven, hogy Sandornak kedvet
nem venne ha őtetelevenen nem adna
kezeben, az lator cselekedetre valo fan-
deket az következő etzakara halaszt-
vā, Dariusnak köszönni kezde, hogy az hitet-
lé embernek Patronnak, ki immar Sandor-
nak hatalmat nezne, csalardsagat esesen
es okoson el tavasztatta volna: Ő az kiraly
fejet az ellensegnek ajandekon vivendő
volt volna. Nemis csodalna, hogy az ju-
talommal fogadtatot embernek mindene-
elado volna, hogy zalagnelkül, haznel-
kül, ez vilagnak samkivetette, ketseges
ellen-

ellenfelegekpen az jutalmot igirőknek te-
csefeke ideftova jarna. Annakutan na az
magat mentőnek, es az hazi Isteneket az
maga hűsegenek bizonsagara hivonak
Darius fővel feg vala, nem ketelkedven
hogy az Görögöktől igaz dolgok adatna-
nak ertefere : De az dologannyera jutot
vala, hog oly veszedelmes volna az maga
feleinek nem hinni, mint meg csalatni.
Harmincz ezeren valanak, kiknek arulta-
tafra haylot alhatatlanfagoktól félő vala.
Patrónnak negy ezer viteze vala, kikre ha
az maga eletet bizta volna, az maga felei-
nek hűsegeket meg vetven, az gyilkossag-
nak mentseget lat vala adattatni. Annak-
okaert inkab kevan vala meltatlanul hog
sem mint meltan meg ferteftetni. Bessuf-
nak mindazonaltal, ki magat az csalardsag
nak tanacza felől menti vala, azt felele,
hogy ő né kevesbe tudna Sandornak igaz-
sagat mint vitefseget. Meg csalatnanak a-
zok az kik ő tölle az arultatafnak jutalmat
varnak. Az meg fsegetet hűtnek senki ke-
menb meg büntetője es bossu aloja nem
lenne. Es immar az etzaka közelget vala,
midőn az Persak fókafok fserint, az fegy-
vereket le teven, az közelbik faluból fűk-
seges egyetmasnak hozafara futofanak.
Az Baçtriajak penig (az mint Bessuftól
meg

meg vala parancsolva) fegyverben allanak vala. Ezenközben Darius Artabazust hozza hivata, es eleiben advan azokat az miket Patron tuttara adot vala, Artabazus azt javallya vala, hogy az Görögök taboraba kellene által menni. Az Persák is az vesedelem el hirhedven, utanna menendők volnanak. De ő az maga forsara el rendeltetet leven, es immar semmi hasznos tanacsot be nem veven, abbali szeren esetlenségeben valo eggyetlen egy segitseget, Artabazust kit többsör nem latando volna meg ölele es egy mastol adatot könyhullatásokkal meg öntöztetven, az hozza ragaszkodot tőlle el valasztatni parancsola. Annakutanna az fejet be fedezven, hogy az fohaszkodások es sírasok között ki menőt, mint valami holt test egető rakas fabol ne nezne, az testét az földre arczal ala vete. Akkoron penig az ő őrzefere sőket vitezek, kiknek az Kiraly eletét meg eleteknek vesedelmevel is oltalmazniok kel vala, ideftova oślanak, azt velven hogy az fegyveresekkel, kiket immar közelgetni hisznek vala, egyenlők nélennenek. Annakokaert az satorban igen nagy puśtasag vala, valami keves herelt emberek (mivelhoő né vala hova menni-ek)alvan az Kiraly környűl. De ő maganak leven

leven, sokaig külömbkülömb tanacsot
forгат vala elmejeben. Es immar az maga-
nak valo letelt, melyet egy keves údövel
annakelőtte vigasztalas gyanant kivant
vala, meg unvan, Bubacest hivata, kit
meg tekintven, monda: Mennyetek el vi-
sellyetek gondot magatokra, mind vegig
len az tú kiralytokhoz (az mint illik vala)
az hűseget meg tartvan. En az en hala-
lomnak el rendeltetet czellyat itt varom.
Talam csodalkozol, hogy eletemet el
nem fogyatom; inkab akarok az mas la-
torfaga által, hogy sem mint az magame-
által meghalni. Ez beűednek utanna, az
herelt ember jaygataffal nem csak az Ki-
raly fatorat, hanem az tabort-is be tölte.
Annakutanna egyebek be rohananak, es
ruhajokat faggatvan keűerves es pogan-
orditaűal az Kiralt fíratni kezdek. Az Per-
sak minek utanna az kialtas közikben er-
keűek, feltekben meg reműlven, sem
fegyvert fogni, hogy az Baűtriajakra ne a-
kadnanak, sem veűteűseűben lenni nem
mernek vala, ne lattatnanak Kiralyokat
Iűtentelenűl el haűni. Mind az eűeűű tabor-
ban, sem veűer sem igazgatas benne nem
leven, külömb külömb fele kialtas adatik
vala. Bessűsnak es Nabarzanefnek az alat-
tok valok ugy attak vala hirre, hogy az

Az minden
hato elme
valakinek
szerencse-
jet meg val-
tosztatni ren-
delte, an-
nak tanacsit
fel fordíttya.

Király ő magát meg ölte volna, de az jaygatas csalta vala meg őket. Annakokacrt lovakon mind ságuldva oda nyargalanak, utannok menven, azok az kiket az latorfagnak cselekedetire valogattnak vala: es midőn az satorba be mentenek volna, mivelhőg az herelt emberek az kiralt elni mondgyak vala, meg fogatak ötet es meg kötöztetek. Az a Király ki egy keves idővel annak előtte sēkerben jara, es az maga alatta valoitol Isteneknek becsületivel teltetek, semmi külső erőök ellene nem vitetven, az maga sölgainak foglya leven egy rusnya sēkerbe minden felől bőrkkel be fedettetbe tetetek. Az Királynak kincse es draga hazi ezeköze, mintha hadnak igassagaval el ragadoztatek, es az ifonyu nagy latorfag által nyeretttet praedával meg terheltetven, futasra figyelmezenek. Artabazus azokkal egyetemben, az kik parancsolattyanak engedelmesek valának, es az Görög vitezekkel, Parthienc tartomány fele megyen vala, az gyilkosoknak nezeseknel mindeneket batorfagossbaknak itilven lenni. Az Persak Bessusnak igiretivel meg terheltetven, eg inkab azért hogy mas az kit követnenek senki nem vala, magokat az Baētriajakhöz kapcsolak, azoknak hadokat harmadik napon

Azigiretekkel az tökellerlen emberek könnyen el haytatnak.

pon erven el. Mindazonáltal hogy az Kiralynak bőcsüllet adatnék, Dariust arany bekoban vetek, ottanottan ugy gyalazatokat gondolvan az szerencse: Es hogy történet szerint az kirali öltözetben, meg ne ismertethetnek, az sekeret ruhákkal beborítottak vala: az lovakat ismeretlen emberek hátyak vala, hogy az se regben tudakozoknak meg ne mutattathatnék, az őrzők tavul követik vala,

Sandor minek-utanna meghalla, hogy Darius Ecbatana városból meg mozdult volna, el hagyvan az utat mellyen Media megyen vala, az futo Dariust hamarlaggal kergetni fiete. Az Tabas nevű város az vegő Parthacene tartományba vagon, az hova minekutanna el erkezek, ot az pribekek hirre adak, hogy Darius Bactriába felette nagy fiesseggel futna. Annakutanna az Babyloniai Bagestanestől bizonyosbokat erte; hogy az Kiraly meg nem kötöztetet volna, hanem vagy halatnak, vagy foglagnak veselyeben volna: Az Kiraly az capitánokat öve hivatlan, monda. Felette nagy dolog, de igen rövid munka vagon hatra. Darius az maga vitezitől nem messze el hagyattatvan, vag meg kötöztetet vagy meg öletet. Abban az testben vagon helyhezitve az mi

Sandor Dariust kergetni fiete.

Czak nem
tízögegyed-
fel Magyar
mély fölűet.

Az gilko-
fok es aru-
lok az alat-
tok valoktol
vegtere el
hagyattat-
nak,

győzedelmünk es ilyen nagy dolognak
jutalma az hamarfagban al. Mindnyájan
egyenlőkeppen fel kiáltanak, hogy ők ke-
fiek volnanak velle menni, se faratfagok-
nak se veszedelmeknek nem kedvezne-
nek. Annakokaert az hadatinkab futas
modgyara hogy sem mint uton valo jaras-
keppen sebesen viűi vala, még az etzakai
nyugodalommal-is az nappali faratfagot
meg nem tagitvan. Annakokaert őt szaz
futamatni földet halada, es egy faluba
erkezet vala, az melyben Dariust Bessius
meg fogta vala. Ot Melon Dariusnak tol-
matza meg kapatek: testebeli betegsege
miat nem mehetet vala el az had után: es
az Kiralynak gyorsasagaval meg fogatvan,
pribeknek tetteti vala magat lenni. Ettől
az meg lőt dolgokat meg erte, de az el fa-
rattaknak az nyugodalom búksleges vala.
Azert hat ezer lovas valogatvan, három
szazat, kiket Dimichaknak neveznek, ada
hozzajok. Ezek nehezeb fegyvereket az
hatokon hordozzak vala, de lovakon
jarnak vala, mikor az dolog es az hely ki-
vanna, gyalog hartzolo sereg vala. Ez
dolgokban forgolodo Sandorhoz Orfil-
los es Mitracenes hozza menenek, kik
az Bessius gyilkossagat igen vtalvan, hozza
bőktenek vala: es azt adak hirre, hogy az
Perlak

Perlak öt száz futamatni földnyere volna-
nak; ők által utat mutatnanak. Az Király-
nal az pribekeknek jóvetelek kedveslőn.
Annak-okaert az estvenek kezdetin, u-
gyan azok leven kalauzi, könyű serrel va-
lo lovag sereggel az meg mutattatot utra
be mene, az phalanx seregnek meg paran-
csolvan, hogy mentől nagyobb fiettséggel
lehetne utanna menne. Ó maga negybegű
sereggel menven, az hamarfaggal valo
menetelt úgy igazgattyá vala, hogy az el-
sők az utolsókkal össze foglaltathatna-
nak. Harom száz futamatni földet halad-
tanak vala, midőn Broculus Mazæusnak
fia, regen Syrianak tisztartója, eleibe me-
ne. Az is pribek leven, hitre ada, hogy
Bessus ket száz futamatni földnel nem
messzeb volna: az had, ugymint mely sem-
mitől nem tartana, rendeletlenül menne:
úgy tetzenek hogy Hyrkaniaba menen-
dők volnanak: hogyha utannok fietne,
idestova szelledeztekben találná őket;
Darius meg élne. Sandorban, ki egyeb-
kentis sereny ember vala, az pribek az el-
ereszre kevanfagot inditot vala. Annako-
kaert az lovakat meg farkantyuzvan, se-
bes futással mennek vala. Es immar az ut-
ra indulo ellensegnek zaygasa hallik vala,
de az pornak homalya az messze valo ne-

Hat Magyar
mely földet
es egynek
nvolczad
reszet.

Negy Ma-
gyar mely
földnel es
egynek az
hatod resze-
nel.

zeft el fogta vala: Azert egy kevéssé az tustast meg tartostata, meglen az por le hal-lana. Es immar az poganoktól meg lattat-tanak vala, es az el menőknek seregeket meg neztek vala, kikhez semmikeppen e-gyenlők nem lesnek vala, ha Bessusnak anni batorfaga volt volna az hartzra, az meni az gilkoftagra vala: mert az poganok mind bammal smind erővel főbbek vala-nak. Annakfelette az nyuguttak az meg fa-rattakkal valanak harczolandok. De San-dornak neve es hire (melynek bizonyá-ra az hadban felette nagy ereje vagyon) az meg reműtteket futafra fordita. Bessus es annak az isonyulatosfagnak több resset Dariusnak fekeret el erven, inteni kezdek őtet, hogy lora úlne, es az ellenseg előt el fialadna. Amaz az boőku allo isteneket je-len lenni valla, es Sandornak hűtít hivan segitsegül, az monda, hogy gilkosokat kö-vetni nem akarna. Annakutanna azok ha-ragrais gerjedven, az kiralyra nyilakat lö-völdözenek, es sok sebekkel meg sebhét-ve el hagyak; Az lovakat is hogy meőőb-ne mehtnenek, meg sebesíttek; az ket foglak is kik az kiralt követik vala, meg őlöttetenek. Minekutanna ez nagy go-nossagot meg cselekedek, hogy az futaf-nak nyomdokit el fellestենek, Nabarza-nes

Darius Ki-
zaly nem az
külső ellen-
segtől, az ki-
től felni kel-
yala, hanem
azoktól az
kiket meg-
hit hűveinek
tart vala, ő-
löttet meg,
ezenkep-

nes Hyrcania fele, Bessus, az lovasokban
 őket kevesen követven, Bactriába fele
 megyen vala. Az capitánoktól el hagyat-
 tatot pogánok, az hova kit kit vagy az re-
 menfeg vißen vala, vagy az felelem, el o-
 solnak vala. Csak őt szaz lovas gyüleke-
 zet vala őszve, még bizonytalanok leven,
 ha ellenek allani volnaje job avagy el
 futni. Sandor az ellenfegnek rettege-
 set meg ertven, Nikanort az lovasok
 nak egy részével az futásnak meg tartos-
 tatására ele küldé. Ő maga az több vitezek
 kel utannok mene: az ellenek allokban
 közel három ezeren ölettetének meg:
 az több sereg barmok modgyara eppen
 haytatik vala, az Kiraly meg parancsol-
 van, hogy az öldöklesektől meg fűnne-
 nek. Az foglyok közzül senki nem vala, ki
 az Darius bekeret meg mutathatna: ki ki
 mind attól, az kit hogy meg fogot vala, tu-
 dakozik vala, de meg is az Kiraly futasa-
 nak semmi nyomdoka nem vala. Az siet-
 feggel menő Sandorral három ezer lovas
 elig érkezet vala el. De azokra az kik utan-
 na lassabban mennek vala, az futoknak
 minden seregi resjok akadnak vala. Elig
 hihető ez dologban mondasom, többen
 valának az foglyok, hogy sem mint az fog-
 dosok: Az meg remülteknek az seren-

pen mű-
 dónkben
 az F. Batho-
 ri Gabor Er-
 delynek fe-
 jedelme ne-
 mely dühös
 indulatu
 hayduktól
 Varadon,
 1613. észren.
 27. Oktob.
 Amaz mon-
 das gyakorta
 tellyesedik
 be: Inimi-
 ci hominis
 domestici
 ejus.

Fel Olasz
mely földig.

csetlenszeg minden ezeket úgy el vőtte
vala, hogy sem az ellenfegnek keves vol-
tat, sem az magok sokaságot elege nem
latnak. Azonközben az lovak mellyek Da-
riust visik vala, senkitől nem vezettetven
az derek utból ki mentenek vala, es
negy futamatni földig budosvan egy völ-
gyben állottanak vala meg, mind az hev-
fegnek smind az sebeknek-is miatta el fa-
radvan. Nem messze vala egy forras, mely
azoktól az kik tudgyak vala, meg mutat-
tatvan, az Macedonai Polistratus az som-
juságtól faggattatvan reamene. Es midőn
az sisakkal merítettet vizet inna, az el al-
lot lovaknak testekbe lövöldöztetet ni-
lakat meglata, es csudalvan, hogy meg
lövöldöztetnek volna inkab, hogy sem
mint el haytattanak volna, midőn közelb
jarult volna, bőrökkel be borittatot rut-
sekerben egy holt eleven embernek
helyheztetet testet talala, es Dariusnak,
noha sok sebekkel meg sebesítettetnek,
de mind az által meg elevensegeben levő-
nek is merelenni. Ki egy foglyot melleje
vonvan, midőn az sovabol hazajabelinek
ismerte volna lenni, azt monda, hogy az
jelen valo szerencsetlenszegnek csak az
volna vigasztalasa, hogy nyelven ertő em-
berrel szollando volna, es utolso szavait
nem

nem hiába erebtenek ki: Es Sandornak ezeket parancsola ertefere adatni, hogy ő semmi velle való jó tetemenyeknek vissza adásával, hanem neki felette nagy jó tetemenyekkel tartozvan halna meg: Mind azonáltal az anyyával felefegevel és gyermekivel cselekedet jó tetemenyeket felette nagy haladással köszönné: Mert azoknak életék, és elebbi állapotoknak becsülleti és meltofsága megengettetet: őtet pedig az rokonsági és barati, kiknek mind országokat, s mind életet adott volt, mindentől meg füstottak volna. Ó azon könyörgene, hogy neki győzedelmesnek, mind az egész vilagnak birodalma adassék: Az ő ellene veghez vit lator-cselekedetnek bősáallását, nem csak magajert, hanem példajert, és minden királyokert el nem mulatni, neki mind bőcsületes s mind hasznos léendő volna. Es immar el nehezeden vizet kívána, mellyet el hozvan, minek utanna iven, Polystratusnak, ki azt vitte vala, monda: Te az halando emberek között valaki vagy, ez nekem minden nyomorúságoknak legutolsó nemeül törtint, hogy neked ilyen velem való nagy jó tetement meltokeppen meg nem halhatok, de halallya meg Sandor; Sandornak pedig az Istenek az enimekhez

Az halo felben való emberek szomjuhozak.

valo felette nagy emberseget es kegyelmességet. Kinek ezt, az kirali hűségnek, job kezemnek egy bizonylatot adgyad en erettem. Midőn ezeket mondana, Polystratusnak az kezét fogva, meg hsla. Mely dolgok Sandornak minnekutanna hirre adatanak, az meg holt Kiralynak testehez jutvan, olyan nagy kirali felfeghez nem melto halalt könyhulatafokkal illete, es az magyarol le vetetet vitezi kurta mentejével az testet befedeze, es azt kirali öltözettel meg ekesitven az annyának Syfigambisnak küldte, hogy hazajaban valo kirali sokas érint eltemetteffe, es az ő eleinek koporsói közé be viteffe.

Dariusznak
holt teste
az annyá-
nak küldé-
tik.

...
It az hatodik könyvnek első része el veszet, melyben az Lacedamoniak, es Macedonok között való harcoknak okai, es mind az két nemzetiségnek kefsuleti meg irattanak volt.

QVINTUS CURTIUS.

nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kirallyanak visel-
tetet dolgairol.

HATODIK KÖNYVE.

H Arczolni kezdé, es le vagattat-
van azok az kik serenyben ellene
allanak vala, az ellenségek nagy resét
mészé úze. El kezdettének vala futni az

győzedelmek előtt, Agisnak az Spartajak győzhetetlen szivű
es meglen az mohob- kirallyoknak erejét, az Macedonok stra-
tanban utannok menő. tagemával győzik meg, az az, tetteret fu-
ketter helyre vivék, tással, hogy az fik helyre ki vinnek. Ea
fokan vesnek vala el. bizonyara, az Athenasbeli mind bálcz, fi-
de mihelt helylőn, az mind fő had viselő Xenophonnak mel-
melyben meg alhat- to tezele szerint, effele csalard forte-
nanak, egyenlő c- lyokkal az hadakozásban semmi hasz-
róvel harczolának. nosb nincsen. Mi udonkben, az 1500
Mindazonáltal az A- esztendőben, az Havafaly földi Mihaly
gis Kiraly mind az c. Vaydais nagy hadával egyetembe az vi-
gesz Lacedæmonbe- rez Basta Görgynek es emlékezetre mel-
liek között főb vala, to tekintetes es nagyságos Csaki Istvan-
nem csak fegyvere- nak vezérsegek alatt valo Nemet es Ma-
nek es teltének bapfe- gyar seregek által így veretek meg Er-
gevel, hanem bator- delyben Mitizlo nevű falunál, az Enyed
felől valo szorosságbol az futásnak ízi-
nevel az tagas helyre ki csalogattatvan.
Mely jó szerencses diadalom miertthogy
az Ur Istennekreánk valo kegyes gond-
vise-

viseleseből elnyomatot hazánknek kö-
zönseges meg szabadulására es meg
maradására adatek,igé örvendetes lön.

fagnak, mellyel egyet-
meg nem győztet-
hetek, nağ voltavalis.

Minden felől, hun semtől sembe, hun ta-
vul üldöztetik vala, es fegyveret sokaig
maga körül forgatvan, nemely nyilakat
páissal fog vala fel, nemelleyeket testének
felen való haytasával tavoztat vala el,
meglen dardával által ütettet czombjai, fe-
lette sok vere ki folyvan, harczoltaban ö-
tet meg fogyazkoztatak. Azert az ő maga
páissal tetetven az fegyver hordozok fi-
etseggel az taborba vissza vizik vala, az se-
beknek razattatásat nem könnyen sen-
vedven. Mindazonáltal is az Lacedæ-
monbeliek az viadalt el nem hagyak, es
mihezt magoknak egyenesb helt kapha-
tanak hogy sem mint az ellensegnek vala,
őse veretett rendekkel ki rohanvan, az
reajok omlo viadalra rendeltetett hadnak
ellené allanak. Azt hattak emlekezetre,
hogy mas ennél főnyeb viadal nem volt
volna. Ket fő vitez nemzetsegnek seregi
egyenlő harczal vinak vala. Az Lacedæ-
monbeliek az regi becsületes meltosagra,
az Macedonok penig az jelen valora nez-
nek vala. Amazok az szabadsagert, eme-
zek az uralkodasert vinak vala. Az Lacedæ-
monbelieknek vezerek, az Macedo-
noknak

Semmi nin-
esen edesb,
mint az ha-
zajertes az
szabadsa-
gert való vi-
adal.

noknak helyek nem vala. Az egy napnak is olyan sokféle eseti mind az ket felnek hun remenfiget s-hun felelmét őregbiti vala, mintha az Berencse az felette erős férfiak között ugyan bánzandekkel tenne egyenlőve az viadalt. De az helynek borossagi, az hun az viadal megtaztozot vala, nem szenvedik vala, hogy minden erejekkel sembe mennyenek. Annakokaert többen nezik vala, hogy sem mint az harczra mentenek vala, es az kik nyillóvesen kívül valanak, az magok felelt kialsokkal gerjesztik vala. Végre az Laconoknak harczolo seregek meg lankad vala, az veritekkal meg űkult fegyvereket elig tartvan, annakutanna hatra maszni, es az ellenfelegtől erdekeltetven nyilván meg futamodni kezdé. Az el bellestetteket az győzedelmes űzi vala, es mind az egész tájekon, melyet az Laconoknak harczolo seregek elfogot vala, által menven, ő magat Agist kergeti vala. Amaz mihelt az maga vitezinek futalokat es az közel valo ellenfelet meglata, le tetete magat: es tagait meg probalvan, ha batorfaganak erőszakjat követhetneke avagy nem, mi nekutanna magat meg erőtlenedni erze, terdecire alla: es az sisakot hamar felteven testet az paissal oltalmazva, job kezevel az dardat

Sem vitez
emberhez
sem kiraly-
hoz nem il-
lendő dolog
az szeren-
csetlenseg-
nek haras
adni.

Az Agis La-
cedæmon-
belieknek
vitéz kirá-
lyok dicsí-
rés halált
szenved.

dardat razza vala, szabadak-rattya serint-
hivan az ellenfeget, ha ki vésteg heverte-
ben ruháját le merne fóstani: Es nemis
lón senki az ki velle sembe merne men-
ni El tavul dardakkal üldöztetik va-
la, azonokat vissza hanyvan ez ellenfegre,
meglen az meztelen mellyeben egy lan-
cza lötetek, mellyet az sebből ki von-
van, le czüggedet es megerőtlenedet fe-
jet egykevesse az paisra hayta. Annakutan-
na az lelek es vér egyarant menven belől-
le, meghalolag az fegyverre borula. Az
Lacedæmon városbeliekben öt ezren es
három száz hatvanon hullanak el, az Ma-
cedonokban három százal többen nem
vesznek, de sebnelkül elig ment valaki
vissza az taborba. Ez az győzedelem nem
csak Spartát es annak frigyos tarsait, ha-
nem mindeneket kik az hadnak seren-
csejere neztének vala, meg remíte. Es
nemis csálatik vala meg abban Antipater,
hogy az őrvendezőknek abrazattyok kü-
lőmbözne súvektől; de az hadakozásban
veget vetni kevanvan, súkfeg vala meg
csalatni: Es noha az viseltetet dolgoknak
jó serencseje teczik vala; mindazonáltal
az irigyf-gtól, mierzthogy nagyobb dolgok
valának, hogy sem mint mellyeket tisztar-
tonak állapattya be fogna, fel vala: mert
Sandor

Sandor az ellenséget meg győztetnie akarta vala, de hogy Antipater győzte volna meg, azon alattomban ugyan bosszankodik vala, azt velven, hogy az maga dúcsőfegeből vetetet volna el, valamennyivel az másé többült volna. Annakokaért Antipater, ki Sandornak fel fuvalkodtat jól tudna, nem mere ő maga az győzelemnek köz biraja lenni, hanem az Görögöknek gyülekezeteiktől kérde tanácsot, mit javalhanak hogy cselekedni keltsene. Kinek az Lacedæmonbeliek semmin egyeben nem könnyőregven, hanem csak azon, hogy az királyhoz követeket küldsenek szabad lenne, az partútesnek, azokon kívül, kik okai voltak, könnyen bocsanattyat nyerek. Az Megalopolybeliekkel, kiknek városok meg ballatot vala, az partútesnek büntetefere, az Achæusoknak es Ætolusoknak száz huz talantom adatek. Ez lön ki meneteli az hadnak, mely noha hertelen tamadot vala, mindazonáltal eleb veg vettetek benne, hogy sem Dariust Sandor Arbellanal meg győzne.

De mihelt az vitézlő dolgokat inkább hogy sem mint az nyugodalmot es henylest szenvedő elmeje az előtte álló gondoktól meg szabadula az tobzodásokra adama-

Sandor az mas ember dúcsőfege-nek irigyte.

Az ellensé-günk ellen az meni ke-menyfeggel elünk, az meggyő-zettetet könyörgőknek meg anni jóval kel-lennünk.

Hetven ket ezer Magyar arany.

Az mint az fene vadak az urokat gyakran elszaggattyak.

azonkeppen
az megfo-
gatót mer-
reketlen
gyönyörű-
ségek az
őket köve-
zőknek ve-
szedelmet
hoznak.

da magát, és az kit az Persáknak fegyver-
meg nem győztenek vala, az vetkek meg
győzek, az alkolmatlan údöbeli lakodal-
mok, és az süntelen való italnak és abba-
li bolond vigyazásnak neki edesedése, és
az jatekok és fertelmes aszönyoknak so-
kafaga. Mindenek külső sokasra vete-
medenek, mellyet mintha az magajenal
jobbat követven, az allatta valoknak el-
mejeket és egyenlőkeppen szemeket is
ugy meghaborita, hogy inkább minden ba-
ratitól ellenszeg gyanant tartatnek; Mert
az magok rendtartásoknak meg tartoit,
és az természet kívánságának be tellyesíté-
sére meretketes és olczó taplalással elni
sokottakat, az meg győzettet nemzet-
segeknek gonoszágra haytotta vala. Eb-
ből kecsítetttenek gyakrabban az ő elete
ellen való lefeskedések, az vitezeknek
partútések és az egymás között eset pana-
solkodásokban való szabadosb banat: an-
nakutanna ő magának hun haragya hun
gyanósági, mellyeket az tanatztalán meg
remúlestamašt vala, és többek ezekhez
hasonlok, mellyeket ennekutanna ele-
sámlalunk. Annanokaert midőn az napo-
kat és hasonlokeppen az etzakakat is al-
kolmatlan lakodalmokkal töltene, az jo-
lakásoknak meg unakozását jatekokkal
nyitva

uyította vala, meg nem elegendven az tu-
 dos embereknek, kiket Görög országból
 ki hivatott vala, ennek elő tudományokkal;
 mert az fogoly asszonyoknak sokaságával
 az ő sokasok szerint diáttelen és idegen fű-
 lőket irtóztató eneket mondat vala: kik
 között egyet az Király ő maga az többi-
 nel somorubbat lata, és az őket ele vivők
 ellen semermetesen tufakodot. Igen sör
 abrazatu vala, és abrazattyat az semer-
 metesség ekesíti vala; semeit az földre a-
 la függéstven és az menyere lehet vala,
 ortzajat be fedezven, az Kiralt gyanoság-
 ban eyte, hogy főb nemzet volna, hogy
 sem mint az lakodalmos jatekok között
 kellene mutogattni. Annakokaert meg
 kerdetven, ki volna; Ochusnak, ki mina-
 piban az Persak között regnalt volna,
 fiatol sarmazot unokajanak felele ma-
 gat lenni: Histaspisnak felesége volt
 volna. Ez az Histaspis Dariusnak rokona
 vala, ő is nagy hadnak vezere-leven. Még
 az Kiralynak elmejeben az elebbi sokas-
 nak valami vekony maradéki akattanak
 vala. Azert az kirali nemből sarmazot
 asszonyoknak meltofsagat, és olyan fő hires
 neves Ochusnak unokajat meg bőcsül-
 ven, az fogoly asszont nem csak el bocsat-
 tatni, hanem még gazdagsagat-is neki

Az nemes
 természetű
 abrazat az
 jó erkölcsű
 szemerme-
 tes asszony-
 az szemer-
 metlentől
 könnyen
 meg valasz-
 tya.

Sandortól
 az Persak
 között vala

T

meg

fő fő ren-
deknek be-
esület ada-
tik.

* Tizenöt-
szór valo e-
zerni ezer
es hat szaz
ezer koro-
nas arany.

b Hetfzer
valo ezerni
ezer, es ket
szaz ezer
koronasa-
rany.

meg adatni parancsola, az férjét is meg
kerestetni hagyá, hogyha megtalaltatnek
az feleséget neki meg adná. Másod nap
penig Hephestionak meg parancsola, hog
az foglyokat az kirali udvaraba mind be
hozatna; az hun, mindeneknek nemzetes
voltokat meg vizsgálvan, az kik fő nem-
ből valok valának, az köffegtől azokat kü-
lön sakastra: tizen lőnek ezek, kik között
talaltatek Oxatres Dariusnak ötceze, nem
annyira annak meltofogaval mint az ma-
ga elmejenek fő voltával hires neves. Az
nem regé kaptat prädabol huson^a hat
ezer talentom gyütetet vala ösve, melybé
az vitezeknek valo ajandekra^b tizenket
ezer mene. Az örizőknek csalardsagokkal
ehhez az kinczhez hasonlo summa lopat-
tek el. Az Oxidates fő nemzetes Persiai
ember vala, ki Dariustól halalos bün-
tetésre rendeltetven, fogfogban tartatik
vala. Ennek meg szabadittatotnak Media-
nak tistartofogat ada, es az Darius öczet
Oxatrest baratinak seregebe fogada, az ő
regi hirenek nevenek minden bőcsületit
megtartvan. Innét Parthiene tartomany-
ba érkezek, melyben lako nemzetseg ak-
kor nemtelé vala, de most mind feje azok
nak, az kik az Euphrates es Tigris folyo
vizek meget lakvan az veres tengerrel ha-

taroz.

taroztatnak. Az Scythak mezős es termekeny tartomant foglaltnak el, az kik meg most is artalmas lakosok. Mind Europaban s mind Asiaban lako helyek vagyon. Az kik az Bosphorus tengeren tul laknak, Asiahoz irattatnak, de az kik Europaban vadnak, Racz orságnak bal oldala felől, az Boristhenesig, es onnat az Tanaisig mas folyo vizig egyenes tajakkal ernek. Az Tanais Europa es Asia között foly, es nincsis kesseg, hogy az Scythak, kik az Parthusokat nemzettek, nem az Bosphorus mellől hanem Europeanak tartó. Az kik Europaban vadnak) az az, az hol most caerkez Tatarok Dobroeziak Havas elvi es Moldvai Olahok laknak.

manjabol hatottanak legyen be. Akkori időben Hecatompylos az Görögöktől eppittetet fő hires város vala. Az Királynak ot nyugodalomra erősített taboralón, élést minden felől oda hordatvan. Annakokaert, fejenkent az henyelő vitezek között, bizonyos inditonelkül hír terjed, hogy az Király az dolgokkal melyeket viselt volna, meg elegendven, azt vegezte volna, hogy Macedoniaba mind gyart vissza mennyen. Fűvesekhez hasonlok leven, az sátorokba idestova futónak vala, es az portekakat az utra kebitik vala, azt hinned hogy jel adatot volna az megindulásnak keületire. Mind az egész táborban, innet az vellek egy sátorban lako

Az henyelő vitezek az portekaknak fel sze. desere alkamlatosbak hogy sem mint az győzedelemnek keresztelere.

Az Sandor
zaborában
zurzavar
tamad.

Nyolcz száz
negyven
negyven
shallert.

tarfokat keresőknek, amonnat az sekereket terhelőknek csatepatejok az Királynak ertefere adatak. Az oknelkül elterjedt hirnek hitelt az hazajokban vissza menni parancsotatot Görög vitezek szereztenek vala, kiknek lovasinak különkülön ajandekon hathat ezer denar garast adot vala; Ezekhez kepest azok-is azt hiszik vala, hogy az ő vitezkedesekbenis veg volna. Ez dolgon, az mint hog illikis vala, Sandor meg rettenven, ki magában elvegezte volna, hogy Indiat es az nap keletnek vegső tartomanit meg jarja, az hadaknak capitaniit maga udvari satoraba gyütete, es könyvei ki folyamodvan, azon panasolkodek, hogy ő az dúcsőfegnek fel uttyabol hivattatnek vissza, meg győzettetnek inkább, hog sem mint győzedelmeknek serencsejet vivendő leven hazajaba, es nem az vitezeknek tunyasagok allana neki ellene, hanem az lsteneknek irigysegek, kik az jeles fő vitez emberekkel hazajokat hertelen meg kivantattak volna, egy keves idő mulva azon hazaba nagyob dicsirettel es hirrel nevel visszamenendőkkel. Annakutanna kiki mind magajert neki az maga szolgalttyat ajanlya vala, minden akar mi igen nehez dolgokat viselni kevannak vala, az vite-

vitezekben való befogadástis igitik vala, ha azoknak elmejeket engedelmes és hozzájuk illendő beśeddel gedelgetni akarna. Soha meg győztetettül és alávaloul hatra nem állottanak volna, vala-mikor az ő jókedvet, és olyan nagy elmenek feltuvalkodását ismerhettek volna. Sandorást felele hogy ő ugy cselekedendő volna, csak hogy azokis neki az vitezeknek fűlőket eleb elkeśitsek. Es mindenek, az mik az dologra lattatnak vala nezni, elege elrendeltetven, az hadat beśedre ele hívata, melynek elötte ilyen oratiót monda.

Vitezek az dolgoknak, mellyeket vísel-tünk nagy voltat ha tú meg tekintitek, semmikeppen nem csoda, hogy mind az nyugodalomnak kívánsága s-mind az dúcsófféggel való meg elegendes jut eśetekben. Hogy el hadgyam az Totokat, Tribalusokat Bæotiat, Thraciat, Spartat, az Achæusokat, Peloponnesust, mellyekben nemelleyeket az magam vezerségemmel nemelleyeket parancsolatommal és hatalmasságommal tellyeséggel meg haytotam; ime az hadakozást Helleſpontustól fogva el kezdven, az Ioniabelieket és Æolist az kegyetlen poganſagnak únségből ki ſabadítottuk. Cariat, Lydiat,

T 3

Cappa-

Az győzelmeknek emlékezeti az uy hadakra felette nagy izgatás.

Cappadociat, Phrygiat, Paphlagoniat, Pamphyliat, az Pisidiai tartomannak lakosait, Ciliciat, Syriat, Phœniciat, Armeniat, Persiat, Mediat, es Parthienet birtokunk alatt tartjuk. Több tartományokat foglalnak össze, hogy sem mint menü városokat vőtenek meg egyebek: Es nem tudom ha az ele samlalasban nemelleyeket az dolgoknak fokasaga nem felejtetet legyene elvelem. Annakokaert ha az orsagoknak, mellyeket olyan nagy hamar saggal meg hódoltattunk, birodalmat eleg bizonyosnak hinnem lenni, en bizonyara Vitezek, az en hazi Istenimhez, az anyamhoz es hugaimhoz es több haza fiaihoz meg kedvetek ellenis kirandulnek, hogy az veletek egyút talaltatot dicsiretben es dicsőségben legkiváltkeppen ot gyönyörködnem, az hun minket az győzelemnek felette bőseges jutalmi varnak, gyermekinknek, feleséginknek, szüleinknek örömök, az bekefeg, az nyugodalom, az vitésség által nyertettet jóknak czendez bírása. De az uy, es (ha igazat akarunk mondani) engedelemből valo birodalomban, annak igajat az poganok meg kemény nyakkal viselven, üdő kivantatik Vitezek, meglen silyg elmekre tanittatnak, es az meg kegyetlenülteket az engedelmesb

fokas

Sokas meg enyhíti. Az gabonak-is az meg
erest, arra rendeltetett üdőben varjak,
ugy annyira meg azokis noha minden er-
zeken segnekül valok, mindazon által,
magok allapattyokkal filigyúlnak meg.
De hogy? Hiszteke anni nemzetsegeket,
máznak birodalmaéhoz es nevehez sokot-
takat, sem aldozatokkal, sem erkölcsök-
kel, sem nyelvének bővetsegevel velünk
össve nem serkeztetteket, azon harczal
meg enyhítettetteknek lenni, az mellyel
meggyőztettettek? Az túfegyveretek-
kel tartoztatnak meg azok nem az magok
erkölcsökkel, es az kiktőlünk jelen va-
ló letünkbe felnek, tavul letünkben ellen
segink lesznek. Az fene vadakkal vagy on-
dolgunk, mellyek ha meg fogattatnak
es be rekesztetnek, miérthogy az magok
termeseteiktől az nem lehet, az hősü ü-
dő enyhíti meg őket. Es meg úgy beüllek,
mintha fegyverrel mindenek meg haytat-
tanak volna, az míg Dariusznak birodal-
mában voltanak. Hyrcaniat Nabarzanes
foglalta el, Baétriat az gilkos Bessus nem
csak birja, hanem meg fenyeget-is. Az
Sogdianabeliek, Dahak, Massagetak, Sa-
cak, es Indiajak szabadok. Ezek mind
egyfermind, ha meg lattak, hogy mi
hatat attunk, utannunk lesznek, mert azok

Az kik fegy-
verrel el-
foglaltator
mészse va-
lo tartomant
el hagy, ma-
ganak es az
aiatta valoi-
nak vesze-
delmet sze-
gez.

Az mikep-
pen hogy az
erős es se-
ziny vitezek
nek semmi-
től nem kel-
felniük, azon
keppen sem-
mit semmi-
nek nem kel-
alítaniok.

egy fele nemzetsegek, mi jövevények es
idegenek vagyunk: az maga felekezeti-
nek penig kiki mind job kedvel enged,
bar oly fejedelmek legyen-is az kitől in-
kab felhetni. Annakokaert az miket meg
vőttünk, vagy el kellett hadnunk, vagy
az mik meg birtokunkban nincsenek sük-
seg leßen el foglalnunk. Mikeppen Vite-
zek, az beteg testekben az orvossok, sem-
mit az mi artando, meg nem hadnak,
miis azonkeppen valami az birodalom-
nak ellené al, metellyük el. Gyakorta az
semminek alittatot kisdéd sikra nagy gyu-
ladást tamasztot. Semmi batran az ellen-
segeben semminek ne alittassék, az kit
semminek tartás, forgalmatlanlagoddal
erősbe tesed. Meg Dariusis nem ver sze-
rent vőtte az Persaknak birodalmat, ha-
nem Cyrusnak sekibe Bagoas herelt em-
bernek jo tetemenyével erefteret, hogy
tú azt ne hidgyetek, hogy Bessus az kiraly-
nelkül valo birodalmot, nagy munkaval
foglalando volna el. Mi penig verkez-
tünk Vitezek, ha Dariuszt azert győztük
meg, hogy az ő solgajanak adnok az biro-
dalmot, ki gilkoissagban merven leledze-
ni, az maga kirallyat, meg külső segitse-
nelkül is sükölködöt, kinek mi győzedel-
mesek leven bizonyara meg kegyelmez-
tünk

tünk volna, mint egy foglyot fogszagban tartotta; végtére hogy életetőlünk meg ne tartathatnak, meg ölte. Ezt fenvediteke tő hogy regnallyon? kit bizonyára kérésfara fel fésittetve latnom fiatek, minden kiralyoknak es nemzetsegeknek az hűtert, mellyet meg seget, melto büntetésekkel fizetót. De az Herculesre mondom, ha egy keves údó mulva, nektek híreadatik, hogy azon Bessus az Görögöknek varosit vagy Hellepontust pusztittya, micsoda banat illetend benneteket, hogy az tő győzedelmeknek jutalmat Bessus foglalta lehen el? Az birodalomnak vissza valo vetelere akkor fiatendeteke? fegyvert akkor fogandotoke? Menivel job penig, még az meg remúltet es mayd esenelkül valot el nyomni? Negy napi ut vagy on nekünk elöttünk, kik anni havakat megtapottunk, anni folyo vizeken által költöztünk, anni hegyeknek tetein által nyargaltunk: sem amaz tenger, mely ki aradvan az utat habokkal el fogja, minket mentünkben meg nem kesedelmezett, sem az Cilicianak torkai es Borossagi be nem rekesztek; minden helyek terefe es könnyű menetelűvek, az győzedelmek fiente az kűzőben allunk. Valami keves el futot latrok es uroknak gilksimarat-

marattanak. Az Herculestre esküszöm, hogy jeles cselekedetet es az tú dúcsőségteknek jutalmi köziben sámlalandot hagyandotok az maradéknak es az jó hirnek nevének; hogy meg az Darius ellenességnek-is, az ő halála után az gyűlölségben végvettetven, gilkosin tú bossút állottatok legyen, hogy senki egy Istentelen-is az tú kezeitek előtt el nem sáladot volna. Ezt meg cselekedven, menivel híseitek az Persákat engedelmesbéknek leendőknék lenni, midőn meg értendik, hogy tú kegyes hadakat vésték fel, es nem az ő nevékre hanem az Besszus latorfagára haragostok.

Azekeszen
való szollas-
nak es tükör-
retnek az fő-
vezerben fe-
lette nagy
ereje va-
gyon.

Az vitezek ezt az oratiót felette jó ked-
vel véve, es azt mondak, hogy valahova
akarna, vinne őket; Es az Király sem
keselven jó indulatokat, harmadik na-
pon Parthienén által Hyrkanianak hatari-
ba be hata. Craterust azzal az haddal
hagyvan, melynek előtté jaroja vala, es
abbol az seregéből mellyet Amyntas visel
vala, hat ezer lovast, es meg annyi nilafo-
kat advan hozza, hóg Parthienet az pogá-
noknak be útfektől oltalmazna, Erigyius-
nak, meg parancsola, hogy az hadhoz tar-
tozo egyyetmást, keves oltalmat advan
melleje, mezsi uton vigye. Ó maga az
phalanx

phalanx sereggel es az lovag haddal mas
 fel száz futamatni földet menven, egy
 völgyben, mellyen Hyrkaniabajarnak, ta-
 bort erősite. Igen magos es sűrű fakkal
 arnyekos berek vagyon, az völgynek kö-
 ver földet öntözven az vizek, mellyek az
 magos kő síklakból folynak. Az hegyek-
 nek allyaiból Zioberis nevű folyó viz ön-
 tetik ki, mely hosszara mint egy három fu-
 tamatni földön mindenestől fogva foly :
 annakutanna az kősziklatól, mely az arkat
 kerektől allya, vissza veretteten, az vizek
 mintha ugyan meg östetnanak, két utat
 nit : annakutanna gyors, es az kőveknek
 mellyeken foly darabossaga miat erősa-
 kosb leven, sebessen az föld alá megyen;
 elreytezve a három száz futamatni földön
 foly, es esmet mintha mas kut főből szá-
 maznak kijú, es uy folyó arkot kezd, az
 első része tagasb leven: mert b tizen három
 futamatni földnek felelfelegere terjed; es
 ismet ösveb menő partokkal meg borit-
 tatvan, keskenyben foly : Végre mas folyó
 vízbe szakad, melynek neve Rhidagus.
 Az öt lakosok nyilván mondgyak vala,
 hogy valamik az öreg helybe, mely az viz-
 nek eredetihez közelb vagyon, bele ere-
 tetnenek, ismet azon folyó víznek az ma-
 sik torkán ki mennek. Azert Sándor az hun

Harom Ma-
 gyar mely
 földnél ke-
 vessel több-
 bór.

Harom száz,
 hetven öt
 lépési föld-
 den.

a Hat Ma-
 gyar mely
 földön, es
 egy mely
 földnek
 negyedre-
 szén.

b Egy Ma-
 gyar mely
 földnek ne-
 gyed részé-
 nel egy ke-
 vessel többre.

Az gilkós
Nabarzanés
Sandornak
levelet küld,
melyben
maganak
boczaratot
kérván.

Az arulok
és gilkosok
mentől in-
kábbis

az víz az föld alá megyen két ökröt vette
te bele, mellyeknek testeket, az hún ismet
ki fakad, ki vétetve latak, az kik el küldet
tenek vala hogy ki fognak. Immar azon
helyben az hadat negyedik napon nyu-
gottya vala, midőn Nabarzanésnek, ki
Dariuszt Bessuffal egyút meg fogta vala,
levelet veve, melynek értelme ez vala,
hogy ő Dariusznak ellensége nem volt
volna, sőt inkább az miket háznafoknak ki-
tált volna, azokat attá volna tanaczul ne-
ki; es miérthogy az kiralynak hű tanaczot
adot volna, tölle csak nem meg ölettetett
volna. Darius azon elmelkedet volna,
hogy a maga testének őrizteteset az tör-
vény es szokas ellen az jóvevény vitezek-
re bizna, meg vetven az maga nemzetse-
genek hűseget, mellyet két száz harmincz
évtendeiglen az Persak az magok kiralyi-
nak igazan meg tartottanak volna. Ő ve-
selemben leteben, az jelen valo ketes
lenfegtől talalt volna tanaczot. Dariusz
midőn Bagoast meg ölte volna, ezzel az
mentseggel igazította volna meg magát
az maga nemzetsegeből való előt, hogy
ellene valo lefeskede sejtet őlte volna
meg. Az nyomorult embereknek semmi
életkelnél dragab nem volna, annak be-
retetiet utolsó probára kenberittetett
volna.

volna, de azokat követte volna inkább, az
 mikre az ketelenséggel erőltette volna, hogy
 sem mint az miket maga kívánt volna. Az
 közönséges nyomorúságban kinek kinek
 tulaydon szerencseje vagyon. Ha paran-
 esolna, hogy hozza mennyen, felelemnel-
 kül elmenendő volna, nem tartván attól,
 hogy az tölle neki adatot hűtőt olyan
 nagy Király megégne. Az Istenek az I-
 stentől nem szoktanak volna meg csalat-
 ni. De ha megtatlannak lattatnak arra
 lenni, hogy neki hűtőt adgyon, sam-
 kivetésekre sok fele futhatna: Az vitez
 embernek az az ő hazaja, mellyet akarhun-
 lako helyül választand magának. Nem ve-
 lekedek Sandor hűtőt olyan forman ad-
 ni, az mint az Persak szoktak vala venni;
 ha hozza menne bantasa nem leendene.
 Mindazonáltal negy begú es jo modon
 rendeltetett sereggel megyen vala, mind
 untalan kimeket bocsátván ele, kik az he-
 lyeket meg kimlenek. Az könyű szerrel va-
 lo vitezek visik vala az derek sereget, az
 könyű szerrel valo vitezeket az phalanx
 sereg követi vala, az gyalogok után az had-
 hoz tartozo egyetmas vala. Mind az fő
 hadakozo nemzetség, s mind pedig az
 terméket szerint valo erősségnek miatta
 az helyhez valo nehez ferkezes az király-
 nak

elmejeknek
 tőkellethe-
 get tetterik,
 de az mely
 elmeben el-
 reytetet la-
 torfag meg-
 marad.

Az az, az I-
 steneket, kik
 nek nevekre
 esküznek
 az emberek,
 Sandor meg
 nem csalna
 holot öis
 Isten legyen.

Az seriny
 vezermaga-
 nak es alatta
 valoinak az
 ellenfejtől
 valo meg-
 oltalmazá-
 sával tartat-
 tik főbnek
 hogy sem
 mint az

femminek
valo alitasa-
val.

nak gondot adott vala: mert mind egy
vegben valo völgységig, mely mind az
Caspium tengerig ér. Szinte olyan mint-
ha annak az földnek két kariai menne-
nek ki, az közepi kisdéd haylással kebelet
csinalnak, az holdhoz igen hasonlot,
mikor az färvai ki teczenek, meg mind az
egész kerekseget az fenyesseg meg nem
töltven. Az Cercetäk, Mossinufok, es
Chalybesek bal kez fölöl vadnak: mas fe-
löl az Leucosyrufoknak es Amazonoknak
mezei; es amazokat az mely fele csakra
halgatnak, emezeket az nap nyugatra for-
dittattakat az Caspium tenger tavul nezi,
mely az többinel edesb leven igen nagy
kigyokat eltet, halakat fokkal külömb fi-
núveket az többinel: nemelleyek Caspiäi
nemelleyek Hyrcaniai tengernek nevezik:
Vadnak nemelleyek, kik az Maotis tot ab-
ba az tengerbe szakadni vellyek, es jelöl
azt hozzak ele, hogy az vize, mely edesb
volna hogy sem az töb tengerek, az tonak
bele folt vizevel edesednek meg. Esäk
fölöl az partra igen nagy tenger fekszik, es
mésse veti az habokat, es nagy resz érint
ki aradvan, tot csinal. Azon tenger az eg-
nek mas údöbeli allapattyaban az ki vet-
tetet hablo vizet magaba visssa veszi, es
azon sebességgel, mellyel ki öntetet vis-
sa foly-

folyvan, az földet az maga természet-
 nek megadgya. Es nemelleyek nem Ca-
 spium tengernek hittek lenni, hanem
 hogy Indiabol Hyrcaniaba esnek, mely-
 nek magos hegye (az mint oda fel mon-
 dok) mind egy vegben valo hosszú völgyel
 ala ereszkedik. Innet az Kiraly hus futa-
 matni földet mene ele, csak nem mind
 taratlan ösvenyen, mely felet reaburulo
 erdő vala, es az utat sebes patakok es saka-
 dok kesedelmesztetik vala: mindazon-
 altal semmi ellenszeg eleibe nem men-
 ven, be hata, es végre tovab valo helyek-
 re érkezek. Egyeb elefeken kívül, mel-
 lyeknek sok voltaval akkor az a tartomány
 bővölködik vala, gümölcsis felette sok
 terem benne, es igen jó szőlő termő föld.
 Sok cserfa sábasu fak vadnak, mellyek-
 nek az levelei sok mezzel illettetnek, de
 ha az napnak keletit az ot lakosok meg-
 né előzik, akarmi keves melegséggel is az
 nedvesség elszarad. Innet harmincz fu-
 tamatni földet ment vala ele, midőn
 Phrataphernes neki eleibe mene, magat
 es azokat az kik Dariusnak halála után el-
 futottanak vala, meg advan; kiket ke-
 gyelmessen fogadvan. Arvas városra juta.
 It ő neki Craterus es Erigyius eleibe me-
 nenek, az Tapurusok nemzetsegenek tá-
 tartojat

Csak nem
 fel Magyar
 mely földes.

Hyrcania-
 nak terme-
 keny földes
 es mező he-
 zó fái.

Fel Magyar
 mely földnél
 valamivel
 többet.

tartójat Phradatest hozza vittek vala. Ez is hűti ala vetetven, sokaknak lőn pelda, az Kiraly kegyelmeiflegének meg probalására. Annakutanna Menapist Hyrcanianak tistartoul ada. Ez Ochusnak regnalasakor samkivetet leven, Philep kiralyhoz ment vala. Az Tapurusok nemzetseget-is Phradatesnek meg ada.

Es immar az Kiraly Hyrcanianak utolso rescibe be ment vala, midőn Artabazus (ki felől oda fel mondok, hogy Dariusnak felette hű volt volna) Dariusnak rokonival es maga gyermekivel, es az Görög vezeteknek keves seregevel eleibe ment: az Kiraly az hozza menőnek kezét nyuta, mert Philep kiralynalis vendegül lakot vala, mikor Ochusnak regnalasakor samkivetesben volna, es az vendegül valo tartasnak bővetsegit, az maga kirallyához mind vegiglen meg tartatot hűsege fellyül haladgya vala. Annakokaert Artabazus nyajason fogadtatvan, monda; Kiraly azt kevanom hogy te tellyes eletedben valo bodogsaggal viragozzal. En egyeb arant örömmel leven ez egy dolgon győtrődöm, hogy az vensegnek az hamarian letemben lokaig az te jovoltoddal nem elhetek. Kilenczven öt estendőben jar vala. Mind egy anyatol születtetet ifiak azte

Embernek
hazajához
es fejedelméhez való
hűsege sok
egyeb jószágokat fellyül
halad.

az attyokat kilenczen követik vala; Ezeket Artabazus az Kiraly kezenek fogasara ele allata, azon könyörögven, hogy addig éljenek, meglen Sandornak háfnokok lennenek. Az Kiraly inkább mindenkor gyalog jar vala: akkor maga ala es Artabazus ala lovakat hozata, hogy ő maga gyalog jarvan, az ven ember az lovon valo jarast ne altallana. Annakutanna mihelt az tabort meg állita, az Görögöket kiker Artabazus hozot vala őve hivattatni parancsola. De amazok azt felelek, hogyha az Lacedæmonbelieknek hűt nem adatnak, ők, mit kelletnek cselekedniek, vezgendők volnanak felölle. Az Lacedæmonbeliektől Dariushoz küldetet követek valanak, ki minekutanna meg győztettek, magokat az Persaknal az jutalomert vitezkedő Görögökhöz kapcsoltak vala. Az Kiraly az fogadasoknak es hűtnek ővetsegit hatra hagyvan, meg parancsola nekik, hogy hozza mennyenek, venne az az herencset el, mellyet ő maga adna. Sokaig vonakodvan, es az tanacsokat mayd mindnyajan külömböztetven, vegre azt fogadak, hogy el mennenek. De az Athenasbeli Democrates, ki az Macedonok ertekes birodalmoknak mindenkor leg inkább allos vala ellene, az kegyelem

Az jószaggal meg ekesítettet venteg becsülette melto.

Az győzedelmes szabad velle hogy az meggyőztetteknek törvint szabion.

Az ketseg-
ben eseten-
ber semmi
jot nem tud
zemenleni.

Az tolvajok
es az ke-
meny eletu
emberek az
szokatlan
igatnehe-
zea veszik
fel.

gyelem felol ketsegben esven, szablyaval
magat altal vere. Az többi (az mint el
vegeztek vala) magokat Sandor birtoka
ala adak. Tizenegygyedfel ezer vitezek
valanak, ezeken kivul az Dariushoz kül-
detet követek kilenczvenen. Az vitezek
az hadnak tellyesfitefere ostogattatvan,
az többi haza erestetenek, az Lacedae-
monbelieken kivul, kiket őrizet ala a-
datni parancsola. Az Mardusoknak nem-
zetsege határos vala Hyrcaniaval, kegyet-
len eletu, es tolvaylasokra szokot. Csak ez
nem küldöt vala Sandorhoz követeket,
s nem is lattatik vala magat az parancso-
latokhoz tartandonak lenni. Annakoka-
ert az Kiraly meg bosszonkodvan, ha az
egy nemzetseg meg cselekedhetne je hog
ő győzhetetlen ne lenne, az hadhoz valo
eggyetmaft oltalommal hagyvan, győzhe-
tetlen sereg követven ötet ele mene. E-
czaka ment vala, es jo reggel az ellenseg-
re ere. Hirtelen valo remüles lön inkab
hogy sem mint viadal. Azpoganok az
halmokrol, mellyeket el foglaltanak vala,
ala verettetven, el futanak, es az ot lakó-
foktol puştan hagyatot közel valo faluk
kezhez vetetenek. Annak az tartomány-
nak belső részeire bizonyara az had nagy
törődelmelkül nem mehett vala. Az he-
gyeknek

gyeknek tetői az felette magas erdők, es
 az utnelkül valo meredek kő síklak kör-
 nyúl fogjak, azokat az helyeket mellyek te-
 refek valanak, az poganak sokatlan erőf-
 leggel akadályosítá tőttek vala. Ugyon a-
 karat szerint ültettetet sűrű fak vadnak,
 mellyeknek meg gyenge agait kezzel meg
 haytyak, mellyeket meg horgasztvan ismet
 az földbe ültetnek, onnat mintha mas
 gyűkerből az faknak derekai bujabban
 zöldellenek: ezeket az melyfele az ter-
 meket vísi, nőni nem hadgyak; mert eg-
 giket az másikkal, mint valami egybe ser-
 keftetes keppen össze foglallyak, mellyek,
 minekutanna sok leveles aggal meg boy-
 tofodnak, az földet be burittyak. Annak-
 okaert az agaknak egymashoz valo reytek
 foglalasa, mint valami urkok, mindegy
 vegben valo fővennyel az utat be rekeszi.
 Egy mod vala benne, hogy vagassal nyit-
 nak meg az berket, de azis nagy munka-
 val lenne; mert az faknak derakin sűrű
 göczők nőttenek vala, es azon faknak
 egy masban kolcsalkottatok agai fen fűg-
 gő abroncsokhoz hasonlok leven az hay-
 lo vesszővel hiaba jartattyak vala az czapa-
 sokat. Az ot lakosok penig vadak mod-
 gyara az sűrűn nőt vesszők ala sokvan
 menni, akkor is az berekbe be mentenek

Az erdők es
 kősziklak
 az orza-
 goknak bá-
 torfagos
 erősegi.

Az vitézlő
erősség akár
hunis utat
nyit.

Az Buce-
phalus az
nagy Sándorhoz
mélto lo.

Az meg-
bantator ne-
mes erkölcs
nem mind-
gyart en-
gefztetik
meg.

vala, és az ellenfelet alattomban ki löte-
tet nilakkal bosszontyak vala. Sándor az
reytek helyeket vadások modgyara vis-
galvan, sokat által vere benne. Végtere
az vitezeknek meg parancsola, hogy az
berket meg kerüllyek, és ha mely felől be-
menő hely volna, bele rohannyanak, de
inkább mindnyajan az ismeretlen helyeken
kőrös környűl budosnak vala. El fogata-
nak nemellyek, kik között az Király loais
(Bucephalusnak hívák vala) mellyet San-
dor nem azon elmevel bősűl vala, mel-
lyel az több barmokat: mert az, az maga-
hatan sem hagy vala mast űlni, és az Ki-
ralt mikor reafel akarna hagni, önkent
terdeit le bocsátvan veszi vala fel, és azt
hísiik vala felőlle, hogy ertene kit hordoz-
na. Annakokaert nagyobb haraggal hogy
sem mint illik vala, és busulással is őstő-
keltetven, az lovat meg kerestetni paran-
csola, és tolmacz által meg hirdettete,
hogy ha meg nem adnak, senki nem elen-
dő volna. Ez fenyegető íbenettől meg-
rertenven, több ajandekokkal egyetemben
az lovat meg hozak: de meg így is meg-
nem engedtetten, az erdőköt vagatni,
és az hegyekből oda hordatot földel az
fakkal be űltettetetik mezőt fel tölteni
parancsola. Immar az töltesnek magos-
ga va-

ga valamenyere nevékedet vala, midőn az pogánok azt tartomannak, mellyet el fogtanak vala, meg tartása felől kétségbe esven, nemzetsegeket meg adak. Az Király zalagokat véven tőlök, azokat Phradatafnek adatni parancsola. Onnat ötödik napon az taborba vissza mene. Artabazust annakutanna, meg kettőztetven az böcsületet, mellyet neki Dariusz tót vala, háza bocsata. Immar Hyrcanianak váróháza jutot vala, melyben Dariusznak királilako helye volt. Ot Nabarzanes, hűt levelet veven, eleibe jöve, felette nagy ajándekokat hozvan; Mellyek közöt Bagoas felette szép es meg ugyan gyermekfege nek viragaban levő herelt ifju vala, kihez Dariusz sokot vala, es egy keves üdömulva Sandoris hozza öokek, es leg fő kepen annak könyörgésevel indittatvan fel, kegyelmeze meg Nabarzanesnek. Az mint oda fel meg mondottuk, Hyrcaniával határos vala az Amazonoknak nemzetsége, mely az Thermodoon folyó viz környül Themiscyranak mezeit lakja. Thalestris vala kiralynejek, az Caucasus hegy es Phasis folyó viz közöt mindeneknek biroja. Ez az kiralt latni felette igen kevanvan, az maga orfaganak határiból ki jöve, es midőn nem messze volna, hírmondokat

Artabazust
Sandor
nagy kegyel-
mességgel
latogattya.

Themiscyra
Pontusi tar-
omány
Cappadocia
felől.

Thalestris ki-
ralne: asz-
szony San-
dorkoz
megyen.

Az Amá-
zonoknak
csoda ma-
gok viselese.

Az poga-
noknak nem
rellyességgel
pogan iri-
letek.

külde ele, hogy kiralyne jöt volna, hozza
menetelnek, es velle valo ismerkedesnek
kivanoja leven. Az hozza valo menetel
mindgyarast meg engedtetven, az többi-
nek meg allapodni parancsolvan, három
száz asszonyak keferő seregevel elő me-
ne. Es mihelt az kiralt meg lata, ő az lorol
le ugrek, az job kezében két linczat viven
ele: Az Amazonoknak testeket mind ege-
sen az ruha be nem fedezi, mert az mel-
lyeknek bal felől valo része meztelen, az
több testek annakutanna be fedeztetik; de
mindazáltal az ruhajoknak bősege mel-
lyet őssze ranczolnak, az terdeken alol
nem ér. Az eggik emlejek eppen meg tar-
tatik, mellyel az leány gyermekket tap-
lallyak: az job felől valo meg egettetik,
hogy az ijjakat könnyebben meg von-
nyak, es az dardakat razzak. Thalestris az
kiralt bator orczaval nezi vala, viseltetett
dolgainak hirehez nevehöz semmikep-
pen nem hasonlo természetűeivel for-
galmatoson meg szemlélven: Mert az po-
gan embereknek tišteletek az testeknek
kép természetben vagyon, es nagy cseleke-
deteknek be fogására nem egyebeket ha-
nem azokat velik alkalmatosoknak lenni,
kiket az természet igen kép természettel mel-
toltatot meg ajandekozni. Tovabba meg
kerdet.

kerdetven, ha akarnáje valamit kerti.
nem velekedek meg vallani, hogy ő az
magzatoknak kirallyal valo közlesere jót
volna, melto leven arra, kitől ő az birodal-
omnak örökösit nemzene. Az leany mag-
zatot maganak tartana, az ferfiat pedig az
attyanak meg adando volna. Kerde San-
dor ha akarnáje ő velle vitezkedni: es a-
maz okul az vetven, hogy az orizagot
gondviselőnelkül hatta volna, alhatato-
son kerü vala, hogy remenyegeben meg fo-
gyatkozva őtet ne hadna el menni. ^a Az
asszonyak nagyobb-berelemre valo kevan
saga hogy sem mint az kiralynak, hogy ke-
ves napokat mulatna, rea veve. Tizen ha-
rom nap telek az ő kevanfaganak be tel-
lyesíteseben. Annak-utanna am az az ma-
ga orizagaba, az, kiraly Parthienebe mene.

^a Az asszo-
nyallatok
bujabbak az
ferfiaknal.
Unde Arist.
in Phy. Ma-
teria appetit
formam, si-
cut foemina
virum.

It pedig nilvan az
maga kevanfagit meg
oda, es az meg tartoz-
tatást es mertekletesse-
get, akarmely leg be-
csületesb állapotbanis

It Sandor az Aristoteles tanitafarol el-
felelkezni lattatik, ki azt mondgya va-
la, hogy sokkal szebb es nagyobb kiraly
dolog volna, ekes es tökéletes elmet
viselni, hogy sem mint az testi draga
ruhat, melynek bujafagat követlyseg
követi.

fellyeb való jokat, kevelysegre es faytalan-
sagra fordita. Az regi elcsitől maradot
szokasokat, es az Macedoniai kiralyoknak
haznoson meg mertekeltetet rendtarta-
sokat, es hazajabeli lakosoknak öltözete-

Kezde szent-
veani) ugy
mint kiim-
marregtől
fogva Ham-
monnak fe-
leletivel Iu-
piter fiának
inondatot
legyenlenni.

ket, az maga nagy méltóságával mintha
alabvaloknak tartván, az isteneknek ha-
talmokhoz hasonló Perzsi királyok udva-
ranak tündöklő felséges voltát úzi követi
vala. Az öt tiztelőnek az földre való
borulásokat kezdé szenvedni, és lassan-
sán annin nemzetsegeknek meg győzőit a-
lavaló szolgálatokra tanítani, és az rabok-
hoz hasonlóvá tenni kívánja vala. An-
nakokaert fejez sinnel meg elegítettet pi-
ros koronát, az minemű Dariusznak vala,
tőn az maga fejébe, és Perzsi ruhába
öltözek,; meg az gonosz jeltől sem tart-
ván, hogy az győzedelmének ekes czime-
riből, az meg győzöttének öltözenbe
hagna. Es noha azt mondgya vala, hogy
ő az Perzsiaktól nyertettetet praedakat visel-
ne, de azokkal egyetemben az erkölcsök-
be is bele öltöztet vala, és az öltözetnek
kevelységet, az akaratnak fel fuvalkodása
követi vala. Az leveleket is mellyeket
Europába küldene, régi gyűrejenek dra-
ga kővel peczetli vala meg, azokra
mellyeket Asiába írta, Darius gyűreje
nyomatik vala, hogy meg teczene, hogy
egy elme kettőnek szerencsejét be nem
fogja. Az barátit pedig es az lovasokat es
ezekkel együtt az vitezek előtt jaro fő
rendeket, noha azoknak utalót de meg
vetni

Vetni nem merőket Persiai ruhakkal meg
ekesíttete vala. Harom száz hatvan agya-
fok, ugyan annyán menin Dariusnal vala-
nak, az kirali udvart meg töltik vala: ki-
ket az herelt embereknek seregi, terme-
ket ellen való bujalkodást sokvan fen-
vedni, követnek vala. Ez bujasaggalesi-
degen erkölcszőkkel meg rutíttatott dol-
goktól az Philep kiralynak gyönyörűse-
gekhez nem ertő regi vitezi szem-
latomást írtoznak vala, es mind az egész
taborban mindenknek egy értelmek es
besédek az vala, hogy az diadalommal
többet véstettek volna el, hogy sem
mint az hadakozással kerestek volna: Ők
akkor győzettetnenek meg leginkább es i-
degen s-külfő erkölcszőknek adnak meg
magokat. Olyan hosszú kesedelemnek ju-
talma az volna, mintha rabok öltözeté-
ben menendenének hazajokba. Immar
az Kiraly ő magától is szegyenlene,
hogy az meg győzettekhez hasonlob le-
ven, hogy sem mint az győzedelmek-
hez, Macedonianak fejedelméből Dari-
usnak tisztartajava lőt volna. Sandor mind
az fő fő barátit, s-mind penig az hadat i-
gen megbantatni jól tudvan, jó kedveket
visssa nyerni adakozással es ajandekokkal
proballya vala De (az mint velem) az

V S. Saba-

Az kiket az
menybe i ki-
rallynak
gondvisele-
se ele vinni
rendelt, azo-
kat az hiv-
sagban es
merteklet-
lentegben
tunyalkodo-
kat fel ebresz-
teni es fő
dolgoknak
cselekedeti-
re szokra-
vinni.

Babados embereknel az únségnek jutal-
ma nem kedves. Azert hogy az dolog
partútefre ne fordulna, az hivalkodást
hadakozással kelletik vala felbe fakasztá-
ni; melynek ezközé jokor adatik vala.
Mert Bessus kirali ruhába öltözven, ma-
gát Artaxerxesnek neveztetni parancsola
ta vala, es az Scythakat s az Tanaisznak
több lakosát ösve gyűti vala. Ezeket Nabar-
zanes adgya vala hirre, kit hűti ala ve-
ven az tartomannak, mellyet annake-
lőtte birt vala, tistartojava teve. Es mi-
dön az ragadományokkal es bujaságnak
kefűletivel meg nehezedet had elig moz-
gana, először az magajet, annakutanna
mind az egész hadnak portekait, az felette
bűkségeseftől meg valva, köz helyre ösve
hordatni parancsola: feles sik mező vala,
az melyre az rakot sákerekét vitte vala.
Mindnyajan varvan annak utanna
mit parancsolando volna, az lovakat
el vitetni parancsola, es először az
maga portekai ala egő fakiyat vetven,
az többitis fel gyutata. Egnek vala az
prædak, az vitezek ő magok egetven a-
zokat, mellyeket hogy az ellensegeknek
varosiból eppen kapnanak az langokat
gyakran meg oltottak vala, senki az maga
verének jutalmat íratni nem merven, ho-
lot

lot az kirali gazdaságok, és azon tűz eget
ne. Annakutanna banattyokat rövid be-
fed meg engedélt, és az vitezkedésre al-
kolmatosok, és mindenekre kecsék leven
örvendeznek vala, hogy az portekakban
vallottanak volna inkább kart hogy sem
mint az rendtartásban. Azert az Baetria
tartományba mennek vala, de Nikanor
Parmenionnak fia hertelen valo halállal el-
ragattatvan mindeneket nagy banattal il-
letet vala. Az kiraly mindeneknél homo-
rub leven, kevan vala megallapodni, el-
temetetesében jelen akarvan lenni, de az
elefnek búksége sietni kényszeriti vala. An-
nakokaert Philotas ket ezer hat száz maga-
val hatra hagyatvan, hogy az őczenek te-
mettetesében valo tisztességet meg adna.
Ő maga Bessusra siette. Az uton mentében
az Bombes tartományoknak tisztartaitól
levelek hozatanak, melyekből meg érte,
hogy Bessus ellenfeles sível menne haddal
eleibe: Tovabba hogy Satibarzanes kit
ő az Ariusoknak tisztartojokka tót volna,
tőlle elpartolt volna. Azert noha fände-
ka Bessusra vala, mindazonaltal eleb Sa-
tibarzanesnek el nyomására valo mene-
telit leg jobbnak itilven lenni, az könyű
ferrei valo fereget, és az lovag hadat ki-
vive, és mind etenczaka gyorsan men-

Nikanor
Parmenio-
nak fia meg
hal.

Satibarzanes
Sandortól el
partol.

Fel Magyar
mely földnél
többet.

Az kik szü-
vökhöz es
fegyverek-
hez nem
biznak, kő-
sziklakat es
rejtekek helye-
ket keresnek
mellyeken
hozzajökne-
meheffenek.

ven, veletlenül az ellenfegre érkezék. Ki-
nek jövetelit megertven, Satibarzanes
ket ezer lovassal (nem-is gyűtethetnek
vala hirtelen többen) Bactriabafuta, az
többi az közel valo hegyeket fogak el.
Egy meredek kőszikla valo, az mely felől
az napnyugatot nezi, ugyan azon kőszikla-
nak az mely felől napkeletre halgat, enge-
delmesb tetővel ala eresztetetnek es fok-
fakkal be fedesztetetnek. fogyhatatlan for-
rasa vagyon, melyből bőlezes vizek foly-
nak: Annak az kerületi harminczket futa-
matni földet tart. Az tetejen füves mező
vagyon. Ezen az erősten fokafagot le tele-
píttek: Ő magok az mely felől az kőszikla
valo, tőkeket es kőveket rakanak eleikbő;
fel fegyverkezve tizen három ezeren va-
lanak. Ezeknek ostromlásokra Craterust
hagyvan, ő maga Satibarzanes után siete-
menni. De mierzthogy ötet messze lenni
megertette valo, azoknak kik az hegyek-
nek magas tetejét el foglaltak valo, o-
strommal valo ki vetelekre vissza tere. Es
először valameddig be mehetnenek, azt
megtisztittatni parancsola: Annakutan-
na hógutnelkül valo meredek kősziklakra
ernek valo, az munka hasonlatannak la-
czik valo lenni, az természet szerint valo
erős helyek alvan ellenek. Sandor mint-
hog

hogy mindenkor nehez dolgokkal tusa- Az jó ve-
 kodo elméjű vala, midőn mind ele men- zernektisztí.
 ni igen bajos, smind vissza terni veszedel-
 mes volna, magában minden gondolato-
 kat forgat vala, külömbet külömbet ad-
 van eleibe az elme, az mint szokot lenni,
 mikor minden első dolgokat meg vetünk.
 Velekedesben leteben, az mely tanaczot
 az okossággal fel nem találhata, az jó szeren-
 ese foglaltata neki. Feletteb valo nap-
 nyugati fel vala, es az kőveken elé utat
 csináló vitezek sok fat vagtanak vala le;
 Ez a fa az melegségtől meg fűttetven meg
 éivalkodot vala. Annakokaert rakasba Az ellensé-
 több fakat hordatni, es az tűznek taplalaft nek minden
 adatni parancsola: es az hamarfaggal őf- modon sza-
 ve gyűtetet tűkek az hegygel egy aranyu- bad artani.
 aklónak. Akkor az minden felől bele ha-
 nyattatott tűz, mindeneket meg gyuta; Az
 lángot az fel az ellenség orcsajara víűi va-
 la, az felette nagy fűst, mint valami felleg-
 gel az eget be fogta vala. Ropognak vala
 az egeffel az erdők, es meg azok is az mi-
 ket az vitezek meg nem gyutottanak vala,
 az tűztől meg gyuladván, minden közel
 valo helyeket meg egetnek vala. Az po-
 gánok az minden kinoknál nagyobb ve-
 sély előtt, ha mely felől az tűz meg lassud-
 nek, ki haladni ügyekéznek vala, de az
 mely

Az Atiasok-
nak i szonyu
vezedelmek.

Az hiresne-
ves győze-
delemnek
becsületi-
gő az vezett
nem illik
meg folz-
sani.

mely felől az lang helt adot vala, az ellen-
seg al vala ellenek. Annakokaert külömb
külömb fele halallal emestettenek meg;
nemelleyek az tűzek közze, nemelleyek ma-
gokat az kősziklakra hanyathomlok ala-
hanyak, nemelleyek az ellensegnak keze-
be vivek magokat, valami kevesen fe-
lig meg sűtőgettetve leven az győzedel-
meseknek birtokokba jutanak. Innet
Craterushoz, ki Artakaknat meg szállotta
vala, vissza ment. Amaz mindeneket el-
kecsitven, az kiralynak jövetelit varja va-
la, az megvetetet városnak dúcsőffeg-
hez (az mint illik vala) közit nem atvan.
Annakokaert Sandor ostromra tornyo-
kat vitetni parancsola, es azoknak csak
latafavalis megrettenven az poganak, es
ki terjesztet kezeket az kőfalokrol ki nyut-
van könyörgeni kezdenek, hogy haragyat
Satibarzanestre az partútésnek inditojara
tartana, az magokat alazatos könyörges-
sel meg adoknak kegyelmezne meg. Az
Király meg kegyelmezven, nem csak el-
szalla az város alol, hanem az benne lakó-
foknak mindeneket meg ada. Minekután-
na ettől az várostól el mene, hadát tellye-
sítő uy vitezek jövenek eleibe. Zoilus Gó-
róg orszagbol őt haz lovaszt hozot vala,
Tot orszagbol Antipater három ezert kül-
döt

dőt vala; Thelissai lovasok Phileppel és harminczan valanak: Lydiaboljővevény gyalog vitezek ket ezren es hatsazan jőtenek vala: Ezeket három és lovas ugyan azon nemzettől való követi vala. Ezt az hadat derek hadához advan, az Drangakra érkezek. Ez had viselő nemzetleg vala, tiétartojok Nabarzanes vala, az maga kirallya ellen való tator cselekedetben Bessiusnak tarfa: Az a Nabarzanes, az bűntetéstől való felteben, mellyet erdemlet vala, Indiaba futa.

Immar az tabor kilenczed napig fekűt vala, midőn az kiraly külfő erőaktól nem csak nem rettegvén, hanem győzhetelenis leven, titkon való belső gonos cselekedettel üldöztetik vala. Dymnus az kirallyal keves meltsággban es kedveben leven, az regi agyafnak, kinek neve Nicomachus vala, egtelen szeretetivel gerjede vala, neki egyedül bujaságra adatot testnek engedelmeffégevel meg győztetven. Azon Dymnus, a mit az orczajáról is meg ismerhetni vala, meg remülthöz hasonlo leven, az ifiúval titkon az templomba mene, azt mondvan eleb, hogy titkos es halgatasban tartando dolgokat adna hirre neki, es az varokozas miat ketelkedőt, az egymashoz való szeretetekert es mindcni

Sandor magának Istent tisztelgette kevanvan az embereknek kezeket hogy meg ne öllettenek, elig távoztata el; Az ki az hatalommal gonoszul el, es kevelykedik, az sem igaz jó akaratot, sem valóságos batorságos nem talál.

Sándor el-
len való arul-
tatás.

mindenik fiivenek fővetsegejert azon ke-
re, hogy esküdgyek meg, hogy az miket rea-
bizna, halgataással el fedezendő volna. Es
amaz azt velven, hogy semmit olyat nem
jelentendő volna, az mit meg hamis hűt-
telis el nem kellene titkolni, az jelen való
Isteneke meg eskűvek. Annakutanna
Dymnus ki jelenté, hogy harmad napra az
király ellen lefeskedes késettetet volna, és
ő maga abban az tanáczban fő vitez és
nemzetes emberekkel egygyűre és volna.
Mely dolgokat halvan az ifiu, hogy ő gil-
kossagra hűtöt adot legyen alhatatoson
tagada, és semmi isteni felelemmel sem
kötelestethetnek arra, hogy az iszonyu la-
torfagot el titkollya. Dymnus mind fiere-
tetiben smind felteben meg kabulvan, re-
gi agyafagnak job kezét meg fogvan, és
könyvezven, először remenkedik vala,
hogy az vegezesben és cselekedetben re-
sés lenne. Ha azt nem cselekedhetne, a-
kar csak ne arulna el őtet, kinek hozzava-
lo jó akarattyának, egyéb dolgokon kü-
vül, ő nala az is felette hathato bizony-
ga volna, hogy maga fejet meg meg nem
probaltatot hűségere bizta volna. Vege-
zetre midőn az iszonyu latorfag előt ma-
gat alhatatoson vonogatna, halálnak fe-
lelmevel rettenté, hogy az őve eskűttek az
igen

igé ssep cselekedetet az ő fejen kezdenék
 el. Annakutanna hun asföny emberi lagy-
 sagra fordittatotnak es felenknek, hun se-
 retője arulojanak nevezven, hun felette
 nagy ajandekokat igirven, es neha orša-
 gotis, forgattya vala az olyan nagy lator-
 lagtól felette irtozo elmet. Annakutanna
 hun amannak az torkához, hun az maga-
 jehoz meztelen szablyat viven, mind kö-
 nyörgéssel s mind haraggal rea keteleni-
 te, hogy vegre nem csak az el titkolását,
 hanem meg cselekedetitis igirne: mert
 elég tökelletes elmejú leven, es meltois
 hogy ő sémerves volna, az elebbi aka-
 rattyaban semmit meg nem változtatot
 vala, hanem tetteti vala, hogy Dymnus-
 hoz valo szerelmejét semmit meg nem
 vetne. Annakutanna tudakozni kezdé, il-
 lyen nagy dologban kikkel tarsfolkodot
 volna őve. Igen meg kellene latni, mine-
 mű emberek nyulnanak kezzel olyan em-
 lekezetre melto dologhoz. Dymnus mind
 szerelmében s mind lator cselekedetiben
 elbolondulvan, kőbőneis az jo akaratot
 neki, s őrvendezeis rayta, hogy az fő vitez
 ifiakhoz, Demeterhez, az Kiraly testenek
 őrzőjéhez, Peucolaushoz es Nicanorhoz
 magat adni nem ketelkedet volna. Ezek-
 hez neveze Aphobetust, Loccust, Diose-

Az fejede-
 lemnek ele-
 te ellen valo
 arultarast
 semmikep-
 pen el nem
 keltitkolni.

Hanem
mindgyart
hát embe-
reinek ki-
ke jelente-
ni.

Es kefe-
demmelkül
é magának
az feje-
demnek kel-
tesere ad-
ni.

must, Archipolist és Amyntast. Ez be-
felgetes után Nicomachus el crestetven,
az attyafinak (kinek neve Ceballinus va-
la) az miket ertet vala, tuttora ada. Az te-
czek hogy Nicomachus egy keves údolg
az satorban meg allapodgyek, hogy, ha az
kirali lako helybe be menne, mierz hogy
az kiralyhoz jarni nem fokot volna, az
őse eskút arulok meg ne tudnak, hogy
őket ki jelentettek legyen. Ő maga Ce-
ballinus az kirali helynek pitvara előt,
(mert közel nem mehet vala) meg alla,
varvan valakit az kiralynak fő barati köz-
zúl, az kitől az kiralyhoz be vitetnek.
Törtinet szerint az többi el crestetven az
egy Philotas Parmenionnak fia, nem tuda-
tik mi okon, az kirali lako helyben meg
maradot vala. Ennek Ceballinus somoru
orczajan nagy fel haborittatásnak je-
leit viselven, az miket az attyafiatól
ertet vala, kijelente, es kefedelemmelkül
az kiralynak ertesere adatni parancsolta.
Philotas őtet meg dicsirven, Sándorhoz
mindgyart be mene, es egyeb dolgok fe-
lől egymással fokot be felgetven, semmit
azokban az miket Ceballinustól ertet va-
la, tuttora nem ada. Eitvefele midőn Phi-
lotas ki menne, az kirali lako helynek pit-
varaban az ifu sembe lőn velle, es kerde-
tőlle,

tölle, ha el jart volna az dologban. Amaz okul azt vetven, hogy az Kiralynak az velle valo befedre üressége nem volt volna, el mene. Másod nap midőn Philotas az kiralyhoz menne, Ceballinus elcibe járula, es az előt valo napon velle közlöt dologra be menetelekor emlékeztete. Amaz azt felele, hogy neki arra gondgya volna. Es meg akkor is az kiralynak az miket halot vala, ki nem jelente. Immar Philotas Ceballinusnal kecsgeffe kezdet vala lenni. Annakokaert azt velven, hogy többsör neki affelől bolni nem kellene, az nemzetes ifiunak Metronnak, ki az fegyvertarto helynek gondviselőjeve tetetet vala, micsoda ifonyu latorlag kecsittetnek, ki monda. Amaz Ceballinust az fegyvertarto helyben el reytven, az kiralynak, ki törtinet szerint az faredőben vala, az titokjelentő micsoda felől tölte volna bizonyosfa, ertefere ada. Az kiraly Dymnusnak meg fogtatafara katonakat küldven az fegyvertarto helybe be mene. Ot Ceballinus örökre indittatvan, monda. Örvendek hogy egeffegben marattal meg ennekem, az iftenteleneknek kezekből ki szabadittatvan. Meg kerdezven annakutanna Sandor, az miket tudni kel vala, rendserint mindenket meg erte. Es ifmet kezde

Philotas az
Király ellen
való árulá-
sában bü-
nösétete-
tik.

kerdeni, hanyad napja volna, mióta Ni-
comachus az ki jelentést ő előtte tőtte
volna: es amaz azt valvan, hogy immar
harmadik volna. Az király azt gondolvan
hogy annyi idő múlva nem tökéletes hü-
seggel adna hirre, az miket hallot vala, ő-
tet meg kötöztetni paranczola. Ceballi-
nus kiáltani kezdte, hogy azon szempillan-
tasban, melyben hallotta volna, sietség-
gel Philotashoz futot volna: azt bár ő töl-
le tudakozna meg, ha nem hinne. Az Ki-
rály ismét kérden, ha ment volna Philo-
tashoz, ha őtet forgalmaztattaja, hogy ő
hozza mennyen, ki midőn azokat az miket
mondot vala alhatatoson erősitene, ke-
zeit az király az ég fele terjesztven köny-
hullatafokkal panaszkodik vala, hogy Phi-
lotas regtől fogva leg kedvesb barátja
leven, ezzel az jó tetemennyel fizette vol-
na meg velle való jó cselekedetét. Ezen-
közben Dymnus tudván, miért hivattat-
nak az királytól, sáblával mely az olda-
lan vala, magát igen meg sebesíte, es az
katonaknak elő futamodafokkal meg el-
lenzettetven hogy magát meg ne ölne, az
királyi udvarba vitetek. Kit az király meg
tekintven, monda: Micsoda vetket gon-
doltam oly nagyot Dymne te ellened,
hogy Philotas neked az Macedoniai biro-
dalomra

dalomra meg en magamnal is meltoznak
lattanek lenni? Amannak immar az bova
el fogyatkozot vala. Annakokaert nycgő
fohazkodast teven, es orczajat az kiralyrol
el forditvan, es ottan le esven, meghala.
Az kiraly Philotast hozza hivatvan mon-
da: Ceballinus halalos büntetést érdemlet
volna, hogyha az en fejem ellen kefitte-
tet arultatast ket nap el titkolta volna. Ez
vetekből Philotast testi bűnösse, kinek,
azt vallya, hogy az arultatafnak ki jelen-
teset mindgyart hirre adta volna. Az ba-
ratsagnak mentől közelb valo meltofa-
gaval illeczenget, annal nagyobb az te
el titkolasodnak vetke: es enis vallom
hogy azon vetek Ceballinushoz inkab il-
lik, hogy sem mint Philotashoz. Kedvező
birad vagyon, ha az mi cselekedet által
veghez nem mehetet, azt akar csak meg-
tagadhatni. Ezekre Philotas, ha az elme-
je az orczajáról itiltetnek, bizonyara meg
nem rettenven, az kiralynak azt felele,
hogy Ceballinus az fertelmes semelynek
beszedet adta volna neki tuttara, de ő ol-
lyan alavalo hirtevőnek semmit nem hit
volna, attol felven, hogy egyebek meg
nevetnek velle, ha az szerető es regi agyas
közöt valo visssa vonast ertesere adna.
De holot Dymnus magat meg ölte le-

Mintha az
Kiraly azt
mondana:
meg akarta-
tok engemet
ölni, de miert
hogy abban
ele nem me-
hettetek, sza-
bad gonosz
szandekto-
kat megta-
gadnotok.

gyen, azok az dolgok akár mineművek voltak, nem kellett volna el halgatni; és az kiralt meg ölelven könyörgeni kezdé, hogy az elebbi életet nezne inkább, hogy sem mint ezt az vetket, mely el halgatásnak vetke inkább, nem valami cselekedetnek. Azt bizonynyal nem mondhatom, hit legyen az Kiraly neki, avagy haragját melysegesben el titkolta legyen: az job kezét meg engedéltetett kegyelemnek bizonságot nyuta neki, és azt monda, hogy neki úgy teszik, hogy az ki jelentés semmi nek alittatot volna inkább, hogy sem mint el titkolttatot volna.

Az fejedelmeknek kegyelemre havlando elmejeket szudyati izolgaknak megvisegek kegyetlen-segic hatya.

Mindazonáltal az baratit tanaczra hozza hivatlan, melyre Philotas akkor be nem vetetek, Nicomachus be vitete. Ki ugyan azon dolgokat, az mellyeket az kiralynak tuttara adot vala, rend szerint elebeselle. Craterus az kiralynal igen kedves vala, és ez okon Philotasnak, az meltofsagon valo kapdosasert ellene törekedő vala: Estudgyais vala, hogy vitelességnek és cselekedetinek felette valo kerkedeken segevel gyakorta az Sándor főleink nehezségere volt volna: és ez okokert, nem latorfaga felől bizonyara, hanem kevely meg altalkodasa felől valo gyanusag volna hozzaja. Ellenfegetek rontasara

mas alkalmatosságot illendőbbet nem i-
 tilven leendni, az maga gyűlölségének
 előtte kegyességek finet viselven, mon-
 da: Ez dolognak bár még az kezdetiben
 is velünk vegezéssel volna; tanaczul atuk
 volna, hogyha Philotasnak meg akarná
 kegyelmezni. Fenvedned inkább őtet nem
 tudni, menivel tartoznak te neked, hogy
 sem mint mind az halálnak felelmeig vi-
 tetettet kenéritened az maga veszedel-
 merőit inkább gondolkodni hogy sem mint
 az te jó tetemenyedről. Mert Philotas te
 ellened mindenkor csalardkodhatik, te
 nem mindenkor kegyelmezhez meg ne-
 ki. Es ne is itild, hogy ő, ki olyan nagy la-
 torfagot cselekedet, az kegyelemmel meg
 változtathassék. Iol tudgya hogy azok az
 kik az irgalmasságot meg emiáltettek, azt
 többbe nem remenlhetik. De en tudom,
 hogyha sinter ő maga vagy az meg fanaf-
 sal banással, vagy az te jó tetemenyeddal,
 meg győzöttetven meg csendefedni a-
 karnais, az ő attya Parmenio, olyan nagy
 hadnak vezere, es az te vitezidnel regi
 meltofságban valo, az te felfegyednek kirali
 állapotya utan nem sokkal alab helyhez-
 tetet leven, az maga fának életet
 nem jó kedvel köszönendi megh tene-
 ked. Nemely jó tetemenyeket gyűlölnék.

Craterusnak
 Philotas te-
 szedein, ere-
 törekedő
 oratioja.

Az tüzet
elájjal szok-
tak gyurani
effele embe-
rek: ilyen
gyakrabban
az udvari
dolog.

Hogy halalt erdemlet legyen, meg vallani
segyenli: Következik hogy inkább akarja
hogy lattassék bossúságot vőtnék lenni
hogy sem mint életet. Annakokaert tu-
dom azt, hogy teneked az életedert kel-
letik vellek viaskodnod. Még elég ellen-
segid vadnak, kiknek öldöklésekre me-
nendők vagyunk, az oldaladat az belső
ellensegtől oltalmazd: ezeket ha mellő-
led el veted, az külsőtől semmit nem fe-
lek. Craterus ezeket monda, es az többi
sem ketelkednek vala, hogy az arultatás-
nak ki jelentését el nem titkolando volt
volna, ha fő indito avagy rehes nem volt
volna. Mert micsoda kegyes es jo lelki is-
meretű embernek, nem csak barattyanak,
hanem az leg alab valo kösség között val-
lonakis, halvan azokat az mik neki ertese-
re adattanak vala, az kiralyhoz ottan
mindgyart nem kellett volna futni? Es
nem Ceballinusnak példaja szerint bizo-
nyara ki az atyafiától ertetet dolgokat i-
zente volna neki, Parmenionnak fia, az lo-
vag hadnak előtte jaroja, az kiralynak min-
den titkainak rehesse meg tettetteis volna,
hogy az kiralynak az ő befedéhez üressé-
ge nem volt volna, hogy az arultatásnak
ki jelentője mas közbenjaro hirmondót
ne keresne. Nicomachus az isteneknek
meg

meg hűtivel való köteleffégeben is az magalelki ismeretét meg könnyebíteni sietet volna, Philotas csak nem mind az egész napot jatekkal es trefával töltven, nehezelt volna az kiralynak eletere nezendő keves bokat olyan hűssu es talam hason-talan befed közzé elegiteni. De nem hit volna olyan dolgokat ertefere ado gyer-mekeknek. Miért töltöt volna tehát két napot mintha az ki jelentefnek hinne? El kellett volna erefteni Ceballinust, ha az ő hirtetelenek helt nem ad vala. Kinek ki-nek az maga veszedelmében nagy batorsa-ga volna, de mikor az kiralynak életet fel-tik, akar mitis hamar el kellene hinni, meg hamis dolgoknak hordozoitis bűkség vol-na be venni. Annakokaert mindnyajan azt vegeznek, hogy őtet meg kellene ki-nozni, hogy az arultatafnak rebesit kenfe-rittetnek ki vallani. Az kiraly meg intven, hogy az vegezest halgataffal fedeznek, el erefte őket. Annakutanna meg hirdette-te, hogy az had az következő napon meg indullyon, hogy az el vegezest uy ta-nacsnak valami jelenlege ne adatnek. Phi-lotasis az lakodalomba, mely ő neki utolso-lón, el hivattatek: es az kiraly rea bira ma-gat, hogy nem csak vaczorálnék, hanem baratslagoson is beszélgetne a val, az kit kar-

hoztatot vala. Annakutanna masodik vigyazaskor, az gyortyakat meg oltvan. Hephæstio, Craterus, Cœpus es Erigynius, kevesed magokkal az kirali udvarba mennek. Ezek az kiralynak barati közzül valok valanak, az fegyver hordozoi közzül pedig Perdiccas es Leonatus. Ezek által meg parancsoltatek, hogy az kik az kirali udvarnal vigyaznak vala, fegyveresen circalnanak. Annakfelette minden kapukra gyalogok rendeltetnek, es az lovasoknak meg hagyak, hogy az utakatis meg allyak, hogy valaki Parmeniohoz, ki akkor Medianak es nagy hadnak elotte jaroja vala, alattomba ne menne. Attarras pedig három száz fegyveressel ment vala be az kirali lakó helybe. Ő melle udvari katonak tizen adatanak, kiket tiz tiz fegyverhordozo követ vala. Azok az több aruloknak meg fogásokra oétatanak. Attarras az három száz fegyveressel Philotasra küldetven az haznak bezarlot aytia taffigallya vala, ötven sereny ifiak leven környüllette: Mert az többivel az hazat minden felől környül fogatta vala, hogy valami reyre ayton Philotas ki ne szabadhatna. Őt vagy az elmenek csendessegevel, vagy az taratfaggal el lankadtat az alom el nyomta vala, kit Attarras meg aluva tapáltala.

Pásta. Végre az álma elveretven, mi-
 kor lanczot vetnének reá, monda: Meg
 győzte az te jószágodat, király, az en ellen-
 legimnek kegyetlenfege. És többet sem
 szólva, be fedeztetet fővel őtet az kirali
 udvarba vivek. Másod nap az király meg
 parancsola, hogy mindenek fel fegyver-
 kezve össze gyűljenek; közel hat ezren
 mentenek vala ele az vitezek. Annakfe-
 lette az vitezek főgainak, es kereskede-
 nek okaert az tabor utan jaro emberek-
 nek soksaga az kirali lako helt meg töl-
 tötte vala. Philotast az fegyver hordozok
 az magok seregevel fedezik vala, hogy
 az kösség addig ne lathatna, az meg az Ki-
 raly az vitezekkel besellene. Az főben ja-
 ro dolgok felől az kiralyok az Macedo-
 noknak regi sokasok szerint tesnek vala i-
 téletet, az had kösség helyet vala: Az ki-
 ralyok hatalmanak semmi irtje nem vala,
 hanem ha előbör meltsóságoknak volt
 volna irtje. Annakokaert előbör Dym-
 nusnak holt teste be vitetek, többire sen-
 ki nem tudva, mit cselkedet volna,
 avagy micsoda eset miat holt volna
 meg.

Az Kiraly annakutanna az gyűlekezet-
 be ele ballaga, elmejenek banattyat or-
 czajan viselven: az baratinak kecsérle-

Sandorme-
kerseges o-
ratioval Par-
menionak
es Philotas-
nak vesze-
delmet sze-
rezni ügye-
kezik.

geis nem keves varakozást érzet vala ne-
ki. Az Kiraly az orczajat az földre függeszt-
ven, meg remúlthoz es el amulthoz ha-
sonlo leven, sokaig vesétegetta. Végre
csere jöven így szóla: Vitezek, egy ne-
hany embereknek iszonyu gonoszságok al-
tal csak nem ki ragadtattam közzületek
ez világból. Az Isteneknek ream való
gondviselesekéből es irgalmaszságokból e-
lek, es az tú becsültre melto tekintete-
tek kenéserit, hogy az gilkosokra inkább ha-
ragonnam: Mert az en lelkemnek, sőt
eletemnek eggik haszna az, hogy enni fe-
lette fő vitez embereknek es ollyatenok-
nak, kik velem igen jól cselekedtenek,
meg visontag jó tetemennyel lehessek.
Felbe sakafta az befedet az vitezeknek
zokogások, es mindeneknek könyvök ki-
czordula. Annakutanna az kiraly monda:
Menivel nagyobb bodulást inditok az tú el-
meitekben, midőn illyen nagy gonoszság-
nak okait meg mutatandok, kikről emle-
kezetet tenni még irtozom, es mintha e-
letek meg maradhatna, neveknek ki mon-
dasatol magamat tartoztatom? De meg
kelletik győzőm az régi éretetnek em-
lekezetit, es az Istentelen haza fiainak a-
rultatásokat ki kelletik jelentenem. Mi-
keppen halgassak pedig el ollyan iszonyu
latoz-

latorságot? Parmenio olyan üdöskorában, töllem és az én atyamtól anni sok jó tetemenyekkel meg köteleztetven és minden barátink között leg eleb való le-
ven, magat ilyen nagy gonosfagnak ve-
zereve tőtte. Annak esköze Philotas, Leu-
colaust, Demetert, és ezt az Dymnuft, ki-
nek testet im lattatok, és annak az bo-
londfagnak több tarsait az én fejemre ber-
lette. Az minden felől haragvoknak és
panaszkodoknak saygafok mind az e-
gész gyűlésben sörgölődik vala, az mine-
mü szokot lenni az sokaságban és kivalt-
keppen vitezlőben, mikor az dolog vagy
sebetetből vagy haragból viseltetik. An-
nakutanna Nicomachus, Metron és Ce-
ballinus ele vitetven, az miket kiki hirre
adot vala meg beszéllek. Azok közzül
csak eggiknek-is ki jelentesevel az arulta-
tásnak rebesi köziben Philotas nem sam-
laltatik vala. Annakokaert az harag el-
nyomatvan, az ki jelentőknek sayok cse-
desen hallatek meg. Akkor az kiraly mon-
da: Micsoda lelki ismeretű embernek
lattatik tehát tűnektek lenni, az ki ez do-
lognak azon hirre adatot ki jelentest el-
títkolta? Mely hoé nem hamis lőt legyen.
Dymnusnak halala meg mutattya. Az
bizontalan dolgot hirre adni, én hiszem,

Az Sándor
el arultatásá-
nak bizón-
sági.

Mintha az
mondana:
Sokkal inkább
illet Philo-
tusnak azt
cselekedni
holot? en-
nekem ba-
ratom vol-
na.

az kinőkről nem felt. Ceballinus csak egy
fempillantásig is nem hálástotta az meg-
ertet dologtól meg valni, az hun fere-
dem vala, oda rohanvan be. Philotas csak
egyedül nem felt semmit, semmit nem hit.
O nagy bator súvú ember: Ez ha az ki-
ralynak vesélmével fel indittatnak, or-
czáját nem változtatnaje meg? olyan
nagy dolognak ki jelentőjet felve nem
hallanaje? Az el halgatas alatt bizo-
nyara nagy gonosz cselekedet vagyón,
es az birodalmot kevano remenseg az
hertelen elmet gilkoffagra haytotta. Az
attyja Medianak fejedelme, ő maga az
hadaknak fok előttők jaroi között az en-
rőmmel felette hatalmas leven, nagyob-
bakat remenl, hogy sem mint be fog. Az
en arvasagomis, hogy gyermekim nincse-
nek, megutaltatik. De meg czalatik Phi-
lotas: Mert gyermekim, súleim es roko-
nim tú köztetek vadnak. Az meg tú egef-
sebben lestek arva nem lehetek. Annak-
utanna Parmenionnak el fogatot levelet,
mellyet az fiainak Nicanornak es Philo-
tasnak irt vala, el olvasa, melyben bizo-
nyara hatalmas tanacznak jele nem vala.
Mert annak summaja ez vala. Először ma-
gatokra visellyetek gondot, annakutanna
az hozzatok tartozokra: Mert az miket el
rendel-

rendeltünk, úgy cselekedhettyük meg. Es hozzávete az kiraly, hogy az level úgy irattatott volna, hogy akar az fiaihoz jutott volna, az titkos dologban való tarsok megérthetnek, akar elfogatott volna, az tudatlanokat megczalna. De Dymnus mikor az latorfagnak többreéfit kijelentene Philotast nem nevezte. Az bizonyara neki nem artatlanfaganak hanem hatalmanak jele, hogy meg azok is az kiktől ki neveztethetik, úgy felnek tőlle, hogy noha magok felől vallast tegyenek: őtet mindazonáltal el titkollyak. De Philotastnak az maga elelte megmutattya. Ez, Amyntashoz (ki az anyam nennyenek fia volt, es Macedoniaban az en fejem ellen Istentelen czarladsagot szerzet) magát tarsul es titkos rebesfűl kapczolta. Ez, Attalustnak, kinek artalmasb ellensegem nem volt, feleségűl az maga hugat adta. Ez, midőn olyan nyajas bókastnak es barátagnak bővetsegehez kepest neki meg irtam volna, az Hammon Jupiter felesetivel micsoda valakom adatot volna, azt merte ennekem vissza irni, hogy ő örvendezne azon hogy az Istenek közibe be vetettem volna, de banna azokat, az kiknek az alat kellene elniek, az ki az emberi allapatot fellyűl haladna. Meg regtől fogva töllem el idegenedet es dúcsó.

Sandor Philotastnak maga oltalmazt meg előzi, es meg csatolta.

csőfegemet irigylő elmenek ezek jelei:
 mellyeket bizonyára, Vitezek, az meddig
 lehetet elmemben eltitkoltam. Mert ne-
 kem ugy teczik vala, hogy az magam ta-
 gainak egy részét ákaftanam el, ha azokat
 az kikkel olyan nagy jó tetemenyeket cse-
 lekedtem vala, magammal alabvalokka
 tennem. De immar nem az áokat kellettik
 meg büntetni, az nyelvnek vakmerősege
 áablyakra költ: ezeket (ha nekem hištěk)
 Philotas enream köszörülte: ha őtet el bo-
 csatandó, hova mennyek Vitezek? kire
 bizzam fejemet? Az lovagnak, mely hadam
 nak leg job része, az nemes ifuságnak előt-
 te jároinak az egy embert attam vezérül,
 életemet, remenlegemet, győzedelme-
 met az ő hűségere es oltalmára bízam,
 az attyat azon méltóságra emeltem, az
 melyben engemet tú magatok helyheştet-
 tetek. Mediat, melynel semmi ország gaz-
 dagjab nincsen, anni ezer haza fiait es fri-
 gyestársokat, birodalma es hatalma ala-
 vettem. Az honnat oltalmat varok vala,
 véşedelem tamad. Mely bodogul véştem
 volna el az harczon inkább az ellenségek
 prædaja, hogy sem mint haza fiának aldo-
 zatya. De az véşedelmekben, az mellyek-
 től feltem meg tartatvan, ezekre akattam,
 az mellyektől felnem nem kellett volna.

Gyakorta

Gyakorta szoktatok Vitezek, engemet azon kerni, hogy életemet oltalmazsam. Tű magatok cselekedhetitek en velem azt, hogy az mit tanaczul adtok cselekedgyem. Aztű kezeitekhez, az tű fegyveritekhez folyamom, akaratotok ellen elni nem akarok. Ha életemet akarjatok, kűlőmben nem elhetek, hanem ha meg oltalmaztok. Annakutanna Philotast, kezei hatra kötve leven, egy kopot ő menteben

öltöztetve be vitete.

Könnyen megteczik

vala, hogy az egy ke-

ves üdövel annak e-

lőtte irigységnelkül

nem lattatotnak ol-

lyan alavalo öltözetin

fel indittattanak vol-

na. Az előt való na-

pon őtet az lovag had capitannyanak lat-

tak vala lenni: Tudgyak vala hogy az ki-

ralynak lakodalmaban jelen volt volna:

hertelenséggel nem csak úgy mint bű-

nőst, hanē mint karhoztatottatis főt meg

kötöztetveis lattyak vala. Iut vala csek-

ben Parmenionakis ollyan nagy vezér-

nek, ollyan hires neves haza fiának serene-

csetlensége, ki egy keves üdövel annake-

lőtte ket fiatol Heftortol es Nicanortol

Y

meg

Illyen az alhatatlan szerenese, kiaz embereket (mint ezt az Philotast) nagy meltofsagra emeli, es azonokat gyakorta vetetlenül azon becsületes állapotokbol ismet leveti, kivaltképpen az udvari embereket, az szam verő penzekhez hasonlokat. Hogy egyebűt való példákat hatra hadgyunk, Erdelyben az változo szerencsenek effelejateki kivaltképpen Bathori Sigmond fejedelemségeben bősefegen törtintenek.

meg fôsttatvan, aval egyyút az kit az nyo-
morusag meg hagyot vala, tavul leteben
felelne meg az vadlasokra. Annakokaert
Amyntas az kiralynak fô had viselôje az
kônnyôrúleteffegre haylot sokasagot Phi-
lotas ellen kemeny bešedevel ismet fel in-
dita, azt mondvan, hogy ôk az idegen
nemzetsegnek elarultattanak volna, sen-
ki benne felesegehez, senki hazajaba es
fûleihez vissza menendô nem volt vol-
na: mint valami feje vetetet leleknelkül
es nevelkül valo felfek test, az idegen
földön az ellenszegnek csufiai leendőök
voltanak volna. Semn ikeppen az dolog-
hoz kepest az Amyntas bešede az kiraly-
nak kedves nem lôn, miert hogy az felese-
gekrôl es hazajokrol meg emlekeztetet
vitezeket az tób dolgoknak véghez valo
vitelere restyebbekke tôte volna. Akkor
Cœnus, noha Philotasnak hugat felesegül
vôte vala; mindazonaltal Philotast ke-
menyben šidalmazta, hogy sem mint mas
akarki, ôtet az kiralynak, az hazanak, es
az hadnak gilkofanak ki altozvan lenni, es
egy kôvet, mely törtônet šerint az labai
elôt hever vala, fel ragada, rea akarvan
azt haitani, az mint többire mindnyajan
el hivek, az kenzasoktól kevanvan ôtet
meg menteni: de az Kiraly Cœnusnak
kezec

Cœnus az
veszedelem
alavetteter
Philotasnak
fogora leven
az fogorla-
got roszszu-
bôstüllü.

kezet meg tartoztata, azt mondvan, hogy először maga mentsegere való szabad-
 nak kellenne lenni, es nemis szenved-
 dő volna hogy ő külömben karhoztattat-
 sék. Annakutanna ismet Philotasnak
 mentsegere való szollas engedtetven, vag-
 az iszonyu gonossagra való lelki ismere-
 ti miat, vagy az vesedelemnek nagy vol-
 ta miat el kabulvan es el remúlven, sem
 semcit fel emelni sem szajat meg nyitni
 nem meri vala. Annakutanna könyvei
 folyvan es el ajulvan, az kitől tartatik va-
 la, arra tamaşkodek, es semci az maga
 mentejevel meg töröltetven, lassanlassan
 batorsaga es sóva meg jöven, ugy teczik
 vala mint ha maga mentsegere sólni a-
 karna. Esimmar az kiraly nezven őtet,
 monda: Az Macedonok tesnek itilletet
 te felölled, azt kerdem ha hazadnak nyel-
 vevel elendessé ő előttök? Akkor Phi-
 lotas monda. Az Macedonokon kívül
 mayd mindnyajan oly emberek vadnak
 jelen, kik azt velem, hogy az miket mon-
 dok, könnyeben meg ertik, ha azon nyel-
 ven szollandok az mellyen te beszellel,
 nem egyebert, hissem, hanem hogy az te
 beszédedet többen erthetnek. Ostan az
 Kiraly monda: Nem lattyatoke hogy Phi-
 lotas hazajanak meg nyelvet-is gyűlöli?

sándor az
 karhoztatas
 előtt, Philo-
 tasnak maga
 mentsegere
 való szabad-
 sagot ön-
 kent enged,
 Bathori Sig-
 mond Er-
 delynek ez
 előtt kerefsz-
 tyen fejedel-
 me leven, az
 alatta való
 jambor urak
 nak es fő
 embereknek
 (kiket ke-
 gyetlen ha-
 lallal meg-
 öltet) az ma-
 gok mentse-
 get nagy sok
 könyörgé-
 sekre sem
 engedte
 meg.

Az kinek
 vetke nin-
 csen, illik
 hogy bator
 legyen, es
 magajert
 bizva szol-
 lyon.

Mert csak egyedül utálja azon az nyelv
 ven bölni. De böllyön bator valamine
 kedvet tartja, csak hogy meg emlekezze-
 tek, hogy ő az mi bökafunktól es nyelv-
 vüktől egyenlőképpen irtozik. Es így az
 gyűlésből ki ment.

Philotasnak
 a vároja,
 mellyel ma-
 gat az San-
 ctus vadlafa
 ellen menti.

Annakutánna Philotas monda: Az ar-
 tatlannak bököt találni könnyű, de az bök-
 nak mertekletességet az nyomorultnak
 megtartani, nehez. Azert az igen jó lelki
 ismeret es felette hamis Berencse között
 hagyatvan, nem tudom mind akaratom-
 nak, s mind az údónak miképpen enged-
 gyek. Nincsen jelen az en ügyemnek je-
 les biraja, ki miért nem akart legyen enge-
 met ő maga meg halgatni, az Herculefre
 esküsem, hogy meg nem gondolhatom:
 holot nyilván ő neki, ügyemet meg ert-
 ven, engemet mind karhóztatni s mind
 meg szabadítani szabad legyen. Meg nem
 ertven pedig, az tavul valótól meg nem
 szabadittathatom, ki az jelen valótól el
 karhóztattam. De noha az meg kötözte-

Az birot) It
 Philotas az
 biron San-
 ctus erri,
 mint oda
 felljebbis
 öt biraja-
 nak monda

tet embernek nem csak hasontalan ha-
 nem meg gyűlölséges is mentsege, mely
 az birot nem tanítani lattatik hanem va-
 dolni; mindazonáltal valamint nekem
 mentsegemre szabad bölnom, ennen ma-
 gamat nem hagyom, es nem cselekedem,
 hogy

hog meg az magam értelmevelis karhoz
 tatotnak lattassam lenni Bizonyara mi
 csoda vetkemert legyek bűnös, nē latom.
 Senki engemet az arulok közze nem ne-
 vez. Nicomachus en felőilem semmit
 nem szólott. Ceballinus annal többet, az
 mit hallot vala, nē tudhatot. De az kiraly
 azt hísi, hogy az arultatásnak feje en vol-
 tam volna. Hagyhattaje tehát azt Dymnus
 emliten, az kit követ vala: kivaltkep-
 pen holot az tarsok felől tudakozonak
 meg hamisanis meg kellett volna nevez-
 tetnem, hogy az ki probaltatik vala, kőn-
 nyebben rea haytathatnek; mert az go-
 nossagnak ki nyilatkoztatasa utan, nem a-
 zert hatta el az en nevemet, hogy lattat-
 hatnek az arultatashoz valo tarsnak ked-
 vezni. Nicomachus, ki felől azt hísi vala,
 hogy az maga felől valo titkokat elfede-
 zendő volna, azokat ki valotta; egyebe-
 ket meg nevezven, engemet egyedül
 hágy valaki közzülők. Azt kerdem tölle-
 tek velem egyyút vitezkedő tarsaim, ha
 Ceballinus en hozzam nem jött volna, ha
 azt akarta volna, hogy en az arulok felől
 semmit ne tudgyak, vallyons az ellenem
 tetetet vadlasokra felelneke ma, senkitől
 en meg nem neveztetven? Dymnus bi-
 zonyara bar még elne-is, engemet bűnös-

lenni espa-
 naszolkó-
 dik, ellene
 hogy tor-
 ventelen es
 üdő elbe
 meg kötöz-
 tetve teszi
 őtet bűnös-
 se.

Az aruloktól
 nem nevez-
 tetet meg,
 azért nem
 arulo.

Innetva-
gyon amaz
közönfeges
deak mon-
das, Gau-
dium est mi-
feris socios
habere pos-
suum.

Az neki et-
tesere ada-
tot arultattst
ha azon szé-
pillantásban
meg nem je-
lentette, ab-
bol egy ke-
ves üdö mul-
ta az kiraly-
tól bocsara-
tot nyert.

Ha aralo löt
volna, olyan
csendeszen
nem alhatot
volna.

se nem tenne. Hat az többi kik magok fe-
löl vallast teendők: azt hidgyeme hogy
magok között engemet ki hadnak? Go-
nos erkölcsű az nyomorúság, és az valóba
bűnös ember mikor az maga büntetése-
vel kinoztatik, az maseval nem gondol.
Annyi eggyet értő titkos tarsok meg az
kenzo tüzes edenybe vettetven sem val-
lanake igazat? De senki nem kedvez az
meg halandonak, sem senkinek az meg
halando, az mint velem. Az valóságos és
egy vetekre kelletik ennekem vissza ter-
nem. Az neked hirre adatot dolgot miért
halgattad el? miért hallottad olyan cse-
desen? Ez valaminemű vetek, nekem azt,
mellyet magam meg vallottam, valahun
vagy Sándor, meg bocsatottad: en az te
job kezedet meg engeszteltet elmenek
bizonságot meg ölelven, az lakodalom-
banis jelen voltam. Ha ennekem hittet-
meg szabadítottam: ha meg kegyelmez-
tet el bocsattattam. Akar csak az te itile-
tedet tares meg. Mit cselekedtem az ed
mult eczaka, mellyen az te astralodtol el-
mentem? Micsoda ertesedre adatot wy
gonos cselekedetem változtatta meg az
te elmedet? Nehez alomban nyukkom va-
la, mikor engemet nyomorúságim alát
aluttomban az en ellensegim kötözéssel
ebresz

ebreszenek fel. Honnat vagyon mind az
gilkos embernek s mind az arulonak ol-
lyan mely alomban valo nyugodalma.
Az gonoszlator emberek az lelki ismeret-
től furdaltatvan, holot nem alhatnak, az
bossuallásra rendeltetet pokolbeli dú-
hós ördög asziszonyok izgattyak őket,
nem csak meg cselekedven az gyil-
kosságot hanem meg gondolvanis. De
ennekem felelemnélkül valo csendes-
seget először az en artatlanlagom, annak-
utanna az te job kezed adott vala. Nem fel-
tem hogy egyebek kegyetlenségnek te-
nalad több szabadsága volna, hogy sem
mint az magad kegyelmességének. De
hogy meg ne bannyad, hogy te ennekem
hittel legyen, az dolog nekem hirre gyer-
mektől adatik vala, ki az kijelentésnek
sem bizonyosagat, sem valóságos jelet nem
adhattya vala, mindeneket meg rettentő
leven, ha befedet halgatni kezdették vol-
na. Gyalázatnak tartottam az szeretőnek
es tisztatalan személynek bugolodások köz-
ze fertetnem fűleimet, es annak hűtele en-
nalam kétséges volt, miert hogy nem ő
maga (tudniillik *Nicomachus*) adna er-
tesemre, hanem inkább az atyafiát titkon
küldene. Attól feltem, hogy megtagadna
hogy ő parancsolta volna Ceballinusnak,

Az tisztata-
lan személy-
nek Nico-
machusnak
hir teteles
semmitet
kellő tartas-
na.

Az mely
dolog tud.
ni illik az
Dymnus ha-
lála.

es en az kiraly barati közzül sokaknak ve-
sedelmeknek okanak lattatnam lenni.
Még így is, holot senkinek nem artottam
legyen, talaltam az ki inkább akarna enne-
kem vesedelmemet, hogy sem mint ele-
temet. Micsoda bossuallo haragot, his-
tek, hogy veendő voltam volna, ha az
bünteleneket meg bossontottam volna?
De Dymnus ő magat meg ölte. Nemde
azert jövendőlhetteme en arról, hogy ő
azt cselekedendő volna? Semmikeppen
nem. Annakokaert az mely dolog egye-
dül ő magaban az kijelentesnek hitelt a-
dot, az engemet mikor Ceballinus meg-
solitot, fel nem indithatot. De az Hercu-
lesre mondom, hogy ha olyan nagy arul-
tatasban Dymnussal egy ertelemben vol-
tam volna, azon az két napon az felöl-
lünk tőt ki nyilatkoztatast el nem kellett
volna halgatnom. Ceballinus ő maga
könnyen meg öletethetet volna. Továb-
ba az hirre adatot kijelentes utan mit kel-
let volna varakoznom? Az kiralynak agyas
hazaba egyedül mentem be, meg pedig
fegyver leven oldalamon. Miert halasztot-
tam volna el, az gonos cselekedetet?
Dymnusnelkül nem merteme hozza fog-
ni? Ő volt tehát az arultatafnak feje, en
Philotas, azt hiszem, annak arnyekaban
lappan.

lappangottam, ki az Macedonoknak birodalmokra vagyodom. Kicsoda fordítatot elajándékokkal közzületek? Mellik vezert, mellik capitant bőcsüllettem felletteb? Nekem bizonyara az vettetik szemre, hogy nemzetsegem nyelvenek fővetseget gyűlölöm, hogy az Macedonoknak erkölcsöket utalom. Így kabdosok en az birodalmon, mellyet utalok. Immar regtől fogva amaz mi tulaydonsonk, egyéb nemzetsegeknek fővetsegek miat meg fogyatkozot: mind az győzedelmeknek, smind az meg győzetteknek idegen nyelvet kellett tanulniok. Az Herculesre mondom, hogy ezek ennekem nem inkább artnak, mint az hogy Amyntas Perdiccasnak fia az kiraly ellen lefeskedet: kivel hogy nekem baratsagom löt legyen, abbol magamat nem visszalkodom oltalmazni, ha az kiralynak attyafiat minékünk szeretnünk nem kellett. Hogyha pedig az jó berencsenek abbali allapattyanban helyheztetet embert meg tisztelniis főkfeg vala, vallyons azon kerdek benneket Vitezek, az mit en nemis jóvendőlte, bűnös vagyoke? Az Istenteleneknek artatlan baratinakis meg kelle halniok? Mely hogyha melto dolog, miért elek ilyen sokkaig? ha meltatlan, miért őlettetem most

Az Macedoniai birodalomra sem vagyot.

Abban szemvetet hogy Amyntasnak az kiraly attyafinak barattya vele

szabadon
való inasfa-
valis nem
volt Sandor-
nak ellenfe-
ge, sőt becsü-
let és elérés
oklalmazta.

vegtere meg? De azt veti ellenem az ki-
rally, hogy azt irtam volna, hogy en fánom
azokat, kiknek az alat kellene elnicks, az ki
magat Iupiter fiának hinne lenni. Az ba-
ratlagnak hűtele, az igaz tanácsnak ve-
delmes szabadfaga, tû csaltatok meg en-
gemet: tû kenőserítettetek engemet, hogy
az micsoda értelemben valek, el ne tit-
kolnam. Vallom, hogy en irtam azt az ki-
ralynak, de nem az kiraly felől: Mert nem
írigyseget szerzek vala, hanem ötlet feltem
vala. Az à Sandor lattatik vala ennekem
meltóságosbnak lenni, az ki az Iupiternek
nevet halgatva ismerne, nem az à ki hi-
detessel kerkednek velle. De micrthogy
az Isteni feleletnek hűtele bizonyos, az I-
sten legyen az en ügyemnek bizonyfaga.
Tarcasatok foglágban engemet addig az
meg Hammon az titkos es allatomban
vale isonyu gonossag felől megkerdetik.
Az ki az mi kiralyunkat fiava fogadni mel-
toztatot, senkit azokban, az kik az maga-
neme ellen leselkedtenek, elrejtve lenni
nem benvedend. Hogyha penig az ken-
zafokat az Isteni feleleteknel bizonyos-
bagnak híbítek lenni, az ele adando igaz-
sagnak ezt az el hűtetefetis könyörgesem-
mel el nem kerem. Az kik főben jaro
dologgal vadoltatnak, az sűleiket előtök-
bcm

ben soktak az törvenytetelkor hozni. En Eletenek o-
 minap ket őcsemtől váltam meg: az atya- lyaten alla-
 mat sem meg nem mutathatom sem meg pattyaban
 nevezni nem merem, holot őis ilyen na- volna hely-
 vetekben alperes legyen. Mert keves do- hesztetve,
 log, nem regen anni gyermekek attyanak, mellyel az
 az eggyetlen egy fiaban gyönyörködő- biraknak
 nek, attolis meg fosztatni, ha ő magais az könyörüle-
 en testemnek meg egettetesere őőve hor- tesslegre
 datot rakas fa közze nem tetetik. Azert kellene ha-
 szerelmes atyam, mind en miattam hal- tainiak.
 meg, s-mind en velem. En vessem el ele-
 tetet, en oltom el vensegedet. Miert
 nemzeß vala engemet bodogtalant az I-
 steneknek kedvek ellen? azerte hogy e-
 zeket az hasznokat vened en belöllem,
 az mellyek te read következnek? Nem tu-
 dom ha az en ifiufagom legyene nyomo-
 rultab avagy az te venseged. En eletem-
 nek leg job koraban ragadtatom ki, tene-
 ked az hoher veszi el eletedet, mellyet ha
 az szerencse varni akart volna, az terme-
 set kevan vala. Az en atyamnak emleke-
 zeti intet meg engemet, mely felve es ke-
 sedelmesen kellet legyen meg jelente-
 nem, az miket ennekem Ceballinus erte-
 semre adot vala. Mert Parmenio midőn Az attyanak
 meghallotta volna, hogy Philep doctor- peldajaval
 sol a kiralynak mereg keßittetnek, levele- proballyas

hogya az Ce-
ballinus je-
lentese-
gyan az hir-
tetelkor
nem kellett
orran mind-
gyatt az ki-
ralynak er-
esere adni.

vel akarta őtet el verni az orvosságnak
megitalarol, melyet az orvos neki adni
rendelt vala. Vallyons volte hűtele az a-
tyamnak? Vallyons volte valami tekintet
az ő levelre? Ennen magam valameni-
ser az miket hallottam vala, tudtara ad-
tam, hamarvalo el hűtelnek meg csufola-
sával vettettem meg tőlle. Hogyha mind
mikor valamiket hallunk, meg jelentyűk,
gyűlölségek vagyunk, s mind mikor el
halgattyuk, gyanusag vagyunk hozzáuk,
mit kel nekünk cselekednünk? Es midőn
egy az környűl alloknak sokasagabol fel-
kiáltot volna, hogy az erdemesek ellen
leselkedni nem kellene: Philotas monda:
Akarki vagy, igazan mondod, azért ha
leselkedtem, az büntetést könyörgése-
mel el nem kerem, es befedembe veget-
vetek, mert az utolso sovaim nehezek-
nek teczenek az túfűlciteknek. El vitetek
annakutanna azoktól, az kik őrzik vala
őtet.

Az capitanok között egy sereny kezű
Belon nevű vala, ki az bekecsnek mester-
segibe, es az emberseges maga vifelesben
tudatlan vala: regi vitezleven, arra az al-
lapatra, melyben akkor vala, az köz rend-
ből vitetet vala fel: ki, azt többi halgat-
van, halgatag vakmerőséggel kegyetlen-
kedven,

kedven, emlekeztetni kezdé őket, men-
 ber kiki az maga Ballasról, melyeket el-
 foglaltanak volna, ki üzetet volna, hogy
 az Philotas Solgainak gazfagi oda Ballit-
 tatnának, az honnet az velle egygút vitez-
 kedőket ki üste volna: arannyal es ezü-
 stel megterheltetett sekeri mind az ege-
 szakon allottanak volna. De az Ballas-
 nak meg az sombedsagabanis ez velle eg-
 gyút vitezkedőkben senki be nem fogad-
 tatot volna, hanem az ő alvasa melle ren-
 deltetet be jaroí által mindenek me-
 üzettenek volna, hogy az egymás között zu-
 golodoknak, semmi zaygasokkal az halga-
 tasbol inkab hogy sem mint az alomból
 fel ne serkentetnek. Az paraít embereket
 csufolta volna, es Phryxeknek s-Paphla-
 gonoknak nevezgette volna őket, ki
 nem begyenlent Macedo nemzet leven,
 az maga nyelven valo emberek tolmacs
 által halgatni. Miért akarna Hammoné
 meg kerdetni? Ugyan ő Iupitert hazug-
 sagban hadta volna, hogy Sándort fianak
 mondotta, bizonyara attól felöt, hogy
 arigseges lenne, az mit az Istenek adna-
 nak. Mikor az Kiralynak, es barattyának
 elele ellen leselkednek, nem kerdet vol-
 na tanacsot Iupitertől: most küldene az
 Isteni feleletre, hogy ez üdö alat az ő at-
 tyá

Neha egy
 esztvefztő
 embernek
 zuzavar in-
 dito oratioja
 az felfegy-
 verkezet
 sokasagot
 könnyen
 kegyetlen
 tanacsokra
 haytya.

tyá ki Medianak fejedelme, szorgalmaz-
 taffék: es az kincs, mely az ő őrzésére bi-
 ztatott volna, az latorfagnak tarsasagara
 gonos embereket haycsón. Ők az isteni
 feleletre bizonyos embereket küldendők
 volnanak, nem azért hogy Iupitertől azt
 kerdgyek meg, az mit az Kiralytól meg-
 ertttenek, hanem hogy halakat adgya-
 nak, es az jeles jó kiralynak meg marada-
 saert megköszönő aldozatokat tegyenek.
 Annakutanna mind az egész sokaság, fel-
 gerjede, es az kezdet az kiralynak test ő-
 zóitól adatak, azt kiáltvan, hogy az gilkost
 magok kezekkel kellene el faggatniok.
 Azt, Philotas, ki nagyobb kenoktul felne,
 bizonyára nem nehez kedvel hallya vala.
 Az kiraly az sokaság közze visssa menven,
 vagy azért hogy az fogfagbanis kenoztat-
 nek, vagy azért hogy mindeneket szorga-
 matosban meg tudakoznek, az tanacsko-
 zást masod napra halafta. Az nap noha
 estvere hajol vala, mindazonaltal az bara-
 tit össze hivata: es az többinek az teczik
 vala, hogy az Macedonoknak sokasok fe-
 rent kövekkel veretnenek agyon. Hephæ-
 stion pedig Craterus es Cœnus azt mon-
 dak, hogy az igazsagot kenokkal kellene
 ki venni belőlle; Es még azokis az kik ta-
 nacsul maft attanak vala, ezeknek ertel-
 mekre

mekre menének. Azert az gyűlést el creált-
 ven, Hephæstion Craterus es Cœnus az
 Philotasnak meg kenoztatására fel kele-
 nek. Az kiraly Craterust hivatvan, es vel-
 le beszélven, mely beszédnek summaja ki
 nem adatot, az ballasnak leg belső részebe
 mene, es csak ő maga az kenzasnak ki me-
 netelit hobbu eczakaig vara. Az hoherok
 az kegyetlensegnek minden bërsemmit Phi-
 lotasnak eleibe rakak. Es amaz szabad aka-
 rattya bërint, monda; miért késtek az ki-
 ralynek ellenseget, meg vallot gilkofat
 meg ölnötök? mire süksleges az kenzassal
 valo kerdezkedés? Gondoltam, akartam.
 Craterus azt kevannya vala, hogy az miket
 vallana, kenzasokbanis mondana. Az még
 meg ragadak, az még bemei be köttetének
 az meg ruhajabol le vetkeztetek, az nem-
 zetsegeknek törvenyet, az hazajanak lste-
 nit az süket füleknel segitsegül hiaba hija
 vala: Annakutanna felette nagy kenokal
 baggattatek, ugymint ki elis karhoztatta-
 tot vala, es az ellensegitöl az kiraly kedve-
 jert gyötretik vala. Es először noha egy fe-
 löl tűz mas felöl veresegék, immar nem
 kenzaskeppen, hané büntetésül többitter-
 nek vala rayta, mindazaltal nem csak ba-
 vat, hanem meg nyegesetis birtokaban
 tarta. De minekutanna az sebek mint meg
 dagadozo

Az udvari
 emberek
 nem az ma-
 gok hanem
 az urok er-
 kölcseiben
 élöznek
 Így jár az
 udvari de-
 log.

dagadozó teste az ostoroknak meztelen
 csontokon tetetét csapást el nem
 vedheti vala; azt fogada, hogyha az kin-
 zásokban vegetvetnenek, az miket tudni
 kívannanak, ő ki mondana. De azt akarja
 vala, hogy ők az Sandor eletere meg es-
 künnenek, hogy az győtrelemben veglen-
 ne, es az hoherok onnat el küldetnenek.
 Es mind az két dolgot megnyerven, Cra-
 terusnak monda. Mondgyad mit akarš
 hogy en mondgyak. Amaz meg bossön-
 kodvan rayta, hogy ő meg trefaltatnek,
 az hoherokat ismet vissza hivan, údot kez-
 de kerni, az mig meg pihenne, mindene-
 ket az miket tudna, ki jelentendő volna.
 Azonközben az lovasok, minden fő fő
 zend, es kivaltkeppen azok, az kik Parme-
 nionak közel valo rokonsági valanak,
 minekutanna el hirhűt vala, hogy Philo-
 tas kenoztatnek, az Macedonoknak tör-
 venyeiktől tartvan, mellyel vegeztetet va-
 la, hogy azoknak az kik az kiraly ellen le-
 seskettenek volna, rokonsági vellek eg-
 gyűt meg öletnenek, nemelleyk magokat
 meg ölek, nemelleyk az fel fele valo he-
 lyekre, es nagy pusztasagokra futanak,
 mind az egész taborban felette nagy remű-
 les terjedven, megle az kiraly az bodulást
 megcívten, meg hirdettete, hogy ő az
 vetkeselek

vetkesek büntetésehez foglaltattaknak törvenyet meg engedne. Philotas igaz vallással akarta legyene vagy hazugsággal magát az győtrelemtől meg szabadítani, kétséges velekedés: mert mind igazakat vallottaknak s mind hamissakat mondoknak az fájdalomnak azon vege mutattatik. Tovabba monda: Az en atyám Egilochussal mely barátságoson elt legyen, tudgyatok, azt az Egilochust mondom, ki az harczon veset. Az volt nekünk minden nyomoruságinknak oka. Mert mihelt az király magát Iupiter fiának üdvözlettette, banvan azt amaz, így szól: Ezt ismerjüke tehát királyunknak lenni, ki az attyát Philepet utallja: Oda vagyunk mi, ha ezeket el szenvedhetjük. Nem csak az embereket, hanem az Isteneket is meg utallja, az ki azt kívánja, hogy őket Istennek hidgyek lenni. El vésztettük Sandort, el vésztettük az királyt, kevelységben estünk, mellyet sem az Istenek, kikkel magát egyenlővé teszi, sem az emberek, kik között magát ki vonása, el nem szenvedhetnek. Az mi verünkkel csináltunk Isten, ki minket meg utalljon? ki az halando embereknek gyűléseztékbe menni neheztellye? El hidgyetek somat, hogy miis, ha eleg embe-

Törvenyet)
Tudni illik
az régi Mæc
doniaitör-
vent, mely
az bűnösök-
kel együtt,
azoknak
meg róko-
nitis attarla-
nul meg
ölti vala.

Philotas az
kinőktől
meggyőze-
tetven, két-
séges vallás-
sal magát
bűnös-
teszi.

rek vagyunk, az Istenektől fiakka fogadtatunk. Az ő őfiert Alexanderert, annakutanna Archelausnak es Perdiceasnak halálokert bűsűt kicsoda allot? Ez bizonyara az attya gilkofinak meg kegyelmezet. Ezeket Egilochus vaczora felet monda, es en masod nap jo reggel az atyamtól hivattatam. Szomorú vala, es engemet banatban lenni lat vala, mert oly dolgot hallotunk vala, mellyek felelemben cypenek. Annakokaert hogy meg probalnok, ha ressegfegeben öntötte volna jeke azokat, avagy mely tanacsabol gondolta volna, az teczek hogy hivattassék: eljöve, es szabad akarattyaferent ismet, azon befedet mondvan, azt ada hozza, hogy mi akar mernenk fők lenni abban, ő mi utánunk leg közelb való hivatalt tulaydonitandó volna magának: akar pedig bátorságunk arra nem volna, azt tanácsot halgataffal titkolando volna. Dariusznak meg esteben Parmenionak alkalmatlan dolognak latezik vala lenni; mert nem magoknak hanem az ellensegnek ölendők volnanak meg Sandort. Dariusznak pedig halála után az kiralynak meg öletteteleből az gyilkosoknak Asia es mind az egész napkelet lenne jutalmok: es az tanácsot jovalvan, ezekre egymasnak hűt adatek

es vetetek. Az mi az Dymnus dolgat ne-
 zi, semmit abban nem tudok; ezt is meg
 valvan, ertem hogy nem hasznal enne-
 kem, miert hogy az arultatasban tellyeffeg
 gel rešetlen vagyok. Amazok esmet az
 kenzafokhoz fogvan, midőn ő magok-
 is kopiakkal az orczajat es semeit vernek,
 hogy azt az vetketis meg vallana, ki say-
 tolak belőlo. Azt kevanvan annakutan
 na hogy az el gondolt gonoffagnak ren-
 dít-is kimondana: Midőn az Kiraly Ba-
 ctriaban sokaig leendőnek lattatnek len-
 ni, azt felele hogy felt volna, hogy az at-
 tyá hetven estendőskoraban olyan nagy
 hadnak vezere, olyan nagy kencznek ör-
 zője leven, azonközben meg őlettetnek,
 es ő neki olyan nagy ertektől meg fošta-
 totnak az kiralynak meg őleteseben mod-
 gya nem volna: Azert ő fietet volna, az
 meg az jutalom kezeiben volna. Meg je-
 lentette volna az tanacsot, melynek indi-
 toja, hogy az attya lőt legyen, ha nem
 hinnek, az kenokat, noha immar el nem
 szenvedhetne: mindazaltal hatra nem
 vetne. Amazok egymással bešelgetven,
 hogy ugy tetzenek, hogy az vallatasban
 eleg volna, az kiralyhoz vissza menenek:
 ki masod nap mind az miket Philotas
 meg vallo vala, el olvastatni s-mind ő

Az nyomor-
túságban
levőknek,
egy vigasz-
ealafok, ha
társot kap-
harnak mel-
lejek.

Az Sándor
aruloi meg
köveztet-
nek.

magat, miert hogy nem járhat vala, ele vi-
tete. Mindeneket ő maga helyen hagyvan,
Demeter, ki akkori arultattásban való re-
fésűleffel vadoltatik vala, ele vitetek, sok
erős esküvessékekkel es egyfésfmind el-
mejenek alhatatosságával, es semelyével
sabatkozvan, hogy ő az Kiraly ellen sem-
mit nem gondolt volna, kinokatis kevan
vala ő magának. Midőn Philotas semmit
környűl viselven, egy nem méssé a lo Ca-
lis nevű emberre akadna, kinck solla,
hogy közelb mennyen. Amaz meg retten-
ven, es nem akarvan hozza által menni,
monda: Hazudni hagyode Demetert, es
engemet esmet kénoztatni? Calisnak az
szoval es sine el veset vala, es az Macedo-
nok gyanakodnak vala, hogy Philotas az
artatlanokat vetekben akarna keverni;
mert sem Nicomachustól, sem ő magától
Philotastól, mikor kénoztatnek, az ifju
meg nem neveztetet volna; ki mineku-
tanna lata, hogy az Kiralynak Capitani ő
környűle allanak, meg valla, hogy azt az
latorsfagot Demeter es ő maga gondol-
tak volna. Azert az Nicomachustól meg
nevezteteket eleiknek szokások szerent
jel adatvan, kövekkel mind agyon verék-
Nem csak egessegenek, hanem meg ele-
tenek-is nagy veszedelmetől szabadult
vala

Vala meg Sándor: mert Parmenio es Philotas barati közöt főbbek, hanemha nyilván való bűnösök, mind az egész hadnak haragyanélkül el nem karhoztathattanak volna. Annakokaert kétséges vallatás lön. Az meg az gonoz cselekedetet tagada, kegyetlenül lattatik vala kenőtátni: az meg vallásnak utanna Philotas meg baratinakis bánkodásokat nem erdemle.

QVINTUS CURTIUS.

nak az Nagy Sandornak Macedonok Kirallyanak viseltetett dolgairol.

HETEDIK KÖNYVE.

PHilotaft mikeppen hogy az magva vetkenek uyjontaba valo jeleiert halalos büntetessel meltan illettetetnek lenni itiltek vala az vitezek, azonkeppen minekutanna el költ vala, az kit gyűlöltnek volna, az irigyseg őket, bánakodásra fordita. Mind az ifiunak hiresneves volta, s mind az attyanak vensege es arvasaga azon vitezeket fel inditotta vala. Előnitotta vala meg Asiat az kiralynak, minden probainak reszese leven, az harczon az hadnak mindenkor eggik harvat oltalmazta vala, Philep kiralynak is mindeneknek felette valo barattya, es ő magának Sandornakis oly hű volt, hogy Attalusnak meg öletteteseben mas folgaval nem akarna elni. Ez dolgokrol valo gondolat jut vala eszebe az hadnak, es partússekre neo beszedek adatnak vala ertesere az ki

Az nagy
rendebeli
embereket
eltekben,
irigyek le-
ven, gyűlöl-
tyük, holtok
utan kevan-
nyuk.

az kiralynak, mellyekkel ő fel nem haborít
tatvan, es azt elege tudvan, hogy az he-
nyelesnek vetkei foglalatossággal töröl-
tethetnének el, meg hirdettete, hog az ki-
rali haznak pitvaraba mindnyajan elő-
gyűlnének; kiket minékutanna sokan je-
len lenni meg erte, az sokaság közze ele-
mene, ketszegnélkül vegezeseből akarván
véleek beállenni, azt kezdé kívanni, hogy
Lyncestes Alexander, ki az kiralt sokkal
eleb akarta volna meg ölni, hogy sem
mint Philotas, ele vitetnek. Az titkos do-
lognak két kijelentőtől (az mint oda fel-
meg mondottuk) be adatvan, immar har-
madik estendőben jár vala, hogy foglag-
ban őriztetik vala. Ugyan azon Alexan-
der, hogy az Philep kiraly halalarais Pau-
saniassal őáve esküt legyen, nilvan lön.
De mierthogy Sandort kirali nevel első
üdvözlötte vala, az halalos bünteteseből
veteret vala inkább ki, hogy sem mint az
vetekekből. Akkoris Antipaternek az ő ipa-
nak könyörgesi kesedelmestetik vala az
kiralynak melto haragyat. De az meg-
csendesittetet busulas ismet fel indula:
mert az regi vesedelemnek emlékezetit
az jelen valónak gondgya meg uyittya va-
la. Annakokaert Alexander az tömlőcz-
ből ki vitetek, es parancsolvan neki, hogy

Az gonosz
lelki isme-
ret, ezer bi-
zenfag.

Sandornak
Amyntas es
Simmia el-
leu való fe-
lésen.

magat mentze; noha három egész élet-
deig elmelkedet vala az maga mentse-
re, mindazáltal akadózva es rettegve, a-
zokban az miket szerzet vala, valami kevé-
set, ele monda: Vegezetre őtet nem csak
az emlékezeti, hanem az éseis el hagyta.
Senki nem ketelkedik vala, hogy az ő ret-
tege se az lelki ismeretnek jele volna, nem
az elmenek fogyatozása. Annakoka-
ért azok között, kik hozzá leg közelb-
allottanak vala, meg az feledékeny el-
len tufakodtában lanczakkal őtet által-
verek: kinek teste el vitetven, az király
Amyntas, es Simmiat be vitete. Polemon
pénig az atyafiak között leg kissebbik,
midőn meg értette volna hogy Philotas
kenőstatik, el futot vala. Philotasnak ezek
minden barati között leg kedvesbek vala-
nak, nagy es bőcsületes foglalatokra ki-
valtkeppen az ő jó teczese által vitette-
nek vala ele: es az király meg emlékezett
vala, hogy ő tőle igen nagy fogalmat os-
saggal ajánlattattnak volna ő neki, nem is
ketelkedik vala, hogy ennek az utolsó ta-
naccnak is rebesi voltanak volna. Annak-
okaért regtől fogva gyanakodot volna
hozzajok, az maga annyának levelevel
meg intetven, hogy ezektől az maga el-
set meg oltalmazna. De ő alavalo dolgo-
kac

kat kedve ellen híven el, most nyilván való jelekkel meggyőztetven, kötöztette volna meg őket. Mert egy nappal eleb hogy sem mint Philotasnak arultatása ki nilatkoztatnak, hogy velle titkos tanacsban voltanak volna, nem ketelkedhetni. Az őcse pedig ki akkor futot el, mikor Philotas kenoztatnak, az el futásnak okat kijelentette volna. Minapiban Sokas kívül foglalatnak sinevel egyebeket megseb vetven mellőlle, az ő oldalához közelitettének volna, semmi hihető okkal; es ő csodalvan hogy magokat olyan hivatalban nem az ő rendek ferent foglalnak; es azoknak rettegesekből megrettenven hamarfaggal az fegyver hordozokhoz kik őtet leg közelb követtek, visiba ment volna. Ezis oda jarulna, hogy midőn Antiphanes az lovasoknak notariussa egy nappal eleb hogy sem mint Philotasnak latorfaga ki tudatot volna, Amyntasnak meg izente volna, hogy az maga lovaiban az Sokas ferent azoknak adna, az kik az magokat el vesztettek volna, kevellyen azt felelte volna, hogyha az el kezdet dolgozol meg nem fűnnek, rövid nap megtudando volna, ő ki legyen. Annakfelette az nyelvnék kemény volta, es az Soknak mellyek ő maga ellen hanyatnanak, vakmerő-

sege semmi nem egyéb volna, hanem la-
tor bandeknek ki jelentője es bizonysága.
Mellyek ha igazak volnanak, ők azont er-
demlenek az mit Philotas: ha hamissak, ő
azt kívanna hogy czafollyak meg. Anti-
phanes annakutanna ele vitettetven, az
nem adatot lovak es kevelyen hozza vet-
tetet fenyegetések felől solla. Amyntas
maga mentsegere valo szabadtság adatvan
neki, monda: Ha az királnak ez dolog
ellene nincsen azt kívanom, hogy az
még meg felelek, szabadittassam meg az
kötözesből. Az kiraly mindeniket meg o-
doztata, es Amyntasnak, ki azt kívana,
hogy vitezi öltözetis meg adatnak, egy
fegyverhordozónak lanczajat adata neki:
mellyet minekutanna bal kezebe foga,
elkerülven azt az helt, az melyben egy
keves idővel az előtt Lyncestes Alexan-
dernek teste fekűt vala, monda. Kiraly, az
mi dolgunknak valaminemű kimeneteli
következik mi reánk, azt vallyuk, hogy az
jot neked, az artalmasbat az berencsetlen-
segnek tartozunk tulaydonítani. Törvény
előt valo karhooztatásnelkül felelünk
mentsegünkre, szabad testekkel es elmek-
kel vagyunk, es az vitezi öltözetis mely-
ben tegedet követni sòktunk, meg adtad:
az törvenytől igaz igitünkben nem felhe-
tünk.

It Amyntas
vitezi ruhát
kevan de
lancza ada-
tik kezében,
mintha az
fegyver vol-
na ruhaja az
vitező ember-
nek.

Amyntas-
nak Oratio-
ja, mellyel
az maga es
őccse ariar-
tanságát San-
dor előrem-
berül oltal-
mazza.

tünk, az szerencsetlenlegtől tartani meg
szűnünk. Es kerlek tegedet, enged meg
nekem abból mentenem először maga-
mat, az mit te utolsó sememre vetel. Mi,
király, semminemű felfegyed ellen tetetet
beszélgetes felől lelki ismeretünkben tu-
dosok nem vagyunk. Azt mondanam,
hogy immar te az irigységet regtől fogva
meggyőzted volna, ha felő nem volna,
hogy egyéb gonoszul mondatot sokat hi-
zelkedő beszéddel hinnel mentetni.
De ha sítte az te vitezidnek, mikor vagy
az menő hadban el fogyatozik es elba-
gyad, vagy az harczon veszedelmezik, vagy
az satorban betegeskedese es sebeit gyo-
gittatásakor valami kemény sava hallatof
volnais meg erdemlettük vala vitez csele-
kedetinkel, hogy azokat inkább akarnad
az mi nyavalyas állapotunknak hogy sem
mint elmenknek tulaydonítani. Mikor va-
lami somoru dolog történik, mindennek
vetkesek, az magunk testeinkre, mellye-
ket bizonyara nem gyűlölünk, haragos
kezeinket vettyük. Az atyak az magok
gyermekinek ha eleikbe mennek, nem
kedvesekis, s-gyűlölsegekis, de viszontag,
mikor ajandekokkal tiszteltettünk, mikor
jutalmokkal meg terheltetven megyünk
vissza, kicsoda nem szenvedhet minket

als

Az szokas
az vetket el
mossa) az
az, Philotas-
nak velünk
valo beszél-
getesevel e-
lebbi jo er-
kölcünköt,
szokásunkat
el nem val-
toztattuk,
azert bűnő-
sök nem va-
gyunk.

magamat en meg nem menthetnem, ha
az előt való napon valamit az elebbi ele-
temben es szokasomban meg változtat-
tam volna. Most pedig ha az miképpen
minden napokon, azon-is, az melyhez
gyanusag vagyok, ugy cselekedtünk, az
szokas az vetket el mossa. De azzal-is va-
doltatunk, hogy Antiphanesnek lovakat
nem attunk, es hogy az Philotasnak ki nyi-
latkoztatása előt való napon volt volna
nekem ez dolgom Antiphanessel: ki ha
minket gyanusagban akar hozni, hogy a-
zon napon lovakat nem attam legyen.
Önnön magát, hogy azokat kevanta le-
gyen, meg nem mentheti; mert kettő-
ges vetek vagyok, az megtartó es keva-
no közöt, csak hogy job az magajet nem
adonak oka, hogy sem mint az másét ke-
vanonak. Tovabba kiraly, tiz lovam volt,
mellyekben Antiphanes immar nyolczat
ostogatot vala el azoknak, az kik az ma-
goket el vesztettek vala. Magamnak csak
kettő vala, mellyeket midőn el akarna
vinni az á felette kevely es bizony igen
ham-is ember, hanemha gyalog akar nek
vitézkedni, kenőserittetem vala meg tar-
tani. Nem-is tagadom, hogy en szabados
emberhez illendő bátorsaggal állottam
legyen ez felette tunya emberrel es maga
vitéz.

Vitezelegenek ez egy dolgot tulaydonito-
val hogy egyebeknek lovokat az harczo-
lando vitezeknek ostopassa. Mert ez nyomor-
usagra jutot dolgom, hogy az en so-
vaimat mind Sandornak s mind Antipha-
nesnek egybes s mind menesem meg. De
azzalis bünösök vagyunk, hogy az te anyad
mi felőlünk ugy irt mint ellenségid felől
teneked. Bar ebesb fogalmatoskodnek
az fiajert, es hejaba valo tecseseketis nyuk
hatatlan elmejeben ne abrazolna. Mert
miert nem írja hozza az maga felelmenek
okat? Vegezetre nem adgya urat, micso-
da cselekedetünkkel avagy bešedünkkel
inditvan fel, olyan rettegő levelet irt
legyen te neked. Oh en nyomorult álla-
potom, kinek talam nem kevesbe veše-
delmesb halgatnom, mint šollanom. De
az dolog valamint esendő, inkab akarom,
hogy az magam oltalmazasa ne tessék te-
neked, hogy sem mint ügyembeli igassa-
gom. Esedbe vešed penig azokat, az mi-
ket mondando vagyok. Mert emlekezel
reá, hogy midőn engemet az vitezeknek
Macedoniabol valo el hősatafokra kül-
denel, te azt mondottad, hogy az te a-
nyadnak hazaban sok tőkellertes ifiak vol-
nanak. Annakokaert ennekem meg pa-
sancsoltad, hogy te kivüled senkire né-
neznek,

neznek, hanem az vitezkedest meg vetőket te hozza hoznam. Mely dolgot bizonyara meg cselekedtem, es szabadosban vittem veghez az te parancsolatidat, hogy sem mint hozzamillik vala. Gorgiaft es Hecateust, es Gorgataft, kiknek jo szolgalttyokkal el, onnat hostamel. Annakokaert micsoda lehet hamissab dolog, mint ennekem, ki ha te neked nem engedtem volna, meltan meg buntetendő voltam, most azert vesnem el, hogy neked engedelmes voltam? Mert nincs az te anyadnak az mi üldöztetefunkre semmi mas oka, hanem hogy az te hasnodat, az aszony embernek valo kedvesesnel fellyeb böcsüllöttük. Hat ezer Macedoniai gyalogot, es hat szaz lovast hoztam, kiknek egy reszek engemet nem követendő volt volna, ha az hadakozas elöt magokat vonogatoknak kedvezni akartam volna. Következik azert, hogy holot ő ez okon haragfik reank, te magad engedeld meg az anyadat, ki minket annak haragjaban eytettel.

Amyntas midőn ezeket agallya, veletlenül erkezenek, az kik az ő öcset Polc-mont (kiről az elöt szollottunk) futtaban el erven kötözve visza hozzak vala. Az meg haragut sokasag elig tartoztathatek meg

meg, hogy mindgyarast az ő sokaságot
köveket ne haigalna rea. Es amaz bizo-
nyara meg nem rettenven, monda; sem-
mit magamert nem könyörgök, hanem
hogy az en futasom az en batyaim artat-
lanságoknak meg ne arcon. Ez en futá-
somnak ha mentsege nem lehet, en vet-
kem legyen. Ezeknek azért vagyon job-
gyök, hogy en ki el futottam, ketséges va-
gyok. Minekutanna ezeket monda, mind
az egész sokaság jova hagyja. Annakutanna
mindeneknek könyvei kezdenek folni,
oly hertelen ellenkező indulatra változ-
van, hogy csak az hasznalna, az mi leg in-
kab artot vala. Üdejenek első viragaban
valo ifju legeny vala, kit az Philotas kina-
tól meg tibolyodot lovasok között egye-
beknek remúlesek vit vala el. Ötet az uti
tarfától el hagyatottat, es az vissza terefre
es futásra valo tanacs között velekedőt,
az kik utanna mentenek vala, meg kapak.
Öannakutanna firni, es az maga orczáját
verni kezdé, nem az maga serencsetlen-
ségét, hanem ő miatta az vesedelemben
forgo battyjet keseregven. Es fel indi-
totta vala immar nem csak az sokaságot,
hanem az kiraltis, de eggik battya (tudni
illik Amyntas) meg engedtelhetetlen va-
la, ki ötet iszonyu orczával meg tekintven,

Az had sok
fejü alatt, es
teljesseggel
albatatlan
elmeju.

Az artatlan-
ság külömb
külömb ha-
bottol ha-
nyattatik,
minckelőtte
ki szabadul-
lyon. Az i-
gaz úgy
vegtére tri-
umphal.

monda: Akkor kellett volna bolond fir-
nod, mikor az lovat farkantyúznád, az ba-
tyaidnak elhagyója, es az elhagyoknak uti
tarfa. Oh nyomorult, hova es honnat fucz
vala? Azt cselekedted, hogy fejembe ja-
ro alperes leven, vadolo felperesnek sa-
vaival ejnek. Amaz azt vallya vala, hogy
ő vetet volna, de az battyai ellen inkább,
hogy sem mint ő maga ellen. Annakutan-
na sem az könyhullatásoktól, sem az fel ki-
altásoktól, mellyekkel az sokaság az maga
teczeset jelenti, meg nem tűrközenek. Egy
egyenlő ertelemből adatot fő vala, hogy
az artatlan es vitezferfiaknak bocsátana
meg. Az baratiis az könyörületeffegnek
alkolmatossága adatvan, fel allanak, es az
kiralynak sirva könyörgenek. Sandor hal-
gatast tetetven, monda: Enis Amyntast
es annak őczeit az en itiletemmel meg fá-
baditom. Tú penig ifiak, inkább akarom
hogy az en jo tetemenyemről feletkezze-
tek el, hogy sem mint az tú veszedelmek-
ről emlekezzetek meg. Azon hűséggel be-
kellyetek meg velem, az mellyel en bekel-
lem meg veletek. Hogyha az mik ertese-
re adattanak szorgalmatoson meg nem
vizgaltam volna, az en el titkolásomhoz
nagy gyanuság lehetet volna. Mert job em-
bernek magat meg menteni, hogy sem
mint

mint gyanuság legyen hozzája. Gondollya-
 tok meg hogy törvény szerent senki meg
 nem szabadittathatik, hanem csak az ki az
 vadolas ellen magát feleletivel meg men-
 ti. Te Amyntas boczas meg az te öcséd-
 nek, az egy altallyaban en nalamis az te
 meg bekelt fivednek bizonyos jele leßen.
 Annakutanna az ösve gyúlt sokasagot el
 bocsatvan, Polidamast hivata; Parmenio-
 nal felette kedves vala, az harczon leg kö-
 zelb sokot vala oldala melle allani: Es
 noha jo lelki ismeretihez valo bizodalma-
 ban ment vala az kiralynak udvaraba, de
 minekutanna meg parancsoltatek neki,
 hogy az ő igen ifu öczeit, es az kiralynal
 kisdéd údejeknek miatta ismeretleneket
 ele vigye, az ő bizodalma felelemre for-
 dulvan, rettegni kezdte, gyakrabban for-
 gatvan elmejeben azokat az mik arthatna
 nak, hogy sem mint azokat, az mikkel ma-
 garol az artalmakot el vethetne. Immar
 az fegyverhordozok, kiknek meg paran-
 csoltatot vala, ele vittek vala őket, mi-
 dőn az felteben meghalovanyodot Poly-
 damasznak, hogy közelb járullyon, paran-
 csola, es maga mellől mindeneket el kül-
 den, monda; Parmenionak latorfagatol
 mindnyajan egyenlőkeppen üldöztet-
 tünk, kivalképpen en este, kiket barát-
 sag-

Polydamas
tükörö ne-
mely udvari
emberek-
nek, kik
hogy az ma-
gok hasokra
gondot vi-
selyenek,
az fejedel-
meknek á-
karmely I-
stentelen pa-
zanesolat-
tyokatis meg
nem vetik.

sagnak sinevel megcsalt, kinek üldözé-
seben, es meg bünteteseben (vedeked-
be az te hűségednek menit hidgyek)
az te szolgálatoddal rendeltem elni. Az
még azt veghez viszed, az te őcseid zala-
gok lesznek. Menyel Mediaba, es az en
capitanimnak magam kezemmel iratot
leveleimet ad meg. Gyorsasaggal kellettik
elned, hogy az hirnek hamarlagat meg
előzzed. Azt akarom hogy te oda eczaka
érkezzel, es az mikirva lesznek, masodnap
azokat veghez vigyed. Parmenionakis le-
veleket vis, egyyet en töllem, az masikat
Philotas nevével iratottat. Az ő peczetlő
gyűrője en nalam vagyon, így az attya el-
hiven hogy az fiatol pecseteltetet volna
meg, mikor tegedet latand, semmit nem
fog felni. Polydamas olyan nagy felelem-
től meg szabadulvan, feletteb is hogy
sem mint kívántatik vala, szolgálatyati-
gire. Es meg dicsirtetven, s jutalmokkal
meg terheltetven, az ruhat az melyben
vala, le teven, Arabiai ruhaba öltözik.
Arabiasjak, kiknek azonközben feleségek
es gyermekek az hűségnek köteleffegere
zalagul az kiralynal valanak, ketten ada-
tának uti tarsul melleje. Még az asalyaga-
nak miatta pustan hagyatot helyeken is,
tizennyediknapon érkezek tevéken oda.

az hova rendelte vala hogy mennyen. Es
minekelötte az ő jövétele hirre adatnek,
Polydamas esmet Macedoniai ruhat vön
fel, es Cleandernek (ez az kiralynak ve-
zere vala) fatorába negyedik vigyazaskor
juta. Annakutanna az leveleket meg ad-
van, el vegeznek, hogy napkeletnek elöt-
te Parmeniohoz gyűllyenek, mert az töb-
binek-is az kiralytol leveleket vit vala.
Immar hozza menendők valanak, mikor
Parmenionak, hogy Polydamas jöt vol-
na, tuttara adak: ki midőn az barattyának
jövetelin örvendezne, es kivanna meg
erteni, az Kiraly mit cselekednek (mert
sok údotól fogva semmi levelet tőle nem
vót vala) Polydamast megkerestetni pa-
rancsola. Abban az orfagban az vendeg
fogado hazaknak nagy mulato helyei vad-
nak, mellyek kezzel ültetet berkekkel győ-
nyörűsegek. Ezekben az kiralyoknak es
az tisztartóknak kivaltkeppen valo győ-
nyörűsegek vala. Parmenio az berekben
az capitanok közöt setal vala, kiknek az ki-
raly levelevel, hogy ötöt meg ölnek, meg
parancsoltatot vala. Az dolognak penig
veghez valo vitelere azt az údot rendel-
tek vala, mikor Parmenio az Polydama-
stól meg adator leveleket olvasni kezdet-
te volna. Polydamas tavol jöven, mihelt

Az Media-
jahnak győ-
nyörűsegei
setalo he-
lyei.

Parmeniotól, ki orczajan örömnék fínet
 víseli vala, meg lattatek, annak meg öle-
 lefere futamodek, es az egymashnak valo
 örvendezesben veget vetven, Polydamas
 az kiralytól irattatott levelet neki meg ada.
 Parmenio az leveleknek kötetet odvan,
 az kiraly mit ferezne, kerdi vala. Amaz azt
 felele, hogy az levelből meg ertene, mel-
 lyet Parmenio meg olvasvan, monda. Az
 kiraly az Arachosiusokra kefit hadat. O-
 sereny ember, es soha nem hivalkodo.
 De immar olyan nagy dúcsósegnek meg
 nyerefe után, údeje volna maga eletet
 meg kimilleni. Annakutanna az masik le-
 velet, mely Philotas nevével irattatott va-
 la, az mint abrazattyarol meg jegyeztet-
 hetik vala, vidamul olvasza vala; kinek ak-
 kor az oldalát Cleander sablyával által
 vere, annakutanna az torkát czapa: az töb-
 bi még az meg holt testetis által gyakdo-
 sak. Es az fegyver hordozok, kik az berek-
 nek kapuja előtt meg állottanak vala az ő
 halalat, melynek oka né tudatik vala, meg
 ertven, az taborba jutának, es fel bodico
 hírrel az Vitezeket fel lazastak. Amazok
 fegyveres kezzel az berekhez az melyben
 az meg öletes cselekedtetet vala, össze
 gyűlenek, es meg izenek, hogyha Polyda-
 mast, es azon veteknek több részét kezbe
 nem

Parmenio
 magának
 femmi ver-
 ket nem tud-
 van, es meg-
 is kegyetlen-
 nül meg ö-
 lettetven az
 udvari álla-
 patnak mi-
 voltát es az
 emberi elet-
 nek vesze-
 delmek alá-
 vettetet for-
 sárelónkbe
 adgya.

nem adnak, az berek környül csináltatott kőfalte rontanak, és az vezernék halálat mindeneknek verekekkel meg torlandok volnanak. Cleander azok között való fő rendeket be bocsattata, és az királytól az vitezeknek irattatott levelet el olvassa, melyben Parmenionnak Király ellen való csaldarldagi, és reménkedesi, hog őtet, meg oltalmaznak, foglaltatnak vala. Annakokart az kiralynak akarattyat meg ertven, npha az busongas nem, de mind azaltal aztamadas el nyomatek. Az vitezekben fokban el szelvedven, valami kevesen meg maradának, kik azon könyörgenek vala, hogy akar csak az testet el temetni engednek. Abban fokaig ellen tartatek Cleandernek felelme miat, ki attól tart vala hogy az kiralt aval meg bantana. Annakutanna midőn meg altalkodtabbul könyögenenek, azt gondolvan, hogy az partútesnek eskőzet el kellene tavoztatni, az fejet el vagatvan az derekat el temettetni engede, az feje pedig az kiralynak küldetek. Ez lön ki meneteli Parmenionak, ki mind az hadakozasban, f mind az hon való lakasban híresneves vitez ember vala. Az kiralynelkül ő berencsefen fok dolgokat, az király ő nallanelkül semmi nagy dolgot nem vifelt

Parmenionak igen szép dicsegeti.

Sándornak
okos gon-
dolattya
hogy az vi-
szinek ma-
gához való
kedveket
megkimle-
se, és busu-
lásokat meg-
nyhitene.

vala. Az felette jó berencses királynak és minden dolgokat az maga berencsejének módgyara kevanonak elegedendőképen bõlgala. Hetven estendő volt, ifjú korában capitannak és gyakorta köz viteznek-is hivatallyát veghez vitte, eles tanaczu, sereny kezû, az fõfõ rendeknél kedves, az köz vitezeknek sokaságánál annalis kedvessebb. Ezek haytottake ötöt, az birodalomnak kevanására, avagy csak gyanuságossá tõttek legyen, ketelkedhetõ felõlle. Mert Philotas felette nagy kinokkal meggyõzettetven igazakat mondot legyene, mellyek hogy megcselkedtettének volna, meg nem bizonyíthatnak vala, avagy hamis vallással az kenzafoknak veget kerefte legyen, meg az ujonta való dologban-is, mikor inkább megtudathatnak, ketelkedtek az emberek felõlle. Sándor azokat az kik felõl megertette vala, hogy az Parmenionnak halalan panaszkodtanak volna, azt itilven, hogy az több hadtól el kellene valástani, egy seregbe külön bakafta, és ezeknek elõttök jaroul Leonidasz ada, ki Parmenionnak regen kedves baráttya vala. Csak nem mind ugyan azok valának, kiket az Király egyebkent-is meggyûlölt vala. Mert midõn az vitezeknek kedve-

ket

ket meg akarna próbálni, bizonyosla tevé-
őköt, hogy az ki Macedoniába az őve-
nek levelet írta, azoknak, kiket ő maga
küld vala, hiven elvivendőknek adnak :
Egyaltalysaba kiki mind az maga rokoni-
nak es baratinak mi teczese volna, meg
írta vala. Nemellyek az vitezkedest ne-
hezteλλik vala, többire mindnyajan ked-
velik vala. Azert mindazoknak az kik al-
lapotryok felől halakat adnak vala, smind
az panaszkodoknak levelek el fogata-
nak. Es az kik történet szerent az fanyaru-
sagnak meg unakozasa felől levelek által
panaszkodtanak vala, azoknak serege-
ket gyalazatnak okaert az többitől külön
táborban lenni parancsola. Az hadban
kemenességgel elni es az nyelveknek sa-
badfogokat az mindenekeket könnyen el
hivő főlektől akarvan el távoztatni. Ez
cselekedetit, mely ne talam vakmerő ta-
nacból vala, mivelhogy ez igen vitez
iffak az gyalazattal meg bossontattanak
vala, mint egyéb dolgaitis az királynak jó
serencseje be fogá. Azoknál az harczok-
ra semmi serenyb nem lőn; Az vitezse-
get benne az gyalazatnak magokrol le-
vetesere való kevanfogokis serkegeti va-
la, es miért hogy az vitez cselekedetek az
kevesekben el nem titkoltathatnak vala.

Evergetak-
nak) az az,
jövőknek
nevezette-
nek.

Sandornak
véllek való
nagy jore-
temnye.

Ezeket azért minckutanna Sandor veg-
hez vive, az Arianusok közze tífartot ren-
delven, az Ariaspusokra utat hirdettete,
kiket immar akkor, nevek meg változván,
Evergetaknak neveznek vala, mioltatol
fogva Cyrusnak hideggel es elefnek hű-
segevel meg kenőeredet hadat hazokba
való be fogadással es eleffel segítették va-
la. Ötödik napja vala, hogy abba az orőag-
ba érkezet vala; meg erte hogy Satibarza-
nes, ki Bessushoz allot vala, lovag sereg-
gel ismet az Arieusokra be útót volna. An-
nakokaert Caranust es Erygyust Artaba-
zussal es Andronicussal es hat ezer Görög
gyaloggal, hat száz lovas követi vala. Ó ma-
ga az Evergetaknak nemzetseget hatvan
nap igazgata, Cyrushoz való jeles hűsege-
kert nekik nagy kincsét ajandekozván.
Annakutanna Amenidest, (Dariusnak ez
Secretariussa vala) azoknak előttők tíf-
tartovul hagyván, az Arachosiusokat, kik-
nek orőagok az Pontus tengerig terjed,
meg holdoltata. Ot az hadat mely Parme-
nio alat vala elfoglala: Macedonok hat
ezeren valanak, fő rendbeliek ket százán,
es ötezer Görög ket száz lovással egygút,
ketsegnelkül az kiralynak minden hada-
nak ereje. Az Arachosiusoknak tífartoul
Memnon adatek, oltalomra negy ezer
gyalog.

gyalog es hatásaz lovas hagyatvan, ő maga az kiraly az haddal oly nemzetseg közze mene be, mely még az hataros nepkekkelis nem elegge ismeretes, holot veilek semmi fővetseget tartani nem akar. Parapamisadaknak neveztetnek. Vad életű emberek, es az poganok között legdistelenbek. Az helynek erős volta az embereknek-is elmejeiket meg keményitette vala. Nagy rebbarent az csaknak leg hidegjebe felet nezik, napnyugat fele az Bartriaiakkal össze ernek, del felőli valo tartományok az Indiai tengerre halgat, Hazakat először teglabol eppitnek, es miert hogy az föld fanelkül búkös, meg az hegynek hatais mezitelen leven, az eppületeket mind az felső tetejekiglen azon teglabol csinallyak. De az rakas fundamentomtól fogva selesb leven, lassan lassan, az alkotmannak nevedesevel, keskembre sorittatik. Vegezet rekivaltkeppen hajo fenek modgyara megyen össze, öt lyukat hagyvan rayta, az vilagossagot fellyűl vesik. A földőket, es az fakat, ha mellyek az földnek olyan nagy hidegségeben meg maradhattanak, felig takarjak be, telben tellyességgel be fedve allanak. Mikor, az ho elmenven, az föld ki kezdet nilni, az egnek es az napnak meg adatnak. De

Az Sandos?
dücsőség
avítása sem-
minemű
erős he-
lyekkel meg
nem tartoz-
tathatik.

az földet oly nagy jeggel, es csak nem
 süntelen valo hidegseggel öfve fagyot
 havak allyak, hogy meg az madaraknak is
 es semmi fele vadaknak nyomdeki ne le-
 gyenek. Az egnek eczakahoz hasonlo ho-
 malyos arnyeka allya inkab az földet, hogy
 sem mint az napnak fenye, ugy annira, hog
 az mik közel vadnak is csak elig lattathal-
 sanak meg. Mindazonáltal ebben az min-
 den emberi lakasnelkül valo pusztasagban
 vitetet had, valami veselyeket el sien ved-
 hetni, mind el túre, elesnek fogyatkoza-
 sat, hidegseget, faradsagot, ketsegeben va-
 lo esest. Sokakat öle meg az honak sokat-
 lan hidegsege, sokaknak veve meg az la-
 bokat, felette sokaknak, kivaltkeppen se-
 meknek veszedelmes lön, mert el farad-
 van, ugyan az fagyos havon el fogyatko-
 zot testeiket le teritik vala, mellyeket, mi-
 dön az jaraftol meg süntenek volna,
 az hidegnek ereje ugy meg fagylallya va-
 la, hogy ismet az fel kelesre nem eröl-
 ködhetnek. Az elbadgyattak az velek
 eggyút vitezkedő tarsoktól emeltetnek
 vala fel, es egyeb orvossag sem vala, ha-
 nem hogy jarni kenserittetnenek. Akkor
 ostan az elterő melegseg bennük meg in-
 ditatvan, az tagoknak valami erejek meg
 jú vala. Ha kik az poganoknak hazokba
 mehetek.

Az vitezek
 ilyen nyo-
 morusagok.
 kal es ve-
 szelyekkel
 keresik az jo
 huznevet.

mehetnek, azok hamar meg elestet-
nek. De oly nagy förtősege vala, hogy az
hazakat semmi nem egyeb hanem az füst
mutatná meg. Azok az pogánok, úgy mint
kik soha annak előtte az ő földökön jö-
vevény embert nem lattanak volna, mi-
dön az fegyvereseket hirtelen meg tekin-
tek, feltekbe el halván, valami az hazok-
ban vala, ele viszik vala, azon könyörög-
ven, hogy őket meg ne ölnek. Az Király
az hadat gyalog kéri vala, nemely le-
dőlteket fel emelven, es egyebeket, mi-
dön nehezen mennének, maga testének
gyamolításával fel veven, hun az első szaz-
lok előtt, hun közepben, hun az utolsó se-
regben, az utbali munkat meg többitven,
jelen vala. Vegre mertek letesb helyekre
erkezének, es az had bőfeges eleffel meg
elestetven, azok is az kik el nem ekréz-
hettének vala, abba az taborba menének.
Onnat az had az Caucasus hegyre me-
ne, melynek az hatz Asiat mind egyvög-
be valo tetővel hasíttya : egy felől egy-
sérsmind az tengert, mely Ciliciaba me-
gyen, más felől az Caspium tengert, az
Araxes folyo vizet, es az Scythia orszá-
nak egyeb pusztasagit nezi. Az Taurus c-
hez hasonlo nagy hegy az Caucasussal ös-
ve er: Cappadocia felől magat fel emel-
ven,

Sándornak
az vitézekre
valo kegyes
es sereny,
gondvisel-
ése.

Az Canéa-
sus es Tau-
rus nagy he-
gyek.

a Egy Magyar mely földnek nem szinte negyed részét.

b Fel Olasz mely földet.

ven Cilicia mellet megyen, es Armenia-nak hegyeihez foglaltatik. Ezkeppen egy massal mintha rendszerint anny egybe erő hegyeknek mind egyvegben valo hatok vagyon; melyből Asianak csak nem minden folyo vizei, nemelleyek az veres tengerbe, nemelleyek az Caspium tengerbe, nemelleyek az Hyrkaniai es Pontus tengerbe szakadnak. Az Caucasuson az had tizenhet napig kele által. Azon valo merdek kőszikla az kerületiben a tiz futamatni földet foglal, az magossagára b negyet halad fellyúl, melyben az regiseg azt hatta emlékezetre, hogy Prometheus meg kötözve volt volna. Az hegynek az allyaban varosnak epittesefero valo hely valastatek. Het ezer ven Macedonoknak, es annak felette az vitezeknek, kiknek szolgalttyokkal elni meg fűnt volna, meg engedtetek, hogy az uy varosban megtelepedgyenek. Ezt is az benne lakosok Alexandrianak nevezek.

De az Bessus Sandornak hamarlagan meg rettenven, minckutanna az hazi Isteneknek szokas berint aldozatot tőn, az mint azoknak az nemzetsegeknek szokasok tartya, baratival es az hadnak capitainival az hadakozas felől az lakadalomban tanaczkozik vala. Az bortol rebegek levő, az ma-

az magok erejét magasztalni, az ellen-
 nek pedig hun vakmerőseget, hun keve-
 ses voltat semminek kezdek alítani. Ki-
 váltkeppen Bessus befédével kegyetlen
 es az latorsága által talaltatott birodalom-
 mal kevely levő es elmejevel elig birvan,
 kezdé mondani, hogy Dariusnak tunyasa-
 gával, nevekedet volna az ellenségeknek
 híreknevek. Mett Cilicianak felette so-
 ros torkaiban ment volna eleikbe, mi-
 dőn hatra másva az gorombakat az ter-
 mesetnek allasával való utatlan helyekre
 vihetne, anny folyó vizek ellenek vettet-
 ven, annyi hegyeknek reytéki, az mel-
 lyekben talaltatott ellenségek meg az el-
 saladasban sem leendet volna mondgya,
 nem hogy az ellene való allásban. Neki
 az teczenek hogy az Sogdianusok közze
 vissza mennyenek. Az Oxus folyó vizet
 mint valami kő falt az ellenségek ellene
 vetendő volna, az meg az határos nem-
 zetsegek között erős segítsegek össze fut-
 nanak. El jövőndők volnanak pedig az
 Chorasmiusok, Dahak, Sakak, Indiabeli-
 ek, es az Tanais vizen tullaiko Scythak, kik
 között senki nem volna oly törpe, hogy
 annak vallai az Macedo viteznek tetejét
 fel ne erhetnek. Résegek leven, fel kial-
 tanak, hogy ez egy ertelem volna hasznos,

Az ki ellen-
 seget sem-
 minek alit-
 tya, maga-
 nak vesze-
 delmet sze-
 tet.

Könyű e-
 gyebeknek
 eseteket
 esztünkbe
 vennünk,
 de nehéz
 mának ve-
 szedelmén
 tanulnunk.

Nyomoru
 vezér, az, ki
 előrazigaz

dolgok ki
nem mon-
datnak, es
így az feje-
delemnek
az kinek ta-
nacsai refze-
gek.

Cobaresnek
bőlez orati-
ója, de az te-
szeg fejed-
lem előtt ha-
szontalan.

es Beffus, az bort bővebben töltetni pa-
rancsola, az ástál felet akarvan Sandort
meggyőzni. Abban az lakadalomban egy
Cobares nevű Mediai nemzetből való
ember vala, de varaslo mestersegnek
(meg ha mesterseg volna s-nem akar
mely csalardnak meg esufoltatasara valo
melto dolog) tanitásával vala inkább, hogy
sem mint tudományavel hirefneves, e-
gyebkent mertekletes es jambor vala. Mi-
dőn ő ele szollot volna, azt mondvan,
hogy ő hasznosban tudna engedni az ma-
ember sóvanak; hogy sem mint tanacsot
adni; holot azokra, az kik so fogadok, a-
zon következnek, az mi az többire, azokra
penig az kik tanacsot adnak, az magok
tulaydon veszedelmek. Beffus az pohar
bort, mely az kezében vala, neki nyuita,
mellyet Cobares el veven, monda: Az
embereknek természetek ez okon-is go-
nosznak es artalmasnak mondathatik len-
ni, hogy kiki mind ostobab az ma-
ga dolgában, hogy sem mint az más-
ban. Meg habarittattanak azoknak ta-
nacsok, kik magoknak tanacsot adnak;
Nemelleyeknek az felelem al ellenek, ne-
melleyeknek az kevanlag, neha azoknak,
az miket meg gondol természet szerint
való szereteti, mert te hozzád az kevely-
seg

legnem fer. Meg probaltad, hogy minden ember, az mit maga talaland avagy csak azt, avagy leg jobnak azt tartya lenni. Nagy terhet tartas az fejedon, az kirali coronat, azt vagy mertekletesen kellettik mind vegig benvedned, avagy az mitől irtozom, te magadra romol. Tanaczal nem hirtelenséggel kel elni. Annak utanna azt is hozza ada, az mivel az Baetria jek-nal közönségesen elnek vala, hogy az fe-lenk eb inkab ugarna, hogy sem mint marna. Minden leg melyeb folyo vizek leg kisseb zugaissal folnanak. Mellyeket ez okon elegitek irasom közibe, hogy az poganak között valaminemű ehesleg lehetet, emlékezetre hagyatnek. Ezekben az halgatoknak maga felől való varakozásokat keifegesse törtte vala. Annakutan az tanaczot kijelente, haznosbat Bes-folnak hogy sem mint kedvesbet; mond-van; Az felette gyors kiraly az te kirali hazadnak pitvaraban al. Eleb meg indit-tya ő az maga hadat hogy sem mint te ezt az astalt. Most hisz te az Tanais mellől ha-dat, es az fegyverek ellen folyo vizeket vecz. Azt hiszem, hogy az hun te futan-das, az ellenseg vtannad nem mehet. Az ut mind az ket felnek közönséges, de az győzedelmeknek batorfagossab. Noha az

Bb

felel-

Minthaazt
mondana,
hogy Bessus
beizradel
kegyetlen
volna de cse-
lekedetivel
tanva, sem-
mirekellő.

Nem az fe-
regek sem
az kinczek
oltalmi az
orizagok-
nak, hanem
az hűesi-
gasság szere-
te tanaczok.

felelmet gyorsnak veled lenni, mindazonalgyorsab az remenség. Sőt inkább az naladnal hatalmasbnak miért nem előződ meg kegyelmet, es nem adod meg magadat neki? Az dolog akar mint esendgyck, job állapotod leßen meg holdoltul, hogy sem mint ellenségül. Másnak bírod orfogat, hogy annal könnyebben el legy annelkül. Talam valóságos kiraly kezdendéß lenni, mikor ő teßen tegedet azza, az ki neked adhat-is orfogat, s-elis veheti. Hú tanacsod vagyon, melynek veghes vitelet sok údeig halasztani hasontalan. Az fő lo az vessőnek csak az arny-

Oda vagyon annak az fedelemnek clete, kinek az fülei ugy formaltattának hogy az hasznos dolgokat neheznek es atalmasoknak irilik lenni, es semmit be nem veznek hanem csak az gyönyörűség es örven deztető dolgokat.

kaval-is igazgattatik, az tunya még Sarkantuvalis meg nem indittathatik. Bel-fus mind az elmevel s-mind az sok borral kegyetlen leven, el annyera haragra gerjed, hogy az baratitol, hogy őtet meg ne ölne, (mert az fegyveret-is ki vonta vala) elig tartatnek meg. Az lakadalombol bizonyara ki ugrek, elmejevel semmikeppen nem birvan. Cobares az zenebona közben ki baladvan Sandorhoz főkek. Bel-fusnak nyolcz ezer Bactriai fegyveres embere vala, kik az meg az egnek merreketlenfege miat az Macedonokat inkább Indiara menendőknek hittek vala lenni, parancsolattyat engedelmesen meg cselekedek.

lekedek. De minekutanna Sandornak
kőselgetefet megertek, kiki mind az ma-
gok falaira belledven, Bessuft el hagyak.
Ő az maga gondviselefe alat valoknak se-
regevel, kik hűsegeket meg nem változ-
tattak vala, az Oxus folyó vizen által köl-
tözven, es az hajokat mellyeken által
ment vala, megegettetven, hogy ugyan a-
zokkal az ellenszeg ne elne, az Sogdianu-
sok között uy hadat gyűt vala. Sandor az
Caucasus hegyen (az mint oda fel meg-
mondok) által ment vala, de az gabona-
nak fűkfege miat, csak nem ehsegre ju-
tottanak vala. Az vad lenből ki nyomá-
tot nedvességgel az testeket, nem külöm-
ben mint az olajjal meg kenik vala, de
ennek az nedvességnek minden korso-
ja a ket száz negyven negyven, az meznek
korsoja b háromszáz c kilenczven kilencz-
ven, az bornak három három-száz
denar garast ér vala. Buza semmi nem
talaltatik vala, avagy felette keves.
Sirusoknak hijak vala az poganak, mel-
lyeket oly okoson reytnek el, hogy egye-
bek fel nem találhattyak, hanem csak azok
az kik álltak. Azokban reytettének vala el
az gabonak mellyeknek nem lete miat az
vitezek folyó viz halával es fűvekkel tap-
laltatnak vala. Es immar ezek az eledelek-

a Harmiwét
három há-
rom thallert,
hatvan hat-
van Magyar
pénzt.

b Ötvé negy
negy thallert
es hatvan
hatvan pénze

c Negyven
ket ket thal-
lert.

Az Bactriai
földnek al-
lapattya.

is el fogytanak vala, midőn meg paran-
csoltatek nekik, hogy az lovakat ölnek,
mellyeken terheket hordoznak vala. Az
még az Bactriajak közze be érkezének, e-
zeknek husokkal tengetek eledeket. Az
Bactriai földnek sok es külömbkülömb fe-
le terméseti vagyon. Nehul az sok fak, es
főlők bőseges jo gyümölcsöket terem-
nek. Az kőver földet gyakor forrasok ön-
tőzik. Az mely földek sziligybek gabonával
vettetnek be. Az többi csorda barmok-
nak legeltetefekre valok. Azontul azon
földnek nagy részt az sovany fővény allya.
Az farasság miat pusztában levő tarto-
many sem embert sem gabonát né nevel.
Mikor penig az felek az Pontus tenger fe-
lől funak, az mezőkön valameni homok
hever, mind őfve seprők, mely minckutan-
na egybe gyűtetet, tavul mintha nagy hal-
mok volnanak ugy teczik, es az elebbi ut-
nak minden nyomdoki el vesznek. Azert
az kik az mezőkön által jarnak, az hajokon
jaroknak sokafok szerenteyjel az csilla-
gokra vigyaznak, mellyeknek jarasokra i-
gazgattyak uttyokat, es csak nem vilagosb
az etczaka, hogy sem mint az nap. Azert
az a tartomány nappal utnelkül valo, mert
nyomdokotis mellyet kőveffenek nem ta-
lálnak, es az egbeli vilagossag az homaly-
tol

tol elrejtetik. Tovabba, ha kiket az ízel-
 talal, mely az tenger fölől tamad, főven-
 nyel elborittya. De az hun sílgyeb föld
 vagyon, embereknek es lovaknak felette
 nagy sokasaga terem. Annakokacrt az Ba-
 ctriái lovasok harmincz ezerre töltének
 vala. Az Bactra nevű város annak az or-
 ságnak feje, az Parapamisus hegy alatt fek-
 sik, az Bactrus vize az kő falai mellett foly,
 az adot nevet az városnak es az orsá-
 gnak. Itt az kiralynak fekvő tabora leven,
 Görög orságból az Peloponesusbelieknek
 es Laconoknak partütések hirre adatek.
 Mert még nem győztettének vala meg,
 mikor elindulának annak az tamad-
 nak kezdetit hirre adando postak: mas
 nagy reműlés is hozatek, hogy az Scythak
 kik az Tanais vizen tullanak, Bessusnak
 segítséget hozvan közelgertének. Azon
 időben az miket Caranus es Erigyius az
 Ariusoknak nemzetsége között viseltének
 vala, ertelere adatanak. Az Macedonok
 es Ariusok között harcz kezdetet vala, az
 pogánoknak előtők jarojok az pribek
 Satibarzanes vala, ki midőn az lassu via-
 dalt mind ket felől egyenlő erővel veséte-
 g allani latta volna, az első rendek köz-
 nyargala, az sisakot le veve, es azokat el-
 lenzvé az kik dardakat haigalnak vala, ha

Az győzhetelen
fajedelemnek
győzhetelen
vitézi.

Erigyiusnak
es Satibarza
nesnek bay
viadallyok.

ki bayt akarna vini, viadalra hiva, azt mondván, hogy az feje ő neki az viadalban fí faknelkül lenne. Nē szenvede el az pogannak vakmerőseget annak az hadnak capitannya, ki noha az vensegmiat nehéz ember vala; de mindazáltal mind bator. faganak s mind testenek erejével az ifiak közöttül fenkinel nem alabb bōcsúllendō. Ő az fí fakot le veven, es őz hajat mutogatván, monda: Eljōt az nap, mellyen vagy győzedelemmel, vagy felette tífteffleges halallal, Sandornak micsoda barati es vitézi legyenek, meg mutatom. Es többet sem űolvan, az lovat az ellenfegre futamtata. Azt hinned hogy meg legyen parancsolva, hogy mind az két had az dardakat meg tartoztatna: Mindgyarast bizonyara hatra allanak űabad kōz helt advan, figyelmetesek leven nem csak az két capitannak, hanem az magok sorfoknak is ki menetelire, mert az mas viadallyanak űeren-
csejet kōvetendōk volnanak. Előőő az pogan Satibarzanes löve dardat ki, mellyet Erigyjus fejének keves felen valo haytasaval el tavoztata. De ő az lovat farkantyúval meg futamtatvan az pogan tor-
kanak az kōzepit dardával ugy őklele, hogy az nyakan ki teczenek. Az Pogan az lorol fō meredek le rabíttatek, mindazal-
tal

tal meg-is ellene tuskodik vala, de amaz az sebből ki vonatot dardat ísmet az sájjába tástta. Satibarzanes az lanczat kezével által marokkolván, hogy hamarab meg halna, az ellenfegnek öklelefet segíte. Es az poganok minékutanna az capitányok el véte, kit ketelőségéből követtenek vala inkább hogy sem mint szabad akarattokból akkor Sandornak jó tetemenyeről meg emlékezven, fegyvereket Ergyiusnak adak. Az Kiraly ezeken örvendezven, de az Spartabelick felől semmikeppen csendes nem levé, mindazáltal azoknak partútéseket bator elmevel bevéde; azt mondvan, hogy tanacsokat eleb ki né mertek nilatkoztatni, meglen meg ertettek volna, hogy ő Indianak hatarira jutot legyen. Ő Bessuft kergetven az hadat meg indita, kinek Ergyius az pogannak praedit, mint harcznak fő hires neves ekeffegt, előtte viselven, eleibe mene.

Annakokaert az Baetriaiknak tartományokat Artabazusnak hatalma alá advan, az hadhoz tartozo portekakat, es egygetmas marhakat ot oltalommal hagyta, ő maga könnyű serral valo haddal az Sogdianusoknak pusztasagokra be mene, az hadat eezaka viven. Az vizeknek, (az mint annak előtte meg mondottuk) nem

Az urokat elhagyó pribekek vegtere az ő latofagoknak melto jutalmu veszik.

Az Sandor hadat az előt az ekeffegt most az sájjá könnyű szomjúságos helyes ekeffegt.

a Nyolcz
Magyar
mely földön
es egy mely
földnek har-
madrészen.

volta, az kerlegetben valo effel eleb gyu-
lasta az homjusagot hogy sem mint az
italra valo kevanfaggal. a Negy haz fut-
matni földön csak egy csep vizis nincsen.
Az fővényeket az nyari napnak heűfeg
meggyulastya, mellyek mihelt egni kez-
denek, nem külömben mint az süntelen
valo effel mindenek sütetnek. An-
nak feiette az földnek feletteb valo forro-
sagaval indittatot kőd az napot be fede-
zi, es az mezőknek kepe nem külömb
mint az nagy mely tengernek. Az eyjeli
jaras tühetőbnek laczik vala : mert az
harmattal es reggeli hűvőfeggel az vite-
zeknek testek meg könnyebbednek vala.
De az heűfeg ugyan az nappal egyyút ta-
mad, es az sarassag minden termestet be-
rent valo nedvesseget elisik. Az vitezek-
nek orczejok es testeknek belső ressei
mindenestől fogva egettetnek vala.
Azert előtör az kedvek, annakutanna az
testek meg kezde fogyatkozni. Nehez va-
la mind meg allaniok s mind eleb men-
niek. Valami kevesen az tartamony alla-
pattyanak rudoitól meg intetven, údejen-
korán vizet herzettenek vala. Ez az víz
egy keves údeig az homjusagot meg olta,
annakutanna az heűfeg nevededven, az
viznek kevanfaga ismet fel gerjede. An-
nak-

Nakokaert valamint bor es olay vala, az
 vitezekkel meg itattyak vala, es az italban
 valo edesseg oly nagy ion, hogy annaku-
 tanna az bomjufagtól nem felnének. O-
 tán az mohon be ijut víztől meg nehe-
 zedven, sem fegyvereket nem birhattak
 vala, sem nem járhatnak vala, es feren-
 cesbeknek laczanak vala, az kiknek vi-
 zék el fogyott vala, holot amazok az mod-
 nélküi be öntetettet okádással ken-
 tettenek ki adni. Anni veselyeken bu-
 songo kiralt az barati környűlfogvan, kő-
 nyörögnek vala, hog rollok meg emlekez-
 nek, az ő batorfaganak nagy volta eg-
 gyetlen egy orvossága volna az megepe-
 det hadnak: es hinte akkor azok között,
 kik tabor helynek foglalására ele mente-
 nek vala, ketten jutának eleibe, tömlők-
 ben vizet viven, hogy az magok fiainak
 eleikbe mennének, kiket azon hadban
 lenni, es az bomjufagot nehezen szenved-
 ni tudnak vala. Kik mikor az kiralyra akad-
 tanak volna, eggik közöttülők az töm-
 lőt meg odvan, az edent mellyet velle-
 vősen vala, meg tölte, es az kiralynak
 nyuita. Az kiraly el veve, kerdven, kinek
 vinnek az vizet, meg erte hogy az fioknak
 vinnek. Akkor az teli pohart (az mint ne-
 ki adatot vala) víssa advan, monda;

B b 5

Egyedül

Az öveit
 nem magat
 szerető san-
 dornak jeles-
 estellyesseg-
 gel kiraly

peldaja. Had
visele ő veze-
rek ide vi-
gyazzatok.

Egyedül sem akarok innya, es illyen keve-
set mindeneknek sem oſthatok el. Tú
ſieſſetek, es az tú gyermekiteknek, az mit
azok kedvekert hoztatok adgyatok oda.
Vegre az eſtvenek kezdeti tajan, ő
maga az Oxus folyo vizre juta, de az had-
nak nagyreſe nem erkezhetik vala. Nagy
magas hegyeken tűzeket parancsola te-
tetni, hogy azok az kik nehezen mennek
vala, eſzekben vennek, hogy ő az tabor-
tol nem meſſe volnanak. Azoknak pe-
nig, kik az elől jaro hadbeliek valanak,
eledellel es itallal hamar meg erőſített-
teknek meg parancsola, hogy nemelylek
tömlőket tölcsenek meg, nemelylek ede-
nyeket akarmineművekből ihatnak az
vizet, es az őveiket meg ſegitſeg.
De az kik mertekletlemből ittanak vala,
megfulladvan meg halanak. Es ezeknek
ſamok fokkal nagyob lón, hogy ſem mint
az kiket akar mely harczon el veſtet vala.
De ő meg fegyver derekban őitőzve le-
ven, ètlen es itlan az hun az had jű vala
veſtegalla, es nem iſta vozek el eleb te-
ſtènek taplalafara, meglen ele haladtak
vala, az kik az menő hadat követik vala,
es aſt az egez eczakat elmejenek nagy bu-
ſulafaval büntelen valo vigyazafokban
tölte. Es maſod nap ſem vala job kedvű,
mert

Sandorak
több vitezi
veſznek el
az ſzomju-
ſag miat,
hogy ſem
mint akar
mely has-
sag.

mert sem hajói nem valának, sem hidat
nem csináltathat vala, az folyó viz kör-
nyül-kopar es kiváltképpen fanelkül valo
föld leven. Annakokaert egy tanacsot
gondola, mellyet eleibe az ketelenség
vetet vala, sálmával megtöltetet felette
sok tömlőket osztata el. Ezekre reájok fe-
kúve usának által az vizen, es az kik eleb
által mentenek vala, strafat allanak vala,
az még az többi által költőznek. Illyen
módon vegezetre hatodik napon mind az
egész hadat az tulso partra ki álllita. Es im-
mar magaban elrendelte vala hogy Bes-
sufnak kergetesere mennyen, midőn azo-
kat az mik az Sogdianusok közöt viseltet-
nek vala, megerte. Spitamenes Bessustól
minden barati közöt kiváltképpen valo
becsülettel tiszteltetet vala, de semmijo-
tetemenyekkel az hűtőtlenseg meg nem
engeszteltethetik, mely mind az által im-
mar ő benne kevesbe lehet valo gyűlölfé-
ges, mert akkor Bessufnak maga kirallya
gilkofának ellene senkinek semmi tilal-
mas dolognak nem lattatik vala lenni. Az
czelekedetnek tetteses sine viseltetik va-
la előtte, tudniillik az Dariusert valo bo-
szallás. De Bessufnak az szerencsejert, nem
az latorfagat gyűlölik vala: mert mihezt
meg erte hogy Sándor az Oxus folyó vi-

Az ketfezes
dologban
tanacsot az
seriny elme
szolgálat :
Attylais az
Dunan Bu-
danal azon
formán köl-
tőztette al-
tal az hadat.

zen által költözöt volna, Dataphernest, es Catenest kiknek Bessusnal igen nagy hitelek vala, az elűnt dolognak tarlasagaba fogada. Azok serenyben menenek rea, hogy sem mint kerettetnek vala, es nyolcz erős vitez ifiakat mellejek veven, ilyen csalarfagot inditanak. Spitamenes Bessushoz liete, es titkon azt monda, hogy ő nilvan megertette volna, hogy Dataphernes es Catenes azon inczelkednenek, hog őtet elevenen Sander kezebe adnak, ők midőn ez dologban törekednenek ő magától meg ragatattanak volna, es kötözve tartatnanak. Bessus olyan jo tetemennyel (az mint hibi vala) illettetven, refferent kőőne, refferent az büntetefnek veghez valo vitelenek kevanója leven, őket hozzaja vitetni parancsola. Amazok magok akarattyok ferent az kezek hatra kötve leven, az vegezefnek rehesitől vonattatnak vala, kiket Bessus kegyetlen orczával megtekintven fel kele, kezeit meg nem tartoztatando leven. De amazok az tettetefi hatra hagyvan környül vevék őtet, es ellenek heaba tusakodot meg kötözek, el kapvan az fejből az birodalomnak coronajat, es elűakativan az ruhat, melybe ugy-mint az meg őlettetet királytól el vonattatot prędaba fel őltözöt vala.

Amaz

Illik hogy az kinoknak mesteri magok mester-segek miat veszfzenek el, es az mindenek felet valo birónak kezet meg ismer-jek.

Amaz az maga latorfaganak bossu allo
 Istenit jelen lenni valvan, ezt is hozzateve,
 hogy nem Dariushoz voltanak volna ha-
 miffak, kiert bossut ugy allananak, hanem
 Sandornak kedvezok, kinek gyozedelmet
 mindenkor meg az ellenseg is meg segit-
 tette volna. Az sokasag Bessust meg akar-
 ta legyene szabadítani avagy nem, bizon-
 talan dolog, es talam meg-is szabaditot-
 ta volna, ha azok az kik meg kötöztek
 vala, azt hazudvan hogy ok azt San-
 dor parancsolattyabol cselekedtek, az
 meg velekedo elmejuveket meg nem ret-
 tentettek volna. Otet ostan lora ultetven,
 hogy Sandornak adnak, el vivek. Ezen-
 közben az kiraly, az kiknek el bocsattata-
 foknak udejek el jott vala, csak nem ki-
 lencz szazat hagyvan meg benne, az lo-
 valnak ket ket a talentomat ada, az gyalog
 nak, b harom harom ezer denargarast, es
 meg intven oket, hogy gyermekeket nem-
 zenenek, haza eretzte. Azt többinek meg
 közönte, hogy az tob hadakozasra valo
 folgalattyokat ajanlyak vala. Annakutan
 na Bessus el hozatek. Egy kiffed varosba
 jutottanak vala, annak lakosi Branchidak
 valanak. Regen Miletus varosbol Xerxes-
 nek paranczolattya ferent, midon Görög
 orsagbol visza ballana, mentenek vala al-
 tal.

a Ezer ket
 ket szaz co-
 ronás ara-
 nyat.

b Negy
 szaz es huz
 huz thallert.

tal, es azt az lako heltültek vala meg, kik az templomot, mely Didymeonnak neveztetik, Xerxesnek kedvejert meg ferteztettek vala. Az eleikktől reajok maradt sokasok közöttök még el nem fogytanak vala, de immar ket nyelven szollanak vala, lassanlassan az hazajokbeli es külső szollasrol el feletkezven. Azert az kiralt nagy örömmel fogadak, az varost es magokat meg advan, ő az Milesiusokat, kik nala vitezkednenek, őve hivata. Az vitezek az arultatafert regi giúlólseget viselnek vala, az Branchidaknak nemzetsége ellen. Azert ezeknek szabad akaratot engede az Branchidak felől, akar az bossu tetelről f-akat az eredetről akarnanak inkab meg emlekezni. Annakutanna külömböző ertelmek talaltatvan közöttök, azt jelente nekik, hogy ő maga gondolkodnek felölle mit lenne legjobb cselekedni. Masod nap az Branchidak elcibe menven, meg parancsola hogy magaval egyút jarjanak, es midőn az varoshoz jutottanak volna, ő maga könnyű serrel valo sereggel az kapun be mene. Az Phalanx seregnek meghagyta, hogy az varosnak kő falait környül fogjak, es az jel adasnak utanna, az varost mint aruloknak be fogado helyet fel verjek, es ő magokat mind eiggig le vagják. Amazok fegyvertelenek leven, serenber-

te ölettetének, sem vagy az nyelvnek bő-
vetsegevel, vagy az csfedezőknek könyő-
rűleteffegre indito jelekkel eskönyörge-
sekkel az kegyetlenség meg nem tartoz-
tathatek. Vegezetre hogyle rontanak az
kőfaloknak az fundamentomit, az allyok-
tol fogvatórni kezdek, hogy az városnak
ugyan semmi jele ne lenne. Kefedelem-
nélkül még az sentelt berkeket-is nem
csak vagdallyak vala, hanem ugyan kiis ir-
tyak vala, hogy még az gyűkereketis ki
hanyvan, az nagy pusztaság, es sovany föld
hagyatnek. Mellyek hogyha az arultataf-
nak okai ellen gondoltattanak volna, igaz
bőssuallafnak, es nem kegyetlenségnek
lattatnek lenni: de az ő eleiknek vetke-
kert az maradékok lakolanak, kik meg
ingyen sem lattak vala az Miletus városf,
nem hogy még Xerxesnek elarulhattak
volna. Onnat az Tanais folyo vizre eleb
mene, az hova Bessus elcibe vitetek
nem csak kötözve, hanem minden testi
ruhatol-is meg foztatva. Spitamenes ötet
az nyakara vettetet lancznalfogva tartya
vala, mind az poganoknak s-mind az Ma-
cedonoknak kedves csodalkozasul. An-
nakutanna Spitamenes Sandornak mon-
da: Mind te cretted, s-mind Dariusert en
kiralimert bőssut alvan, az maga uranak
gilko-

Az atyale
eszik meg
az almat es
az fioknak
vasik meg
az fogok
beis.

Az Isteni ha-
raglaflan bal
lag az bosz-
szu allasra,
de az bünte-
teseknek ke-
sedelmer,
sullyossaggal
viszi helyere.

Okralan fe-
ne állatok
nem embe-
rek azok,
az kik jam-
borfejedel-
mekre ta-
madnak.

gyilkosát hozzád hoztam, azzal az moddal
meg fogatottat az melynek ő maga ber-
zette az példajat. Nissa felerre az csoda
nebesre femeit Darius, júnón ki az mely-
segbeli lelkek között, az ki arra az bünte-
tesre meltatlan volt, es erre az vigáttalaf-
ra melto. Sándor Spitamenei igen meg
dicsirven, Bessusra fordula, es monda:
Micsoda vadnak dühössége környékete
volt meg az te fivedet, mikor az te veled
joltót kiralt először meg kötözni, annak-
utanna meg ölni merésztetted? De ennek
az gyilkoságnak jutalmat, az kiralynak
hamis nevével meg fizetted. Ot Bessu-
sator cselekedetét menteni nem merven,
azt monda, hogy ő az kiralynak méltosa-
gaval azért elne, hogy az maga nemzet-
seget az ő hatalma ala adhatna, ki ha
az dologban hatra állot volna, az biro-
dalmot mas foglalando volt volna el.
De Sándor Oxatrest Dariusnak öczet, ki
az ő teste őrizői között vala, oda közelb-
menni, es Bessust neki adatni parancsola,
hogy kereksípara fessítetven, túlei es orra-
el vagdaltatvan, az pogánok ötet nilakkal
meg lövöldöznek, es az testét meg őriz-
nek, hogy meg az madarak-is ne illetnek.
Oxatres magát arra igire, hogy neki az több
dolgokra gondgya lenne. Azt hozzá tevé,
hogy

hogy az madarak mástól inkább mint Ca-
tenezstől el nem űzethetnének, annak ki-
valtképpen való mesterseget kevanvan
meg mutatni. miert hogy az ezelül rendel-
tetet egyetmást oly valósgoson megta-
lállya vala, hogy meg az madarakatis meg
tytene. Mert noha talam az lővőldőz-
nek olyan gyakorlottatot bókafavale az
mestersege nem annira csodálatosnak la-
tathatnak lenni; mindazáltal az nezők-
nek kivalképpen való csodajokra, es Ca-
teneznek nagy bőcsületire lőn. Annaku-
tanna mindenknek, az kik Bessust hozza
vittek vala, ajandekok adatanak. De an-
nak halalos büntetefet el halasztá, hogy
azon az helyen öletnek meg, az hun ő ma-
ga Dariust meg ölte vala.

Iuta sommal
kel azokat
meg ajan-
dek ozni, az
kik azanulo-
kat kezbe
adgyak.

Azonközben az Macedonok rend tar-
tasnelkül való fereggel sakmanra ki men-
ven, az poganoktól, kik az közel való he-
gyekről ala futanak, el nyomatanak, es
többen fogatanak el hogy sem mint le va-
gatanak. Az poganok penig az foglyokat
elöttök haytvan az hegyre ifnet vißba
menenek. Ezek az latrok huz ezerezen vala-
nak, parittyakkal es nilakkal mennek az
harczra, kiket midőn az kiraly oftronla-
na, az leg főb vitezek között harczolvan
nilial meg öletetek, mely az barátanak az kő-

Az Tanács
folyo viz
mellyeki po-
ganok, San-
dort az Iste-
nek közze
szamlallyak,
ugy mint ki
magat Ham-
mon Jupiter
Isten fiának
tartotta len-
ni.

zepibe ragadvan, az vasat benne hatta
vala. Őtet az Homorus es meg remúlt Ma-
cedonok az taborba vissza visik vala. De
az poganok is megtudak, hogy az kiraly az
harczrol alattomban el vitetet, mert az
magas hegyről mindeneket tavul meg
neztenek vala. Annakokaert masodnap
az kiralyhoz követeket küldenek, kiket ő
mindgyarast hozzaja be boczattata, es mi-
nekutanna az kötő ruhak meg odatanak,
az febrek nagy voltat el tirkolvan, az fá-
rat az poganoknak meg mutata. Amazok
le ütetteten, azt vallak, hogy az Mace-
donok sem voltanak volna náluknál szo-
morubbak az ő febet meg ertven, mely-
nek cselekedőjét ha fel talaltak volna,
kezben adandok voltanak volna : mert
az Istenekkel csak az bentségtörők har-
czolnanak. De ők, az ő vitésségevel meg
győzöttettek leven, nemzeteket hűti ala-
adnak. Az kiraly hűtőt advan nekik, es az
foglyokat vissza veven, azt az nemzetse-
get hatalma ala fogada. Az tabort onnat
el inditvan, vitezilektikaban hordoztatik
vala, mellyet kiki mind, lovag es gyalog
maga bőcsületiért viselni erőlködik vala.
Az lovások kikkel az kiraly az harcokra
menni egygyüt főket vala, azt magok tíf-
teknek velük vala lenni. Az gyalogok vi-
sontag

Sontag, holot sebbe eset, vellek egyyút
vitezkedő tarsokat ōk ōktak volna visel-
ni, tulaydon hivatallyoktól meg fosztatni,
akkor legkivaltkeppen mikor az kiralt
kellene viselni, panaſolkodnak vala. Az
kiraly mind az ket felnek ollyan vilonga-
saban az semely valogataſt mind maga-
nak neheznek, smind az meg vettettek-
nek neheznek leendőnek itilven lenni,
magat vellek ſerrel hordoztatni paran-
csola. Innet negyedik napon az Marakan-
da varosra juta. Az varosnak kőfala hetvé
futamatni földet foglal be; Az var semmi
kőkeriteffel környűl nem vetetik. Az va-
rosban oltalmat hagyvan, az közelb valo
falukat fel dulata es eggettete. Annaku-
tanna az Abius Scythaknak követi hirte-
len erkezenek. Szabadosok voltanak mi-
oltatol fogva Cyrus meg holt vala, akkor
tertvan legelőſőr az parancsolathoz ma-
gokat. Azok az poganok között legigaz-
baknak tartatnak vala. Hadat nem visel-
nek vala, hanem ha ingerlettetnének. Az
ſabadſagnak mertekletes es egyenlő ōo-
kafaval az köz rendbelieket az fő fő ren-
dekhez hasonlokka tőttek vala. Ezekkel
kegyelmesen beſelven, azokhoz az Scy-
thakhoz kik Europaban laknak, barati köz
zűl egy Penidas nevűt küldé, ki jo ūdejen

Csak nem
masfel Ma-
gyar mely
földet.

Ereced az
Cimmerius
Bosphorus
szoros ten-
gert, mely
az Maeus
es Tanais
vizei táján
vagyon.

híre adna nekik, hogy az Tanaiton az
tartomannak folyó vizen az kiralynak pa-
rancsolattyanélkül által ne jűnenek. U-
gyan azonnak meg parancsola, hogy az
helyeknek allapattyat meg szemlelne, es
azokat az Scythakatis kik az Bosphoru-
sontullaknak, meglatogatna. Egy eppi-
tendő varolnak helyt az Tanais parton va-
lastana, mely az meg haytatot nepeknek-
is megtartoztato rekeknek legyen, es azok-
nakis kikre hogy reajok mennyen, el ren-
delte vala. De az bandekot el halasztá az
Sogdianusoknak híre adatot partútesek,
mely az Baetrijakatis el vona. Lovások
het ez ren valanak, kiknek meltofogokat
az többi követik vala. Sandor Spitame-
nest es Cateneit, kik neki Bessut kezebe
adtak vala, nem ketelkedven hogy azok-
nak munkajok által hatalma ala vűssa hay-
tathatnanak, meg büntetven azokat, az
kik uyitottanak vala, hozza hivatni pa-
rancsola. De azok az partútesnek, mely-
nek, meg büntetefere hivattatnak vala,
okailleven, azt hirdettek vala, hogy az
Baetrijai lavások az kiralytol azért hivat-
tatnanak, hogy mindnyajan meg őlettet-
nenek. Es effelől noha nekik parancsolt;
mindazáltal nem akartanak volna abban
eljárni, hogy az magok felei ellen el-
tőlhe-

fölhetetlen gonos cselekedetben ne le-
 ledzenének; nem inkább szenvedhetek
 volna el Sandornak kegyetlen seget, mint
 Bessufnak gúlkosságát. Annakokaert im-
 mar az önként felindítottakat az bünte-
 fesnek felelmevel az fegyverre könnyen
 felbodíták. Sandor az ellenséghez fakat-
 taknak partútéseket megtudván, Crate-
 rusnak meg parancsola, hogy Cyropolt
 megállítsa. Ő maga azon orvagnak más
 városát fokfaggal mindenfelől környül
 fogatván megveve, és jeladatván, hogy
 az öreg emberek megölettetnének, az
 többi az győzedelmének példavul juta-
 nak. Az város le rontatek, hogy az (ő)bi
 az veszedelemnek példajával megtarroz-
 tatnanak. Az Memacenusok, mely erős
 nemzeteg, elvegeztek vala, hogy az re-
 ajok való állast, nem csak ugy mint ti-
 tességesbet, hanem mint batorfagosbatis
 el szenvednek, kiknek vakmerősegeknek
 meg engesztelése az kiraly ötven lovas
 ele küldé, kik az meg holdoltakhoz az ő
 kegyelmességet, es egybesimind az meg
 győzestettekhez meg engesztelhetetlen
 büvet jelentenek. Amazok azt felelek
 hogy ők az kiralynak sem tökellétésege,
 sem hatalma felől nem ketelkednénk, es
 az lovasokat az városnak erősségin kívül

meg állitak. Annakutanna emberfeleg gazdalkodással leven nekik, az jolakkal es alommal meg nehezedeiket eyselkor reajok útven, meg ölek. Sandor meltan meg busulvan az varost sokalaggal környúl foga, mely erősb vala hogy sem mint első ostrommal meg vetethetnek. Annakokaert Meleagert es Perdiccast az varosnak ostromlasara melleje veve, kik Cyropolt (az mint az elöt meg mondottuk) uijak vala. El vegetzte vala penig, hogy az Cyrustol epittetet varosnak meg kegyelmezzen: mert azoknak az nemzetsegeknek mas kiralyokat inkab nem csudalta, mint ezt az Cyrus kiralt es Semiramis afönt, kikben mind az batolsagnak nagy voltat, s-mind az viseltetet dolgoknak hírefneveffeket sokkal inkab tündöklötnek lenni hísen vala; de az varosbelieknek vakmerősegek az ő haragjat fel gerjeszte. Annakokaert valogatot Macedonoknak, kik meltan haragoznak vala, meg parancsola, hogy az varost meg veven el prädalnak, es Meleagerhez s-Perdiccas-hoz visssa mene. De semmi varos az ostromlast erősb nem szenvedte, mert az leg serenyb vitezek ben is el vesenek, es az Kiraly magais felette nagy vesedelemre jutá. Mert az nyaka kövel ugy ütettek,

Mindenleg
főb vitez
emberek az
halalos ves
zedelmek
hez legkö
zeib, jarnak.

tek, hogy az semei meg homályosodvan
 le esnek, meg esen sem leven. Az had bi-
 zonyara nem külömben, mint ha ő meg
 holt volna, igen fohazkodik. De győz-
 hetetlen leven azok ellen, az mik egye-
 beket meg rettentnek, meg az seb tellyes-
 seggel be nem gyógyulvan az ostromlás-
 hoz keményben foga, az termeket serint
 való gyorsaságot az harag fél indítván.
 Azert az föld alatt a fatot al lyukkal ala fül-
 lyesztetet kő fal, igen nagy tagas helt nyita,
 mellyen be rohana, es győzedelmes leven
 az varost el rontatni parancsola. Innet
 Menedemust három ezer gyaloggal es
 nyolcz száz lovassal az Maracanda varos-
 ra küldé. Az pribek Spitamenes az Mace-
 donoknak oltalmokat onnat ki ízven,
 annak az varosnak kő falai közé rekes-
 kedet vala, az elpartolásnak tanácsat az
 varosbeliek nem jóvalván. Mindazáltal
 engedelmeseknek lattatnak vala lenni;
 mert ellene nem alhatnak vala. Azonköz-
 ben Sándor az Tanais vizere vissza tere;
 es az meni földet az taborral be fogtanak
 vala, azt kő fallal be kerittete. Az varos-
 nak kő fala hatvan futamatni földön va-
 la. Ezt az varostis Alexandrianak nevez-
 tete. Ez az eppület oly nagy hamar sággal
 vitetek veghez, hogy tizenhetedik na-

Egy mely
 földön es
 negyed re-
 szen.

Sandor az
Tanais vize
mellet áll.
Alexandria
városát csu-
dalatos ha-
márraggal
építetté.

pon, minekutanna az erősegek felrakat-
tanak vala, az városnak még az hazais
el vegeztenének. Az vitezeknek egy-
mas között felette nagy magokvetése va-
la, hogy kiki mind az maga részere valo
éppületet (mert reájok oltatot vala) eleb
mutatna meg. Az uy városba lakoui az
foglyok adatanak, kiket, az szacot eret-
tek az ő uroknak meg advan meg szab-
dita. Kiknek maradéki még mostis ő na-
lok ilyen hosszú údeiglen Sandornak
emlekezetiért el nem fogytanak.

Az Scythaknak kirallya, kinek akkor az
Tanaison tul birodalma vala, azt itilven,
hogy az á város mellyet az Macedonok
az folyó viz parton csinaltanak vala, az ő
nyakokra építettet volna, Charchasis ne-
vű őcsét nagy lovag sereggel küldé an-
nak le rontatására, es az folyó viz mellől
az Macedonok hadanak mellé való üzet-
tetésére. Az Bactriajakat az Scythaktól,
kiket Europajaknak hinak, az Tanais ha-
fította. Asia es Europa közöttis határu-
lon viz foly. De az Scythaknak nemzet-
sege Racz országtól nem messé helyhez-
tetet leven, napkelet felől magat csakra
fordította, es az Sarmataknak (az mint ne-
mellyek el hittek) nem határosa hanem
része. Egyencsen annakutanna az Dunan
tul

Az Scythak-
nak tagas
hatari.

tul fekvő mas tartomant bír. Afianak vég-
fő helyeit, mely az Baetria, hozzá kapcsol-
lya, es azokat lakia, az mellyek csakhoz
leg közelbek. Azontul felettre nagy er-
dők es iszonyu pusztasagok következnek.
Innet az mely helyek az Tanaisra es Ba-
ctriara neznek, az emberi lakastol nem
külömböznek. Evel az nemzetiséggel
Sandor veletlen hadat első viselendven,
midőn az ellenség seregei előtt környül
nyargalna, noha még az seb miat beteg
vala, es kivaltkeppen sovaban foggyat-
kozik vala meg, mellyet mind az keves e-
tel s mind az nyakanak fájdalma meg
külsőbbit vala; mindazonaltal az barátit
tanacsba parancsola ele hivattatni. Nem
az ellenség retenti vala őtet, hanem az
űdönök alkalmatlan volta. Az Baetria-
jak el partoltanak vala, az Scythak-is
ingerlik vala: ő maga sem gyalog sem
lovon nem járhat vala, az vitezit sem
nem oktathattya, sem nem biztathattya
vala. Készegetes veszedelemben köteleztet-
ven, es meg az istenek ellenis zugolod-
van panazolkodik vala, hogy ő tunyan
heverne, kinek annak előtte hamar sága
előt senki el nem izaladhatot volna.
Elig hinnek el az ővei, hogy betegséget
nem tettetne. Annakokaert az ki Dari-

Az vezető-
nek az ű-
dönök alkalmatlan-
ságtól felni kel.

Az babona
az szeren-
cesetlen dol-
gokban
igen felel-
mes.

usznak meg győzöttetése után az varaslok-
tol es jövendő mondoktól tanacsot ker-
deni meg búnt vala, ismet az babonara.
az emberi elmeknek csufságira vissza for-
dulvan, Aristandernek, kihez az ő kön-
nyen valo el hitelet kötelezte vala, meg
parancsola hogy az dolgoknak ki mene-
telit aldozatokkal meg vizsgálja. Szoka-
lok vala az varasloknak, hogy az barmok-
nak belső tettetes tagait, az kiralynelkül
neznek, es az mely jövendő dolgok mu-
tattatnanak ertefereadnak. Ezenközben
az kiraly az még az titkos dolgoknak ki
meneteli az barmoknak tagaival probal-
tatik, az baratinak magához közelb úlni
parancsola, hogy az sonak erőltetésevel
még az erőtlen sebet meg ne hákaštana.
Hæphæstion, Craterus es Erigyus az test
örzőkkel egyyút az satorba berkesztette-
nek vala, kiknek Sandor monda. Engemet
szerencsetlenség előze meg, az ellenség-
nek hogy sem mint ennekem alkalmatosb
űdeiben. De az ketelenségnak nagyob
ereje vagyon, hogy sem mint az okosfag-
nak, kivaltkeppen az hadban, melynek
ritkan engedtetik űdöket valogatni. El
partoltanak az Bactriajak, kiknek az nya-
kokon allunk, es mi bennünk menyé ba-
torfag legyen, egyebekkel valo hadako-
zafunk-

Sandornak
győzhetet-
len es felette
dűcsőfeg
kevano el-
mejet, ki mu-
tato oratioja,
melyben kü-
lömökü-
lőmb erőf-
ségekkel al-
lattyá, hogy

zafunkból veszik egekben. Ketszegnélkül az Scythakra
 azért ha el hadgyuk az Scythakat, kik re- haddal kel-
 ank önként fegyverrel jűnek, mint sem- lessek men-
 minek alittatott emberek terűnk vissza a- ni.
 zokra, az kik tőlünk el partoltanak. Hogy-
 ha pedig az Tanailon által megyűnk, es az
 Scythaknak veszedelmekkel es vereknek
 ontásával magunkat mindenűt győzhe-
 tetleneknek lenni meg mutattyuk, ki fog
 ketelkedni benne, hogy még Europais
 meg hajollyon nekűnk győzedelmese-
 nek? Meg csalatik az ki az mi dicsősé-
 gűnknek hátarit helynek közivel mersék-
 li, mellyen által menendők vagyunk.
 Egy víz foly közöttűnk, mellyen ha által
 megyűnk, az hadat Europaba visszűk ele.
 Es mely nagyra illik becsűllenűnk ez dol-
 got, hogy az meddig Asiat holdoltattyuk,
 neműneműkeppen az mas világban az
 győzedelemnek emlékezetre való jeleket
 allatunk, es az mely helyeket az természet
 egymástól ilyen hosszú közbevetéssel lat-
 tatik el választani, azokat egy diadalom-
 mal hirtelen össze kapcsollyuk? De az
 Herculefre mondom, hogy ha csak keve-
 set kesendűnk is az Scythak az mi hatun-
 kon lesnek. Csak mi vagyunk, kik az
 folyo vizeket által ushattyuk? fok mi ma-
 gunkra fordul azokban, az mellyekkel
 meg

még eddig győzedelmet vöttünk. Az hadnak szerencseje még az meg győzetteketis mesterseggre taníttya. Az folyó vizen tömlőkön való által mentésre minapiban példát attunk, azt ha hínthe az Scythak követni nem tudnakis, az Bactriajak őket meg taníttyak. Annakfelette ennek az nemzetiségnek még egy hada jött el, az többi varattatnak. Es így az hadakozást tavoztatván taplalandgyuk, es az mely hadat reájok vihetnénk, tőlők szenvedni ketelenítettendünk. Nyilván való az en tanácsomnak oka, De hadgyanake ennek az Macedonok az en akaratommal elnem avagy nem, ketelkedem: Mert miolta ez az seb raytam eset, sem lovon sem gyalog nem jartam. De ha engemet akartok követni, egészen vagyok barátim. Elegendő erőm vagyon ezeknek el vífelelere, avagy ha immar az en eletednek vege jelen vagyon, micsoda cselekedetben halnék vegtere dicsíretesben meg? Ezeket még reákető fővel fogatkoztaban, az hozzá leg közelben valók is elig halván, mondotta vala, midőn mindnyajan, az kiralt olyan vakmerő tanácsoljásteni kezdék. Erigius kiváltkeppen, ki bizonyára méltóságával az meg általkodot elmenet nem használván, az babonával

naval, mellyet az Kiraly nem szenvedhet
vala, rettenteni probala; azt mondvan,
hogy még az Istenek-is tanacsanak ellen-
ne allanak, es nagy vesedelem jelen-
tetnek ha az folyo vizen által menne.
Erigyiusnak, mikor az Kiraly satoraba
menne, Aristander eleibe ment vala, je-
lentven hogy az barmoknak meg nezetet
tagai somoru jelűvek voltanak volna.
Ezeket az jövődő mondottól meg ert-
ven Erigyius az kiralynak tudtara adgya
vala. Kit Sandor meg torkolvan, es nem
csak meg haragvan, hanem magat megis
begenyiven, mierthogy az varaslas, mel-
lyet el tiltolt vala, ki nyilatkoztatik vala,
Aristandert hivata, ki minékutanna el jö-
ve, meg tekintven őtet, monda: Nem ki-
raly hanem közrendbeli ember vagyok;
hogy aldozatot tennel meg parancsol-
tam, azzal micsoda jövődő jelentetnek,
miert vallottad mas előtt inkább meg hogy
sem mint en előtttem? Erigyius az en tit-
kos dolgaimat, az te ki jelenteted által
meg ertette, kit, az Hercules engemet
úgy segillyen, bizonyoson tudok, az bar-
mok tagainak maga felteben valo magya-
razojanak lenni. Neked pedig mennel in-
kab lehet parancsolom, hogy te magad je-
lences meg ennekem, az barmok tagaiból
mit

mit ismertel legyen hogy ne tagadhassd meg ostan az miket mondottal. Amaz el halavanyodvan es el amulthoz hasonlo levé veétegal vala, az felelőnek miatta még sovais el vetetven. Es vegezetre azon felelemtől furdaltatvan, hogy az kiralynak varakozását ne kesedelmeztetne, monda; Nagy de nem haszontalan munkájú harczot jóvendőltém előttünk lenni. Nem busít engemet inkább az magam tudományom, mint az hozzád való jó akaratom. Az te egefsegednek erőtlenséget latom, es te benned egyedül mely nagy érték helyheztetet legyen az győzedelemre, tudom. Attól felek hogy az te jelen való szerencsednek elegeleges ne lehess. Az kiraly meg paranczolvan, hogy az ő jó szerenczejehez bizzek, azt monda neki, hogy egyéb dolgokat is az Istenek az ő dúcsósegere meg engednek. Annakutanna midőn ugyan azokkal tanaczkozunk, mi módon költőznek által az folyóvizen, Aristander véletlenül juta, azt valvan, hogy egyebkor az barmoknak jó szerenczesb tagait nem latta volna, bizonyara az elebbieknel sokkal külömbeket. Akkor az nyukhatatlanfagnak okai jelenének volna meg, de most az aldozat tettel tellyességgel fő módon lőt volna. De
 az mik

az mik az kiralynak ottan hamar ertefere
 adatanak, az ő viseltetet dolgainak sün-
 telen valojn herencsejet gyalazattal illet-
 tek vala. Menedemust (az mint oda fel-
 mondottuk) Spitamenesnek az Baetria
 partutefnek fő okanak ostromlására kül-
 dötté vala, ki az ellensegnek jövetelit
 meg ertven, hogy az városnak kő falai
 közze ne rekesztetnek, bizvan ahoz is
 hogy meg eythetne az kit jövendőnek
 lennitud vala, lesbe alla. Az erdős ut az
 lesbe valo allasnak el fedezesere alköl-
 matos vala. Ot az Dahakat el reyte. Az
 loval ketket fegyveres embert viselnek
 vala, kik herrel hirtelen le ugordvan az
 lovag harczen rendinek eset vestik vala.
 Az embereknek gyorsasagok az lovaknak
 hamarasagokhoz hasonlo. Spitamenes e-
 zeket, kiknek meg parancsolta vala hogy
 az berket környúl jarjak, egyenlőkeppen
 mind oldalokul mind elől es hatul az el-
 lensegnek meg mutatata. Menedemus min-
 den felől meg rekesztetven noha vitezek-
 nek samavalis hozzájuk hasonlo nem va-
 la; mindazonal tal fokaig ellenek alla, azt
 kialtozvan, hogy az helyeknek csalardsa-
 gaval meg csalattattaknak semmi egyeb
 remensegek nem volna, hanem az ellen-
 segnek öldökléséből valo tisztességes ha-
 lalnak

semmi em-
 beri jo sze-
 rencse oly
 tündöklő
 nem lehet,
 mely az ba-
 natnak es
 gyalazatnak
 valami kö-
 dös kéjével
 neha meg
 ne homa-
 lyosítassék.

Iainak vigasztalása. Ő magat igen erős lo-
viseli vala, mellyen gyakorta az poganok-
nak ek formára rendeltetet feregire meg
ereftetet fekemlőkkel vitetven, sokat
bennük le vagot vala. De midőn mind-
nyajan az eggyet üldőznek, az sok sebek
miat vereben meg fogyatkozvan, barati
közűl eggyet Hipsides nevűt inte, hogy
az ő lovára ülne, es el haladna. Ezeket
cselekedve meghala, es az teste az lorol
az földre le esek. Hipsides bizonyára el ha-
ladhat vala, de az barattya el vesven, el
rende le hogy meg hallyon, egy gondgya
vala, hogy botfüallás nélkül meg ne hal-
na. Annakokaert az lovat meg farkan-
tyuzvan az derek ellenfeg közze rohana,
es emlekezetre melto harcztot cseleked-
ven, dardakkal el borittatek. Mely dolgot
minckutanna latanak azok, az kik az ve-
sedemből meg maradtanak vala, egy hal-
mot az többinele egy kevesse magosbat
el foganak, kiket Spitanenes ehfeggel
akarvan meg holdoltatni környűl halla.
Azon az harczon ket ezer gyalog vesse el,
lovas három szaz. Mely vesse delmet San-
dor okos tanaczaval el titkola, halallal
fenyegetven azokat, kik az harcztrol jöt-
tenek vala, ha az meg lőt dolgot ki hir-
detnek.

Arbőlen
vizer az ő-
veinek ve-
szedelme-
ket el tit-
kollya.

De midőn elmejetől különböző or-
 czattovab nem viselhetne, az folyo viz
 parton ugyan akarattya érint fel vona.
 tot satorba mene. Ot csak ő maga elme-
 jenek minden tanaczit magaban meg-
 hanyvan vetven, az eczakat vigyazafok-
 kaltólte, az satornak bőreit gyakran fel-
 emelven, hogy meg nézne az ellenfegnek
 tűzeit, mellyekről meg aranzhattya vala,
 az embereknek menye sokasaga volna.
 Es immar meg virrad vala, midőn az
 fegyver derekat rea veven, az vitezekhez
 ele mene, akkor legelőször az nem regen-
 rayta eset seb utan. Az kiralynak nallok
 oly nagy tiszteleti vala, hogy az vesede-
 lemnek, melytől rettegnek vala, gondo-
 lattyat belőlők az ő jelen való lete kön-
 nyen ki útne. Vigadván azért, es örömkö-
 ben könyvők folyván közöntek őtet, es
 az mely harczot annak előtte meg vetet-
 tenek vala, főrnnyen kevanak. Az kiraly ki-
 monda, hogy ő az lovas és az Phalanx se-
 reget falakon költöztetendő volna által.
 Az könnyeb serrel valoknak tömlőkön
 paranczola hogy uőssanak. Többet fölni
 az dolog sem kevana, es az kiralis az nya-
 valyanak miatta nem szólhata. De az falak
 az vitezeknek oly nagy serenysegekkel
 foglaltatanak ővé, hogy harmad napig

Az fő hadi
 vezernak
 vigyazni kel,
 es az hadi
 szorgalma-
 toskodni.

Nemellyek
közülök)
ugymint A-
nacharhis
Scytha, Bi-
on Boristhe-
mitis &c.

mint egy tizenket ezer czinaltatot legyen.
Es immar az által menetelre mindeneket
elkészítettének vala, midőn az Scythak-
nak huz követi, az nemzetsegnek sokasá-
ga érint az taboron által lovakon jöven, az
kiralynak ertefere adatni hagyak, hogy ők
követseget akarnának hozzája vinni. Az
sátorba be eresztetven, es leültetettven,
semeket az kiralynak orczajara függés-
tettek vala, azt hissem hogy az elmet az
testnek nagy voltával merseklőknek az ő
kifédes volta semmikeppen az hirrel ne-
vel egyenlőnek nem lattatik vala lenni.
Az Scythaknak pedig nem tudatlan es ek-
telen ertelmek vagyon, mint az több pogá-
noknak. Azt mondgyak hogy nemellyek
közülök bölcseséget tanulnak valamit
nyet az mindenkör fel fegyverkezet nem-
zetseg befoghat. Es így hagyatott emleke-
zetre, hogy állottanak volna az Király e-
lőt, külömbözőket talam az mi erkölcsink
től, mellyek mind údókat s mind elmeket
csinosbakat nyertének. De ha szinte az ő
beszédük meg vettethetnek is, mind az al-
tal az mi hírelünknek nem kel meg vetteth-
ni: mely dolgok valamint emlekezetre
hagyattanak, fogyatkozasnelkül hozzájuk
ele. Annakokaert ezek közül egy údó-
val leg öregb így ertettük hogy szollot
volna.

vólna. Hogyha az Istenek azt akartak volna, hogy az te tetszednek teremete elmednek kevanfaga val egyenlő legyen, ez világ tegedet be nem fogna. Eggik kezdeddel az napkeletet, az masikkal az napnyugotot erned. Es abban kedved telven, meg akarnad tudni, olyan nagy Istennek fenyeffége hun reytetnek el. Meg ígyis azokat kevanod az miket be nem fogsz. Europabol Asiaba megy, Asiabol altaltartasz Europaba. Ostan ha mind az eges emberi nemzetet meg győzended, hadat az erdőkkel es havakkal, es az folyo vizekkel, es fene vadakkal viselendő vagy. Mit tulaydonitasz te magadnak? Nem tudode hogy az nagy fak sokaig nőnek, es egy oraban gyűkereftől ki fordítatnak? Bolond az ki azoknak gyűmölcsőket nezi, az magosszagokat meg nem merseikli. Meg lasd hogy midőn az tetejekre ügyekezels jutni, azon agakkal melyeket meg fogsz, ala ne effel. Meg az oróslan is neha apro madaracsaknak eledele sokot lenni, es az rosda az vasat is meg emeszt. Semmi oly erős ninesen, mely-

Az Scythaknak felette bölcz oratiojoki, mely az dücsöfegnek kevanfagaban veget verni, ügyekezik, az ekesen valo szoltsnak tarhazabol valo erős argumentomokkal meg erőssittetet, es hogy mindeneket keves szokkal befoglallyak, az aranyal bizonyara dragabigik, felette melrok, hogy mindenektől, kivalekpepen pedig fejedelmektől, es azoknak tanacsitol elmejekben tartassanak.

Ollyan nagy Istennek) az az, az Napnak, mert az napkeletiekin kab mindnyajan az napot Isten gyanant tisztelnek.

Az Scythiai
követeknek
ajandeki.

nek védelemre ne legyen, még az erő-
lentől-is. Mi közünk vagyon mi nekünk
te veled? soha az te országodat nem illet-
tük. Ki legy, honnet jűy, szabade meg
tudnunk az felette nagy erdőkben elők-
nek? Sem nem szolgálhatunk senkinek,
sem parancsolni nem kevanunk. Mi ajan-
dekokat attunk hogy az Scythaknak nem-
zetseget tudgyad, egy igabeli ökröket, c-
ket, nyilat, kopiat es czebet, ezekkel elünk
mind barátinkkal, smind ellensegink el-
len. Az ökröknek munkajokkal kerefte-
tet gabonakat barátinknak adgyuk: az
csefevel azon barátinkkal edgyút az lste-
neknek bort aldozunk: az ellenseginket
tavul nyillal, semtőlseembe kopiaval ül-
dőzzük. Az Scythianak kirallyat, es an-
nakutanna az Persakèt es Medusoket így
győztük meg, es szabad utunk volt mi ne-
künk mind Ægyptomig. De te ki kerke-
del, hogy az latroknak kergetesekre jőő,
minden nemzetsegeknek, mellyekre rea-
jok mentel, tolvaja vagy. Lydiat meg
vőtted, Syriat el foglaltad, Persiat birod,
az Bactriajak hatalmad alatt vadnak, az
Indiajakra rejajok mentel. Immar az mi
barmainkrais fősveny es alhatatlan kezei-
det nyuitod. Mi főkség neked az gazdag-
sag, mely tegedet chezni kenőserit? Az
elegseg-

elegfeggel ehfeget mindenek között leg
 első szerzettel magadnak, hogy mentől több
 jóvaid volnanak, annal inkább kevannad
 az mik birtokodban nincsenek. Nem jute
 ebedbe neked Bactria körül meni údeig
 valo mulatozafod legyen? Az még azo-
 kat holdoltatod, az Sogdianusok ellened
 kezdettének hadakozni. Hadad te neked
 az győzedelemből szarmazik. Mert ha
 binten nagyobb es hatalmasb leg-is, hogy
 sem mint akarki; mindazonáltal az ide-
 gen urat senki fenvedni nem akarja.
 Meny által csak az Tanaison meg tudod
 birodalmok melyselesen terjedgyen. So-
 ha mindazáltal az Scythakat el nem ered.
 Az mi segenységünk gyorsab leßen, hogy
 sem mint az te hadad, mely anni nemzetse-
 geknek praedajat hordozza. Ismet midőn
 minket messze lenni hiendez, az te tabo-
 rodban latando vagy. Mert azon gyors-
 saggal mind úzunk, s mind futunk. Az Scy-
 thaknak pusztasagokat meg Görög pelda
 befedekkelis hallom trefaltatni. Mi pus-
 ta es emberi lakastól üres helyeket inkább
 kedvelünk hogy sem mint varosokat, es
 gazdag mezőket. Annakokaert az te se-
 rencsedet be soritot kezekkel tarczad,
 mert sik, es kedve ellen meg nem tartat-
 hatik. Hasnos tanaczot követven, mel-

Az Scythak-
 nak harczo-
 lo szokasok.

Ha Isten
vagy, az
mint az Ham
mon lupi-
ternek fele-
letivel ne-
veztetel.

lyet az jelen való údó jobbnak mutat, az te
jó szerencsedet zabolazd meg, azt úgy
könnyeben meg bírod. Az mi feleink la-
batlannak mondgyak lenni az szerencset,
kinek csak kezei és barnyai vadnak, mikor
az kezét nyuitya, az barnyait is meg fogni
nem hadgya. Vegezetre ha Isten vagy, az
embereket jó tetemenyekkel kel latogat-
nod, nem az szajattyokat el koboznod.
Hogyha pedig ember vagy, az mi vagy,
mindenkor annak gondollyad magadat
lenni. Bolondság azokról emlékezned, az
mikert magadrol el felelkezel. Az kikre
hadat nem vivendé, azokkal mint jó ba-
ratiddal úgy elhecz: mert igen erősis az
egyenlők között az baratság, és egyenlők-
nek lattatnak lenni, kik egymás erejét
meg nem probáltak. Az kiket meg győ-
zendez, meg lásd hogy azokat barátidnak
ne hidgyed lenni. Az Ur és rab között
semmi baratság nincsen meg az bekelessé-
ben is, mindazáltal az hadnak igazsága
megtartatik. Hogy az Scythák esküvéssel
erősiesek baratságokat, el ne hid. Az hű-
séget gyakorolva, eskűsnek. Az Görögö-
k ez az okoskodás, kik az vegezéseket
meg pecsetlik, és az Isteneiket segítségül
híjak. Mi az Istent tiszteletet az hűségben
ismerjük lenni. Az kik az embereket meg
nem

nem bocsúllik, az Isteneket is meg czal-
lyak. Neked sem kel oly barátod, kinek
jo akarattya felől ketelkedgyel. Tovabba
mi mind Asianak s mind Europeanak ör-
zöi vagyunk, Baetriával, ha az Tanais el
nem választana, össze ernenk. Az Tanai-
son túl mind Racz országgig lakunk. Az á
hire hogy Macedonia Racz országgal össze
ve foglaltatott. Mind az két birodalom-
dal az kik határosok, azt akarod hogy el-
lenesgid avagy barátid legyenek, gon-
dold meg. Az pogan ezeket monda.

Visszontag az kiraly azt felele, hogy ő az
maga szerencsejevel, es az ő tanaczokkal
elendő volna. Mert mind az szerencset,
melyhez biznek, s mind az tanacs adók
nak tanacsokat, hogy valamit vakmerő-
ül es merészen ne cselekedgyek, követen-
dő volna. Es az követeket el bocsátván, az
hadat az előt elkesítettet falakra állita.
Az falaknak az orrokban páisofokat hely-
heztetet vala, terdekre állatván őket, hogy
az nilaknak lövési ellen batorfagosbak
volnanak. Ezek után azok allanak vala, az
kik az lövő bersámokat lövesre fel teker-
tek vala, mind két oldalul s mind elől
fegyveresekkel környül fogattatva, az több
bi kik az lövő bersámok mege allottanak
vala, az panczelba öltözött vező ember-

Az dicső-
segnek sze-
reteti egye-
beknek ta-
nacsokat be-
veszi az
menyeből
az maga ra-
naccihoz il-
lenek.

reket őse ertetet pailokkal fegyverbe
 leven oltalmaztak vala. Azokon az ősa-
 lakonis, mellyek az lovas hadat visik va-
 la, azon rend tartatek meg: Az vitezek-
 nek nagyobb része az ősalak után uő lova-
 kat az fekemlőknel fogva vonsa vala.
 Azokat pedig kiket az ősalmaival meg töl-
 tetet tőmlők visnek vala, az eleikbe vette
 tet ősalak oltalmaztak vala. Az kiraly valo-
 gatot vitezekkel az ősalat leg előőrös ő
 maga oda el, es az part fele parancsola
 igazittatni, kinek ellene az Scythak ele
 vitetet rend lovasokat az partnak őinte az
 őelire helyheztetenek, hogy az ősalak meg
 az földhöz se ragasztathatnanak. De az
 partokat oltalmazó seregnek ez kepın kő-
 vül az ősalakon evező vitezeket felette
 nagy reműles fogta vala: mert az korma-
 nyos mesterek, midőn az folyo vitzől fē-
 len haytatnanak, az őmeneteleket nem
 tarthattyak vala, es az ideőtovatantorgo
 vitezek, es azon őorgalmatoskodok, hogy
 ki ne őttetnenek, az evezőknek cseleke-
 deteket meg haboritottak vala. Meg az
 lövő dardakatis erőlkődeffal igyekezven
 nē razhattyak vala, holot előb gondgyok
 volna az vesedelemnelkül valo meg al-
 lafra, hogy sem mint az ellenfegnek őldő-
 zcsere. Az lövő őerőamok meg marada-
 sokra

Az vesze-
 delmek ne-
 vekednek,
 hogy az győ-
 zedelem je-
 lesbnek tes-
 sek.

fokralőnek, mellyekkel azúrún es vak-
merőkeppen ellenek menőkre az dardak
nem heaba lővöldőztetenek ki. Az poga-
nokis felette fok nilakat foranak az falak-
ra, es elig volt vagy egy pais, az mely egy-
szermind több nyilvafakkal által nem lyu-
kastatnak. Es immar az falak az földhöz
foglaltatnak vala, midőn az paisos sereg
fel alla, es az lővő dardakat valofagos ta-
lalással, ugymint szabados erőlködéssel
erešte ki az falakrol. Es mihelt latak
hogy meg rettentenek es az lovakat
hatra visik, egymást meg biztatvan sere-
nyen az földre ugrandozanak. Az meg-
bodultaknak igen utannok kezdenek
menni. Annakutanna az lovasoknak sere-
gi, mellyeknek fekezet lovai valanak, az
poganoknak rendelt seregeket el rontak.
Azonközben az többi, az harczoloknak
sergetől be fedeztetven az viadalra keśű-
lenek. Ő maga az kiraly betegtesteben
még az mi ereje hiaval vala, azt elmeje-
nek erőflegevel potollya vala. Biztato fa-
vat né halhattyak vala, még az nyakanak
sebe jól be né gyógyulvan, de viadallyat
mindenek lattyak vala. Annakokaert az
capitanoknak tístekben ő magok jarnak
vala el, es eggik az masikat meg biztatvan
az ellensegre életeknek feledékenységgel

Az feleke-
nyek az ellé-
ségnek sem
erczajat, sem
fegyverit,
sem kialta-
fat el nem
aihattak.

Masfel Ma-
gyar es egy
Olasz mely
földön.

Az győze-
delmieseket
az harag to-
vab viszi, es
az felelem
az meg győ-
zetteknek
sajnnyat ad.

kezdenek rohanni. Akkor ostan az ellen-
ségnek sem orcsajat, sem fegyveret, sem
kialtasat az poganak el nem alhatak, es
mindnyajan az fekemlőket meg erecsévé,
(mivelhogy lovag had vala) meg futam-
manak, kiket az kiraly noha erőtlén teste-
nek törődeset nem szenvedheti vala;
mindazonaltal nyolczvan futamatni föld-
dön az ellenseget üzni meg nem búnek.
Es immar el bagyadvan, az ő vitezinek
meg parancsola, hogy mind napestig az
futoknak hatokon lennenek. Ő maga még
elmejenek erejeben is meg fogyatkozvan,
az taborba vissza mene, annakutanna ott
mulata. Altal mentenek vala immar az
Liber atyanak hatarin, mellyeknek emle-
kezetre hagyatott eppületi gyakor közök-
kel helyhez tetet kövek valanak, es magas
fak, mellyeknek az derekait borostyan fe-
dezte vala be. De az Macedonokat az ha-
rag messzeb vive, mert csak nem eyselkor
jövenek vissza az taborba, az ellensegeben
sokat le vagvan, tobbet penig el fogvan,
es ezer nyolcz száz lovat haytanak el. Az
Macedonokban penig hatvan lovas vesé
el, gyalog mint egy százig valo, sebeseke-
zeren lőnek. Ennek az viadalnak veghez
vitele az nagy resz szerint el partolo Asiat
ollyan alkomatos győzedelemnek hirtel-
vel

vel meg enyhíte. Az Scythákat győzhetet-
leneknek hittek vala lenni, kiknek meg
verettetefek után azt vallyak vala, hogy
semmi nemzetiség az Macedonoknak ha-
dokkal egyenlő nem lenne. Annakokaert
az Sakak követeket küldenek, kik mago-
kat arra igitnek, hogy az ő nemzetsegek
az parancsolatnak engedelmes lenne. Az
kiralynak nem vitéssége indította vala
felinkab őket, mint az meg győztetett
Scythához való kegyelmessége: Mert az
foglyokat mind sacznelkül ereštette va-
la vissza, hogy el hitetne, hogy neki az leg
kegyetlemb nemzetekkel az vitésséget,
nem az haragert lőt volna viadallya. Azert
az Sakaknak követit kegyelmesen fogad-
van, keferőül mellejek Excipinust ada, i-
gen ifiat es nala údejenek viragaert ked-
vest, ki noha testenek bespegevel Hæ-
phestioval egyenlő vala, de ekes besede-
vel bizonyara hozzá hasonlo nem vala. Ő
maga Craterusnak meg parancsolvan,
hogy az hadnak nagyobb részevel kevesen-
kent való menetellel utanna mennyen, az
Maracanda városra érkezék, melyből Spi-
tamenes az ő jövetelit, meg ertven, Ba-
ctriaba futot vala. Annakokaert az kiraly
negy nap hoszu utat haladvan, arra az
helyre érkezet vala, az melyben Menede-
musnak

Az győze-
delmesnek
kegyelmessé-
ge, az fe-
nekedő szia-
veket meg
enyhíti, es
az maga
meg adasra
visza.

Sandornak
az ő levaga-
tot vitézi-
hez való
kegyellessége.

musznak capitánfaga alatt két ezer gyalogot, és három száz lovaszt el vesztet vala. Ezeknek csontyokat el temettete, és eleiknek síkafok szerint erettek aldozatokat tőn. Immar Craterus kinek meg vala parancsolva, hogy az phalanx sereggel utánna mennyen, az királyhoz érkezet vala. Annakokaert hogy mindnyajan, az kik elpartoltanak vala egyenlőkeppen az hadnak védelemével el nyomatnanak, az hadat meg ošta, és az mezőket egettetni, f- az öreg embereket le vagattatni parancsola.

Tudniillik
ezen heted
fel Magyar
mely földet
és egy Olasz
mely földet.

Az Sogdianusoknak országa nagyob rést szerint pushta, selessegre az nagy pusztaságok csak nem nyolcz száz futamatni földet tartnak, felette nagy tagassága vagyon az ország egyenes terének, mellyen egy viz foly, az ott lakosok Polytemetusnak hijak. Azt sebessen foltában az partok borosárokra borittyak, annakutanna öreg hely fogja be, és az föld alá ragadgya. Az elrejtetet folyásnak jele az folyó viznek zugása, holott ő maga az föld, az mely alatt olyan nagy viz foly, csak egy csep nedvességgel is meg nem veritezik. Az Sogdianusok közöttül való foglyokban fő nemzetestek és testeknek erősségevel jelesek, az királyhoz harminczan vitettének vala, kik

kik minékutanna tolmacz által meg ertek
 hogy ők az kiralynak parancsolattyabol
 halalos böntetefre vonatnanak, vigadok-
 nak sokasok berint, eneket mondani, es
 tanczokkal f. testeknek faytalanb mozga-
 tafaval búvőknek neműnemű örömet
 kezdek mutogatni. Csodalvan az kiraly
 hogy olyan nagy bator elmevel halna-
 nak meg, vissza hivata őket, okat olyan
 nagy örömnnek, holot az halal semnek előt
 volna, meg kérdven. Amazok azt felelek,
 hogyha maftol öletnenek meg, somorü-
 an halandok voltanak volna meg. De ol-
 lyan hires neves kiralytol, minden nem-
 zetsegeknek meggyőzőjetől, az magok re-
 gi eleiknek meg adattatvan az tištěffeges
 halalt, mellyet az vitez emberek kívánva-
 is kívannanak, az magok sokasok berint
 valo enekkel es vigasaggal illenek.
 Akkor az kiraly batorfogoknak nagy vol-
 tan almelkodvan, monda; Azt kerdem
 annakokaert ha akartoke elni nem leven
 ellensegim ennekem, kinek jo tetemenye-
 bölelendők vattok. Amazok azt felelek
 hogy ők soha neki gonos akaroj nem vol-
 tak, hanem haddal ingerlettetven ellen-
 segi voltanak volna. Ha ki őket jo tete-
 mennyel akarta volna inkab hogy sem
 mint erőssakkal meg probalni, azon igye-
 keztenek

Az bator
 szívű embe-
 rek az halal-
 lal nem gon-
 dolnak, ki-
 váltkeppen
 mikor nagy
 fő vezernek
 kezevel ö-
 letterhetne-
 nek meg.

Meg adat-
 van) az az,
 az ő meg
 holt eleik-
 nek lelkek-
 kel holtok
 utan szembe
 leven.

Az haddal
 ingerlettet
 emberek el-
 lensegikke
 lehetnek, de
 az frigy ala-
 vettetteknek
 hüveknek
 kel lenniük.

Sándor Besszuszt az Dariusz haláláért Ecbatana városba öletti meg.

Az győzedelmesnek közösi önként követték,

keztenek volna, hogy barátságos bégallattal meg ne győztetnenek. Es megkerdettetven, hűsegeket micsoda zalaggal kötelezendők volnanak meg: Azt mondak, hogy az ő eletek, mellyet ő föllevnennenek, lenne zalagú, azont megadandok leven, mikor vissza kevéanna. Nemis csalatkoztattak meg elebbi igireteket, mert az kik vissza boczattatvan hazajobamentenek vala, az ő nemzeteiket az hűségben tartak. Negy benne az tészt őrizők között meg tartatvan, senkinel az Macedonok között az királyhoz való béréttben alab valok nem lőnek. Az Sogdianusok között három ezer gyaloggal (mert nagyobb oltalom nélkül nem is élőkölködik vala) Peucolaust hagyvan Bactriába juta. Onnat Besszuszt Ecbatana nevű városba vitetni parancsola, hogy az meg öletet Dariusznak fejevel fizetne. Csak nem ugyan azon napokon Ptolemaeus es Menidas három ezer gyalogot es ezer lovast jutalomert vitezkedendőket hoztanak vala. Alexanderis Lyciából gyalogoknak hasonlo samaval es őt száz lovassal jöve. Asclepiodorust Syriából meg annin követik vala, Antipater nyolcz ezer Görögöt küldött vala, kik között őt száz lovas vala. Annakokáért az had

had meg öregbitterven, azoknak az mik az partúteffel fel haborittattanak vala, meg csendesítettetekre eleb mene, es az tamadafnak okait meg ölettetven, negyedik napon az Oxus folyó vizre érkezék. Ez miert hogy farrt hayt mindenkor zavaros, es innya egeffegtelen. Azert az vitezek kutakat kezdettének vala asni, de az földet meglyen ala asvanis viz még sem fokad vala, midőn ugyan az kiralynak faktoraban forras lattatek, mellyet miert hogy ezekben kesen vőttenek vala, azt költek hogy hirtelen fokadot volna. Es az kiraly ő maga azt akara, hogy el hidgyek, hogy az forras littenek ajandeka volt volna. Annakutanna az Ochus es Oxus folyó vizeken által kelven, az Marginia városra juta. Annak környüllette hat városnak eppitfere hely valastatek. Kettei delre fordittatvan, az negye napkeletre nevezven, közel közel valanak egymashoz, hogy ne kerne meffül segitsegget eggik az masiktól. Ezek mind magas hegyeken helyheztetének, mellyek akkor az meg győzettet nemzetsegeknek mint valami rekési valanak, de most az magok eredetekről elfeletkezven, azoknak foglagnak, az kiknek az előt parancsoltanak. Es egyebeket bizonyara az kiraly le csendesített vala.

Arimazes
vitezeknek
szamaval e-
lessel es fe-
lette erös
hellyel, nem
tanacsál,
es barorság-
gal gyamo-
litratik.

^a Fel Ma-
gyar mely
földre, es
csak nem
egy Olasz
mely földre.

^b Harom
Magyar
mely földet,
es may egy
Olasz mely
földet.

Egy kő bikla vala, melyet az Sogdia-
nus Arimazes harmincz ezer fegyveressel
tart vala, annakelőtte eles hordatatot va-
la oda, mely olyan nagy sokaságnak akar
ket éftendeig is elegendes volna. Az kő-
bikla magosságra a harmincz futamatni
földnyere megyen fel, az kerületivel mas

^b fel szazat foglal be. Minden felől külön
maganak valo es meredek leven, felette
keskeny ösvényen mennek fel rajja. Az
magosságnak közepiben barlangja va-
gyon, melynek az sája boros es sötet, la-
san lassan ostan az tova valo helyei meg
tagasulnak, az vegső részének is magas bar-
langi vadnak. Rayta csak nem mindenütt
források folynak, az mellyekből egyben
gyúlt vizek az hegynek meredek helyen
folyo vizet eresztnek ki. Az kiraly az hely-
nek bajos voltat meg szemlélven, azt ve-
gezte vala, hogy onnat el mennyen. An-
nakutanna elmejében meg az természet-
tetis farasító kevanlag indula. Mindazon-
által minck előtte az meg szállasnak be-
rencsejet meg próbálna. Cophest (ez
Artabazusnak fia vala) az poganokhoz
küldte, ki tanácsul adna, hogy az kőbiklat
meg adnak, Arimazes az helyhez bizvan,
kevelyen fokot felele. Vegezetre kerde,
ha Sandor repülhetneje: Mellyek az ki-
ralynak

ralynak értesere adatvan, elmejet annyira fel gerjeszték, hogy azokat, az kikkel tanácskozni szokot vala, hozzá hivatvan, megjelente az pogannak fel fuvalkodását, ki avval czufolna őket hogy sárnyok nem volna. Ó pedig az következő czaka azt cselekedendő volna, hogy az Macedonokat még repülniis hinne. Hozzon, ugymond, kiki közülletek hozzám az maga seregeből három száz igen gyors ifjakat, kik az erős helyeken, es csak nem utatlan kősziklákön hazajokban barmokat szoktanak legyen haytani. Amazok mind testeknek könnyű voltaval smind süvőknek batorfagaval jelesekét hamar vűnek hozzaja, kiket az kiraly meg tekintven, monda: Veletek, ő ifiak es hozzám hasonlok, annakelőtte győzhetetlen varosoknak erőffegit meg győztem, az hegyeknek süntelen valo hoval be borittatott tejeiket megjartam. Cilicianak soroffagiba be mentem, az Indiai hidegnek erejét faradsagnelkül el szenvedtem, az en példaimatis attam tinektek, es az tieteketis tartom. Az kősziklanak, mellyet lattok, egy uttya vagyon, mellyet az poganok allanak, az többire gondot nem viselnek, semmi strafak nincsenek, hanem csak az mellyek az mi taborunkat irtzik. Talaltok

Az vizeket, mikor nagy nehező dolgokra haytatnak, az elebbi vizeketet cselekedetekről kellett az vezerneket dicsisni.

Az nehez-
dolgotkat ne-
kik kön-
nyeknek
kelletik
mondani.

Nagy jut-
lommal kel-
letik őket
arra edes-
teni.

Hatezerko-
sonas arany.

Az fő vitéz
vezérnek fő
vitéz emberi
találkoznak.

utat, hogyha az tetőre vivő ősvenyeket
serenyen fel keressetek. Semmit olyma-
gossan az természet nem helyheztetet, az
hova az vitézi erő fel ne erőlködhessék.
Azokat az mik felől egyebek kétségben
estének meg próbálván, Asiat bírjuk. Hag-
yatok fel az tetőre, mellyet mikor el fog-
lalandotok, nekem fejer lobogokkal jelt
adgyatok. En az hadat rea viven, az ellen-
seget tú rollatok mi reánk forditom. An-
nak, az ki az tetőt leg eleb el foglallya, ju-
talma tiz talentom lehen: egy talentom-
mal veszen kevesbet az ki ahhoz leg közelb
erkezik, es azon res tiz emberig meg tar-
tatik. Bizonnya! tudom hogy tú nem an-
nyera nezitek az en adomanyomat mint
az akaratomat. Az kiraly parancsolattyat
oly jo kedvel hallak, hogy ugy teczenek,
hogy immar az tetőt meg vöttek volna.
Es el bocsattatvan vas èkeket, mellyeket
az kövek közze vernének, es erős kötele-
ket kesitnek vala. Az kiraly az kósikla
környül el hordoztattaknak, az hun az rea
menő hely nem annyera erőfnek es me-
redeknék lazzik vaia lenni, meg paran-
csola, hogy masodik vigyazaskor (kit i-
sten jo berencsere forditana) még indul-
lyanak. Azok ket napra valo elest veven,
csak sablyakkal es dardakkal fegyverked-
ven,

ven, fel kezdenek menni. Es először labo-
kon menenek, annakutanna hogy az me-
redék helyekre jutanak, nemelleyek az ki
dűllyet kőveket kezekkel meg fogvan
fel emelek magokat, nemelleyek az fel ve-
tet kőteleknek urkain menenek fel, mi-
dön az ékéket az kővek közze be vernek,
mellyeken lépve unalan meg allananak,
az napot az felelem es munkalkodas köz-
ben töltek el. Minekutanna erős helyeken
erőlkötenek volna fel, annalis erősbek
valának még előttök, es az kősziklanak
massága nőni lattatik vala. Az penig
nyomorult állapot vala, midön azok kiker
az csalard lepes meg csalt vala, az mere-
dek helyről ala forognanak, hogy majd
többen is azont szenvedendők volnanak,
az mas esetinek példaja meg mutattya
vala. Mindazonáltal ez fok törődések al-
tal az kősziklanak tetjere fel verekede-
nek, az üntelen valo munkával mind nya-
jan meg faradvan, nemelleyek tagoknak
résével megis felségülven, es egyenlő-
keppen őket mind az eczaka smind aza-
lom el nyoma. Az utnelkül valo darabos
kőveken berenserte le teritven testeket,
az előttök allo vesédelemről el feletkez-
ven, virrattig alvanak. Es vegezetre mint
mely alomból fel serkentek, az alattok

Az Sander
vitezi az kő-
sziklara mi-
keppen men-
tenek le-
gyen fel.

Az dicseke-
nek es jutsa-
lomnak ke-
vaulaga az
embereket
akatmire is
reá veszi.

Az vezér az
 a vitézinek
 eletek felől
 állik hogy
 szorgalma-
 sorskodgyck.

Az egnek)
 tudni illik az
 a evegő avagy
 a lterőegnek.

valo reytek völgyeket forgalmaztaton ke-
 resven, nem tudvan, az ellensegnek ol-
 lyan sok volta az kősziklanak mellik re-
 sében reyttetet volna el, ő magokon alól
 az barlangnak ki tekeredet fűstít ešekbe
 vevek, melyből meg ertek, hogy az ellen-
 segnek reytek helye az volna. Annakoka-
 ert az jelt az melyrol vegeztenek vala,
 dardakra tevek, es megtudak, hogy mind-
 nyajokban az fel hagasban harminc ket-
 tő veset volna el: Az kiraly nem inkab
 forgalmaztatvan az hely meg vetelenek
 kevanlagaval, mint azoknak, kiket olyan
 nilvan valo vesedelemre küldöt vala
 nyavalyajokkal, mind egeš nap estig az
 kősziklanak tetejet nezven, veseteg alla.
 Eczakara kelve midőn az főtűsseg semei-
 nek latafat el fogta volna, testenek tapla-
 fara vissza mene. Masod nap még elege
 meg nem világosodvan, az lobogokat, az
 meg vőt tetőnek jelet, mindennel eleb
 meglata. De hogy semei meg ne csalat-
 nanak, ketelkedni kenšeriti vala valtozo
 volta az egnek, melytől akkor az napnak
 közben tűndőklő fenye be fedeztetet va-
 la. De mihelt tisztab világossag latczek az
 egben, az ketseg el vetetek: es Cophest hi-
 vatvan, ki által az poganoknak akarattyó-
 kat meg probalta vala, hozzájok küide in-
 teni,

teni, hogy akar csak most kezdenének
 haznosban tanácskozni. Hogyha pedig
 az helyhez való bizodalomban alhatato-
 sok lennének, megparancsola, hogy ha-
 tok meget meg mutassa azokat, az kik az
 tetőt meg vőttek vala. Cophes hozzájok
 küldetven, Arimazefnek kezdé tanacsul
 adni, hogy az kősziklat meg adgya, az ki-
 ralyinak kegyelmességet venne, ha olyan
 nagy dolgokban törekedőt egy kőszikla-
 nak meg szállásban mulatozni nem ken-
 szeritene. Amaz kegyetlenben es kevely-
 ben szólva, hogy sem mint az előt, pa-
 rancsola Cophesnek, hogy el mennyen.
 De ő az pogant kezevel meg fogva kere,
 hogy velle egyút az barlangon kívül
 mennyen, kit tőlle meg nyerven, az ifiakat
 az tetőn meg mutata, es az ő kevelyseget
 meltan czúfolva, azt monda, hogy az
 Sandor vitezinek sárnyai volnanak. Es
 immar az macedonoknak taborokból az
 trombitaknak zengése, es mind az egész
 hadnak kiáltása hallik vala. Az a dolog,
 mikeppen az hadnak több sok hiabavalo-
 sági, az poganokat az meg holdolásra vo-
 na. Mert az felelemtől el fogattatva, a-
 zoknak, az kik hatok meget valának, ke-
 ves voltok felől itilletet nem tehetnek va-
 la. Azert Cophest (mert őket rettegve
 E s s hatta

Az felenkelt
 nek kevely-
 segek kő-
 nyen meg
 trefaltatik,
 es semmi
 tetetik.

hatta vala) hamar vissza hívak, es ő velle harmincz fő embert küldenek, kik az kőfiklat meg adgyak, es ugy alkodgyanak, hogy bantafnelkül el menniek szabad legyen. Sandor noha attol tart vala, hogy az ifiaknak keves voltokat meg latvan, az poganak őket ala vernek; mindazáltal mind az maga szerencsejehez bizvan, f-mind pedig Arimazesre az kevelyseget haragvan, azt felele, hogy ő az meg adasnak semmi alkuszat be nem venne. Arimazes kessegben esven inkab dolgai felől, hogy sem mint azokat el vestven, az rokonival, es maga nemzetsegenek fő fő rendivel, az taborba ala mene, kiket mind meg veretven, az kőfiklanak binten az allyaban keresztekre feszítettete. Az megholtaknak sokasaga az nyert penzel egyút ajandekon az uy varasok lakosinak adatek. Az kőfiklanak, es az tartomannak, mely ahhoz ragasztatot volna, gondviselésere Artabazus hagyatek.

Az kevelye
ket gyalazat
követi.

QVINTUS CURTIUS.

nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kirallyanak visel-
tetet dolgairol.

N Y O L C Z A D I K Könyve.

S Andor nagyobb hirrel hogy sem mint
dúcsóssággal az kősziklat birodalma
ala haytvan, midőn az idestova lezzegő
ellenfegek miatta sereget meg kellene
bellestenni, az hadat három részre osta.
Eggik résznek eleibe Hephæstiot, az másik-
nak Cœnust attá vala capitánokul. Az
többinek ő maga vala vezere. De nem
mind egy akaraton valának az pogánok,
nemelleyek fegyverrel haytatanak meg, az
többi az harcznak előtte az paranczolat-
hoz tartak magokat: kiknek, azoltol kik
azpartútesben meg maradtanak vala, el-
vetetet városokat, es mezejeket adata. Az
Bactriai sámkivettetek penig, az Maffage-
táknak nyolcz száz lovasival, az közel valo
falukat pusztitak. Kiknek meg Babolaza-
sokra Attinas, annak az tartomannak tis-
tartoja, az lest mely kefittetik vala nem
tudvan, három száz lovas vún ki. Mert az
ellen-

Az idestova
czavargo el-
lenfeget sok-
keppen kel-
üldözni.

Az sereny fá-
nelkül vala
nepeknek
külömböző
akarattya-
vagyon.

Az prádalo
és rendtartás
melkül való
sereggel me-
ző vitezek
az ellenfeg-
nek prádai
szoktanak
lenni.

Az győze-
delmes ve-
zeruck dia-
dalmából
szarmazik az
tartoman-
nak meg a-
dása,

ellenfeg az erdőkben, mellyek az mező
mellet valanak, az fegyveres vitezeket el
rejtette vala, valami kevesen barmokat
üzven, hogy az maga gondolatlant az
prádával az lesre vinne. Annakokaert
bertartásnelkül való sereggel, es meg
bomladozót rendekkel az práda üző At-
tingsutannok megyen vala, kit midőn az
erdő mellet ele ment volna, az kik abban
beallottanak vala, veletlenül reaütven,
mind az velle valokkal együtt még öle-
nek. Ennek az vesedelemnek hire Crate-
rushoz hamar el vitetek, ki minden lovag
seregevel veletlenül oda érkezek. De az
Massagetak immar vissza futottanak vala,
Dahak ezeren veretenek meg, kiknek ve-
sedelmekkel mind az egész tartomannak
partütéseben veg vettetek. Sandor-is az
Sogdianusokat ismet birodalma ala hayt-
van, az Maracanda városba vissza mene.
Ot Penidas, kit az Bosphoruson tul lakó
Scythakhoz küldöt vala, az nemzetfeg-
nek követivel eleibe mene. Phratapher-
nesis, ki tartatojok vala az Massagetaknak
es Dahaknak, az tartományoknak hatara-
val ösve foglaltattaknak, követet küldöt
vala, ki megigirne, hogy ő az paraneso-
latnak engedelmes lenne. Az Scythak a-
zon kerik vala, hogy az ő királyoknak lea-
nyak

nyat magához feleségül venne. Hogyha az fogorlagot utalna, az Macedoniai fő fő rendeket, az ő nemzetsegeknek fejével őseve hazafodni engedé. Azt fogadgyak vala, hogy az király ő magais ő hozza el jó vendő volna. Mind az két követseget kegyelmesen meghalgatvan, Hephæstiot és Artabazust varvā, az taborral véstegfegbő lőn, kiket melleje veven, abba az orősgaba, mely Bazarianak nevezterik, érkezék. Az pogani gazdakfagnak azokban az helyekben semmi nagyob jelei nincsenek, mint az nagy berkekben és ligetekben be rekesztetett fő vadaknak nyajai. Erre nagy tagas helyen fekvő erdőket valastnak, mellyek fogyhatatlā vizeknek gyakor forrasival gyönyörűleg esek. Az berkek kőfalokkal környűl vetetnek, és tornyai vadnak, mellyek az vadásoknak be fogado helyei. Az nilvan valo dolog vala, hogy az a liget fűntelen s az hűs estendeig bantafnelkül éppen állot volna, melyben Sandor minden hadával bele menven, az vadakat minden felől kergettetni parancsola. Mellyek között midőn egy igen nagy oróslan, ő magara az királyra menendő leven, futna: Serenczere Lyfimachus, ká annakutanna Sandor után masodik regalmalt, az vadás dardat az vadnak ellene

Az Bazarian tartományban lakónak gazdagok, az vadoknak nyajai.

Az dücső-
seg kívánság
még az ve-
szedelmek-
beni segítő-
semmikep-
pen nem
szűnve.

Ellik hogy az
vitez fejede-
lemnek ele-
te felől, aza-
latta valok
fzorgalma-
roskodgya-
nak.

kezdette vala vetni, kit az kiraly hatra üz-
ven es hogy el mennyen, meg parancsol-
van, azt monda, hogy az oroflan őtölle
sinte ugy meg őletethetnek mint Lyfima-
chustol. Mert Lyfimachus regen mikor
Syriában vadaſna, egy nagy fő vadat őlt
vala meg egyedül, de az bal valla mind az
csontokig meg ſakaſtatvan, feiette ful-
lyos veſedelemre jutot vala. Azont az ki-
raly ſemere vetven neki, erőſben csele-
kedek, hogy ſem mint ſolla: mert az va-
dat nem csak el vara magara, hanem egy
sebbel megis őle. Az beſedet, mely ok-
nelkül azt hirdette, hogy Lyfimachus az
kiralytol az oroflannak vettetet volna,
abbol az eſetből (melyről oda fel ſolank)
hiſem ſarmazotnak lenni. De a Macedo-
nok noha Sador jo ſerencſevel jart va-
la; mindazonaltal, magok nemzetſege-
nek ſokafa ſerint, vegezelt tőnek, hogy
gyalog az melle valaſtatot fő uraknel-
kül, es baratinelkül ne vadaſna. Az kiraly
minekutanna negy ezer vad le veretek,
azon ligetben minden hadaval egyetem-
ben vendegeskedek. Onnat az Marakan-
da varoſra viſſa mene, es Artabazuſtol
koros eletének mentſeget be veven, an-
nak tartományat Clytuſnak rendele. Ez
vala, az ki az Granicus folyo viz mellet az
haja

hajadon fővel harczoló kiralt maga paísa-
 val meg oltalmazta, es Rhofacerefnak az
 kiraly fejere közelítő kezét fábllyával el-
 vagta, Philep kiralynak regi vitéze, es
 fok vitézi cselekedetekkel hiresneves.
 Hellenice, ki Sandort nevelte vala, annak
 nennye leven, az kiralytól nem külömben
 ferettetik vala, mint az annya. Ezokaert
 az birodalomnak leg erős b reket annak
 hűsege es oltalmazála biza. Es immar meg
 parancsolvan neki, hogy az következen-
 dő napra az utra keféllyön, fő es dícs la-
 kodalomba be vetetek, melyben az ki-
 raly midőn az fok bortol meg hevült vol-
 na, maganak felette nagyot tulaydonit-
 vala, az mely dolgokat viselt vala, magat-
 talni kezde, meg azok fűleinek is nehez le-
 ven, az kik ertik vala, hogy tölle igaz dol-
 gok fámlaltatnanak. Halgatasban lőnek
 mindazáltal az ven vitézek, meglen Phi-
 lep kiralynak kezdven dolgait fádalmaezni,
 azzal kerkedek, hogy az Cheroneanal va-
 lo hiresneves győzedelem ő cselekedeti
 volt volna, es olyan nagy dolognak dű-
 csősége az attyanak gonoffagával es i-
 rigységevel vetetet volna eltölle. Az at-
 tyá bizonyara az Macedoniai vitézek es
 az jutalomert bologalo Görögök közt fá-
 mazot partútesben meg erőtlenedven az
 sebbel

Tudni illik
 az Sogdiana
 tartomans.

sebbel, mely rayta abban az tamadasban
 eset vala, veszteg fekűt volna, csak az ha-
 lálnak tettetésevel leven batorfagossá, az
 ő testet maga páisával oltalmazta volna
 meg, es az rearohanok az maga kezivel
 ölettenek volna meg. Az miket az attya
 foha tökelletes fűvel meg nem vallo
 volna, ketelenségből tartozvan az fiának
 az maga életet közönni. Annakokaert az
 had után, mellyet nalanckül az Totok el-
 len ő maga vívelt volna, az attyanak ma-
 gat győzedelmének írta volna, es hogy
 az ellenfelek meg verettenek es elűzet-
 tenek volna, es Philep kiraly fohun ezek-
 ben jelen nem volt volna. Az dicsiretro

Nem az kik)
 Pigy-mint
 Philep kiraly
 es az ő ca-
 pítani.

metok azok volnanak, nem az kik az Sa-
 mothraxoknak sentelő aldozatokat ne-
 zelnek, mikor Asiat egetni es pusztítani
 kellene, hanem azok, az kik az víveltetet
 dolgoknak nagy voltával az el hitelt fel-
 lyűl haladtak volna. Ezeket es ezekhez
 hasonlokat az ifiak örömmel hallának, de
 az ven vitezeknél kedvesek nem valanak,
 kivaltkeppen Philep kiralyert, ki alat so-
 kaig eltenek vala. Akkor Clytus még ő
 sem eleg jozan leven, azokra, az kik ő na-
 lánál alab ülnek vala, fordulvan, Euripi-
 desnek verset hozza ele, ugy hogy az kiraly
 az szöveget halhatna inkább hogy sem mine
 az be

az bešedet, mely versel az jelentetik vala
 meg, hog rošsul rendelték volna a Görög-
 gók, hog az győzelemnek emlékezetire
 hagyatot jelekre, csak az kiralyoknak ne-
 veirattatnanak fel: mert az egyebeknek
 verekekkel šereštetet dúcsőffeg el tulaydo-
 nittatnek. Annakokaert az kiraly midőn
 gyanakodnek, hogy az bešed gonősul ešet
 volna, az közel valoktol kerdezni kezde,
 Clytuštol mit hallottanak volna. Es azok
 az halgatasban meg altalkodvan, Clytus
 lassanlassan Philepnek cselekedetit, es
 Görög oršagbā valo višeltetet hadait na-
 gyob šoval šamlallya vala, mindeneket
 az jelen valoknal fellyeb bőcsülven. In-
 nēt az ifiak es venek közöt vetekedes ta-
 madš, es az kiraly mintha šenvedetefem
 hallana azokat, az mikkel Clytus az ő di-
 csiretes dolgait šollya vala, igen meg ha-
 ragut vala. De midőn ugy teczenek hogy
 haragjat meg tartoztatando volna, ha az
 csacsogaffal kezdetet bešedben Clytus
 veget vetne, semmit azokban hatra nem
 hagyvan, inkab boššontatik vala. Es im-
 mar Clytus meg Parmeniotis oltalmazni
 meri vala, es Philep kiralynak az Athenas
 varosbelicken valo győzedelmēt, az The-
 ba varošnak el rontatafanal nagyobra bő-
 czüllu vala, nem csak az bortol, hanem el-
 meje,

At esacs-
 gas az mōd-
 nélkül meg
 iut botnák
 valhatatlan
 tarša,

Nyelvesben
ezufollyak)
Az mikes-
pen most te
Sándor.

Azte anyad
nak az bat-
tya) Tudni
illik Sándor
Olympias-
nak battya.

Az el titkol-
tatot busulas
utar keres az
mellyen ma-
gatkioncze.

mejenekis gonos visszalkodasatol eleb-
leb vitetven. Vegezetre monda, Ha te e-
retted meg kellett halni, Clytus leszen el-
fő. De az győzedelemnek nagyobb jutal-
mat veszik, az kik az te anyadnak emléke-
zetit mentől nyelvesben csufollyak. Az
Sogdiana orszagot adod ennekem, ki an-
nisor partot út, es nem csak meg né iligit-
tetet, hanem megfem haytathatik. Az vak-
merő elmekkel biro fene vadakkra kül-
detem. De az mely dolgok en ream nez-
nek, azokat el hagyom. Az Philep kiraly
vitezit utalod, el feletkezven rolla, hogy
ha ez az ven Atharias az viadalt meg vető
ifiakat vissza nem hitta volna, még mi Ha-
licarnasus környül mulatozandok vol-
tunk volna. Mikeppen haytottad tehát
meg Asiatis ezekkel az ifiakkal? Igaz (az
mint velem) az mit az te anyadnak az bat-
tya hogy Olasz orszagban mondot legyen
nilvan vagyon, hogy ő férfiakra akadt
volna, te aszony emberekre. Minden ma-
ga gondolatlanul es gorombaul valobesé-
di közzül semmi inkab az kiralt meg nem
busítottá vala, mint az Parmenio felől
bőczülettel tétet emlékezet. Az bu-
sulas mindazaltal az kiraly el titkola,
meg elegendven az parancsolattal hogy az
lakodalomból ki menne. Es semmit hoz-
za c.

za egyebet nem bolla, hanem hogy tálam
 ő (ha tovább beérellet volna) neki sem-
 re vetendő volt volna, hogy elete tölle
 tartatot volna meg: mert a val kevellyen
 gyakorta kerkedet volna. Es őtet, midőn
 még az fel kelessel kesnek, az kik
 hozzája leg közelb telepedtenek vala le,
 kezeket reaja vetven, dorgalvan es
 intven el vinni igyekeznek vala. Clytus
 midőn el vonattatnak az elebbi reszefseg-
 hez az haragot is hozzá vetven, azt kialta,
 hogy az kiraly hata az ő mellyevel ol-
 talmaztatot volna meg: de mineku-
 tanna olyan nagy jo tetemennek údeje
 el mult, még az emlékezetis gyúlósfeges
 volna. Az Attalusnak halalatis semere ve-
 ti vala: es vegezetre Iupiternek, kit San-
 dór maga attyanak vallana lenni, feleletit
 csufolvan, azt mondgya vala, hogy ő az
 kiraly nak igazbakat felelt volna, hogy sem
 mint az ő attya. Immar az kiraly oly
 nagy haragot foglalt vala be elmejeben,
 az menit jozankoraban is elig senvedhe-
 tet volna. Az erzenefegi bizonyara az
 bortol meg győzettetven, a az agybol hir-
 telen kiugrek. Az meg remúlt barati, in-
 gyen sem leteven, hanem el hanyvan az
 poharokat, fel ugrandozanak, az dolog-
 nak, mellyet olyan nagy hirtelenséggel

Az harag az
 reszefsegget
 követi.

a Az agybol
 kiugrek) Az
 regiek agyak
 ban őttenek
 az mint ezen
 Curtius több
 helyen is il-
 lyen módon
 szol, estőb
 historieu-
 sok is azon-
 keppen.

czcic-

czelekedendő volna, kimenetelire figyel-
mezven. Sandor egy fegyverhordozónak
kezeiből lancesat ragadván, Clytus nyel-
venek mégugyan azon mertekletlen sege-
vel dühösködöt meg útni ügyekezven.
Ptolemeustól és Perdiccastól meg tartoz-
tatek. Derekon ölelven ötet, midőn az el-
lenek való tufakodástól meg nem bün-
nek, kesedelmeztetik vala. Lyfimachus
és Leonatus meg az lancesatis el vőttek
vala. Amaz az vitezeknek hűségeket se-
gitsegül hivan, fel kiálta, hogy ő az közelb
való barátitól meg fogatnek, az mi Dari-
uson minapiban történt volna; és trom-
bitával jelt adatni parancsola, hogy az ki-
rali udvarhoz fegyveresen gyűljenek.
Akkorpenig Ptolemeus és Perdiccas ter-
deihez borulván könyörgenek, hogy ol-
lyan hirtelen haragjában alhatatos ne le-
gyen, és údót hadgyon inkább elmejenek,
az következő napon mindeneket job-
modgyával vivendő volna véghez. De
bezarlattanak vala az fülei az haragtól
izgattatván. Azert haragját meg nem
birván, az kirali haznak pitvarába futá,
és egy cirkalotól az dardat el veven, az be-
menő helyben meg allapek, az hun azok-
nak, az kik egyút vacsoraltak vala, kel-
vala ki jűniek. El mentenek vala az többi
Clytus

az meg fer-
tetet elkes
dühöskégre
fordul.

Clytus legutol gyortyanelkül megyen vala ki, kit az kiraly, ki volna megkerde. Még az fióvabolis az gonoffagnak, melyhez kéűl vala, isonyufaga ki teczik vala. Es amaz immar nem maga haragjarol hanem az kiralyerolemlekezven, azt felelte, hogy Clytus volna, es az lakodalombol menne ki. Ezeket mikor mondana, az oldalat dardaval által vere, es az halo embernek verevel meg öntőztetven, monda: Eregy most Philephez, Parmeniohoz, es Attalushoz.

Az termeset az emberi elmekre roűsul viselt gondot, hogy gyakrabban nem az jővendő dolgokat hanem az elmultakat visgallyuk. Mert az kiraly, minekutanna az harag elmejeből kiűfallot vala, es megis jozanodot vala, az isonyu cselekedetnek nagy voltat kéű gondolkodással veve eűeben. Akkor lattya vala, hogy az feletteb valoű szabadfaggal nem jól elt ember, de egyebkent jeles fő hadakozo, es ha meg vallani nemű segyenlene, maga cletenek meg tartoja őletet volna meg. Hohernak utalatos hivatallyat fogta vala elé az kiraly, az fioknak feletteb valoű szabadfagan, mely az bornak tulaydonittathatik vala, meg mondhatatlan isonyu gilkoffaggal boűűt alvan. Mind az egeű

Melto hogy
maga ellen
kegyetlen-
kedgyek, az
ki barati es
alattá valoi
ellen kegyet-
lenkedik.

pitvarban foly vala annak az vere, az ki egy keves údóvel annak-előtte az kiraly-nak vendége vala. Az el remült es el amultakhoz hasonlo cirkalok tavul allanak vala, es az pusztá hely szabadosb meg fánaft banaft vesén vala. Annakokaert az halva fekvőnek testéből ki vonatot dardat magara fordita, es immar az mellyenek vitte vala, midőn az cirkalok oda futamodanak, es az ellenek tufakodonak kezéből erővel ki tekerek, es őtet fel emelven az satorba vivek. Sandor maga testet az földre vetette vala, keserves sirással es jaygataffal mind az egész kirali udvar zengven. Annakutanna kőrmecivel az orczáját faggattya vala, es az környüllette allokati kerit vala, hogy őtet olyan nagy gyalazattyara elni ne hadnak. Mind az egész ezeka ezekben az könyörgő sokban töltetek el, es ő borsgalmatofon tudakozvan azon, ha az Isteneknek haragiokkal hajtatot volna olyan nagy gonossagra, es ebbe juta, hogy az minden estendőnkent valo aldozat az Liber atyanak arra rendeltetett údóban meg nem adatot volna. Annakokaert hogy az gilksóssag az bor es lakas közben cselekedtetet, az Istennek nilvan valo haragja volt volna. De azon inkab busul vala, hogy minden baratinak meg rettent

rettent búvóket lattya vala, hogy senki annakutanna velle beélleni nem merne. Az pusztaságban kellettnek neki lakni, mint az fene vadnak, nemellyeket rettentőnek, nemellyektől felőnek. Annakutanna jó reggel az testet az mint még véres vala, az satorba be vitete. Mely minnekutanna ő előtte le tetetek, könyvei eredven, monda; Az en daykamnak munkáját ezzel halaltam meg, kinek Miletus városnal az en dúcsősegemert két fia holt meg, ez őcze pedig Clytus az ő arvaságának egyetlen egy vigasztalása, en töllem az lakodalomban őletek meg. Hova menend immar az a nyomorult asszony? Minden ővei közzül, csak egy marattam meg, kit egyedül letemben jó semmel nem lathatando. Es en az en meg tartóimnak gilkosa vissza menneke hazámba, hogy még job kezemetis az en daykamnak az ő nyomorúságának emlékezetinélkül ne nyuthassam? Es midőn az írásban es panaszkodásban vég nem lenne, az baratinak parancsolattyokból az test el vitettetek. Az király három nap heveré be rekezkedve, kit minnekutanna az fegyverhordozok es test őrizők az meg halasra meg altalkodotnak értenek lenni, az satorba mindnyajan berohanának, es kö-

Az kegyet;
lenseg még
baratinkat,
es az alac-
tunk valo-
katis tölünk
el idegeníti.

Az Macedo-
noknak San-
don kedve-
jei való-
istentelen ve-
gezések.

Az kemény
természetű
elmek az ke-
gyelemnek
keresgben

nyörgelek ellen sokaig viaskodván, ne-
hezen bírák reá hogy énnék, es hogy az
gilkosságot kevesbe fegylenlenc, az Ma-
cedonok azt vegezék, hogy Clytus meltan
őletet volna még: még az el temetteté-
benis ellent tartandok leven, ha az király
nem parancsolta volna, hogy el temetté-
sek. Annakokaert kiváltképpen az tiszté-
ségnek meg erősitésére az Maracanda va-
rosnal tíz napot töltven, Hephæstiot az
hadnak egy reável, az Bactria tarto-
mányba küldé, hogy telre élelt kesicsen.
Az mely tartomant penig Clytusnak ren-
delt vala, Amyntasnak ada, ő maga Xe-
nippaba érkezék. Ez Scythiaval határos
tartomány, es az nepe fok gyakor faluk-
ban lakik: mert az földnek bő termeken-
sege nem csak az ot fűletteket tartoztat-
tya, hanem az jövevényeket is hozza von-
ba. Az Bactriabeli sámkivettetteknek,
kik Sandortól el partoltanak vala, be fo-
gado helyek vala. De minekutanna meg
erték hogy az király közelgetne, az ot la-
kosoktól el üzettetven, mint egy ket eze-
ren es ket százan össze gyülekezének,
mind lovasok valának, meg az bekefeg-
benis az tolvaykodásokra szoktanak vala,
akkor az kemény természetű elmeket,
nem csak az had, hanem az kegyelemnek
keresge-

ketsebben való cseleis meg kegyetlen-
tette vala. Azert Amyntasra Sandornak
tíftartojara veletlenül reáútven, lokaig
ketseges harczot tölttenek vala, vegezet-
re az magok feleiben het százat elvešt-
ven, kikben három százat az ellenség el fo-
ga, az győzedelmeknek hatat adanak,
de bizonyara nem bőséu állalnelkül:
mert az Macedonokban nyolczvánt öle-
nek meg, es azokon kívül negyed fel szá-
zan sebesedenek meg: Mindazonáltal az
második partútes utanis bocsánatot nye-
renek. Ezek hűtala vetetven, az kiraly
minden hadával egy tartományba mene,
mellyet Nauranak neveznek. Annak feje-
delme Syfimithres vala, kinek az maga an-
nyatol ket fia fűlettet vala, mert ő nálók
az atyáknak es anyáknak az magok gyer-
mekivel paraznalkodniok szabad. Azon
Syfimithres az alatta valokat fel fegy-
verkeztetven, az tartomannak torkait, az
hun leg sörösbak, kemény erősséggel be-
fanczoltatta vala. Mellettek sebes viz foly
vala, mely egy kősziklanak az hatuliyat
meg környekezi vala, ezt az ot lakolok
kezzeal által jarova csináltak vala. De az
barlangjának az fája világosságot vesén
be: a bellőb részei, hanem ha gyonytat be vi-
ve, egyebkent sötétségek. Az föld alatt mind

való cseleivel
tellyességgel
meg kegyet-
lened-
nek.

Az Nauriu-
soknak ekte-
len fertel-
mes szokasok.

Semmi min-
cven oly ne-
hez dolog,
mellyen az
bator elmek
által ne me-
hessenek

Az dücsöfeg-
nek kevana-
sa minden
mélyfeget
be tud tölte-
ni, de ő ma-
ga betöltke-
tetlen.

egy vegben afatot al lyuk vtat ad az me-
zőkre, mellyet az ot valo lakosoknal e-
gyeb senki nem tud. De Sandor, noha az
poganok az helynek természetét érert va-
lo allasával meg erőssítettet soroslagokat
erős haddal oltalmaztak vala, mindazal-
tal az reajok vitetett fal toró kosokkal az e-
rősfegetket, mellyek ahöz kezzel foglaltat-
tanak vala, meg törete, es parittyakkal s-
nilakkal az oltalmazokat többire mind le-
verete, kiket minekutanna meg felelt-
ven elűze, az erősfegeteknek romlásra fel-
menven, az hadat az kősziklahoz vive. De
kőztők egy viz foly vala, mely az felső
tetőről az völgyre ösve gyűlő vizekből al-
vala, es nagy munkának lattatik vala len-
ni, olyan felette nagy mélyfeget meg töl-
teni. Mindazáltal fakat vagatni es kőve-
ket hordatni parancsola: es az poganokat
affele csinalmanyokra tudatlanokat felet-
te nagy reműles foga, az hertelen fel ra-
katot alkotmannak nezőit. Azert az kiraly
azt velven, hogy feltekbe az meg holdo-
lásra kenferittethetnének, el küldte Oxar-
test azon nemzetfegebelit, de maga biro-
dalma alatt valot, ki a benne valo herczeg-
nek tanaczuladna, hogy az kősziklat meg
adna. Azonközben az reműlesnek öreg-
bitesere tornyokis vitetnek vala reajok,
es az

es az lövő férfammal kilötetet dardak-
is villamczoznak vala. Annakokaert min-
den egyéb segitseget meg vetven, az kö-
siklanak az tetejere menenek. Oxartes
penig az rettegő es maga dolgaihoz nem
bizo Syfimit hrest inteni kezdé, hogy hű-
tőket akarna inkább az Macedonoknak
meg probalni, hogy sem mint hatalmo-
kat, ne is kesedelmetne sietseget az In-
diaba menő győzedelmes hadnak, mely
nek valaki magát ellene vetne, az mas
ember vesedelmet az maga fejere fordit-
tando volna. Es ő maga Syfimit hrest az
meg holdolast meg engedi vala, de az an-
nya es ugyan azon felesseget is azt izenven,
hogy ő eleb meg akarna halni, hogy sem
mint akarki birtoka ala menni, az pogan-
nak akarattyat tistessegesb dologra for-
ditotta vala, hogy sem mint batorlagosb-
ra, es altallya vala, hogy az szabaglsagnak az
aszfonyallatoknal nagyobb böcsületi vol-
na, hogy sem mint az férfiaknal. Annako-
kaert az bekesegnek közben jaro követet
elbocsatvan, azt vegezte vala, hogy az
megballast senvedgye. De midőn az el-
lensegnek erejet es az magajet őve vet-
ne, az aszfony emberitanacsot, mellyet
vakmerőnek hisen vala inkább hogy sem
mint sükssegesnek lenni, meg kezdé ban-

Az aszfony
embereknek
hosszu az
hajok, de
rövid az el-
mejek.

ni, es Oxartest hamar vissza hivatvan, azt felele, hogy ő magát az kiralynak hatalma alá adando volna, egy dolgon könyörögven, hogy az maga annyának akarattját es tanacsát ki ne jelentene, hogy nekiis könnyebben kegyelem nyerttetnek. Annakokaert Oxartest elől el bocsatvan, Sifimithres az anyyával, gyermekivel, es minden rokonságinak seregevel utanna megyen vala, még ingyen sem varvan az hűtnek zalagát, melyet Oxartes megígirt vala. Az király lovaft küldven ele, az ki nekik meg parancsolna hogy vissza menjenek, es az maga jelen letet varjak, hamar oda mene, es az Minervanak es Victorianak véres aldozatokat teven, az birodalmot Sifimithresnek meg ada, még nagyobb tartomannakis remenyegevel biztatvan őtet, hogyha az ő baratságot híven tisztelne. Az attyok ket ifiakat advan neki, meg parancsola Sándor hogy ő magával való vitezkedes fejebe kövessék őtet. Annakutanna az Phalanx sereget el hagyvan, azoknak az kik tölle el partoltanak vala, meg haytasokra, az lovassal ele mene. Az nehez hago es kövekkel akadályos utat először valahogy mégis el szenvedik vala, de egy keves üdö mulva, az lovoknak nem csak az körmök törődven mego

Kirali mester
seg az mago
kat meg a-
doknak meg
kegyelmez-
ni, es az ke-
velyeket
meg hayta-
ni,

meg, hanem meg testekis el faradvan,
nagy fokban utannok nem mehetnek vala,
es az sereg untalan meg ritkul vala, az tiß-
teffeget (az mint gyakrabban történik)
az feletteb való munka meg győzven. Az
király mind-azonaltal az lovakat untalan
meg változtatvan, az futokat süntelen
kergeti vala. Az ötöt követni szokot fő ur-
fiak el faradtanak vala, Philepen kívül ki
Lyfimachusnak battya vala, nevek edese-
ben sánte akkor allapodot vala meg, es az
mi könnyen meg teczenek, oly fő indula-
tu vala, mellyet masban ritkan talalni. Ez
az ifiu (az mi csodalatos) az lovon menő
királlyal egyyút gyalog ötven futamatni
földet mene, Lyfimachus ötöt gyakran
kinalvan az maga lovaval, de mindazal-
tal, hogy az király mellől el tavoznek rea-
nem vetethetek, midőn panczelban öl-
tözve leven fegyvert viselne. Ezen ifiu
midőn egy ligetbe ertenek volna, az
melyben az poganok magokat el reytet-
tek vala, vitezül harczola, es az ellenseg-
gel semiól sembe vivo kiralt meg oltal-
maza. De minekutanna az futasra ki om-
lot poganok az erdőket el hagyak, az le-
legzet, mely az harcznak sullyan az testet
taplalta vala, meg fogyatkoztata, es hirte-
lenseggel minden tagaiból az veritek ki

Egy Magyar
mely föld-
nel egy ke-
vesse többet.

Ennek az
nemzetes fő
vitez urfinak
Philepnek,
ki kedves kü-
rallya mellek
maga eleter
nem szan-
van letörte,
jo hire neve
mindenkor
fen leszen.
Kinek jo pel-
dajat az feje-
delmek mel-
let való ifiak
nak melto
követnieke

Ffs

omol

omolvan egy közel valo fanak az dereka
hoz tamaskodek. Annakutanna meg az a
gyamol-is meg nem tartvan, az kiralynak
kezeivel fogatek, mellyek között le esven
meg hala. Az somoru kiralt mas banatis
nem kicsid ere. Erigyius az hiresneves ca-
pitanok között vala, kinek halalat egy ke-
ves údóvel eleb hogy sem mint az tabor-
ba vissza menne megerte. Mind az kettő-
nek teste minden kesülettel es tisztel-
séggel temettetek.

Annakutanna magaban el rendelte va-
la hogy az Dahakra mennyen; Mert Spi-
tamenst ot ertette vala lenni. De ezt az
hadatis az mint többeket, az neki valo
kedvezesszel soha el nem faradot seren-
cse tavul leteben veghez vive. Spitame-
nesaz feleségehez feletteb valo szeretettel
gerjedez vala, kit, az futast es az untalan
nyjabban valo samkiveteseket nehezen
benvedteben, minden vesedelemre velle
együt utitarful hordoz vala. Azon fele-
sege az nyomorusagok miat el faradyan,
untalan asszony emberi hizelkedeseket
vesen vala ele, hogy immar valaha az fu-
tastol sunnyenek meg, es az győzedelmes
Sandornak kegyelmességet meg probal-
van engesztelne meg, ki elöt el nem salad-
hatna. Tölle farmazot nevedekesekben
meg

meg allapadot három gyermeki valának,
 kiket midőn az attyoknak eleiben allatot
 volna, azon könyörög vala, hogy akarcsak
 azokon akarna könyörölni. Es hogy az kö-
 nyörgések hathatosbak lennének, Sandor
 nem mészé vala. Spitamenes azt velven,
 hog ő nem intetnek, hanem elarultatnek,
 es bizonyára őpfegéhczvalo biztában ke-
 vanna ő, hogy magokat Sandornak men-
 től hamarab hatalma ala adnak, fábljat
 vona ki, meg akarvan az feleséget csapni,
 ha annak attyafiainak eleibe valo futa-
 sokkal nem ellenzettetet volna. De meg
 parancsola, hogy előlle el mennyen, ha-
 lallal fenyegetven, ha őmei eleiben ke-
 rülne, es az kevanfagnak könnyebbítse-
 re az eczakat az agyafi közöt kezdé tölte-
 ni: de az belsőkeppen bele avult őeretet,
 az jelen valo agyafit meg unvan, fel ger-
 jede. Annakokaert magát ismet azon egy-
 hez advan, őtet azon kerni meg nem őü-
 nek, hogy olyan tanacs adafnelkül el len-
 ne, es őenvedne az forfot valamineműt
 az őerence nekik hozna: mert ő neki az
 halal az meg holdolafnal könnyeb volna.
 Amaz penig magát menti vala, hog az mi-
 ket hasznosoknak itilt volna lenni, azokra
 netafam a őőny emberi mód őerint, de
 mindazonaltal hú elmevel tanaczlotta
 volna:

Az aszfzony
embernek
dühös ha-
ragja meg
probalatlan
semmit el
nem hagy.

volna; ennekutanna az férjenek enge-
delmes lenne. Spitamenes az tettető en-
gedelmességgel megcsalatván, nappal
lakodalmot készített, és minekutanna az
bortól és eteltől megnehezedet volna.
Fünnnyadozva az agyas hazba vitetek; kit
hogy az felesége mély és nehéz alomban
ittile lenni, az fátylat, mellyet az ruhája a-
lat elrejtet vala, ki vonván az uranak fe-
jét veve, és verben keveredven, azon főt
az maga szolgálának, az gonosz cseleke-
detnek tudójanak ada. Azon szolgál őtet
késerven, (az mint az veres ruhában vala)
az Macedonok taborába érkezék, és San-
dornak megízene, hogy oly dolgok volna-
nak, mellyeket ő tőlle búkság volna meg
erteni. Az király mindgyart az pogán as-
fzonyallatot hozzaja beeresztetni paran-
csola, kit mihelt veresén lenni megtekin-
te, azt itilven hogy rayta tetetet gyalazat-
nak panaszolkodására ment volna, paran-
csola, hogy az miket akarna, mondana
meg. Amaz penig az szolgát, kinek, hogy
az sator előtt vésteg állyon, meg hatta va-
la, be vitetni kévára, ki miért hogy Spita-
menesnek az fejet az ruhája alatt el fedez-
ve tartja vala, gyanúság leven hozzaja, az
tudakozóknak, mit rejtene el, meg muta-
ta. Az veretékül való orcsának jeleit az
halo

haloványfag be fogta vala, es nilvan ki
 volna, meg sem ismerhetni vala. Azert az
 kiraly bizonyosra tetetven, hogy ő ember
 főt vinne hozzaja, az satorbol ki mene, es
 mi dolog legyen tudakozvan, az folga-
 nak ki vallasabol meg erte. Ezekon sok
 fele dolgokat visontag forgato elmejet
 külömb külömb gondolatok fel inditot-
 tak vala. Velle valo felette nagy jo tete-
 mennek hisi vala lenni, hogy az pribek es
 arulo, es ki, (ha elt volna) olyan nagy
 dolgokban kefedelmet eytendő lőt vol-
 na, meg őtetet volna. Visontag az felette
 isonyu cselekedettől irtozik vala, holot
 az velle jól lőt közönséges gyermekeknek
 attyokat csalardsaga által meg őlte volna.
 Meg győze vegtere az erdemnek jutal-
 mat az isonyu latorfagnak kegyetlensége,
 es meg izenni parancsola, hogy az ta-
 borbol ki mennyen, hogy az feletteb valo
 pogani szabadfagnak példajat az Görö-
 gőknek erkölcsökre es filigy elmejekre
 ne vonna. Az Dahak Spitamenesnek ha-
 lalat megertven, Datapherneft annak az
 partolasnak rekeset Sandornak fogva vi-
 vek, es magokatis meg adak. Az kiraly
 az jelen valo gondoknak felette nagy re-
 setől meg menekedven, azokon tetetet
 bantafoknak meg büntetefere fordita el-
 mejet,

Meg győze
 vegtere az
 tisztesség, de
 mindazon-
 által is ke-
 menb bünte-
 tessel az erőt
 len aszfzo-
 nyallatot
 nem lakoltá-
 ta, gyengeb
 büntetefel
 meg ele-
 gedven.

Ugy szokta-
rak jarni az
kik magokat
tiszteben
jamborul
nem viselik.

mejet, az kiknek az maga tisztartai telhetlenül es kevelyen parancsolnak vala. Annakokaert Hyrkaniat es az Mardusokat az Tapyrusokkal egyetemben Phrataphernesnek ada, es meg parancsola, hogy Phradatest, ki utan az birodalomban következik vala, ő hozza őrizet ala küldene. Arsamesnek, Caria tisztartajanak helyebe Stasanor rendeltetek. Arsaces Mediaba küldetek, hogy Oxidates onnat el menne. Babylonia Mazæusnak halala utan Deditamenes ala vettetek.

Ez dolgok elrendeltetven, az harmadik holnapban az telelő helyekből az hadat ki indita, Gabaza nevű tartomanra akarván menni. Az első nap csendes utat ada, az második noha még nem sélve és es komor, mindazonáltal az előtte valóval homalyosb leven, az nevedő véselynek né fenyegetésinelkül való karral mulek el. Harmadik napon az egnék mindenes felől villamasok fenlnek vala, es az nap hun tündökölven, s hun befedeztetven, az menő hadnak nem csak semeit, hanem meg süveitis rettenten kezdek. Csak nem süntelen való mendőrges vala, es sérinserte hulló mennyűtő köveknek kepe lattatik vala, es az elbavult had meg remült fűlekkel leven, sem eleb menni, sem meg szállani nem mer

vala. Annakutanna hirtelenséggel reajok
 jeget verő zapor első patak modgyara
 öntetek ki. Es egy először magok fegyve-
 rivel befedeztetven, elfogtak vala. de im-
 mar sem az fegyvereket az sík es megfa-
 zodot kezek nem tarthattyak vala, sem
 magok el nem rendelhetik vala, mely fe-
 le forditanak testeket, midőn minden fe-
 lől az égi háborúnak nagyobb erőszakja ta-
 lalkoznek eleikbe, hogy sem mint az
 melytől magokat oltalmaznak vala. Azert
 az rendek meg bággattatvan, az had
 mind az egész ligetben budosik vala, es
 fokban feltekben eleb hogy sem az vesély
 miat el faradvan az földre le dőlenkezte-
 nek vala, noha az zapor első az hidegnek
 ereje jeggel meg fagylalta vala. Nemel-
 lyek az fának derakihoz támaszkodtanak
 vala. Az felette sokaknak mind segítsegek
 s mind batorfagos oltalmazó helyek vala.
 Es azt magok tudgyak vala, hogy halalok-
 nak válastrananak helt, holot az mozdu-
 lasnelkül való veséteg allokot az eltető
 melegség el hadna. De az el farattaknál
 az testeknek reftsege kedves vala, s nem is
 gondolnak vala az nyugvasban való meg
 halással, mert az vesélynek nem csak fe-
 letteb való, hanem fűntelen való nagy e-
 reje vala raytok, es az nap fent, természet
 szerint

Az düesőfeg-
 keresőknek
 gyakorta il-
 len viragok
 szokottenni-
 Fuva adgyak
 az vitezke-
 dőknek az
 pereczet.

Az király-
ban az kíván-
satik, hogy
győzhetet-
len legyen,
es minden
veszelyek-
nek el szén-
vedője.

Azketelen-
seg minden
szükséges
dolgoknak
szalaloja es
szolgálato-
ja.

ferint valo vigasztalast, az löttetsegtől nem
külömböző égi haboron kívűl az erdők-
nek arnyekiis el reytettek vala. Az király
ollyan nagy veselynek egyedül leven el
szenvedője, az vitezeket kerűli vala, az el
selltetteket össze gyűri vala, az le dőlen-
kezteket fel emeli vala, az kalibakbol ki-
tekergő fűstöt messze mutattya vala, es in-
ti vala őket, hogy minden közelb való ol-
talmazó helyeket foglalnanak magoknak.
Es semmi dolog inkább meg maradasokra
nem lőn, mint az, hogy az munkával meg-
többitetett veselyeket, mellyektől azok
meg győzettettek vala, el allo kiralt el
hadni segyenlik vala. De az nyomorusa-
gokban az okosfágnal hathatosb ketelen-
seg az hideg ellen orvosságot talála, mert
az erdőket feyűekkel kezdven vagni, se-
rinserterakasba hordatot fakat gyutanak
meg. Azt hinne, hogy az erdő egy mást
erő tűzzel egne, es az feregeknek az lan-
gok közöt hely elig hagyatot volna. Ez az
melegség az elgyalatot tagokat meg in-
dita, es lassanlassan az lelekzet mellyet az
hidegség megtartoztatott vala, szabadon
kezde bennük járni. Nemelleyek az poga-
noknak házaiba menenek, mellyeket az
vegő ligetben el reytettek az ketelen-
ség fel kereset vala, nemelleyek taborba
salla-

ballanak, mellyet noha vizes helyen, de
 immar az égi haborunak kemensege meg
 enyhödven helyhez tetenek. Az vitezek-
 ben, es az had utan kereskedesnek oka-
 ert jaro emberekben, es az tabori bolgak-
 ban az a vesedelem ezért emelte meg.
 Emlekezetre hagyatot, hogy nemelylek
 az faknak derakihoz tamazkodva, es nem
 csak elevenekhez hanem egymással be-
 sellökhöz hasonlovan lattattanak volna,
 testek öltözeti azon állapotban maradván
 az melyben kit kit az halál tapasztalt vala.
 Törtinet szerint egy Macedo köz vitez
 fegyveréhez tartozván, el vegtere az ta-
 borba érkezett vala, kit az király latván,
 noha magais meg fazot tagait az tűzzel
 sinter akkor meleggeti vala, az maga se-
 kiből kiugrek, es az meg lankadot vitezt,
 ki esen-is elig vala, az fegyveret el veven,
 az maga sekibe ültete. Amaz sokaig sem
 hun nyugonnek, sem kitől fogadtatot vol-
 na be, es ebbe nem veve. Vegre az elterő
 melegseg vissza vetetven, mihelt az kirali
 seket es az kira't meg lata, meg retten-
 ven felkele. Kit Sandör meg tekintven,
 monda: Vallyons vesede vitez'efedbe,
 menyivel job forsal ellyetek, hogy sem
 mint az Persak az király alatt: mert azok-
 nak az király sekiben úlni halalos volna,

Igyadgyak
 az vitezke-
 des által az
 dücsöséget.

Nem csoda
 ha annak va-
 zersége alatt,
 anni esztem-
 deig vitez-
 kedni gyö-
 nyörűséges-
 nek tartator,
 az kinek az
 közt vitez-
 nek egesse-
 ges elete, es
 az hadnak jo
 szerencseje
 az maga ki-
 rali felfege-
 nel kedvesb
 vala.

G g

neked

neked penig eletedre lőn. Másod nap az
 barátit es az hadaknak capitánit ővé hi-
 vatvan, meg hirdettete, hogy az miket az
 vitezek el vettettek volna, azokat nekik
 mind megadando volna. Es az igiretnek
 igaz volta beistellyesedek: mert Syfimi-
 thres sok lovakat, es ket ezer tevet, bá-
 mokat es csordákat hozza, mellyek egyelő-
 keppen el őstatvan, az vitezeket mind az
 karvallaftól mind az ehsegtől meg fába-
 ditak. Az király efeb azt mondvan, hogy
 Syfimithres ő neki az velle cselekedtetet
 jo tetement meg halalta volna, az vitezek-
 nek meg parancsola, hogy hat napra va-
 lo sült es főteledeleket vigyenek. Az Sa-
 cakra menven, ezt az tartomant minde-
 nestől fogva el pusztitvan, Syfimithresnek
 az prædabol ajandekon harmincz ezer
 barmot ada. Onnat egy tartományba er-
 kezek, melynek Cohortanus fő tisztartója
 vala, ki magát az királynak hatalma es hű-
 ti ala ada. Sándor az birodalmot neki
 megadvan, egyebet tőlle nem kevana,
 hanem hogy három fia közöttül kettő velle
 együtt vitezkednek. Az tisztartó azt is az
 ki nála hagyatik vala, neki advan, pogani
 gazdaglással valo lakodalmot, mellyel
 az kiralt vendeglene, kefttetet vala.
 Azon lakodalomban midőn nagy nyaj-
 sággal

faggal mulatna, harmincz fő nemzetes
 hajadon leant vitete be, kik között vala az
 Roxane nevű maga leánya is felette szép
 természetű, es az poganok között öltözet-
 nek ritka ekeffégevel való. Ki noha az va-
 logatot szép leányok között ment vala el,
 mindazonáltal mindeneknek semeket
 magara fordita, kiváltkeppen az kiraly-
 nak, ki immar az szerencsenek, mely el-
 len az halando emberek magokat elege-
 oltalmazni nem tudgyak, kedvezési között
 az maga kevesbe zabolazza
 vala meg. Annakokaert azon Sandor, ki
 Dariusznak feleséget, ki két hajadon le-
 nyat, kikhez szépséggel Roxanen kívü-
 lsenki nem hasonlittathatik vala, nem kü-
 lömb hanem atyai búval nezte vala, akkor
 az búzeczkenek, ha kirali nemzettel ös-
 ve vettek, nemtelennek szeretire úgy
 felgerjede, hogy azt mondana, hogy az
 birodalomnak meg erősítésére nezne az
 Persaknak es Macedonoknak ösve való
 hazalulafok. Ez egy moddal mind az meg-
 gyozettetteknek gyalazattyok, s mind az
 győzedelmeknek kevelységek eltöröl-
 tethetnek. Achilles, kinek ő nemze- Az a fogoly
 téből venne eredetet, fogoly leannyal kö- leány Bri-
 zósult volna. Hogy tilalmasnak ne velnek seis volt,
 lenni, hogy hazafagnak törvénye szerint
 G g 2 akar-

akarna azt hozza venni. Az leannak az attya az remensege kívül valo örvendetes dolgon vigadván, befedet örömeft halla. És az kiraly kivanfaganak leg nagyob gerjedezegeben eleinek regi szokasa szerint, kenyeret hozata elé, (ez az Macedonok között az ösve hazafuloknak igen sent erőflegek vala) mellyet szablyával meg oltatottat, mind az kettő megkóstol vala. Azt hiszem, hogy azok, az kik az nemzetsegnek szokasit szerzették, az keves es olcsó eledellel meg akartak legyen mutatni azoknak az kik gazdasagokat foglalnak öszve, mely meretletes elettel kellene meg elegendniek. Illyen módon az Asianak es Europeanak kirallya az lakodalomhoz valo jatekok között be vitetet leant maganak feleségül vévè, az fogoly asszonyból nemzendő leven fiat, ki az győzedelmeknek parancsolna. Szegyenlik vala az barati, hogy az bór es lakozas felet ipot az meg holdoltak között valasztot volna. De Clytusnak fegyver miat valo halala után az szabadsag elkelven, az dolgot finnel, mely felette igen foglal, javallyak vala.

De Indiara es onnat az Oceanum tengerre akarván menni, hóg hata meget valaminek tamadna, az mi az elrendeltetet dolgo-

dolgokat megbanthatna, minden tartományokból harmincz ezer ifiat választani es felfegyverkeztetve hozza vitetni parancsola, azok neki egyérsmind mind zalagi mind vitezi leendőök leven. Craterust pedig Hautanesnek es Catenesnek, kik tőle elpartoltanak vala, kergettetésekre küldé, kik közöttül Hautanes meg fogatek, Catenes az harczon meg öletek. Polyperconis az tartomant mely Bubacenenek neveztetik, megholdolta. Annakokaert mindenek veghez vitetven, gondolatit az India ellen valo hadakozásra fordita. Gazdag orságnak tartatik vala, nem csak arannyal, hanem draga kövekkel es gyöngyökkelis, az mertekletlensegre inkab, hogy sem mint az meltofogos allapatra megekesittetett leven. Az vitezi paisok arannyal es elefant teteimel mondatnak vala tündöklenni. Annakokaert hogy semmiből meg ne győzettetnek, holot egyéb dolgokkal főb volna, az paisokra ezüst pleheket, az lovaknak arany fabolákat csinaltata. Az pancelokban is nemelleyeket arannyal, nemelleyeket ezüsttel megekesittete. Szaz huz ezeren valanak az fegyveresek, kik az kiralt arra az hadakozásra követik vala. Es immar mindeneket elkesittetven, az mit regen gonos elmeje-

be bé vót vala, azon kezdé elmelkedni, hogy akkor volna údeje mennyei tífteleket mi módon tulaydonitana magának. Azt akarja vala, hogy őtet Iupiter fiának lenni ne csak mondanak, hanem hinnek is, mintha az elmeknek binte ugy parancsolhatna mint az nyelveknek. Annakokaert az Macedonoknak meg parancsola, hogy őtet az Persáknak bókafok bérint az földre le borulva böcsületesen imadnak. Effeleket kevano kiraly környül veszedelmes hizelkedes vala, az kiralyoknak buntelen valo veselyek, kiknek hatalmokat azon hizelkedes gyakrabban el rontya hogsem mint az ellenseg Es nem az Macedonoke vala az a vetek, mert senki azok közzül semmit regi eleiknek bókafokban meg hanyatlani nem benvede, hanem az Görögöke, kik az tífteffeges tudományoknak tanitafat az gonosb erkölesökel meg vesztettek vala. Egy Agis ne-

Az hizelkedök az kiralyoknak es fejedelmeknek bizonyos, es mindazonal tal felette kedves veszedelmek.

Ilyen hizelkedök valának Bathori vü Görög, Chcerilus u-Sigmond fejedelemmel Erdelyben tan felette rosz versek az Olaszok, mint Gyenga, es az többi, kikre az közönfeges jonak nek bérzöje, es Sicilia-nagy karaval fok jovait vesztegete. bol Cleo; ez bizonyara nem csak elmejenek hanem nemzersegek is vetkevel valo hizelkedö, es az magok varosinak több gaz emberi, kik meg rokonsaginal is es felette nagy hadainak capi-

capitaninal az kiralytól fellyeb bősűlet-
nek vala. Ezek akkor az éget neki meg nit-
tyak vala, es azt hanpyak vetik vala, hogy
Hercules es az Liber atya, es Castor Pollu-
xal egyyút a magok helyeket az uy Istenek Azur Isten-
nek) tudni
illik Sándor-
nak.
engedendők volnanak. Annakokaert egy
innep napon minden gazdagfaggal tris la-
kodalmot készített ni parancsola, melyben
nem csak az Macedonok es Görögök
közűl valo főfő barati, hanem az nemes
rendek is be vetetnének. Kikkel egyyút
midőn az kiraly letelepedet volna, egy ke-
ves űdeig lakozvan, az lakodalomból ki-
mene. Cleo, az mikeppen annak előtte
hozza készítettet vala, az kiraly dícsireti-
nek csodalatosfagaval valo befedet indi-
ta. Annak utanna jó tetemenit ele sam-
lala, mellyeket ő neki valofagofon egy-
keppen halalhatnanak meg, ha az kit I-
stennék ertenenek lenni, vallanak is: ol-
lyan nagy jó tetemenyeket egy keves te-
mienre valo kölcségekkal fizetendők
volnanak meg. Az Persak bizonyara az
magok kiralit Isten gyanant nem csak ke-
gyelen hanem okofon is tisztelnek: mert
az birodalomnak felsege az meg marada-
nak oltalma volna. Még Hercules es az
Liber atyais eleb Istennek nem fentel-
tettnek, meglen az vellek egyyút elők-
nek

nek irigységet meggyőztek volna. Megannit hinnenek el az maradékok is az ment az jelenvaló üdő igirt volna. Hogyha egyebek ez dolog felet velekednenek, minékutanna az kiraly az lakodalomba bemenne, ő maga előtte az földre leborulna. Az többinek is azont kellene cselekedniek, es leg először is az bölcseknek: mert az kiralynak tiszteletre való peldanak azoktól kellettnek adatni. Beséde kefénekélkül Calisthenesre neze vala. Ennek az főembernek alhatatoságat es bator szabad-ságat gyűlöli vala az kiraly, mintha olyan engedelmessegre kést Macedonokat egyedül kefedelmestetne. Ő akkor minékutanna halgatas lón, az többi arra az egyre nezeven, monda. Ha az kiraly az te be-sédedben jelen volt volna, senkinek fő-va bizonyara az neked való valas tetelre nem kevantatnek, mert ő maga azon ker-ne, hogy őtet az idegen főkasokra vete-medni ne keferitened, es hogy az felet-te jo szerencsésen viseltetet dolgokra olyan hízkelkedéssel irigységet ne vonnal. De miérthogy jelen nincsen, neked en ő erette megfelelek. Semmi gyűmlős nincsen, mely ugyan azon mind sok údeig való, mind elein erő legyen, es mennyei tiszteletet nem adnal te az kiralynak ha-nem

Az igazságnak es szabadságnak szép es határozat oratioja az Isten-ten hízkel-les ellen.

nem attól ötet meg foltanad. Mert údó
kevantatik ahoz, hogy kit Istennek hid-
gyenek lenni, es mindenkor ezt az hala-
dást az hiresneves emberekkel az mara-
dekok cselekedik. En pedig keső halha-
tatlanfagot kevanok az kiralynak, hogy
hosszu údeig valo clete es örökke valo
meltosaga legyen. Az embert követi va-
lamikor az Istenne valo letel, de soha
velle egyyút nem jár. Most Herculest es az
Liber atyát az meg bementeltetett halhatat-
lanfagnak példait támlalod vala ele.
Azokat egy lakodalomnak vegezesevel
hísele Istenekket tetetteknek lenni. Eleb
vötte el őket az halando embereknek fe-
mek elől az természet, hogy nem mint az
hirnev az égbe fel vinne. Azt hísem, Az szemte-
hogy en es te Cleo Isteneket csinálunk, len hízleke-
az maga Istenfegenek meltosagát az ki dó valoba
raly mitőlünk véendő. Kevannam meg meg piron-
probalni az te hatalmodat. Tegy kirallya gattatik.
valakit, ha Istenet csinálhacsz, könnyeb bi-
rodalmot adni, hogy nem mint menyör-
sagot. Az kegyelmes Istenek, az miket
Cleo monda, bar irigységnelkül hallották
legyen, es az dolgokat azon folyással ben-
vedgyek menni, az mellyel eddig folta-
nak. Az mi sokafinkal hadgyanak meg e-
legednünk minket. Nem segyenlem ha-

Az közön-
seges szabad
sagnak oltal-
mazoi ked-
ves fulekkel
hallatnak; de
keves oltal-
mazokat ta-
laltak.

zamat, Inem is kívánom meg tanulni, mi
modon kellesek az királyokat nekem tá-
telnem. Kiket bizonyára győzedelmese-
nek valloklenni, ha azoktól törvényeket,
mellyekkel ellyünk, vessünk. Calisthenest,
ugymint az közönseges szabad sagnak ol-
talmazóját kedves fulekkel halgattyak va-
la. Nem csak velle eggyező értelmet vót
vala ki belőlők, hanem még voxotis, az
venekből kiválkeppen, kiknek nehez va-
la az megrögzöt szokásnak idegen változ-
tatása. Es az király valamiket egy más kö-
zöt hantanak vetettének vala, mindene-
ket tud vala, holot az karpit meget, mely
az agyákat környúl fogta vala, allana. An-
nakokaert Agishoz es Cleohoz küldé,
hogy az befednek vege után, minekután-
na be menne, csak az pogánokat hadnak
az magok szokások szerint az földre borul-
ni. Es egy keves üdö mulva, mintha vala-
mi fő dolgokat cselekedet volna, az la-
kodálomba vissza mene. Kit az Persák mi-
dön imadnanak, Polypercon, ki az kira-
lyon fellyül ül vala, azok közzül egyet ki
az allával az földet eri vala, csufolakep-
pen kezde inteni, hog azt az földhöz erő-
ben verne: es ki veve Sandorból az hara-
got, mellyet regtől fogva elmejevel be-
nem foghat vala. Annakokaert az király
mondai

monda: Te pedig nem tisztelbe engemet? Csak te neked egyedül lattatunk csufolásra meltoknak lenni? Amaz azt felele, hogy sem az király megcsufolásra, sem ő megutalásra melto nem volna. Akkor őtet az király az agybol le vonvan, az földre nyakrafőre vete. Es midőn Polypercon arcza cset volna ala, monda az király, Latode hogy te-is ugyan azon műveled, az mit iminten mas emberben nevez vala? Es őtet őrizet ala vettetni parancsolvan, az lakodalomban vegt vete. Polyperconnak őstan, sokaig dorgalvan őtet, megkegyelmeze.

Az regiek a-
gyakratele-
pedve ötte-
nek, az mine
masuttis
megjedzet-
tem.

Calisthenesre, az engedetlensegeert regtől fogva gyanusaga leven hozzaja, megaltalkodtab haragja lőn, melynek ki tőltésere jo alkolmatosságot talalkozek. Az Macedonizai főfő uraknak (az mint oda fel megmondottuk) szokasok vala, hogy fel nevedet fiokat az királyoknak adnak az solgakhoz illendő cselekedetektől nem sokat külömböző hivatalokra. Az ezzaknak bereket meg tartvan, az haznak, melyben az király nyukfik vala, aytajához leg közelb vigyaznak vala. Ezek altal vitetnek vala be az agyafok mas ayton, nem azon, mellyet az fegyveresek allanak vala. Ugyan azok az lovasoktól el vete-

tet lo-

Az Persak-
nak szoká-
sok es rend-
tartások sze-
rint nem
volt szabad
az vadazat-
ban ezt az
ütséfféget
az kiral-
lyoktól el-
kapni.

Az boszszu-
soknak ke-
vénfoga fe-
lette vesze-
delmes tana-
csokat arag-

tet lovakat, mikor az kiraly fel akarna ül-
ni, alaja adgyak vala, es ötet mind az va-
dasatban, s-mind az harczokon követik
vala, minden tisztességes bölcsstudoma-
nyokkal megekesztettek valanak. Ki-
váltkeppen valo böcsületnek tartatik va-
lá, hogy szabad vala az kirallyal vesztég ül-
ve ennien: azokat meg veresre valo ha-
talma senkinek az kiralyon ő maganki-
vül nem vala. Ez az sereg az Macedo-
nok között az capitánoknak es tisztartok-
nak mint valami magveto helyek lön. Az
maradekok innét vőttének kiralyokat,
kiknek nemzetektől sok údők által az Ro-
majak birodalmokat el vőttek. Annako-
kaert Hermolaus az kirali seregből valo
fő nemes ifiu midőn egy vadkant darda-
val eleb öklelt volna meg, mellyet az ki-
raly ő maga sandekozot vala meg eyteni,
az ő parancsolattyabol meg verettetek.
Mely gyalazatot nehezen szenvedven, So-
stratus előt sirni kezdé. Azon seregből
valo vala Sostratus is, es ahoz valo bere-
lemmel gerjedez vala: ki midőn az vere-
seggel meg faggattatot tett, mellyert
halve vala, nezne, netalam regtől fogva
valo egyeb okert is az kiralyra haragvan,
immar az őnkint fel indittatot ifiat, egy-
masnak hűtöt advan, arra hayta, hogy ő
velli

velle kiralynak megöletese felől tanacs-
 koznek. Es nem-is gyermeki hirtelen-
 sággal menenek ele az dologban: mert
 okoson el valastak az kiket az arultatás-
 nak tarsasagaba fogadnanak. Teczek azért
 hogy Nicotratust, Antipatert, Alclepio-
 dorust es Philotast vegyek mellejek. Ezek
 által Anticles, Elaptonius, es Epimenes
 hozzájok adatanak. De bizonyara az do-
 lognak cselekedetiben könnyű mód nem
 vala; főkéleg vala az ővé eskütteknek
 mind egy eczaka vigyazniok, hogy az ta-
 nacsnak rebesztlenitől meg ne bantatna-
 nak. Történetükérint pedig ki egy ki
 mas eczaka cirkal vala. Annakokaert az
 vigyazásokukérinek meg változtatatásban,
 es az veghez vivendő dolognak egyéb ke-
 sűletiben harmincz ket nap telek. Eljött
 vala az eczaka, az mellyen az ővé esküt-
 teknek kel vala vigyazniok, örvendezven
 azon hogy az egymás között valo hűtők
 megtartatot volna, melynek bizonyagi
 anni napok valanak. Senkit közüllők az
 felelem vagy az remenleg meg nem val-
 toztatot vala. Oly nagylón mindnyajok-
 ban vagy az kiraly ellen valo haragjok,
 vagy egymasközött valo hűtők. Azert an-
 nak az háznak melyben az kiraly csiik va-
 la, az aytaja előtt allanak vala, hogy mi-
 neku.

Az Istennek
az királyok-
ra és fejedel-
mekre csu-
dalatos
gondvisele-
se vagyón.

nekutanna az lakodalomból kijőne, az
agyashazba kefernek. De az ő fierecske
es az lakozoknakis nyajassagok mindene-
ket az bővebben való bor italban eleb-
vűn. Az lakodalomhoz való jatekokis el-
vonak az űdőt, hun őrvendezven az aru-
lok, hog őstan az el alutramenendők vol-
nanak, hun felven, hogy az lakodalom vir-
ratig tartana: mert jó reggel egyebek-
nek kellettik vala az vigyazo helyre követ-
kezniek, az ő fierek het nap után jöven-
le, nem-is remelhetik vala hogy addig az
űdeig mindnyajoknak hűtők meg mara-
dando volna. De midőn immar az virratra
közelgetne, az lakodalomis el ősla, es az
arulokis az király melle jarulanak, őrven-
dezven azon, hog az veghez vivendő la-
torfagra alkolmatossag adatot volna. Ak-
kor egy meg csabult (az mint el hittek va-
la) elmejú asfonyallat, ki az kirali udvar-
ban fokot vala forogni, mierthogy ihles-
ből jövendőket lattatik vala mondani,
nėcsak eleibe mene az el menő királynak,
hanem magatis ellene vete: es orcsajával
es fiemeivel az elmenek indulattyat ma-
ga előt viselven, hog a lakodalomba vi-
ssa menne, meg inte. Es a király trefaba azt
felele, hogy az Istenek jó tanacsot adna-
nak: es az baratit vissza hivan, az lakoda-
lomnak.

lómnak údejet az napnak csak nem két o- Az napnak csaknem
raig nyuyta. Immar az vigyazo helyre az ket oraig)
teregből egyebek következtének vala, az az az, az nap
agyas haznak aytoja elöt vigyazzandok: keletutan
Mindazonáltal az őve eskút arulok még ket oraig,
is vésteg allanak vala, az ő hivatallyoknak mert az nap-
beri ki telven. El annyera vakmerő az re- nak orait az
menseg, mellyet az emberi elmek, mellyet Görögök-is
az feletteb nagy kívánságok el fantanak. mint az Ro-
Az kiraly job kedvel folvan vellek, hogy maiak az
sem mint egyebkor, meg parancsola ne- nap kelettől
kik, hogy testeknek nyugotára mennye- fogva kez-
nek, micrthogy mind az egek eczakat ve- denek szam-
gig allottak volna. Mindeniknek ötven lalni.
ötven sestertiumot adata, es meg dicfire Szaz
őket, hogy az ser noha egyebeknek ada- hetven öt óra
tot volna, de mindazonáltal az vigyazas- thallert.
ban meg maradtanak volna. Azok oliyan
nagy remenlegtől meg fostatvan, haza
menenek, es az többi az ő vigyazások-
nak eczakajat varjak vala. Epimenes vagy
az kiralynak nyajallagaval mellyel ötöt az
arulok között illette vala, hertelen meg
valtozvan, avagy az hogy az el kezdetet
dolgokban az isteneket ellen tartoknak
hífi vala lenni, az maga battyanak Eurilo-
chusnak, kit annak előtte az vegezesben
rebetlennék akart vala lenni, mihez ke-
sülnek, ki jelenté. A Philotasnak halalos
bünté-

Azmas em-
ber veszedel
ment tanulni
nem kitűd
eszeffeg.

Meg azma-
zokra valo
gondviselet-
leneketesu
nyakatis
meg tartya
az isteni
gondviseles.

büntetése mindenknek semek előtt fo-
rog vala. Azokaert, mindgyarast az ő-
csere vete az kezet, es az kirali udvaraba
érkezek, es az test őrizőket felserkent-
ven, azt nagy bizonnyal monda, hogy
az kiralynak életére nezendők volnanak,
az mely dolgokat hozna; mind az üdő,
az melyben jötte nek vala, mind az ab-
razattyok bizonyara nem csendez el-
menek jele, f mind az kettő között
eggyiknek somorusaga Ptolemæust es
Leonatust az hálo haznak külsőbe
előt fekvőket felköltek. Azert az ay-
tot meg nyitvan, es gyortyat viyen be, az
boros es almos kiralt felserkentek. Az
kiraly lassanlassan esere jöven, mi dolog
volna, meg kerde. Es nem kesven velle
Eurilochus azt monda, hogy az istenek
az ő nemzeteket nem mindeneftől fog-
va vetnek meg, mert az ő őcse noha i-
stentelen cselekedetre merte volna ma-
gat vetni; mindazonaltal azt meg is fá-
na banna, es kiválteppen maga altal ten-
ne az kijelentest, hogy ugyan azon jelen-
valo eczakara, az mely mulnek, arultatas
kesfittetet volna. Az gonos tanacsnak in-
ditoi azok volnanak, az kiket lenni sem-
mikeppen nem hinne. Ostán Epimenes
mindeneket rend berint, es az aruloknak-
is ne-

is neveket ele beállle. Az nyilván vala,
 hog Calisthenes nem ugyneveztetet vol-
 na, mint az arultatafnak rebesse, hanem
 hog a kiralt bidalmazo es vadolo ifiaknak
 bebedeket oromest sokta volna halgatni.
 Nemellyek astis mondgyak felolle, hogy
 midon Hermolaus o elotteis panaszkod-
 nek, hog o az kiralytol megvertetet volna,
 Calisthenes azt mondotta volna, hogy e-
 sekben kellene jutni, hogy ok immar em-
 berkorban volnanak. Es azt az veresnek
 el senvedesenek vigasztalására mondot-
 ta legyene, avagy az ifiak banattyoknak fel-
 inditására, kesseges volt volna. Az kiraly
 elmejenek es testenek álmat el-verven,
 midon olyan nagy vesedelemnek, mely-
 ből ki menekedet vala, kepe semci elot
 forogna, Eurilochust ötven talentommal,
 es egy Tyridates nevű gazdag embernek
 jovaival menten megajandekoza, es az
 oczer, minekelotte cletejert könyörgene,
 meg adá neki. Az arultatafnak okait
 pedig, es azok között Calisthenest kötöz-
 vet tartatni parancsola. Kik az kiralyi ud-
 varba vitetven, mind az eges napon es
 az következendő eczakan az bortol es vi-
 gyzasoktól nehez leven, nyugvek. Ma-
 sodnap pedig nagy gyűlést tón, melyben
 azoknak, kik felől az dolog vala, attyok

Harmincz
 ezer koro-
 nas aranyal.

Illik hogy az
 fejedelmek
 bőkezűvek
 legyenek a-
 zokhoz az
 kik az o ele-
 teket meg
 tarttyak.

H h

cs ro-

es rokonfagi jelen valanak, meg az magok eletek felől is nem leven batorfagofok. Mert az Macedonoknak sokafok berint el kel vala vesniek, mindeneknek fejek halálra rendeltetven, kik azoknak ver berint valo attyafiai voltanak volna. Az kiraly az arulokat, Calisthenesen kívül be vitete, es az miket forraltanak vala, kesedelemmelkül meg vallak. Annakutanna midőn őket mindnyajan feddenek, ő maga az kiraly kerde, miczoda gonostetemenyejert gondoltanak volna ő maga ellen olyan nagy latorfagot.

Az kegyelem felől ket segben eset Hermolausnak az kiraly ellen szabados oratioja.

Az többi meg remülven, Hermolaus monda; Mi penig, miert hogy mintha nem tudnad, ugy kerded, az te meg ölete fedre tanacskozunk. Mert mint szabadfasagban búletet embereknek nem ugy kezdettel parancsolni, hanem raytunk mint

Az ki azt akarja hogy szerettefsek, az kegyetlenfeget hatra vetven esendesz engedelmeffeggel regnallyon. Felette keveset illik szabadoson cselekedni, az kinek feletteb valo szabadsaga vagyon:

az rabokon ugy uralkodol. Mindenek közzül leg előbör is annak az attya Sopolis, meg az maga attyanakis gilkosanak kialtván ötet lenni, fel ugrek, es az kezet

az hajara vetven, nem akara hogy az latorfaggal es gonostetemenyekkel dúhóskódót tovab halgassak. Az kiraly az attyat ellenzven, Hermolausnak parancsola,

csola, hogy azokat mondana ele, az mi-
ket Calisthenestől az ő mesterétől tanult
volna. Es Hermolaus monda: Elek az te jo
tetemenyeddél, es meg mondom, az mi-
ket az mi nyomorúságinkkal tanultam. Ha-
nyad része maradot meg az Macedonok-
nak az te kegyetlenségedtől? Kicsó-
da nem az igen alavalo verből való?
Attalus, Philotas, Parmenio, Lynce-
stes Alexander, es Clytus, az mi az ellensé-
get illeti, elnek, az harczon allanak, tege-
det az magok páisokkal (*mint Clytus*) be fe-
deznak, es az te dúcsóségedet, az te dia-
dalmodert sebeket vésnek fel: kiknek te
jeles cselekedeteket kellő módon halál-
tad meg. Ki (*mint ugyan Clytus*) az te ástalo-
dat az maga verevel hintezte meg, ki pe-
nig (*mint Philotas*) meg közönséges halállal
sem holt meg hanem kenzzal. Az te ha-
daidnak (*mint Craterus, Lyncestes etc*) előt-
tők jaroj tűzes kenzo férfamban tetet-
ven, az Persáknak, kiket ők meggyőzte-
nek vala, csodaul való nezesekre volta-
nak. Parmenio törvenytelenül vagatot
le, ki által Attalust meg öletted vala;
mert az nyomorultaknak kezekkel vison-
tagels az eggiket az másikkal való meg
öleresben. Es az kik egy keves údóval
annak előtte gilkösfagra való szolgaid vol-
tanak.

Az Tyrannusoknak szokások.

tanak, hirtelenséggel azokat egyebekkel
 öletéd meg. Untalan ellene sőrgölődnek
 vala mindnyajan Hermolausnak. Az at-
 tyja az fegyvert mind végig ki vonta vala,
 ketsegnelkül meg akarván őtet csapni,
 ha az kiralytól nem ellenzettetet volna:
 mert meg parancsola Hermolausnak
 hogy söllyon, es kere őket, hogy az hala-
 los bűntetes okainak őregbitőjét csende-
 sen halgatnak. Azokaert nehezen nyom-
 van le őket, ismet monda Hermolaus;
 Mely őromóst meg engeded hog az ekefé
 sölafra tudatlan gyermekek magok ment-
 segekre söllyanak: de az Calisthenesnek
 sőva tömlőczbe rekeztetet, mierthogy ő
 valoba sölhat. Mert miert nem hozatik
 ele, holot meg azokis meg halgattatnak,
 az kik sándekekot meg vallottak? Tudni-
 illik azért hogy az artatlannak sábados
 sővat felé meg halgatni, es meg semelyet
 sem sēnveded. De azt allatom, hogy ő
 semmit nem cselekedet. It vadnak jelen,
 az kik velem egyetembe ez felette sēp
 dolgot gondoltak. Senki nincsen, ki azt
 mondana, hogy Calisthenes velünk eg-
 yet ertet volna, es megis regtől fogva az
 felette igaz es túró kiralytól halálra ren-
 deltetet. Ezek azért az Macedonok-
 nak jutalmi, kiknek mintha hasontalan es
 ala-

Gunyolas
 keppen szol
 Sándorfe-
 lől.

alaváló verekkel gonoful elf. De neked az meg győzettet nemzetektől el nyert aranyat harmincz ezer ös ver hordozza, midőn az vitezek semmit az erdemnelkül való seb helyeken kívűl hazajokba viſſa nem vivendők legyenek. Mellyeket mindazonáltal mégis mind el ſenvedhetünk minekelőtte minket az poganoknak adnal, es az uy ſokaffal győzedelmes voltunkban az iga ala vetnel. Tegedet az Perfaknak ruhaja es rendtartafa gyönyörködtet, az regi eleidtől maradot ſokafokat meg gyűlölted. Annakokaert nem az Macedonoknak hanem az Perfaknak kiralyat akartuk meg ölni, es tegedet mint pribeket haditörvény ſerint való igaffagyalúldozunk. Te azt akartad hogy az Macedonok előtted terdre eſſenek, es tegedet mint Iſtent ugy imadgyanak. Te Philep kiralt az atyadat meg utalod, es ha valaki az Iſtenek közzül Iupiternel fellyeb valonak tartatnek, meg Iupitert is meg vetned. Csodalode hogy ſabad emberek leven, az te kevely ſegedet el nem ſenvedhettyük? Mit remenlünk tetőlled, kiknek vagy artatlanul kellett meg halnunk, avagy az mi az halálnal ſomorub, az rabſagban elnünk? Te bizonyara ha meg jobbulhacz, ennekem ſokkal tarto-

Az ſzabad-
ſagnak ſzo-
va egy altallya-
ban való.

Az mit)
tudniillik az
szabadságot.

Sandor az
Hermolaus
vadlasiinak
cikkelit meg
czafollya,
azt próbál-
van hogy ő
kegyetlen-
séggel nem
elt volna
Hermolaus
ellen.

zol: mert en töllem kezdetted azt meg tudni, az mit az szabadságban sületet emberek el nem szenvedhetnek. Tovabba kerlek azon, kedvez az mi búlcinknek, arva venfegeket halalos büntetésekkkel ne terhellyed. Minket vites ki halálra, hogy az mit az te halalodból kevántunk vala, azt az magunkból nyerjük meg. Ezeket monda Hermolaus.

Az király penig így bólla: Mely hamis-
fak legyenek, az miket ez az maga meste-
retől adattakat monda, az en türe-
sem meg mutatando. Mert noha az gil-
kosságra valo vetek ki vallasot, de
hogy tuis, ne csak en magam, hallanatok,
ki vöm belölle, tudvan en azt,
hogy midőn ennek az latornak az bóll-
last meg engettem volna, ő dúhós-
séggel elendene, mellyel kenferitte-
tet, hogy engemet, kit atya helyet
kellene tisztelni, meg akarna ölni. Minap
midőn magat az vadászatban semtele-
mül viselte volna, az eleinktől es Macedo-
nianak felette regi királitol gyakorlotta-
tot sokas ferint őtet meg verettem. An-
nak ugyan búkséges is volt lenni, es az
mint az tutoroktól az árvák, az ferjektől
az feleségek meg veretnek, az bólgaknak-
is az illyeten údejú gyermekeket meg ver-
ni

ni meg engedünk. Ez az en ő ellene va-
 lo kegyetlenségem, mellyet Isten telen
 gyilkossággal akart meg torlani. Mert e-
 gyebekhez, kik engemet magam elmem-
 mel élnem hadnak, mely sülly legyek,
 tudgyatok, ele samlalnom nem süllyeg.
 Hogy Hermolaus az gyilkosoknak halalos
 büntetéseket né javallya, holot azonokat
 ő maga is erdemlette legyen, az Hercu-
 lesre mondom, hogy semmikeppen nem
 csodalom. Mert midőn Parmeniot es
 Philocast dicsiri, aval az maga ügynek
 solgal. Lyncestes Alexandert penig, ki
 fejem ellen ket serseskedet, es ki titkos
 dolognak ket ki jelentőjetől adatot be,
 meg sabadítottam. Ismet noha meg
 sententiaztatot, mindazaltal ket esen-
 deig elhalasztottam, meglen tū magatok
 kevannatok, hogy vegre latorlagajert
 melto büntetéssel lakolnek meg. Attalus
 minekelőtte kiraly volnek, emlekestek
 rea, hogy az en eletemnek ellensege volt.
 Clytus bar ne kenseritet volna engemet
 maga ellen haragonnom: kinek engemet
 es tūtőket gyalazo vakmerő nyelvet töb-
 ődeig senvedtem, hogy sem mint ő enge-
 met azonokat mondasomban senvedet
 volna. Az kiralyoknak es fejedelmeknek
 kegyelmességek nem csak az ő magok, ha-

nem azoknak kik tollók függének, elmekben is helyheztetet. Engedelmesseggel engedelmestetnek meg az parancsolatok. Minekutanna penig az bocsület az elmekből kitavozik, es az leg felső dolgokat az leg alsokkal meg zavarjuk, erőssakkal kel elnünk, hogy az erőssaknak el-lene allyunk. De mit csodalkozzam en azon hogy ez az kegyetlenseget vetette legyen sememre, ki engemet fősvenyseggel mért legyen pirongatni? Nem akarlak fenjenkent benneteket fel indítani, hogy az en bőkezűseggemet meg ne gyűlöltessem, ha aztú semermeteket annak emlekezetivel meg bantandom. Mind az egefehadat nezzetek meg, az kinek egy kevesűdövel annak előtte fegyveren kívül semmie nem vála, most ezüstös agyakban fekszik, az asztalokat aranyal terhelik, serg solgakkal jarnak, az ellensegtől nyert ragadomanyokat el sem birhattyak. De aztis veri ellenem, hogy az Persak, kiket meg győztünk, nagy bocsületben vadsnak. En nalam bizonyara nagyban. Az en merteklethezemnek felette bizonyos jele, hogy még az még győztetteken is kevellyen nem uralkodom: mert Aszaba nem azért jöttem, hogy az nemzetseget fenekkel fel forditanam, sem azért hogy

Az Sándor
vitezi gazda-
gok.

hogy az földeknek halon felet pústava
 tennem, hanem hogy meg azokis, az ki-
 ket haddal birodalmom alá hayottam
 volna, az endi adalmomat meg ne ban-
 nák. Annakokaert veletek egyút vitez-
 kednek, az tú birodalmotokert vereket
 ontyak, kikkel ha kevelyen bantunk vol-
 na, partot ú öttének volna. Nem hoáas
 az a birodalom, az melybe fábyával vite-
 tünk be. Az jo tetemenyeinek emlekezeti
 örökke való. Ha Áfiat birni akarjuk, es
 nem csak által akarunk rayta menni, az
 mi kegyelmességünket közlenünk kel e-
 zekkel: ezeknek húsegek tésí allandova
 es örökke valóva az birodalmot. Es bizo-
 nyara többet birunk, hogy sem mint keva-
 nunk. Az telhetetlen fősvenyiségnek pe-
 nig tulaydonfaga az, hogy még-istölteni
 akarja azt az miteli volta miat ki foly. De
 mindazonaltal azoknak erkölcsöket az
 Macedonokba öntöm, mert sok nemzet-
 segekben latok oly dolgokat, mellyeket
 ne segyenlyünk követni. Es nemis birha-
 tunk berevel ilyen nagy birodalmot kü-
 lömben, hanemha nemellyekre tanitryuk-
 is őket, es nemellyeket tanulunkis tölők.
 Amaz dolog csak nem nevetsegre melto
 lón, az mit Hermolaus kevan vala töllem,
 hogy Iupitert meg vetnem, kinck vala-
 H h 5 tété.

Fianak is-
merttettem
lenni) tudni
illik az Ham-
mon lupia-
papjának kö-
szönetet
vétel.

tételével fianak ismerttetem lenni. Val-
lyons az-is en hatalmomban vagyone mit
felellyenek az Istenek ennekem? az fiai
nevezettel meg kinalt engemet, azon ne-
vet fel vennünk, azokhoz az dolgokhoz
az mellyeket mivelünk, nem illetlen volt.
Bator az Indianak lakosaiis engemet Isten-
nek hinnenek lenni, mert az hadak az jo
hirrel nevel allanak, es gyakorta az mit az
emberek hamisan el hittenekis, igaz gya-
nant tartatot. Azt veliteke hogy en az tú
fegyvereket aranyal es ezüsttel bujasag-
nak követesefből ekesittettem legyen
még? Meg akartam mutatni, hogy azok-
nak, az kik ezekkel szoktanak elni, ez ez-
köznel semmi alab valonak nem lattat-
nek lenni: es hogy az Macedonok egye-
bekkel győzhetetlenek leven, aranyal
sem győzettetenek meg. Annakokaert
azoknak először minden rusnya es alavalo
ezközöket nezőknek semeket meg fo-
gom, es meg mutatom, hogy mi nem a-
ranyra avagy ezüstre valo kevanfagunk-
ban jöttünk legyen, hanem hogy az föld
kerekséget birodalmunk ala haycsuk.
Mely dúcsóséget te gilkos felbe akartal
szakasztani, es az Macedonokat, ha az kira-
lyok el vesztetet volna, az meg győzette-
tet nemzetsegeknek birtokok ala adni.

De

De most arra intés engemet, hogy az tő
 főleiteknek kedvezzek. Iollehet nem kel
 vala ugyan tő nektek tudnotok, ezek fe-
 lől magamban mit vegestem legyen,
 hogy annal somorubban vesnetek el, ha
 nektek az tő főleitekre valami emlékeze-
 tetek es gondviselestekek vagyon: de ezt az
 bokaft, mely az artatlan rokonságokat es
 főleket az gonos tevőkel egygút meg őli
 vala, el törölttem: es azt vallom, hogy ők
 mindnyajan azon bősűletben lesnek, az
 melyben voltak. Mert az té Calisthe-
 nesedet, kinek egyedül azért lattatol eleg
 embernek lenni, hogy lator vagy, tudom
 miért akarnad ele hozattatni, hogy ezek
 előtt az gyalazatok, mellyeket hun en re-
 am hanyal, hun magad hallal, annak sája
 aitalis ellenem samlaltassanak. Kit ha Ma-
 cedo nemzet volna, veled egyetembe
 be hoztam volna, miert hogy hozdad ta-
 nitvanyához felette illendő mester. De
 neki, holot Olynthus városbeli, nem azon
 szabadsga vagyon. Ezeknek utanna az
 gyűleste el bocsata, es az meg sententia-
 tattakat azoknak az embereknek paran-
 csola kezekben adatni, kik azon seregből
 valok valanak. Azok hogy az magok hű-
 segeket kegyetlenfeggel bizonitanak meg
 az kiralynak, meg kenozvan őket, meg
 ölek.

a Tudni il-
lik mikor
Clytus meg
ólven, ma-
gar ehseg-
gel akarta
meg ölni.

b Szép dolog
az fejedel-
meknek effe-
lepeidákat
olvasni és e-
szekben tar-
tani, hogy
oly dolgot
ne cseleked-
gyenek, az
mellyet ofz-
tan megban-
nyanak.

őlek. Calisthenesis megkínóztatvan ha-
la meg, az király elete ellen való tanács-
kozásban artatlan leven, ki semmikeppen
az udvarhoz és az hizelkedőknek elme-
jekhez alkalmatos nem vala. Annakoka-
ert senkinek fegyver miat való halála az
Görögöktől Sandor ellen nagyobb gyűlö-
seget nem indított, mint ennek, hogy az
jeles erkölcsökkel és tudományokkal meg-
ekesíttetett bölcs embert a (ki által az e-
letre vissza hozat vala, mikor Clytusnak
meg ölettetése után magát az halálra
szánta volna) nem csak meg ölete, ha-
nem mégis kínóztatta legyen, még penig
maga mentsegenek meg hallatának
kül. b Mely kegyetlen seget kező meg sa-
nasbanas követet.

De hogy az híreknek hintegetésekre
szarmazot hívalkodást ne találja, az ta-
bort Indiara indita, az hadakozással men-
denkor híresbnevesb leven hogy sem-
mint az győzelem után. Az India csak
nem mindenestől fogva napkeletre ne-
zelelsegere keskenyb hog sem mint egye-
nes voltaval. Az mely részei az deli selet-
vesik, az földnek nagyobb magasságot fel-
lyúl haladgyak, az többi teresek, és az
Caucasus hegyből szarmazot sok híres fo-
lyó vizeknek az mezőkön csendes folyást
adnak.

adnak. Az Indus hidegjab hogy sem mint
 az többi: az tengernek finetől nem sok-
 kal különbözö vizeket hayt. Az Ganges
 minden napkeleti folyo vizek között leg
 nagyob, del felől foly ala, és az nagy
 magas hegyeket egyenes folyafaval er-
 dekli. Az ellene vettetett meredek kőszik-
 lak napkeletre hajolnak, es minckutanna
 az veres tengerbe szakad, az partokat sag-
 gatvan, sok elő fakat az földnek nagy re-
 sével egyetembe nyel el. Az kősziklaktól
 is bantattik, mellyekkel gyakorta viűűa
 veretik. Az hun lagyab földet talál, vizet
 vet ki, es búgeteket csinál. Azt az
 Acesines őregbiti. Az Ganges az tenger-
 be folyando Acesineft megtartoztattya,
 es mind az ket folyo viz nagy sebbel egy-
 be útközik: mert az Ganges az magake-
 meny saját amannak be folyafa ellen veti,
 es az viűűa veretet vizek is nem enged-
 nek. Az Dyardanes nem olyan hires
 viz, mert Indianak végűű reűűein foly. De
 nem csak crocodilusokat, mint az Nilus,
 hanem delphin halakatis, es egyéb nem-
 zetűűek között ismeretlen oktalán allato-
 kat tart. Az Erimanthus folyo viz gyakor
 haylasokkal untalan meg horgasztatvan,
 az mezűűket őntűűű ot lakosoktól ki ar-
 koltatik. Az az oka, hogy vekony mara-
 dekat

Indianak
csodálatos
állapattya.

Az veres ten-
ger honnet
mondattat-
fek veres-
nek.

Indianak
nagy gazdag
sága és ben-
ne termő al-
lati.

dekat immar nevelkül erebbe az tenger-
be. Ezeken kívűl mind az egész ország fok
folyó vizektől hasítottatik, de nem neveze-
tesektől, mert nem annyira az derekan
folynak. De az mely helyek az tengerhez
közelsébe vadtak, azokat az északi felek igen
megsáraztyak. Azok az hegyeknek tetei-
től meg tartoztatvan, az bellyeb való he-
lyekre nem hatnak, azért az gabonának
taplalásokra filigyek. De azon az tájkon
az világ az údőknek szabot rendtartásokat
elannyira meg változtattya, hogy a mikor
egyebűt való helyek az napnak forrosaga-
tól hevűlnek, Indiát az havak be borit-
tyak: és ismét midőn egyeb helyek nagy
hidegséggel vadtak, ott el szenvedhetet-
len hevűség vagyon. Es ez külömbűség mi-
ért legyen, sekinék magat az természetnek
oka meg nem nyilatkoztatta. Az tenger
bizonyára mellyel mosatik, még sinevel
sem külömbűz az többtől. Az Erythrus
királyrol nevezetett, mely nevezetert az
tudatlanok azt hiszik hogy veres az vize. Bő-
lén termő föld, az ruhajok inkább mind-
nyajoknak abból vagyon. Az faknak gyen-
ge hejai, nem külömben mint az viasz, az
bőűknek jeleit be vesik. Az madarak az
emberi nyelven való szólásnak követese-
re megtanítottatnak. Egyeb nemzetise-
gek

gek között sokatlan oktalán állatok vadnak benne, hanemha közikbe bevitettenek volna. Azon föld rhinocerosvada kistart, de nem ot nemzi. Az elefántoknak nagyobb erejek vagyon, hogy sem mint az mellyeket Africában éligenek, és erejeknek meg felel az ő nagy voltak. Az folyó vizek aranyat haytnak, mellyek csendés és lassu menetellel folynak. Az tenger az partokra draga kőveket és gyöngyöket önt ki, és nincsis gazdaglagnak mas nagyobb oka, kivaltkeppen mitől fogva az vetkekre ingerlő közönséges kereskedést az külső nemzetsegek közze ezekkel az draga gyöngyökkel és kővekkel kihiresitettek. Mert az buzgotengernek seprőleki annyira bőczültetnek, az meni arrat az modnelkül való kevanlag rendelt nekik. Az embereknek elmejet, az mikeppen mindenűt, ő nálok is az helyeknek allapattya formallya. Az testeket mind az labokig ala lenből csinaltatot ruhakkal fedezik. Az labokban folyakat viselnek, az fejeket len gyolcsal tekerik be. Az fülökről draga kővek függenek. Az kezeket mind az valokig arannyal ekesitik, az kiknek az ő feleik között vagy fősegek vagy gazdaglagnak nagyobb vagyon. Az hajokat fűfűlik gyakrab-

De nem os
nemzi) Mert
Szerecsen
országban
teremnek.

Az Indiai ki-
ralyoknak
pompajok.

gyakrabban, hogy sem mint nyirjak; az
allok mindenkor nyiretlen: az orczajok-
nak több bőret meg fimittyak. Mind azon-
által az kiralyoknak mercekletlenfegek,
mellyet ők fő meltofagnak neveznek,
minden nemzetségeknak vetkek felet va-
lo. Mikor bizonyara az kiraly közönse-
ges helyen magat nezetni szenved, az föl-
gak ezüstből csinaltatot temienező ede-
nyeket viselnek, es mind az eges utat, az
mellyen magat hordoztatni rendelte, jó
illatokkal betöltik. Arany lectikaban, az
draga gyöngyök körül fűgven, fekszik.
Az len gyolcsbol valo ruhak, mellyekben
fel öltözöt, aranyat es barsonnyal meg-
ekefittetnek. Az lectika utan fegyve-
resek mennek, es az test őrzők, kik között
az agakon madarak ülnek, mellyeket gon-
dos dolgok ellen enekleffel csacsogni
tanitottanak. Az kiralyi udvarnak
mind eppen aranyas oslopi vadnak, azo-
kat az aranyba foglaltatot fölő vetőő
környűlfollya, es az madaraknak, mel-
lyeknek nezesiben felette gyönyörköd-
nek, ezüstből csinaltatot kepei az eppüle-
teket meg ekefitik. Az kirali ház az be me-
nöknek nyitva ál. Mikor az kiraly az ha-
jat fűfűlli es fepegeti, az követsegekre
valasokat akkor tesen, az alatta valoknak
törvé-

törvényeket akkor foglaltat. Az folyakat
 le vonvan, az labait drága illatokkal meg
 kenik. Az vadásásban leg nagyobb munka
 az vad kertbe be rekesztetet vadakat az
 agyafoknak kívánsági es eneklesi között
 meglőni. Ket ket fignyi nyilak vadnak,
 melyeket nagyobb erőlködéssel lőnek ki
 hogy sem mint hasonnal: mert az nyil,
 melynek minden sebessége az könnyűség-
 ben vagyon, az keptelen teretől meg ne-
 heztetik. Közelb való helyekre lovon
 megyen; mikor messzeb való meneteli
 vagyon, az bekeret elefantok vonják, es
 olyan nagy fene allatoknak testeket a-
 ranyal mindenestől fogva be fedezik. Es
 hogy az ekteten erkölcsöknek valami hia-
 ne legyen, az agyafok hosszú rendlara-
 nyas lectikakban mennek utanna. Az ki-
 ralyne asszonnak rend szerint maskülön
 való serege vagyon, es bujasaggal hason-
 lo. Az eledeleket az asszonyallatok keši-
 tik, bortis ugyan azok foglaltatnak, mel-
 lyel az Indiaiak mindnyajan bővön elnek.
 Az bortol es alomtól el nyomatot kiralt az
 hálo hazba vissza az agyafok viszik, regi
 eleiktől maradot enekkel az eczakaknak
 lstenit hivan segítségül. Kihinne, hogy
 ez vetkek között az bölcsesegre gondvi-
 seles legyen: Egy fele paraßt es iszonyu

Az Indiaiak
közö: valo
bölesek,

Szarvakra
kezdette hor-
gasztani) az
az, mikor az
ny hold fel-
tezik.

emberek vadnak, kiket böleseknek hi-
nak. Ezeknel az halálnak napjat meg e-
lőzni, tep dolog: es magokaet elevenen
meg egettetik. Az kiknek vagy venfe-
gek, vagy gonos egessegek vagyon, az
varatot halalt eleteknek gyalazattyanak
tartyak, es nemisteterik semmi becsület
az testeknek, mellyeknek az venseg vet
veget eletekben. Azt velik hogy meg fer-
teztetik az tűz, az mely nem eleveneket
veszen be. Azok a kik az varosokban kö-
zönseges sokasokkal elnek, az csillagok-
nak jaraft tudosan nezni, es következen-
dő dolgokat jóvendőlni mondatnak;
nemis hisnek senkit az halálnak napjaval
sietni, az kinek rettenefnelkül varni ha-
bad legyen. Isteneknek velik lenni, vala-
mit imadni kezdettenek, kivaltkeppen az
elő fakat, mellyeket meg bantani, főben
jaro dolog. Az holnapokat tizenöt öt
napokra hataroztak. Azeztendőnek tel-
lyes részei meg tartatnak. Az holdnak jara-
saval jedzik meg az üdöket, nem ugy az
mint többire mindenek, mikor az kerek-
segét az vilagossag meg töltötte, hanem
mikor ő magát sarvakra kezdette hor-
gasztani. Es annakokaert azoknak rövid-
gyeb holnapik vadnak, az kik azoknak
üdejeket az holdnak ez modgyahoz
igaz:

igazították. Sok egyéb dolgok is hagyatának emlékezetre, mellyekkel az vífelteget dolgoknak rendit meg kése. delmestetni, bizonyára hasznosnak nem lattatik vala lenni.

Azert minck utanna Sandor Indianak hatariba be mene, az magok nemzetsegi-nek kiralyocskai eleibe menenek, paran csolattya szerint cselekedendők, azt mód-van hog ő Iupiternek harmadik fia erke-zet volna hozzájuk. Az Liber atyat es Her-culest hirrel ismertek volna, őtet penig jelen lenni latnak. Az kiraly őket kegyel-mesen fogadvan, parancsola hogy utan-na mennyenek, az utaknak azon kalauzi-val akarvan elni. De midőn több senkj eleibe nem jűne, Hephæstiot es Perdiccast az hadnak egy rešével ele küldé azoknak meghaytasokra, az kik parancsolattyat meg vetnek: es meghagya, hog az Indus folyo vizig mennyenek, es hajokat csinaltassanak, az mellyeken az had az tulso fel-re által költöztethetnek. Amazok, miért hogy több folyo vizeken is kelletik vala által menniek, az hajokat őšve ugy fog-lalak, hogy egymastol el šaggattatvan šekereken hordoztathatnanak, es ismet őšve foglaltathatnanak. Annakutanna Craterusnak megparancsolvan, hogy az

Sandor az Indiai fejedelmek hízkelkedéssel fogadgyak.

Sandornak
hadi okos
gondolattya
hogy az ha-
dakozásban
gyakorlatlan
nemzetseget
a maga meg-
adására ken-
szericse.

Az Nyfa va-
rosra érke-
zik.

phalanx sereggel ő utanna mennyen, az lovag hadat es az könnyű szerrel valokat ki vive, es azokat az kik velle sembe mentenek vala, kicsid harczal az közel valo városba úze. Immar Craterus elerkezet vala. Annakokaert hogy először megretentene az nemzetseget, mely meg az Macedonoknak fegyveret meg nem probalta vala, meg parancsola, hogy senkinek ne kedvezzenek, az városnak mellyt meg szállot vala erősségit fel gyutvan. De midőn az kőfalok környül nyargal vala, nillal meglötetek. Meg veve mindazonaltal az városf, es annak minden lakositle vagatvan meg az hazak ellen is kegyetlenkedes lön. Az nemtelen nemzetseget meg haytván, onnat az Nyfa városra érkezek. Az tabort szerencsére szinte az város előtt erdős helyre szállitvan, az eczakai hidegfeletteb való leven hogy sem mint mássor, az vitézeknek testeket meg fázlala, es az tűz alkalmatos orvosságot adatek. Mert az erdőket vagvan lantgot gyulaştanak, mely az tűztől taplatatvan az városbelieknek temető helyeit meg gyuta. Regi cedrus faból eppittetnek vala, es az bevetetet tűzet belefen terjeszték, megleen mindeneftől fogva mind az földig elegenek. Es az városból

bol először ebeknek ugatása, annakutána az embereknek is zaygasok hallatek. Akkor az városbeliek-is megérték, hogy ellensegek jöttek, és az Macedonok-is hogy ők város melle jutottak. És immar az király az hadat ki vitte vala, az kőfalokat ostromlisa vala, és ottan az városbeli ellensegnek az ársé, mely harcsot probált vala, lövő dardakkal elborittatek. Azert nemmellyeknek az megadás, nemmellyeknek pedig az harcznak meg probalasa teczik vala. Kiknek ketelkedeseket megtudvan, megparancsola, hogy csak környül állalyak őket, és az öldökiefektől megtűrközzenek. És vegezetre az megállásnak vesélivel el farsátatvan, magokat megadák. Az Liber atyától mondogya vala magokat farnmazottaknak lenni, és ez igaz eredetek vala. Azon város az hegynek, mellyet az ot lakosok Meronnak hinak, az allyaban helyhezttet. Az Görögök hazugsagra való szabadfagot onnatvóttetek, hogy az Liber atya Iupiternek agyékabareytezett volna. Az király mincutanna az hegynek állapattyat az ot lakosoktól megérte, elést küldven ele, mind az egész haddal annak az tetejere felhaga. Mind az egész hegyen sok folyó borostyan és élő fa terem: sok fogyhatatlan vizek

Az megszállatot városbelieket ha meg hasonlótanák, mi csoda mersefeggel kel meghaytani.

113 folynak,

Az Sándor
vitézinek az
Nyírávaros-
nak hegyen
nagy öröm-
mel való far-
tagolások.

Az bölcs ve-
zer az törté-
netből ada-
tot feleltet-
ve való szabad-
ságot nem ve-
t meg: de ő
nek ivigya-
zonak kel-
lenni, mert
amaz mon-
dani il-
lik, nem vel-
tem volna,
hát es vesze-
delmes.

folynak, külömbkülömb felejo izú ege-
seges gyümölcsök is vadnak, az föld ön-
kent történet szerint való magoknak gabo-
nait nevelven. Azokon a meredek kőszik-
lakon apro gyümölcsöket termő boro-
styan fakis es nagy vadon erdők vadnak.
Azt hiszem bizonyára hogy nem Isten in-
tesből hanem faytalanfagból mentenek
legyen annyira el az dologban, hogy szerint
ferte a folyó borostyannak es az főlő fak-
nak leveleit le faggatnak, es magokat le-
veles agakkal meg ekefitvő, mind az ege-
erdőben bolondoskodokhoz hasonlo-
van idefőva budosnának. Azert anni ezer
embereknek, annak az erdőnek oltalma-
zo Istenet imadoknak kialtasival az he-
gyeknek tetői es az berczek zengenek va-
la, midőn az kevesektől fűrmazot felet-
teb való szabadság (az mint gyakran tör-
tenik) hirtelenfeggel mindenekre terje-
det volna: mert mint egy nyilvan való
bekefegben, az fűveken es az őseve hor-
datot leveles agakon testeket le terítették
vala. Es az király az történetből eset felet-
teb való szabadságot meg nem vetven, az
lakozásra mindeneket bősegefen adat-
van, az hada az Liberatyanak tíz nap al-
dozek. Kicsoda tagadna az fő dűcsősse-
getis gyakrabban az jó szerencsenek, hogy
sem

sem mint az vitélőnek jó teteményének lenni? Mert meg az lakozokra és az bortól el aluttakra is, az ellenfelekre is menni nem mere, az bolondoskodóknak és hujjagatoknak kiáltásoktól nem külömben rettenven meg, mintha harczolónak úvöltések hallatát volna. Az Oceanum tengerről reáigen és tobzodva vízfá mentekben is az ellenfeleket szeméi előtt azon jó szerencse fedezte be. Innét egy tartományra érkezének, mely Dædalanak hívtattik. Az ott lakók lakó helyeket pusztán hattak vala, és az utnalkül való és erdős hegyekre futottanak vala. Azert Aca-deran által mene, mely hasonlokeppen elgettetet és pusztán hagyatott vala, az benne lakók ki futván belőle. Annakokart az hadakozásnak módját az ketelen-
 seg meg változtata. Mert az hadat meg oltván, az fegyverit egyfőrmind fok helyeken meg mutata, és az városban el nyomtatván, az kik az ellenfelet reájok vartak vala, minden vesellyel tellyességgel meg enyhítettének. Ptolemæus több városokat, Sándor felette nagyokat vőn meg, és ismet, az mely hadat meg oltott vala, őfőve takarita. Annakutanna az Choaspes folyó vizen által költözven, Cœnust egy gazdag városnak (mellyet az benne lakó-

Gyakran az szerencse nem az vitélő adgya az dicsőséget.

Azok az va-
rosok erössir-
tettnek fő-
modon meg
az mellyek-
ben nem sok
hanem se-
reny es az
bóles capita-
nok paran-
csolatnak,
engedelmes
vitézek vad-
nak.

Egy egesz
Magyar melj-
földet nem
teszen.

fok Beziranak hinak) meg Ballasaban ha-
gya. Ő maga az Mazagakra mene, Affaca-
nus (az kie az ország vala) minap halván
meg. Mind aztartomannak, s mind az
varosnak fejedelme az annya Cleophes
vala. Harmincz ezer gyalog otalmazza
vala az varost, nem csak az hellyel hanem
az eppülettelis erőflet, mert az hun nap-
keletre nez, sebes folyo víztől vetetik
környül, mely mind két felől meredek kő-
sziklak leven az varosra valo menetelt
meg bantya. Napnyugat felől es del felől
mintha ugyan akarattya szerint az terme-
ket felette magos kősziklakat vit melleje.
Mellyeken alol regi üdőtől fogva melyen
vajattatott barlangok es üreg helyek vad-
nak, es az hun ezeknek vegek szakad, igen
nagy munkával valo arok vetteter el-
nek. Az varost harmincz öt futamatni
kőfal fogja környül, melynek az also re-
sei kővel az felfők egetlen teglával rakat-
tanak. Az teglának őse foglalo az kő-
vek, mellyeket köziben raktanak, hogy az
erős materie az könnyen romlo es az-
zal egygút az agyag fekűnnek. Hogy min-
dazonaltal mindenestől fogva ala ne
rokanna, köziben erős gerendák rakatta-
nak vala, az mellyekre csinaltatott padla-
fok az kő falokat be is fedik vala, s által
jaro.

Jarovakkais törték vala. Midőn Sandor
 ezeket az erőflegeket szemlelné, és mit
 kellene cselekedni bizontalan volna
 (mert az öreg helyeket-is egyebkent be-
 nem rakathatta vala, hanem csak töltes-
 sel, és az faltörő szerbámokat-is az kőfal-
 hoz külföldben nem vitetheti vala) egy
 ember ötét az kőfalról nyíllal meg löve. Sandor meg
sebesítették,
és az sebnék
faydalmaból
megismeri
hogy ő aca-
listen volna.
 Törtinet szerint az nyíl az laba ikrajába
 mene, melynek az vasat ki vonvan, lovat
 hozata alaja, kin jarvan és az sebet meg
 be sem köttetven, az elrendeltetett dol-
 gokban nem restyebben jar vala el. De
 midőn az sebes laba le függene, és az vér
 meg áradvan az meghidegedet sebz
 faydalmot nehezitene, azt mondgyak
 hogy mondotta, hogy ő Iupiter fiának
 mondatnek lenni, de beteg testnek nya-
 valyait erezne. Mindazonáltal eleb az
 taborba vissza nem mene, meg nem min-
 denekre gondot vifele, és az miket csele-
 kedtetni akarna, meg parancsola. Azert
 az mint meg vala hagyva, nemelleyk az
 varoson kívül az hazakat bontyak vala
 le, és az töltesnek csinálására felette sok
 eggyetmaft vonásnak vala ala: nemelleyk
 az gördőkbe az nagy faknak derakit, és
 az nagy kőveket hanyak vala. Es immar
 az töltes az földel sínültig ér vala. Annak-

okaert tornyok csináltatnak vala, mely
 eppületek az vitezeknek felette nagy
 serenysegekkel kilenczed napig elve-
 geztetene. Az kiraly, az sebe meg fin-
 te be nem gyógyulvan, azoknak meg la-
 togatásokra ele mene, es az vitezeket meg
 dicsirven, az ostromlo csinalmányokat
 ele vitetni parancsola; mellyekből az ol-
 talmazokra nyilaknak felette nagy sokasá-
 ga öntetek ki: kiváltkeppen az effle al-

Minden tehetség nélkül mely
 lattatnak) Ez cselekedet úgy
 lehetet, hogy az kik az tor-
 nyokat az város fele toltak,
 azon tornyokban vagy alatt
 voltak, vagy hatullyok meger,
 es az városbeliek azért nem
 lattak őket. Vegetius lib. 4.
 jaro tornyoknak hiza, kerekék
 csináltattanak alaiok, es úgy
 hordoztattanak.

kotmányokhoz tudatlanokat
 az mozgo tornyok rettentük
 vala: es az minden tehetség-
 nélkül, mely lattatnak, reájok
 vitetet olyan nagy alkor-
 manyokat az Isteneknek ha-
 talmokkal hordoztatni hífik
 vala. Az faltörő eszközöket-
 is, es lövő berhamokkal ki lö-

tetet felette nehez dardakat nem itilik va-
 la az halando emberekhez illeni. Azoka-
 ert az városnak oltalma felől ketfegeben
 esven, az varba menenek. Onnat miert-
 hogy az megállattaknak az magok meg
 adasánál semmi egyeb nem teccik vala,
 az kiralyhoz kegyelmet kerendő követek
 menenek ala. Mellyet megnyerven, az
 kiralyne asszony fő asszonyoknak, kik bo-
 rokat arany csefékéből kóstolnak, nagy se-
 regé.

regevel ele mene. Ómaga kisdéd fiat az királynak terdeihez állatvan, nem csak az kegyelmet, hanem elebbi állapotjának méltóságatis megnyere. Mert királyné a fionnak neveztetek, és nemelylek azt hittek, hogy fíepsegere nagyob tekintetlőt volna hogy sem mint az meg fíafra. Az gyermeknekis bizonyára annak utanna ő tölle akar hogy fíülettetek, • Sandor volt neve.

a Ki annak utanna, az mint Iustinus írja, az Medusok kállya volt.

Innet Polypercon az Nora nevű városra haddal küldetven, az rendtartás nélkül való városbelieket harczal meg győze: az erősegekbe üzettetteknek utannok menven, az várost meg holdoltata. Sok nemtelen városok, mellyek az benne lakosoktól pústan hagyattanak vala, és enek az király birtokába, mellyeknek lakosi fíefegyverkezven egy Aornus nevű kősziklat foglalanak el. Az híre az vala, hogy ez az Herculestől hiába állatot volna meg, és az föld indulas miat kenferittetet volna alolla el tavozni. Sandorhoz, ki annak megveteleiben rementelē vala, miert hóg az kőszikla minden felől meredek és meg fíakadozott vala, egy ven ember, az helyeknek tudója, két fiával hozza mene, azt fogadván, hogy ha munkájának jutalma lenne, ő az kősziklara utat mutatando volna.

Sandor az Aornus nevű kőszikla meg szallja.

Negyven
nyolcs ezer
koronas ara
nyatteszen.

Nyolczvan talentumba alkuvek meg Sander velle, es egyiket az ifiak közzül zalagul meg tartvan, ő magat azoknak, az miket fogadot vala, veghez vitelere elbocsátá. Az könyű szerrel valo vitezeknek hadnagyul Mullinus az kiraly secretariusza adatek. Mert az teczik vala, hogy ezek az ellenszegenek meg csalasara kerülve mennek fel az kősziklanak az tetejere. Az a kőszal nem ugy nevededik fen valo magofagaig, mint sok egyeb kőszalak, túrható modu es apro meredek hagokkal, hanem felette nagy hegyes rakas modgyara emeltetet fel, melynek az also részei keskenyek, az fellyeb valok meg keskenyednek, az leg felső részei hegyes tetőre emelkednek. Annak az allyaban az felette mely Indus vize megyen, mind ket felől erős partyaileven. Mas felől nagy melységű gödrök, es vizek miat lőt meredek baka-dalok vadnak; es az meg veteleiben mas egyeb mod nem adatik vala, hanem hóbé töltetnemek. Az erdő hozzájok igen közel vala, mellyet az kiraly vagatni úgy parancsola, hogy az faknak az deraki az agaknelkül, meg nyelve hanyatnanak, mert az boytos agufak az hordokat meg bantottak volna. Az gödrökbe leg először is ő maga vete egy meg csonkittatot

fat,

fat, es az hadnak kialtasa, mely jo kedvek-
nek jele vala, következek, fenki meg nem
vetven az dolgot, melyhez elsőben is az ki-
rally fogot volna. Heted napig az gödröket
betöltötték vala, midőn a kirally a nilasok-
nak es az Agrianusoknak megparancsola,
hogy az nehez hago helyekre felérőköd-
gynék, es a maga seregeből felette sereny
ifjakat harminczig választá: Ezek eleiben
hadnagyokul adatanak Charus es Ale-
xander, kit az kirally, az nevről mely neki
ő velle közönséges volna, meginte. Es el-
sőben, miert hogy olyan nilvan valo ve-
sedelem vala, nem tezek, hogy az ki-
rally ő maga az harczra mennyen; de mi-
helt az trombitaval jeladatek, az seriny
mereű vitezember az test őrzőkre for-
dulvan megparancsola, hogy ő utanna
mennyenék, es az kősziklara előér is
ő maga menefel; Es az utan az Macedo-
nok között fenki meg nem allapek, es
rendelt helyeket el hagyvan, szabad aka-
rattyok serint az kirally utan mennek vala.
Sokaknak keserves esetek lőn, kik az
meredek kősziklakrol ala csuszamkodvan
az otele folyo vizbe veszenek. Meg az ve-
sedelemben nem levőknek is somoru-
nezes vala. Midőn penig egyebeknek
vesedelmekkel, mitől kellene nekik is
főlni.

Csak hogy
az vezerek
magok ad-
gyanak jo
peldat az a-
lattok valo
vitezeknek
semmi ne-
hez dolog
nem leszen.

Sandornagy
mereszen az
kősziklara
először is ő
maga me-
gyn.

Az fejeede-
lemnek es
dicsőfleg-
nek emleke-
zeti az halál-
fegyverit
meg tompít-
tya.

felniék, megintetnének, az éanakodas fe-
lemre fordulvan, nem az elvésteket ha-
nem magokat sirattyak vala. Es immar el-
annyera jutottanak vala, az honnat vést-
delemnelkül hanemha győzedelmelen
visssa nem jöhetnének, az poganak az
felmenőkre felette nagy kőveket hem-
pelygetven eleikik az alhatatlan es sikam-
lo lepesben el tantorodvan fő meredek
hatra esnek vala. Mindazonáltal a Sándor
hadnagi Alexander es Charus felhatot-
tanak vala, kiket az kiraly harmincz valo-
gatot vitezekkel elől el küldet vala, es
immaron semtőlsembe kezdettenek va-
la harczolni. De midőn az poganak fel-
lyúl reájok dardakat sornanak, ők gyak-
rabban lövetnek vala meg, hogy sem mint
sebesitnek vala. Annakokaert Alexander
mind az maga neveről, s mind fogadasa-
rol meg emlekezven, midőn serenyben
harcsolna hogy sem mint magat oltal-
mazna, minden felől meg lövöldöztet-
ven el borittatek. Kit mihelt Charus hat-
ra tekintven, az földön fekenni látta, az
bossuallason kívűl mindenekről el fe-
letkezven, az ellenfegre kezde rohanni,
es fokakat dardaval, nemellyeket sablya-
val meg öle. De midőn az egy embert an-
ni fok kezek üldöznek, halva az barattyá-
teste-

testere borula. Az kiraly, az mint illikisvala, az jeles sereny ifiaknak, es az több vitezeknek is veszedelmekkel fel indittatvan, trombita szóval vissza teresre valo jeltadta. Eleteknek megtartasara lön, hogy halkal es batran menenek vissza. Es az poganak azzal megelégedven, hogy az ellenfeget ala úztek volna, az vissza menőket nem üldözek. Tovabba Sandor noha magaban el vegezte volna, hogy az el kezdet dologtól meg szűnnek: mert az kősziklanak meg vetele felől sem miremeneseg nem adatik vala; mindazonáltal azt tettete hogy annak ostromlasaban alhatatos volna. Mert az utakat is allatni, az tornyokat is ele vitetni, es az meg farattaknak helyekben is egyebeket következni parancsola. Kinek vakmerőseget megertven, az Indiajak ket nap es ket eczaka, nem csak az bizodalomnak hanem az győzedelemnek is mutogatással lakozanak, az ő szokasok szerint az dobokat verven. Harmadik eczaka pedig az doboknak zörgése megűnt vala hallatni, de mind az egész kősziklaról faklyak finlenek vala, melyeket az poganak azért gyutottanak vala, hogy nekik batorlagosb családok lenne az sötet eczaka az utnelkül valo kőveken futandoknak.

Teles hadi
okossága,
mellyet az
hadakozó
vezéreknek
meg kel tar-
taniok.

Az

Masodik fő
hadiokos-
ga, mellyel
az futokat
meg retten-
ti.

Minervának
azért eppitte
te, hogy el-
mevel es
mesterseg-
gel vötte le-
gyen inkab-
az győzedel-
met hogy
seni mint
erővel:

Az király Balacrust kimleniele küldven,
meg erte, hogy az Indiaiak elfutvan az
kősziklat pusztan hattak volna. Akkor
trombita szóval jel adatvan, hogy mind-
nyajan felkiáltanak, az rendtartásfel-
kű futokat meg rettenté. Es sokan (mint-
ha az ellenség jelen volna) az sík kőve-
ken es utnelkül való kősziklakon nyakra
főre alá esven meghalanak. Sokan ta-
goknak valami részben meg fellegűlven
az epektől el hagyatának. Az király az
helyeknek leven inkább meg győzője
hogy sem mint az ellenségnek, mindazal-
tal az nagy Victorianak aldozatokkal es
isteneknek tiszteletivel halakat ada. Az
kősziklan Minervának es Victorianak ol-
tarok eppittetének. Az utnak kalauzinak,
kiknek hogy könnyűséggel felmennyenek
meg parancsolta vala, noha igireteknel
kevesbet cselekedtenek vala, mindazal-
tal jutalmok tökéletesen meg adatek.

Az kősziklanak es az hozza ragasztatott
tartomannak gondviseletet Sisocostusra
bizvan, onnat Ecbolimara mene. Es mi-
nekutanna meg ertette volna, hogy az
utnak sorosagitt egy Eryx nevű ember
huzezer fegyveressel allana, az hadnak
nehézebbéssel való sereget Cœnusnak
ada, hogy lassu menetellel vigye. Ő maga
elő

ele menven a párttyásokkal és nilásokkal, azokat az kik az ligetet meg állottak vala, le úzvén, az utanna menő hadnak utat nita. Az Indisjak vagy az capitánra valogyúlól segekben, vagy az győzedelmes királynak kedvet akarván venni, Eryxet, futta ban reatamadván, meg ölek, és az fejet s-fegyveret Sandornak vivek. Ki az cselekedetnek bocsánatot ada, de az peldának bocsúletet tenni nem akara. Innet az tabornaktizenhatfőri meg szállásával az Indus folyó vizre érkezek, és mindene ket (az mint meg parancsolta vala) az al tal való költőzefre Hephæstiotól elkefítetve talala. Abban az orőagban Omphis regnal vala, ki az attyanakis tanacsulatta vala, hogy az orőagot Sandornak hatalma ala adgya. Es az attyanak halála után követeket küldöt vala, kik őtet meg ker denek, ha akarnáje, hogy ő azonközben regnallyon, avagy hogy tisztelkül varna az ő oda való menetelit? Es neki meg engedven hogy regnalna, mindazáltal az adatot szabadsággal elni nem akara. Ő noha Hephæstiot jó kedvel fogadta vala, ingyen való gabonat adatván az hada nak, eleibe mindazonáltal nem ment vala, hogy senkinek hűit meg ne probal na, hanem csak az királyet. Annakoka

Az győzedes lemnek felet te hagyvén az gyorsaság ban al.

Az arul tásnak bocsá natot az aru lokosk sem mi jutalmos nem adot.

Innet az tta nulharni hogy az győ zedelmef nek engedni kel, és eleibe kel menni, ugy hogy, az ő hatalma ffa gat nemű ne mű illendő jellel latraf sal tisztelni.

ert az feleje menő kiralynak eleibe fel
fegyverkezet haddal mene ki. Az elefan-
tokis egymashoz keves keves közzel valo
letellel az vitezeknek serege közibe ele-
gittetven, tavul kastelyocskaknak kepet
tettettek vala. Es először Sandor nem
barattyat hanem ellenfeget hísi vala kö-
zelgetni. Es immar ő maga is meg paran-
esolta vala, hogy az gyalogok fegyvert
fogjanak, es az lovasok az barvakra men-
nyenek, es az viadalra keűek legyenek.
De minekutanna Omphis az Macedonok-
nak meg csalatkozásokat eűbe veve, az
többit meg allatvan, ő maga az lovat, az
kin jar vala, meg futamtata: Sandoris a-
zont cselekedde, akar ellenfege s-akar ba-
rattya menne velle őembe, vagy maga vi-
teffegevel, vagy amannak tökelletesfe-
vel batorfagos leven. Az mint mind az
kettőnek őemelyeből ismerhetni vala,
baratsfagos őűvel lőnek őembe, de tol-
macsnelkül egymással nem beszélhetnek
vala. Azert tolmacsot fogvan közikbe,
az pogan kiraly azt monda, hogy ő azert
ment volna haddal eleibe, hogy az biro-
dalomnak minden erejet mindgyarast
hatalma ala adna, s nemis varta volna, az
még az követek által hűt adatnek. Az
maga testet es orűagat meg adna annak,
az

Omphis fe-
jedelemnek
okos oratio-
ja, ki az be-
kefeget ke-
ves arron e-
szesen meg
vész.

az kit tudna hogy az dúcsőseget való
hadakozásban semmitől inkább nem fél-
ne, mint az hűtötleneknek gonosz hire-
től. Az király az pogan fejedelemnek tö-
kellereffegen örvendezven, az job kezét
maga hűtinek erőfseget neki nyuta, es az
öröszagatis meg ada. Ötven hat elefant va-
la, kiket Sandornak ada, es sok kiváltkep-
pen való öreg barmokat, erős ökröket
mint egy három ezerig, abban az öröszag-
ban draga es az királyoknál kedves nya-
jat. Midőn Sandortólle azt kerdene, ha
Santo emberi volnanake többen, vagy
vitezi, azt felele, hogy neki ket kirallyal
hadakozonak több vitezek kellenenek,
hogy sem mint Santo emberek. Abiasares
vala es Porus, de Porusban nagyob mel-
tosag vala. Mind az kettő az Hydaspes
folyo vizen tul regnal vala, es magokban
el vegesetek vala, hogy valaki fegyvert
vinne reajok, az hadnak berencsejet vel-
le meg probalnak. Omphis Sandornak
engedelmeből az kiralyi koronatis el ve-
ve, es az maga nemzetsegenek sokasa be-
rint az nevetis, mely az atyaje vala. Ta-
xilefnek nevezek az alatta valoi, követ-
ven az nev valakire az birodalom álla-
na. Annakokaert midőn Sandort har-
mad napig embersegesen gazdalkodva

Porus India-
nak nagy ki-
rallya.

Hatvan ezer
thallert.

Nyolczad
fel száz ezer
thallert.

Sandornak
adakozosa-
ga, mert
nem illik
hogy az aki
mindeneket
meggyőz
mástól akar
kétél ember-
seggel és bő-
kezűséggel
meggyőzet-
tessek.

vendéglette volna: negyedik napon, mind
menigabonat adot volna az hadnak, mel-
lyet Hephæstio vit vala, ertefere ada,
s-mind magának, es minden baratinak a-
rany koronakat, ezeken kívűl nyolczvan
talentom vert ezüstöt ajandekoza. Ki-
nek bőkezűsége Sándor csodalatoson
örűlven, mind az miket amaz adot vala,
viszta küldte, s-mind penig az prædabol,
mellyet hordoz vala, ezért talentomot
ada hozzája, es lakodalomhoz való sok
arany es ezüst edényeket, felette sok Per-
siai ruhakat, az maga lovai között har-
minczat, ugyan azon ekeffégekkel, az
mellyekhez szoktanak vala, mikor ő ma-
gat viselnek. Mely bőkezűség valamint
az pogant Sándorhoz kötelezte vala, meg-
ugy az ő barátit igen meg haboriga,
kik között Meleager vacsora felet az bor-
italban feletteb elmenven, azt monda,
hogy ő Sandornak örvendezne, hogy a-
kar csak Indiában talalt volna ezer talen-
tomra melto embert. Az kiraly eheben
tartvan, mely igen meg banta volna,
hogy Clytus nyelvenek vakmerősegejert
meg ölte volna, haragjat meg tartozta-
ta ugyan, de azt monda, hogy az irigy em-
berek, semmi nem egyéb hanem ma-
gok gyötrelmi volnanak.

Masod.

Masod nap Abiatharnek az kiralyhoz
követi menenek, mindeneket az mint
meg vala parancsolva, birodalma ala ad-
nak vala, es egymásnak meg esküven, az
kiralyhoz vissza bocsattatának. Porus is
az maga nevenek hirtvel az meg holdo-
lasra velven haytarhatni, Cleocharest
hozza küldé, ki neki meg mondána, hogy
adót adna es az maga hatarinak beliben
az kiralynak eleibe jüne. Porus azt felele, Porusnak fő
barosaga.
hogy ezek között eggyiket meg eseleke-
dendő volna, hogy az ő orfagaba be me-
nővel sembe lenne, de fel fegyverkezve.
Sandor immar magaban el vegezte vala,
hogy az Hydaspesen által mennyen, mi-
dön Barzentes az Aracosiusok partútesé-
nek inditoja fogva, es vele eggyút har-
mincz el fogatot elefantok vitetenek
hozzaja, az Indiaiak ellen alkalmatos se-
gitseg: mert azoknak az fene allatokban
több bizodalmok avagy erejek vala hogy
sem mint az hadi seregekben. Gamaxu-
sis az Indiaiaknak kisdéd rebesnek királ-
ya, az ki magát Barzenteshez atta vala,
fogva vitetek hozzaja. Annakokaert az
prieiket es az kiralyoczkát őrizet ala ad-
van, az elefantokat pedig Taxilese biz-
van, az Hydaspes folyó vizre érkezék,
melynek Porus az tullo partyara szállot va-
la,

Az hatalmas ellenfelet az által való meneteltől meg akarván tartoztatni, az által való meneteltől megkel tartoztatni, az hun kőnyű mód vagy on benne.

Azgy őze-
delmefeket-
is neha az fe-
lelem izgat-
tya:

Bel Olasz
mely föld-
nyere.

la, az ellenfelet az vizen való által mene-
teltől meg akarván tartoztatni. Testek-
nek fő erejével való nyolczvan öt elefan-
tokat allatot vala ellene, es azokon túl
három száz sekeret, es mint egy harmincz
ezer gyalogot, kik között nilafok valának
(az mint annak előtte meg mondottuk)
nehéz nyilakkal valok, hogy sem mint
mellyek serevel ki lövethetnének. Ő ma-
gat az többinel magosb elefant viseli va-
la, es az aranyal f. ezüsttel meg ekécsített
fegyverek az ritka nagyvultu testét dísz-
ítik vala. Testének erejével egyenlő ba-
torfaga vala, es bölcsesége, az menia az
tudatlanok között lehet vala. Az Mace-
donokat nem csak az ellenfeletnek nevezte,
hanem az folyó viznekis, az mellyen által
kel vala menni, nagy volta rettentő vala.
Szelessegre negy futamatni földnyere-
re terjedven, mely es sohun reket nem
nyitó arkával nagy tengernek kepet tet-
tette vala, es az selesen folyó vizeihez ke-
pest az sebességet nem enyhíti vala meg,
hanem mintha az partok sorossan össze-
mennének, mind sebessen f. mind ki ha-
bolva viseltetik vala; es az sok helyeken
visssa veretteté habok azt mutattak va-
la, hogy titkos kővek volnanak benne.
Rettenetesb vala az partnak állapotja,
mellyen

mellyet a lovak es az emberek el lepienek
 vala. Vesség allanak vala az oktalan nagy
 testű elefantok, es önkent busulvan is-
 nyu harfogásokkal az éget farastyak vala.
 Mind az ellenség smind az folyo viz noha
 az jo reméségnek helt ado es magokat gja-
 korta meg probalt búveket, mindazaltalaz
 veletlő reműléssel meg csaptak vala: mert
 a csavargo salakat sem a parthoz igazgat-
 tathatni, sem batorfagoso hozza foglaltat-
 hatni nem hisik vala. Az folyo viznek az
 közepin gyakor búgetek valanak, mellyek
 re mind az Indiaiak, smind az Macedonok
 usvan, fegyvereket fejek felibe fel emel-
 ve, altal mennek vala. Ot könyű harczok
 tetetnek vala, es mind az ket kiraly kicsin
 dolognak probajaval az dereknak ki me-
 neteltek es ferti vala. De az Macedonok ha-
 daban vakmerőséggel es merességgel je-
 lesék valanak Symmachus es Nikanor, ső
 ifiak, es hivatalyoknak búntelen valo jo
 ferencsejevel minden vesedelemnek
 meg utalafara fel gerjedtek. Kiknek had-
 nagyságok alatt az ifiak között Jeg fereny-
 bek csak egy egy lancersaval az búgetbe al-
 tal usanak, melyben sok ellenség vala, es
 semmivel inkab fel fegyverkezve nem le-
 ven mint az feletteb valo merességgel,
 az Indiaiakban sokat meg ölenek. Dicsi-

Az isteni
 gondviselés,
 felelmes es
 emberi erő
 felet valo
 dolgokat szo-
 kor az embe-
 rek ellen vet-
 ni, hogy az
 dolgoknak
 ki meneteli
 annal dicsi-
 retesbeknek
 lattassanak
 lenni.

Az mere-
tségek ellen az
merőség
nem batorsa-
gos és az vak
merőség ke-
szerves ki me-
netelt talál.

retes hírnevel mehetnek vala el, ha
valaha az jó ferenceses vakmerőség ma-
gat meg mertek lenné. De midőn az reájok
jövőket semminek alitva es kevelyen-
varjak, környül vetetven azoktól, az kik
alaromba ki utának vala, tavul nyilakkal
elborittatanak. Az kik az ellenség elő-
el fáladtnak vala, vagy az víznek febel-
fegetől vitetenek el, vagy az örvenyekbe
akadanak; és az a viadal Porusnak, ki
mindeneket az partrol nez vala, bizo-

Az vitezi eselkedetekben, azt
mondgya Polybius, hogy azok az
mellyek nyilván es erőszak által cse-
lelkedtetnek, kisebb dicsőreter erdem-
lenek azoknál, az mellyek alkolma-
rosságból es csalárdsgal által viseltet-
nek.

dalmát igen felemele.
Sandor az maga dol-
gaban rementelen le-
ven, vegezetre az el-
lenségnek meg csala-
tására illyen csalárdsa-

got indita. Egy süget vala az folyó víz-
ben, mely tagasb vala az többinél, ugyan
azon erdős es lefeskedéseknek el fedezte-
sere alkalmatos vala. Egy igen mély a-
rok is az parthoz, mellyet ő bir vala, nem
mégse levő, nem csak az gyalogokat, ha-
nem még az lovasokat is el reytheti vala.
Annakokaert, hogy ennek az alkalmatos-
lagnak őrizetétől az ellenségnek semmit
elforditana, Ptolemæusnak meg paran-
csola, hogy mind az egész lovag seregek-
kel az sügettől mégse nyargaljon, és az
India-

Indiaiakat kiáltással untalan rettenése,
mintha a folyó vizen által akarna úztatni.
Ezt Ptolemæus foknap cselekedé, és az-
zal az okos gondolattal Porust és az ő ha-
dait arra az felre, az melyre tetteti vala
hogy ő menne, vigyazni késztette. Im-
mar az űgetet az ellenfeg nem lattya va-
la. Sándor megparancsola, hogy az par-
ton masut az maga satorat fel vonnyak, és
a sereg mely őtet követni szokta, annak az
satornak előtte allyon, és az kiralyi pom-
panak minden kezületi akarát berint az
ellenfeg bemeinek meg mutattassék. At-
talust mind egy údejűvet magaval, smind
nem külömböző arczatnak fteftnek
termetével, ugy mint, midőn messől ne-
zettetnők, kiralyi ruhával fel ekesíte, azt
tettetendőt, hogy azt az partot az kiraly ő
maga oltalmazna, és az által valo mene-
tel felől nem gondolkodnak. Ennek az
tanacsnak veghez valo vitelet az égi ha-
boru elősör meg késedelmesítete, egy ke-
ves údó mulva meg segíte, az artalmas
dolgokatis jó kimenetelekre fordítvan
az berencse. Altal késül vala menni az
folyó vizen az több hadakkal az űgetre,
melyről annak előtte szollank, az ellenfeg
azokra fordittatvan, az kik Ptolemæussal
egygyút az alsob partra szallottanak vala,

Az alkotmae-
lan dolgok,
alkomato-
fok azoknak
az kiket az
minden ha-
talommal bi-
ro Isten ü-
gyekben ele-
vinni ren-
delt.

midőn az ſelveſ még az hazakbannis elig ſenvedhető zaporéſöt önte ki: es az vitezek az hirtelen valo zaporéſötől el borittatvan, az földre viſſa futanak, az hajokat es az ſalakat el hagyvan. De az veſekedőknek zaygaſokat, az partoknak csattogafa miat az ellenſeg nem halhattya vala. Annakutanna hirtelenſeggel az zaporéſ meg ſűnek, de oly ſűrű fellegek tamadanak, hogy az napot be fedeznek, es az egymással beſellőknek orczajok elig iſmertetnek meg. Megrettentet volna maſt az éget befedző ſötítſeg, midőn iſmeretlen folyo vizen kelletnek hajozniok, netalam az ellenſeg ugyan azon partot, melyre vakon es meg gondolatlanul, ſ-az veſedelemből dúcsőfeget kerelve mennek vala, elfoglalvan: az ſötítſegét mely egyebeket megrettent vala, maga alkolmatoffagának itilven lenni, jelt adatvan hogy mindenek cſendeſen az ſalakra hagnanak, az melytől ő maga hordoztatik vala, legelőſőr is azt tabittata ki. Üres vala az ellenſegtől az part, az melyre mennek vala: mert még Porus csak Ptolemæuſt nezi vala. Annakokaert csak egy hajó akadvan meg, mellyet az hab az kőbikla-
ba csapot vala, az többi kijutának: es az vite-

Az alkolmatoffagot ſo-
ha einem
kel mulatni.

vitezeknek megparancsola hogy fegyvert fogjanak, es rendbe allyanak.

Es immar az barvakra ostatot hadat omaga vişi vala, midőn Porusnak hirre adatek, hogy az partot vitezek es fegyverek el fogtak volna, es dolgainak védelmes volta jelen volna. Es először az emberi elmenek meg csalatkozasaval, az

maga remenlegenek hiven, a Abiafarest haditarsat, es ugy is vegestenek vala, hozza közelgetni hişi vala. Egy keves

űdő mulva az ellenfeget az tisztab vilagofag ki nyilatkoztatvan, Porus az velle sembe menő had ellen szaz negy negy lo-
vu bekeret es negy ezer lovas allata. Az

hadnak, mellyet ele küldőt vala, capitannya Hages maga öcse vala. Derek erejek az bekerekben vala, mindenik hathat embert hordoz vala, kettőt paifolt, kettőt nyilalt, mind ket oldalul rendeltettek,

az többi beker vezetők valanak, de bizonyara nem fegyvertelenek; mert midőn semtől sembe kelletik vala harczolni, az

gyeplőket el erebten, az ellensegre sok haito serbamokat sornak vala. De ennek az segitsegnek azon nap eliglőn valami hasna: mert (az mint oda fel meg mondottuk) az sörnyebben hogy sem

mint egyeb űdőben le szakadot zapor eső

az me-

a Ki Porusnak hirenelkül magates orszagat Sandornak meg adta vala.

Legelőször is az űdőt, az helyt, es az ellenseg hadat kellerik az vezernek jól meg gondotni, es nem hittelen való tanáczal kel elni.

az mezőket meg sikította vala, es az irta-
 valo nyargalásra alkalmatlanna tőtte va-
 la, es az nehez es csak nem meg mozdít-
 hatatlan békerek, az viz mofasban es ver-
 mekben meg akadnak vala. De Sándor
 az kefékonyú haddal az ellenfegre sere-
 nyen mene. Az Scythak es az Dahak az
 Indiajakra mindeneknél is rohannak.
 Perdicaft annakutanna az lovasokkal az
 ellenfegnek job barvara küldé. Immar
 az harcz minden felől megindult vala,
 midőn azok, kik az békereket vezetik va-
 la, azt az magok feleinek utolsó segife-
 gekre itilven lenni, az gyepőket meg e-
 restven az harcznak az közepire kezdé-
 nek rohanni. Ez mind az ket felnek kö-
 zönfeges vesély vala: mert az Macedo-
 nok gyalogi is az első rohanással el tapo-
 tatnak vala, es az sík es utneikül valo he-
 lyekre vitetett békerek ki vetik vala azo-
 kat, az kiktől vezettetnek vala. Nemel-
 lyeknek meg rettent lovok az békereket
 nem csak az arkokba es viz allo vermek-
 be, hanem meg az folyo vizekbe is bele-
 dőytőgetek. Mindazonáltal az ellenfeg-
 be valami kevesen ki hatlatvan Porus-
 hoz érkezének, ki viadalt felette sere-
 nyen indit vala. Ő mihelt az meg felleget
 békereket mind az egész harcsón vezetők-
 neikül

nelkül idestova bevedezni lata, az közelb
 valo baratinak elefantokat oltogata.
 Azok utan gyalogokat es nyilafokat hely-
 heztetet vala, kik dobokat soktanak vala
 verni. Az az Indiaiaknak trombitak so-
 vanyanant vala, es nemis gondolnak va-
 la az elefantok azoknak zörgesével, az
 fülök regtől fogva az meg sokot zenge-
 sel meg iligittetven Az Hercules kepe az
 gyalog had előt hordoztatik vala. Az az
 hadakozoknak felette nagizgatásokra va-
 la, es az hordozoknak el hadni, az vitezlő
 rendnel gyalazatos veteknek tartatik vala.
 Főben jaro bünteteflis vegeztenek vala
 azok ellen, az kik azt az harczirol vissza
 nem vittek volna, a felelem, melljet abbol
 az ellenfeleiből regen vőrttenek vala, meg
 lsteni kegyeffegre es tisteletre is fordittat-
 van. Az Macedonokat, nem csak az ele-
 fantoknak, hanem az Porus kiralynak te-
 kinteti is egy keves údeig meg tartoztata.
 Az fegyveresek köziben helyheztetet ele-
 fantok tavul tornyoknak kepet tettettek
 vala. Porus ő maga az emberi nagysag-
 nak formajat, csak nem fellyül haladta
 vala. Az Porusnak nagy voltat ő regbiteri
 lattatik vala az elefant az kin jar vala, an-
 nyival leven azon elefant nagyobb az töb-
 bi között, az menyivel ő maga Porus e-
 gye-

Az jo vezet
 tisztja az,
 hogy mindē
 vezedel
 meknek min
 denkeppen
 mentül ha-
 mareb eleit
 vegye.

Az Hercules
 kepe az In-
 diai had előt
 hordoztatot

Illyen volt
 az Romaiak
 közöt az fas-
 kefelyő ke-
 pe.

Az vitésség
vérszede-
meknek ő-
rül, és men-
től inkább
rohannak,
annál sze-
mes és vi-
gyazob.

gyebeknél főb vala. Annakokaért Sándor az Indiaiaknak mind királyokat s mind hadokat megsemlélven, monda: Már valaha bátorságomhoz hasonló probatlatok: Az fene allatokkal és az jeles vitez emberekkel egyfésmind vagyon ügyem. Es Cœnust megtekintven monda. Mikor en Ptolemæustól, és Perdiccastól és Hephæstiotól kefertetven az ellenségek bal sárvára rohanandok, és engemet az hareznek finte az nagygyan latandás lenni, te az job sárvát indíts meg, és az megbodítottakra zárlakat vigy. Te Antigone és te Leonate, és Tauron az közep se- regre üssetek és az hadnak az homlokat erdeklyetek. Az mijo hősök és erős dardaink, másfő mint most az fene allatok ellen, és azoknak vezetői ellen hánofbak nem lehetnek. Verjete le azokat az kik raytok viselgetnek, és őmagokat az elefantokat öklöldözzetek meg. Kettesegesele segítség az elefant, és az magaurai ellen főnyebben dúhóskodik. Mert az ellenség ellen parancsolarbol, az maga feleki ellen felelemből haytatik. Ezeket főlván, leg előfő is maga futamtatameg az lovat. Es immar (az mint elrendeltet vala) az ellenségek rendelt feregire ment vala, midőn Cœnus felet-

te nagy erőakkal az jobbarvara mene. A győzedel
 Az phalanx seregis az Indiaiaknak derek met kezzel
 seregekre egy rohanással úte. Porus penig tartya, az ki
 az hun az lovas reajok menni ebebe vót az viadalra
 te vala, az elefantokat arra vitetni paran az seregeket
 csolá. De az lassu es elig mozgo oktalan joltudgya
 allat, az lovaknak gyorsasagaval nem er rendelni.
 het vala, es az nyilaknak is az poganok
 semmi hasznokat nem vesik vala: mert
 hosszúak es igen nehezek leven, hanem ha
 eleb az iyat az földre helyheftetnek, sere
 vel es jo modgyaval őket bele nem tesik.
 Annakfelette az föld sik leven, es ez o
 kon az igyekezetet meg bantvan, az lö
 ves dolgaban forgolodok az ellenszegnek
 hamarlagaval meg előztetnek vala. Azert
 az kiralynak parancsolattyat meg vetven
 (mely dolog sokot törtinni mikor az
 meg tibolyodottaknak az felelem inkab
 kezd hogy sem mint az hadi vezer paran
 csolni) még annyi vezerek valanak,
 az menyiseregek budosnak vala. Ki azt
 parancsollya vala, hogy az rendelt sere
 geket össze foglallyak, ki azt hogy meg
 felelsék, nemelleyek azt hogy meg allya
 nak, es egyebek azt hogy az ellenszegnek
 az hatullyat meg kerüllyek. Semmi gon
 dot az közönfeges meg maradasra nem
 viselnek vala. Porus mindazonaltal ke

Röszszul e
 sik az dolog
 mikor az
 kösség igaz
 gattyá az ve
 zereket.

Az harczon
gyakorta, ap-
roték dol-
gokból, nagy
esetek követ-
keznek.

Az elefan-
toknak rette-
netes har-
czok.

ves vitézivel egyetemben kiknek az fele-
lemmel bősületesb vala az elállattek
őve gyúteni, az ellenfegnek eleibe men-
ni fiere, es az elefantokat az őveinek se-
rege előtt parancsolá haytatni. Azelefan-
tok nagy remítést cselekedének, es
az szokatlan harfogások nem csak
az lovakat mindenekre olyan rette-
gő allatot, hanem az vitézeket-is es
az rendelt seregeket meg bodította
vala. Immar környülők futásra valo
helt neznék vala, az egy keves ödövel
annakelőtte győzedelmes vitézek, mi-
dön Sandor az könnyen fegyverkezett
Agrianusokat es Raczokat, kik az alásfel
valo futással job vitézek, hogy sem
mint az semtőlsembe valo viadallal, az
elefantokra ki küldé. Azok felette
fok nyilakat lövöldözének, mind az ele-
fantokra, s mind azoknak vezetőire.
Az phalanx sereg is az meg rettenteken
valoba raytok kezde lenni. De nemel-
lyek az elefantokat feletteb üldözven
az sebekkel magokra haragítak. Azert
azoknak labokkal eltapodtatvan, aztób
vitézeknek hogy raytok csinnýában len-
nenek, peldaul lőnek. Kiváltképpen az
vala iszonyu dolog, midőn az orrokkal az
fegyvereket es vitézeket meg ragadnak.

es az magok vezetőinek fel adnak. Annakokaert hun az elephantokat úzóknak, s hun az előtők futoknak kecséges ki menetelű viadallyok az napnak nagy részét az változó harczolásban eltölte, miglen feybekkel (mert affele segítség údejen ke-
 sítettet vala) az labokat kezdek el vagdálni. Copidaknak hijak az kevesse meg horgasztatott sáblákat, kassához hasonlok, mellyekkel az elephantoknak az orrokat csapkodgyak vala. Es nem-is hagy vala semmit el meg próbálatlan nem csak az halálnak hanem ő magában az halálban való főkatlan kinnak is felelme. Annakokaert az sebek miat vegre az elephantok el faradván, az magok felékit rohanásokkal le verik vala, es az kik őket vezettek vala, az földre fő meredek alá hanyattatván, azonoktól el tapodtatnak vala. Azert az barmoknak főkasok berint felelmések leven inkább hogy sem mint artalmások, az harczról kiűzettetnek vala. Midőn Porus vitézinek nagyobb részről el hagyattatván, az regen az előtele kesítettet haito dardakat az maga elefantyaról azokra az kik-től környűl fogatot vala. kezdelő völdözni, es tavul sokakat meg sebesítven, ő maga az csapások ellen mint egy czelul vet-

De okor ta-
 lalmányal
 meggyőzet-
 tetnek.

El ravoztat-
tva az halalt,
valaki sem-
minek tartja.

tetven, mindenfelől üldöztetik vala. Immar mind az mellyen s mind az hatan kilencz sebet vót vala, es fok vere ki folyvan, még lankat kezeivel inkab kieset, hogy sem mint ki lötetet haito dardakat bocsat vala. Az dühösséggel fel indítottat elefantis még sebes nem leven, nem lassubban megyen vala az rendelt se tegekre, méglen az elefantnak vezetője meg lata, hogy az kiraly tagainak vere folyvan, es fegyverit el hullatvan esén is lig volna. Akkor az elefantot el futasra indita, Sandorkergetven. De az ő lova á fok sebekkel által ő ki lötöztetven es el alvan le feküvek, le teven inkab az kiraly hogy sem mint le vetven. Azert miert hogy á lovat meg változtata, kefebben érkezék utanna. Azonközben Taxilefnek az Indiaiak kirallyanak az öcse Sandortol ele küldetven, inteni kezde Porust, hogy utolsó dolgokat probalni alhatatos ne lenne, es adna meg magat az győzedelmének. De amaz noha ereje meg segetet vala, es vere el főgy vala, mindazáltal az meg ismer tetet hora felebredvő: Ismerem (ugymód) az Taxilefnek öcset, az maga birodalma nakes orfaganak arulojat; Es egy lövő dardat, mely még szerencsere el nem eset vala, hozza löve, mely az mellyének az közepin mind az hataig által hatá. Az vitéz.

Még az meg
győzettek is
nehá nagy
ember teget
probalnak,

segnek ez utolsó cselekedetét próbálván, es fő vitézek
 inkább kezdé futni. De az elefantis, mely- nek tartat-
 be sok dardak lövöldöztettenek vala, el nak, az kik
 fogyatkozik vala. Annakokaert Porus az futtokban az
 futástól megfűnek, es az gyalog sereget ellenfelekre
 az utanna menő ellensegnek ellene alla- meg ternek,
 ta. Immar Sandor el erte vala, es Porus- es meg vag-
 nak vakmerő segét ekebe veven, azt pa- dalkozának.
 rancsollya vala, hogy az ellenek allokna-
 ne kedvezzenek. Azert minden felől
 mind az gyalogokra, smind ő magara Po-
 rusra sok dardak lövöldöztetnek, mel-
 lyektől vegtere el nehezitetven, az ele-
 fantrol le kezdé esni. Az Indiai ember, ki
 az elefantot vezeti vala, azt velven hogy
 Porus le akarna szállani, az sokas érint
 az elefantot terdeire allata, ki mihelt le
 ereszkedek, az többiis (mert ugy tanittatta.
 nak vala) az földre le bocsátkozanak. ^a
 Az adolog mind Porust s-mind az többit Vedésked-
 az győzedelmesteknek kezekbe ada. Az ki be az ele-
 raly az Porustestet meg öletetnek hiven fantnak az u
 lenni, meg fűtatni parancsola: es az kik rahoz való
 az panczelt es az ruhat rolla le vonnak, okoshűse-
 oda futamodanak, de ^a az elefant az urat get. Igazan
 oltalmazni, es az fűtöket üldözni, es az mondgya Cí
 kiralynak fel emeltetett testet ismet az ma- cero hogy az
 ga hatara kezdé fel tenni. Annakokaert oktalan alla-
 dardakkal minden felől el borittatek, es tok között
semmi fele
az elefantnal
eszesb nina-
esca.

Sandornak
es Porusnak
egy mással
való királyi
beizelgete-
tek.

Miért hogy
az viadalok-
nak kimene-
telek bizo-
nalan, es az
Mars közön-
seges, az jó
szerencset
az győzedel-
mes bőcsu-
lathé társá.

altal öklöldöztetven, Porus sekerbe tete-
tek: kit mihelt az király látá hogy seme-
it felemeli, nem gyúlósséggel, hanem
könyörületességgel fel indittatvan, mon-
da; Micsoda csetelenség kenferitet tege-
det, az töllem viseltetet dolgoknak híret
megertven, az harcznak serencsejet meg
probalni, midőn Taxiles az meg holdol-
takhoz való kegyelmességgemnek neked
ollyan közel való példája volna? De a-
maz monda; Miért hogy tudakozol, azon
batorfaggal felelek meg, melyet kerde-
feddeltől. Senkit magamnal erősbnek
nem itelek valalenni: mert az magam e-
rejét tudom való, még az tiedet meg nem
probalvan. Hogy te hatalmasb legy, az
harcznak ki meneteli meg mutatá, de
meg is is nem kevesse vagyok bodog, ma-
sodik leven utannad. Ismet kerddven töl-
le, mit itilne ő hogy az győzedelmének
kellene vegezni ő felölle? Monda neki.
Az mit ez mai nap te neked elődbe ad,
mellyen meg probaltad, az jó serencse
mely változolegyen. Többet használa in-
tesével, hogy sem mint ha könyörgőt vol-
na: mert az ő batorfaganak meg nem ret-
tent, es meg az serencsetlenséggel is meg
nem segetet nagy voltat, nem csak kö-
nyörületességgel, hanem meg bőcsüllet-
telis

telis meltoztatek fogadni. Nyavalyájában
nem külömben gyógyította, mintha ő ma-
gaert harczolt volna. Mindeneknek re-
mensege felet meg gyógyítottat bará-
tinak háma köziben fogada. Egy keves
űdő múlva nagyobb orfaggal ajandekoza
meg, hogy sem mint az mellyet birt. Es ^{Sandornak}
bizonyára az ő elmeje semmit vastagban ^{dicshireti.}
es alhatatosban meg nem tartot mint az
igaz dicshiretnek es dűcsőseggnek csodal-
kozafat; Mindazáltal az hirtnevet az el-
lenfegben alab böcsűllivala, hogy sem
mint az haza fiaban; mert az maga nagy
voltat az őveitől elrontathatni hifi vala;
ugyan azont annal hiresbnevesbnek hifi
vala leendeni, mentől nagyobbak
voltanak volna, az kiket ő meg
győzöt volna.

LI; Q. CUR-

QVINTUS CURTIUS-
nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kirallyanak visel-
tetet dolgairol.

K I L E N C Z E D I K
Könyve.

Felette dicsi-
retes dolog
az fő vitez el-
lenfegtol
nyert győze-
delem.

SANDOR olyan emlékezetre
melto győzedelemnek örvendezven,
mellyel maganak az napkeletnek hatarit
megnyittattaknak lenni itili vala, az Nap-
nak aldozatokat teven, az vitezeknek is,
hogy az több előtők allo hadakozasban
job kedvel eljarnanak, az közönfeges gyű-
lesben meg dicsirven őket, ertefekre ada,
hogy az Indiaiaknak valamenye erők
volt volna, azzal az harczal meg győzet-
tetet volna: az többi firos praedajok len-
ne, es hires gazdaglagok volnanak ab-
ban az országban, az melyre mennenek.
Annakokaert inmar az Persik közzül va-
lo ragado manyok alavalok es meg avul-
tak volnanak: draga kövekkel es gyön-
gyökkel, aranyal es elefant tetemmel
nem csak az maga hazait hanem Mace-
doniat es Görög orszagot is megtöltendő
volna. Az vitezek mind a kincsnek smind
az

az dűcsősegnek kívánói leven, azt is el-
tők viselven, hogy az ő fogadása őket soha
meg nem csalta vala, szolgálattyaikat igi-
rek. Es jó remenféggel elboesatvan őket,
hajokat parantsola építtetni, hogy minék-
utanna mind az egész Ásiát által nyargal-
tak volna, az vilagnak veget az tengert
meglatná. Az legközelebb való hegyeken
hajó építtetni való fa bősegefen vala, mel-
lyet vagni kezdven, felette nagy kigyokat
találnak. Rhinoceros vadak is egye-
bűt ritka állatok, azon hegyeken valának,
de ez az nev azoknak az vad állatoknak
az Görögöktől adatot: annak az nyelv-
nek nem tudoi az magok nyelveken
maskeppen nevezik. Az király az folyó
viznek, mellyen által költözöt vala, mind
ket felől való partyan a ket varost csinál-
tatvan, az hadnak capitánit kősorukkal
es mindeniket ezer ezer arany penzél a-
jandekoza meg. Az többinek is az ő
erdemek vagy rendek szerint, mellyet az
vitezkedesben viselnek vala, avagy eleb-
bi szolgálattyaikert bőcsüllet adatek. Abi-
asares, ki Sandorhoz követeket eleb kül-
döt vala hogy sem mint az Porussal való
viadal lenne, ismet uyjabbakat küldé, azt
igirven, hogy mindeneket meg cseleke-
dendő volna az miket parancsolna, csak

Az vitezeket
az dűcsőseg-
nek es az
kinesnek ka-
vanfaga, min-
den nehez
dolgozokra
hagyta.

Az vilagnak
veger) tudni
illik az Océ-
anum ten-
gert.

a Niczat es
Bucephalat.

Harmad fel
fel ezerkörö-
nas aranyal.
Az hadak-
nak capita-
nit es az se-
teny vitez-
ket erdemek
szerint való
jutalmokkal
illik meg a-
jandekoza.

/ Sem az többire véghe-
tetlen erdők
sem az kígyoknak
nagy foksa-
ga, sem az
pusztaságok
az dücsőség
kivánságának
folyását meg
nem kesedel-
mesztethet-
ik.

maga testet hatalma alá adni ne kényszerít-
tetnek. Mert ő sem királyi birodalomnel-
kül nem elendő volna, sem penig rabul
nem regnalandó volna. Kinek Sándor
meg izene, hogy ha hozzá való menete-
lit neheztelne, ő maga menendő volna
hozzája. Innét Poruszt meggyőzven es az
Hydaspes folyó vizen által kelven, Indi-
ának belső breséire ele mene. Csak nem
vegphetetlen helyre terjedet erdők vala-
nak, es felette magossan nőt fakkal ar-
nyekosok. Sok felette nagy fa derékakni
agak az földbe alá haytatottak, ismet az
hun magokat meg horgasítottak vala, fel
emelkednek vala, el annyira hogy nem
fel nővő agnak kepe volna, hanem az
maga gyökeréből szarmazot fanak. Az eg-
nek egesseges mertekletessége vagyon,
mert az napnakis sullyos voltat az arnye-
kok elfogjak, es az forrasokból bőseges
vizek folynak. De itt is az kígyoknak
nagy foksa vala, az hejok arany éinc
mutatvan. Semmi méreg az okenal arta-
masb nincsen, mert az meg marast hir-
telen halál követi vala, méglen az ot la-
kosok orvosságot hozanak. Innét az pus-
taságokon az Hydraotes folyó vizre lőn
az menetel. Az folyó vizhez egyébút fo-
katlan fakkal arnyekos es vad pavaknak
fok.

sokfával bővölködő berek ragasztatot
 vala. Az tabort onnat megindítván egy
 nem messze helyheftetet városfoka-
 sággal környül fogván, megvön, esza-
 lagokat veven, adót veterera. Annak-
 vtanna egy nagy városra, az mineművek
 abban az tartományban éoktak lenni. er-
 kezek, mely nem csak kőfallal, hanem
 tovalis meg erősítettet vala. De az po-
 ganok egymashoz foglaltatott éekerekkel
 harczolandok leven, eleibe menenek.
 Nemellyeknel nyilak, nemellyeknel dar-
 dak, nemellyeknel féyék valanak, es az
 éekerekre gyors ugrással által éőknek va-
 la, mikor az véselemben levő feleiket
 megakarnak segiteni. Es előőr az harcz-
 nak éokatlan neme az Macedonokat meg-
 renttente, midőntavul meg sebessített-
 nenek; de őstan olyan modnelkül valo
 sereget semminek alitván, az éekereket
 mind két oldalul környül fogván, az el-
 lenek harczolokat öklöldözni kezdek. Es
 az köteleket, mellyekkel őáve foglaltat-
 tanak vala, el vagdaltatni parancsola,
 hogy eggyenkent könnyebben környül
 vetetnenek. Annakokaert magokban
 nyolcz éázat elvestvén, az városba vi-
 fáfutának. Masod nap minden felől lay-
 torakat vivén rea, az kőfalok el foglalta-
 tanak.

tanak. Valami keveseknek közzűlők az hamarlag elteknek meg maradasara lön, kik az varosnak veszedelmet meg ertven, az ton által usanak, es az sombed varosokba felette nagy remulest vűnek, azt beselven, hogy gyozhetetlen had, es ugyan az lstenke jöt volna reajok. Sander annak az orsagnak pusztitasara Perdiccast könyű serrel valo fereggel küldven, az hadnak egy reset Eumenefnek ada, hogy ő is az poganokat az meg holdolasra kenberitene. O maga az töb vitezeket egy erős varosra vive, melyben egyeb varosoknak lakosai futottanak vala. Az varosbeliek követeket bocsatvan, kik az kiralynak könyörgenenek, mindazaltal viadalra késűlnek vala: mert az köstők tamadot visszavonas az kösseget külömböző tanacsokra vonta vala. Nemelleyek az meg holdolasnal mindeneket hasznosbaknak itilnek vala, nemelleyek ő magokban semmi segedelmet nem velenek vala lenni. De midön az közönseges meg maradasra semmi gond nem viseltetnek, az kik az meg holdolasban munkalkodnak vala, az kapukat megnyitvan az ellenseget befogadak. Sander noha az hadnak okaira meltan haraghatik vala, mindazonaltal nekik mind meg ke-

gyei.

Az kik egy-
mas közöt
meg hasonla-
nak, kaput
nyitnak az el-
ensegnek.

Valaki men-
től nagyob
meltolag be-
liember, an-
nal engedel-
mesb harag-
janak kel-
leni.

gyelmezven, és tölleők zalagokat veven,
 annakutanna az tabort az közelb való va-
 rofra indita. Az zalagok az had előt vitet-
 nek vala, kiket midőn az kőfalokról meg
 ismertének volna, ugymint azon nem- Igazan bölcs
 zettségbelieket, egymással való befelge- nemzetiség
 tesre hívák őket. Amazok az kiralynak ke- az, amely az
 gyelmességet, és egyérmind erejétis meg győzheter-
 beszélven, az meg holdolásra haytak ö- len hatalmas
 ket: és az több varasokatis hasonlokeppen sagnakigajás
 meg adattakat hűti ala veve. Innen az üdejenko-
 Sophites országába érkezek, ez az nemzet- ran fel tud-
 seg (az mint az poganok híják) az böl- gya venni.
 csességben fő és jó erkölcsökkel igazgat-
 tatik. Az fűlettetet gyermekeket nem
 fűlejeknek akarattyokból ölik, és neve-
 lik, hanem azoknak, az kikre az magza-
 tok természetnek meg nező gondviselese
 hagyattatot. Ha kiket runyaknak, avagy
 tagoknak valamely részében hasonlala-
 noknak ismertének lenni, meg öletik.
 Az hazaffagban nem nemzetiségre és fő-
 ségre, hanem az testeknek válván való
 sépsegekre neznek, mert azonok böcsül-
 tetnek az fiakban leányokban. Ennek az
 nemzetiségnek varosát, mely melle Sandor
 az hadat vitte vala, Sophites ő maga birja
 vala. A kapuk be tetettenek vala, de az kő-
 falokról és tornyokról semmi fegyveresek
 mago-

magokat nem mutattyak vala, es az Macedonok ketelkednek vala, ha az ot lakosok az varost elhattak volna, avagy magokat csalardul elreytenek: midőn az kapu hirtelen meg nyittatvan, az Indiai kiraly ket fel serdült fiaval eleibe mene, az poganokat testenek bespegevel sokkal fellyúl haladvan. Az ruhaja aranyal es barsnyal ekes vala, mely az barait is befedezi vala, az aranybol csinaltatott folyakba draga köveket foglalt vala; az kezei is mind az vallaiglangyöngyökkel meg ekcsittettének vala. Az füleiről septündölő es öreg draga kövecskék függének

Maga maga vala. Az arany bottyat draga beryllus kövek ekcsitrik vala. Mellyet minekutanna

Sandornak ada, azon könyörögven hogy azt ő tőle jo egeességben venne, magát, gyermekit, es maga nemzerseget birodalma alá hgyta. Abban az országban fő vadasebek vadnak; azt mondgyak hogy

Az Sophites
országában
valo vadase-
bek.

nem ugatnak, mikor az vadat meglattyak, az oroslanok ellen felettel igen fenkedők. Ezeknek erejeket hogy Sandornak meg mutatna, előtte egy nagy oroszlant ki erecsitete, es rea csak negyebet boesattata, kik az vadat hamarfaggal meg ragadak: midőn egy azok közzül, az kik affele dolgokhoz szoktanak vala, az többivel

együ

eggyüt az oróslanbaragado ebnek az labat vonni kezdé, és miértho'g nem engedné, fegyverrel vagia vala. Megigy is az marásban való meg altalkodása meg nem győztetven, ismét az másik felét kezdé vagni, és onnatis nem restyebben bele ragado ebet az fegyverrel untalan vagja vala. De az eb az vadnak sebében az fogait még halolagis bele őltve tartya vala. Az természet hogy azokban az állatokban az vada'atra olyan nagy kívánságot nemzetlegyen, emlékezetre hagyatot. En bizonyára több dolgokat írok ki, hogy sem mint hissek. Mert erősíteni sem akarom azokat, az mellyek felől ketelkedem, sem eltitkolni, az mellyeket meg ertetem. Annakokaert Sophite'k az maga országában meghagyvan, az Hypafis folyó vizre eleb mene, Hephæstiot ki más országot haytot vala meg, hozza kapcsol. van. Phegelas vala az leg közelb való nemzetsegnek kirallja, ki az alatta valóinak, hogy az szanto földeket ellyek, (az mint szoktak vala) meg parancsolvan, Sandornak ajándékokkal eleibe mene. Sem mit az mit parancsolna, meg nem vetven, nala ket nap mulata.

Az kiraly ho'g az harmadik napon á folyó vizé által költözze, elrendelte vala, mely

Több dolgo-
kat írok ki)
tudni illik az
Görög köny-
vekből.

Az ellenség
magavisele-
senek meg
kimlese hasz-
nos, es an-
nak minden
dolgait az se-
reny vezér-
nek nem ke-
vesbe mint
az magajet
erteni, felet-
et szükséges

Nem csak az
hadi erő ha
nem kivalt-
keppen an-
nak előtte ja-
roit is illik
meg gondol-
nunk.

mely nehez által menetelű vala, az vízek-
nek nem csak selessegevel, hanem az kő-
vekkal is akadályos leven. Meg ker-
dezven azért Phegelaától az miket tudni
kelletik vala, az folyó vizen túl az nagy
puftaságokon által tizenegy napi járó u-
tat ertelenni: annakutánna az Ganges
következnek, mind az egész Indianak fo-
lyó vizei között legnagyobb. Az víznek
tulso fele az Gangatida es Pharrasius
nemzetsegek laknának, es azoknak királ-
lyok Aggrammes volna, ki az utakat husz
ezer lovassal es két száz ezer gyaloggal al-
lána. Annakfelette negy negy lovú feke-
ret két ezert hordozna, es az kivaltkeppen
való reműlelt elefantokat, mellyeket ha-
rom ezer számuvaknak mond vala lenni.
Az kiralynak mindenek hthetetleneknek
laczának vala. Azért Porustól (mert vel-
le vala) meg tudakozek, ha igazak volna-
nake, az mik mondatnának. Amaz azt
valla, hogy az nemzetsegek es orfag-
nak erejét nem hamissan hannak vetnek:
de az ki regnalna, nem csak nemtelen
volna, hanem legalab való rendbeli is:
mert az ő attyát borbélyágában, ki az
ehseget nappali kerszetivel elig üzdögel-
ne el, az ő tettezes termetejét meg se-
rette volna az kiralyne asszony, kitől mi-
nek.

nekutanna annak az ki akkor regnalna
baratságnak közelb való meltságra vi-
tetet volna, családilag altal őtet meg öl-
ven, az ő gyermekitutoriságoknak izine
alat az orfágot el foglalta volna, és az
gyermekeket meg ölven, azt az ki most
regnal, nemzette volna. Ki az alatta valói
közöt gyűlölfeges és bűcsületlen volna,
ki inkább emlékeznek az attya állapotja-
ról hogy sem mint az magjáról. Poruf-
nak vallás tetele az királynak elmejébe
fok feleg gondot vetet vala, az ellenfeget
és az elefantokat semminek tartya vala,
az helynek állapotjától, és az folyó viz-
nek erőszakjától fejelemlik vala meg. Az
emberi birodalomnak csak nem az utol-
so határára menni, és azt fel keresni igen
neheznek laczik vala. De viszontag az
dűcsőségnek kevesfoga, és az hírnevnek
telhetetlen avitasa, semmit utatlan hely-
nek, semmit méssé valonak laczani nem
sened vala. És neha kételkedik vala, ha
az Macedonok kik annyi orfágot meg
jartanak vala, az viadalban és taborban
meg venhedtenek vala, az ellenek vette-
tet folyó vizeken, az természetnek annyi
ellenek alio nehez akadalin őtet köve-
tendők volnanake avagy nem. Az pra-
daval bővölködők és meg terheltettek
inkább

Az dűcsőség
nek őszitóni.
vel felinait-
tator lelekbé
az gondolko-
dásoknak
csodálatos
tusakodás
vadnak.

Sandornak
az vitezeket
az hadako-
zasban eleb-
menetelre
valointó és
biztató ora-
tioja.

inkább akarnának a val az mit nyertek elni,
hogy sem mint az keresendővel faradozni.
Ő neki és az vitezeknek nem egy ked-
vek volna. Ő mind az egész világ birodal-
mat elmejebe foglalván, az maga csele-
kedetinek még csak az kezdetin állana.
Az saylodaással el faradot vitezek, az pro-
bába már valaha veget vetven, mindnya-
jan az közel való háfnót kevanak.
Még győze azért az kívánság az okadást,
és az vitezeket beűdre hivatván, ilyen
modon szólja. Tudom azt Vitezek, hogy
az Indianak lakosifók dolgokat, mellyek
tűtőket rettenthetnének, ez napokon
bánásandékból hantanak vettenek legyen.
De nem ufság nalatok az hazugoknak tö-
kelletlenségek. Ezenkeppen az Cilicia-
nak sörösságit, ezenkeppen Mesopota-
mianak mezeit, az Tigris és Euphrates fo-
lyó vizeket, mellyeknek eggikén gazlo-
ban, az másikon hidon jöttünk által, az
Persak isonyuvakka töttek vala. Soha az
hirigazan meg nem vitetik: minden dol-
gok annak beűlleséből az igaznál na-
gyobbak. Az mi dúcsőségünk is, noha
valóságos, mindazon által nagyobb hire
neve vagyon, hogy sem mint cselekedé-
ti. Csak nem regen kicsoda hísi vala el,
hogy az kőfaloknak kepet reánk hozó e-
lcsan.

lefantokat, hogy az Hydaspes folyó vizet,
 hogy többeket hallomással nagyobbakat,
 hogy sem mint valósággal el se nvedhes-
 sünk? Az Herculestre mondom, hog regen
 el futottunk volna Asiaból, hogyha min-
 ket az Éosia befedek meg győzhettünk
 volna. Az elefantoknak oda nagyobb nya-
 jait híátke lenni, hogy sem mint akar
 hun valo csordak vadnak, holot ritka al-
 latis legyen, s-nem is könnyen fogattas-
 sek, es sokkal nehezebben Éiligitteék
 meg? De az gyalog es lovag hadakatis
 azon hazugság Éamialta meg. Mert az
 folyó viz mentől Éelesben terjedet, an-
 nal esendesben foly: holot az Éoros par-
 tokkal meg tartatot, es Éorosb arokba Éo-
 rittatot folyó vizek sebes vizeket hayt-
 nak: vÉsontag az Éeles arokban lassub
 folyások Éokot lenni. Annakfelette min-
 den veÉedelem az parton vagyon, az
 hun az hajoknak ki kótóit az ellenseg var-
 ja. Azert valamekkora folyó viz foly kót-
 tunk, az földre ki menőknek meg akko-
 ra veÉedelmek leÉen. De am mind e-
 zeket kócsúk igazaknak lenni. Az ele-
 fantoknak nagy voltok rettenté tútóket,
 avagy az ellensegnek soksága? Az mi az
 elefantokat nezi, jelen valo példank va-
 gyon: Az magok feleire Éörnycbben ro-

Az akada-
 lyok mel-
 lyekkel az vi-
 tezeket ier-
 tentik, nem
 nehezék.

Az ellenseg-
 tól nem kel-
 megrettenni
 fót mennel
 tóbben vad-
 nak annal
 bizonyosb
 az győzede-
 lem.

hananak hogy sem mint mireánk. Az
 olyan nagy oktalán testek feyfekekkel es
 kabakkal csonkittatanak meg. Micsoda
 különbség vagyón penig abban, annyi
 elefantok legyenek, az menyen Porusnak
 voltanak, avagy három ezer: holot mi-
 dőn egy avagy kettő bennék meg sebesít-
 tetik, az többit meg futamodni lattuk?
 Tovabba csak keves elefantokkal is al-
 kolmatlanul bírnak, hogyha penig anni
 ezer gyűtetet össze, egymást ő magok el-
 ronsollyak, holot sem meg nem alhat-
 nak, sem el nem futhatnak az felette
 nagy testű háson talan állatok. Bizonya-
 ra ezeket az állatokat annyira meg utal-
 tam, hogy midőn nekem volnának,
 en ellenfelem ellen nem állattam legyen:
 elege tudvan azt, hogy az magok felci-
 nek több veszedelmet hoznának, hogy sem
 mint az ellenfeleknek. De az lovasoknak
 es gyalogoknak soksága rettent meg tűtő-
 ket. Mert en hiszem, hogy csak kevesek-
 kel szoktatok vini, es az modnelkül való
 sokságot leg először most szenvedendők
 vadtok. Az Macedonaknak az sokság
 ellen való győzhetetlen erejeknek bizon-
 sága az Granicus folyó viz, es az Persák-
 nak ki ontatot verekkel meg arasztatot
 Cilicia, es az Arbella város, melynek me-

zei az tollunk meg győzetteiteknek
 csontyaival beterítettének. Az ellenfe-
 geknek legioit sámlalni kesen kezdette-
 tek, minekutánna Asiában az győzede-
 lemmel pusztaságot szerettetek. Mikor
 az Hellepontuson eveznenk, az mi ke-
 ves voltunkrol akkor kellett volna gon-
 dolkodnunk. De most minket az Scythak
 követnek, az Bactriai segítsegek jelen
 vadnak, az Dahak es Sogdianusok közöt-
 tünk vitezkednek. Nemis bizom mind-
 azonaltalához az fokasaghoz. Az tû ke-
 zeiteket nezem, az tû vitésségeket az
 dolgok felől, mellyeket viselendő va-
 gyok, felelőül es kezefül tartom. Az med-
 dig veletek egyűt az harczon allandok,
 sem az magam, sem az ellenfegek hadait
 nem olvasandom: csak hogy tû en hoz-
 zam jó kedvel es bizodalommal tellyes
 süvekkel legyetek. Az mi cselekedetink-
 nek es munkainknak nem az kezdetin,
 hanem az ki menetelin allunk. Az nap-
 keletre es az Oceanum tengerre jutot-
 tunk, hogyha az tunyasag ellenünk nem
 al, onnat ostan győzedelmesen ez világ-
 nak veget meg haytvan, hazánkba vissza
 menendők vagyunk. As megert gabo-
 nakat (az mint az rest szanto emberek
 cselekednek) tunyasagtok miat kezetek-
 ból

Hellepon-
 tus egy szo-
 róstenger
 Racz ország
 es Phrigia
 között, az
 hun Europa
 Afiától csak
 het futamat-
 ni földnyere-
 ni vágyon.

az kezdetin)
 mint Hellef-
 pontusnál.

bol el ne vesélfetek. Az vesédelmeknél nagyobbak az jutalmok. Azon ország gazdagis es az had visélfére erőtlenis. Annakokért nem annyira visélek az dúcsófgre tütőket mint az prædara. Meltok vadtok, hogy az gazdaglagokat, mellyeket az tenger az partokra ki hany, hazatokba vigyetek: meltok vadtok, hogy semmit meg probalatlanul, semmit féltetekben el ne hadgyatok. Tú crettetek es az tú dúcsófgtekt, mellyel az emberi allapatnak cellyat fellyúl haladgyatok, es mind az en túveletek, s mind az tú en velem valo jo tetemenyvetekedünk, felette kerlek, hogy az emberi birodalomnak hatarira menő taplotokat, es veletek egyút vitezkedő rafotokat, ne mondgyam kiralyotokat el ne hadgyatok. Az töb dolgokat nektek meg parancsoltam, de evel az egygel ugyan ados lesék tünetek. Es en kerlek tütőket, ki soha nektek semmit nem parancsoltam, hogy leg előőris az harczokra magam ne mentem volna, ki az viadalra rendeltetett feregeket az en páiformmal gyakorta meg oltalmaztam. Ne törjete meg az en kezeimben az győzedelmet, mellyel az Herculeshez es az Liber

Ha az mosta
ni kiralyok
es fejedel-
mek Sandor
nak ebbeli
vitezi peld-
ját követnek
ritkábban ve-
rettetnek
meg.

beratyához, ha az irigység tavulleend,
 egyenlő lefűek. Engedgyetek meg ezt az
 en esedezesimre, es immar vegtűre az
 meg altalkodot halgatast szakalzfzatok
 meg. Hun vagy on amaz kialtas, az tű jo
 kedveteknek jele? Hun vagy on az en
 Macedonimnak amaz abrazattyok? Nem
 ismerlek tűtűket Vitezek, es tű sem ismer-
 tek engemet, az mint latom. Immar reg-
 tűl fogva el fordult es meg segetet fűve-
 teket úgyekezem fel inditani. Es midűn
 azok fejeket az földre le fűggestven az
 halgatasban alhatatosok volnanak, mon-
 da nekik: Nem tudom Vitezek, mit vetet-
 tem legyen nem akaratom se rint ellene-
 tek, hűgy engemet meg neznisem akar-
 tok. Nekem úgy teczik, mintha egy kiet-
 len pustaban volnek. Senki nem felel,
 senki kűzzűletek az kiket solitok csak
 ellene sem mond kevanfagomnak. Mit
 kivanok penig? Az tű dűcsűsegeteket es
 fűsegeteket oltalmazuk. Hun vadnak a-
 mazok, az kiknek egy keves űdűvel en-
 nek elűtte egymas kűzűt valo vilongaso-
 kat latam, kik azon vetekedenek hűgy
 az meg sebesűttet kiralynak testet leg in-
 kab kics odak fognak? El arultattam, el
 hagyattattam, az ellensegeknek adattattam.
 De az el meneteiben egyedűlis alhatatos

Az hadbali
 sanvarula-
 gokkal el fa-
 sűit embe-
 rek nem
 kűnnyen in-
 dűttatnak fel.

lesek. Vessetek az folyó vizek es az fene-
 allatok ellé engemet, es azoknak az nem-
 zersegeknek ellenek, mellyeknek neve-
 ket rettegitek. Talalok en az kik engemet,
 kittú el hadakat, kővessenek. Az Scytak
 es Bactriaiak velem lesek, egy keves ú-
 dövel ennek előtte ellenfegink most mi
 vitezink. Job meghalnom, hogy sem
 mint könyörgeskeppen hadi vezerséget
 viselnem. Mennyetek el vissza hazatok-
 ba, mennyetek el örvendetes pompával
 kiralyotokat el hagyvan. En itt az győze-
 delemnek, mely felől tüketsegeben este-
 tek, vagy meg nyerője lesek, avagy ti-
 tesseges halalt szenvedek.

Megigyis az vitezek között senkiből so-
 ki nem vetethetek. Azt varjak vala, hogy
 az kiralynak az capitanok es az főfő ren-
 dekertelére adnak, hogy az sebekkel es az
 vitezkedésnek büntelen valo munkajával
 el farattakleven az szolgálatot nem meg-
 vetnek, hanem el nem szenvedhetnek.
 De azok feltekben el remülven orczajo-
 kat az földre függesztettek vala. Annako-
 kaert először önkint valo zaydulas, annak-
 utanna suhaytas is tamada: es lassan lassan
 az banat szabadosban kezd emelkedni, az
 vitezeknek könyvek folyvan: el annyira
 hogy az kiraly, az harag könyörületesség-
 re for-

refordulvan, meg ő maga is, noha kevan-
na, az siraftol meg nem túrkózhatet le-
gyen. Vegre mind az egész gyülekezet
inkab sirvan, az többi mulatozvan, Cœ-
nus mere az kiraly éekihez járulni, azt je-
lentven hogy ő bolni akarna: Kit minck-
utannalatanak az vitezek hogy az fejeről
az sisakot le vonáa (mert az kirallyal úgy
bóktanak bolni) kezdék inteni, hogy az
hadnak dolgot forgassa. Akkor Cœnus
monda: Tavoítassak el az Istenek az hű-
tetlen bándekokat mi tőlünk, es bizon-
nyara elis tavoítattyak. Az te vitezidnek
azon kedvek vagyon, az mely mindenkor
volt, oda menni az hova parancsolod,
harczolni, veszedelmekre menni, az mi
vérünkkel az te jó híredet az maradékok-
nak emlekezetire hadni. Annakokæett
ha akaratomban alhatatos vagy, még fegy-
vertelenül is, meztelen es vérünkben
meg fogyatkozáva is, valamint kedved
tartya, utannad avagy előtted megyünk.
De ha hallani akarod az te vitezidnek
nem költőt hanem utolsó búkfegeknek
ketelenitésevel ki vetetet bövokat, ker-
lek nyisd kegyelmes fülcidet azoknak, kik
az te parancsolatodat es vezeresedet
felette tökéletesen követtek, es valaho-
va meggy követendők is. Meggyőzted

Cœnus oral
Sandor előtt
az vitezek
kepeben

király az viseltetett dolgoknak nagy volta-
val nem csak ellenfeget, hanem még az
vitezeket is. Valamit az halando embe-
rek magokba befoghatnak vala, be tel-
lyesítettük. Az tengereket és az orfago-
kat meg járva mi mindeneket jobban
tudunk, hogy sem mint az lakosok ő ma-
gok. Az vilagnak csak nem az vege al-
lapadtunk meg. Mas vilagra ügykezel-
menni, és oly Indiát keres, mellyet meg
az Indiaiak sem tudnak. Az fene vadak
és kigyók között lako embereket az ő lap-
pango helyekből és hazokból kevanod-
ki keresni, hogy az győzedelemmel több
helyeket jary be, hogy sem mint menyit
az tündöklő nap lat. Az te elmedhez tel-
lyességgel melto gondalat, de az mienk-
nel fellyeb valo: mert az te viteffeged
mindenkor nevedesében leszen, de az
mi erőnk immar az fottan vagyon. Nezd

Az erőtlén és fegyvertelen vi-
tezekre, kiválkepen az velle-
lyeknek szenvedése után tekin-
tetnek kellenni, hogy az ellen-
fegek az fegyvertelen és sanya-
rusagokkal meg saylodot hadat
larva, szívét ellene ne vegye-
nek.

meg az halovány testeket
annyi sebekkel meg seb-
hettek, annyi sebhelyek-
kel meg rodhattakat. Im-
mar dardaink meg tompul-
tanak, immar fegyverink
elfogynak, Persiai ruhába

öltöztünk, mert az hazánkbeli utannunk
nem hozattathatik, külső öltözetre vete-
med-

medtünk. Panczela es lova közzúlunk ki-
nek vagyon? Kerefted fel menyi viteze-
ket követtenek legyen az hozzájok tar-
tozo holgák, kinekkinék az praedaba
menyi maradt legyen. Mindeneknek
meg győzői mindeneknel főkölködőb-
bek vagyunk. Es nem is az tobzod sunk
miat fejenyedünk meg, hanem az ha-
dakozo fegyvereket vetezkedésünkkel
viseltük. Ezt az felette se hadat ve-
tede te fegyvertelenül az fene vadak el-
len? Mellyeknek soklagokat az poganok
bar akaratyok szerint öregbicsenek-is,
mindaztal nagy samuaknak lenni meg
az hazugfabolis ertem. Hogyha tellyef-
leggel elstantad, hogy Indiaba megis bel-
lyeb has, del felől nem annyira pusztá or-
szág vagyon, mellyet meg holdoltatvan,
szabad lehen arra az tengerre ala futamod-
ni, mellyet az természet az emberi birodal-
omnak végül akart helyheftetni. Miert
mégy kerülettel az dúcsőfegre, az mely
közeli helyheftetet. Ittis elődbe jó az
Oceanum tenger. Hanemha csak budof-
ni akaró, de elerkeztünk az hóva az te
berencsed vißen. Ezeket te veled inkább
akaram beßelleni, hogy sem mint te na-
ladnelkül ezekkel, nem azért hogy az kör-
nyúl álló hadnak kedvet vennem, hanem
hogy

hogy az bálloknak bebedeket inkább, hogy sem mint az zugolodoknak suhaytafokat hallanad. Minelt Cœnus az bebedben veget vete, minden felől az vitezek között sirással egygút kialtastamada, ötöt kiralyoknak, attyoknak, uroknak, öfve elegittetet bállokkal nevezven. Es immar az tób capitanokis es kivaltkeppen azven vitezek, kiknek údós voltokert mind menfegek tífteffegesb vala, smind tekintetek nagyob, ugyan azon könyörgenek vala. Az kiraly sem meg nem dorgalhatya vala az meg altalkodtakat, sem meg nem engeftelheti vala az meg haraguttakat. Azert dolgaban remintelen leven az békéből ki ugrek, es az kiralyi udvart bezarlata, az békot be jarokon kúvúl az hozza valo meneteltől mindeneket el tiltvan. Az maga haragjaban ket napot tölte, az harmadik napon ele mene: es az

Az Sador oltari az ő hadanak hatari, de az maga dücsőség kívánása semmi határokkal meg nem határoltathator, es ő neki ez egész világ kereglése sem volt elég.

Ő hadakozásának emlékeztire negy bégüköből tizenket oltart csináltata, az tabornak erőfőgít-is kiterjesztete, es az agyakat-is nagyob formán hagyata, hogy sem mint az testeknek termete vala, hogy mindenneknek kepet őregbitene az maradéknal az csalárd csoda. Innét hamar vissza men-

menven azokra az helyekre, az mellyeket megjart vala, aztabort az Acetines folyó viz melle állita. Ot törtinet szerint Coenus betegségben meg hala, kinek halálán az király noha fohazkodik, mindazonáltal azt monda, hogy ő hoész oratiót keves napokert inditot volna, mintha Macedoniat egyedül latando volna. Immar az hajok, mellyeket csinaltatni parancsolt vala, az vizen allanak vala. Ezenközben Memnon Racz országból az vitezek samanak be tellyesitesere hater lovast, azokon kívül Harpalustól het ezer gyalogot hozot vala, es aranyalí czúffel borittatot fegyvert huson öt ezert vit vala, mellyeket el ostitogattatvan, az ő fegyvereket megegettete. Az Oceanum tengerre ezer hajoval akarvan menni, az viszávono es regi gyűlölségeket uyito Porust es Taxilest, Indianak királyit, forgorsag által bekefeg fereztetven közötők, az magok orszagokban hagyva, az hajoknak eppiteseben mind az kettőnek fellette nagy forgalmatoságával elven. Ket városis csinaltata, melynek egyiket Nicæanak az masikat Bucephalanak neveze: az lonak, mely meg holt vala, emlékezetinek es nevenek bentelven az város. Annakutanna meg parancsolva, hogy

Nem egesz
Magiarmely
földet.

hogy az elefantokat es az hadhoz tartozo
eggyetmaft utanna földön vigyek, az fo-
lyo vizen ala mene, minden nap mint egy
negyven futamatni földet haladvan, hog
az hadak alkolmatos helyeken untalan ki
szallittathatnanak.

ör Magyar
mely földnel
keveffel töb
bet.

Egy országba érkezet vala, melyben az
Hydaspes folyo viz az Accfineffel egybe
szakad. Innet az Sobiufoknak határra
ala mene. Ezek azt beszéllik hogy az ő re-
gieleik az Hercules hadabol valok volta-
nak volna, betegen el hagyattatvan
azt az helyt állottak volna meg az
mellyet ők bírnak vala. Ruhajok helyet
vadaknak bőrci, fegyverek helyet buzga-
nyok valanak. Es ha finte az Görög so-
kakok meg fúntenek volnais, mindazon-
által nemzeteknek sok jeleit mutattyak
vala. Itt az hajokbol kiálvan, harmad
fel szaz futamatni földet halada, es az or-
szagot el pusztitvan annak főbbik városát
fokasaggal környül fogvan meg veve. Az
a nemzetseg az folyo vizeknek partyain
negyven ezer gyalogot helyhezttet vala
ellene, mely nemzetseget, az folyo vizen
altal menven, meg futamtata, es az vá-
rosba be rekezkedteket ki ostromla. Az
őregb emberek le vagattatanak, az töb-
bi eladatanak. Annakutanna mas város-
kezd-

kezdven ostromlani, es az oltalmazok-
 nak nagy erejekkel elűzöttetven, az Ma-
 cedonokban sokat elvéste. De midőn az
 városnak vitatásában alhatatos lőt vol-
 na, az városbeliek életük felől ketsegekben
 esven, az hazákat meg gyuytak, magokat-
 is gyermekekkel es felségeikkel egye-
 tembe egetik vala. Mely gyuladást mi-
 dőn ő magok öregbitenének, az ellenseg
 penig oltana, az harcznak sokatlan for-
 maja vala. Az benne lakosok az várost
 véstik vala, az ellenseg oltya vala: el an-
 nyera az had még az természetnek folya-
 satis vissza fordittya. Az városnak az vá-
 ra éppen meg maradot vala, melyben ol-
 talmot hagyta. Ő maga az várat hajoban
 meg kerüle: mert három folyó vizek,
 mellyek az egész Indiában az Gangeitől
 meg válva legnagyobbak, az vannak e-
 rősegehez ragaszkodnak. És felől az
 Indus vize csapja, dél felől az Accfines az
 Hydaspesszel egybe elegyedik. De az folyó
 vizeknek össze való menetelek az tenger-
 nek habjaihoz hasonló habokat indit-
 nak, es az sok rut sarral, mely az vizeknek
 össze való ütközetekkel untalan fel zavar-
 tatik, az ut az hun hajokkal jarnak, kes-
 keny árokra borittatik. Azert midőn re-
 ajok gyakor habok mennének, es az ha-
 joknak

Az hadnak
 természeti
 es állapot-
 ya.

Sándor vi-
zen való ve-
szedelem-
ben forog.

ioknak egy felől az orrokat, más felől az oldalokat vernek, az hajók az vitorlákat felkezdek vonni. De azoknak cselekedetek mind az felelemtől, s mind az folyó vizeknek feletteb való sebességektől meg előztetnek. Az többinél leg őregbket hajó semek előtt el merüle, az könnyebűek, noha azok sem igazgattathatnának, az parthoz mindazáltal artalom nélkül vitetnek ki. Az király ő maga felette sebes őrvényekbe akada, mellyektől az hajó forgattatvan, fejen es az kormannak nem engedve haytatik vala. Immar az ruhat tetteről le vetette vala, az vízbe akarván magát vetni, es az barati hogy őtet ki fognak, nem mészé ütnak vala: es ketseges veszedelemnek lattatik vala lenni, akar úsando volna, s akar az hajóban maradna. Annakokaert az evező deszkákat felette nagy magok vetesével meg inditak, es az menyire emberi tehetőség lehet vala, azzal foganak hozza, hogy az habok, mellyek rajok mennek vala, el verettetnének. Azt hinned hogy az vizek meg hasadnak, es az őrvények hatra mennek. Mellyekből vegre noha az hajó ki szabadula, mindazáltal az parthoz nem ragastatek, hanem az leg közelb való csekely vízbe feneklek. Azt hinned, hogy

hogy harczok lőt legyen az folyo vizzel.
 Azert az folyo vizeknek samokhoz ke-
 pest oltarokat eppittetven, es aldozatot
 teven, harmincz futamatni földet mene Fel Magyar
mely földnél
többet.
 ele. Onnat az Oxydrakaknak es Mallu
 foknak orságoiba juta, kik egyebkor egy-
 mas között hadakozni szoktak vala,
 de akkor őket az közönséges védelem
 össze kapcsolta vala. Ifu gyalog leginyek
 fegyverben kilencz ezeren valanak, eze-
 ken kívül tízezer lovas, es kilencz száz Az kegyet-
len ellensé-
nek, es új
dolgoznak
veletlenül
közafalá-
karmely fő
vitezek is
megretten-
nek.
 negy negy lovu szekér. De az Macedo-
 nok, kik azt hittek vala, hogy ok immar
 mindé védelemtől meg menekedtenek
 volna, minekutanna esékbe vevek, hogy
 az Indianak felette kegyetlen nemzetse-
 givel uyjab harczoknak kellene lenni,
 veletlenül meg rettenven, az kiralt esmet
 tamadára néző befedekkel kezdék fed-
 deni. Az Ganges folyo vizen es azon tul
 valo helyeken által kenőserittetnek vol-
 na menni, mind az által az hadakozást el-
 nem vegeztek volna, hanem még változ-
 tattak volna: Ok az győzhetetlen nem-
 zetsegek ellen vettettek volna, hogy
 az magok verekkel az Oceanum tengert
 ő neki meg nyitnak. Az csillagokon
 es az napon kívül vonatnanak, es oly he-
 lyekre ketelenittetnenek menni, az mel-
 lyeket

Az okos ha-
di vezér az
vitezeknek
elmejeket
eddesgetni és
hivatalljó-
nak sereny-
ben való cse-
lekedetire
tudgya von-
ni.

lyeket az természet az halando emberek-
nek semek elől elreytet való. Untalan
uyjab fegyverekkel uyjab ellenfegek ta-
madnanak, kiket ha finte mind meg-
győznenek és elűznenek is, nekik miso-
da jutalmok lenne? Egyeb nem, hanem
az homaly és az főtűfeg, az mely tenge-
ren fekvő búntelen való ey, az ibonyu ok-
talan allatoknak nyajaival meg rakatot
tenger, az allo vizek, mellyekben az halan-
do természet meg fogyatkozot legyen.
Az kiraly nem az maga, hanem az vite-
zeknek busulasokon somorkodvan, az vi-
tezlő sokasagot ele hivatvan, ertefekre
ada, hogy az kiktől felnének semmire kel-
lők volnanak. Annakutanna ezeken az
nemzetsegeken kívül semmi ellenek nem
allana, hogy az orsagnak taje kit meg jar-
van, egybes mind az vilagnak és az fa-
nyarufagoknak vegere ne jussanak. Ő-
nekik felelemben levőknek az Ganges, és
az nemzetsegeknek soksaga mellyek az
folyo vizen tul volnanak, engedet volna,
oda teritettek volna uttyokat, az hun ha-
sonlo dúcsőség, kissébb vesedelem volna.
Immar ő nezne tavul az Oceanum ten-
gert: immar az tengernek bellője által fu-
na reajok ne irigylenek tőlle az dicshiretet,
az melyre menne. Az Herculestnek és
Liber

Liberatyanak hatarin ôk által menendők leven az magok kiralyoknak keves munkajokkal halhatatlan jo hirtnevet adandok volnanak. Szenvednek ôtet Indiabol meg terni nem el futni. Minden sokasag de kivaltkeppen az vitezkedô alhatatlan indulattal viseltetik. Így az part útcsnek orvossagi nem nagyobbak mint az kezdeti. Másor nem adatot olyan jo kedvel valo kialtas az hadtól, azt mondvan, hogy vinne ôket az lsteneknek szerencseltetésekkkel, es erne fel dúcsôfeggel azokat, az kiket követne. Ezeknek az rea valo kialtasoknak ôrvendezven, az tabort mindgyart az ellensegre indita. Az Indiajaknak leg erősb nemzetsegi valanak, es hadat serenyen kesitnek vala, es az Oxidracaknak nemzetsegeből fő vitez vezert valasztottanak vala, ki az tabort az hegynek az allyaban ballita, es tûzeket nagy helyen mutata, hogy az sokasagnak kepet öregbitene: kialtasal is es az ô sokasok serint valo orditasal untalan az csendessegben levő Macedonokat heaba rettenteni igyekezven. Immar virrad vala, midőn az kiraly bizodalommal es remenységgel tellyes leven meg parancsola, hogy az jo kedvű vitezek fegyvert fogjanak, es viadalra ki mennyenek.

Az vitezlő
sokasagnak
elmeje mi-
nemű.

Külömbkü-
lőmbféle
modon es
csak egy kez
fordításig-is
feletre nagy
hadak elfze
leztették, és
az hadakbá
az dolgok-
nak csodala-
tos változá-
sokat len-
ni.

nek. De (az mint emlékezetre hagyatot)
feltekbeje, avagy partútes tamadvan kö-
zöttök, az poganok hirtelen elfutának,
bizonyára utnelkül való es akadályos he-
gyekre szállanak, kiknek feregeket az ki-
rály heaba úzven, egyetmasokat el foga.
Annakvtanna az Oxydracának városok-
ra érkezek, melybe sokan futottanak va-
la, nem az kőfalokhoz való nagyobb bizo-
dalmokban, mint fegyverekhez. Im-
mar az király rea megyen vala, midőn ő-
tet az jövődő mondo inteni kezdé,
hogy ne cselekedne, avagy akar csak ha-
lastana az ostromlast: mert az ő elete-
nek veszedelme jelentetnek. Az király
Demophoont (mert az jövődő mondo
az vala) megtekintven, monda: Ha va-
laki tegedet az te tudományodra függel-
meftedben, es az barmoknak jövődő
dolgokat jedző tagait neztedben így meg-
solitana, kettsegnelkül neked karodra es
banta sodra lattathatnek lenni. Es mi-
dön amaz azt felelte volna, hogy ugyan
ugy lenne, monda: Azt itilde te hogy
ennekem, ki nem az barmok tagainak tet-
tetes reseit viscelem semeim előtt, hanem
ilyen nagy dolgokat, akar mi nagyobb
banta somra volna, mint az babonával
meg csalatot jövődő mondo? Nem-is
mulat.

mulatvantöbbüdeig hanem csak az meg
 valasztón, az ostromra laytorakat paran-
 csola vitetni es egyebek kesven az kőfal-
 ra fel mēne. Az kőfalnak foros vartaj ava-
 la, az varfokok mint egyebūt annak tete-
 jet meg nem különböztettek vala, ha-
 nem az mindegyvegben be fedetet folyo-
 so az által valo jaraft el rekesztette vala.
 Azert az kiraly ragazkodik vala inkab,
 hog sem mint al vala az kőfalnak a belin,
 az paissal az minden felől rea hullo darda-
 kat el verven. Mert minden felől tavul
 az tornyokbol üldöztetik vala, es az vi-
 tezek fel nem mehetnek vala, mert fel-
 lyúl az lövő dardaknak foklagaval el bo-
 rittatnak vala. Vegre az vesedelemnek
 nagy voltát az tistefseg meggyőze: Mert
 az kiralt az magok kesedelmekkel ellen-
 seg kezebe adatni lattyak vala. De az
 sietséggel az segitseget kesedelmeztetik
 vala. Mert midőn kiki mind az maga bő-
 csületiert fel hagni erőlkődik vala, meg-
 terhelek az laytorjakat, mellyek elegsege-
 sek nem leven, az ala hullot vitezek az ki-
 ralynak egyyetlen egy remenseget meg-
 czalatkoztatnak. Mert olyan nagy hadnak
 semei előt úgy ál vala, mint egy püsta-
 ban el hagyattatot.

Et immar az bal kezet, mellyel az paist

Sándor az el-
 lensegnek
 kőfalara leg-
 először is ő
 maga me-
 gyen fel: ke-
 ves kiralyo-
 kattalalnank
 mostillyene-
 kte.

Vegezetre
az dücsőség
kevano sau-
dorfeleire
nagy vesze-
delembe e-
fik, melyből
az jó szeren-
ese avagy in-
kab az min-
denek felet-
való isteni
gondviselés
ki szabadít-
tya.

az lövecskellen idefőva forgattya vala,
el farasztotta vala, az barati kiáltván,
hogy ő hozzájok ala ugranék, es őtet meg
kapolag vésteg allanak vala, midőn amaz
csodálatos es halhatatlan dolgot pro-
bala, es az vakmerőségnek hirere sokkal
jelesbet, hogy sem mint az dücsőségnek.
Mert az ellenfeggel tellyes városba, ma-
gat vakmerő ugrással be vete, midőn elig
remelhetne, hogy harcsolva akar csak,
es nem bossu allatlan halando volna
meg: mert minekelőtte fel kelne, meg
nyomattathatik, es elevenen meg fogat-
tathatik vala: de serencsere ugy vetette
vala magát, hogy az labaira esnek. An-
nakokaert fen alva harcsolni kezdé, es
hogy meg ne környekezethetnek, az se-
rencse reagandot viselt vala. Egy regi fa
az kőfalhoz nem messze sűrű leveles ágait
mintha ugyan önkent az kiralt oltalmazó-
kat az ellenfegi ellen vetette vala az te-
stet, hogy környűl ne vetethetnek, ennek
temerdek derekához tamašta, az nyila-
kat, mellyek elleneből rea lövöldöz-
tek vala, az pailfal fel fogván. Mert no-
hatavul az egy embert annyi kezek ül-
döznek, mindazáltal senki hozzá közelb
menni nem méri vala. Az agakra több lö-
vő dardak esnek vala, hogy sem mint az
pail-

paifra. Az kiralyert előőr az dicsiretes
 nevnek böcsületes hire harczol vala, an- Az kemeny
 harczolásra
 valo ösztö-
 nök.
 nakutanna az ketsegbe eses, mely az tilz-
 tességesen valo meg halasra nagy izgatás.

De midőn az ellenség untalan rea todul-
 na, immar az dardaknak felete nagy sok-
 sagat fogta vala fél az paiffai, immar az si-
 lakjat az kővek be rontottak vala, immar
 az süntelen valo faratsaggal el nehezede-
 terdei az földre estének vala. Azert az
 kik leg közelb allottanak vala, őtet sem-
 minek alitvan magok gondolatlanul rea
 futamodanak, kikben kettőt sablyával
 ugy csapkoda, hogy előtte halva le dől-
 nenek. Nem-is mēre ostan senki őtet kő-
 zelben üldözni: dardakat es nyilakat rea
 messzől erefnek vala. Ő minden csapa-
 sokra czelul vettetet leven, immar terdein
 allo testét nehezen otalmazza vala, meg-
 len egy Indiai ember ket fingni nilat (mert
 az Indiaiaknak az mint annak előtte meg
 mondtuk akkoru nagy nyilok vala-
 nak) ugylővéki hogy az fegyver dere-
 kon által egy kevesse az job oldalan fel-
 lyúl menne bele. Mely sebbel el nyomor-
 rittatvan, sok vere ki folyvan, meg erefite
 az fegyvert, halo félben lévő emberhez
 hasonlo leven, es annyira meg erőtlened-
 ven, hog az job keze az nyilnak ki vonasa-

Az bátor em-
bereket meg-
segíti az Isten,
es nem kelle-
tik soha ket-
segbe es-
nünk, ha szin-
te az halál
minden felől
raytunk le-
gyenis.

Mikor az fő-
vezedelem-
bőrörog, illik
hogy azt az
nevezetes b-
tagok men-
től hamarab
meg segil-
lyek.

rais elegseges né volna. Azokaert a ki meg-
sebesítette vala, az testének megfosta-
sára örömmel oda futamodek. Kit mihezt
meg erze hogy kezeit maga testere vetne,
azt hissem hog az utolso gyalazatnak mel-
tatlanlagaval indittatott fel, meg batoro-
dek, es az ellensegnek fegyvertelen olda-
lat szablyával által vere. Az kiraly környül
harom test fekszik vala, tavul bavozkod-
van az többi. Az kiraly, hog minek előtte
a lelek belőlle ki menne, immar akar csak
harczolva halna meg, az paissal magát fel-
emelni erőlködök: es minekutanna az
erőlködésre semmi ereje nem maradt
volna, az job kezevel az ala függő agakat
által marokolvan, az felkelest proballia
vala. De meg így sem birvan az testét,
ismet terdeire esek, kezevel ingerelven
az ellenseget, ha ki sembe merné menni.
Vegre Peucestes az városnak mas felől
valo részen, az oltalmazokat le verven, es
az kőfál mellett elemenven, az kiralynak
segitségere érkezek. Kit minekutanna
Sandor meg lata, azt itilven hogy immar
nem eletere, hanem halálara valo vigas-
talasa érkezet volna, az paissal meg bad-
gyadot testet fel emelite. Annakutanna
Timæus ala mene, es egy keves üdö mul-
va Leonatus, ez utan Aristonus érkezek.

Az Indiaiak is midőn megértették volna, hogy az király az kőfalon belől volna, egyéb dolgokat hatra hagyván, oda futamának, és az oltalmazokat üldözik vala, kik közzül Timæus elől való testen sok sebeket veven fel, és fő harczot teven, elveſe. Peucestefis három lövő dardával meg sebefittetven, mindazáltal az paiffal nem magát, hanem az kiralt oltalmazza vala. Leonatus midőn az mohon rohanó pogánokat elűzne, az nyaka igen csapatván, holt elevenen az királynak labái előtt leborula. Immar Peucestefis is az sebek miatt elbadgyadván, az paiffala creſtette vala. Utolſó remenſége Ariftonusban vala, ez is igen meg sebefittetven, az ellenſegnek annyi soklagat tovább nem alhattya vala. Ezenközben az Macedonokhoz az királynak elveſet hire vitetek. Meg rettentet volna egyebeket az mi azokat felindita. Mert ſemmi veſedelmekkel nem gondolván, az kőfalt feyſékekkel rontak, és az hun be menő holt törtenek vala, az városba be rohanának, és több futo Indiajakat, hogy ſem mint velek ſembe menni merőket vaganak le, ſem az veneknek ſem az aſſonyallatoknak, ſem az kiſdedeknek nem kedvezenek. Valaki eleikbe akad vala, az kiralt attól hiſik

Edes es bő-
csületes do-
log, az jeles
vitez fejede-
lemnek cie-
tet meg ol-
almaznia.

vala meg sebesíttetnek lenni. Es veg-
 re az ellensegnek mindenestől fogva valo
 meg őlesevel melto haragjokat meg tor-
 lak. Clitarchus es Timagenes arról bi-
 zonságok hogy Ptolomæus, ki annakutan-
 na regnalt, ezen az harczon jelen volt
 volna. De ő tudni illik az maga dúlő-
 sege ellen nem törekedven, azt hatta em-
 lekezetre, hogy ő hadakozásra küldet-
 leven, jelen nem volt volna. Az regen
 viseltetett emlékezetre valo dolgoknak
 meg iroiban oly nagy vagy el bizakodas,
 vagy ehez hasonlo vetek, az könnyen va-
 lo el hitel volt. Az kiralt az satorba visé-
 viven, az orvos doctorok az tettebe be lö-
 tetet nyilnak az fajar, ugy hogy az vasa ne
 mozgattatnak, el vagak. Annakutanna
 az testet mezitelen vetkeztetven, csekbe
 vevek, hogy az nyilnak figoni volnanak,
 es az külsőmben az testnek veszedelmel-
 kül ki nem vonattathatnak, hanem ha az
 sebet vagással meg öregbitenek: de at-
 tol felnek vala, hogy meg vagvan, az ver-
 nek folyasat meg inditanak: mert igen
 nagy nyil lötetet vala bele, es testnek
 belső részeire lattatik vala be hatotnak
 lenni. Critobolus az orvos doctorok kö-
 zőt felette bölcs vala, de olyan nagy ve-
 sedelemben meg rettenven, hozza nyul-
 ni

ni nem mer vala, hogy az szerencsetlen
 gyógyítsanak ki meneteli az ő fejének ve-
 sédelmere ne fordulna. Az király látvan
 azt hogy ő sirna, félne, és az gond miat
 csak nem el holt volna, monda neki. Mit?
 avagy micsoda údót varb, és mentől ha-
 marab ettől az fájdalomtól engemet akar
 csak halalommal nem szabadíts meg?
 Attól félse hogy bűnös les, holot gyógyít-
 hatatlan sebet vőttem legyen? De Crito-
 bolus vegre vagy veget vetven az fele-
 lemben, avagy azt el titkolvan, inteni kez-
 de őtet, hogy magat tartatni szenvedne, az
 még az nyilnak az vasat ki vonna: mert
 az testnek akar mi kicsin mozdulafais ar-
 talmas lenne. Az király midőn beśedevel
 azt erőśítette volna, hogy ő neki semmi-
 re nem kellenének az fele emberek, kik ő-
 tet tarcsak, az mint az doctortól meg va-
 la hagyva, rangatás nélkül hagyà restvel
 banni. Azert az sebet beśesben ki nyitvan,
 es az nyilnak az vasat ki vonvan, felette
 sok vère kezdé folni, es el kezdé az király
 ajulni, es az beśei eleibe homaly őntet-
 ven, mint az halo félben valo ember ugy
 nyuytozni. Es midőn az vernek folyafat az
 orvossággokkal heaba tartoztatnak, az
 baratinak kialtasok, es egybeśerfmind fíral-
 mokis tamada, azt híven, hogy az király

Az bölcs em-
 berek az fe-
 lette nagy
 dolgokhoz
 valo fogasbá
 félcelmesek.

Méltan bírta
 ez vilagot az
 ki magat ol-
 lyan nagy al-
 hatatoslag-
 gal meg-
 győzte.

meg holt volna. Vegre az vere meg alla, es lassanlassan esere jöve, es az környül allokat meg kezdte ismerni. Azon az eges napon es ecsakan mely következek, az had fegyverestől az kiralyi udvar körül lön, azt valvan, hogy mindnyajan az egy kiralynak cielevel elnenek. Nemis tavozanak eleb el, meg nem nyilván meg rudak, hogy egy kevesse el alut volna. Eből elete felől az taborba bizonyos remenfeget vűnek.

Az vezer jo egessegenek felette nagy haszna vagy on, mind azért hogy az had az győzedelem nek meg nyereseben jo kedvel for golodgyek, mind azért hogy az ellenfeleknek remenfegek meg fogyatkozzak.

Az Kiraly az sebet ket nap gyogittatvan, meg finte be nem gyogyulvan, minekutanna meghallotta volna, hogy az ő halalanak hire az poganok között hitelt vőc volna, ket hajot őve foglaltatvan, az közepire minden felől lathato satort vonata, az melyből magat meg mutatna azoknak, az kik az ő veszedelmet el hittek vala; es az otlakosoktól meg nezettatven, az ellenfeleknek hamis hirtől vetetet remenfegeket megtartoztata. Annakutanna az viznek folyasa szerint ala mene, meg parancsolvan, hogy az több hajoktól valamelyere tavulban jarnanak, hogy az erőtelenteitenek meg süksleges nyugodalom az evező deszkáknak csatogásokkal meg ne bantatnek. Minekutanna hajjokazni kezdet vala, negyedik napon egy orsagha erke;

erkezek jól lehet az ott lakosoktól püstan
hagyatratotba, de gabonával és barmok-
kal bővölködőbe. Teczek az á hely
mind az maga, s-mind az vitezek nyugo-
dalmara. Szokas vala hogy az főfő ba-
rati és az test őrzők az kiralyi sator előtt
vigyaznanak, valamennyeser az kiralynak
nyavalyaja törtint volna. Az á szokas ak-
kor is meg tartatvan, az ő agyas satoraba
mindnyajan be menenek. Az kiraly attol
tartvan, hogy valami gonos hirt hozza-
nak, mierthogy egyserf-mind jötte nek
vala, meg tudakozek, ha az ellensegeknek
uyonta valo jövetelek adatneke ertefek-
re. De Craterus (kinek meg vala hagyva,
hogy az baratinak könyörgéseket eleibe
adna) monda: Azt hisede hogy mi az el-
lensegeknek jövetelek miat szorgalmato-
kodnank inkább, ha sinte immar az fancz-
ban allananak is, hogy sem mint az te ele-
tedre valo gond miat, ha sinte most te
azt kevesre bőcsüllód is? Minden nem-
zetsegeknek akar menyi nagy soksaga e-
gyenlő akarattal ellenünk tamadgyon is,
mind az egész vilagot fegyverekkel és vi-
tez emberekkel betölcsé is, hajokkal az
tengereket el lepje is, sokatlan fene alla-
tokat reánk hozzon is, te minket győzhe-
tetlenekke tes. De az istenek közzül ki-
csoda

Az nagy fe-
jedelmeket
és hadviselő
vezereket
szorgalmato-
son kel őriz-
ni, mert min-
deneknek
meg marada
sok, az egy-
től füg, az
mint Crate-
rus tókelle-
tes oratioval
bizonyította

csoda igit lehet az Macedonianak ez gyamolat es csillagat hősű údeig valonak leendeni? midőn az nilvan valo vésedelmekre olyan vakmerőkeppen vigyed elestedet, el felelkezven arról, hogy te enni hazafiainak eleteket romlasztva vonód? Mert teneked holtod után kicsoda vagy kevan elni, avagy elhet? Oda jutotunk, az te vezérlefedet es parancsolatodat követven, az honnat hanemha csak veled, de különben senkinek az maga hazi istenihez uta nincsen. Ki ha még az Persiai birodalomert Dariussal harczolnal, ha senki nem akarna is; mindazáltal csudálhatna, hogy te minden véselyre olyan sereny batorlagu vagy. Mert az hun az vésedelem es az jutalom egyenlők, mind az jóserencses dolgokban bőbesb hason vagyon, s mind az serencsetlenekben nagyob vigasztalas. Az te elesteddel penig hogy egy alavalo falu vetésék, kicsoda szenvedhetne, nem csak az te vitezid között, hanem akar mely pogan nemzetsegből valois, az ki az te nagy vortodat ismeri? Iszonyodik az elmem az dolognak meg gondolafatol, mellyet egy keves idővel ennek elötte latank. Ki mondani felek, hogy az te győzhetetlen tevédnek öltöztet az alavalo kezek ragadoma-

domanyul viendettek volna el, hogyha tegedet az vesédelemben az raytunk könyörülő szerencse meg nem tartot volna. Mind annyi aruloid, mind annyi elhagyoid vagyunk, az menyen neked utannad nem mehettünk. Az vitezeket szabad mindenestől fogva gyalazattal illetned, senki meg nem veti, hogy azért bűnhődgyek, az mit hogy ne cselekednek, el nem tavoztathatot. Kerlek énvegy minket maskeppen alavaloknak lenni nalad. Valahova parancsolod el megyünk. Hir, nevelkül való es bőcsfületlen harcsokat kevanunk magunknak. Te magadat azokra az viadalokra tarcsad, mellyek az te meltofogodat befogjak. Hamar megfogya kozik az dúcsőseg az rusnya ellenfegek között. nincsis semmi meltatlamb dollog mint annak ot meg emestetni, az hun meg nem mutattathatik. Csak nem azokokat monda Ptolemæus, es az többi is ezekhez hasonlokat hoillanak. Es immar meg elegyedet sokkal sirvan könyörögnek vala neki, hogy valaha az meg elégítettet dúcsősegnek hatart habna, es a magacletet, az az mindnyajokat kimillene meg. Kedves vala az kiralynal az baratinak kegyeffegek. Annakokaert mind egyenkent őket baratlagosban meg ölel-

ven,

Az alabvaló harczok az capitánokra es vitezekre bizattassanak: az mellyek felette nagy dolgot illetnek, azokat az királyok, es fővezerek alkalmatoson vigyegkveghoz.

Sandornak
 felelet az
 Ctaterus ora
 ciojara, mel-
 lyel meg mu-
 tattyá, hogy
 az bator es
 dűcsőség ke-
 vano elme,
 magához
 mindenkor
 hasonló vol-
 na.

elavdla sa
 de dorny
 adonaz
 pr. neny ar
 al. vett
 lam te vder
 om. k. dely
 se. gub. egy
 me. d. velli
 a. d. d. t
 ty. d. d. d. v
 l. d. d. d. v
 v. d. d. d. v
 2. d. d. d. v

ven, parancsola, hogy leüllyenek, es fel-
 lyeb kezdven beszédet, monda. Tú nekretek
 bizonyara ó leg hibe es kegyesb nemze-
 tes feleim es baratim köszönöm nem csak
 azt hogy ez mai napon az en eletemet az
 tieteknel fellyeb bűcsűllitek, hanem
 hogy az hadakozasnak kezdetitől fogva
 hozzam valo jo akaratotoknak semmi
 bizonfagat es jelet el nem mulatatok: el-
 annyera hogy meg kelleftek vallanom,
 hogy soha nekem az magam eletem ol-
 lyan kedves nem volt, az mint kezdetet
 lenni, hog bennetek fokaig gyönyörköd-
 hessem. De azoknak gondolattyok, az kik
 en erettem meg halni kevannak, nem egy
 az enyimmel, ki bizonyara azt itilem, hog
 ezt az tú jo akaratotokat jo cselekedettel
 erdemlettem. Mert tú en belőllem ho-
 sű udeiglen valo hasnot, es talam tellyes
 eletetekben valotis kevantok venni. En
 magamat merseklem nem az eletnek,
 hanem az dűcsőségnek ho-
 sű voltaval. Szabad volt volna ennekem az atyamtól
 maradot hatalommal meg elegedven,
 Macedonianak hatarin belőltestemnek
 helyelyese által varnom az hirnevel-
 kül valo es bűcsűletlen venfeget. Noha
 meg az tunya emberekis halalt magok-
 nak nem rendelnek, de az ho-
 sű eletet

eggyet-

eggyetlen egy jonak itilő emberket gyakorta az keferő halál megelőzi. En bizonyára ki nem az en eštendcimet, hanem győzedelmimet samlalom, hogyha az terencsenek ajandekit jól őšve summalom, sokaig eltem. El kezdven Macedoniatol fogva az birodalmot, Görög oršagot hatalmom alatt tartom, Racz oršagot es az Totokat meg hodoltattam, az Tribaluloknak es Medusoknak parancsolok, Asiat mind az mely fele az Hellepontustól, smind az mely fele az veres tengertől

mosatik, birom. Es immar Sándor meg ertven, hogy az bősé Democritus több világot nem mēsse vagyok az világ mondott lenni, azt írjak felölle, hogy sirt legyen, hogy ő meg ezt sem vehette volna meg. Ilyen az emberi telhetetlenség, ki holtá után egy néhány singni földel meg elegszik, cteben semmivel sem.

egy oraig által mentem. Mind az két birodalomnak meg győzője leven, az en birodalomnak kilenczedik, eletemnek huson nyolczadik eštendeje után, latta-tome nektek az dúcsősegeknek gyakorlasi-ban mely egynek ajánlottam magamat, meg tünhetnem? Sőt en az en dúcsőse-gemet meg nem fogvatkoztatom, es vala-hol viaskodom, az föld keresdsege nek ző helyen hiendem magamat lenni.

Hire

nevezre építettet helyen, az ellenlegek-
nek kezeket gyakorta el távoztatta, az ő-
veinek kezek előttel nem mehetet. E-
gyeb királyoknak is kimulafokat hogyha
meg gondollyatok többeket samlalhat-
tok az alattok valoktól meg ölettettek,
hogy sem mint az ellensegtől. Tovabba
mierthogy az regtől fogva elmemben
forgattatot dolognak kimondasara al-
kolmatossag most adatot, az en munkam-
nak, es cselekedetimnek felette nagy ju-
talma lehen, ha Olympias asszony anyam, Sandornak
az annyához
valo kegyes-
sege. valamikor ez vilagbol kimulik, halha-
talansagra senteltetik. Ha meg enged-
tetik, azt magam cselekedem, de ha az
halal engemet meg előzend, tú paran-
csolatomrol meg emlekezzetek. Es ak-
kor az barátit elereszte, de sok napokon
az tabort ot fektete.

Ez dolgok midőn Indiában viseltet-
nek, az Görög vitezek kik minap lakoul
az kiralytol Carabaktraba vitettenek vala Az viszta
vonasbol
könnyen
paratates tá-
mad. vissza vonas tamadvan közöttök, el par-
toltanak vala, nem annyira Sandoxhoz
valo gonosi akarattýokból, mint az hala-
los büntetéstől valo feltekbén: mert meg
ölven nemelleyeket az magok feleikben,
az kik erősbek valanak, az fegyverre kez-
denek neznis; es az Baetriaai varat, mely
O o mint-

Az partütes-
nek es feje-
delmek ellé
tamadók-
nak hopcihe
ri találkozo-
nak.

Az gonosz
tanácsok-
nak halalos
kimenetele.

mintha gondviseletlenbül őriztetet vala,
el foglalvan, az poganokat is az el parto-
lának tarlalagára haytottak vala. Athe-
nodorus vala azoknak feyjedelmek, ki az
kiralynak nevet is fel vőtte vala, nem an-
nyera az birodalomra valo kevanfaga-
ban, mint azert; hogy hazajaba vissza
menne azokkal, az kik az ő meltofsagát kö-
vetik vala. Ennek ellene egy Bikon ne-
vű ember azon nemzetsegbeli, de az irigy-
ség miat ellensege csalardsagot keszite, es
őt vendegge hivatvan, egy Macerianus
Boxus nevű ember által az lakadalom-
ban meg ölete. Masod nap az sokaság
besedre őve hivattatvan, Bikon többire
mindenekkel el hitette vala, hogy Athe-
nodorus ő ellene bánáskendekkel leleske-
det volna. De nemelleyek Bikonnak csal-
lardsagához gyanakodnak vala, es lassan-
lassan többekre kezde terjedni az gyanu-
sag. Azert az Görög vitezek fegyvert fo-
ganak, Bikont meg akarvan ölni, ha al-
kolmatossag adatnak. Az köztök levő
több főrendek az sokaságnak haragját
meg engesztelik. Bikon az maga remen-
sege felet az jelen valo vesedelemből ki sa-
badittatvan, egy keves idő múlva az ma-
ga életének megtartoi ellen leleskedek;
kinek csalardsagát megertven, mind ő
magat meg fogak, s mind Boxust. To-

vabba teczek hogy Boxus mindgyarast le
 vagattassék. Bikonis kenzas által meg ölet-
 tessék. Es immar testehez az kinokkal hoz-
 zafoznak vala, midőn az Görög vitezek
 nem tudatik micsoda okból meg bolond-
 ultakhoz hasonlok leven fegyver fogasra
 ideftova futósanak: kiknek zaygasokat
 meghalvan, azok az kiknek hogy Bikon-
 kinozzak meg parancsoltatott vala, el ha-
 gyak, attól felven, hogy az felzendültek-
 nek kialtasok miat annak cselekedeti-
 ben megbantatnának. Bikon, az mint
 mezitelen vetkeztetet vala, az Görögök-
 höz ere, es az halalos büntetésre rendel-
 tetetnek keferületes állapotja az elme-
 ket hirtelen meg változtata, es ötöt el
 bocsátatni parancsolak. Ekkeppen az
 büntetéstől ketser meg szabadulvan, töb-
 bekkel egyűt kik az kiralytól adatatot
 lako helyeket el hagyák, hazájába vissza
 mene. Ez dolgok az Baetria es az Scy-
 taknak hatari környűl viseltetenek. Azon-
 közben az kiralyhoz ket nemzetfegnek,
 mellyek felől annakelőtte állottunk, es az
 követi menenek. Mindnyajan sekereken
 vitetnek vala, ssep öreg testűvek es ekes
 természetűvek valanak. Lenből ötötet ru-
 hajok aranyal es barsfnyal megekesit-
 tetet vala. Azt mondgya vala, hogy ők

Az győzhetetlen vitézségnek és jó fzerencsének el hitelé, az nagy fejedelmeket eleb eleb víszí és emeli.

Az regiek az ő szokások fzerint lakoznak okáert agyakra telepedtenek, az mint tőb helyeken ezen autorbá meg jedzettük.

magokat, varosikat, es mezeiket neki mégadnak, annyi fok údők által meg nem rontatott szabadfagokat leg előböris az ő hűti es birtoka ala engedendők volnanak. Az ő meg hodolásoknak az lste nek volnanak okai, nem az fclelem, mert az igát epp erejekkel venne fel. Az kiraly minekutanna tanacskozok, az meg hodoltakat hűtiala veve, az adot, mellyet az Arachosiusoknak mind az ket nemzetseg fizetdegel vala, reajok vetven. Annakfelette harmadfel ezer lovas parancsola hogy adgyanak: es az poganok mindeneket engedelmesen meg cselekedenek. Annakutanna az nemzetsegeknek követit es kiralyocskait vendege hivatvan, lakodalmot parancsola kešítetteti. Szazig valo arany agyak keves keves közökkel tetettenek vala le. Az agyakat barsonyal es aranyal tündlő karpitok fogtak vala környül: valami vagy az Persaknal az regi mertekletlenfeggel, avagy az Macedonoknal az uy meg változaffal meg véstetet vala, mind az ket nemzetsegnek vetkei őšve eligittetven, azt abban az lakodalomban meg mutatá. Benne vala az lakodalomban az Athenæ városbeli Dioxippus hires baynak, es erejének jeles voltaert az kiralynal igen ismertetes

retes es kedves. Az igrig es gonos indu-
latu emberek valoba estrefaba aval pi-
rongattyak vala, hogy az meg hizlaltatot
testu hasonaltan allatot követne. Mikor
ők az harczra mennének, az olayjal ned-
ves hasokat jo lakafokkal kefitenek.
Azert ugyan azokat az lakodalomban az
Macedoniai Horratas immar resseg leven
kezde neki semere hanni es kivanni,
hogy ha vitez ember volna, az követke-
zendő napon ő velle fegyverel vina meg:
az kiraly ostan vagy az ő vakmerősegeről
vagy annak tunyafagarol teendő volna
itiletet. Es Dioxippus az vitezi kemense-
get semminek alitva el trefalvan az ke-
vanfagnak engede. Es masod nap az ki-
raly, midőn annal inkab kevannak az via-
dalt, mierthogy arrol őket el nem verheti
vala, az el őant dolgokat veghez benvede
vinniek. It az vitezeknek, kik között Gő-
rögők valanak, Dioxippusnak kedvezők,
felette nagy sokasagok gyülekezet vala
őve. Az Macedo elegendendő fegyvert
vőt vala fel, rez paist, dardat, mellyet sa-
rissanak hinak, tartvan az bal kezevel, az
job kezevel lancesat, es az oldalan sablya
vala, mintha egyserfmind többekkel har-
czolando. Dioxippus olayjal tündőköl-
ven es kosorus leven, az bal kezevel lang

Az reszegseg
embernek
semmi mér-
tekletes dol-
got tanacsul
nem ad.

Dioxippus-
nak fő vitez
baynaknak
Horratafall
való viadal-
lya.

finú mentet, az jobbal vastag es böcskös
dorongot visel vala. Azon dolog minde-
neknek elmejeket az varakozással veleke-
desre vitte vala: mert az fegyveressel az
fegyvertelennek szembe menni, bolond-
sagnak nem vakmerőségnek lattatik vala
lenni. Azert az Macedo nem ketelked-
ven hogy tavul meg ölettethetnek, az
langsat kilőve, melyet Dioxippus mi-
döntestének keves felen való haytasával
eltavoztatot volna, minekelőtte amaz
az dardat az bal kezéből az job kezébe al-
tal vinne, szembe ugrek, es azt az doron-
gal közepben el ronta. Minekutanna
mind az ket fegyveretől megválek, az
Macedo szablyat kezdet vala vonni, kit
altal öleléssel meg előztetett, az laba-
it alolla hertelen el ütven, Dioxippus az
földhöz úte: es az szablyat tőlle el kapvan
az labat az földön fekvőnek az nyakara
teve, az dorongot hozzá huzván, es me-
gis akarván azzal az meg győztetett
őlni. ha az kiralytól nem ellenzettet
volna. Ez csoda dolognak kimenereli
nem csak az Macedonoknak, hanem meg
Sandornakis: homorulón, kiváltkeppen
azert hogy az poganak jelen valának,
mert fégyenli vala, hogy az Macedonok-
nak híresneves vitézfégek gyalazatra ju-
tot

Az bayviada-
loknek kime-
netelek min-
denkor szo-
moru.

tot volna. Innen az irigyeknek vadlások-
ra az kiralynak fülei meg nyittatának. Es
egy néhány nap múlva az lakodalomban
egy arany pohar vegezesből ellopatek:
es az bolgak, mintha elveštettek volna az
mit el dugtanak vala, az kiralyhoz mene-
nek. Gyakorta keveseb alhatatoslag va-
gyon az orca pirulasban hogy sem mint
az vetekben. Az szemeknek, mellyekkel
mint egy űrugy jedzetik vala, rea valo
vetéseket Dioxippus el nem szenvedhete.
Es midőn ki ment volna az lakodalom-
bol, levelet irvan, mely az kiralynak meg
adattatnek, magat fegyverrel meg öle.
Annak halalat az kiraly igen bana, azt az
busulasnak, nem az banasnak banasnak
bizonsaganak velven lenni, ugymint mi-
nekutanna őtet hamissan vadoltatotnak
lenni, az irigyeknek feletteb valo őrmők
meg mutata.

Az aratlan-
sagot az ud-
vari irigység
elnyomja.

Az Indiajajknak haza bocsattatott köve-
ti, keves napok múlva ajandekokkal vi-
siterenek. Az ajandekok ezek valanak,
három száz lo, ezer harmincz szeker, mel-
lyeket negy negy lo vonson vala, lenből
esinaltatott valami keves ruha, ezer Indi-
ai pais, száz talentom vilagos vas, felette
nagy oróslanok es tigrisek, mind az ket-
fele allatok meg eligittettek valanak,

Az ajande-
kok az ajan-
dekokok-
nak allapat-
tyokhoz es
az elvevők-
nek meltofa-
gokhoz ille-
dők legye-
nek.

Glareanuf-
nak Diodo-
rusból való
relatioja sze-
rantis hatvan
ezer gyalog-
jok volt.

6. Bacchus
i. Bent.

igen nagy gyék bőrkis, es tekenős boka
heak. Craterusnak annakutanna az kiraly
meg parancsola, hogy az folyo vizét nem
mehse, mellyen ő maga hajokban me-
nendő vala, vinne az hadi seregeket. Az-
kat penig, az kik őtet követni szoktak va-
la, az hajokba állita, es az Mallufoknak
hatariba az viz menteben ala vitetek.
Onnat az Sabrakakra mene, Indianak-
rős nemzetsegere, mely az köffegnek pa-
rancsolattyaval nem az kiralyokeval bi-
ratattik vala. Hatvan ezer gyalogjok va-
la, hat ezer lovasok, ezeket az hadakat őt
száz szekerköveti vala. Harom fő hadvi-
felő capitanokat választottanak vala. De
az kik az mezőkön az folyo vizhez leg
közelbek valanak (fok falujok vala
penig kiválkeppen az paron) mi-
nekutanna mind az egész folyo vizet az
hun tavul nezhetni vala hajokkal el le-
petve es annyi vitezeknek tűndőklő fegy-
vereket meglatak, az veletlen dolgon
megrettenven, az Isteneknek hadokat,
es mas a Liberatyat, kinek azok között az
nemzetsegek között jeles hireneve va-
gyon, közelgetni hívik vala. Mind az vi-
tezeknek kiáltások, s mind az evező de-
kaknak csattogások, es az egymást bizta-
tó hajósoknak külömb külömb hívok az
rette.

rettegő fűleket meg töltötték vala. Azert mindnyajan azokhoz futanak az kik fegyverben valának, azt kiáltozvan, hogy boldul dúhóskódnének, ha az istenekkel akarnának harczolni. Az hajok meg nem famlaltathatnanak, az mellyek az győzhetetlen vitezeket viselnek. Es oly nagy reműlést vűnek az ő felekieknek hadokba, hogy követeket küldenének kik az nemzetséget meg adandók volnanak. Ezeket hűri alá veven, annakutanna negyedik napon más nemzetségekre érkezek. Ezeknek semlőntőb batorfogok, mint az többinek vala. Annakokaert ot varost csinaltatvan, mellyet Alexandria-nak parancsolt vala neveztetni, azoknak mene be hatarakba, kik Musicanusoknak neveztetnek. It az Desterioles tisztartot, kit az Paropamisadának eleikbe rendelt vala, ugyan azok leven vadloi, meg itile, es ötet sok dolgoknak fősvényen es kevelyen valo cselekedetivel meg sententiaztatottat meg ölete. Oxatres az Bactriának tisztartajok törvényserint nem csak meg mentetek, hanem nagyobb birodalomnak meltofagavalis meg ajandokoztatek. Annakutanna az Musicanusoknak hatarit birodalma alá haytván, az ő varasokba oltalmot ballita. Onnat az pra-

Az rehetetlen es kevelytisztartokat megkel büntetni, az mer teketeseket penig fellyel valo meltofagra illik emelni.

stusokra ugyan Indianak nemzetsegere
 erkezek. Az kiralyok Porticanus vala,
 ki az alatta valoinaknagy fokasagaval
 egy erös varosba rekeskedet vala. Ezt
 az varost Sandor az meg Ballasnak harma-
 dik napjan meg veve. Es Porticanus mi-
 dön az varba futot volna, az meg hodo-
 lasnak allapattya felöl az kiralyhoz köve-
 teket küldé. De minekelötte hozza men-

Nem jól visel-
 nek magok-
 ra gondot, az
 kik az ma-
 gok meg ada-
 sával kesnek,
 ha nálóknál
 hatalmas bel-
 lenfeggel va-
 gyon dol-
 gok.

nenek, kettorony felette nagy roppanás-
 sal lecsfet vala, mellyeknek romlásin az
 Macedonok az varba fel mentnek: mely
 minekutanna meg vetetek, Porticanus
 kevesed magaval ellenkezven meg öle-
 tek. Azert az varat lerontatvan, es az fog-
 lyokat mind el adatvan, az Sabus kiraly-
 nak hatariba mene: es sok varosokat hü-
 ti ala veven, annak az nemzetsegnek fe-
 lette erös varosat alaja asatot lyukkal meg

veve. Az poganoknak ugy mint az vitezi
 cselekedetekbē tudatlanoknak csodához
 hasonlonak lattatek: mert a varosnak csak
 nem az közepin bunak vala ki az földből,
 az alatta asatot lyuknak annak elötte sem
 jele nem adatvan. Clitarchus azt írja, hog
 nyolcz ezer Indiai ember vagatot le ab-
 ban az tartományban, es kóborukat sok
 foglyok adattanak volna el. Az Musicanu-
 sok esmet el partolanak, kiknek elnyo-
 matafokra Pithon küldetek, ki az nemzet-

Az foglyok
 regen kőzo-
 ruson adatta-
 nak el.

segnek fejedelmet és az partütésnek-is azon indítókat az királyhoz fogva vive. Kit Sandor kerebtára fésítettven, ísmet az folyóvizre, mellyen az hajók hogy őtet meg varnak meg parancsolta vala, vissza menie. Annakutanna negyedik napon az viz alá menteben egy városra juta, mellyen által ut vala az Samus orságarra. Az minap adta vala meg magát, de az városbeliek az parancsolatot meg vetik vala, és az kapukat be zárlottak vala. Kiknek kéveses voltokat az király semminek alitvan, meg parancsola, hogy az kőfalok alá Agriannfok őt szazan menyenek, és lassan lassan hatat advan az ellenfeget az városból ki csalogassak, ki bizonyára utannok menendő volna, ha őket futni hinne. Az Agriannfok (az mint meg vala parancsolva) az ellenfeget ingerelven, hirtelen hatat adanak, kiket az pogánok sebesen űzven, egyebekre akadának, kik kőzöt az király ő maga-is jelen vala. Az harczot azért meg uyitvan, az három ezer pogánban őt szaz vagatek le, ezer fogatek el, az többi az városnak kőfalai közze rekededének. De az győzedelem nem lőn olyan jó szerencses kimenetelivelis, mint kezdetivel: mert az pogánok mereggel kentek vala meg az sáblыakat. Azért az

Az partütésnek indítói meltan meg büntettetnek.

Az martalek egyik az hadi okos mestersegek kőzöt, mely ellenfege ellen sokszor győzedelmet ad az hadi vezérnek.

sebe-

sebesek mindigart meg halnak vala, es
 olyan hirtelen valo halnak az oka nem-
 is talaltathatik vala fel az orvos docto-
 roktol, midon meg az apro sebekis meg-
 gyogithatatlanok volnanak. Az poganok
 penig azt remenlettek vala, hogy az ma-
 ga gondolatlan es vakmerő kiraly meg-
 eytethetnek. Es serenesere az leg serenyb
 vitezek közöt harczolvan sebnelkül ma-
 radot vala. Kivaltképpen Ptolemæus,
 noha az bal valla csak kevesse sebesített
 vala meg, de vesedelemmel nagyobb
 illettetven hogy sem mint sebbel, az ki-
 ralynak forgalmatossagát magara fordí-
 totta vala. Vör serint valo attyasia vala,
 es nemelylek Phileptol farmazornak hi-
 sik vala lenni. Az bizonyara nyilván va-
 la, hogy agyafatol súletet volt. Ugyan a-
 zon test őrző es felette sereny hadakozo
 vitez, es az bekefegnek mestersegivel na-
 gyob es hiresb, mertekletes es varosi öltö-
 zetű, kivaltképpen bőkezű es nyajas le-
 ven az kiralyi negedsegeben semmit fel-
 nem vő vala. Ezekert az kiralynal vol-
 naje kedvesb avagy az alatta valoknal, ke-
 telkedes lehet vala. Leg először is bizo-
 nyara akkor probalvan meg az őveinek
 kedveket, el annyira hogy az meltoisagot
 melyre annakutanna haga, az Meceado-
 nok

Mert Sandor
 nak az Ae-
 giptomi es A-
 frikai biroda-
 lomban utan
 na követke-
 zet.

nok abban az vesedelemben lattatnanak
 jóvendőlni: mert azoknak Ptolemæusra
 nem kisebb gondviseleték lőn mint az ki-
 ralyra, ki mind az harczal mind az nyuk-
 hatatlanfaggal elfaradvan midőn Ptole-
 meussal együtt volna, agyát, az melyben ő
 maga nyugonék, vitete be. Melyben mi-
 helte le fekve, mindgyárt mely alom kö-
 vetkezek rea. Melyből felserkenven, azt
 beſelle hogy ő az fajaban fűvet hozó
 farkannak képét latta volna álmában,
 mellyet az mereggellen orvosságul muta-
 tot volna. Az fűnek az ſinetis mondgyá-
 vala, azt allatvan, hogy megismerne, ha-
 kirea találta, es annakutanna midőn ta-
 laltatot volna, mert sokaktól keresttetet
 vala, azt az febre kötö: es az faydalom
 mindgyárt megűnven, az seb is hamar
 begyogyula. Az poganokat minckutan-
 na az első reménſeg megcsalta vala, ma-
 gokat es varosokat megadak. Innet az
 legközelb való Pathalia nemzetségre er-
 kezek. Az kiralyok Mœris vala, ki az va-
 rost el hagyvan az hegyekre futot vala.
 Annakokaert Sander az varost megve-
 ve, es az mezőket pűstita. Onnat sok
 barmok es csordak prædaul haytatanak,
 gobonanak sok volta talaltatek. Annak-
 utanna az folyo viznek csinnyat tudo ka-
 lauz

Aesculapins
 az farkannak
 kepeben San-
 dornak álma-
 ban mergett
 lenvalo or-
 vosságot mu-
 tat.

lauzokat veven melle, az viz arkanak csak nem az közepin nőt sügetre mene alá.

Ott fokaig kenőserittetven lenni, miért hogy az gondviseletlenül őriztetet kalauzok el bőktenek vala, el küldé hogy más rendbelieket keressenek: de nem találvan, meg altalkodot kevanfaga indula az Oceanum tengernek meg latsfara, es az vilag hatarira valo menetelre, az ország csinnyanak tudoinelkül, az ismeretlen folyo vizre az maga fejet es annyi fok felette vitez embereknek eleteket merven vetni. Annakokaert eveznek vala, semmi helyeknek az mellyeken viseltetnek vala nem tudoi, az tenger onnat mely méssé volna, micsoda nemzetsegek laknanak, az folyo viznek mely esen-deő torka, az hosszú hajoknak mely fenvedője volna, az kétséges es vak velekedes jövőndőli vala. Az vakmerőségnek egy vigasztalasa vala, az süntelen valo jó szerencse. Immar negy száz futamatni földnyere mentenek vala ele, midőn az kormányos mesterek meg mondak az kiralynak, hogy ők az tengernek bellőjet ismernek, es nekik ugy teczenek, hogy az Oceanum tenger nem méssé volna. Ezen az kiraly örvendezen az hajofokat biztatni kezdé, hogy kemennyen vonnak

Az megal-
talkodot ke-
vanfaga az dü-
esőfeg szom-
juhozo em-
beri elmet
nyugonni né-
hadgya.

Nyolcz Ma-
gyar mély
földnél több-
nyere.

az evező deszkákat, el jött volna farad-
 goknak minden kivanfagokkal ohaytatot
 vege. Immar az dúcsőfegnek semmi hia-
 nem volna, semmi az viteffegnek ellene
 nem allana. Minden hadi viadalnelkül,
 minden verontásnelkül vetetnek meg ő-
 tőlők az föld kereksege. Meg az terme-
 setis messzeb nem mehetne. Rövid nap
 olyakat latandok volnanak, mellyeket
 egyebek nem tudnanak, hanem csak az
 halhatatlan Istenek. Valami keveset
 mindazonáltal az vitezekben egy hajobol
 ki küldé az partra, hogy csavargo parast
 embereket fognanak, kiktől, azt remenli
 vala, hogy bizonyos dolgokat erthetne.
 Azok minden kunnyokat meg latogat-
 van, vegtere lappango embereket talala-
 nak. Kik meg kerzettetven, az tenger
 mely messze volna, azt felelek, hogy ők
 semmi tengert még hirrel sem hallotta-
 nak volna: de harmad napon keferű viz-
 re erhetni, mely meg vesztene az edes vi-
 zet. Meg ertek, hogy kerülő befeddél az
 tenger jelentetnek annak természetinek
 nem tudoitol. Annakokaert az hajosok
 felette nagyjo kedvelevezének, es ma-
 sod nap-is, az remenség mentol közelb
 hozattatik vala, kedveknek kivanfaga an-
 nal inkább nevededik vala. Immar harma-
 dik

Az emberi
 kivanfagok-
 nak hatara,
 hiaba vale-
 sag.

dik napon az folyó vízhez elegyedet tenger fel megyen vala, az haboknak meg lassu ingattatafok össze nem elegitven az különbözö vizeket. Akkor az folyó viznek közepiben helyhesteret mas sügetbe egy kevesse lassabban menven, miertfog jirafok az haboktól vissza veretterik vala, az hajokat ki kötek, es eles haytaniidestova futofanak, nem felven attol az esettől mely veletlenül reájok érkezek. Mint egy harmadik ora vala, midőn fiokot tenger diiserint az Oceanum tenger ki aradvan kezdődni, es az folyó vizet hatra tolni. Mely leg először megtartoztattatvan, annakutanna feletteb üzettetven, nagyobb sebességgel haytatik vala fel, hogy sem mint az sebes patakok folynak az meredek arkokban. Az tengernek természetit az közönséges vitezlő rend nem tudgya vala, es csodakat f-az istenek haragjoknak jeleit lattatnak vala nezni, hogy az tenger ottanottan fel tagadna, es az egy keves idővel annakelőtte száraz mezőkre szállana reájok öntetven. Es immar az hajok fel emeltetven es mindenestől fogva elbellestetven, az kik ki szállittattanak vala, minden felől az hajokra reáketve es az veletlen vesellyel elamittatva vissza futnak vala. De az nagy felcselemben az

Az dűcsőfeg kereső embereket az veletlen veszely mindenütt megtalalhattyá, azért az, ki tudgyat, szükfeg mindenkor észekbe tartani.

az sietség-is kesedelmes. Nemelylek az hajokat csaklyakkal tolyyak vala, nemelylek, az még az evező deszkának kesítesere le ültének vala, az hajoknak táfigalásatol egyebeket ellenzenek vala. Nemelylek el evezni sietven, de nem varvan azokat, az kiknek egyyút kelletik vala lenniük, az felség es alkolmatlan hajokat lankattul ingattyak vala. Nemelylek az hajok között az modnelkül rohanokat be nem vőttek vala, es egyenlőkeppen az vitezeknek mind sokságok s mind keves voltak az sietőket kesedelmesztetik vala. Az egyfelől meg varni, masfelől menni parancsolóknak kialtasok, es az soha egyyet nem ertőknék külömböző sávok nem csak az semeknek látsok, hanem az fülőknek hallasokat is elfogtak vala. Az kormányos mesterekben is semmi tehetség nem vala, kiknek sem sávok meg nem hallathatik vala az zuzavarkodoktól, sem parancsolattyok az meg reműltektől es rendtartásnelkül valoktól meg nem tartathatik vala. Azert az hajok egymasba ütközni, es az evező deszkák össze romlani kezdenek, es egyyk az másik hajóját erdekleni fogja. Azt hinned hog nem egy hadnak hajoi vitétnenek, hanem kettő vana hajokon valo

Az felség es alkolmatlan hajokat tudni illik evező deszkáknelkül es egyéb eszközöknelkül valokat

harczal. Az hajoknak az orrok mas hajoknak az hatullyokba ütköztetnek vala, borongattatnak vala az utannok menők-től az kik az előttők jarokat meghaborítottak vala. Az feddőőknek haragjok megfegyverre is kél vala. Es immar az tenger aradala az folyo viz környül valo mezőket mind ellepte vala, csak az hal-mok teezven kimint valami apro fűgetek, mellyekre az meg rettent vitezek többire mindnyajan, el hagyvan az hajokat, ki kezdenek ušni. Az el feleštetet hajok resšerint az felette mely vizen allanak vala, az hun az völgyek le fülljedtenek vala, resšerint az csekelyen levegnek vala. Az földnek egyenetlen tetejet az vizek alkolmason el fogtak vala, midőn hirtelen uy es az elebbinel nagyobb reműles talala őket: višša kezdemenni az tenger, az vizek nagy sebességgel az ő helyekre hatra futvan, es meg adgya vala az egy keves üdővel annak elötte az mely tengerbe merült földeket. Annakokaert az el hagyattatot hajokban nemellyek az orrokra esenek, nemellyek az oldalokra dőlnek. Be terítetttenek vala az mezők az portekakkal, az fegyverekkel, az le šag-gattatot deszkaknak es evező lopatoknak romladekival. Az vitezek sem ki menni az föl-

az földre, sem az hajokban meg allapodni
nem mernek vala, ottanottan az jelenva-
loknal sullyosbakat az mik következne-
nek varvan. Az miket szenvednek vala,
elig hiszik vala el, hogy ők azokat latnak,
az barazon az hajok romlasit, az folyo viz-
ben az tengert, es nem-is vala vege az
veselyeknek: mert hog az tenger egy ke-
ves üdö mulva az aradaft, melyet az ha-
jok fel emeltetnenek, vissza hozando vol-
na, nem tudvan, ehseget es utolso vesé-
delmeket jóvendölnek vala magoknak.
Az haboktól el hagyattatott iszonyu tengeri
allatok-is ideftova budosnak vala. Es
immar az eczaka el közelget vala, es meg
az kiralyt-is az eletek felől valo kétség-
ben es esőmorusaggal illete vala: mind-
azonaltal az ő meg győzhetetlen elmejet
az gondok el nem boritak, hogy etene-
czaka az őrallo helyekben első nem vol-
na, es lovasokat küldene ele az folyo viz-
nektorkara, hogy mikor az tengernek
massor valo ki aradasat eőkben ven-
nek, hamar hirre tennek. Az meg baka-
dozot hajokat is meg csinaltatni, es az ha-
boktól el döyterteket fel emeltetni pa-
rancsola, es hogy kešek lennenek es fü-
gyelmetesek, mikor ismét az tenger az
földekre ki aradna. Azt mind az egek e-

Az hadvise-
lő vezernék
az alatta va-
loinak meg
maradasok-
ert vigyazni
ok kel.

czakat az vigyazasok es biztatasok között töltven el, az lovasok hamar sebes saguldvá vissza futanak, es az aradas következek. Mely, először az vizek lassu folyással menven fel, emelni kezde az hajokat, majd mind az egész mezőkre elaradvan, az gallyakatis mindeneitől fogva meg inditá: es az remenyegek felet való meg maradasokat mertekletlen örömmel illő vitezeknek es hajosoknak tapsolások az partokon zeng vala. Honnat jött volna olyan nagy tenger hirtelen vissza, hova futot volna az előt való napon vissza, micsoda természetű volna azon elementumnak, hun visszalkodo, hun az údők parancsolattyanak engedelmes, csodalkozva tudakoznak vala. Az kiraly midőn abból, az mitörtint vala, azt aranzana, hogy az tenger ki aradasának rendelt údeje napkelet után volna, eyselkor, hogy az aradaft meg előzne, kevés hajokkal az folyo viz mentében alame: es annak torkabol ki v-

Azon elemén
umnak) tud
mílik az O-
ceanum ten-
gerek.

Sándor az mit kívánt az fok vesze-
lyek után megadatik neki, de an-
nyi faradtságoknak kevés jutalma-
val. a Nyolcz mély földnel-
mérszék.

tetven, a azt tengeren
negy sz futamatni föld-
nyere hajokazek, el veg-
tere kedve telven kevan-
sagaban, mind az tengernek, smind az he-
lyeknek oltalmazó Isteninek aldozatot te-
ven, az hajokhoz vissza jöve.

Innet

Innet az folyo vizen az hajok fel mene-
nek, es masod nap nem messze egy fosto-
hoz vitetenek, melynek ismeretlen ter-
meseti az magok gondolatlanul az vízbe
ment vitezekben igen sokat meg csala:
mert az ruh az testekre esek, es az ragado
nyavalya egyebekre is el barmazek. Az
alaylón orvossaga. Annakutanna Leona-
tust ele küldven, hogy kutakat asatna, az
hun földi utó lattatik vala az hadat viven-
deni, mert karaz tartomány vala, ő maga
az seregekkel meg tartozek, az tavasi ú-
dót varvan. Azonközben egy nehany va-
rosokatis csinaltata. Nearchusnak es One-
ficritusnak az hajoi dolgokban gyakorloe
embereknek meg parancsola, hogy az
leg erősb hajokban vinnenek ala az Oce-
anum tengerre: es ele menven az meg
batorlagoson lehetne, az tengernek ter-
meseti meg ertekeznek: vagy ugyan a-
zon folyo vizen vagy az Euphratesen ők
fel jöhetnenek, mikor vissza akarnanak ő
hozza jüni. Es immar az tél meg enyhít-
tetven, es az hajokat, mellyek haszonta-
lanoknak lattatnak vala lenni, meg eget-
tetven, az hadat földön viszi vala. Az ta-
bornak kilenczedeser valo meg hallitasa-
val az Arabiaknak tartományokba, on-
nat meg annyi napokon az Gedrosiuso-

Az Sander
hadanak töb
nyomorusa-
gi es vesze-
delmi köve
keznek, evel
jar az dücsö
seg kereses.

Az Oritak In-
diai szab-
adságok.

keba juta. Ez az szabad nemzetiség, gyű-
lelt teven, magat megada: es az meg
hodoltaknak az eles adasnal egyebet
semmit nem parancsola. Innét ötödik
napon egy folyó vizre mene, mellyet az
ot lakosok Arabusnak hinak. Püsta es
vizeknelkül fűkőstattományba érkezek.
mellyet meg jarvan, az Oritakra mene al-
tal. Ot az hadnak nagyobb részt Heph-
stionakada, az könnyű sereggel valo sereget
Ptolemæussal es Leonatussal meg östá.
Egy sere mind három rendbeli seregek
püstittyak vala az Indiajakat, es nagy pra-
dák hajtatanak. Az tenger mellyekjeket
Ptolemæus, az többit az kiraly ő maga, es
más felől Leonatus egetik vala. Ebben
az tartományban is városok esinaltata, es
abba az Arachosiussok vitetenek. Innét az
tenger mellyeki Indiajakra érkezek. Pü-
sta nagy kietlen tartományt belelesen birnak,
es meg az határos nepekkel is semmi ke-
reskedő bőséggel meg nem elegittet-
nek. Ő maga az püsta fag az természet be-
rint is kemény elmejeket meg kegyetlen-
nirette. Az soha el nem meteltetet kör-
mők ki allanak. Az hajok borzasok es
nyiretlenek. Kunnyokat esiga hejakból
es az tengernek egyéb főlekből eppit-
nek. Vad börtökben jarvan, az napon
szaraz-

saraftatot halakkal, es nagyobb tengeri al-
 latoknak is, mellyeket az habok hannah-
 ki, hufokkal elnek. Azert eleseket elfo-
 gyatvan, az Macedonok előőr tükleget,
 annakutanna vegtöre ehleget kezdenek
 szenvedni, az palma fa gyökereket (mert
 ott csak az a fa terem) mindenút forgal-
 matoson kerelven. De minekutanna ezek
 az eledelk-is el fogytanak vala, az bor-
 mokat kezden vagni, meg az lovaktól is
 meg nem tűrköznek vala; es midőn nem
 volna az min az portekakat hordoznak, az
 ellenségtől nyert prädakat, mellyekert az
 napkeletnek vegiő birodalmat bejartak
 vala, meg egetik vala. Az ehleget an-
 nakutanna dög halál követe: mert az e-
 gessegtelen eledelknek uynedvessege,
 annakfelette az uti sanyarufag, es az el-
 menek somorufaga az vitezek között be-
 tegsegeket terjesztettnék vala, es sem
 meg nem maradhatnak vala vesedelem-
 nélkül, sem eled nem mehetnek vala. Az
 meg maradokat az ehleg, az ele mente-
 ket nagyobb dög halál üldözi vala. An-
 nakokaert az mezők be terítetttenék vala
 mayd több holt elevenekkel, hogy sem
 mint holt testekkel. Es még az könnyeb
 nyavalyajuvakis el nem erkezhethék vala:
 mert az had hamar viterik vala, kiki mind

azt híven, hogy ők annyit használnának
 életnek reményegere, a menyit sielve e-
 le mennének. Azert a kik el állottanak va-
 la, az ismereteseeknek es ismeretleneknek,
 hogy felvetetnének, remenkednek vala.
 De lovak sem valanak az mellyekre fel ve-
 tethetnének, es az vitezek még fegyver-
 ketis elig hordozzak vala, es nekikis az
 magokra következendő veselynek álla-
 pattyasemek előtt vala. Annakokaert az
 kik gyakran vissza kiáltatnak vala, az ő
 feléjükre még hatra sem mernek vala
 nezní, az könnyőrületeffeg fölelemre for-
 dulván. Azok el hagyattatván, az bizon-
 sagul való isteneket, az közönséges aldo-
 zatokat, es az kiralt híjak vala segítségül:
 es midőn az fűket fűleket heaba farastá-
 nak, az ketsegeben valo eseffel dúhúffegre
 fordittatván, az magokeval egyenlő ki-
 menetellel es hozzájuk hasonlo barátok-
 kal es paytarfokkal atkozzak vala őket.
 Az kiraly mind banattyaban s mind sze-
 gyenletiben busulván, miérthogy olyan
 nagy vesedelemnek az oka ő maga vol-
 na, Phratapherneshez az Parthinusoknak
 tífartojokhoz bizonyos emberet küldé,
 az ki megparancsolna, hogy tevéken fűle
 es főt eledeleket hozatna. Az hataros
 tartományoknak több tífartoit is az maga
 fűle

Az fogond-
 viselő, vezér
 az alatta valo
 vitezek nya-
 valyainak or-
 vossagot sze-
 re.

sűksége felől bizonyosokká tevé: és azokis kesedelmet nem tőnek. Annakokaert az ehfegtől meg szabadittatot had vegre Gedrosianak határiba vitetek. Ez az tartomány minden fele joknak egyedül termője, melyben fektete az tabort, hogy az meg fanyargattatot vite zeket az nyugodalommal meg erősítene. It Leonatusnak levelét veve, melyből meg érte, hogy ő az Horitaknak nyolcz ezer gyalogjával, és öt száz lovassával jo ferencselen harczolt volna meg. Craterustolis hire jöve, hogy Ozimes és Zariaspes partútestt forraló fő Persak ő tőlle el nyomattatvan fogva volnanak. Annakokaert Siburtiust teven az tartomannak gondviselőjeve, (mert Memnon annak fejedelme betegségben minap holt vala meg) ő maga Carmaniaba ment. Astaspes vala annak az nemzetsegnak tisztartaja, gyanusag leven hozzaja, hogy partot akart volna útni, mikor az király Indiában volna. Kiteleibe mentelikor, az haragot el titkolvan és velle nyajason beszélven, az meg vegere ment azoknak az mikértelére adattanak vala, azon meltofogban tarta. Minckutann az Indianak tisztartai (az mint meg vala parancsolva) hatas és hamos lovak-

Az feletteb-
való jó sze-
rencse sem-
mi mertekle-
zeséget tana-
esul nem ad,
es az mun-
kak után va-
lo nyugoda-
lom az felet-
teb való mer-
seklétlenség-
ben leg több-
becsű gyönyör-
ködik.

nak, es barmoknak felette nagy sokiságot,
minden tartományból, mely az birodal-
om alatt vala, küldettenek volna, az kik-
nek nem vala, afféle marhakkal őket fel-
éppite. Az fegyverek is az elebbiekhez
szerint meg nyittatának: mert Perfiától
nem méssé valának, mely nem csak be-
keleséges, hanem gazdagis vala. Azert (az
mint oda fel meg mondok) követven az
Liber atyanak nem csak dúcsóséget, mel-
lyet azokból az nemzetsegekből nyert va-
la, hanem meghiretnévetis, akar az elő-
ző ő tőlle szerzettet győzelem után
való pompa volt, akar az farsangoloknak
jateki, rendele követni: az ő elmeje az
emberi méltoságon fellyül emeltetven.
Az falukat, az mellyeken utalehen vala,
viragokkal es kosorukkal behintetni, az
hazának aytáiban borral meg töltetet
kupakat, es egyéb felette nagy edényeket
helyheztenni, annakutanna fedeles tüke-
reket, hogy több vitezeket foghatnának
be, hajlekok modgyara ekeszittetni nemel-
lyeket tűndőklő karpitokkal, nemellyeket
draga ruhakkal parancsola. Elöl mennek
vala az barati, es az kiralyi sereg, mely kü-
lőmbkülőmb viragokkal es kosorukkal
meg ekeszittet vala. Nehul trombitak-
nak zengése, nehul lantnak bővahallik
vala.

vala. Annakfelette az tobzodo had kinck
 kinck erteke berint fel ek fittet szeker-
 rekben megyen vala, az fegyverek, mel-
 lyek felette eksek valanak, környúl fűg-
 ven. Ő magat es az vendegeket arany ku-
 pakkal, es azon ek közből valo, felette
 nagy poharakkal igen nehez beker vise-
 li vala. Ilyen módon az farlangolo sereg
 het napjara. Kes praeda volt volna az
 meg győzetteknek, ha mi batorisagok lőt
 volna akarcsak az tobzodok ellen az meg
 győzetteknek. Az Herculestre mondom,
 hogy ezerig valo emberek csak hogy vi-
 tezek es jozanok az het napi tobzodással
 nehezeket az magok pompajokban meg
 foghattak volna. De az berencse, mely
 az dolgoknak hirtnevet es jutalmot ren-
 del, itt is az viteflegnek gyalazattyat dü-
 csőfegre fordita. Mind az jelen valo ü-
 döbeliek, s mind az maradékok annaku-
 lanna csodáltak, hogy az még tellyefleg-
 gel meg nem enyhittet nem z fegek kö-
 zöt resegen jartanak legyen, az poganok
 az mi vakmerőség vala, batorisagnak hi-
 ven lenni. Ezt az pompat hoher követi
 vala: mert az Aspastes herceget, (ki fe-
 lől annakelőte hollottunk) meg őlettetni
 parancsola: el annnyera sem az tobzodas-
 nak az kegyetlenseg sem az kegyetlenseg-
 nek az tobzodas semmit ellene nem al. Q.

QVINTUS CURTIUS-

nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kirallyanak visel-
tetet dolgairol.

TIZEDIK KÖNYVE.

CSak nem ugyan azon napo-
kon Cleander es Sitalces, es Aga-
thonnal egyút Eracon hirtelen érkeze-
nek, kik Parmeniot az kiraly parancsolat-
tyabol meg öltek vala, es azokkal öt ezer
gyalogezer loval egyetembe. De a vad-
lokis őket az tartománybol, melyet birca-
nak vala, követik vala: es annyi gonos-
cselekedeteket, a menyibe leledzettének
vala, az kirallyal felette kedves gilkossá-
ban valo szolgálatyokkal el nem boronál-
hattak vala: mert midőn minden világi
helyeket meg füstöttanak volna, meg az
szent helyektől is meg nem túrkóztának
vala, es az erőszakot szenvedet búzák es fő-
fő asszonyallatok az testeken tetetet gya-
lázatokat szíratyák vala. Azoknak telhe-
tetlenségek es bujaságok az Macedonok-
nak neveket az pogánokkal gyűlölsége-
főtték vala. Mindenek között mindazon-
által az Cleander dühössége vala leg cze-
geseb.

Az fejede-
lemnek az
gonosztevé-
ket semmire
valo tekinté-
siben bánté-
setlen nem
bűntetik had-
ai.

vala, ki egy megseplőtteret nemzetes
 szűzet az maga szolgálának agyafuladatot
 vala. Sandornak többire minden baráti
 nem annyira az vetkeknek, mellyek se-
 mekre nyilván hanyattatnak vala, kegyet-
 lensegét, mint az ő általok megöltetett
 Parmenionak emlékezetit (mely dolog
 alattomban az vetkeseknek az királnal
 hasonlhat vala) nezik vala, örülven rayta
 hogy az harag az haragnak szolgálra vissza
 fordult volna, es hogy semmi látorsággal
 keresttet hatalom senkinek hősas nem
 volna. Az kiraly az dolgot meg itilven,
 azt monda, hogy az vadloktól egy vetek
 es az legnagyobb hagyatot volna el, az
 maga elete felől való kegyetlenségben eses: mert
 soha olyan dolgokat nem merészlendők
 voltanak volna cselekedni, az kik öt
 Indiabol kegyetlenségben vagy kevántak vol-
 na megjönni, vagy hittek volna megjö-
 vendőnek lenni. Annakokaert ezeket
 megkötöztete: az vitezekben penig hat
 százat, az kik az ő kegyetlenségeknél sol-
 gái valának, megölete. Ugyan azon nap
 azok is megbüntettetenek, kiket az Per-
 sak partútésenek okait Craterus hozza vit-
 ta vala. Nem sok idő múlva az után Near-
 chus es Onesicritus, kiknek meg parán-
 csolta vala, hogy az Oceanum tengeren
 melessé

Az Euphrat-
tesnek vagy
Indusnak.

hat hatszaz
koronas a-
ranyon.

Az veres ten-
ger honnat
neveztetet
legyen.

mebbe mennyenek, veletlenül meg er-
kezenek. Adnak vala penig ertesere ne-
mely dolgokat hallomasbol valokat, ne-
mellyeket meg tapasztaltattakat. Az folyo-
viznek az tengerbe folyo torka ala vetet-
tet süget aranyal bővölködnék, lovak-
nelkül sükölködnék; minden lo azoktól,
az kik az szarazrol altal mernenek menni,
egy egy talentomon vetetnek. Az tenger-
fene allatokkal teli volna, azok az tenger-
hajjainak hanyattatasa szerint viseltetne-
nek, nagy hajoknak testekkel egyenlők
volnanak: iszonyu kialtással rettentette-
nek volna el az hajok utan valo menetel-
től, az tengernek nagy csattogásával, mint
az ala süllyedő hajok buttanak volna ala
az vizekbe. Egyeb dolgokbol az ot lakó-
soknak befedecket el hittek vala: mel-
lyek között egyyk az vala, hogy az veres
tenger nem az vizeknek tineről, az mint
többire mindenek hinnek, hanem az E-
rythrus kiralyrol neveztetnenek. Az har-
asztol nem mebbe sok palma fakkal beül-
tettetet süget volna, es az bereknek csak
nem az közepin az Erythrus kiralynak
emlekezetit jedző oslop allana fen, mely
annak az nemzetsegnek bőtüivel irat-
tatot volna meg. Azt is hozza vetik
vala, hogy az hajok, mellyek az had
utan

után járó szolgákat és kalmarokat vit-
 tek volna, az kormányos mesterek
 az aranynak híret követven, az sú-
 getbe által mentenek volna, és annak u-
 tanna ezektől ősten nem lattattanak vol-
 na. Az király több dolgokat tudakozó ke-
 vansággal felgerjedven, ísmet megpa-
 rancsola, hogy ők az föld mellett ele evez-
 zenek, meglen az hajokat az Euphratesre
 vinnek, onnat az folyó vizen fel Babylo-
 nia alá mennenek. Ő maga elmejében
 veghetetlen dolgokat foglalván, azt ve-
 gészte vala, hogy napkeletre minden ten-
 ger mellyeki országot meghodoltatván,
 Syriából Africába mennyen, az Carthago
 városra haragván: onnat Numidiának
 pusztaságát megjárván, az menetelt az Ga-
 des sűgetre igazgatna. mert az Hercules
 őslópinak ot való leték el hírefedet vala.
 Annakutanna Spanyol országba (mellyet
 az Görörögök az Iberus folyó vizről Ibe-
 rianak hinak vala) menne, és életartana
 az Alpes havasok mellett és az Olasz ország
 határa mellett, az honnat Epirusba rövid
 futamas vagon. Annakokaert az Mesopo-
 tamiai tífstartoknak megparancsola, hog
 az Libanus hegyen fat vagatván, és Sví-
 anak Capfagas nevű városába alá hor-
 datván, igen nagy hajokat csinaltassanak.

Az emberi
 elmékben több
 több dolgokas
 tudakozó
 telhetetlen
 kívánság ol-
 tatot.

Epirusba)
 mely most
 Albanianak
 hivattatik.

mel-

mellyek mind het-het rend evezőjűvek
legyenek, es Babyloniaba ala vitetteffe-
nek. Az Cypriai kiralyoknak meg paran-
csoltatek, hogy rezet, lencsepút, es vi-
torlakat adnanak. Midőn ez dolgokban
volna foglalatos, az Porus es Taxiles kira-
lyoktól levelek hozatanak neki, mellyek-
ből meg erte, hogy Abiasares betegség-
ben, Philep az ő tiſtartaja ſebben holt
volna meg, es el nyomattanak volna, az
kik őtet meg ſebesítettek. Azert Philep
helyebe Eudæmont helyheſtete, ki az
Raczok vezere vala. Az Abiasares orſágát
az ő ſianak ada. Annakutanna az Paſarga-
dakra mene, Perſiai nemzetség, mely-
nek ſejedelme Orſines vala, ki főſéggel es
gazdakſággal az több poganokat mind
fellyúl haladgya vala. Eredetet Cyruſtól
regen az Perſiának kiralyától veſen vala.
Az maga eleiről rea maradot gazdagſágiſ
valának, es ő magais az orſágnak hoſſu
űdeiglen valo biráſával ſokat gyútót vala.
Ő az kiraly-nak mindenféle ajandekokkal,
azokat nem csak ő magának, hanem még
az ő baratinakis adando leven, elcibe
mene. Utanna lovaknak meg ſiligitetet
nyajai mennek vala, es ezűſtel ſ aranyal
meg ekeſítettet ſekerek, draga hazi ezkö-
zők, fő draga kővek, aranyból csinálta-
tot

Az erdeme-
ſeknek valo
adakozas az
ſejedelmek-
ben böcsüle
es doleg.

tot nagy nehez edenyek, barlony ruhak,
es negy ezertalentum vert ezüst. De Harom ezer
szer valo e-
zer thaller.
az ő olyan nagy adakozasa az pogan em-
bernek halalara valo ok lön. Mert midőn
az kiralynak minden baratit az ő remen-
segek felet valo ajaandekokkal tisztelte
volna: az herelt Bagoasnak, ki Sandort
testenek engedelmevel magához köte-
lezte vala, semmi böcsületet nem tön: es
nemellyektől tuttara adatvan, Sandor-
nal mely kedves volna, azt felelte, hogy ő
az kiralynak baratit, nem fertelmes a-
gyasit tisztelne: es nemis volna sokasok
az Persaknak feleségül férfiakat venni,
kik az paraznasaggal asszonyemberi lagy-
sagra változnak. Ezeket meg halvan,
az herelt ember az fertelmességgel es
gyalazattal kerestetet hatalmot az felette
fő es artatlan embernek az fejere gyakor-
la. Mert ugyan azon nemzetsegből valo
felette tökéletlen embereket hamis vet-
kekkel reaberlé, megintven őket, hogy
akkor mondanak ostan azokat ele, az mi-
kor ő parancsolna. Azonközbe valame-
nyeser velle csak maga vala, az kiralynak
mindent könnyen el hívő füleit meg töl-
ti vala, az haragnak okat eltitkolvan,
hogy az vadlonak nagyobb tekinteti vol-
na. Még gyanusag Orfineshez nem vala,

immar mindazáltal rea kevésb tekintet
 vala. Mert bűnösül titkon vadoltatik
 vala, az alattomba való veszedelmet nem
 tudven: es az felette semtelen fertelmes
 semely, még az parznasagban es gyal-
 zatnak szenvedesében is az csalárdsgot
 el nem felejtven, valamennyiser az király-
 nak szerelmét magara gerjesztette vala,
 Orsineft neha fősvenyességgel, neha parti-
 útfeliss vadollya vala. Immar az artat-
 lannak veszedelmere az hazugságoknak
 hely adatot vala, es az isteni rendeles,
 melynek el tavoztathatatlan sorfa va-
 gyon, elközelget vala. Mert törtinet se-
 rint Sador az Cyrus koporfojat felnyit-
 tatni paranesola, melyben az ő teste te-
 mettetet vala, kinek aldozatot akar vala
 tenni, aranyal es ezüsttel meg töltetetnek
 hişi vala lenni: mert az Persak ugy hirdet-
 tek vala. De egy senyvet paisan, es ket Scy-
 thiai kez ijjan, es egy Persiai sablyajan
 kívül semmit nem talala. Tovabba arany-
 koronat teven rea az maga felső ruhaja-
 val az koporfort, melyben az test fektetik
 vala, befedeze: csudalvan, hogy olyan
 nagy hírű nevű s annnyi gazdakfagokkal
 bővölködő kiraly nem nagyob kölcség-
 get temettetet volna el, mintha köz rend-
 ből való ember volt volna. Leg közel-
 vala

Az Cyrus ki-
 raly temete-
 se es kopor-
 foja.

Az földet az
 földbéli
 szükségigen
 nagy pompa
 val es köl-
 cséggel te-
 merni?

vala az kiraly oldalához az herelt ember,
 ki az kiralt meg tekintven, monda: Cso-
 daj ez, hogy az kiralyoknak koporloi ű-
 ressek, holot az tisztartoknak hazok azok-
 bol ki hordatot aranyat be nem foghat-
 tayak? Az mi az magam semellyet illeti,
 en ezt az koporsót annakelőtte nem lát-
 tam vala: de Dariustól úgy hallottam,
 hogy három ezer talentum temettetett
 volna el Cyrussal. Innet vagyon az az ő
 bőkezűsege te hazzad, hogy az mit bünte-
 tetlen meg nem tarthat vala Orsines, azt
 neked ajandekozva, meg kedvedetis ven-
 ne. Fel indította vala immar az elmejet az
 haragra, midőn azok a kikre azon dolgot
 hadta vala, hirtelen érkezének. Egy felől
 Bagoas, másfelől az tölle titkon rea ber-
 lettetet emberek hamis vadlásokkal az
 fülcit el fogak. Minekelőtte magát va-
 doltatni gyanakodnek Orsines, meg fo-
 gatek. Az herelt ember az artatlannak
 büntetésevel meg nem elegendven, ő ma-
 gais az halo félben levő embert kezevei
 űte. Kit Orsines meg tekintven, mon-
 da: Hallottam vala, hogy Asiában regen-
 asszony emberek regnaltanak volna: ez
 penig úgy dolog, hogy herelt ember reg-
 nal. Ez lőn vege az Persák között valo fe-
 lette fő hiresneves embernek, nem csak

Ezerfzer va-
 lo ezeres au-
 nakfelette
 nyolcz száz
 ezer koro-
 nas arany.

Nem gőz-
 nem, ele szá-
 lalói, az me-
 nyi fő rend-
 beli embe-
 rekeitől
 fogva el vesz-
 tenek az ud-
 varokban.

mellyekben
meg az artat
lanok is ez fő
es jambor Or
fines fejed
lemnek pel
daja szerint,
(kik az ud
vari finjessé
ben leteleben
ugy őrizked
gyek) bator
ságosok né
lehetnek.

Az fejedel
ben felette
nagy nyava
lya, az gonof
ságtól es fes
ler erkölcsü
embereknek
teczesekről
fűggeni.

artatlannak, hanem jeles adakozásának is
az királyhoz. Azon időben Phradates
gyanúság levet hozzája hogy az birodal
omra vagyot volna, meg öletek. Hirte
len kezdet vala lenni az öldökléseknek je
lengetésére, azonképpen az alavalo dol
goknak el hűtelereis. Az jó szerencses dol
goknak bizonyára ilyen erejek vagyon, az
természetnek meg változtatására, es ritkán
vagyon akarkinek is az maga jóvára elege
dendő okoskodása. Mert ugyan azon ki
rály egy keves idővel annakelőtte az két
ki jelentőtől beadarot Lyncestes Alexan
dert karhoztatni nem akarta vala, kif
febrendbeli vetkéseket is (*mint Amyntast
es annak atyafiat*) az maga akarattya ellen,
mierthogy egyebeknek artatlanoknak
lattanak vala lenni. meg mentetni fen
vedven, meg győzettetett ellenségitis
(*ugymint Porus kiralt es többeket*) birodal
mokban meg hadta vala. Vegezetre ő ma
gatol el fajula, el annyira hogy elmeje
nek bujaságában, az tisztatalan semelynek
akarattya berint nemeilyeknek orfágo
kat adna nemeilyeknek eleteket venne
el. Csaknem ugyan azon napokon Cæ
nustól levelet vőn az Europában es Asia
ban viseltetett dolgok felől, az meg ő ma
ga Indiát hodoltattya. Zopirio Racz or
fágnak

hagnak tífartaja, midőn az Getakra had-
dal menne, az hirtelen tamadot égi há-
boruktol és felvetséktől mind az eget le-
reggel egyyút el borittatot vala. Mely
vesedelmet meg ertven, Scuthes az alát-
ta valo Odrysákat partútesre haytotta va-
la. Racz orság csaknem mindeneitől el
partolvan, meg Görög orság is tamada-
s nélkül nem marada. Ez következen-

dó dolgok a Diodorus Siculus köny-
veből irattattanak ide.

Az Nagy

Sandortól viseltetett dolgoknak meg iroi itt ez be-
lyen az bölcseségnek gyakorlással hires neves
Indiai Calanusról emlékeztetett neknek. Ki Taxi-
lesnek, Indiai királynak tanácslásból, Sandorral
elmenven: vegtere magát csoda se le halállal öle-
meg. Mert midőn minden betegségnek elherven
három estendőt elt volna, az has sajas Perfiában
rea esren, azt aranza, hogy az maga életének
vege eljött volna: es hogy életének minden üde-
jéből badogsága hoßsas nyavalyával meg ne
sértesztetnek, es az orvosoknak sok gyógyító serek-
kel ne kínoztatnak, Sandort kere, hogy neki ra-
kasha fat rakatna, es minekutanna rea felhagna,
meg gyuytatna. Az király azt remenlven, hogy
Calanust az ifonyu indulatrol el verberne, ötöt
arrol elkezde inten. De midőn látta, hogy ő az
maga szandekában alhatatos es meg változtatba-

tatlan volna, es az életben meg nem tartat-
 nek, az Calanus akarattya szerint rakasba sat
 engede rakatni. Az hova lovön menven, mi-

szokások volt az Persáknak, hogy nekutanna az házi isteneket
 az meg venhedtek, avagy meg be-
 tegesültek egő rakas saban öletnek
 meg magokat. Mert holot az Persák
 az napot es Tűzet mindenkor isten
 gyanant tisztelték legyen, illendő-
 nek itütek lenni, az magok istenek-
 től es tisztalantol meg emesztetni-
 ek. hogy sem mint az földtől, rut es
 ottomba elemenyintol el nyeleret-
 niek.

na. Ezeket mondvan az ra-

kas sara vidamul felhaga, es tagait sepen hely-
 besztetven, az mely maga viselesselleule, azt
 mind regig len meg tartvan, meg hala. Az ra-
 kas sa minckutanna meg gyuytatek, az trombitak
 meg zendulenek, es mind az egesz had az eg fele
 fel kialta, nem különben mint az harczon szokot
 lenni. Az elefantok is iszonyvan harsegeanak.
 Ezeket az Calanus halala felöl förtökellertes auto-
 rok irtak meg, kinek győzhetetlen elneje minden
 szullyas dolgoknak alhatatoson valo viselesere jeles
 pelda. Ezeknekutanna Susa varosba menven,
 Statyrat Dariusznak nagyobbik leányat törvény
 szerint való házassággal magához vevé. Az kis-
 sebbiket Dryperist feleségül Hephestionnak ada.
 Az Macedoniai sófo uráknak is es nevezeteseb
 beratinak minden nemzetségekből valogattatott
 sónemzetes szűzeket mint egy nyolczvanig elha-

zást, hogy ne lattatnak az, hogy egyedül vol-
 na az ujsókafnak kezdője. Az menyegzők Per-
 siai módon illetenek, az több Macedonoknak is, az
 kik regen meg házasodtanak vala, kiralyi lako-
 dalmai szerze. Melyben mikor kilencz ezer ven-
 deg volna, azt mondgyak felölle, hogy az itálva
 őket mind egy egy arany poharral ajándékozta
 meg. Azon időben mind egy udeju harmincz
 ezer istu vitezek kik az városoknak reszserint tol-
 le eppittetteknek, reszserint meg győzöttetek-
 nek is capitani alai minden hadi szolgálatokra
 Macedoniai módon felette szepten fel segyverkez-
 tettenek vala, Sandorhoz jövenek: kiket Epigonu-
 soknak az az utannok következőknek nevez vala.
 Ezeknek jöveleleken az Macedonok valamennyere
 somorkodni lattatának. Mert midőn az sok idő-
 től fogva valo vitezkedéssel elfaradot Macedonok
 az kiralynak az gyülekezetekben gyakrabban el-
 lenesolnanak azoknak feletteb valo sabadságok-
 nak meg zabolázására magának ezeket az vité-
 zeket szerzette vala, kiket felette nagy jo teteme-
 nyekkelis meg ekeszte. Harpalus pedig, kire az
 kiraly Babylonianban az kincznek es adóknak
 gondviselését hadta vala, mikor meg hallotta vol-
 na hogy Sandornak hatalma val az Indiai kirá-
 lyok job reszere meg haytattanak volna, es hogy
 minden dolgoknak jo szerencses kimenetelivel im-
 mar neki mindenenek hatalmaban volnanak, azt
 zeli vala hogy Sandor az messzeb valo helyek

Oda az hely
re) tudniillik
Babylonia-
ba.

Tizen nölcz
ezer koron-
as aranyat.

Három ezer
ezer valo c-
zer koronas
aranyat.

meg tudakozásának es az dúcsőség öregbítésének
felette kívánsága leuen, oda az helyre nem könnyen
menendő volna vissza. Annakokaert magát az
gyönyörűsegekre es tobzadasra advan, az fő nem-
zetes es böcsületes aszbonyalatokon erőszakot te-
ven, mindensféle bujaságot gyakorl. Az Athe-
nas városból az híres tífstatalan semeli, kinek
neve Potorice vala, hozzá híratvan, azonnak
nem csak elieben ada igen nagy es kiralyi ajan-
dekokat, hanem meg holta utannis felette híres
koporsót, harmincz talentomot költven rea, eppit-
tetni akára. Ezekre es ezekhez hasonloutala-
tos gyönyörűsegekre nagy summat tekozolván, mi-
dön meg ertette volna, hogy Sandor Indiából vis-
sa jötebē sok tífstartokat az alattok valokon csele-
kedtetet gonosz tetemenyekert vadoltattak igen
meg büntetet volna: a maga lelki ismereti berint-
attól felven, hogy öráytais valami ollyan ne tör-
tinnek, öt ezer talentumot gyűtven ösve, hat ezer
fizetetet emberrel igen hamar Atticaba mene.
Midön pedig ötöt senki be nem fogadna, az vite-
zeket Tenarusnal hagyvan, az hun immar an-
nakelőtte az soldos vitezeknek kiket az tífstartok
Asiában az kiralynak parancsolattyal elbo-
csatottanak vala, igen nagy sokasága gyülekezet
vala ösve, az kincsel Athenasba mene. Kibek
mindgyart ugyan tolyongva az városbelieknek
felette nagy sokasága gyüle, az aranytól inkább,
hogy sem mint az emberhez való beretettől visel-
tetven,

teven, es kivaltkeppen az oratorok, es azok az kik prokatorfagokk ut kereskednek, k ket hogy az maga dolgot az kösség elöt oltalmaznak keves adomanyaval rea birvan, könnyen meg fogada. Annakutanna az kösség gyulest teven, az varosbol ki kuldetek, es az Görög vitezekhez jutvan, ot le ragatek. Ezekből, kegyes olvaso, az mik ez csorbaban még nincsenek, könnyen be tellyesithetni.

Annakokaert harmincz hajoval Sunium-ra altal kelenek. Ez az Athenashoz valo földnek az tengerre haylot hegye, az honnat, azt vegestek vala, hogy az varosnak portusara mennyenek. Minekutanna ezeket az kiraly meg erte, Harpalusra es az Athenas varosbeliekre egyenlőkeppen megharagvan, hajokat parancsola csinaltatni, mindgyaraft az Athenas varosra akarvan menni. Mely tanacsot midőn elmejeben forgatna, titkon neki levelet adanak, melyből meg erte, hogy Harpalus Athenæ varosba be ment volna, az főőrendeknek elmejeket kincsel magához haytotta volna, de kevesűdő mulva az kösségnek tanacsabol az varosbol kiküldetven, az Görög vitezekhez jutot volna, kiktől meg fogattatvan, egy hivogato poróflotol csalaraggal meg öletet

Q95 volna.

Az háza fia
nak vere-
kel meg hin-
getet embe-
rek arra sem
mélto, hogy
az közönse-
ges hazában
elnyenek.

Mélto az vé-
vizeket
szabadfag-
gal megajan-
dekozni.

volna. Ezeken örvendezven, az Europa-
ba által menetelre való tanácsot hatra
hagya. De az samkivettettek, azokon ki-
vül, kik az hazafiainak verekekkel meg hin-
tettének vala, hogy az Görögöknek min-
den varositol, melyekből ki üzettettének
vala, vissza fogadtatnanak, meg paran-
csola. Es az Görögök az parancsolatot
nem merven megvetni, noha azt ilik
vala, hogy az törvények meg romlasanak
kezdeti volna, meg marhajokat is, mel-
lyek még ugyan volnanak, az meg sen-
tentiaztot samkivettetteknek meg adak.
Csak az Athenas varosbeliek, nem csak
az magokenak hanem az közönseges sza-
badfagnak is oltalmazoi, az embereknek
rutlagit, mierthogy nehezzen szenvedik
vala, nem kiralynak parancsolattyaval,
hanem regi eleiknek törvényekkel es er-
kölcsoekkel igazgattatni szokvan, magok
közze be nem bocsatak. Azert az samki-
vettetteket hatarokból kivetek, minde-
neket inkább el akarvan szenvedni, hogy
sem mint regen az ő varasoknak, akkor
még az samkivetesnek is moslekit be e-
resteni. Sandor azokat az kik az vizek
közöt vennyebbek valanak, hazajokba
vissza bocsatvan, tizenharom ezer gyalog-
got, es ket ezer lovast, kiket Asiában meg

tartat.

tartana valasztatni parancsola: azt itélven, hogy Asiat keves haddal meg tarthatna miert hogy sok helyekben oltalmokat rendelt volna, es az minapiban eppittetet varosok mellyeket lakosokkal meg töltöt volna, az partútesben törekedőknek ellenek allananak. De minekelötte ki valasztana, az kiket meg tartando volna, meg hirdettete, hogy az vitezek, az kiknek mivel adoffok volnanak, mindnyajan meg vallanak. Meg ertette vala, hogy többire mindnyajan nagy adoffagot raktanak volna fel. Es nohasz magok tobzodasok miat adoffultanak volna; mindazonaltal el vegzte vala, hogy ő maga fizesse meg. Amazok magokat probaltatni velven, hogy az tekozlokat az meretekleteseftől könnyebben meg valasztana, halogatva valami keves üdőt eltöltötttenek vala. Es az kiraly elegge tudvan, hogy az adoffag meg vallasanak az segyenles nem az engedetlenseg allana ellene: mind az egesz taborban ástaloikat helyhez tetni, es a tiz ezer talentomot ele vitetni parancsola. Akkor ostan az dolgot vellek el hitetven, meg vallak. Es olyan nagy kincsbé ^b száz harmincz talentomnál több meg nem marada. El annyira az a had, noha annyi felette gazdag nemzetsegnek

meg

Igen illik, hogy az gazdag fejedelmek adakozok es bökezüvek legyenek, kiválteppen az vitezekhez.

^a Hat ezer-szervale ezer koronas aranyat.

^b Hetven nyolcz ezer koronas arannyal.

Az regi hadakozó emberek inkább kapdosta-
nak az győzedelmén és az dicsőségen, hogy se mint az prädan. Magyar vitez uraim ide vigyazatok.

Az keményvaku vitezeknek vakmerőségeket kemény haragos befűdés kelletik az vezernék megzabolazni.

meg győzője vala; mindazonáltal több győzedelmet vún el, hogy sem mint prädan Afiabol. De mielt meg tudatek, hogy nemelylek haza bocsattatnanak nemelylek megtartatnanak, azt velven. hogy az ő birodalmanak lakohelye tellyes eleteben Afiaban lenne, eştelenűl az vitezi rendtartasról meg nem emlékezven, tamadasra nező sokkal az tabort megtöltek, es az kiralyra kegyetlemtől rohanvan hogy sem mint masbor, mindnyajan egyfésmind elbocsatait kezdenek kevanni, az sebhelyekkel meg rutitatot orczajokat es őshajokat mutogatvan. Sem vagy az capitánoknak dörgalásoktól, vagy az kiralynak meltofigetol meg nem rettenven, midőn fölkiakarna, zurzavaros kialtással es vitezi erőssékkal sovát megfogjak vala, nyilván ki valvan, hogy onnat sohova nem mozdulnanak, hanem csak hazajok fele. Vegre meg csendesevedven, miert hogy őket azt hílik vala, hogy az kiraly inkább meg busult volna, hogy sem mint ő magok busulhatnak vala, mit cselekedendő volna, azt varjak vala, kiknek az kiraly ily szolla: Mit jelent Vitezek ez az hirtelen valo tamadas, es ilyen semtelen, es feletteb valóságabadiag? Kimondani felek, paran.

csolatomat bizonyára semlatomast meg
segtetek, es engedelemből való király
vagyok, kinek sem arra, hogy veletek föl-
lyak, sem arra hogy tűtőket meg ismerje-
lek es incselek, avagy meg nezzelek, szá-
badfagot nem hagyatok. Bizonyára ho-
lot nemellyeket haza bocsatani, nemel-
lyeket egy keves údó mulva magammal
rendeltem legyen azon közönséges ha-
zánkba vinni, azt latom hogy mind azok
ream kialtnak, az kik el menendők, smind
penig ezek, az kikkel az ele küldetteknek
utannok menni vegestem. Mi dolog ez,
Vitezek? Az külömböző dologban min-
deneknek egyenlő kialtafok vagyon.
Igen akarnam megtudni, ha azok pana-
solkodnake en felöllem az kik el men-
nek, avagy azok az kik megtartatnak.
Azt hinned, hogy mindnyajan egy szajjal
emeltek legyen fel az kialtaft, egyenlő-
keppen mind az egész sokasagtól olyan
felelet adatek, hogy mindnyajan pana-
solkodnak. Akkor az király monda:
Az Herculefre mondom, nem lehet
hogy el hidgyem, hogy mindeneknek e-
gyenlőkeppen való panaszkodo oka ez
legyen, az mellyet mutattok, az melyben
az hadnak nagyobb része nincsen, ugymint
holot többeket bocsatottam legyen el,
hogy

hogy sem mint megtartando vagyok. Ez
 alatt bizonyara nagyobb gyanussag fekszik,
 az mely mindeneket elforditot entöl-
 lem. Mert mikor hadra el mind az egész
 had az maga kirallyat? Meg az solgak is
 egyfésf mind el nem futnak az ő uroktól,
 hanem hogy az egyebektől el hagyatta-
 kat el ne hadgyak, neműnemű altallag va-
 gyon bennük. De en ilyen dűhűst tama-
 dasról el feletkezven, orvossagokkal az
 meggyogithatatlanokat úgy kezem gyö-
 gitani. Az Herculefre mondom, hogy min-
 den remenűseget, mellyet tű felölletek
 elmembe befogtam vala, megvetem, es
 nem úgy mint en vitezimmal (mert im-
 mar azok lenni meg búntetek) hanem
 mint felette haladatlanokkal kevántatik,
 úgy cselekedni rendeltem. Az jó szeren-
 ces dolgokban, mellyekkel tű bővölköd-
 tők, bolondoskodni kezdettetek, el fe-
 letkezven arról az állapotról, melyből az
 en jó tetemenyemmel öltöztetek ki. Mel-
 tok leven az Herculefre mondom, hogy
 azonban venhedtetek volna meg. Mert
 könnyeb tűnétek az gonos szerencset
 hogy sem mint az jó viselnetek. Ime
 vegtere azok az kik az Totoknak es Per-
 sáknak nem regendo szetűi valának, az
 Asianak es anni nemzetűsegeknek praedat

Az emberek
 az jó szeren-
 cesnek bora
 valgyakran
 meg szedűl-
 nek.

meg

meguntak. Az kik Philep kiraly alatt fel-
lig mezitelenek voltak, most azok az
barsony ruhakat utallyak. Az aranyat es
ezüstöt az semek nem szenvedhetik. Mert
faedenyeket kevanak, es keresztülkasul
csinaltatot vessőköl való paifokat, es
rosdes szablyakat. Illyen ekeffeggel tün-
dőkölve vörtelek túróket, es a őt haz ta-
lentom adóssagot, midőn minden kiralyi
hazi eszközü b hatvan talentomnak felette
nem volna, az en cselekedetimnek fun-
damentoma, mely talentomokkal mind-
azonaltal, (tavul legyen az irigység) az
vilagnak felette nagy részt birodalmom
ala haytottam. Afiat untatoke meg, mely
minket az viseltetet dolgoknak dúcsőse-
gevel az Istenekkel egyenlőkke tőn Euro-
paba fietteke menni, kiralyotokat el hagy-
van, holott többeknek közzülletek uti
kölcséget sem leendet volna, ha az ados-
sagtokat meg nem fizettem volna? De en
hisem, az Afiai prädakkal fiettek olyan
igen haza. Nem segyenliteke telhetetlen
hasatokban az meg győzettetet nemzet-
segektől való ragadományokat idestova
viselve gyermekitekhez es feleségtekhez
vissza menő akarattal lenni, kiknek az
győzedelemnek jutalmat kevesen mutat-
hattyatok meg. Mert többiteknek, mi-
dőn

a Harom
száz ezer kö-
ronas aranyas

b Harminc
hat ezer kö-
ronas arany-
nak.

az Istenek-
kel) az az,
az Libera-
tyával es
Herculessel.

dön még az magatok remenfegetis meg
 előztetek, meg fegyveritek is zalagbá vad-
 nak. Kellemes vitezeknélkül lessek el pe-
 nig, az magok safarinainak agyafinelkül,
 kiknek annyi sok gazdaságokból csak
 az maradot meg, az mit költnék. An-
 nakokaert az en töllem futoknak nyillya-
 nak meg az hatarok: ti tullyatok el innen
 mentől hamarab. En az Persakkal az el-
 menőknek hatokat oltalmazandom. Sen-
 kit nem tartozsatok: szabadicsatok meg az
 en semeimet felette haladatlan nemze-
 res feleim. Örvendezve fogadnake tütö-
 ket az tütüleitek es gyermekitek, az tütü ki-
 ralyotoknélkül haza menőket? Eleikbe
 menőke az el hagyoknak es pribekeknek?
 Az Hercules engemet úgy segillyen, hogy
 győzedelmesen követem az tütü futastokat:
 es valahun lessek tütöket meg büntetlek:
 ezeket az kikkel engemet el hadtok, eke-
 fitveu, es nalatoknal fellyeb böcsülven.
 Immar penig meg tudgyatok, mind az
 hadnak mi haszna legyen az kiralynélkül,
 es minden bennem egyedül micsoda te-
 hetseg legyen. Annakutanna az ősekből
 agyarkodvale ugrek, es az fegyveresek
 feregenek az közepire mene, es eseben
 tartvan azokat az kik ellene felette ke-
 gytlenül bollottanak vala, egyenkent
 keze-

Sandonnak
 felette baror
 es elekedeti.

kezevel meg ragadoza, és azok ellene tusakodni nem mervén, az test őrzőknek gondviselesek ala tizenharmat ada benne.

Ki hinne, az egy keves údóval annakel-
lőtte kegyetlen gyűlekezetet az hirtelen
való felelemmel meg csököntnek lenni?
es hogy midőn azokat az halalos bünte-
tesre latna vonattatni, nem mertének le-
gyen sullyosb dolgokat az többinel pro-
balni? es hogy az vitezeknek annakelőtte
ollyan feletteb valo szabadságok es partú-
tesre nező erőszakjok ugy el nyomattatot
legyen, hogy nem hogy mindnyajok köz-
zül valaki az reajok rohanó kiralynak el-
lene allot legyen; de még mindenek fel-
tekben elis halvan, es menyűtőköttől
meg remültekhez hasonlok leven, az ki-
raly ő felőlők-is mit rendelendő volna,
ketseges elmevel varnak? Annakokaert
vagy az kiralyi nevnek, mellyet az nem-
zetsegek mellyek az kiralyok alat vad-
nak Istenek gyanant tisztelnek, vagy az
maga tulaydon böcsületi, avagy az biro-
dalmot ollyan nagy erővel forgatonak
batorisaga meg remite őket. Az fenve-
désnek bizonyara fő példajat adak: es el
annyera nem indittatanak fel az ő vitezlő
tarsaiknak halalos büntetesen, midőn e-

Aztamadaft
indiro vire-
zek fenyitek
kel tartarnak
meg hivatal-
lyokban, kik
el konasz-
nak az felet-
teb valo sza-
badfaggal.

Nagyfzeneve
detessegnek
peldaja az al
hatatos se-
regben.

csak a őket meg, ölettetteknek tudnak lenni, hogy semmit el nem mulattanak legyen az mit mindenek engedelmesben és kegyesben cselekednenek. Mert midőn másodnap hozzá menven, be ne bocsattának volna, csak az Asiai vitezek ereztetven be, mind az egész taborban keserves kiáltást tőnek: azt az enven hogy ők mindigart halálra adnak magokat, hogyha az kiraly az haragban alhatatos lenne. De amaz mindenekre az miket forralt vala, megaltal la, megaltalkodot elmevel leven, az jó-
 veveny vitezeknek sokfogokat hozzá hivatni parancsola, az Macedonok az taborban tartatvan: es midőn ő öve foka gyűltenek volna, tolmács által illyen oratiót tőn előttők. Midőn Europabolaltal mennek Aszaba, azt remenlem vala, hogy en az en birodalmomhoz sok fő nemzetsegeket, embereknek sokfogokat

Sander ezzel az oratioval az adando volnek. Es nemis maga méltóságát oltalmazza, csalatkozta meg abban, es az vitezeknek tamadafokhoz utolsó orvossággal nyul, az magatestének őrizetű az Perjakva bizza es az tamadainak chait el ollya.

bereket latok, az magok kiralyihoz győzhetetlen kegyességuveket. Azt hittem vala, hogy mindenek meretletlenséggel folynak es az feletteb valo jo
 beren-

Serenccsevel az gyönyörűségekbe merül-
 nek. De az Herculesre mondom, hogy az
 vitezkedésnek hivatalit az elmeknek és
 testeknek ez erejevel mind egyenlőkep-
 pen serényen szenveditek: és holot vitez
 emberek vadtok, az vitezseget nem inkább
 gyakoriatok, mint az hűséget. Ezt en
 nem most vallom először, hanem regtől
 fogva tudom. Azertliss vitezeketis köz-
 sültetek választottam és tútokat az en vi-
 tezim közibe elegitettelek. Azon öltöze-
 tetek, azon fegyveretek vagyon tűnek-
 tek. Az engedelmesseg penig és az paran-
 csolatnak szenvedése tő bennetek sokkal oda fel Co-
 sabb hogy sem mint egyebekben. Annak hortanuf
 okaert magamhoz hazastársul az Persiai nak Roxane
 Oxyartesnek leányat vőttem, nem utol nevű leányat
 van az fogoly leánytól magzatokat fo vőtte felesé-
 gadni. Csak hamar annakutanna az en gűk:
 nemzetemnek nemét tavulb kivanvan
 terjeszteti, az Darius leányat vőttem fe-
 leségűt, és az főfő barátimnak tanacsul
 attam, hogy magzatokat az foglyokból
 nemzenenek, hogy evel az sent fővet-
 seggel az meg győztettettek és győze-
 delmesnek minden külömbsegeket ki re-
 keszténem. Annakokaert Vitezek, maga-
 tokat töllem sarmazottaknak nem hoz-
 gam fogadottaknak hidgyeteklenni. Asi-
 anak

anak és Europeanak egyetlen egy birodal-
ma vagyon. Az Macedonoknak fegyve-
reket nektek adom. Meg ovasítottam az
jövevény uyságot: mind nemzetes feleim
vadtok, s mind vitezim. Mindenek
hasonló fínt viselnek. Sem az Persaknak
az Macedonoknak sokasokat arnyeko-
zni sem az Macedonoknak az Persakét követ-
ni nem dísztelen dolog. Egy melto-
ságnak kell lenniük, az kik egy király alatt
elendők. Ezt az oratiót teven, az maga
testének őrizetét az Persakra biza, udvari
szolgákke Persakét, környülötte forgolo-
dokke Persakét rendele. Kik által midőn
az Macedonok, az kik ez tamadasra okot
adtnak volna, az halalos büntetésekre
kötöztetve vonattnak, azt mondgyak
hogy azok közzül egyik melto-
sággal, és
űdövel tekintetes az királynak így szólott
volna.

Meddig kedvezendő vagy (ugy mond)
az te elmednek az halalos büntetése-
ben is, s még külső sokasúvokban? Az te
vitezid, az te nemzetes feleid mentse-
ket meg sem ertven, az magok foglyai vi-
ven őket vonattatnak az büntetésekre. Ha
itiled hogy az halalt meg erdemlettek, a-
kar csak az halalos büntetésnek szolgait
valtoztasd meg. Szeretettel való elmevel
inte-

Igaz lön be-
szede ez vi-
tez ember-
nek, de San-
dornak nagy
haragja az.
zal meg nem
enyhítetek.

intetik vala, ha az igaznak szenvedőjelőt
volna. De az ő haragja dúl őflegre jutot
vala. Azert ismet, mert egy keves údeig
az kiknek meg vala parancsolva, ketel-
kedtenek vala, azonkeppen az mint kö-
tözve valának, őket az folyó vízbe merit-
tetni parancsola. Meg ez az halalos bün-
tetés az vitezeket tamadaira nem indita.
Mert az hadaknak capitanihoz es az ki-
rallynak baratihoz az vitezek seregenkent
menenek, azonkerven őket, hogy ha ki-
ket meg az elebbi vettekkel illettetteknek
itilne lenni, ölettetne meg. Az haragja-
nak őke ele vinnek testeket, ölné vagna ő-
ket. Minekutanna penig meg tudatek,
hogy az Persaknak capitansagok adatta-
nak, az poganok külömbkülömb rendek-
be östattanak, azok Macedonai neve-
re neveztettenek, ők penig gyalazato son-
tellye fleggel meg vettettenek volna, to-
vab immar az elmejekbe be fogatot ba-
natot el nem szenvedhetek. Hanem az ki-
rallyi udvarba csak egy egy dolmanyban
futvan, az fegyvereket az ayto előtt meg-
banasznak banalnak jeleül el hanyak, es az
ayto előtt alvan, hogy be erefietnenek, es
nekik kegyelem adatnek, alazatoson es
sirva könyörögnek vala, es hogy az kiraly
az ő halalos büntetésekkel elegiesse meg

inkább magát, hogy sem minek gyalázat-
tyokkal: ők külföldben el nem menne-
nek, hanem csak kegyelmet nyerve. Mel-
lyek midőn Sandornak ertefere adattanak
volna, az királyi haznak aytaja meg nyit-
tatvan, hozzájok ki mene. Minekutanna
penig azoknak fírasokat, es meg bánaso-
kat banasokat es fákodasra melto es meg
nyomorodot állapotokat meg latta vol-
na, ő magais vellek sokaig könyveze. Es
aval az alazatosfaggal, hogy nekik meg
kegyelmezne meg nyerek. Az utan őket
hun mertekletesen vadolvan, hun nyaja-
son nevezven, sokakat bennük hadra ha-
sontalanokat ki ira, es felette fő modon
meg ajandekoztattakat el bocsata. Ir-
van is felőlők Antipaternek az Macedo-
niai tartatonak, megparancsola, hogy
az harczoknak nezesekre első helyek ren-
delteffenek nekik az jatek nező helyben,
es kosorufon üllyenek. Holtok utannis
hogy azoktól maradot gyermekeknek az
atyai fizetesek meg jarjanak, akarattya az
lőn. Craterust advan azoknak gondvisel-
őül eleikbe, kinek meghagya, hogy An-
tipater helyet az Macedonoknak Thessa-
lusoknak es Raczoknak fő előtők jarojok
legyen, es Antipatert az uy vitezeknek
toldalekjaival az Craterus helyere hiva.

Immar

Az királyok
haragjake-
gyelmesse-
gelelegit-
sekmeghogi
az pásztor
farkasanele
gyen.

Azhaza bo-
csattatot vi-
gezneknek
meltofogok.

Immar bizonyára regtől fogva Sandor-
nak, mind az annyafel Olympias asszony-
tól f mind Antipatertől levelek adatta-
nak valameg, mellyekből micsoda alat-
tomban való gyűlölség volna közöttek,
meg ertette vala. Az annya Antipatert az
birodalomra való vagyafaval vadollya
vala, Antipater azt írta vala, hogy Olym-
pias asszony az ő bőcsületi ellenfok dol-
gokat cselekednek. Annakokaert hogy
ő Macedoniabol ki hivattatnek, azt felet-
te nehez kedvel szenvedven, el vegeze
hogy Sandort mereggel meg ölné. Ez
dolgokat Sandor mind veghez viven, es
Ecbatanaba Medianak varosaba menve,
az orfagnak fűkfezes dolgait el rendele,
ujjabban jatek nezeseket es minden es-
tendőnként való innep napokat hirdette-
te. Törtinet szerint azokon az napokon
Hephestio, kit az kiraly felette es ugyan
attyafia helyet szeret vala, hideg lelesben
meg hala. Kinek halala miat Sandor cso-
dalatos banattal illettetven, fok dolgo-
kat mondgyak hogy cselekedet legyen,
mellyek az kiralyi felfeghez semmikeppen
nem illenek. Mert az nyavalyas orvos
doctort, mintha az gyogitasban gondvi-
seletlemb volt volna, fel akasztata. Az
barattyanak holt testere, felsoval sirva,

Hephestio
ez vilagbol
ki mulvan,
az uranak
Sandornak
előtte jareja
az halatban.

Feletteb va-
lo szeretet-
nek jels.

Hetezerfzer
valoezer es
ket szaz ezer
koronas a-
ranyal.

rea borula, es onnat az baratitol elig vo-
nattatek el. Az firsft egy nap es egy ecza-
ka fűntelen cselekedete. Es nemely egyeb
dolgot hadtanak emlekezetre mellye-
ket en bizonyara semmikeppen nem hi-
siek. Az mindazonaltaligaz, hogy San-
dor Hephæstionak, ugymint az viseltetet
dolgoznak nagy voltaval az halhatatlan
Istennekhez közelitő fő embernek aldoza-
tot tetetet legyen. Temettetesere es ko-
porfojanak csinaltatasara tizenket ezer
talentomnal többet költöt. Babyloniaba
viszsa menteben az jövendő mondo
Chaldæusok eleibe menenek, intven ő-
tet, hog Babyloniaba be ne menne: mert
az ő akkori menetele eletenek veszedel-
met jelentene. Kiket meg vetven, az ho-
va fändekeozot vala menni, el fiete. Mert
azt adgyak vala hirre neki, hogy az föld
kereksége nek külömbkülömb részeiből
Babyloniaba követek gyűltenek volna,
es az ő jövetelit varnak. Az ő nevenek
rettentese mind az egész vilagot annyira
meg remitette vala, hogy minden nem-
zetlegek, mintha ugyan nekik rendelte-
tet kiralyoknak hizelkednenek. Azert
ugymint mind az egész vilagbol valo gyű-
lese leedven, Babyloniaba érkezni fiet
vala. Az hova minckutanna ment volna,

az követeket mind kegyelmesen fogad-
 van hazabocsata. Csaknem ugyan azon
 napokon az Theſſalus Mediſnallakoda-
 lom indittatek, melyre az kiralyis az ba-
 ratal egyűt elhivattatvan elmene.
 Ot midőn még az Hercules pohar borat
 meg nem itta volna, hirtelen mintha
 nyíllal lőtetet volna által, megjaydula.
 Az lakodalomból holt elevenen ki vitet-
 tetven, oly nagy fájdalommal győrtette-
 tek, hogy orvoffagul fegyvert kevanna.
 Az barati azt hirdetek, hogy nyavalyaja-
 nak oka az reſegſegnek mertekletlenſe-
 ge volt volna. De bizonyara csalardság
 volt, melynek gyalazattyat az utanna kö-
 vetkezendőknek hatalmok el nyoma.
 Mert Antipater az fiának Caſſandernek
 (ki az battyaival Phileppel es Iolaſſal az
 kiralynak ſolgani ſokot vala) el keſitte-
 tet merget adot vala, ūdejen megintven
 őtet, hogy azt az Theſſaluſon es battyain
 kívűl egyebekre ne bizna. Annakokaert
 Philep es Iollaſ, kik az kiralynak italát
 meg ſoktak vala eleb koſtolni, az merget
 hideg vizben tartvan, azon vizet az ki-
 ralynak eleb meg koſtoltatot italaban e-
 reſtek. Annakutanna negyedik napon,
 midőn az vitezek reſſerint őtet meg
 holtnak lenni gyanakodnanak, es azon

Mereggel
 ſok fejedel-
 mek őlettet-
 tenek meg.
 Azert kiki
 jól meg laſſa
 kinek hid-
 gyen.

dolgot titkoltatni hinnek: refferint az ő
 hozza való kívánságokat el nem alhat-
 nak, somoruvan az kiralyi udvarba me-
 nenek, azon könyörögven, hogy az ki-
 ralt nekik latni szabad lenne, es az test ör-
 zöktől az kiralynak parancsolattyabol be-
 ereftetenek.

Az rea nező vitezeknek semekből ki-
 csordult könyvek oly keppen esenek,
 mintha imar nem az kiralt, hanem annak
 holt testet latogatnak. Mindazonáltal az
 agy környül alloknak keferülegek nagyob-
 vala: kiket minekutanna az kiraly meg-
 neze, monda: Mikor en ki mulom, ilyen
 vitez emberekhez melto kiralt talaltok.
 Hihetetlen dolog mondasul es halla-
 sul is, hogy testenek azon allapattyaban
 melybe magat foglalta vala, mikor az vi-
 tezeket hozza bocsatando volna, mara-
 dot legyen, megleen attol az egész seregtől
 mind az utolso vitezig köszöntetek: es az
 vitezlő nepet el ereftven, mintha elete-
 nek minden adoffagatol meg menekedet
 volna, el faradot tagait hatra vete, es pa-
 rancsolvan az baratinak hogy hozzája
 közelb mennyenek (mert az bovais meg
 kezdet vala immar fogyatkozni) az uyja-
 bol kivonatot gyűrűt Perdiccasnak ada,
 hozzá vetven az parancsolatot, hogy az
 ba:

barati az ő testet Hammonhoz vitetnek.

Es midőn ezek azt kerdenek, hogy az bi-

rodalmot kinek hadna: azt felele, hogy Felette fő fe-

annak hadna az ki leg job volna. De im- lelet, es mel-

mar jo údejen latna ő azt, hogy affelől va to utolsó

lő vetekedes miat nagy halalos jatekok szék olyan

kesítettnek neki. Ismet Perdices mi- nagy kiraly-

dönkerdene, mikor akarna maganak hoz.

mennyei tífteleket tetetni: azt monda,

hogy akkor akarna, mikor ők bodogok

lennenek. Vegő őova az

kiralynak ezlőn, es egy

keves údó mulva meg ha-

la. Es előőr sirással, ke-

segefekkel, es jaygatafok

kal mind az eges kiralyi

udvar zeng vala. Egy ke-

ves údó mulva mintha va-

lami kietlen pustasagban

mindenek somoru halga-

tással nemak leven bad-

gyadoznak vala, az gon-

dolkodásokra, az utan mi

következendő volna, for-

dulvan az banat. Az testenek őrizetihez

őket fő urfiak sem az banatnak nagy

voltat el nem szenvedhetek, sem magokat

az kiralyi haznak pitvaraban meg nem

tarthatak: es ide őova budosvan es dühös-

kődők-

Nagy Urak kik vadtok, fejedet-
mek kiralyok es Császarok ide vi-
gyazzatok. Az nagy hatalommal
bíró es meltosagga tündöklő A-
lexander ez vilagbol ki mult: nek-
tek is ezen viragotok leszen, á-
kar mintragaszkodgyatok ez esa-
lard vilaghoz. Ezen az linean
minden rendbeli embereknek al-
tal kellettik mennie: mert a ki ele-
tetszületesevel kezd, halalaval ve-
gezi. Ez penig az Nagy Sandor
harmincz ket esztendő es nyolcz
holnapot elt. Tizenket esztendő
es hasonlokeppen nyolcz
holnapot regnalt. Vilag teremp-
tele után 3653 eszt: holt meg.

Az megholt
jeles fejedel
meket min-
den rendek
meltan o-
hayyak-

Irigyek levő
az jelen való
jószágot meg
vertyük, az
szemünk e-
lől elmultat
ohayyak.

ködökhöz hasonlok leven, mind az egek
varost sirással es keserűséggel megtöltöt-
tek vala, semmi siralmas panaszkodaso-
kat el nem hagyvan, mellyeket ilyen e-
setben az bánatból gáltat. Azert az kik az
kiralyi udvaron kívül meg állottanak va-
la, mind az Macedonok s mind az poga-
nok egyenlő keppen ő s ve futanak, es az
közönleges bánatban az meg győzöttet-
tek az győzedelmektől meg nem vala-
tathatnak vala. Az Persak felette igaz es
kegyelmes uroknak, az Macedonok igen
jeles es fő vitez kiralyoknak nevezven ő-
tet, az kesergesben nemű nemű vilongast
tesznek vala. Es nem csak az kesergők-
nek hanem az panaszkodoknak is sávok
hallatnak vala, hogy olyan ifiukoraban
es mind eletenek s mind szerencsejének
viragaban az Isteneknek irigységekkkel
ragattatot volna ki az emberi dolgok köz-
zül. Az vitezeket harczra ki vivő, varo-
sokat ostromlo, kőfalokra fel hago, vi-
tez embereket az ő s ve gyűlt sokaság elöt
ajandékozo kiralynak nyers ereje es ar-
czulattya sorog vala s emek elöt. Akkor
az Macedonok s annyakbannyak vala,
hogy Istent tiszteletet neki nem enged-
tenek volna, es azt vallyak vala, hogy I-
stentelenek es haladatlanok voltak
volna.

volna, hogy az ő fülét az melto nevezetből meg csaltak volna. Es midőn az kiralynak hun tišteletiben, s-hun hozza való nagy szeretetekben sokaig mulatoztának volna, az bánakodas ő magokra fordula. Lattyak vala azt hog' ők Macedonia-ból az Euphrates folyó vizen túl menven, az éokatlan birodalmot meg vető ellenfegek között hagyattattanak volna el: az kiralynak bizonyos örökösfelekül, az orságnak is örökösfelekül az közönseges öröket kiki mind magához vonando volna. Annakutanna az hazafiai között való hadakat, mellyek következének, elmejekkel jóvendőlik vala. Ismet nem az Asianak birodalmaert, hanem az kiralyert kellene nekik vereket ontaniok. Az regi vaksebeket uy sebekkel kellene meg faggatniok. Az erőtlén ven vitezeknek, csak nem regen kerven hazajokba való bocsatast az igaz kiralytól, immar talam valamely böcsületlen udvari bolganak hatalmajert kelletik meg halniok. Midőn ezeket az gondolatokat forgatnak, az eczaka reajok érkezek, es az reműlest őregbite. Az vitezek fegyverben vigyzanak vala: az Babyloniaiakban ki az kőfalokról, ki az maga hazának hearoltavul nezel vala, mintha bizonyosbakat latandok

Minékutan na az fő elkel, minden tagok meg fogyatkoznak.

dok volnanak. Es gyortyakat senki nem
 mē uala gyvytani. Es miert hōg az bēmek-
 nek latafok meg bēnik vala, zaygasokat
 es bōzatokat fūlōkkel kapdosnak vala. Es
 gyakrabban heaba valo fēlelemtől ret-
 tenven meg, az földi őfvenyeken eggik
 az masiknak eleibe futosvan, egymashoz
 valo gyanvaggal es fēlelemmel viseltet-
 nek vala. Az Persak az hajokat az ő bōka-
 fok bērent el nyiretven gyās ruhában fe-
 lesegekkel es gyermekekkel egyetembe,
 nem ugy mint gyōzedelmest es nem re-
 gen ellensegeket, hanem mint az magok
 nemzetsegenek felette igaz kirallyat tō-
 kelletes bēretettel sirattyak vala. Kik az
 kiraly alat valo cleteket meg bōkvan, azt
 vallyak vala, hogy mas az ki nekik pa-
 rancsolna, nalanal melto bō nem volt vol-
 na. Es nem csak az varosnak kōfalai kō-
 zōt tartatik vala az keferūsēg, hanem a-
 hoz leg kōzelb valo orsāgot, annakutan-
 na Asianak nagy rēset az Euphratesen in-
 net olyan nagy vesēlynēk hire el hatot-
 ta vala. Az Darius annyianak is hamar bi-
 revel lōn. Azert az ruhāt, az melybe őltō-
 zōt vala, el hāsītvan, gyās ruhāba őltōzēk,
 es az hajāt bōggatvan, testēt az földre ve-
 te. Mellette űl vala egyk az unoka leanyi
 kōzzūl, az minapiban meg holt Hephæ-
 stiot

Hogy ne si-
 ratnak azt e-
 gyeb rendbe
 liek, az kiert
 meg az tabo
 kis szüvök
 szereznek
 regnek.

fiot gyáslo, kihez feleslegül ment vala,
es az banatnak tulaydon okait az közön-
leges keferűségben meg uyittyak vala.
De minden őveinek nyomorúságokat az
egy Syfigambis szenvedt vala. Ő az maga-
et, ő az unoka leanyinak eseteket sirattya
vala. Azt uy banat az el múltakatis esek-
be juttatta vala. Az hinned hogy csak ak-
kor holt volna meg Darius, es az nyomo-
rult Syfigambisnak egyenlőkeppen ket fi-
at kellene el temettetni. Az meg holta-
kat es az eleveneket egyferrmind sirattya
vala. Mert az leanyoknak ki viselendő
volna gongyokat? kicsoda lenne mas ol-
lyan mint Sandor? Ők ismet meg fogat-
tattanak volna, ismet ki estenek volna az
birodalombol. Az ki őket Dariusnak ha-
lala utan oltalmazna, talaltanak volt: de
Sandor utan az ki raytok könyörülne, bi-
zonyara nem talalandok volnanak. Ez
keserves dolgok között esbebe jut vala,
hogy az kiralyok között leg kegyetlemb
Ochustol mind egy nap nyolczvan attya-
fiat vagattanak volna le, es annyi fiaknak
veszedelmekhez az attyok-is hozza adatot
volna. Het gyermekiben, kiket ő maga
sült volna, egy elne. Darius nagy melto-
ságban regnalt volna egy keves ideig,
hogy kegyetlemből ölettehetnek meg.

Vegte-

Nemeliyek
mennel na-
gyob melto-
sagra hag-
nak, annal
ruttyabbul es
nek le.

Az nagy ba-
nat az grös
szüveket is
megtöri, es
az felettből
való keferü-
ség enber-
nek eleter
könnyen el
borittya es el
fogyattya.

Sandornak
fő dicsireti,
mellyet az
nagy fejedel-
mek bargya
korta meg-
nezzenek, es
kövernü-
gyekezze-
nek.

Vegtere az keferüség től el nyomatek, es
minékutanna az fejet befedeze az terde-
in ülő leany es fiu unokait meg vetven,
magat az eteltől es az napnak vilagatol is
meg tartoztata. Minékutanna halalat el
santa vala, ötödik napon ki mulek. Bi-
zonyara Sandornak ehez való engedel-
mességenek, es minden foglyokhoz való
igasságnak nagy példaja ennek az as-
sónynak halala: ki midőn Darius utan
maga életet szenvedte volna, Sandor u-
tan elni általla. Es az Herculestre mon-
dom, az kiraly felől igaz iteletet tevőknel
nyilván vagyon, hogy az jószágok ő benne
az ő természetie voltanak, az vetkek pe-
nig vagy az herenceseje vagy az eleteje.
Az elmenek benne csodalatos ereje vala,
az munkanak szenvedése csak nem felet-
teb való, vitéssége nem csak az kiralyok
között fő, hanem azok között is, az kik-
nek ez az jószág tulajdonok volt: adako-
zása oly, hogy gyakorta nagyobbakat ad-
na azoknál az miket az emberek az lste-
nektől kernek: kegyelmessége az meg-
győzöttettekhez: annyi orszagokat vagy
meg adot nekik, az kiktől azokat haddal
el vörte vala, avagy ajandekon adot: az
halalt, melynek felelme egyebet elieft.
egész életében meg utalta: az dűcsölég-
nek

nek es az dicsiretnek az mikeppen hogy
illetenel nagyob kevanfaga, azonkep-
pen mint ifjunak es olyan nagy dolgok-
ban meg engedhető: annakfelette az sú-
leihez valo kegyessége, kiknek eggiket O-
lympias afbonyt az halhatatlansagnak
szentelni rendelte valo, Philep kiralyert
bossut allot valo: annakfelette csak nem
minden baratival valo jo tetemenye, az
vitezekhez jo akarattya: elmejenek nagy
voltraval egyenlő tanacsja, es az menyit az
ő údeje elig szenvedhet valo serenysége:
az feletteb valo kevanfagoknak mertek-
letessége, az Venussal az termeket serint
valo kivanfagnal kevesbe valo elise: es
semmi gyönyörűsege hanem csak enge-
delemből valo, bizonyara felette nagy jo-
sagok valanak benne. Ezek penig az se-
rencsenek vetkei valanak, az Istenekkel
magat egyenlőve tenni, es mennyei tit-
teleket kevanni, es effeleket tanacsul
ado Isteni feleleteknek hinni, es az őtet
imadni nem akarokra feletteb hogy sem
mint illik valo haragonni: idegen ruha-
zatra változtatni testének öltözetit, kö-
vetni az meg győzöttet nemzeisegek-
nek erkölcsöket, mellyeket az diadalom
előrt meg utalt valo. Mert az haragot es
az bornak kevanfagat mikeppen hogy az

Sandorban
valo macu-
lak, mellyek
től az feje-
delmeknek
ürességek-
kel lenniel.

Birtokban
tartot) az az,
blyjo szeren
eses volt,
mintha az
szerencse u-
gyan tölle
függő vol-
na.

ifjuság ingerlette vala, azonkeppen az
venfeg meg enyhithette volna. Meg kel
mindazonáltal vallanunk, hogy noha fe-
lette sokkal tartozot legyen az vitésség-
nek, de többel tartozot az szerencsenek,
mellyet minden halando emberek közzül
birtokban egyedül tartot. Hanybor
hitta őtet vissza az halalbol? Hanybor ol-
talmazta meg süntelen valo bodogfaga-
val az veszedelmekre vakmerőkeppen
valo meneteli utan? Az életnek is azon
veget rendelte neki, az mellyet az dűcső-
segnek. Vartak őtet az Istenek az még
az napkeleti birodalmot meg háytvan, es
az Oceanum tengerre menven, valamit
az halandóság befog vala, be tellyesíté-
ne. Ennek az kiralynak es vezérnek helye-
be következő fejedelem kerestetik vala.
De nagyobb teret vala, hogy sem mint egy
ember azt fel vállalhatna. Annak okact
annak még az neveis es az viseltetet dol-
goknak hire majd mind az egész vilagra
az kiralyokat es az országokat el hircsíte:
es felette hiresneveseknek tartattanak,
az kik bar leg kissebbik részhez ragas-
kodtanak is olyan nagy birodalomnak.

Tovabba Babyloniaban (mert onnat
tert el befedem) az ő testének őrzői az
kiralynak főfő barátit es az hadaknak ca-
pit

pitanit az kiralyi udvarba hivak. Követe
 őket az vitezeknek sokasaga, kik tudni a-
 kerjak vala, Sandornak birodalma kire-
 hallando volna. Sok capitano az vite-
 zeknek sokasagaval ki rekesztetven, az ki-
 ralyi udvarba be nem mehetnek vala,
 mert a kialto azokon hivul az kik neven-
 kint bolittatnanak, egyebeket be nem bo-
 csata. De az engedelemből valo biro-
 dalom meg vettetik vala, es először az
 nagy jaygatas es siras még uyittatek. An-
 nakutanna az következő dolognak
 varakozasa az sirast meg allatvan, halga-
 tást serze. Akkor Perdiceas az kiralyi fe-
 ket az vitezlő nép eleibe tetetven, mely
 bé Sandornak koronaja es ruhaja fegyve-
 rivel egygút valanak, az kiralytól neki az
 előt valo napon adatot gyűrűt azon feke-
 beteve: mellyeknek neze fevel ismet az
 mindeneknek ki csordult könyvek az si-
 rast meg uyitak. Es Perdiceas monda: En
 bizonyára az gyűrűt mellyel ő az orfag-
 nak es birodalomnak erejet sokta vala
 meg pecsetelni, nekem ő magatol ada-
 tottat tünettek meg adom. Tovabba no-
 ha semmi veselj ehez, mellyel illettetrünk,
 hasonlo az meg haragut istenektől nem
 gondoltathatik: mindazonaltal az dol-
 goknak, mellyeket cselekedet, nagy voltat

Perdiceas-
 nak az Sau-
 dor helyebe
 következén-
 dő kiralynak
 valasztasa ső-
 lel valo ke-
 serves oró-
 tioja.

meg nezőknek szabad el hinniek, hogy ilyen híresneves embert az Istenek engedtenek volt az emberi dolgoknak, melyeknek sorok be tellyesítettven, hamar vissza kevnának őket az magok nemeknek. Annakokaert mierzthogy semmi egyből ő belőlle meg nem maradot, hanem az mi mindenkor az halhatatlanságtól meg tartatik, az ő testének es nevének mentől hamareb igazát adjuk meg, arról el nem feletkezven, micsoda városban, kik között legyünk, minemű királytól es oltalmazótól főtattunk legyen meg. Ugy kellek vitező tarsaim traktálnunk es gondolkodnunk, hogy az nyert győzedelmek ezek között az kiktől nyertük meg tarthassuk. Főre vagyonságunk, arra egyre je avagy többre, az tú hatalmatokban vagyonság. Azt tudnotok kel, hogy az vezernelkül való vitező sokaság olyan mint az test az leleknelkül. Hatodik hónapja az mioltatol fogva Roxane asszony nehezkes. Azt kívannyuk hogy fiat súllyon: az birodalom az Isteneknek jóva hagyásokból azé legyen, mikor fel neveddik: azonközben kitől akarjatok hogy igazgattassék, rendellyeték el. Ezeket monda Perdiccas. Az után Nearchus így szólta: hogy senki nem csodalhatna, hogy

Az had vezernelkül minemű legye

Az Nearchus tanácsa Perdiccassal ellenkezik.

az kiralyi felleget az Sandor veret es nem-
 zetetilletne, de az még nem fűlettetet
 kiralyt varni, es az ki immar vagyon, azt
 meg vetni, sem az Macedonoknak elme-
 jekhez nem illenek, sem az dolgoknak al-
 lapattyokhoz. Barfine affonytol volna az
 kiralynak fia, az koronat annak kellene
 adni. Senkinek ez az oratio nem teczik
 vala. Annakokaert az ő sokasok szerint
 az paifokat dardakkal verven, ellene zör-
 gölődni meg nem fűnnek vala. Es im-
 mar csak nem tamadafra jutottanak vala,
 Nearchus az maga voxat meg altalkod-
 tabbul oltalmazvan. Ostan Ptolemæus ^{Ptolemæus}
 monda: Szinte melto magzat, ki az Ma- ^{voxa.}
 cedonok nemzetsegenek parancsollyon,
 az Roxanenak avagy Barfinenak fia, ki-
 nek ugy mint nagyob rebszerint fogolynak
 nevet Europaban még emliteni is altalla-
 ni fogjuk. Miert győztük meg az Persakat,
 azerte hogy azok nemzetének fogal-
 lyunk? Az mit amaz valóságos kiralyok is
 Darius es Xerxes annyi ezer embereknek
 feregivel, es annyi sok hajokkal heaba ke-
 vantanak. Az en voxom ez hogy az San- ^{kevantanak)}
 dor feki az kiralyi hazban le tetetven, az ^{rudni illik}
 kik az ő tanacsiba be vetetnek vala, őve ^{hogy az ő}
 gyűllyenek, valamenyiser az közönseges ^{nemzetse-}
 dolgokrol valo tanacskozás fűksegese le- ^{geknek szol-}
 gallyunk. ^{gallyunk.}

Aristonius
reka.

Ben: esazon allyanak meg, az mit azok-
nak nagyobb resekkel vegezend, az fere-
geknek capitani es elöttök jaroi ezeknek
engedjyenek. Nemelyek Ptolon æuffal
egyget ertnek vala, Perdiccasal keves-
ben. Annakutanna Aristonius kezde
mondani, hogy Sandor meg kerdetven,
kinek hadna az birodalmot, azt akarta
volna, hogy annak gondviselere leg
job valastatnak. Ő cölle penig Perdiccas
itiltatet volna legjobnak lenni, az kinek
az gyűrűt adta volna. Mert nem egyedül
ült ő az halalan levő kiraly mellett, hanem
minden fele viselven fiemeit, sok barát
közül valastotta volna az kinek adna.
Az teczenek azért, hogy az birodalomnak
fősege Perdiccasnak adassék. Es nem ke-
telkedenek, hogy igaz tanacsot adna.
Annakokaert mindnyajan mondgyak va-
la Perdiccasnak, hogy közikbe ele jarul-
lyon, es az kiraly gyűrűjét fel vegye. Az
kevanóság es altaliag között velekedik va-
la, es hogy mennel mertekletesben ven-
ne el az mit kivan vala, azt hiszi vala hogy
azzal őtet annal meg altalkodtabbul kina-
landok volnanak. Azert mulatozvan, es
fokaig mit cselekednek bizontalan leven,
vegre mindazonaltal hatra alla, es az kik
leg közelb ültének vala le, azoknak hatok
megcs

meget allapodék meg. De Meleager eg ^{Meleager}
 gik az capitánok közzül, meg batorodot ^{Perdiccas el}
 súvel, kit az Perdiccas kefedelmé biz- ^{len fenekes-}
 tatot vala meg, monda: Az istenek se en-
 gedgyek, hogy az Sandor herencseje, es
 ilyen nagy birodalomnak felfeges melto-
 sága ezekre az vallakra essék: az emberek
 bizonyára nem fényvedik. Semmit nem
 szóllok ennél nevezeteseb személyekről,
 hanem csak az vitéz emberekről, kiknek
 kedvek ellen semmit nem fékség el túr-
 ni. Nincs-is penig abban külömbség, az
 Roxane fia, akarmikor súletendik, vagy
 Perdiccas legyő királyotok: holot ez a tu-
 torfagnak fine alat a birodalmot el fogla-
 lando legyen. Annakokaert senki ő ne-
 ki mas király nem teczik, hanem csak az,
 az ki még nem súletet. Es mindeneknek
 ilyen nagy sietségekben, mely nem csak
 melto, hanem fékséges is, az holnapok-
 nak el teleseket egyedül varja, es immar
 azt jóvendőli hogy fia fogantatot, ki felől
 túketelkedte hogy kés legyen meg ma-
 stól súlettetet fiuval-is meg trefalni? Az
 Fidius Isten engemet úgy segillyen, hogy
 ha Sandor ezt nekünk maga helyet kira-
 lyul hadta volna-is, azt itilnem, hogy ezek
 közzül a miket parancsolt volna, csak ezt
 az egyet ne kellene meg cselekednünk.

Miert nem futtok tehát inkább az kincseknek elragadozófokra? mert bizonyára ezeknek az királyi gazdagágoknak az köfség örököse. Ezeket holvan az fegyveresek között kirohana. Es az kik elmentében utat adtanak vala, ötöt az meghirdettetet praedara követik vala.

Es immar az fegyvereseknek Meleager környúl nagy soksága vala, tamadafra es vißavonafra fordulvan az gyülekezet:

Az min neha nagy rendbeli emberek sokaig heaba agyaskodnak, egy alavalo rendbeli ollyarszo' közikbe, hogy mind megállanak rayta. Nem tudod micsoda fíros taskából esik neha ki az jo vajas pogácsa.

midőn egy neműnemű vitez ki az Macedonok között többire mindeneknél ismeretlen vala, az legalavalo köfség közzül valo, monda: Mi súksgú

nektek az fegyver es az egymasközöt valo had királyotok leven, kit kerestek? Aridæus Philep királynak fia, Sandornak ki egy keves údövel ennekötte kiralyunk vala, öcse, az aldozatoknak es ceremoniáknak nem regen refése, most egyedűl valo örököse meg vettetik tő tölerek. Micsoda vetkevel? es mit művelt, az miért az nemzetlegeknek még közönfeges igazságatolis meg fosztassék? Ha Sandorhoz hasonlot kerestek, soha nem talaltok. Ha hozza leg közelb valot, eze egyedűl az. Ezeket halvan az gyülekezet,

elő.

először mintha ugyan hagyva volt volna halgatasban lőn, annakutanna egyenlő-
 keppen felkiáltanak, hogy Aridæust kel-
 lene hini, és halált érdemlettének volna,
 az kik ő nalanélkül gyűlést történek vol-
 na. Akkor az fíralommal tellyes Python
 kezdé szólni, hogy akkor volna legkeferő-
 letesb Sándor, ki olyan jó nemzetes fele-
 nek és vitezinek háfnoktól és jelenvaló
 letektől megfőstátot volna. Mert az ő
 királyoknak csak az nevet és emlekezerit
 nevezni, egyéb dolgokat ők Homalyafon latnanak. Ket-
 segnélkül az ifjú ellen, kinek
 az birodalom rendeltetik
 vala, vettetenek az gyalaza-
 tok, mellyek ő magának ho-
 zának inkább gyűlölséget,
 hogy sem mint Aridæusnak
 megvetést: mert midőn
 bánakodnak, még kedvezni-is kezdenek.
 Annakokaert hogy ők nem más, hanem
 azt az ki erre az remenségre fűletet vol-
 na, regnálni szenvedendők volnanak,
 megaltalkodot felkiáltással nyilván ki je-
 lentek, és Aridæust hivattatni parancso-
 lak. Kit Meleager Perdiccasnak gonosz
 akarója hamarfaggal az királyi udvarba
 vűn, és az vitezek Philep nevelődvőzől-

Homalyafon latnanak) Mintha
 azt mondana Valoba csak em-
 berrel vala az királyságra va-
 lasztani nem Aridæust, ki sem-
 mit egyebet az birodalomnak
 meltsághoz és felfegere nem
 hoz, hanem csak azt hogy Sándor-
 nak öcse, holot fartya és a-
 lavaló ember legyen. Ezen A-
 ridæus pedig Philep királynak
 a gyasatol való volt.

ven ötöt kiralynak nevezek. De ez az kös-
 seg voxa vala, az főfő rendeknek mas
 sententiajok vala. Kik közül Python az
 Perdiccas tanacsát kezdve veghez vinni,
 es tutorokul rendelè az Roxanetol leen-
 dő finnak Perdiccast es Leonatust kiralyi
 nemből barmasztakat: hozza teve, hogy
 Europaban az birodalmot Craterus es
 Antipater gubernálnak. Akkor mindene-
 ket meg eskütenek, hog az Sandortól far-
 mazot kiralynak engedelmesek lennenek.
 Melesger az meg öletestől valo felteben
 meltan meg rettenvé, az alatta valo vite-
 zivel egygút külön bakt vala. Ismet Phi-
 lepet vonvan magaval, az kiralyi udvarba
 rohana, azt kialtozvan, hogy egyet erte-
 ne az kösseggel az egy keves üdövel an-
 nakelőtte fogantatot vy kiraly felől: ele-
 tenek ostan erejet probálnak meg, most
 penig Philepnek fiat es Sandornak
 öeset valastanak leg kivaltképpen
 kiralyul magoknak. Semmi mely es fel-
 vessel tellyes zugo tenger annyi habo-
 kat nem indit, az menyi zurzavari vadnak
 az sokasagnak. kivaltképpen ha uy es rö-
 vid üdeig tartando szabadsgban bujalko-
 dik. Az nem regen valastatot Perdiccas-
 nak kevesen, Philepnek többen adgyak
 vala az birodalmot, hogy sem mint re-
 men

menlette vala. Semmit sem akarhatnak
 sem nem akathatnak vala fokaig, es hun
 tanacsokat, s hun meg banasokat-is meg
 bannvák vala: vegezetre mindazonalral
 kedvekkel az kiralyi nemzethez haylanak.
 Ki ment vala az gyúlkezetből Aridaeus
 az főfő rendeknek meltofogoktól meg
 rettenven: es annak kimencetelikor meg
 esendefelelet vala inkább, hogy sem mint
 meg lankat vala az virezeknek hozzavaló
 jo akarattyok. Annakokaert viésa hi-
 vattatvan, az battyanak ruhajaba, ugyan
 azonba mely az feckbe tetetet vala, fel öltö-
 zök. Es Meleager fegyverderekat ve-
 ven res, fegyvert foga es az uy kiraltól
 Gaul követet. Az Phalanx sereg az paiso-
 kat dardakkal verven, fenyegetődik vala,
 hogy magat meg töltendő volna azok-
 nak verekkel az kik az nem őreajok nező
 birodalomra vagytanak vala: hogy az bi-
 rodalomnak hatalma azon nemzetben es
 familiaban maradando volna meg, es
 hogy az örökös birodalmot az kiralyi véc
 tulaydonitando volna maganak, örven-
 deznek vala: ők az kiralynak még nevet-
 is tisztelni es bőcsólni szoktak volna, es
 az senkit nem szenvedne hanem csak
 az súllettetettet hogy regnallyon. Azert
 Perdicas meg rettenven, az belső házi
 mely-

Az emberi
 tanacsok fe-
 lette alhatat-
 lanok.

Ily zuzava-
 rokna kez-
 deri, meli jele
 regre azok-
 nak inditot
 el nyomjak.

melyben Sandornak teste fekszik vala, ő-
 ríztetni parancsola. Fő vitez emberek ő-
 velle hat szazan valanak. Ptolemæus is
 magát hozza adta vala, es az urfiaknak
 kiralyi serege. De annyi ezer fegyverestől
 az aytok könnyen be rontatanak. Es az
 kiraly is be rohant vala az udvari solgak-
 nak seregetől környül fogattatvan, kik
 között fő Meleager vala: es meg harag-
 van Perdiccas azokat, az kik az Sandor
 testet oltalmazni akarnak, külön hiva, de
 az kik be rohantanak vala tavul ő maga-
 ra lövő dardakat haigálnak vala, es mi-
 nekutanna sokan sebesítetttenek volna
 meg, vegezetre az venb vitezek az lisa-
 kokat le veven, hogy könnyebben meg
 ismertethetnenek, könyörgeni kezdenek
 az kik Perdiccassal valanak, hogy az
 harcztól túrközzenek meg, es az kiraly-
 nak es többeknek engednenek. Az fegy-
 vert előőr is Perdiccas tevé le, es az töb-
 bi is azont cselekedek. Meleager annak-
 utanna tanacsul advan hogy az Sandor
 teste mellől el ne mennenek, azt itilven
 hogy az csalardsagra alkalmatosság ke-
 restetnek, az kiralyi udvarnak mastól
 valo reben az Euphrates felé tartak
 futasokat. Lovag sereg, mely felette jeles
 isiakból al vala, Perdiccast es Leonatust
 fele-

felesen követi vala, es az teczik vala hogy az varosbol ki mennyenek, es az mezőkön taborban legyenek: De Perdiccas ket-segben esik vala affelől, hogy ötet az gyalogok-is követendők volnanak. Azert hogy az lovasokat el vivè ne lattatnek azokat az több seregtől el fákaítani, az varosba meg tartozek.

De Meleager az kiralyt inteni meg nem sűnek, hogy az birodalomnak meltoisagat Perdiccasnak halalaval kellene megerősíteni, hogy az fel fuvalkodot el meuy dolgokban ne practikallyon: eűeben tartana ő az kiraly ellen mit vetet volna. Senki penig annak eleg hű nem volna, az kitől félne. Az kiraly túri vala inkab intetet hogy sem mint jova hadgya vala. Annakokaert Meleager az halgatast parancsolat gyanant tarta, es el külde hogy Perdiccast hinak. Ugyan azoknak meg parancsoltatek, hogy meg ölnek, ha el júni velekednek. Perdiccas minckutanna az udvari solgaknak hozzavalo menetelek ertefere adatek, az kiralyi seregből valo csak tizenhat ifiaktol kesertetven az maga hazanak az kűsűben meg allapodék, es meg pirongatvan őket es untalan Meleager rabjainak nevezven, batortlaganak es orczajanak alhatatosaga-

Az etűszak-kaljaro es hamis tanacs-nak kimene-teli ő magának az tanacs adonak fordul seje-re.

Az batortlag magat könnyen meg oltsalmazza.

val

val úgy meg remite, hogy csak nem egek-
 nélkül futnának el. Perdiccas az ifiaknak
 meg parancsola, hogy lovakra üllyenek:
 es keves barátival egyyüt Leonatushoz
 érkezék, immar erős b oltalommal allan-
 doleven ellene, ha ki erőssakkal menne-
 rea. Másodnap az Macedonoknak mel-
 tatlan dolognak tezik vala, hogy Perdic-
 cas halalos veszedelemb e vitetett volna,
 es el vegezték vala, hogy az Meleager
 vakmerőséget fegyverrel büntetnek
 meg. Es azok tanadást teven, midőn az
 kiralyhoz mentenek volna, ötet kerdeni
 kezdek, ha Perdiccast meg fogattatni ő
 parancsolta volna je. Amaz azt felele,
 hogy ő Meleagernek izgatásból paran-
 csolta volna. De ő neki k nem kellene
 habort indítaniok: mert Perdiccas elne.
 Annakokaert az gyűlekezett el bocsattat-
 van, Meleager leg kiváltságppen az lo-
 vasoknak partútesektől meg rettenven,
 es dologban rementelen leven, mert ő
 magara tette vala az veszedelem, melyet
 egy keves údóvel annakelőtte az ellenfe-
 genek faragott vala, mayd három napot
 töltött el, bizonytalan tanacsokat forgatván.
 Es az kiralyi udvarnak elebbi állapotysa
 helyben vala. Mert az nemzetségeknek
 is követi az kiralyhoz mennek vala, es az
 hadi

Ar kima-
 nak vermet
 es, az maga
 nyaka iza-
 kad bele.

hadi seregeknek capitaniis jelen valanak,
es az pitvart az udvari bolgak es fegyve-
resek meg töltötték vala. De az önkent
való felette nagy somorusag az utolso ket-
segben való esefnek jele vala, es egymas-
hoz gyanakodvan sem közelb menni, sem
egymással beszállni nem mernek vala,
még magokban is titkos gondolatokat
forgatvan. Es az ny kiralynak hasonlita-
sábol az meg holtak kevénsága inditta-
tik vala. Hun volna az, az kinek paran-
csolattya, az kinek vezérlelet követtek
vala, kerdezik vala. Ők az fenekedő es
megenyhithetetlen nemzetsegek között
hagyattnak volna el, mellyek őket annyi
raytok tetetet fok veselyekert meg bün-
tetendők volnanak, valamikor arra való
alkolmatosságok adatnak. Ezekkel az
gondolatokkal faggattyak vala elmeje-
ket, midőn hirre adatek, hogy az lovasok,
az kik Perdiccas alatt volnanak, az Baby-
lonia környűl való mezőket el foglalvan,
az gabonat mely az városba vitetik vala,
meg tartottak volna. Annakokaert először
szükség, annakutanna chfeg kezde lenni.
Es az kik az városban valanak, azt itilik
vala, hogy vagy meg kellene bekelnick
Perdiccassal, avagy harczolniok kellene.
Az dolog úgy törtint vala, hogy az kik az
mező-

Azkerelen-
f-gas vak-
merő embe-
reket az be-
kelegnek ke-
resése felől
valo gondol-
kodásra ken-
szertti.

Aridzus ki-
rallynak az vi-
tezek előtt
valo oratioja
mellvel meg-
mutattatik.
hogy az jó fe-
jedelemmel
az alatta va-
lójának meg-
maradások
az maga ele-
zenel ked-
vesb.

mezőkön valának, az major hazáknak es
faluknak fel vereteseiktől fgyven, az város-
ba futának: az városbeliek pedig, miért-
hogy elesk el fogyna, az városból kiment-
nek, es mind a ket félnek batorfagosbnak
lattanek lenni az idegen lako hely, hogy
sem mint az magajc. Kiknek tamadasok-
tol az Macedonok tartvan, az kiralyi ud-
varba össze gyúlenek, es az micsoda er-
mek volna, ele adak. Teczik vala pedig
hogy követeket küldenek az lovasok-
hoz az visszavonásban valo vegvetes fe-
lől, es az fegyvernek le tetele felől. Azert
az kiralytol az Thessaliai Pafas, az Mega-
lopolyi Amiffas es Perilaus küldetenek,
kik mikor az kiralynak kevanfagit ki mon-
dottak volna, olyan valások lón, hogy
külömben az fegyvert az lovasok le nem-
tennek, hanemha az kiraly az visszavonás-
nak okait kezbe adna. Ezek er-
tesekre ad-
dattatvan, az vitezek önkent fegyvert fo-
ganak: kiknek zuzavarokkal az kiralyi
udvarbol Philep ki indittatvan, monda.
Nem búkseg Vitezek az tamadasnak
lenni: mert az egymasközöt harczolok-
nak jutalmokat az kik esendessegeben
lesnek azok vesik el. Az is esetekbe
jussón, hogy az hazafiával vagyón dolgo-
tok, kiktől az meg bekelesnek remenle-

Get hamar el fakasztani azokhoz illendő dolog, az kik az magok felei ellen való hadakozásra fietnek. Második rendbeli követseggel, ha meg enyhíttethetneke avagy nem, proballyuk meg, és azt hissem, hogy az kiralynak teste még el nem temet-tetett leven, annak tisztességének megad-sára mindnyajan ősvé gyülekezendők. Az mi engemet illet, vissza adniet az birodalmot inkább akarom, hogy sem mint viselni nemzetes feleimnek verék hullásával. És ha az eggyességek semmi más remensege nincsen, kerlek nálama-nal valasztatok jobbat. Annakutanna könyvei ki folyamodvan, az koronát le-vona az fejeről, az job kezét, mellyel azt tartya vala, ki nyuytvan, hogy ha ki nála-nal ő magát méltobnak vallana lenni, venne el. Ez az mertekletes beszede az jo indulatnak felette nagy remensegét, mely annakelőtte az battyanak híresnésségevel nyomatot volt el, inditá az vitezekben. Annakokaert mindnyajan törekedni kez-denek, hogy az mely dolgokat forgatot volna, vinne veghez. Ugyan azokat kö-vetsegekben ismet el küldé, hogy az lovas vitezeket kernek, hogy Meleagert har-madik capitanul közikbe venne. Azt könnyen meg nyerek. Mert Meleagert

T t

Per-

Az fejedel-meknek izi-ligységek az alattok va-loknal felet-te kedves.

Kettővel)
tuani illik
Atidzussal
es Meleager
rel.

Az advari
embereknek
színnel való
meg bekelle
sek.

Perdiccas az királytól el is kívannya vala vinni, es azt is itili vala, hogy egyedül kettővel nem erendő volna. Annakokaert az Phalanx sereggel ki ment Meleagernek, Perdiccas az lo vag seregek előtt járva eleibe mene. Mind az ket sereg, minekutanna egymást kőszöntek, össze elegyedek. Mindeltig (az mint velik vala) eggyességek es bekefeg erőssítetven közöttök.

De immar az Isteni rendelések szerint az Macedonizai nemzethez az magok között való hadakozások el közelgetnek vala, mert tarsot is nem szenvedhet az birodalom, es sokaktól is kívantatik vala. Először azért az Macedonok erőket gyűtönek, annakutanna el bellenestek, es midőn többel terheltek volna meg az testet, hogy sem mint az miket el bir vala, az több tagok meg kezdenek fogynakozni: es az mely birodalom egy alatt meg alhatott volna, midőn többektől tartatik, el romlek. Annakokaert igazan es méltan valiya az Romai nép, hogy ő életét az maga fejdelmenek kőszönne, kinek az eczakanak mely nekünk csak nem utolsó volt, uy csilloga teczet fel. Az Herculefre mondom, hogy ennek nem az napnak tamadása adta meg az homalyban levő vilagnak az világosságot, midőn az magok fejeknélkül

Augustus
Császart lát
tatik orteni
ki Antonius
meg gvőrvé
az Romai né
zerfognak
hosszú üde
iglen való be
kefegeszere
set.

az vißsavono tagok rettegnenek. Menyi
artalmas faklyákat oltot ő el akkor? Mc-
nyi fáblyakat reytet el? Menyi félveket
vert el hirtelen való fenyeßlegevel? Nem
csak meg zöldül tehát, hanem viragzik-is
az birodalom. Tavozzek csak az irigység,
ez mostani údönök bodog állapotját
magára veti azon nemzetnek vayha ő-
rökke való, de ha nem addig való-is, bi-
zonyára hosszú údeiglen való maradéka.
De hogy az dolgoknak rendire, melyről
engemet az közönfeges bodogságnak el-
melkedése el fordítot való, vißsa terjek.
Perdicca az maga életének egygyetlen egy
remenßeget az Meleager halálában hely-
hefteti való: es úgy gondolkodik való,
hogy őtet miert hogy tökéletlen, hívse-
telen, hamarfaggal partot ütendő es el-
lene felette fenekedő volna, meg kellene
ragadni. De tanácsat mely el titkolással
fedezi való, hogy az maga gondolatlan
embert el nyomorítana. Annakokaert
titkon nemeltyeket az seregekből mel-
lyeknek capitannyok való el küldé, hogy
mintha ő maga nem tudna, nyilván pana-
falkodnanak, hogy Meleager egyenlőve
tetetet volna Perdiccassal: kiknek befé-
dek minekutanna Meleagernek tuttora
adatek, haragjában dühösködven, Per-

diccafnak, az miket ertet volna, meg be-
felle. Amaz az uy dolgon mintha meg
rettent volna, csodalkozni, panaßolkod-
ni, es finnel valo banatot kezde mutogat-
ni. Vegre ugy vegezének, hogy meg fo-
gattatnanak az olyan tamadasra ncző
befednek inditoi. Melcager ez dolgot
meg kőßőne, es Perdiccast meg őlelven,
az ő hozza valo tőkelletesseget es jo aka-
rattyat meg dicsire. Annakutanna kő-
zönseges tanacsbol az artalmas emberek-
nek el nyomafokra valo modhoz fog-
nak. Teczek hogy az had eleiknek foka-
fok kerint meg mußtraltassék: es annak
kepes oka az el mult vißfavonas lattatik
vala. Az Macedonoknak kiralyi ugy foka-
tak vala meg mußtraltatni az vitezeket,
hogy el vagdaltatot ebnek az tagai az me-
zőben, az melyre az had vitetnek, mind
ket felől el hanyatnanak. Az fegyveresek
mindnyajan arra az kőz helyre allananak,
egy felől az gyalog vitezek mas felől az lo-
vasok, es harmad felől az Phalanx sereg.
Annakokaert azon az napon, mellyet er-
re az fentsegre rendeltenek vala, az ki-
raly az lovagokkal es az elefantokkal meg
allapadot vala az gyalogok ellen, kik-
nek Melcager vala clőtők jarojok. Im-
mar az lovag sereg mozdul vala, es az
gya-

Az hadnak
meg mußtra-
lafaban az
Macedonok
nal micsoda
szokas tartat-
tot.

gyalogok hirtelen való felelmekben az
 uy vísszavonás miat semmi bekefeges
 dolgot nem varvan. egy keves údeig ke-
 telkedenek, ha az városba fel vinneke az
 seregeket, mert az sík mező az lovasfoke
 vala. De attol tartvan, hogy az vellek vi-
 tezkedő tarsoknak hívsegeket vakmerőn
 meg vetnek, meg allapodanak, az víva fra
 késttetet súvekkel leven, ha ki erőszak-
 kal reájok menne. Immar az seregek ő-
 ve mennek vala, es kicsid köz hely vala,
 mely mind az ket rendelt sereget el vala-
 tana. Azert az kiraly egy bárnýul való lo-
 vag sereggel az gyalogok kőrnýul nyar-
 galni kezdé, az haboruságnak okait, ki-
 ket magának kel vala oltalmazni Perdic-
 casnak kístetéseből halalos büntetésekre
 kevanvan, es fenyegetődik vala, hogy ő
 mind az egész lovag seregeket az elefan-
 tokkal egyút reájok vivendő volna, ha
 engedetlenek lennenek: es almelkodnak
 vala az veletlen veselyen az gyalogok.
 Es ő magában Meleagerben-is nem va-
 latőb vagy tanács vagy batorság. Az ie-
 len való dolgokból leg batorságosbnak
 lattatik vala lenni. varni inkább hogy sem
 mint ingatni az szerencset. Akkor Perdic-
 cas mihelt lata hogy az gyalog vitezek tu-
 nyalkodnak, es magokat meg hadtak,

Az ístu feje-
 delem a tisz-
 tesség kiva-
 no udvari
 emberek
 kevanfaga-
 nak igen en-
 ged.

Az veletlen
 veszely tu-
 nyalka es re-
 mentelenek
 ke teszi az
 embereket.

közzülök közel három százat kik Meleagert ki rohantaban az gyülekezetből, mely első volt Sandornak halála után, kökövettek vala, az többtől külön ákakattattakat, mind az egész had előtt az elefantok eleibe vete, es az fene allatoknak labokkal mind el tapotttatanak, sem ellenzven Philip kiraly, sem tanacslo nem leven: es meg teszik vala, hogy csak azt tartando volna ővenek, az mit az kimeneteljoavallot volna. Ez dolog az Macedonok között valo hadakozásoknak mind gonosz jele s mind kezdeti lön. Meleager kesen ertven meg Perdiccasnak csaldagat, akkor meg is, mierzthogy az ő testere erőszak nem vitetik vala, az seregben esendeően alla, de mayd eletének remenfeget meg vetven, holott annak nevel, az kit ő töt vala kirallya, az ő veszedelmere gonoszul elő ellensegit latna, az templomba futu. Es még az helynek sentsegevelis meg nem oltalmaztatvan meg öletek.

Azvellinkel
lenkezőt el
kötven, az
mi kedvünk
nek tezik,
könnyen reg
hez rísz-
sák.

Perdiccas az hadat az városba be viven, az fő fő urakkal gyűlelt tarta, melyben tezek hogy az birodalom ugy oltasfek meg, hogy az kiraly annak főseget birna. Aegyptomnak es az Africa nemzetseginek, mellyek az Macedonok birodal-

ma alatt valának, Ptolemæus lőn tisztart-
 jok. Laomedonnak Phœniciával egygút
 Syria adatek. Philotasnak Cilicia rendel-
 tetek. Lyciat Pamphiliával és az nagyobb-
 bik Phrygiával egygút Antigonusnak pa-
 rancsolak birni, Cariaba Cassander,
 Menander Lydiaba bocsattatának. Az
 Hellepontushoz foglaltatott kisebbik
 Phrygya meg hagyak hogy Leonatus tar-
 tománya legyen. Cappadocia Paphlago-
 niával egyetembe Eumenefnek juta. Meg
 parancsoltatek neki, hogy azt az országot
 mind Trapezusig oltalmazza, Arbateffel
 hadat viselne. Csak ez veti vala még az
 parancsolatot. Pythonnak Mediat, Lysimachusnak Racz országot, és ahhoz kap-
 csoltatott Pontus tenger mellyeki nem-
 zetsegeket parancsolak, hogy birjak. Az
 kik Indianak és az kik az Bactriaiaknak és
 az Sogdianusoknak, és több vagy az Ocea-
 num vagy az verestenger lakosinak tisz-
 tartai valának, kiki az mely határokkal
 az maga tartományát birta volna, az biro-
 dalomnak törvényet is meg tartana. Azt
 vegeztek, hogy Perdiccas az kirallyal len-
 ne, és fő capitannyok lenne az hadi sere-
 geknek, mellyek az kiralyt követik vala.
 Azt hittek nemelylek hogy Sandornak tes-
 tamentomával osztogattattanak volna el

Trapezus egy
 jeles város
 Pontusban
 az tenger
 parton.

Ezek között
 Daciatis, az
 az Erdelt. az
 net vadnak
 nálunk az
 Lysimachus
 penzei.

Az tőbről
rőbber kiva-
no emberi el-
me hasonlo
az telhetetlő
tengerhez
mely semmi
folyó vizek-
kel meg nē
elegszik, ha-
sonlo az viz-
kősfagnya-
valyajuhozis
ki mentől
tőbber iszik
annal inkább
szomjuho-
zik.

az tartományok. De hogy annak az do-
lognak (noha az autoroktól hagyatott em-
lekezetre) hite hamis lőtt legyen, vegere
mentünk. Es bizonyára kiki mind az ma-
ga jószágát, fel oltván az birodalomnak
részeit, oltalmazza vala, mely jószágokat
ők fő módon birnak vala, ha valaha az fe-
lettebb való kevesefagok ellen határ álla-
na: Mert egy keves údóval annakelőtte
az kiralynak szolgálai leven, az más birodal-
ma gondviselelesenek sinevel fejenkent
felette nagy országokat foglaltanak vala
el, az viadalokra való okok közzúlók el-
tőrlőtten, holot mindnyajan egy nem-
zetsegbeliek is volnanak, es az tőbbitől
kiki mind az maga birodalmanak határa-
val külön szakasztatott. De nehez vala az-
zal meg elegendniek, az mit nekik az al-
kolmatosság hozott vala: mert meg utal-
tatnak az elsőjök, mikor mindenek na-
gyobbak remenlettetnek. Annakokaert
mindeneknek könnyebnek laiczik vala
meg öregbiteni az alattok való birodal-
mokat, hogy sem mint el venni lőtt vol-
na. Hetedik napja vala, mioltatol fogva
az kiralynak teste az sellyeben fekszik vala,
mindeneknek gondgyok olyan fő hiva-
talrol az közönseges állapotnak formala-
sára fordittatvan. Es más tartományok-
ban

bá mint Mesopotamiában forrob hevse-
 g nincsen, elannyira hogy többire minden
 lelkes állatokat mellyeket az püsta föl-
 dön tapasztat, megöllyön. Oly nagy az
 napnak es az egnek hevsege, mellyel min-
 denek mint az tűzzel fűttetnek. Az vizek-
 nek forrasi mind ritkak, smind ot az lako-
 soknak ravasságokkal elrejtetnek. Ő ma-
 gok az kik azokkal elnek, tudgyak hun-
 vadnak, de az jóvevények nem tudgyak.
 Minekutanna vegtere az holttestnek göd-
 vifelelere az baratinak ürességek lön, az
 kik be mentenek vala, latak hogy semmi
 hirvadással es akarmikiesid kekseggel is
 meg nem begetet volna. Az eleven finis,
 mely az eletből al, el nem hadta vala az
 orczajat. Annakokaert az Aegyptomiak-
 nak es az Chaldaeusoknak meg parancsol-
 van, hogy az testet az magok sokasok be-
 rint bannanak, először kezekkel hozza-
 nyulni mintha elne nem merenek. An-
 nakutanna azon könyörögven, hogy sa-
 bad lenne az halando embereknek ötet
 tapogatni, meg tisztitak az testet: es jo il-
 latu férferekkel az arany koporsója meg töl-
 tetek, es az ő jo szerencsejének czimeri az
 fejéhez tetetenek. Többire mindenek azt
 hitték, hogy meréggel ölettetet volna
 meg, es azt Antipaternek Iollas nevű

Plutarchus ír-
 ja hogy az
 Sándor teste
 ből elreben
 felette gyö-
 nyörűséges
 illat származ-
 zot.

fia, az kiralybolgai között levő, az attyának parancsolattyal adta volna. Bizonyára gyakorta hallatot vala Sandornak olyan híva, hogy Antipater az kiralyi meltságra vagyna, és tisztartónak állapotyanal nagyobb volna, és az Sparta városán volt győzedelemnek dicsőségevel fel-felvalkodvan, azt állatna, hogy mindennek ő tőle adattanak volna neki. Aztis hífik vala, hogy Craterus az regi vitezeknek seregevel az ő megöltetésekre küldetet volna. Ereje pedig az merengnek, mely Macedoniában terem, oly nagyon, hogy az vasatis elhaggattya, az bizonyos dolog, hogy csak az hamarkörmöt szenved. Styxnek nevezik az forrást, az melyből az halalos mereng kifoly. Ez Cassander által hozattatot, és az őcsenek lollasnak adattatot, és tőle az kiralynak utolsó italában öntetet. Ezeket, akarmint hagyattanak emlékezetre, azoknakkiket az hír meg rútitot vala hatalmok ottan hamar elolta. Mert Antipater Macedonia országot és Görög országot-is el foglalta. Annakutanna magzattyára állta, mindeneiket megöletven, valakik Sandornak megtavul való rokonsági voltanakis. De az ő teste Ptolemæustól, kinek Aegyptom jutot vala, Memphisbe, és onnat

Ashirek az embereknek haralnokkal könnyen elöltatnak.

Memphis fő város Aegyptomban.

annak keves estendők mulva Alexandria-
ba vitetek által, es emlékezetinek es
nevenek minden hőcsü-
let tetetik.

FINIS.

AZ

AZ NAGY SANDOR-
NAK ELETE, MELY AZ MEG
hit régi főhistorikusoknak chro-
nicájokból regen rövid summa-
ban foglaltatot és most Ma-
gyar nyelvre for-
dittatott.

Z Nagy Sandor Phi-
lepnék Macedonok kirallya-
nak Olympias asszony felesé-
getől való fia volt, noha neműnemű
költémennyel nemelleyek úgy hadtak em-
lekezetre, hogy Hammontól (úgy neve-
zik vala Iupitert) az farkannak képeben
az annyával való közösűlése által száma-
zot volna. Mely dolog mindenestől fog-
va méssé vagyon az igaztól. Olympi-
asnak bizonyára elsőb eczaka, hogy sem-
miat Philep kirallyal közösűlne, almában
úgy teczet, hogy az ő háfába menyűtő-
kő esnek alá, melytől tűz gyutatot és min-
denfelé bellenstetet volna. Immar penig
az egybe való hazafulasok után Philep ki-
rally azt látta almában, hogy az felesége
hála-

hasara jelt nyomot volna, és az úgy oda
 nyomatorjel oroslan kepet mutatot vol-
 na. Azon dolgot az jövendőmondok-
 ban ki egy fele f- ki mas fele magyaraza.
 Aristander azt monda, hogy az álatas,
 Olympias ássónynak következendő szü-
 letet jelentene, miert hogy az hasontalan
 dolgokra jelek nem ragasztatnanak. Fe-
 llette bator sűvű lenne pedig es oroslan
 természetű az gyermek, az ki sűlettet-
 nek. Az nap sűletet, mel- Ez az Dianatemploma oly nagy es
 lyen az Diana temploma fő eppülettet való volt, hogy az vi-
 meg eget. lag csodai közze szamlaltator le-
 Akkor az Ma- gyen, melynek eppületiben az e-
 gusok az kik törtinet szerint gesz Asia ket szaz husz esztendőt
 annak az templomnak ele- töltött. Ephesus városnak az közé-
 tikor jelen valanak, idefo- piben volt, tos helyben, hogy sem-
 va futosvan, azt mondgyak mi föld indulafokkal meg ne ban-
 vala, hogy az á nap mind tatharnek. Az hosz szazaga negy
 az egesz Asianak veszedel- szaz tizenöt az szelessege ket szaz
 met es nagy szerencsetlen- husz labni volt. Szaz huszonhez
 seget sűlt volna. Sandor- oszlop volt benne, mellyeknek ma-
 nak fejer sine vala, de ve- gossagok hatvan labni volt. Ez az
 ressel elegittet, kivalt- fő templom pedig ugyan Ephesu-
 keppen az mellyen es az si Herostratus nevű lator embertől
 orczajan. Az tagaibol es gyuytatot es egettet meg, ki az
 sajabol neműnemű kedves sag adatik maga nevet ilyen modon akarta
 vala, mely az melegiegből sarmazik vala, cmlékezetre hadni.
 mely által az természet szerint meleg es
 tűz modon forro test minden ned-
 vessé-

vessegeket meg emest vala, es semmi rut-
sagot az felső részre nem hagy vala men-
ni. Első estendeitől fogva penig az alha-
tatos elmenek neműneműjeleit mutata.
Mert jó futo leven, midőn nemelleyektől
meg kerdetet volna, ha az Olympusi pal-
lya futo helyben viaskodo állapotot val-
lalnaje fel avagy nem? Örömost (ugy-
mond) ha nekem az kiralyokkal leende-
ne viadalom. Ha mikor penig meg hal-
lotta vala, hogy valamely fő város az at-
tyától meg vetetet volna, avagy hogy ő
az harczon győzedelmeslőt volna, az ő
hozza egyenlő tarsainak somoru fiabasu-
van mondgya vala. Az mint latom, az en-
atyám semmi oly veletek edgyút valo hi-
res cselekedetre alkolmatossagot nem
hagy. Es midőn Philep kiralynak egy Bu-
cephalus nevű tizenharom talentomot
erő lo hozatot volna, es az kiraly lattara
senkit magara ülni, es meg főt sem akart
volna benvedni, es ezokaert tellyeffeggel
hasontalannak itiltetnek lenni, monda
Sandor: Micsoda lovat velnek ezek hogy
meg kellene vetni, holott velle elni nem
tudnak? Az attya meg busulvan monda
néki: Vallyonste elhetnele velle? Fe-
lele neki Sandor: Jobban tudnek bizonyja-
ra cvel az loval banni, hog sem mint ezek
cseleked-

Het ezer
nyolcz száz
koronás ara-
nyat.

cselekednek. Es hozzá járulván az főkem-
lőt foga, es az lovat az nap ellenebe alla-
ta, miert hogy eisebe vőtte vala, hogy az
lo az arnyeknak mely az femei előt forog
vala, mozgásától rettenne meg. Annaku-
tanna hogy az lovat lassanlassan meg tö-
rölgetdegele fel kapáskodván rea üle, es
lassan leptetve ele menven, valamenye-
re meg futamtata, mely dolog az rea ne-
zőket meg ieste. De minekutanna bat-
ran es örömmel lattatek meg terni, az kik
Philep kirallyal valanak, fel kialtozasok-
kal, de Philep kiraly az fiat az örömnék
miatta ki öntetet könyhullatosokkal ille-
te, es őtet meg csokolván, monda: Fiam,
illendő es hozzád hasonlo birodalmot ta-
laly magadnak: mert Macedonia tege-
det be nem fog. Az Sandor elmeje az pa-
rancsolatoknak es eleibe adatot dolgok-
nak kevesse vala engedelmes: de ha az
velle valo el hiteteshez jomodok es il-
lendő befedek fogatnanak, az jóvaha-
gyasra igen haylando. Aristotelesnek ta-
nitvanya lön nem csak az emberseges er-
kölcsokről es törvényekről valo böcsü-
letes tudományokban, hanem az titkosb
bölcsesegekben-is, mellyekkel keveseket
reáltetnek vala, es elmélkedő f halgato
bölcsesegeknek hijak vala. Az Aristore-
leshez

leshezigy irattatott levele alásfel hordoztatik. Nem jól cselekedted, hogy az halgato tudomanyokrol valo könyveket ki adtad legyen. Mert micsoda dologgal haladandok vagyunk egyebeket fellyül, ha az mely tudomanyokra tanittatunk, immarazok mindeneknel közönsegesekke tetettenek? Amaz azt ira vis-sza neki, hogy ki adta volna es nem adta volna, mert neha semlatomast volna-nak, mindazonaltal felette homalyosok volnanak, es nehezen ertethetnemek meg. Az orvosi tudomanyban nem csak azokat tanulta az mik elmelkedesre valok, hanem azokat-is az mik az cselekedetben ő magaban forognak. Immar pedig tizenhat estendőben jarvan, midőn csessegenek es vitessegenek sok probalt adta volna, az attyatol igen szerettetik vala. De midőn údeje felet valo szerelmeket követne Philep kiraly, es ezokaert Olympias asszonyt buzgo serelem, es felette nagy harag izgatna, Sandor az attyaval kemeny vis-szalkodasokat indita. Vegre údejenek huszadik estendejeben az Macedonia orszag rea salla, az attyanak halala utan, kit Pausanias öle meg. Es midőn először ő ellene mindē felől zurzavarok sarmaztanak volna, batorlagaval es elme-

elmejenek csodalatos alhatatosságával minden tamadafokat felette hamar elnyoma. Az Thebæ varost meg is veve fel is ronta. Az Athenæ városbelieket bekefeget advan nekik, magához enges-tele. Mely időben az Timocleat Thebæ városbeli fő asszonyallatot mondgyak hogy egy Racz orsági capitán, erőszakot teven rajta, megteleplősítette volna. Es midőn az után penzt kívanna tőle, az asszonytól csak egyedül egy kuthoz vitetet volna, az melyben mondana hogy ő neki dragab marhai el reytetve volnanak. Azert nezesnek okaert az kut fájara haylot capitánt az asszony az melységbe alatabitotta, es az fellyúl rea hanyattatott kövekkel agyon verte volna. Azert az cselekedetet fogva hozza vitetet asszonytól Sandor kerdven, ki volna? Amaz meg nem rettenven azt mondotta. Theagenesnek huga vagyok, ki Philep király ellen vezerre választatvan es erőssen harczolvan az Görög orságnak szabadfagsert veset el. Az asszonynak bator süvet es alhatatosságot csodalvan Sandor, őtet fiatal egyetembe meg szabadította es elbocsátotta. Az Sinope városbeli Diogeneshez menven penig, ki Corinthus mellett lakik vala, őtet ugy talala, hogy magát az

V u

nap

Ez az bölcs
Diogenes
oly szegény
állapaton kő-
vetet, hogy

Éles haza-
ka, lako helje
hordo volt.
Nagy dicsíret
mind ezt az
arany vilá-
got megutal
nis mind ma-
gat ember-
nek meg is-
merni.

nap fényen meleggetne, és azon embert
kőöntven kérde, ha valaminélkül szü-
kölködneke? Amaz azt monda hogy ő
az napnak fényenélkül fűkölködnek, an-
nakokaert kere, hogy felre allana, hogy
aval jobban elhetne. El ménven onnat
Sandor, az kik velle oda mentenek vala,
Diogenest nevetik vala. De ő maga an-
nak megutalo elmejet nagy csodalkozás-
fal magaban meg gondolvan, monda:
Ha Sandor nem volnek tellyeffeggel Di-
ogenes volnek. Az Persak ellen hadat ke-
sítven mincelötte az hajokba szállana,
az baratinak, kinek banto földeket, ki-
nek falut, kinek penig dezmakat oštoga-
ta. Akkor midőn Perdicas meg kerdet-
te volna, maganak mit hadna meg. Az
remenfeget, azt felele Sandor. Az
Hellepontuson által ménven, az Darius
capitanit erős haddal az Granicus folyo
viz melle halva talala, hogy őtet az által
meneteltől ellenzenek. Az Macedonok
nem kevesse iedenek meg az folyo viz-
nek melysegetől es sebelfegetől, es ezek-
nek felette az ellensegeknek oda helyhe-
tetet oltalmoktól. De ő maga tizenha-
rom lovag fereget veven melleje, az fo-
lyo vizbe rohana, az vizzel, az ellensegek-
kel, es az pártokkal is, mellyek mind ma-
gossak,

goffak. s. mind meredekek valának, vias-
kodandván, hogy az dúhús vezér csele-
kedetinek lattaflek inkább lőtnék lenni
hogy sem mint ioenak. Annakokaert u-
gyan az által menetelben, rendeletlen fe-
regekkel leven, kenferittetek harczolni,
es midőn őtet fokban üldöznék, miert hogy
a fep fegyverekkel tettetes vala, noha gja-
korta csapatek meg, de meg is meg nem
sebesedek. Egyebek közöt midőn egj ő ne-
ki fablyával az fílakjat valoba meg csap-
ta volna, annak az erőfaknak oly nagy
hathatofaga lőn, hogy az fílakja által va-
gattatván, az ő haja meg fíkadot legyen.
Midőn olyan bőrnyn harczolnanak az
Macedoniai feregek az vizen által mene-
nek, es az Periak tovab ellenek nem al-
van meg futamanak. Ez harez utan az
Sandor dolgainak nagy jo ferencses ne-
vekedese lőn. Mert Sardis varost mind-
gyarast es nemely egyebeket őveje tőn.
Annakutanna az tenger mellyeki orfá-
gokra fordulván, Pamphiliat, Ciliciat, Py-
fidiat, Phrygiat meg veve. Az Paphlago-
nokat-is es az Cappadoxokat-is birodal-
ma ala vona. Darius penig Sufa varos-
bol hat fáz ezer emberrel mene Sandor
ellen, az ő hadi feregiben igen bizvan, es
battrabba leven mincutanna meg hallot-

Sardis Lydi-
nak fő varo-
sa.

Sufa Persia-
nak fő varo-
sa.

Acarnania
egy része E-
pirus orszá-
gának.

ta vala, hogy Sandor Ciliciában kéfnek, mely dolgot ő az felelem miatt vél vala lenni. De annak az dolognak az oka az betegség vala, melynek gyógyításában midőn az több orvos doctorok minden remenféget megvetettnék volna, az egy Acarnaniabeli Philep Sandor orvosokkal kezdé segíteni. Azonközben az Parmeniotól küldetet level az királyt tudósíttya vala, hogy Philep Dariusztól nagy ajándékokkal es igiretekkel megvéstetett volna, hogy őtet megölne. Az megadott levelet Sandor megolvása, es fenki- nek meg nem mutatván magának tartá: Es midőn Philep az gyógyítottalt pohár- ban ele vitte volna, azt Sandor felelem- nélkül hozza veve, es az Parmenio leve- let az orvos doctoroknak olvasni ada. Es a- maz ivan, emez penig az levelet olvas- van, egyik az másikat nézi vala: Sandor gyönyörűséges es vidám orczával, Philep megrententel es igen homorúval. Felet- te nagy forgalmatosfaggal siet vala Darius Sandor ellen, attól felven (az mint mondgya vala) hogy az ellenfelek el- faladnanak. Akkor az Macedoniai Amyntas, ki ő nala pribek vala, monda: Io ked- vel legy ő király, mert Sandor el nem fut, hanem ezennel mennel jobban lehet te-
elle.

ellenedjű. Az harcz Cilicianak Iffus nevű városánál lőn, az hun Sandornak az győzedelemnek nyeresere az helynek borossági nagy segitsegerelőnek. de sokkal nagyobralőn az maga fő vezéri vitéssége, mellyel felette cseszen elven, midőn az első között harczol, sablyával az czomja megsebesítették. Az illyen jeles győzedelem után el futo Dariuszt meg nem foghata, hanem az sekeret es az kez ijját elnyere. Az Macedonok az ellensegeknek taborokat fel dulvan, az Darius satorát az fölgyakkal, gazdagfagokkal es minden királyi keűlettel egyetembe eppen Sandornak tartak. Annakutanna midőn meg jelentetet volna Sandornak, hogy Dariusnak az annya, felesége es ket leanyi hozatnanak, es hogy azok Dariusnak az kez ijját meg latvan, felette nagy siraft kezdettenek volna, Dariuszt meg őlettetetnek velven lenni; Azon az hiren az király elmejeben meg bomorodvan, az herencsenek mely nagy alhatalansaga volna, magában meghanya vetè, es egyet az vitézekben az asszonyokhoz küldè, az ki meg mondana hogy Darius elne, es hogy nekik semmi artalomtól nem kellene felniek: miert hogy Dariuszt nem ellenseg helyet tartya vala, hanem velle az fejedelemség

lemseg felől vetekedik vala. Az bolgaknak
 Samat, az kik annakelőtte valának, nekik
 egészen megtarta, es nem is akara őket
 latni. Semmi kissebseget nem hagyva vagy
 szenvedniek, vagy affeletől felniek. Az il-
 sus városnal győzedelmet nyerven, Da-
 mascus varott. melyben Darius es az Per-
 sak kincsnek es portekaknak nagy soksa-
 gat hadtak vala, annakutanna Cypriat, es
 az egész Phenicziat Tyrustól megvalva,
 az magok meg adások által öveje-
 teve. Tyrus megvetetek, az hun való
 foglalatoságaban neki két álom jelenek.
 Először Hercules lattatek őtet az kőfa-
 lokrol nevezven kezzel felvenni. Az
 másik álom latas egy velle jado Satyrust
 mutat vala, kit mikor kezeivel el futtaban
 meg fogni ügyekeznek, vegtere őnkint
 az ő keze az elment Sandort beven-
 ne. Ez az álom úgy magyaráztatek, hogy
 az nev két fele osztatvan, mondatnek.
 SA, az az, tied lešen Tyrus. Annakutan-
 na midőn Gazat Syrianak nagy városát
 megfallotta volna, az válla kővel meg-
 üttetven, azt megveve. Aegyptust pedig
 meggyőzven, arra való kevanfaga ada-
 tek, hogy abban az országban az Görö-
 gőknek varott eppittetne, mellyet az ma-
 ga nevérol nevezne. Es immar az helyét
 meg

megjegyzette vala, midőn álmában egy
Homerushoz igen hasonló őt vőn ember
közé állani, es ezeket az verseket mon-
dani lattatek.

Sőt még egy süget az Pontusnak habzó vizében

Az Aegyptus előtt fekszik melynek neve Pharos.

Annakokaert fel sekenven, mindgyarast
az Pharusnak meg latsára siete, es az hely-
nek alkotmányos állapotában gyönyör-
ködven, ott várost építtete, es töltséssel
az sügetet az tárazhoz ragasta, melynek
felette illendő állapotát midőn igen
meg szerette volna, úgy hagyatott emleke-
zetre, hogy azt mondotta legyen, hogy
Homerus egyéb dolgokban nagy, es an-
nakfelette bölcs építő mester volt volna.
Az Hammon templomához való utat pe-
nig fel veven, egy neműnemű fővenyes
es viznélküli sükölködő földre mene be.

Ot amaz jó szerencse, mely ő neki minden
dolgokban kedvező vala, az utnak nehé-
séget meg enyhite. Mert felette nagy elő-
credven, az homjufagnak vesélye el ve-
rettetek, es az főveny meg azvan, hogy
egybe menven alá szállana, mertekletesb
éltető ég adatek. Az út jeleinek is esse vesé-
ven, midőn az kalauzok el teveljednenek,
az felettek repülő hollók őket igaz ut-
ra vivek. Es ha kik az uti tarsokban ke-

Szindornak
jo szerencse
je.

lebbenjarvan el hagyattanak vala, hogy
 az eczakanak reajok valo jóvetelivel meg
 ne bantatnanak, azokat hova kellene
 menniek, korrogásokkal megintek. Azert
 Sandor az utnak külömbkülömb neheffe-
 git meg győzven, midőn az Hammon
 templomába menne, egy pap neki eleibe
 mene, ki Görögül kivanvan az kirallyal
 fölni, az utolsó szóval parasztul monda ki:
 Mert azt akarvá mondani hogy *παισιος*,
 az az, fiacskam, rosszul azt monda, hogy
παυσίος, mely ige azt teszi, hogy Jupiter-
 nek fia. Es ez az vetek sokakba oly vele-
 kedést vete, hogy Sandor az Istenről har-
 mazot volna, midőn sérínsterte az hir-
 dettetnek, hogy ő az paptól Jupiter fának
 neveztetet volna. Es ő az pogánok kö-
 zöt maga előtt Isteni eredetet visel vala, el
 annyera, hogy Olympias annya monda-
 ni szokta legyen: Nem búnik meg San-
 dor engemet Iunonak az gyalázat által be-
 adni? Meg tartoztattya vala mindazonal-
 tal magát affele kerkedekenfegtől az Gő-
 rög emberekkel leteben, es egyser meg
 sebesítettven, midőn az vér folya az seb-
 ből, monda: Effele vér nem jár az balha-
 tatlan Isteneknek testeiből. Midőn pe-
 nig Darius ötet az őveinek valcsagokra
 tíz ezer talentommal, es annakfelette
 mind

Hat ezerszer
 valo ezer ko-
 ronás, arany
 al.

mind azokkal az tartományokkal, melyek az Euphratesen belől volnanak, és az leányinak egyikevel hogy azt feleségül venne, maga barátágával együtt levele által kinalna, monda Parmenio, Ha en Sandor volnek, azokat el vennem, amaz azt monda, Az Iupiterre mondom, hogy en is el vennem, ha Patmenio volnek. Dariusnak azt írá vissza, hogyha ő hozzá menne, minden emberfeggel lenne neki. Az Darius feleségének egy herelt emberc el futot vala, és az urához egeszben jutvan, az kiralyne asszony haláláról, mely az búlesbe holt vala meg, őtet bizonyosra teve, ki kefergesre fordulvan, az feleségének forsat, ki nem csak fogoly volt volna, hanem az kiralyi módon való temettetéstől is meg fosztatot volna, íratni kezdé. Kinek az herelt ember monda, Azert ne borgalmatoskodgyal, mert az meg-élt ő és az te anyad, és gyermekid, semminemű bantást nem szenvedtenek, és az nem regen meg holt asszonyom felette nagy tiszteffeggel temettetek el, és abban az hivatalban meg az ellenfegeknek is könyhullatafok nélkül nem maradot. Az herelt embernek ez fővaihöz kepest Darius valami rusfagtól felven, az embert felre vive, és hogy ne-

ki megmondana, ha volt volna je Sandornak az ő feleség: hez valami szerelmeskedő indulattya, hűttel köteleze, mert az ellenség ifjú ember korában micsoda más moddal tehetet volna olyan nagy tisztelget az asszonynak? Amaz monda: O urá, külömben beűely, es az te feleségedet olyan gyalazattal meg ne rutics, es ő magat Sandort is külsébséggel ne illesd; ki bizonyara több mertekletességet cselekedet az Persiai asszonyokhoz, hog sem mint vitésséget az Persiai férfiak ellen. Es emberseget segyeb jofagit Sandornak elebeselgetven az miket mondot vala, esküvéssel erősítte. Ot Darius az Istenektől könyörgésekkel kévane, hogy neki engedendő tehersege engedtetnek arra hogy az ellenségnek annyi jó tetemenyeket, mellyeket az ővei vőttenek, megfizetne. Kit ha nem cselekedhetnék, ne mas hanem Sandor nyerne el az Cyrus kiralyi sekit. Immar penig azt az egész birodalmot, mely az Euphratesen belől vagon, el birvan Sandor, az tabort Darius ellen indita, kinek hadaban tisser valo száz ezer ember vala. Es midőn egymás semeleibe költtenek volna, az eczaka reájok jöven, valamenyiköz hely vala az ket tabor között tündöklék vala az pogánok-

Az Darius
hadanak szá-
ma.

noknak samtalán tűzőktől, es az embe-
reknek olyan nagy sokfagatol csodalatos
zurzavart hallanak vala adatni. Annako-
kaert Parmenio, es az kiralynak több bara-
ti attol az sokfagtol meg rettenven,
Sandornak tanacsul adgyak vala, hogy az
poganokra eczakamenne. Mert ha nyil-
van valo harczal semtőlseembe kellettnek
vinio, olyan nagy hadnak sokfagat el
nem szenvedhetnek. Ezeknek Sandor
azt felele, hogy ő győzedelmet lopni
nem akarna. Es az következő napon
Arbellanál az mint nemelleyek, az mint
penig egyebek irjak, Gangamelanál har-
czolni fogvan az poganok hatra kezd-
nek maéni, es az raytok levő Macedonok
őket üldőzik vala. Akkor Sandor latvan
Dariust, ki az magosb sekerben felette vi-
tezül ellenek al vala, es ekes fegyverekkel
fel kesittetet felette sok lovasokat kör-
nyülle tart vala, arra az felre futo Persa-
kat egybe haytani kezde, el annyera, hogy
az kik az harczot erős meg allással sven-
dik vala, meg rettentenek, es azoknak
nagy ressek helyekből ki allani kenserit-
tettenek legyen. Annakokaert Darius
mellet sokan meg őlettetven, midőn az
holt testeknek soksaga miat az kiraly se-
kere sohova nem vitethetnek, Darius ab-

bol

Ha az vert
penzen ara-
nyat értünk,
huszon negy
ezer szer va-
lo ezer koro-
nas aranyat
teszen, ha p-
nig hallert,
harmincz e-
zer szer valo
ezert.

bolle ugordvan kaczolara üle, es ugy fut-
el: es ha Parmenio Sandort annak úze-
sebol vissza nem hitta volna, hogy az had-
nak vesedelemben levő sarvanak, mely-
nek gondviselője ő vala, segitsegere men-
ne, semmikeppen el nem tavoztatta vol-
na, hogy meg ne fogattatnak. Sandor-
nak ez fő győzedelme által az Persáknak
birodalmok tellyességgel fel fordittatek,
es Sandor Asianak kirallyava tetetek, ki-
nek mind az egész Babylonia tartomány
meg hodola. Susa varost pedig el nyer-
ven, az kiralyi udvarban vert penzül
negyven ezer talentomot, es egyeb gaz-
daglagoknak ki monddhatatlan samat ta-
lala. Győzedelmesen Persiaba eleb men-
ven öt meg anni penst talala. Az gazdag-
lagoknak, mellyeket annakfelette nyert
legyen, oly nagy voltat irjak, hogy tíz ezer
őssveren es öt ezerteven hordattanak
legyen ki. Az kiralyi udvart annakutanna
meg gyuta, es hirtelen valo meg bánással
bánással illettetven, hogy az tűz meg oltat-
nak, meg parancsola. Es midőnterme-
set berint adakozo volna, az maga gaz-
dagagit felette igen meg öregbitven,
sokkal inkább, hogy sem mint annakelőtte
fokot volna, az bőkezűséggel el vala.
Esetben veven pedig hogy az ő barati az
győ.

gyönyörűségeknek követői volnanak, és az etel ital dolgában feletteb el mennének, őket emberfelesen dorgallya vala: azt mondvan, hogy ő csodalna, hogy az Persaknak eleteket az ővekhez vetven, az údeig meg nem tanultak volna, hogy az tobzodásokkal elni parasztság, az munkakkal gyakorlattatni pedig fejedelmekhez illendő dolog volna. Es ő maga bizonyára elmejet meg nem tagitvan, magat mindenkor valami cselekedetben avagy vadásásban gyakorolvan minden nehességeket megőök vala: mely dolog az barátnak, az nyeretet gazdakfagokkal gyönyörűsegesen elni kevanoknak, és őtet követni kenőserítettetteknek felette nehez leven, azt cselekedni vala, hogy őtet bízalmokkal bossontani nem féljenek. De jó kedvelőben való előőr az őveinek ellene való állásokat, azt mondogalvan, hogy kiralyi dolog volna az joltevőknek az vadlásokat el benvedni. Annakutanna pedig több bízalmokkal úgy annyira meg bossontatek, hogy haragoson es tellyességgel meg engesztelhetetlenül viselte legyen magat az ragalmazók ellen. Szokta vala annakelőtte is, ha mikor főbenjaro dolgot itilne, az kezevel egyik fület be dugni, mintha azt az alpercsnek

Ezen jeles
dolognak
bar minden
fejedelmek
követői vol
nanak.

resnek éppen es az egész vadlasknak rehet-
 lenet tartando volna. Harom ezer fegy-
 vereft vót vala melleje, es Dariust úzni
 kezde, es sok napi utat haladvan, az ut-
 nak erőssége es az viznek süksége miat,
 az ő viteziben sokat el veszte. Abbali ja-
 rasaban midőn tömlőkben vizet hozo
 nemely Macedonokat elől talalt volna,
 egy sisakot neki vízzel meg töltének, es
 az feletteb valo somjusaggal meg epedet
 kiralynak nyuytak. El veve Sandor az si-
 sakot, es az egy nezeffel rea fordult uti
 tarsait meg gondolvan, nem akara innya,
 es meg advan az sisakot azoknak az kik
 adtak vala, monda: Ha en innam, ezek
 elmejekben menyere segetnenek meg?
 Sietven annakutanna az ellensegeket el
 ere, es azoknak taborokba rohanvan,
 hogy Dariust meg fogna, minden forgal-
 matossaggal ügyekezik vala. Amaz penig
 sok sebekkel meg sebherven, egy sekerbő
 fekűik vala, es immar el fogyatkozvan vi-
 zet kevana: melyet oda viven minek-
 utanna ivenk, Polystratusnak az ki azt vit-
 te vala, monda: a Ez az en utolso szeren-
 csetlenségem, hogy az velem valo jote-
 temenyert te nekced semmi háladással
 nem lehetek. De azont Sandortól kel-
 varnod. Neki penig az felette nagy ke-
 gycl-

* Az embe-
 rek az el vót
 jöteteme-
 nyert hala-
 dással tartoz-
 nak.

gyelmességet, mellyel magát az anyam-
hoz, feleségemhez és gyermekimhez vi-
felte, az Istenek fizessék meg. Es az befe-
dek közben az lelket ki adta. Mikor holtá Darius halá-
la.
után Sándor hirtelen oda érkezett volna,
az maga felső ruháját reavete, és az ki-
ralyi öltözettel meg ekesítettet holt te-
tét az anyához küldte. Bessust, ki az ő
halalának oka vala, olyan módon bág-
gattata el: Erősakkal le hajtátot két fak-
hoz kötöztette, azokat annakutánna el
bocsattata, hogy mindenik az terméket
szerint való allásra, nagy sebességgel vi-
ssa menven, amaz ketfele bakaftatnak.
Be menven penig Hyrcaniába, midőn az
Hyrcaniai tenger mellett (mely Caspium-
nak is mondatik) lakó nemely pogánok
az ő lovat a Bucephalust el kaptak volna,
postakat küldvő hozzájok meg fenyegete
őket, hogyha az lovat neki meg nem kül-
denek, az ő nemzetségeket tellyességgel
mind megöletne. Amazok az lovat vi-
ssa hozak, és magokat az kiralynak meg-
adak. Innét az tabort Parthia orságba in-
dita, az hun előőr pogani ruhába öltö-
zek, mertekletességet követven ez cse-
lekedetben, hogy az Medusok ruhájoknál
lagyabbat és az Persakenal ferfiu ember-
hez illendőbbet venne fel, mely dolgot
lat-

Bessus erde-
me szerint
bunhódik.

latvan az Macedonok nem keves kedvel-
 lenfeggel illettetnek. Az foglyoknak fo-
 kaszagabol harmincz ezért mind egyik
 ifiakat valasztá ki, es meg parancsola,
 hogy Görög irást tanulnanak, es Mac-
 doniai fegyverkezéssel felkészítettnek.
 Az felette ssep Roxane asszonyt midőn
 meg szeretete volna, nem külömben, ha-
 nem törvény szerint való rendeleffel aka-
 ra velle közösülni. Az fő barátiközöt
 midőn Hephæstio az ő uy öltözetit igen
 dicsirne, es ő is azonkeppen az maga ru-
 haját meg változtatta volna, őtet Phi-
 lalexandernek, az az, Alexander barát-
 tyának, Craterust pedig, ki az hazájának
 ruhaiban való járásban tellyességgel al-
 hatatos volna, Philovasileusnak, az az, ki-
 raly barattyának hidogallya vala: es evel
 el vala, ha az Macedonokkal avagy Gó-
 rögökkel kellene befelleni, amaval pedig
 az pogánok dolgaiban el vala. Philotast
 pedig Parmenionnak fiát, a val az veleke-
 déssel kevelykedőt, mintha az dolgok-
 nak, mellyeket az Macedonok jó bren-
 csesen viseltének volna, ő maga es az at-
 tyja voltanak volna szerzői, es Sandort
 ifiúnak nevezetivel gyalazót, midőn an-
 nak felette ebebe vőtte volna hogy ele-
 ellen praktikal, meg őlte. Es nemely
 alat-

alatta valót Mediába küldven, Parmeni-
 ot, ki őt való le vagata. Es Clytust egyet
 az baratiközü, midőn az poganoktól
 minap meg győzöttet nemely capita-
 nok ellen neműnemű berzet versek ene-
 keltetennek volna, es azokat Sandor jo
 kedvel hallotta volna, haragra indittatot-
 tat, es feletteb valo csacsogással freseg-
 leggel berzenkedőt, es őtet rut fiúkkal
 gyalazot, előőr egy hozza haitot alma-
 val úte meg, es midőn amaz semtelenül
 felette nagy meresség által az dologban
 eleb eleb menne, es Euripides poétanak
 jambusokból allo verseit mondotta vol-
 na, O mely igen artanak most az Görög
 orságnak gonosz erkölcsi, es az többit,
 Sandor haragra gyulada, es őtet darda-
 val által vere. Es mindgyart elmeje meg
 csendeſedven, es cselekedetit meg
 van ban van. magat meg őlte volna, ha
 az drabantoktól meg nem tartatot es az
 agyashazba nem vitetet volna. Ot az e-
 czakat es az kőverkező napot egeſſen az
 keſerűségben tölte: es egyet sem bolvan
 mint egy nema hever vala, csak felette
 mely fohazkodásokkal gőbölögven az
 hozza jarulo baratinak beſedeket semmi-
 keppen nem halhattya vala. Vegezetre
 midőn az jövendő mondo Aristander az
 X x csoda

Philotafnak
 Parmenio-
 nak es Cly-
 tufnak jeles
 fő vitéz em-
 bereknek ha-
 lalok.

Sandor az
 magagonofz
 cselekedetit
 mindgyart
 meg bannya,
 de keſő ſüt-
 ve.

csoda jelenést, mellyet Clytus felől látott
 vala, es egyeb tölle meg ertetet jeleket
 neki meg beszéllette volna, es azt allatta
 volna, hogy Isteni vegezésből törtint vol-
 na, az mit cselekedet vala, meg kezdé eny-
 hódni. Indiába be menendő leven penig
 midőn az ssekerek portekakkal megter-
 heltetve volnanak, először az maga sseke-
 tire, az után az barátiera tüzet hanya-
 Annakutanna mindeneftől fogva az Ma-
 ccedonoknak ssekereket felgyuytata: Mely
 dolgot valami kevesen kedvetlenül sse-
 vedenek, az többi kialtással, es mintha I-
 steni lelekkel illettettének volna, annak
 az dolognak cselekedetire ki ugrandoza-
 nak, mely dologból Sandornak nagy vi-
 damfaga adatek az hadakozásnak felve-
 telere. Immar penig az ővei között rette-
 netes vala, es azokat az kik vetkeztenek
 volna, az kegyelemnek minden remen-
 genelkül megbünteti vala. Annakokaert
 az harczokon gyakorta veszedelmeket
 es nehéz sebeket szenvedé, es az sűkfé-
 ges dolgoknak nem volta es az elttő ég-
 nek mertekletlensége miat az vitezinek
 nagy ssuma vesé el. Ő maga felette nagy
 batorlagu leven, az mere sseknek semmit
 meg vehetlent, az seleneknek semmit
 eleg batorlagosnak nem itil vala lenni.

Midőn egy meredek kősziklanak még vetelére ment volna, egy vitezet kinek Alexander vala neve, folitvan, monda: Te neked olyan nevert serenyen kel harczolnod. Az mely folyo vizen által menni nem merő Macedonokat meg latvan monda: En legalab valo ember, usni miért nem tanultam? Követek küldtetnek vala az varosoktól, mellyeket az megballással sorongat vala. Ezek között üdövel az mellyik öregb vala Acuphis nevű kerde mit kellene cselekedniek, hogy neki kedveskednenek. Midőn Sandor így felelt volna. Fejedelemme teged valaszának, esküldgyenek en hozzam s az leg job ferfiakat. Acuphis mosolyogvan azt felele: O kiraly jobban regnalando vagyok en, ha te hozzád mentől gonosbákat nem jobbakat küldendek. Taxiles Indianak leg bőfelegsb es gyönyörűsegesb rebenekis, mely Aegyptomnalis semmivel alab valo nem volna, parancsol vala, Ő bölcseseggel meg ekefittetet leven, követek által Sandort üdvözlété, es azt izene: Mi süklegünk vagyon nekünk az hadra, ha sem az viznek sem az sükfeleg esledelnek el vetelere nem jöttel mi hozzánk? Az több dolgokban ha en ertekesb vagyok, tegedet jo tetemenyekkel akar-

lak illetni: ha pedig értéketlenből, késs
 vagyok meg köszömnöm neked azokat az
 miket én velem cselekedtetél. Ezekkel
 meg engeszteltetven Sandor, azt felelè:
 Veled verekedem és viaskodom az jó te-
 menyekből, hogy holot jó legy, ne lattaf-
 sal nálamnál jobbnak lenni. Estõlle sok a-
 ajandekokat veven, sokkal többet ada-
 visssa. Vegezetre ezer talentom penzt
 ajandekozan neki. Egy Indiában való va-
 rósának pedig bekefeket adván, az onnat
 el menõ hó penzes vitezeket, az kik az
 Indusok között leg vitezbekeknek tartatnak
 való lenni, mind meg õlete: mely dolog
 az õ hadakban viseltetett nagy dolgaiba
 nemûnemû makulat süte. Annakutánna,
 az tabort Porus ellen meg inditván, ki õ-
 is Indianak egy részében regnal való, es
 testének negy singni es egytenerni ma-
 gossága való, ötet meg gyõze, es eleve-
 nen fogá meg, es mitõn meg kerdette
 volna, miképpen kellene õ tõlle tartatni:
 Amaz azt felele, hogy királyi módon. Es
 tudakozván Sandor, ha valamit egyebet
 mondanaje, azt monda Porus, hogy min-
 denek benne vadnak ebben az mondas-
 ban, királyi módon. Ötet annakokért
 meg szabadita, es meghagya, hogy tisz-
 tartónak nevezeti alat parancsolna nem
 csak

Hatszaz ezer
 koronas a-
 ranyat.

Sandornak
 Porushoz va-
 la kegyel-
 messége.

csak azoknak az miket birt vala, hanem
 egyebeknek is fokoknak. Ezen az har-
 czon az Bucephalus lo meg se befuttyen
 egy néhány nap n ulva meghala, mikor
 immar ven volna: es azon dolog nem
 kisebb bánattal illete Sandort, mintha va-
 lamely barattyst vesztette volna el. Meg
 probalvan pedig az Macedonok, mely
 nagy veszedelemmel vittanak volna Po-
 rus ellen, Sandornak midőn azon tanacs-
 koznek hogy az Ganges folyo vizen által
 mennyen, nem akarnak engedelmesek
 lenni. Annak az folyo viznek az feleffe-
 ge harminczket futamatni földet tesen, ^{Fel Magyar}
 az melyfege pedig száz singni. Az kiraly ^{mely földnek}
 ez dolgon igen meg búsulvan, hogy sem ^{fokkal több-}
 eleibe soha ki ne menne, magát az sator-
 ban tartoztattya vala, azt velven hogy
 binte ugy tartatni mintha meggyőz-
 tetet volna, hogy az Gangesen által nem
 menne. Az barati akkor ötöt külbömb kü-
 lömb befedekkel vigasztalni, es az vite-
 zek felette nagy sirással kezdenek esedez-
 ni, meglen könyörgésekre meghajolvan,
 azt vegeze, hogy az hadakat víssa vigye,
 es nagy fok hajokat es balakat eppittet-
 ven, az Oceanum tengert meg akarvan
 latni, az folyo vizeken oda kezdve vezetni,
 es utaban nemely városokat el foglalja.

Sandor nagy
veszedelem
re megyen.

Az Mallusokra jutot vala, mely nemzetiség minden Indusok közöt leg vitezbe: Ot kesves hialón, hogy meg nem öletnek. Mert midőn az laytoran az kőfalra elől hagna fel, az el törven, es az ellensegek minden felől rea rohanvan es dardakat hanyvan, az fen valo helyről az ellensegek közibe ala ugrek, es törtinet szerint labara esek. Latvan azt az dolgot az pogane elölzőr meg felemlenek, de ostan midőn meg tekintek, hogy ő maga es csak ket segitők volnanak ot velle, meg fordulvan ellenek vini, es őket tavul lövő herbamokkal üldözni kezdek. Ezek közöt eg, ki messze al vala, kezibol ki lötetet nyíllal Sandort üldözven, azt az csecsi alat valo csontokba be löve, es az seb annyera be hata, hogy testet le bocsatvan, az kiraly ken serittet legyen meg hajolni. Az pogan ember az ki meg sebesitette vala, meztelen szablyaval rea futa: Peucestes es Leonatus midőn az kiralyokat oltalmazni ugyekeznenek, mind ketten meg sebesittetven, Leonatus meg ölettetek, Peucestes penig az harczon alhatatos lön. Sandor az maga kezeivel azt, az kitől meg sebesittet vala, meg öle. De midőn immar sok sebek esven rayta, vegezetre egy kalapatsal az nyaka igen meg üttetet volna,

az kőfalhoz tamazkodek, es az poganokat
 ugy nezi vala. Azonközben az Macedo-
 nokban sokan érkeztenek vala, kik őtet
 erzenesegiben meg fogyatkoztában fo-
 gak es az taborba vitte a vivek. Az csontba
 be lötetet nyil, midőn ki vonattatnak, fe-
 lette nagy faydalmokat es el ajulást ben-
 vede, el annyera, hogy őtet meg holtnak
 hittek legyen lenni. Vegezetre az vesé-
 delemtől meg szabadulván, midőn sok
 údeig gyogittatnak, az ő kiralyokat latni
 kevano vitezektől az taborban nagy zen-
 dülés adatek. Annakokaert sem eleibe
 ki mené, es annakutanna elebbi egesse-
 ge megadatván, es tovaab valo helyek-
 re ala vitetven, egy nehany varost von
 meg. Minekutanna penig neműnemű
 gymnosophistakat fogtanak volna, mi-
 dőn nekik meg feythetetlen kerdeseket
 tamastot volna eleikbe, meg engede veg-
 tere, hogy ő tölle ajandekokat veven, el
 mennének. Egy ő közöttők fő böcsülle-
 tes ember vala, kit Calanufnak hinak va-
 la: Ezt Taxiles rea bira, hogy Sandor-
 hoz menne. Annakokaert az kiralyhoz
 menven, egy saraz ökör bőrt ele vete, es
 rayta környúl jarvan, annak külső reszeit
 az labaival nyomodgya vala. Az bőrmí-
 kor csak egy fele nyomattatnak, az több re-

Az böles Ca-
 lanufnak o-
 kos cseleke-
 deti.

Sander az
Oceanum
tengerről
meg ter.

feivel felemeltetik vala. Ez cselekedeti
utan annakutanna az közepin erőssen
megallapodék, es ugj az bór minden felől
mozdulás nélkül marada. Illyen példaval
ő meginte Sandort, hogy az messze valo
helyekben az údot ne mulatna, hanem bi-
rodalmanak az közepit oltalmazna, mert
annak határiban úgy lennének minde-
nek csendesék. Het holnapig evezzen
Sandor az folyó vizeken az Oceanum
tengerre, mikor rea ment volna, az utat
ismet meg fordita, es meg parancsola,
hogy az hajokkal az Indiai parthoz, mely
ő nekik job kezre vala, evezzenek: ő ma-
ga földön kezdet vala menni, midőn min-
den életre valo eszközöknek nagy búkfe-
gere jutván, az ő vezezinek oly nagy szá-
mat veszte el, hogy mind az egész hadnak
negyed részt elig hozta legyen vissza In-
diabol: es az, az nyavalyak, artalmas e-
lcségek, hevsegek es chség miatt törtínek.
Mert búkölködő tartományó mene által,
melynek csak keves juh nyajai valának,
tengeri halakkal elők, úgy hogy azok-
nak husok egefsegtelenis volna, es nehéz
saguis. Vegtere hatvanodik napon abból
az tartományból ki menven, Gedrosia or-
ságnak gazdag helyeibe mene be, es ot az
had is meg elesteték es ő maga is frissen
ven-

vendegeskedek. Aztengerfele alá bal-
 van penig nemely lator capitanokat meg
 büntete. Mert az elebbi hadakozások, és
 az Mallusok között eset sebzés, az hadnak is
 olyan nagy elvehet sokfaga cselekedek,
 hogy többire minden capitanok és tisz-
 tartok az kiralynak elete felől kétségben
 esven magokat az nepekhez bocsúsúlletle-
 nül és gonoful viselni nem félmenek,
 mely dolog az nemzetsegeket partútes-
 ben való törekedékre izgattyá vala. Egy
 Abulites nevű tisztartó az király jóvete-
 lire semmi éleste nem berzet vala, hanem
 három ezer talentom penzt vún neki. Az
 király azt az penzt az lovaknak eleikbe
 tetete, kik midőn hozza sem nyulnának,
 monda: Mi búkfegünk vagyon nekünk
 erre? Az Persak közze menven, midőn
 a Cyrus király koporfojának az allyat meg
 asva találta volna, az Pellæus nevű fő em-
 bert az ki azt cselekedte vala, meg ölete.
 Az koporfora ezek az igik irattattanak va-
 la. Öte ember akar ki vagy, és akar hon-
 net jűs, mert tudtam is hogy te jóvendő
 vagy. En vagyok az Cyrus ki az Persak-
 nak birodalmot berzettem. Ezt az kif-
 ded földcsesket, mellyel az en tettem be
 fedeztetik, töllem ne irigyellyed. Ez igi-
 ket Sandor olvasván, ő benne bánakodást

Tizen nyolca
 száz ezer ko-
 ronás ara-
 nyat.

It Sandor-
 nak nagyobb
 szüksége
 volt az szena-
 ra és az ab-
 rakra, hogy
 sem mint az
 aranyra.

Az Cyruská-
 ralynak epia-
 taphiuma.

Az világi
dolgoknak
nagy a határ-
látása va-
gyon.

Hat ezerszer
való ezer ko-
ronas ara-
nyat.

indítanak, midőn magában meg hanna
vetne, az emberi dolgoknak mely nagy
alhatatlanfága volna. Hazastársul-vevén
penig magához az Statyrat Dariusnak le-
ányát, az menyegzőnek nagy díszes volta-
ban az vendégeknél, kik mint egy ki-
lencz ezren valának, mind egyegy virá-
gos arany pohárt ajandekoza. És egyebet
sokat bőkezűven cselekedven, azokért,
az kik egyebeknek adósok valának, csak-
nem tízezer talentomot fizete. Akkor
Antigonus, ki az capitánok között egyik
vala, azt tettetven, hogy adós volna, hamis
hitelbe adot hozza elé, kinek ezüst adatek.
De minekutanna az csalárdfagot az király
meg tapasztala, meg haragvan, Antigo-
nust az udvarból kiűzte, és az vitézek felet
való capitánfagot rolla le vona. Ki oly
nagy bánatba esék, hogy gyanúság lát le-
gyen hozzája, hogy magát meg akarna
ölni: melynek történetitől felven Sandor,
az maga haragját meg enyhite, és az penzt
neki meg ada. Midőn penig az ifiak, ki-
ket harmincz ezren taníttatni paran-
csolt vala, vitézséggel serénységgel és az
gyakorlattatásoknak jeles szokásával főb-
bek volnanak, Sandor abból nagy öröm-
mel, az Macedonok viscontag elmejek-
nek nem keves bánattyokkal illetetnek

vala

vala. Es midőn ő az erőtlén vitézeket es azokat az kik testeknek valamely részevel felségek valának, el bocsátana, hogy az tengeren hazajokba evezzenek, azt kiáltak ellene, hogy az a dolog ő nekik bossúságnak es felette nagy gyalázatnak láttatni lenni, inkább bocsátana mind el őket, meg elegedven az ifiakkal, kik az Pyrrhus tancsat ugranak. Meg haragvék Sandor, es a maga testének őrizetét az Persákra biza, az Macedonokat annakutanna alázaton kedvet találókat uyobban vissza fogadta. Azokat, kiket az hadakozásra keves hasznúvoknak tud vala lenni, jól meg ajándékoztattak az vitézkedéstől meg szabadita, es Antipaternek levele által meg parancsola, hogy mikor viadalok tetetnének, az jatek nező helyben nekik első hely adatnék, es hogy ot kísöruztatva üljenek. Annakutanna ő Ecbatana városba menven, Hephaestiora hidegleles esék, mely az etel itálnak mertekletlensége miatt rayta el hatalmazvan, meg hala bele. Kinek halalat Sandor, az okosságnak semminemű mertekleteiféget meg nem tartvan, felette nehezen szenvedé. Az orvos doctort keresésfara fésittete, az lovakat es az őssereket meg nyirettetni, az kőfaloknak fokokat az városokban le hanyattatni parancsolt.

Az fő vitézkedésnek bücsületes jutalma.

Sandor Hephaestiorának halat felette keserve szenvedé.

parancsola, és azt is meg hagyta, hogy az taborban a sifók ne sokaig szípollyanak, és az több vigaság tevők semmit ne engedjenek. Mikor pedig Babyloniába indult volna, Nearchus, ki az Oceanum tengerről az Euphrat-főre az hajokkal vitte a jót vala, eleibe mene: ki azt mondta, hogy Chaldaeusok voltak volna ő velle, kik tanácsul azt adgyak vala, hogy Sandor Babyloniába ne menne. Semminck tartta azokat az fiokat az Király, és fietven midőn immar az kőfalaihoz közelgetet volna, előtte egymás között sokaig vívó hallok halva le esenek. Meg izenek neki, hogy az kiralynak jó egessegejert Apollodorustól Babylonianak capitannyatol aldozatok tetettnek volna. Annakokaert az jövőendőmondot, az ki azt az aldozatot cselekedte vala, Pythagoras nevűt megkerde, az az dolog mikeppen eset volna; Midőn amaz azt mondana, hogy az may rostok nélkül hagyatva lacsot volna, monda: Amē, ez gonosz jel, és az jövőendőmondot minden bantás nélkül el bocsátá. De egyéb jövőendőt jedző csoda dolgok is törtinének, az mint ez lőn. Le vetkezett vala hogy, laptával es kenéssel elne. Az ifiak az jatekban veget vetven, mikor ruhajokban fel akarnának öltözni, az király

Ékiben egy embert latának hogy ül, ki
 sem mi nemből való, és az kiralyi ruhat és
 koronat magára vőtte való. Megkerdet-
 ven ki volna, fok údeig egyből sem állá-
 vegtere és csak elig azt felelé, hogy őtet
 Dionysiusnak híják, Messenia nemzetből
 való volna: és midőn neműnemű be va-
 doltatáért kötözve hozattatott legyen, az
 kötözésekből őtet Serapis szabadította
 volna meg, és oda hozattatván, hóg az ru-
 hat és koronat magára venne, és halgat-
 va véstegülne, meghadta volna. Ezt az
 embert Sándor az jóvendőmondóknak
 tanácsokból megölete, és annakutanna
 batorlagában megkegetven az felelem-
 től és elmejenektibolygalatol soha üres
 nem való, el annyira hogy valamit látta,
 neki minden csodának láttatnek lenni.
 Az feredes után penig mikor Medius hoz-
 ment volna lakodalomba, és az eczakat
 és az következő napot egebben ot-
 mulatta volna el, hidegleles esek rea, és
 bomjuhozván fok bort ivék meg: ekkep-
 pen cse el véte, annakutanna meg is ha-
 la. Eggyik velekedes ez az ő halála felől.
 Az másik, emlékezetre hagyatott hogy az
 hidegleles több napokon rayta leven fere-
 dővel elt volna, és innét az nyavalya an-
 nyira el hatalmazott volna, hogy állaf-
 nak

Az Sándor
 halála felől
 való veleke-
 desek.

Nonacris egy
sartomány
Görög or-
szágban,
mellyet Ar-
cadiansak hi-
nak.

nak tehetlegenelelkül fekűt legyen. Akkor az Macedonok, mintha az király meg holt volna zendűlelt töltenek volna, es az capitánokat kialtván, azt cselekedtette volna, hogy az aytok meg nyittatnanak: Annakokaett ōk Sandort az agyon fekteben meg nezteek volna, ki az után holt legyen meg. Vadnak oly emberekis, kik azt mondgyak, hog valami keves ūdō mulva el hirhūt volna, hogy ō mereggel ōlette- tet volna meg, es hogy azt az cselekedtet Arištoteles adta volna Antipaternek tancsul, ki által az királyhoz az halalos dolog vitetet legyen, tudni illik az felet- teb való hideg viz, mely, azt mondgyak, hogy az Nonacrisnak egy kōsiklajabol foly ki: es felette vekony harmat mod- gyara csak samar kōrōmben vitethetik: mert akarmimas edeny az hidegsegnek fe- lette kemeny ereje miat el saggattatnek. Ezen dolgot, hogy Sandor mereggel ōlet- tetet legyen meg, az historia iroknek na- gyob reše, mint kōltetett meg veti, es at- tol az velekedestől viseltetnek, hog a tette minden rea való gondviselesnelkül sok napiglan meleg helyekē tartatvan, midōn az capitánok kōzōt višsəvonások tamad- tanak volna, mind azonaltal abbol semmi bantasa nem lōt volna, hanem megveset- lennek

lenni és mint egy uyonta valónak latta-
tot legyen halála után lenni. Azt is hırde-
tik az király felől, hogy midőn elete felől
tellyesfeggel ketfegbe eset volna, magát
titkon az Euphratesbe akarta volna me-
riteni, hogy maga felől olyan velekedest
hadna, mintha ez eletből az Istenekhez
ment volna: hogy penig azt ne cseleked-
ne, az Roxane asszonytól azt údejen ese-
be vevőtől tartoztatot volna meg, kinek
nagy fohazkodással az vettetet legyen ő
tölle semere. En töllem, ő asszonyallat,
az Isteneknek dőcsőseget, hogy halan-
donak ne hinnenek lenni, irigylettd. Il-
lyen módon Sándor az szerencsenek fe-
lette nagy kedvezestet meg tapasztalvan,
mult ki. De midőn az Tyrus városnak vi-
tatafában volna foglalatos, az Sidoknak
papi fejedelmektől level által segítseget
eselest kere, és az adokat, mellyek Dari-
usnak fizetteknek vala, kevana. Amaz
midőn azt felelne, hogy ő Dariusnak hűt-
tel köteleztetet volna, mellyet soha az
még az a király elne, meg nem ségendő
Volna, Sándor rea igen meg haragvek, és
azzal fenyegete, hogy ő minden hadával
Sido orságra menendő volna. Annako-
kaert Tyrust meg veven, az tabort Ierusa-
lem fele indita. Akkor az load papi ieje-
delem

Az Bonfini-
usban mayd
hasonlo dol-
got olvasunk
Attyla kirali
felől, midőn
első Leopa-
pa őtet az
Romara va-
ló menetel-
ről meg ret-
tentven vízi-
óra terítetté.

delem az kiralynak haragjától felven, az
Istennek, hogy az ő nemzetsegenek olta-
lommal lenne könyörge, ki almban ő-
tet megbiztata, hogy baror elmevel len-
ne, az nep az varost felekesitene, es az
kapukat meg nyitna, ő maga es az papok
bokat ruhajokban, az embereknek töb so-
kasaga fejer öltözetben az kiralynak elei-
be ki mennének. Ugy cselekedek az
mint meg intetet vala. Es immar
midőn Sandor az varoshoz közelget-
ne, az papi fejedelem az papokkal es
az neppel egyút ki mene arra az helyre,
az honnat az varos es az templom lattat-
hatik vala. Azt velik vala az kiraly vi-
tezi, hogy ő meg engedné az varosnak fel-
vereteset, es az papi fejedelmet meg ölet-
ne. De Sandor mekutanna az nepet es
az papokat az keűlettel, mellyet mon-
dank, es az papi fejedelmet, ki közösleg
arannyal bötetet hyacint finú ruhában
vala, es az fejében beretrat visel vala, az
hun egy plehecskeben az Istennek felirat-
tatot neve olvasztatik vala, meűől meg-
lata, egyedül ele menven az papi fejedel-
met alazatoson könyörögve köszönte. Ab-
bol az dologbol az Macedonokat minde-
neűől nagy csodalkozas foga. Midőn Par-
menio kérdene, miért imadta volna az Si-
doknak

doknak papi fejedelmeket, azt felelè Sander, hogy ő nem az papi fejedelmet, hanem ő magat az Istent, az kinek papi fejedelmseget viselnè, imadta volna: annak pedig az tisztelendõ embernek kepet ő almában latta volna, mikor még Macedonia mellett volna, ollyan öltözettel fel ékesítettve, mely ötet azon gondolkodtában micsoda moddal vehetne el az Ásiai birodalmot meg biztatta volna, es magat igitte volna, hogy ollyan nagy hadviselesnek vezere lenne, es az Persaknak birodalmokat kezebe adna. Holot annakokaert mind addiglan senkit mast abban az öltözetben nem latot volna, hanem azt, ő az regi abrazatrol, mely almában meg jelent volna, meg emlékeznek, es azt gondolna, hogy az Isten segitsegevel vinne véghez az hadat, melyben Dariust meg győzven az Persaknak birodalmok öve lenne. Minekutanna ezeket monda, embersegesen fogadvan az papi fejedelmet, velle egyút az városba, es annakutanna az templomba be mene. Az hun az papi fejedelem elöl meaven aldozatot tön. Es az Daniel könyvebe bele nevezven, azt talalairva benne, hogy egy Görög ember az Persaknak birodalmokban veget verne. Annakokaert meg örülven, valamik ő tölle kerettetnek vala, az Sidoknak bõkezüven meg engede.

AZ NAGY SANDOR
levele, mely Indianak allapattyarol,
es abban törtint esoda dolgokrol az böles A-
ristotelesnek maga mesterének irattatott,
es most Magyar nyelvre for-
ditatot.

AZ NAGY SANDOR A-
ristotelest az ő mesteret
köszönti.

Z Erelmes es az
anyam es hugaim utan
felette kedves mester-
rem, rollad minden-
kormeg emlekezven
hadaimnak meg ket-
seges veszedelmeben-
is, mierthogy tudom vala azt hogy te
magadat az bölcsefegre adtad, azt gon-
dolam, hogy neked az Indianak tartoma-
nyiról, es az égnek allapattyarol, es az kí-
gyoknak, embereknek, es vadaknak ham-
talan nemekről írnom kellene, hogy az
esoda dolgoknak meg tudásával az böl-
csefegben való szorgalmatosságodhoz es
elmed-

elmedhez valami járulhatna. Mert noha
te benned az meg ert esseleg az tudo-
mannak semmi segitseget nem kevannya,
mely mind te hozzád s mind az te eleted-
beli üdökhöz, es az következendökhöz is
illyek, mindazonáltal, hogy az töllem vi-
seltetet dolgokat, mellyeket kedvels, meg
ertened, es hogy nálad mindenek nyil-
van lennének, illendönek itilem lenni,
hogy azokat az miket Indiában az Mace-
donoknak felette nagy faradságok es ve-
sedelmek által láttam, neked meg irjam.
Mert mindenek meltok emlekezetre, es
sok keppen gyúyttattanak ösve, az mint
meg neztem. Senkinek szovat el nem
hinne, hogy annyi csodak legyenek, ha-
ennen magam eleb mindeneket semeim
eleibe vettetteket meg nem vizgaltam
volna. Mert csoda dolog, ez az föld mind
az jo s mind az artalmas dolgoknak adoja
az fene vadaknak es gyümölesöknek,
az metallumoknak es lelkes allatoknak
mely közönseges nemzője legyen. Mel-
lyeket ha mindeneftől fogva embernek
meg nezni szabad volna, elig hinne el,
hogy annyi külömb külömb fele sok alla-
toknak meg nevek is elegendendö lenne.
De en azok felől szóllok, az miket en ma-
gam láttam, azon ügyekezven, hogy vagy

hiába való beszédet, vagy rút hazugságot
 ne lattassam irni. Az en elmémnek is ter-
 mesetit, holot mesterem voltal, tudod,
 hogy en az igazságnak hatarat meg szok-
 tam őrizni, es hogy mindeneket sűkjeb-
 ben beszéllek, hogy sem mint viseltette-
 nek legyen. Es most azt remenlem, hogy
 esedbe vesed, hogy en semmit be-
 demmel nem erőltetek, mintha az magam
 vitésségének dűcsőfegen kapdoló avagy
 a val keresedő volnek. Mellyek bar minc-
 künk kevesbe lőttének volna sanjaruvak,
 es ennyi sok dolgoknak probait ne lőt
 volna szükségess meg tapasztalnunk. Az
 Macedonai ifiak vitésségének, es az
 mi győzhetetlen hadunknak köszönöm,
 hogy abban az szenvedesben oly alhatato-
 sok lőttének legyen, hogy kiralyok kiral-
 lyanak neveztetnem. Mely meltofságo-
 mon, szerelmes mesterem, ha azt hinnem,
 hogy te nem őrvendez, vetkezem, es az
 egymashoz való kegyességünk tőle el tavor-
 zó, ha neked es Olympias asszony anyam-
 nak es hugaimnak az en birodalmomnak
 minden hasznai felől nem irandok, mel-
 lyeket te veled es azokkal közönsege-
 seknek itilek lenni. Te is ha azont nem
 cselekedended, keves tökellestességgel
 lattatandol mi felőllünk itiletet tenni. Az
 eleb.

elebbi levelemben tenéked az napnak es holdnak fogyatkozását, es az csillagoknak alhatatosságokat es az eltető égnek jeleit ertefedre adtam vala, melljeket mindeneftől nagy gondviseleffel es rendtartással küldöttem teneked, es ezeket az uy historiatat is ővé foglalandvan, mindeneket hartyakra le irádok. Melj dolgokat mincutanna meg olvasgacz, azokat olyanoknak tudgyad lenni, mellyeknek az te Sándorodnak gondgyat magokba kellett foglalniok. Pünkősd havaban az Persáknak kirallyat a Gangyes folyviznel meggyőzven, es annak minden orságot birtokunk alá veven, az mi capitáninkat es gondviselőinket az Napkeleti tartományoknak eleikbe rendelők, sok kirali gazdagfogokkal megtöltőzven: az mint az első levelemben meg irtam vala. Es most, hogy irasomban hoósas ne legyenek, az elebbi meg ertetet cselekedeteket el hagyom. Szent Iakab havanak az fottan az Phasiace Indiába juták: az hun csodalatos gyorsasaggal az Porus kiralyt meggyőzven, es feletre nagy gazdagfogokat nyerven, az kiralyi kincsel meg rakodánk. Mellyekről mierthogy emlekezém, holot emlekezetre melto dolgok voltak, nekem illendőnek is laczek lenni, hogy az ő meg sam-

Porusnak
draga szép
lakó helye.

Kaptelival)
aa az, az osz-
lopoknak fel-
ső és alsó ke-
zek avagy
szegletes
részeivel.

lalhatatlan hada felől írjak, melyben az
gyalog seregeben kívül tizenhat ezer lo-
vas és nyolcz száz negy negy lovus békerek
voltanak mind kassakkal valók. Azert
negy száz elephantot el fogván, mellyek
fegyveres lövöldözőkkel együtt reszok
tetetet tornyokat hordoztanak vala, Po-
rusnak királyi lakó varosát és hazát meg-
vevők. Melyben aranyból csináltatott
merő oszlopokat felette temerdekkeket és
magos fákat azoknak kaptelival egyetem-
be csak nem negy százat olvasztunk, és ara-
nyas falokat egyuyni lanna temerdek-
segűveket. Mellyeket, midőn felállók ü-
letet akarnek tenni, nemely helyeken meg-
meczek, és az oszlopok között függő merő
arany és ezüst bőlő fákat csodalam, mel-
lyeken arany levelek és crystaly gerezdék
és közbe közbe tűz modon tündöklő dra-
ga gyöngyök helyhez tette nek vala, smar-
ragdok különböztetven azokat. Az agyas
házak és minden kamarák draga kövek-
kel és gyöngyökkel, és eleven benn képű
carbunculusokkal meg eke fittetnek va-
la. Az elephant tetemből való csoda bűp-
fajér aytok is, és az ebenus faból csinálta-
tot menyezetek az cipros faból eppitett
boltokban tündöklének vala, és az feredő
házakban, mellyekben mosodni szoktanak
vala.

vala, arany kupakkal együtt aranybol csinaltatott merő oslopok-is, es samtalan kincsnek kutfje vala. Az hazaknak az falain meg aranyasztatott kőrmű es orru kü-lömb külömb finú maderaknak samlat-hatatlan nemej az arany platanus fak kő-zőt alafel bolyognak vala: tovatba az fű-löken es nyakokő draga kőveket es győn-győket viselnek vala. Draga kővekből es crystalybol csinaltatott sok ivo edenyeket es aranybol valo sok mészelyes kupakat talalunk, de ezűstből valokat ritkan. Mel-lyeket minekutanna birtokunk ala ve-venk, az belső Indiattelyleffeggel meg nezegetni kíván van, mind az eges haddal az Caspiai Forossagokra érkeztem vala, az hun midőn az felette termékeny tartoma-nyoknak bősegeket csodalnam, nemely örömré melto helyeket tudék meg, noha údejen meg mondottak vala annak az tartomanynak lakosi, hog a kigyokra es az vadaknak dúhús nemeire ne akadnank, mellyek ezekben az völgyekben, mezők-ben, erdőkben, es hegyekben bővön lak-nak, az erdőknek es kőszikláknek helyei-ben el buvan. De hogyan az harcztrol fu-to Porust eleb elernem, hogy sem mint az el hagyattatott varosokra es pusztá föl-dekre menne, inkább akarek által utakat

hogy sem mint batorlagosokat választani.
 Azert mas fel szaz kalauzt, kik az által uta-
 kat tudgyak vala, mellem veven, Kis as-
 sony havaban az naptol forro fővenye-
 ken es az viznelkül búkös helyeken meg
 indulek, jutalmokat igirven azoknak, kik
 az tartományok csinnyanak tudoj leven,
 Indianak ismeretlen helyein visnek vala,
 ha engemet hadastol bantásnelkül Ba-
 ctriacebe vinnenek, es az tellyeffeggel el-
 reytetet Serésekre, mely nemzeetseg az
 fanak leveleiről mohot sedven, az erdej
 pihből ruhakat fő. De azok az kalauzok
 az ellenségnak inkább kedvezven hogy
 sem mint ennekem, abban törekednek
 vala, hogy minket az tartományok csin-
 nyanak nem tudoit az kigyoknak es fene-
 vadaknak dúhús nemeire vinnenek. Kik
 hogy ők magokban el sántanak legyen,
 ugyan az probakbol ki teszik vala. Akkor
 en latvan azt, hogy az en miattam törtint
 volna, ki az baratimnak hasnos tanacsot
 kat meg vetettem vala, es hasonlokeppen
 az Caspiai embereknek-is, kik jo údejen
 meg mondottak vala, hogy ne sietnek ugy
 az győzedelemre, hogy valamikeppen
 csalardsag által attol meg fosztatnam, az
 vitezeknek meg parancsolam, hogy fel-
 fegyverkezven, utannam lennnek: Mert
 holot

holot az aranynak es draga kőveknek ragadozafabol, magokkal nem keves praedat hordoznanak, felő volna, hogy az ellenfegek az magok marhajokat el vevő sandckkal az győzedelmek ellen alattomba lest hannanak. Es bizonyara az vitezek ugy meg gazdagodtanak vala, hogy az aranynak terhet elig viselhetnek. Az fegyvereknek is nem kicsid nehefsege gondot ad vala, mert azokat mind arany lannakba foglaltattam vala. El annyera, hogy mintha tűzes csillagokkal es fenyességgel villogo mind egész hadamat aranyaltűndőklő cimerekkal követem vala, lobogokkal es zazlokkal egyetembe. Es ilyen hadnak meg nezegeben az külömbsegnek csodalatossaga vala, mert ekefseggel es hasonlokeppen erővel is az több nemzetsegeket fellyül haladgya vala. En bizonyara az ifjusagnak jeles sokasagaval valo bodogsagomat meg tekintven, fellette igen örvendezek vala. De mint-hogy gyakrabban az joherencses dolgot az szerencsetlenség meg latogattya, törtinek raytunk, hogy az somiufag miatt nyavalyganank. Mellyet midőn immar elig benvednenkel, egy Zephirus nevű vitez egy üreg kőben talaltatot vizet, ő maga somiuhozvan, siifakban nekem hozza,

Az Sander
vitezi arany-
al bővölköd-
tenek.

Nagy szom-
jufaggal ban-
tattanak.

Mind az vi-
geznek veze-
rehez valo
közelletes
szereketnek
f. mind az ve-
zernek vite-
zihez valo
arvai indulat
nyak dicsi-
zetes pelda-
ja.

Nagy nad-
szalak.

za, az en eielemre viselven nagyobb gon-
dot hóg sem mint az magajera. Mely vizet
en az övé hivattatott had előt be mlato-
maft ki öntek, kit azért cselekedem, hogy
ha en innam, az vitezek annal inkább bom-
juhozni ne kezdenenek. Es Zephirust,
hozzam valo jó akarattal meg dicsirven,
melto ajandekokkal meg ekefitem. Mely
dolog az hadat midőn en hozsam job-
kedvűve tőtte volna, az el kezdet utban
megindulek. Es nem messze az pusztá
helyeken egy folyó viz laczek, melynek
partyait hatvan labni nadak lépik vala-
be, az fenyű es jegenye fakat temerdek-
seggel meg haladva, az mely ezek őzzel az
Indiaiak az eppületeknek csináltatásaban
elnek vala. Akkor en mivelhogy az bar-
mok es az hadak bomjuhoznak vala, az
tabor mestereknek meg parancsolam,
hogy az tabort mindgyart meg szállítsák.
Mely mikor meg szállittatnek, en magam
az bomju fogot meg enyhíteni kevanva,
az hunyornal keferűb folyó vizet meg ko-
stolam, melyet sem ember, sem semmi
harom kinnalkút meg nem ihatnek. Az
fok oktalán allatokon pedig inkább szo-
morkodom vala hogy sem mint az ma-
gunk fogyatkozásunkon, az embert min-
den dolgokban szenvedőnek ismerven

az barmoknal lenni: mert velem felette nagy elefantok, mellyek aranyat hordoznak vala, ezerig valok valanak, mintegy negy száz negy negy lovukasas szekerek, ketket lovuvak penig ezerig valok, ket száz lovag fereg, ket száz hetven ezer gyalog vitez, tiz ezer tabori őszverek az fegyvereknek es vitezek portekajoknak hordozoi, az mellyek penig gabonát hordoznak vala, mint egy ket ezerig valok. Az mindennapi hussal valo taplalasra penig az csorda barmoknak felette nagy soksaga haytatik vala vtannunk. Tovabba az lovakban, őszverekben, tevekben, elefantokban es arany zabolakban is az győzedelem nekünk nem kicsid pompát engedet vala. De akkor abban az főrnő főmjufagban az barmok magokat elig tattoztathattyak vala meg. Az vitezek is hun az vas őserőmokat njalvan, hun olayt hőrpögetven, az ifonyu főmjufagot valami modon ugy ügyekeznek vala meg enyhiteni. Sokakatis lattunk ollyakat, kik az ősermet hatra hagyvan, utolso őűkfegekben az magok vizeleteket kénserítettnek meg innya. Mely dolog engemet ket keppen győtre; Előőr az hadnak allapattyan inkább busulvan, hogy sem mint az magam tulaydon veszedel-

Nagy főrnő
főmjufag.

men?

Az uton ja-
go vitez fegy-
verrel mia-
denkor ke-
fzen legyen,
mert nem
tudgya hon-
nat mi ve-
sely követ-
kezhetik
vea.

Indiában fe-
lig mezirelé
emberek.

mén: meg parancsolam mindaztal hog
fegyveresen követnek az sereget, es meg
hirdettetem, hogy azt meg büntetnem
az ki az rendelt seregben nem illendő e-
kességben öltözve talaltatnek. Mely dol-
got magok is csodálnak vala, hogy az hun
semmi ellenség nem jelennek, sükseg vol-
na olyan nagy somjusagban fegyveresen
jarni. De en tudom vala, hogy fene va-
das es kigyos helyeken volna utunk, es
felek vala, hogy gondviséletlenységünk-
ben környül fogattatnank, es veletlen
vesedelemtől üldöztetnenk. Azert az fo-
lyo viznek az partyan menven, az nap-
nak kilenczedik orajan egy varosra erke-
zenk, mely az folyo viznek az közepiben
valo sügetben azokból az nadakból
(mellyeket annakelőtte megirank) ep-
pittetet vala. Akkor valami keves felig
mezitelen Indiai embereket szemlelenk,
kik minket meglatvan az magok lako
helyekben mindgyart el reytezenek.
Kiknek en jelen valo leteket kivanvan,
hogy az tudatlanoknak edes vizet mutat-
nanak, senki magat ki nem mutatvan, az
varosba valami keves nyilakat lövöldöz-
tetek, hogy ha jo akarattyok berint ele ju-
ni nem akarnanak, az hadtol valo feltek-
bē kenferittetnenek magokat ki mutatni.

De

De annal inkább az felelemnek miatta
mindnyajan elreytezven, midőn fokaig
senki bennék ele nem jőve, az Macedonok
közül könyű szerrel valokat két százat el
küldék, hogy az folyó vizen által ufsának.
Es immar az folyó viznek negyed részt
által uftakvala, midőn mi hirtelen bőrnű
dolgot latánk: mert az elephantoknál
nagyob testű vizi lovak az viznek melyse-
geből fel jöven jelenének, es az elkapdo-
ttatot vitezeket, mi sirva nevezven reájok,
kegyetlenül el nyelek. Akkor en meg ha-
ragván az kalauzokra, kik minket az vesé-
delmes helyre vittének vala, mind az mas
fel százat az folyó vízbe vettetém, kiket az
vizben ufskalokat az győzhetetlen vísi lo-
vak melto es igaz büntetéssel illetének.
De azon fene allatoknak sokkal nagyob
sokfaja jőve ele, hogy sem mint annak-
előtte, azt remenlven, hogy ő hozzájok az
nepek eledelül menődők volnanak. Ahun
midőn fel jötte nek volna, mint valami
hangjak az folyó vizben bolyogni lattata-
nak. De hoé czaka az vizekr ekavagj fene
allatoknak csodaival ne harcolnanak,
trombitat futatek, hogy az vitezek az utra
keşűllyenek: mert illyen helyben somjan
mulatoznunk mit hasznal vala? Annak-
okaert az napnak tiz orajatol fogva, mi-
dön

Nagy viziló
vak.

dön tizenégy oraig mentünk volna, az folyó viznek az közepin nadbol csinaltatott hajocskakban embereket latank menni, kiktől midőn az magok nyelveken kerdeznők, edes vizű hely hun talaltathatnek, azt mondak, hogy mi felette nagy edes vizű tot talalandok volnank, az hova minket az utaknak ötven kalauzijs vivendők valanak. Es miert hogy törtinek, hogy mi annyi nyomorúságokat szenvedgyünk, mind az egész eczaka menenk az somjussággal es az fegyvereknek viselesevel el epedven. Mely bantafokhoz azok az atalmok is járulnak vala, hogy eteneczaka a reák futoso oróslanoknak, medveknek, tigriseknek, pardoczoknak es hiusfoknak egyenlő keppen ellenek allunk vala. Mely vadaknak nemei az erdőkben meg elegyedve júnék vala előnkbe. Vegtere mint egy nyolczadik orara masodnap midőn immar az somjussag miat csak el nem fogyatkoztunk volna, az nekünk eleb meg mondatot tora érkezenk, mely igen regi es bőseges erdővel környül vetetet vala, ezer lepesre terjedven. Akkor en az viznek italaval meg vidamulvan, az barmokat es lovakat az haddal egygút meg elestem. Es csak hamar midőn az vitezeknek meg farador barmokat az nyugodalom-

Csak az vizis jól esik az izomju kiralynak, ha bort nem kaphat

lommal meg eleb tettem volna, az tabort
 hősára hubonket futamatni földön, es
 belellegere meg annin parancsolam hely-
 heztetni. Mellyet hamar fel allatvan, az
 erdőt parancsolam vagatni, hogy az ita-
 toknak az tohoz könnyeb hozza valo me-
 netelek lenne, melynel több azokban az
 tartományokban nem vala. Azert az por-
 tekak hinte, az satorok közze rakatnak va-
 la, es az elefantok az tabornak az köze-
 piben helyhebtettetnek vala, hogy kön-
 nyebben meg tartathatnanak, ha eczaka
 valami bodulás avagy veletlen remülés
 lenne. Kivül pedig ezer es ötven tüz
 gyuytatot vala, eleg erdők leven hozza,
 valamennyit kevanunk vala. Annakutan
 na tizenegy orakor trombitat futatvan
 en magam is evem, es az vitezeknek is,
 hogy egyenk meg hagyam, csaknem ket
 ezer arany lampait gyuytatvan meg. Ak-
 kor az tündöklő holdnak első feljövete-
 likor farkoknak fel meretett fulakival az
 Indiai legeltető helyekből az fiokot ivo
 helyre gyorsan menő meg samlalhatat-
 lan scorpiok gyűlenek az taborra, mel-
 lyek az mizaygasunkkal indittattanak le-
 gyene fel avagy az bomyusággal, bizonta-
 lan vala, de artalomra felette serinyek va-
 lanak. Ezeket az csoda allatokat külömb
 külömb

Nem szinre
 fel Magyar
 melj földön.

Ket ezera-
 rany lampak.

Az Sador
 taborara sok
 fele kegyet-
 len csoda el-
 latok men-
 nek.

külömb finnel külömböztetet barvas es vizi kigyoknak tömintelen soksága követe. Mert nemelleyek véres heivaknak, nemelleyek fekete es fejer tündöklő finúveknek, nemelleyek az aranynak tündöklesehez hasonloknak lattatnak vala. Mind az egesz hatar súvőlt vala, nem kicsid remúlest hozvan reank. De az tabornak az homlokat paifokkal sűrűn be raktuk vala, es kezeinkben hoszu dardak valanak, mellyeknek felette hegyes vasokkal az artalmas allatokat által sperkellyük vala, es nehatúzekkel többet ölünk vala meg, mely dolog minket abban az munkaban közel ket oraig szorgalmatoson foglalja. Vízet ivan penig az aprob kigyok el kezdenek menni, az öregbek felette nagy örömünkre az reytek helyekbe menenek. Ostan az eczakanak harmadik orajakor midőn valami nyugdalmot remenlenek, ketket es három haró fejű tarejos nagy kigyok érkezének, mellyek viz innya az hegyeknek közel valo barlangiból jöttenek vala ele, sajokkal es hejokkal az földet koptatvan, kiknek fel emeltetet méllyek három hegyű nyelvekkel egyyút az torkokat ki nyuytogattyak vala, az femek meggel sikrazvan, mellyeknek még az lehelletek-is dőgleletes vala. Ezekkel egy

egy oránál tovább vivánk, harmincz solga
 és husz vitez vesven el miattok. Es az Ma-
 cedonokat felette igen kerem vala, hogy
 az aralmas esetekben meg ne hadnak
 magokat, és meg ne rettennenek az vesze-
 delmekben, mellyeknek senvedése noha
 sulyos vala, de mindazonáltal dolgok-
 ban mindnyajan eljárnak vala. Az ki-
 gyoknak elmenetek után pedig felette
 sok crocodil farkany hejuraok jóvenek
 az taborra. Mely csodálatos allatokat
 fegyver derek vagy panczel kemensege-
 hez hasonlok az fegyver meg nem fog-
 ja vala. Tűzekkel sok meggettettek ben-
 nek, sok az toba vissza mene. Immar
 minket az vigyazásokban nyukhatatlan-
 kodokat az eczakanak őtődik oraja az
 nyugodalomra trombitával int vala. De
 nagy bikának testekhez hasonló fehér o-
 roslanok érkeznek, mellyek felette nagy
 rivallásokkal az nyakokat meggrazvan, és
 az serenyek magóisan felalvan, menyűtő
 kővek modgyara csak rohananak, de az
 hosszú elű vadatlancsakkal által őkiöl-
 döztetven, elhullanak: ezt őrtinetből
 nekünk hirtelenséggel nagy reműtesünk
 sarmazik vala. Es késő eczaka nem ke-
 vesbe az babos hiuok, tigrisek, és ífo-
 nyu pardoczok közze elegyedet nagy

Zs

retten-

rettentő medvek vinak vala velünk. Az
 útan immar semmi vesedelem nem je-
 lenven, mint egy egy galambni pupónya
 vereknek nemereank es az orczánkrajú
 vala. Azoknak az fogok mint az emberek-
 nek olyan vala, mellyekkel az vitezeknek
 testeket mardosfak vala. Annakfelet-
 te egy csoda felefele vad az elefantnal
 nagj ob jelenek, az honlokban haró sarva
 levé, lohoz hasonlo fekete színű feje vala.
 Ezt az Indiajak Odosnak vagy kegyetlen
 fognak szoktak hini. Ez a vad minekutan-
 na vizet ivek, az tabort meg nézven, hit-
 telen reank rohana, es meg az ellehe le-
 vő egő tűztől is meg nem retten vala.
 Melynek meg öletesere, midőn az Mac-
 donoknak sereget ellene allattam volna,
 harmincz hatot öle meg benne, ötven-
 harmat pedig el tapotvan hasotalanna
 tón. Es vegezetre az hősn elű kepekkel
 meg öklöldöztetven, elig ölettethetek
 meg. Annakutanna ottan hamar virrat-
 tanak előtte az eltető egből sok színű fi-
 nyes csodak lattatanak jüni, mellyekkel
 együt az taborra rokhhoz hasonlo In-
 diai egerek jövenek, mellyeknek mardo-
 sásokkal meg sebesítettet barmok mind-
 giart meghalnak vala. Az embereknek pe-
 nig azon maras nem sinte halaloskeppen

art vala. Az virratta el közelgetven, eyjeli
 hollok faskeselyökhöz hasonlok jövenek,
 mellyeknek testeiket nagy voltokkal fel-
 lyúl haladgyak vala, tűndöklő sarga szín-
 vek, fekete orruvak és labuvak valanak.
 Ezek az tonak mind az egész partyat be ű-
 lek, artalmunkra nekünk nem valanak,
 hanem sokasok szerint a halakat körmök-
 kel ki vonják vala, és megélik vala. Mely
 madarakat midőn mi sem elűzni, sem fel-
 költetni nem mertünk volna, körmöket
 megőrsasztvan, bemeink elől el repüle-
 nek. Akkor en az helyeknek mutogatoit,
 kik minket mindenkor veszedelmekré
 vésnek vala, az ő felette gonos tetelekert
 erdemek szerint sároknak meg rontata-
 sával büntettetem meg, hogy ecsaka az
 kigyoktól meg emiéstetnenek, az mint
 akartak hogy mi meg emiéstessünk. Az ke-
 zeket-is meg törtetem, hogy az ő cseleke-
 detekert illendő büntetéseket szenvedne-
 nek. Annakutanna az vitezek előtt bizta-
 to sokkal elven, hogy magokat batran vi-
 selnek, és hogy az artalmas esetekkel a
 sony emberek modgyara meg ne győze-
 tetnenek, az tabort trombitákuk zenge-
 sevel hirtelen el indittatni, és az deli fel-
 nek fuvasira menni parancsolá, az hun az
 poganoknak és Indiajaknak hadok ővére

gyűtetven, meg ertők, hogy azok ny had-
 naknak indítására egy értelemben volna-
 nak. De az en vitezimnek felette nagy
 batorságok vala, kik az győzedelmeknek
 mind gazdagisággal s mind jó szerencse-
 jevel bővölködnek vala. Arert az hegyek-
 nek felette veszedelmes es győzhetetlen
 helyeit el hagyvan, el vegre jart urra elig-
 akodánk, es az Baetrijaknak aranyal es
 gazdagiságokkal bővölködő helyekre ju-
 tank. Es jó kedvel adattatot elesekkel fo-
 gadtatvan, miert hogy az Persaknak hata-
 ros mezei közel valának, az hadnak meg-
 nyugotásajart az tabort harmincz napig
 allatam. Az meg nyugotas utan het napi
 jaraással oda érkezénk, az hun Porus, őve
 gyűtetet haddal meg Ballot vala: maga
 meg adására való bandékkal inkább hogy
 sem mint harcra. Mert nekünk sakman-
 ra is nyilván, nem úgy mint ellenség, sa-
 badságot ada, es engemet ismerni kevan-
 van, az en untalan jövőmenő vitezimtől
 kerdi vala, hun volnek en, es mit cseleked-
 nem. Kik midőn bizonytalan dolgokat fe-
 lellenek, minekutanna az kerdezkede-
 seket en meg hallam (mert ennekem
 nagy kiralynak az Macedonok mindene-
 ket customra adnak vala) az magam öltö-
 zetemet le vetven, es vitezi ruhába fel
 öltöz-

öltözven, minthabort es huft akarnek
venni, az kastelyba erkezem. Estörtinet
berint Porus tudakozvan kerde töllem.
Sandor mit cselekednek, avagy menyi
údós volna? Kit az údóhoz illendő hazug-
saggal meg trefalvan, azt mondam, hogy
az mi vezerünk mint ven ember az sa-
torban magat az tűznek melegevel ele-
tene. Akkor amaz örömeben meg vida-
mulvan, hogy ven emberrel harczolando
volna, ő maga ifju leven, fel fuvalkodik,
es monda: Miert tehát hogy az maga ele-
tenek údejet nem nezi? Egy altallyaban
azt felelem neki, hogy en nem tudnam
Sandor mit cselekednek; miert hogy az
Macedoniai hadbol valo kőz vitez vol-
nek. Azert ennekem fenyegetésekkel tel-
lyes levelet ada, mellyet ha Sandor ki-
ralynak adnek, jutalmot igire. Kinek es-
küvéssel mondam, hog meg cselekedem,
hogy az level az ő kezeibe jutna. Es az ta-
borba mindgyart vitssa menven, mind
minckelőrtre el olvasnam, s mind minck-
utanna el olvasam az levelet, nagyon ne-
vetek. Melynek tencked, az anyamnak,
es az hugaimnak, hogy az pogannak ke-
velyseget es meg haytatot vakmerőseget
csodalnatok, massat küldöttem. Az in-
diajakkal kesedelem nélkül sembe sállek.

es fegyvert fogvan, valamint binte kevanom vala, ezeket meg győzven, Porusnak az birodalmot meg adam. Ki minekutána az remensege felet valo meltofaggal meg ajandekoztatek, ennekem az maga kinacsot mellyet lenni nem tudok vala, ki jelentse, es a val engemet, es az velem valokat, es mind az egész hadat meg gazdagítsa, es az ellensegből az Macedonoknak barattyok lőn, es az Hercules es Liber atya győzedelmeknek emlékezetire fel emeltetett jelekhez ala vőn. Az napkeletnek végő határiban pedig mind az a ket istennek arany kepek helyhez tettenek vala. Mellyek merők volnanake avagy nem, en tudni kevanvan, mind által furattatam, es ismet, midőn merőknek latnam lenni, hasonlo metallummal betöltetem, es az Liber atyat es Hercules egő aldozatokkal engedtelem. Annakutána eleb menven, hogy valami emlékezetre melto dolgot latnek, meg ertem, hogy az Oceanum tenger mellett valo pusztamezőket, erdőket es hegyeket elefantoknal es kigyoknal semmi egyéb nem lakna. Akkor oda sietek vala, hogy az földnek kereseket környül folyo Oceanum tengeren hajokazhatnam. Mellyet miert-hogy ennekem az helyeknek lakosi földesinek

az az, Herculesnek es Liberatornak, ki Bacchusnak is neveztetik.

tesznek es veszedelmeknek mondanak vala-
lenni, es hogy Herculesnek es az Liber
atyának küllýeb menniek nem engedte-
tet volna, az fő isteneket ez dologban
inkab akartam nálammal nagyobbaknak
lattatni, hogy sem mint az fenvedessel az
halhatatlanoknak fent nyomdokokat al-
tal hagyni. Kiket tisztelven es meg dicsir-
ven, az Indianak bal kez felől valo részt
kezdem fel keresni, hogy az esmeretlen
helyeken tudasom elől valami el ne rey-
tetnek. Az Porus kiraly abban ellent nem
tartvan, hogy az maga birodalmanak jo-
vait elreyteni ne lattatnek. Egy farsz es
naddal bővölködő to vala, mellyen mi-
dön által valo menetelt probalnank, egy
csoda nemű fene allat ele ugrek, mely-
nek fürcsábafu hata es ket feje vala, az
egyik az holdhoz hasonlo, vizi lo mélyű,
az másik az krokodil farkanyhoz felette
hasonlo es erős fogakkal meg erősítettet
leven, egy hirtelen valo rohanással ket vi-
tezünket öle meg. Ezt az fene vadat vas
pörölyökkel nagy sok údeig csak elig ve-
rőkagyon, mellyet dardakkal által nem
öklöldezhetünk vala. Ezen eleg sokáig
csodalkozvan, annakutanna Indianak
vegő erdeire jutank. Az hun minékutan-
na az tabort hobbára ötven futamatni föl

Egy Magyar
melj földnél
egy kecske

dön, esbetelegere csak nem megannyi helyhez tetiük volna az Buemar folyó viz mellett az ista csaka alvasra való kedvünk adatot vala. Az most napnak tizenegy orzjakor hirtelen feggel az elefert es faiert ki ment vitezek meg remulven mindnyajan egyberf-mind erkezenek, hirtedvan (hogy könnyebben fegyvert fognank) az erdők ből elefantoknak meg samlalhatatlan nyajait júni az tabornak megvetelere. Azert az Theffaliai vitezeknek meg parancsolam, hogy lovakra üllyenek, es magokhoz diánokat vegyenek fel, mellyeknek sivafoktol tudom vala, hogy az elefantok felneenek. Es meg hagyam, hogy az elefantoknak eleikbe elől mennyenek, Annakutanna hogy az kopiakkal fel fegyverkezet több lovasok utannok mennyenek, es hogy az trombitafok az elő rendelt seregben mindnyajan jelen legyenek, az lovakon ülők hogy ele mennyenek, es az gyalogok mind az taborban maradgyanak meg parancsolam. En magam Porus kirallyal es az lovag haddal ele menven, az elephantoknak seregit fel emelt orrokkal reánk júni latam: mellyekben nemellyek feketek es fejezek es veres sinúvek, es nemellyek tarkak valanak. Ezket ennekem Porus

Az nagy es kegyetlen al lapokis ne. meljaprolekoktól meg gettennek. Az elefantok az dísznektől, es trombitafertől, az oroszlanok az kakastól fel-
444.

az hadi dologra kellett meleteknek mond
 vala lenni, es hogy könnyen el űsített-
 hetnenek, ha az diánokat verni meg nem
 fűnnek. Mellyet meg is cselekednek
 vala, es kesedelem nélkül az elefantok
 fokban vitása fordulvan, az elebbi erdők-
 kezdenek menni, az embereknek trom-
 bitaitol es az diánoknak sívasítol meg re-
 mülven. Melyeknek az lovasok az inokat
 vagdalvan, közel kilencz és nyolczvan
 ölenk meg benne, es az kárvokat avagy
 fogokat el vonvan, fő prädával meg ter-
 heltetve az taborba érkezem. Es akkor
 páisokkal es pancelokkal az fenczot kör-
 nyűl vetetni parancsolam, hogy az ele-
 fantoknak es egyéb vadaknak haborgata-
 sok valami bantást ne hozna. Mind vir-
 ratig nyugodalmas csakánk lőn, es mind-
 nyajan az alommal meg uyiulánk. Annak-
 utanna jó haynalban Indianak mas tarto-
 manyira meg indulvan, egy tagas mező-
 ben vadak modgyara mindeneitől fogva
 főrös as fenyallatokat es ferfiakat latánk,
 kik klencz labni magosfak, ruhanelkül
 valok, es mezitelenek valának. Ezeket az
 Indiaiak Ichthiophagusoknak hívják. E-
 zek az folyó vizekhez es tohoz sokranak
 vala inkább, hogy sem mint az földhöz,
 nyers hallal es vizeknek italával élnek va-

Ichthiophag-
 usok, az az
 halatvők.

12. Kikhez midőn menni akarnánk, az tengernek közel való mely vizeiben alabuvanak. Annakutanna felette nagy ebfejű emberekkel megrakodot erdőkettalajunk, kik minket bantani próbálnak vala, de reajok nyilakat lövöldözven elfutnák vala. Immar nekünk az püsta helyekre be menőknek az Indiaiak azt mondgyak vala, hogy tovább semmi latsfra melto dolog nem volna. Azert Phasiacera, az honnet jöttem vala, az záslokat vissza fordittatni parancsolam, hogy abból az helyből tizedik mely földig az tabortitató helyhez közel helybeftetnők. Es immar az satorok mind fel vonattattanak vala, es böfegestűzek gyuytattanak vala, midőn hirtelenséggel az napkeleti félnek oly nagy erőszakja tamada, hogy minden satorinkat es taborunkat egybe zavarta es fel forgatta legyen, mi feletteb való remülésben leven. Az barmok sokkal főryebben sanyargattatnak vala, es az félről reajok futatot sikraktol es tűzes üfőgöktől meg egettetnek vala. Akkor biztatam az vitezeket, miert hogy az a dolog az eynek es napnak egyenlő voltakor. Mindfent hovaban törtint volna, es hog nem telbe, sem nyarba, hanem ősfel bantana, nem az listeneknek harsgjok volna.

hanem

hanem az eltető égnek természetétint
valo rendelese. Nagy későre elig üde-
gettetven ötve az portekak, uyjabban ve-
rőfenyesb völgyben az tabornak helyta-
lalek. Es minden dolgokat el rendelven,
meg hagyam, hogy az vitezek vacsoral-
lyanak: mert az napkeleti félnek fuvasa-
is megűnt vala, es az felette nagy hideg
estvenek údejen öregbedik vala. Az ho
csak hamar gyapjak modgyara kezd e-
ni, melynek növesével, attol felven,
hogy az tabor el lepetnek. az hovat az vi-
tezekkel tapottatom vala, hogy mentől
hamarab az labok miat meg rokanna, es
az tűzek valamenyere ki nyittatnanak,
mellyek az hoval csaknem meg oltatta-
nak vala. Mindazonáltal akkor egy dolog
lőn meg maradafunkra, hogy hirtelenfeg-
gel az a ho az veletlenül jött bőseges za-
por előtől el töröltetek, mellyet mind-
gyart fekete felleg követte, es mas fellegek
az egből mint valami egő faklyak lattata-
nak ala esni, hogy azoknak gyuladafokkal
mind az egész mező egne. Felnek vala az
vitezek mondani, hogy en az Isteneknek
haragjoktól büntettetnem, hogy ember
leven Herculesnek es Liber atyanak
nyomdokokat által hagni erőlködtem
volna. Meg parancsolam pedig, hogy
as

Sandornak
az homiat
öt száz vite-
ze veszett.

az vitezek az egből jövő tűz kellen
az magok ruhajokat hannah. Midőn
mi könyörgenek, mindgyart tista
eczaka adatek, az tűzek ujjabban meg
gyuytatanak, es csendesen evenk. Es
az raytunk nap fenynelkül fűntelen ha-
rom nap tarta, fenyegető felleg fűgven
ala. Akkor közel öt száz vitezemet temet-
tetven el, kik az hovak között meg holta-
nak vala, az tabort onnat masuva hallit-
tatni parancsolam; Mert az tengerre fek-
vő felette magos hegyekhez, es az Ocea-
num tengerhez Szerencsen orfagba men-
tünk vala, az Dionysius hegyekhez azon-
keppen es az Libernek barlangiahoz. Az
barlangba küldetet embereket is el ves-
tem, kiket harmadik napon hideglelessek-
kel mondanak vala meg halni, mierthogy
az Istennek barlangjaba be mentenek
volna. Mely dollog hogy bizonyoslót le-
gyen, az ő halalokkal probaltuk meg;
mert az bentség ellen es ajandekoknelkül
mentenek vala be az barlangba. Annak-
okaert az Isteneknek alazatoson könyör-
gők vala, hogy engemet mind az egész
föld kereksegenek kirallyat bocsületes
győzedelmekkel pompalkodva az en
anyamnak Olympias asszonynak Mace-
doniaba vissza bocsatananak. Mely dol-

got hogy en acaba kernek, ugy tudam
meg. Mert midőn tudakoznam, ha lat-
hatneke meg-is valami akar csak egy cso-
dara vagy emlékezetre melto dolgot, az
Indiajak mindnyajan tagadvan hogy vol-
na valahun valami affele, az tabort Pha-
siacera teritem, midőn annakelőtte
az deli félnek fuvasit követtem volna. Es
minekutanna az utra indulek, az hadat en
zasflok alatt viven, ket ven ember talala
elői bennünket, kiket midőn kerdenek.
ha tudnanake abban az országban valami
latafra melto dolgot, azt felelek ennekem,
hogy tíz napi jaro földnek felette nem
volna, az hova hogyha mind az egész had-
dal akarnek menni, anyi labos marhak-
nak csak itata sok miat busulnek meg. De
ha negyven ezer embert rendelnek az
oda valo menetelre, mierthogy keskeny
vtak vadnak, es az helyek fene vadakkal
bővölködnék, ugy törtinhetnek, hogy va-
lami csodalatos dolgot latnek. Akkor
en az ket ven embert nyajas befeddel
edefgetven, mondek nekik: Mondgya-
tok megnekem, mi legyen ez az olyan
hires es olyan fő dolog, az melyet így
igirtek. Akkorezek az en nyajas befede-
men meg örülven, mondanak: Megla-
tod, kiraly, akar ki vagy, az Napnak es
Hold-

Az Napnak
es Holdnak
fai.

Holdnak két fajokat Indiai es Görög nyelv-
ven kollokat. Mellyeknek egyike, mely
fersu termeketű az Nape, az másik pedig,
mely aszony ember termeketű, az Holde.
Es ezektől, micsoda jó avagy ártalmas dol-
gok következzenek read, meg ertheted.
Mely olyan híhetetlen dologgal maga-
mat az pogan venektől meg trefaltatni
velven, őket meg büntettetni, es valami
gyalazattal illettetni parancsolam, így
folyan. Ugye? Azert erkezette az en ki-
rallyi felsegem napnyugatról napkeletre,
hogy az pogan ven dudaktól magamat
meg trefaltatni lassam? Kik azon esküven
hogy ők semmi hamis dolgot nem költe-
nenek, s-meg-is probalhatna n, csak akar-
nam, ha igazakat mondanának avagy
nem: rövid údon meg bizonyítandok vol-
nanak, hogy az nem volna hazugság. Az
en uti tars barátim midőn azon könyörge-
nenek, hogy olyan nagy dolognak meg
probalasat el ne mulatnok, lovag haddal
együtt magammal harmincz ezer embert
vivek el. Viéssza bocsátvan Phasiaceba az
seregeket nemely capitánokkal együtt,
es mind az egeti haddal, az elefantokkal,
Porus kirallyal, es az hadhoz tartozó eg-
gyetmaissal egyetembe. Kefedelemmelkül
az ifjuságnak valogatot sinevel az csoda-
laton

Sander letai
ak megyen.

latos dolgoknak meglatására meg indu-
lank, az Indiai ven emberek leven kalau-
zink, kik minket többire mind az pusta es
vizeknelkül búkúlködő helyeken vűnek.
Es vegezetre nemely kigyos es fene vadat
helyeken által vitettetven, az Isteni fele-
letnek közel valo helyere érkeznek. Ez
fene vadak es kigyok felől penig (holot
Samtalanok valanak Indiai nyelven valo
nevűvek) azt gondolam hogy neked ir-
nom nē kellene. Midőn az nekünk annak-
előtte meg mondatot tartományhoz kö-
zelgetnenk, egy néhány asszonyembert es
ferfiat pardocz es tigris bőr ruhakban la-
tunk. Kiktől midőn kerdenők, micsoda
emberek volnanak? Az magok nyelve-
ken azt mondgyak vala, hogy ők Indusok
volnanak. Az hely penig tagas es bő va-
la, themiennel es balsamum olayjal bő-
vőködő, mellyek az önnön erdejeknek
again bősegesen teremnek vala, ezekkel
annak az tartománynak lakosi elni szokta-
nak vala. Es minckutanna az nekünk an-
előtte meg mondatot búkfejes es sokak-
nak tudafokon kívül valo helyre menienk,
egy tiz labnal magosb ember, kinek feke-
te teste es eb fogai valanak, az Isteni va-
last tevő helynek előtte meg jelenek. Al-
gal lyukaftatot fülei valanak, mellyekből
draga

dragagyöngyök es gyűrűk függének va-
 la, es vad bőrökbe öltözöt vala. De
 minekutanna engemet az ő bakafa es
 rendtartása érint közöntöt volna, az fe-
 lelmet tettetéssel es halgataással fedez. Ki
 midőn kerdene töllem, en miért jöttem
 volna, azt mondam neki, hogy en az Nap-
 nak es Holdnak sient fait kevanam meg-
 nezni. Akkor az pogan ember azt mon-
 da: Ha ferfiugyermekkel es asszonyallat-
 tal valo közölüléstől üres vagy, az sient
 helybe szabad be menned. Es az barátim
 es hadi társaim velem együtt ötöt mint
 egy három bazar követven, meg paran-
 csola, hogy az gyűrűket es minden ruha-
 kat az sarukkal egyetembe le tegyünk.
 Engedek mindenekben az embernek,
 hogy az isteni tiszteletnek engedelmesek
 legyenek. Az napnak tizenegyedik oraja
 vala, es az pap az Napnak lenyugvasat
 vari vala. Mert azt valia vala, hogy az
 Napnak faja az Napnak ellő fenyletlenek
 feltecz sekoralna es felelne. Ismet az
 Holdnak faja az eczakanak azon údejéhez
 tartana. Mely dolog ennekem az hazug-
 sagokhoz hasonlónak laczik vala lenni
 hogy sem mint az igaz mondashoz. Azert
 mind az egen berket el kezdem. jarni,
 mely az nem nagy munkaval eppitettet
 falon

Falon belől vala. Latam az balsamumnak
 olajat felette jó illattal minden agakból
 mindenűnet igen bőlegesen folyni. Melj-
 nek illattyat meg kedvelven, en magam-
 is az faknak heokból eledeleket tepek va-
 la ki, es az velem valok is azont cseleke-
 dik vala. Az bereknek penig az közepin
 leveles agakkal cipros fakhoz felette ha-
 sonlatos szaz szaz labni magos sentelt fak
 valanak, mellyeket az Indiaiak Bebrion-
 naknak neveznek. Midőn azokat cso-
 dalnam, es azt mondanam, hogy az gya-
 korta valo zapor elsőkel nőttenek volna
 ugy fel, az pap azt vallyá vala, hogy ő a-
 zokbá az helyekben soha első, sem vadat,
 sem semmi fele madarat, sem semmi kigyot
 nem látot volna. Az határok penig az In-
 dusoknak regi eleiktől az Napnak es
 Holdnak senteltettének volna. Azon pap
 azt vallyá vala, hogy az napnak es hold-
 nak meg fogvatkozasakor az sz. fak felette
 bőleges könjhullatafokkal meg indittat-
 nanak, az ő isteniknek allapattyokat felt-
 vé. Es midőn aldozatokat kezdettem vol-
 natenni, az paprol meg elienzettetem.
 Ki azt mondgya vala, hog abban az sent-
 seg tarto helyben sem themient tűzzel
 egetni, sem semminemű lelkes allatot
 meg ölni szabad nem volna. Hanem azt

Az ő iste-
 niknek tud-
 illik az Nap-
 nak es az
 Holdnak.

parancsola, hogy le bõrûlvan, az faknak az tõveit meg csokolnám, es az Napot es az Holdot kernem, hogy ennekem igaz valasokat adnanak. Mellyet en midõn meg cselekedendõ volneck, mindazal az gondolam, hogy az papot meg kellene kerdenem, ha Indiai avagy Görög nyelven felelendõk volnanak az fak ennekem. Akkor amaz azt monda, hogy az Nap mind az ket nyelven szólana, es mondana jövendõket. Az Hold pedig (monda amaz) Görög nyelven kezdi beszélni, es Indiai nyelven fejezi. Midõn ez dolgok viláttatnának, nap nyugatrol az napnak tündõklõ fenyevel meg üttetet faknak tejeiket latok. Es az pap monda: Mindnyajan felnezzetek, es kiki az mely dolgok felõl kerdezkedendõ, titkos halgattal gondollya, senki nyilván ki nem mondgya. Akkor en es az barátim es barátaraim valoba meg nezõk, hogy mindket az sűrû berekben az embereknek bõrkafok érint, valami csaldarlag meg nem trefalna. Ottan hamar, semmi csaldarlag nem találkozvan, az faknak hegyire es agaira nezenk. Azert közel alvan füleink az Isteni feleletekre halgatozunk. Azt gondolom vala, ha az földnek kerekseget meg gyõzven, hazamba gyõzedelmessé

mes pompával Olympias asszonyhoz
 anyamhoz, és szerelmes hugaimhoz vissza
 mehetneke. Akkor hirtelenséggel Indi- Az Nap fájó
 dai nyelven az fa felette vekonyon fele- nak feleletti.
 le, így szólva: Hadakkal győzhetetlen
 Sándor az mint meg kerded egyedül les
 az föld kerékfegének ura, de elevenseg-
 ben hazadba vissza nem megy: mert az
 halalt rendelő Isten asszonyok, az te ele-
 ted felől úgy vegeztenek. Akkor en mi-
 dőn nem tudnam az Indiai ember az Iste-
 ni feleletet miképpen magyarázando vol-
 na, magammal más tolmácsokat vittem
 vala, kiket en reáserint ajándékokkal,
 reáserint fenyegetésekkel arra kötelest-
 tem vala, hogy valamiket az fak meg je-
 lentenenek, meg magyaráznak. Mely dol-
 gokat minékutanna meg ertenk, mind-
 nyajan meg ijedven és sirván a kik velem
 valanak, az sokas szerint más dolgot ker-
 dendő valék, de estvenek údejen az hold
 meg fel nem jöven, midőn ismet az hely-
 re hivattatvan az fak mellett meg állot-
 tunk volna, azokat kefedelem nélkül az
 sokas szerint imadok. Harom leg hivat-
 baratimat vittem vala be velem Perdic-
 cast, Clytust és Philotast, mert senkitől
 nem felek vala, és en töllem sem kel vala
 semmit felni, az hun senkit meg ölni sa-
 bad

Az Holdfaja
 tolaz Nagy
 Sandor hala
 lanak údeje
 es helyenieg
 jövendöte-
 tik.

bad nem vala. Meg kerdiven azért hun-
 lenne halalom, az Holdnak első fel jöve-
 telikor az fa teteje meg üttetven es fe-
 nyességet veven, azon fa Görögül felele,
 mondvan: Sandor eletednek vege még
 be nem tölt, de az következő ésten-
 dőben Pünkösöd havában Babiloniában
 mulol ki. Az kitől ingyen sem remenled,
 még csalattatol. Akkor könyveimet hul-
 latam, es az en könyvül álló barátim is
 sírnak vala, kiknek semmi csalardíjak
 avagy latordíjak nem leven, az en elete-
 mert meg halni kések valanak. Másod
 nap reggel penig hogy fel kellene kel-
 nem, meg gondolam: mert en az hoz-
 zam felette hű barátim felől semmit nem
 kerdettem vala, ha az isteni felelet inte-
 neje arra, hogy Sandornak magát azok-
 toloni kellene. Annakutanna el tavoz-
 van, midőn immar etelnek okaert az fal-
 lasra mentünk volna, en somoru kedvel
 valek az nyugalomhoz, es az barátim
 kerven azon, hogy magamat az banattal
 es ellenféggel ne faggatná, valami keves
 eledelt elmemnek kedve ellen kezdek be-
 venni, es magamat, hogy az Napnak első
 fel jövetelikor jelen lennek, az bent hely-
 ben allapitam. Másod nap jo reggel fel
 serkenven, az el alut barátimat fel köl-

tem. De még az pap ő maga az vad bő-
rökkel be takartatva alufik vala, es előtte
elefant tetemből csinaltatot tablacskan
felette sok meg fenteltetet elefeg al vala,
mely ő neki az el mult vacsoráról mara-
dot vala: megint elefant csontbolcsi-
naltatot kes: mert reznelkül, vasnelkül,
onnelkül es ezüstnelkül fűkölködnek,
aranyal bővölködnek. Balsamum olajjal
es themiennel elnek, es az közel valo
hegyről ala folyo patakoçskanak vizet
issák az emberek, az etelhez valo letele-
pedesben es hálásban semmi vankosok-
kal nem elven csak az vadaknak bőrt
teritik alajok, ezekből valo ruhazattal
meg elegendven. Azert közel három fáz
éftendöt elnek. Az papot felszerkent-
ven, az helybe be menek, az Napnak a-
zon fentleges fajat harmadór akarvan
meg kerdeni, micsoda gilkosnak kezétől
kellene magamat meg onom, es az en a-
nyamnak es hugaimnak micsoda kime-
netelek lenne. Az fa Göiögűl azt mon-
da: Hogyha az te halalodra oralkodt
neked ki nyilatkoztatnam, annak meg
ölettetesével az read következendő ha-
lalt könnyen meg változtatnad. En re-
am-is az három atyafias leányok Clotho,
Lachesis es Atropos meg haragunna-
nak,

Az pogánoknak ilyen veledések voltak, hogy az emberi életnek gúfalyat Clotho tartana, Lachesis az rayta való ezkőzt nyuytana a vagy fonna, Atropos pedig el meczené, az az, az ember életében véget vetne.

nak, ha igaz mondo felelettel azoknak fono eskőzőket meg haborítanam. Annakaért eskendőre es nyolcz holnapra Babyloniában meghalt, nem fegyverrel,

az mint gyanakodol, hanem mereggel. Az te anyad felette rut es szanakodaira melto halála után üdő jartában temetetlen fekszik az utban, az madaraknak es vadaknak prädaja leendven. Az te hűgaid Isteni rendeleseből sokaig bodog alapathban lesnek. Te ez rövid üdeig, mely hatra vagyon, az föld kereksegenek ura les. De te most meg lalsd, hogy tollunk tovább ne tudakozzal, hanem az mi bent berkunknek hatariból ki meny, es Phasiaceba Porushoz visszater. Még az papis meg inté hogy el mennenk: azt mondvan, hogy mi az mi firsunkkal es jaygatunkkal az bent fakat meg bantottuk volna. Akkor en mind az egész had elöt bolvan azt mondam, hogy Porushoz es Phasiaceba az valasztetel befint visszamennek: az mi nekünk jo szerencses es bodogdolog lenne, ot el veendőek volnank. Mely dolgot azért költök vala, hogy az ketsebben eset hadi tarsaimtól az idegen helyeken el ne hagyattatnam.

Azert

Azert az velem valok az szokat mellyeket az valasztetelekből velem együtt hallottanak vala, semmikeppen ki nem jelentek, hanem az magok hűfegekből es az eptanacsomból halgataffal fedezik vala, kik ezekkel az nevekkel neveztetnek, Sermition, Protefilas, Silvius, Misteimis, Timotheus, Lacon, Traffelon, Dedicus, Machathaon, Enodes, Simbrius, Snifidus, Perdiccas es Philotas, es az udvari capitán Coradas. Es immar az sántak közül ki mentünk vala, es mar az themiennek es az balsamum olajanak illattyával az orraink nem illettetnek vala: mert az Indusok az Isteneknek sántsegeket az Oceanum tenger mellett tartják vala, azt mondván, hogy enis nem kevesse volnek halhatatlan ki el annyira be mehettem volna. Kiknek en az felőllünk való veledest, vellek barátságunkat nyuytván, köszönöm vala. Annakutanna az Iordea völgybe jutank, melyben kigyok laknak vala, az nyakokon drága kővek valanak, mellyek smaragdoknak neveztetnek. Ezek semekbe bőfeges világosságot vesznek be, es az mely völgyben laknak, elig megyen valaki bele, az laserpitium nevű zöldellő veszfőzőnek viúicsevel es fejer Indiában fejer bors.

Az Scyrita
vadak és
Gryph mada-
rak minemű-
vek.

éppittetet tűz formájú harmincz har-
mincz labni negy fegű alkotmányok vad-
nak, mellyek az Indiának regi eleiktől
éppittetnek. De ezek az kigyok, mel-
lyeket nem regen megirank, egymás kö-
zöt minden éntendőben az tavaśnak kez-
detikor megvinak, és az mardosafok mi-
atfokel vesbennek. Onnat mi valami
keves felette nagy snaragdokat hozank
ki: mert nagy vesedelmek által az Scyri-
takra akadunk vala, olyféle fene allatok-
ra, mellyeknek kettős kőrmök, oróslan
fejek, és csaknem hat lab nyomni feles
farkok vagjon, mellyekkel megverettet
emberek hasonaltalanokká lesnek vala.
Ezek közze gryph madarak elegyedtenek
vala, mellyeknek az orrok mint az fiske-
felyőveknek olyanok, testeknek egyéb
reséből különbözök: csodalatos gyor-
sággal az orczainkra és fémecinkre ug-
ranak vala, és az milovag és gyalog pal-
sínkat az farkokkal kegyetlenül által lyuk-
gattyak vala. Mellyek vegre resserint
nyilakkal, resserint vitezi hóśsu dardak-
kal megőlettetnek vala. Azon az viada-
lon mind az kétféle fene allatoknak mar-
dosafokkal kétfaz nyolcz vitezimet ves-
tem el: azokban penig tizenhet ezért ő-
lenk meg. Onnat az Clujas folyo vizre
me-

menenk, mely haylafnelkül egyenelen az
 Oceanum tenger fele foly vala, melynek ^{Fel Magyar}
 az feleltsége hűs futamatni földet tart. ^{mely földnél}
 Az partokon mintegy három száz nad ^{kevesbet.}
 vala, mellyeknek egyiket harmincz vitez ^{Felette nagy}
 elig hordozhatna el: elannyira fellyül ^{nad szalala.}
 haladgyak vala az felette magos faknak
 magosfogokat. Ez nadas helyeken az
 igen hatalmas napkeleti seltől az na-
 dakban egyet le döytetettet latank.
 Ugyan azon helt samtalan ezer elefant
 lakia vala, mellyek nem tudom micsoda
 lsteni rendelesből nem is valanak azon,
 hogy minket megbantananak, egyeb-
 kint kegyetlenül el tapodtathattunk vol-
 na. Annakokaert sok fogakat sedven,
 es az nadból salakat csinálvan, az folyo
 vizen által hajokazank. Az parthoz nem
 messze Indiajak laknak vala, kiknek czet
 halaknak es vadaknak bőrökből valo öl-
 tőzetek vala. Ezek minckünk gazdalko-
 dással lőnek, mert kezünkbe fejer es bar-
 sony sinű spongiakat adanak, apro csi-
 gakkal es örög felekkel egyyút, mellyek-
 nek az hejok egy egy es ket ket vederni
 volna, es lasnakokat slagy subiczakat:
 tengeri borju bőrökből csináltattakat.
 annakfelette egy egy messhelyes csigakat
 es felette scep eledeleket. Megint az folyo
 vizből

Az Saphir
haligen fő,
hal, füvel el,
es keletre,
az Caspathi
um tenger-
ben ismerem.

vizből ki fogattatott fergeket emberi
czombnal temerdekbekeket, mellyeket ne-
künk jó ízű voltokert minden fele halak-
nal, fellyeb kellettük bőcsüllenünk. Es
sám serint husz gombat felette nagyokat
az safranynal pirosbakat tőnek előnkbe.
Megtint ket ház fontni menyhalakat: azt
valvan, hogy az Oceanum tengerben,
mely hozzájok huszharom mely föld-
nyere vala, nagyobbak volnanak. Annak
felette masfel fel ház fontni Saphir halakat,
mellyek az mely vizekben elefant tetem-
ből csináltatott edenyekkel fogattatnak
vala, hogy az nadakat azragassal el ne ron-
tanak, avagy az nagy haju asszonyoktól
(mellyek az vizekben alabuvan hallal el-
nek vala) meg ne fogatnanak. Mely as-
szonyok hasonlokeppen az tartomannak
csinnyat nem tudó embereket az folyo
vizben uszokat meg kapvan, vagy az mely
vizekben tavva foytyak vala meg, avagy
az nadas helyekre vonattattakat, midőn
csodálatos hepek volnanak, az reszok
gerjedező seretettel meg győzettetteket
faggattyak vala, avagy az bujalagnak győ-
nyörű serelmevel ólik vala meg. Mel-
lyekben mi csak kettőt fogánk meg, fehér
sinűvek, Nymphakhoz hasonlok, es ha-
zok mege felledet hajuvak valanak. De

az Ganges folyó vizben is csodálatos al-
latok valának. Mellyek felől, hogy te-
nekéd effeleknek költőjenek ne lattat-
nam lenni, azt gondolám, hogy nem kel-
lene irtom, hanem hogy csak az Oritak
közzül es az Euphrates felől az deli fél-
nek fuvasirajúnék ki. Mely folyó vizek-
nek egyik partya az másikrol meg nem
laczik, az vizeknek félelfegek miat. On-
nat egy kastelyra érkezem, melyben In-
diajak laknak, az hun az jó ven emberek-
től intefeket vőnk. Kik minket igazán
viven, úgy oktatnak vala, hogy Porushoz
Phasiaceba az Caspiai forosságokon men-
nyünk. Mindazonaltal ezeknek savokat
nem fogadvan, miert hogy mindenkor
csalárdilag felől gyanakodunk vala, az
Napkeleti félnek fuvasit követven artal-
mas fene vadakra akadank, mellyeknek
az fejek tetejeből mint valami fáblyak
fűrés fába fű es csontok allanak vala ki.
Es ezek az emberekre kosmodon futnak
vala. Akkor győzhetetlenül felette sok
vitezeknek páisokat az fárvokkal által
verik vala. Mellyekben mintegy nyolcz-
ezert es ötödfel százat meg ölven, ekkep-
pen onnat Poruzhoz az én hadam vegte-
re felette nagy nyomorúsaggal es vesede-
lemmel érkezek. Es ott az én fő hadi ca-
pita-

pitanomnak Antigonusnak, kit Perfiaban
 tisztartova töttem vala, meg parancso-
 lam, hogy az Porusnak, Perfiajaknak, es
 Babylonajaknak merő öflopí közé ket
 arany öflopót csináltatna, es ezekre min-
 den cselekedeteket felíratna, es az veglő
 Indiában az Liber es Hercules győzedel-
 menek emlekezetire valo alkotmányokat
 eppittetne. Mellyekben szaz ezüftből va-
 lo vala, de en az en öflopímat, mellyek
 mind aranyból csináltattanak vala, azok-
 nálstíz tíz labbal magosban helyhezte-
 tem, es felíratatni parancsolam, szerel-
 mes mesterem, azokat az mik csodaul
 lešnek, es az kővetkezendő üdőknek nem
 kicsid almelkodásokra valok, hogy az vi-
 tességnek uy es mindeltig allando emleke-
 zeti az halando emberéknél irigységben
 lenne, es mi felőlünk örökre valo vele-
 kedés maradna. Ezeket, jó Aristotelesem,
 szerény elmeddel meg hand vesd

magadban. Legy jó
 egészségben.

F I N I S.

Az nyomtatás közben történt fogyatko-
zasokat, az egyes olvasó így
igazíthatja meg.

Pagina 24. Linea. 26. olvasnenc. Pag. 28. lin. 19. olvas
capitanok. Pag. 32. lin. 6. olv: mind pag. 33. lin. 8. olv.
fekvő. Pag. 41. lin. 26. olv. v. la. Pag. 47. lin. 13. olv. in-
dullyanak. Pag. 51. lin. 25. olv. hadakozásnak. Pag. 55.
lin. 11. olv. hagyja. pag. 59 lin. 12 olv. történi. pag. 60 lin.
26. olv. Istenek. Pag. 66. lin. 19 olv. batorfagoss Pag.
69. lin. 24. olv. lattatának. Pag. 70. lin. 16. dele az. Pag. 74.
lin. 8. olv. nyilásokkal Pag. 77. lin. 7. vizeit helyet olv.
italit. Pag. 78 lin. 20. dele de. Pag. 89 lin. 12. olv. annak-
előtte. Pag. 92 lin. 14. olv. keserőket. Pag. 93. lin. 11. olv.
kínésnel. pag. 115 lin. 4. olv. alkotmánnak. pag. 136 lin.
21. hasontalan helyet olv. alkotmatlan Ibidem lin. 23.
olv. vala. Pag. 160 lin. 20. olv. tudósok. Pag. 163. lin. 9. olv.
Görögöknekis. Pag. 166. lin. 22. olv. szereteti. Pag. 173.
lin. 16. olv. oldalul. Pag. 187. lin. 28. olv. reményegere.
Pag. 194. lin. 9. olv. hírléke. Pag. 199. lin. 10. olv. meleg
Pag. 200. lin. 6. dele onnat. Pag. 228. lin. 22. olv. Uxiu-
foknak. Pag. 229. lin. 15. rostelyoknak helyet olv. pai-
foknak Pag. 254 lin. 17. önnön magais hordana meg
reaja faklyakat helyet olv. még önnön magais faklya-
kat hanna rea. Ibidem lin. 29. olv. es által altak. Pag.
264. lin. 18. olv. bűnek. Pag. 274. lin. 26. olv. leg inkab.
Pag. 279. lin. 2. olv. Bactria. Pag. 294. lin. 9. olv. legyene
pag. 295. lin. 22. mig helyet olv. mik. Pag. 300. lin. 22. olvas
Dariusis. Pag. 307 lin. 5. olv. ugyan. Ibidem lin. 24. olvas
kolcsalkodtatot. Pag. 320 lin. 13. olv. agyásnak. Pag.
331. lin. 20. olv. ereje. Pag. 334. lin. 1. olv. kinoktol. Pag.
333.

338. lin. 12. olv. felkag. Pag. 335. lin. 9. olv. belölle. Pag.
 336. lin. 10. olv. allo. ibiden lin. 11. kinek helyet olv: neki.
 Pag. 331. lin. 19. olv: erkehetrenck Pag. 333. lin. 16. olv:
 modgya pag. 334. lin: 9. olv: tudomanyaval pag. 331. lin:
 22. olv: Baetriaiaknak pag. 332. lin: 24. olv: tartomany
 pag. 394. lin. 17. olv: segittek pag. 403. lin: 9. neheznek
 helyet olv: sullyosnak ibid: lin: 16. olv: egettete ibid: lin:
 20. olv: tartvan pag. 410. lin: 23. olv: údeleben Pag. 412.
 lin: 23. fogyatkoztaban helyet olv: meg fogyatkozva.
 pag. 425. lin: 29. olv: feledelensegeve pag. 435. lin: 19.
 olv: törödeltek ibid: lin: 20. olv: verkedenek pag. 444.
 lin: 5. olv: kezevel pag. 446. lin: 23. olv: gorombaul pag.
 447. lin: 21. olv: oly pag. 462. lin: 27. olv: menyűtő Pag.
 471. lin. 5. olv: littenek pag. 488. lin: 3. parancsolatok
 helyet olv: fejedelemségek pag. 498. lin: 3. olv: magoket
 pag. 505. lin. 27. olv: görökbe pag. 510. lin: 1. olv: fele-
 lemre pag. 530. lin: 12. olv: elis pag. 533. lin: 9. olv: vitez-
 kedelmek pag. 590. lin: 3. fokaig helyet olv: több údeig
 pag. 592. lin: 8. ki kötek helyet olv: hozzá foglalak pag.
 602. lin: 3. olv: küldöttek pag. 604. lin: ult. dele vala pag.
 605. lin: 2. olv: adot pag. 606. lin: 22. olvas nevezetnek.
 Pag. 608. lin: 27. mennek vala helyet olv: valának pag.
 610. lin: 4. olv: tudvan pag. 611. lin: 6. olv: foghattyak
 pag. 612. lin: 1. olv: adakozalynak pag. 639. lin: 8. Az
 helyet olv: Azt pag. 662. lin: 3. olv: követtek pag. 683. lin:
 12. Ez helyet olv: Es: pag. 700. lin: 2. ne fokaig sipollya-
 nak helyet olv: fokaig ne sipollyanak pag. 710. lin: 2.
 olv: seregeken pag. 712. lin: 20. probakból helyet olvas
 veszedelmekből

